ПСИХОЛОГІЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ : ЕЛЕКТРОНА МОНОГРАФІЯ

М. І. НАЙДЬОНОВ

Найдьонов М. І. Психологія престижності професій : електронна монографія [Електронний ресурс] / М. І. Найдьонов. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – **382** с. – Url: http://doi.org/10.59416/DSGM7377 ; http://iris-psy.org.ua/publ/pop&appendix.pdf.

У електронній монографії опрацьовується проблемне поле психології престижності професій. Проаналізовано здобутки зарубіжної та української науки, розглянуто роль престижності в професійному виборі особистості на соціально-психологічному рівні. Представлено дані всеукраїнського моніторингу рівня та чинників престижності професій, що здійснюється Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України з 2008 року. На основі аналізу емпіричних даних щодо уявлень про професійну успішність і конкурентоздатність, фінансових домагань, професійної мобільності, якості професійного планування тощо розгорнуто картину готовності вітчизняної молоді до професійного самоздійснення на ринку праці.

Адресується науковцям, аспірантам, студентам педагогічних та психологічних спеціальностей, слухачам курсів підвищення кваліфікації, шкільним психологам, соціальним педагогам. Може бути корисною для спеціалістів служби зайнятості і фахівців, які займаються профорієнтацією молоді.

Дане видання монографії є оформленою електронною версією. Всі типи змістів, посилань на джерела літератури, таблиць, рисунків та посилань між частинами тексту мають контекстний зв'язок. Перехід здійснюється одночасним натисканням *ctrl та лівої кнопки миші (або тілтки миші)*. При локальному розміщенні файлу на пристрої, повернення забезпечується спо-лученням *alt та* ←. Коментарі до електронного навчального посібника містяться на **382** сторінці.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

М. І. НАЙДЬОНОВ

ПСИХОЛОГІЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ: ЕЛЕКТРОНА МОНОГРАФІЯ

Київ, Кіровоград – 2014

УДК 159.98 : 371.15
ББК : 88.411.9я73
П 86

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, протокол №12/12 від 18 грудня 2012 року

Рецензенти:
О. В. Киричук, доктор психол. наук, професор, дійсний член НАПН України, завідувач кафедри психології Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України;
П. П. Горностай, доктор психол. наук, завідувач лабораторії психології малих груп та міжгрупових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

П 86 **Найдьонов М. І. Психологія престижності професій :** монографія / М. І. Найдьонов ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психо-логії. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 161 с. – Url: http://doi.org/10.59416/DSGM7377 ; http://iris-psy.org.ua/publ/pop&appendix.pdf.

У монографії опрацьовується проблемне поле психології престижності професій. Проаналізовано здобутки зарубіжної та української науки, розглянуто роль престижності в професійному виборі особистості на соціально-психологічному рівні. Представлено дані всеукраїнського моніторингу рівня та чинників престижності професій, що здійснюється Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України з 2008 року. На основі аналізу емпіричних даних щодо уявлень про професійну успішність і конкурентоздатність, фінансових домагань, професійної мобільності, якості професійного планування тощо розгорнуто картину готовності вітчизняної молоді до професійного самоздійснення на ринку праці.

Адресується науковцям, аспірантам, студентам педагогічних та психологічних спеціальностей, слухачам курсів підвищення кваліфікації, шкільним психологам, соціальним педагогам. Може бути корисною для спеціалістів служби зайнятості і фахівців, які займаються профорієнтацією молоді.

УДК 159.98 : 371.15
ББК : 88.411.9я73

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2013
© М. І. Найдьонов

ЗМІСТ

ВСТУП 7

1. РОЗВИТОК ДИСКУРСУ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ: ВІД ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІОЛОГІЇ ДО ПСИХОЛОГІЇ..... 9

1.1. Престижність як інструмент розуміння соціального світу: конструювання дискурсу престижності професій 10

1.2. Операціоналізація вимірювань престижності професій ..39

1.3. Рефлексія світу професій і занять через класифікації 51

Підсумок розділу.....57

2. ВИМІРЯНИЙ СУЧАСНИМИ УКРАЇНЦЯМИ СВІТ ПРОФЕСІЙ ЯК ЩАБЛІ ПРЕСТИЖУ 60

2.1. Рефлексія престижності професій та занять через зв'язок з дефіцитарністю і конкурентністю професій у різних масштабах ринку праці 63

2.2. Відмінності оцінки престижності класів професій у демографічному аспекті 76

2.3. Динаміка суб'єктивної впевненості громадян щодо розуміння престижності професії в умовах фінансово-економічної кризи 83

Підсумок розділу.....91

3. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ НАПОВНЕННЯ РОЗУМІННЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ 94

3.1. Найвагоміші чинники престижності професій на думку дорослого населення України 94

3.2. Відмінності розуміння престижності професій дорослими та учнями.....103

3.3. Соціально-психологічний вимір престижності професій..104

3.4. Орієнтири престижу в стихійних суспільних настановленнях ...107

Підсумок розділу.....111

4. ВИКОРИСТАННЯ МОНІТОРИНГУ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ..... 113

4.1. Самовизначення учнів щодо професії в предметному полі праці 113

4.2. Готовність сучасної української молоді до самоздійснення на ринку праці.....120

4.3. Взаємодія суспільства та особистості в ситуації вибору професії 135
Підсумок розділу 149
ПІСЛЯМОВА **150**
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **151**
ЗМІСТ ДОДАТКІВ **162**
КОМЕНТАРІ ДО ЕЛЕКТРОННОЇ МОНОГРАФІЇ .. **382**

ЗМІСТ ТАБЛИЦЬ[1]

Таблиця 1. Позначення структурних одиниць класифікацій професій (занять) 45
Таблиця 2. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності професій (2011 р., групування за класами) (у балах) 56
Таблиця 3. Узагальнений рейтинг найпрестижніших професій за трьома вимірами: регіон проживання, Україна, світ (у %) 65
Таблиця 4. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, за регіоном проживання 68
Таблиця 5. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, у масштабі України 69
Таблиця 6. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, у світовому масштабі 70
Таблиця 7. Оцінювання респондентами рівня престижності професій (групування за класами) 77
Таблиця 8. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від віку оцінювача 80
Таблиця 9. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від статі оцінювача 81
Таблиця 10. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від місця проживання оцінювача 81
Таблиця 11. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від регіону проживання оцінювача 82
Таблиця 12. Динаміка самооцінки дорослих та учнів щодо розуміння змісту поняття "престижність" (у %) 84

[1] Таблиці 36 – 76 див. додатки с. 1

Таблиця 13. Чинники престижності професій (Розподіл відповідей на запитання: "Чи згодні Ви з тим, що престижною є професія, яка…") (у%) 96
Таблиця 14. Уявлення респондентів щодо причин намагання отримати престижні професії (у цілому, %) 106
Таблиця 15. Орієнтири та стереотипи розуміння зв'язків і стосунків, пов'язаних зі світом професій. Доросле населення (у %) 109
Таблиця 16. Орієнтири та стереотипи розуміння зв'язків і стосунків, пов'язаних зі світом професій. Учні (у %). 110
Таблиця 17. Самовизначення учнів на професію (групування за класами КПУ – 1-9) 114
Таблиця 18. Характеристика вибірки учнів за їхньою схильністю до предмета праці (2010 р.) 116
Таблиця 19. Характеристика вибірки учнів за їхнім самовизначенням на професію (узагальнення за предметом праці за Є. О. Климовим) 117
Таблиця 20. Взаємозв'язок між схильністю учнів до предмета праці і їхнім самовизначенням на професію (2010 р.) (у %) 119
Таблиця 21. Розподіл відповідей на запитання "Чи можете Ви сказати про себе, що відповідали на попередні запитання з однієї із перелічених нижче позицій?" (у %) 122
Таблиця 22. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у цілому, %) 123
Таблиця 23. Рівень поінформованості громадян про професію на момент її вибору залежно від рівня освіти (у %) 125
Таблиця 24. Рівень поінформованості громадян про інші професії (у %)127
Таблиця 25. Джерела (способи) отримання інформації про професію (у цілому, %) 129
Таблиця 26. Угруповані способи отримання громадянами інформації про професії (у %) 131
Таблиця 27. Складові професійного плану (у %) 133
Таблиця 28. Самооцінка свого професійного плану (у %) 134
Таблиця 29. Візуалізація значущості відмінностей за джерелом інформації за класами. Дорослі (2011 р.) 139
Таблиця 30. Візуалізація значущості відмінностей за джерелом інформації за класами. Учні (2011 р.) 140
Таблиця 31. Візуалізація значущості відмінностей групованих джерел інформації за класами (2011 р.) 141
Таблиця 32. Взаємозв'язок між схильністю старшокласників до предмета праці (за Є. О. Климовим) і їхнім самовизначенням на професію 143
Таблиця 33. Самовизначення учнів на професію: узагальнення за класами КПУ (1-9) у зіставленні із самовизначенням за Є. О. Климовим (1-5) щодо тих, хто обирає професії певного типу (у %) 144

Таблиця 34. Середні значення оцінки престижності професій певного типу (за Є. О. Климовим) учнів, які обирають майбутню професію певного класу КПУ (1-9) (у балах) 145
Таблиця 35. Середні значення оцінки престижності професій певного типу (за Є. О. Климовим) серед учнів, які обирають майбутню професію певного типу (у балах) 146

ЗМІСТ РИСУНКІВ

Рис. 1. Концепт престижності професії (латентна змінна) та її емпіричні індикатори 14
Рис. 2. Порівняння пов'язаності престижності, конкурентності і дефіцитарності оцінки професій у трьох масштабах ринку праці 71
Рис. 3. Теоретично можливі варіанти профілів 73
Рис. 4. Частка осіб із різним рівнем освіти, які вважають, що точно знають, що таке престижність професій (у відсотках від кількості опитаних у 2009, 2010 і 2011 роках) 86
Рис. 5. Порівняння регіональних розбіжностей щодо частки дорослих і старшокласників, які вважають, що точно знають, що таке престижність професії (у відсотках від кількості опитаних у 2011 р.) 87
Рис. 6. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у відсотках від кількості опитаних у 2011 р.) 124

ВСТУП

Престижність професії – це дієва сила. Буває, що навіть зарплата не вирішує проблеми – не хоче молодь іти працювати за певними професіями. Ця зав'язка стала вихідною точкою наукового пошуку психологічних механізмів розв'язання актуальних проблем сучасного ринку праці, результати якого ми й хочемо представити читачеві в цій книзі.

Престижність професії, як виявилося, не така проста й очевидна річ, вона має досить довгу історію свого вивчення. Першими взялися за це економісти ще на початку минулого століття, зрозумівши вигоду від використання престижності. Аналіз знахідок багатьох досліджень престижності професій показує, що престижність – це насамперед соціально-психологічний феномен, який виконує в суспільстві функцію саморефлексії світу професій на ринку праці. Логіку отримання такого висновку викладено в першому розділі монографії.

Другий розділ дає відповідь на питання, як функціонує механізм престижності професій у нашому суспільстві, що трансформується з радянського минулого планової економіки в нову якість; як за допомогою престижності професій можна осмислити психологічний бік цієї складної трансформації в ринкову економіку, що відбувається за життя одного покоління. Цей розділ присвячено також аналізу відмінностей розуміння престижності професій різними поколіннями – дорослими, психологія яких сформувалася ще в радянські часи, і сучасними школярами, старшокласниками, для яких планова економіка вже глибока історія.

У третьому розділі аналізується психологічне наповнення поняття "престижність професії": що таке престижна професія, що вона може дати людині, що про це думають наші співвітчизники у селі та місті, в різних регіонах, залежно від віку і статі. Виявилося, що розуміння престижності професій змінюється в умовах фінансово-економічної кризи, тобто психологічний механізм саморегуляції ринку спрацьовує досить швидко. І це попри те, що за престижністю професій стоїть відносно стабільна ієрархічна владна структура.

Останній, четвертий, розділ присвячено проблемі вибору професії і можливості використовувати результати наукових досліджень моніторингу престижності професій у профорієнтаційній роботі.

Монографія ґрунтується на емпіричних даних, які наводяться як у самому тексті, так і в додатках (**с. 161–382**) . У такий спосіб, зокрема, представлено Український стандарт міжнародної шкали престижності професій. У монографії та додатках застосовується єдина нумерація таблиць. Зміст таблиць з 36 по 76-ту наводиться в електронних додатках.

У монографії представлено результати досліджень за прикладними темами науково-дослідних робіт "Моніторинг рівня та чинників престижності професій" (2008–2009 роки) і "Науково-методичні засади відстеження динаміки престижності професій, що користуються попитом на ринку праці" (2010–2012 роки), виконаних в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України. Повні первинні дані досліджень в електронному форматі представлено в інформаційних бюлетенях, розміщених на сайті Інституту.

1. РОЗВИТОК ДИСКУРСУ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ: ВІД ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІОЛОГІЇ ДО ПСИХОЛОГІЇ

Психологія престижності професій – це особливий погляд на соціальну реальність крізь призму розуміння і регулювання соціумом самого себе як сукупного групового суб'єкта. Теоретично впорядковувати такий деперсоналізований погляд має сенс на основі розгляду розвитку дискурсу престижу, здійснюваного різними суб'єктами, і віднайдення в ньому чітких орієнтирів осмислення складної соціальної реальності.

Теоретичні та емпіричні дослідження базуються на ідеї розуміння явища престижності як утвореної різними суб'єктами імпліцитної конвенції про світ професій. Аналіз того, як вивчалася престижність професій як окреме явище, у яких контекстах і зв'язках, за допомогою яких методів операціоналізовувалися поняття для вимірювання, дає ключ до розуміння взаємодії суб'єктів, які створюють своїми уявленнями і думками суттєвий бік такої економічної реальності, як ринок праці.

Престижність професій, яка існує у вигляді суб'єктивних оцінок і думок учасників взаємодії в соціумі, – це предмет дослідження, який дає змогу зрозуміти, що відбувається із суспільством у період його трансформацій. Престижність професій – своєрідне дзеркало, в якому соціум може бачити себе як групового суб'єкта економічної царини життєдіяльності. Розширення предметного поля досліджень престижу і розвиток інструментарію досліджень – матеріал, який здатний показати тенденції вдосконалення соціумом своїх інтелектуальних інструментів відображення економічної реальності через сукупність професій і неекономічні взаємозв'язки між ними в єдиній системі.

Тому перший розділ побудовано відповідно до структури змістового компонента дискурсивного мислення через: а) актуалізацію *уявлень*, виокремлення *інтенцій* як напрямів узагальнень, реконструювання цілісних *моделей* розуміння престижності професій; б) *операціоналізацію* понять, огляд *схем* вимірювання і *засобів* та *методів* отримання надійних знань про досліджувану реальність. Доцільною видається така послідовність

викладу матеріалу: спочатку зафіксувати основні здобутки, а потім окреслити перспективи їх розвитку в подальших емпіричних дослідженнях, що відповідають нагальним проблемам розвитку нашого суспільства на даному етапі.

1.1. Престижність як інструмент розуміння соціального світу: конструювання дискурсу престижності професій

Приступаючи до аналізу поняття "престиж професії" в соціальному дискурсі, наголосимо на інтегративному характері цього явища. Найкращим чином цю ознаку представлено у вступі до відомої праці D. J. Treiman "Occupational Prestige in Comparative Perspective" (1977) [94]: "Людей пізнають через їхню роботу. Не випадково при зустрічі з незнайомцем першим стандартним запитанням є: «Ким Ви працюєте?», адже ця інформація дає найкращий єдиний ключ до розуміння того, ким є людина. Вона означує людину як таку, що «належить до»; або як таку, яку можна м'яко ігнорувати; або таку, до якої треба виявити повагу, або таку, від якої належить очікувати поваги. Більше того, вона дозволяє, хай і в першому наближенні, зробити висновки щодо настановлень, досвіду і «способу життя» людини. Коротше кажучи, професійна роль розташовує людей у соціальному просторі, визначаючи щабель, з якого вони взаємодіють один з одним.

Це стає можливим завдяки тому, що люди, якими б життєвими дорогами вони не йшли, поділяють розуміння щодо професій – скільки майстерності вони вимагають, наскільки вимогливими вони є до фізичних даних, визнаються чоловічими чи жіночими і т. ін. – але особливо щодо їх престижності" [94, 1].

Звісно, престиж професії не є єдиною підставою для визначення соціального рангу, але він відіграє важливу роль в усіх суспільствах з більш-менш розвиненою диференціацією праці [94, 1]. У цілому престиж визначається як авторитет, вплив, що його має хтось або щось, престижність – як перевага, привабливість чогось в очах суспільства в цілому або ж якоїсь групи людей [32].

Поняття "престижність професії" (англ. – occupational prestige) стосується передусім диференційованої соціальної оцінки, що приписується певним видам робіт або професіям. Те, що люди знають про роботи або як вони їх бачать, значною мірою є даністю; значно більше варіацій існує щодо того, яку цінність вони їм при-

писують. Престижність професії (також відома як престижність роботи) є узгодженим рейтингом роботи, що базується на колективній вірі у її цінність" [85; 90]. Тож під престижністю професій розуміють їхню загальну бажаність чи корисність [84]. Престижність професії трактується як міра, якою "схоплюються" відношення поваги (або, навпаки, її применшення) між особами – виконавцями професійних ролей (Siegel, 1971) [83; 92].

До 1947 р., коли National Opinion Research Center (NORC) під керівництвом Cecil C. North [82; 90] було проведено дослідження з встановлення зв'язку між віком, освітою, доходом та престижем певних занять (робіт), престижність професії як поняття не мало сталого змісту. У згаданому дослідженні вперше престиж роботи не тільки вивчався, а й вимірювався. Відповідно до його змісту престиж визначався як "бажаність" професії, операціоналізована в термінах передусім соціоекономічної винагороди, а найбільш важливим результатом дослідження стало виведення соціоекономічного індексу, який надав різним професійним категоріям різних значень.

Дехто з науковців (Davis and Moore, 1945 [46]; Shils, 1968; [91]; Grasmick, 1976 [54]; Hearan Koo and Hyunho Seok, 2005 [70] розглядав престиж як нормативне упорядкування соціальних позицій, яке формує соціальну ієрархію. Остання, будучи поділеною членами суспільства, гарантує соціальну інтеграцію і легітимізує нерівність. Дослідники, що належать до структурно-функціоналістської традиції, вбачають у такому упорядкуванні соціальних позицій важливу соціальну функцію, зокрема воно надає суспільству моральну вартість, або цінність.

Дослідники соціальної стратифікації і мобільності (Duncan, 1961 [47]; Goldthorpe and Hope, 1974 [50]; Treiman, 1977 [94]) наголошують на тому, що престиж – це *сприйняття* диференційованої матеріальної винагороди між різними професіями, аргументуючи свою точку зору тим, що люди ділять професії на основі їхніх об'єктивних характеристик і винагород, до яких відносять, наприклад, властиві професії майстерність або рівень доходу.

Goldthorpe and Hope (1974) [50] стверджують, що оцінка престижності не має ані нормативного, ані легітимного застосування щодо соціальної стратифікації і відбиває радше фактичні знання про соціоекономічні винагороди, пов'язані з професіями. Один з

найавторитетніших дослідників престижності професій Treiman, ґрунтуючись на схожості ієрархій престижності в різних країнах світу, вважає престиж професій вираженням *колективного сприйняття* соціальної реальності, а не персональною цінністю [**94**, 5-6].

Норе (1982) зробив спробу інтегрувати у змісті поняття різні підходи до тлумачення престижності, запропонувавши таке її розуміння: "соціальна позиція професій є просто середнім між фактичним і нормативним вимірами, представленими відповідно стандартами життя, які професія забезпечує її носію, і цінністю, яку отримує суспільство від її виконання" [**64**, 10-17].

MacKinnon and Langford (1994) [**76**], підкреслюючи роль престижності професії як соціального ідентифікатора, звернули увагу на її не тільки когнітивну, а й афективну складову, наголошуючи, що об'єктивна природа професій впливає на рівень престижності через афективні асоціації.

Отже, будучи одним із ключових понять у соціальних і соціально-психологічних дослідженнях (Miller and Salkind, 2002) [**56**], поняття престижності професій є поняттям концептуального (неявного) характеру, що робить її досить складним предметом для емпіричного дослідження. Ідеться про імпліцитні концепції, якими керуються люди, оцінюючи реальність світу професій. Які саме ці імпліцитні, латентні, приховані для свідомості самого суб'єкта інтелектуальні інструменти – завдання, що неможливо вирішити без залучення всього новітнього досвіду психології рефлексії, яка вивчає механізми перетворення неусвідомлюваного досвіду у свідомий, відрефлексований, а відтак придатний для подальшого опанування.

Престиж професії в зарубіжних і вітчизняних дослідженнях звичайно концептуалізується у вигляді *латентної* змінної (Bollen, 1989) [**43**], тобто змінної, яка наділяється безліччю сенсів і не має свого явного і єдиного вираження (див. також Леонтьев Д., 2003) [**11**]. Латентні змінні (або ознаки) мають незліченну кількість проявів, кожний з яких характеризується різною релевантністю – мірою смислової близькості до латентної ознаки (Батыгин, 2002) [**1**].

Як і будь-яка інша латентна змінна, престиж не має свого явного вираження (інакше проблема розпізнавання вирішувалася б

шляхом підстановки явної ознаки замість латентної) і не може бути емпірично виміряним лише на основі одного запитання. Під кутом зору теорії виміру в психології (див., наприклад, огляди Michell, 1999 [78] або Kempf-leonard, 2004 [69]) саме смислова латентна змінна лежить в основі тих або тих уявлень індивіда. Це означає, що саме настановлення на престижність певного соціального статусу тієї або тієї професії в суспільстві "тут і зараз" визначає розуміння та оцінку людиною таких критеріїв, як освіта (її престижність, необхідність, якість, спрямованість тощо), рівень доходу, її смисложиттєві орієнтації (здоров'я, якість життя), коло спілкування, вибір супутника життя тощо.

Престижність професії тісно пов’язна з більшістю сфер життя сучасної людини, що перетворює цю латентну змінну на природний соціальний інтегратор і регулятор світу професій як сутнісної складової суспільства. Формально концепт престижності професії в його сучасному розумінні (Miller and Salkind, 2002) [56] можна представити у вигляді схеми (**рис. 1**). Сполучні лінії між індикаторами позначають кореляційні зв'язки. Стрілки, спрямовані від латентної змінної до індикаторів, позначають кореляцію (фактор ненавантаження) між латентною змінною та індикатором. Дана модель не вичерпує всі можливі чинники престижності професії.

Отже, вивчаючи концепт престижності професії і причини, що визначають варіації престижності професії в суспільстві, дослідники можуть і повинні екстраполювати висновки на більш широке коло ключових соціально-психологічних понять. Разом з тим престижність професії не є раз і назавжди визначеним і застиглим явищем – навпаки, це складова безлічі змін, які разом утворюють певний вектор або тенденцію. Тому важливо проаналізувати існуючі варіанти розуміння престижності професій.

Що ж зумовлює варіації в розумінні престижу професій? Тут можна виділити декілька груп чинників.

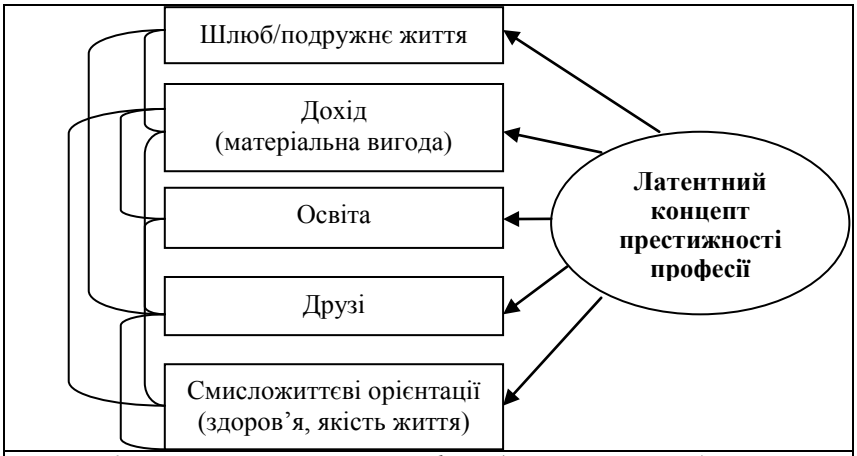

Рис. 1. Концепт престижності професії (латентна змінна) та її емпіричні індикатори

Перша група визначається тим, що визначення професійного престижу завжди було і є важливою частиною соціальної стратифікації і нерівності (Davis and Moore, 1945 [**46**]; Blau and Duncan, 1967 [**41**]; Goldthorpe and Hope, 1974 [**50**]; Featherman and Hauser, 1976 [**58**]; Treiman, 1977 [**94**]; Wright, 1985 [**96**]). Тож можна припустити, що на престижність професій впливають зміни в їхньому характері та в соціальній організації праці. Так, протягом останньої чверті XX століття в цьому суспільному секторі відбулися значні якісні зміни. Істотних змін зазнали рівень майстерності, вимоги до освіти і рівень доходу з поширенням вищої освіти. Унаслідок економічних і технологічних змін відбулася реструктуризація і глибокі зміни в організаційній структурі та умовах праці. Певні зміни в це структурування внесло залучення на ринок праці жінок. На додаток поступово демонтується стара суспільна ієрархія, натомість виникнення множинних джерел влади й ідентичності супроводжується збільшенням різноманіття цінностей, які впливають і на соціальну цінність праці. Зазначені зрушення в соціальній та організаційній структурі дають підстави очікувати найближчим часом значних змін в ієрархії престижності професій, хоча попередні дослідження наголошували на стабільності рангів престижу професій, його

незалежності від часу і простору (Hodge et al., 1964 [60]; Fossum and Moore, 1975 [48]; Treiman, 1977 [94]; Nakao and Treas, 1994 [80]).

Другу групу чинників, що визначають престижність професій, можна виділити на підставі твердження про те, що зміст, який люди вкладають у поняття престижності професій, є досить варіативним. Багато хто пов'язує престижність роботи з грошами, тоді як інші беруть до уваги передусім освіту. Окрема група спирається у своєму розумінні того, що робить професію престижною, на суспільну корисність певного роду занять.

У дослідженні О. Дункана (1961) [47], автора відомого соціоекономічного індексу, який здійснив перше кореляційне вивчення статистичних зв'язків між освітою, доходом і професією (уперше скориставшись даними з дослідження North and Hart's 1949 р. [82] і перепису населення того ж року та зробивши акцент на вибірці білих жінок, які мали освіту принаймні на рівні школи і доход від $3 500 доларів у 1949 році), було встановлено середню кореляцію між доходом і престижністю, яка становила 0,75 [90].

Що ж до освіти, то справді неважко помітити, що "професії відрізняються щодо обсягу знань, тренувань або таланту, потрібних для їх виконання… Різниця в майстерності, що вимагається для різного виду робіт, відображена в мові, яка використовується для їх опису, позначаючи різницю між «кваліфікованим», «напівкваліфікованим"», «некваліфікованим» робітниками ручної праці, або між «сертифікованим» і «несертифікованим» професіоналом тощо" [94, 13].

Однією з причин, яка зумовлює престижність професії, є кількість часу, яку потрібно витратити, щоб дістатися того місця в соціумі, в якому людина завдяки професії врешті-решт опиняється. Цим можна пояснити значні інвестиції часу в освіту студентами, які опановують професії лікаря, юриста, економіста тощо. Зв'язок престижності професії з освітнім рівнем, передусім у його часовому вимірі, ілюструє яскравим прикладом Трейман, порівнюючи здобуття інженерного фаху в університетській аудиторії і вивчення електричної справи, яке відбувається значною мірою на практиці і в не дуже комфортних умовах: "Якщо поставити запитання, яке з цих навчань професії легше, то, мабуть, варто відповісти, що п'ятирічне навчання в університеті легше, ніж трирічне учнівство,

пов'язане з реальною роботою. І хоча фахівець з електричної справи на сьогодні заробляє більше грошей, але все ж таки страждає від професійної дискримінації" [**94**, 13].

Що ж до зазначеної професійної дискримінації, то видається слушною думка автора про необхідність переосмислити позиції, на яких перебувають люди у самосприйнятті, відмовившись від професійної належності (я не лікар, не інженер тощо) і прийнявши за вихідну таку, що рівняє всіх як просто представників роду людського. Проте внутрішній зміст такого переосмислення через сприйняття професії як просто способу заробляння грошей (не більше: не можливість почувати себе вище, нижче і т. ін.) із психологічного погляду видається дещо ілюзорним. На нашу думку, *в орієнтації на отримання престижної професії реалізуються потреби не нижчого, а вищого рівня – це потреби у виокремленні себе з-поміж інших та в самореалізації.*

Якщо в минулому, як показують дослідження, освіта була головним чинником у визначенні професії як престижної, адже раніше освіта на рівні коледжу автоматично означала, що людина з великою ймовірністю отримає престижну роботу, то сьогодні роль освіти як чинника престижності дещо змінилася. Причиною цього дослідники вважають те, що сьогодні набагато більше людей отримують освіту більш високу за рівнем, ніж коледж. Якщо раніше престиж більше пов'язувався з віком, добробутом і освітою, то тепер у ньому все більшого значення набуває ***корисність професії для суспільства***. Наведемо результати опитування (Harris Poll, 2007), проведеного на національній (США) вибірці чисельністю 1010 дорослих осіб. Найвищі рейтинги престижності в ньому отримали професії пожежника, вченого і вчителя, найнижчі – брокера, актора і банкіра; усередині шкали опинилися професії офіцера поліції та інженера (Morrissey) [**79**].

Деякі дослідники, поставивши закономірне запитання: чому люди думають, що одна професія є кращою за іншу, а то й більш, на їхню думку, важливе – чому одна професія для людей є більш привабливою за іншу – посилаються як на провідну причину на ***статус***, який має професія ***у сприйнятті*** респондента. Акцент робиться на різниці у способах сприйняття статусу (точніше, на тому, що зумовлює наше сприйняття). Скористаємося поширеним прикладом: якщо ви кермуєте новеньким спортивним автомобілем

відомої торгівельної марки, то мабуть, сприймаєте себе в статусі успішної людини, тоді як інші можуть вважати вас зомбі торгівельної марки. Професійний статус зазвичай є похідним від поняття (яке поділяється іншими) про те, що одна кар'єра більш престижна, ніж інша. Наприклад, бути лікарем більш престижно, ніж бути грабіжником; проте якщо метою роботи є повернення максимуму за вкладений час, тоді грабіжник є більш престижною "професією", ніж лікар. Але, на думку автора, гроші є вторинним чинником щодо статусу, коли йдеться про престиж професії. Під впливом усіх зазначених вище чинників та безвідносно до джерел оцінки престижу професій – фактичних характеристик професії чи її нормативної цінності, когнітивних суджень або афективних почуттів – важливо передусім те, що є підстави вважати, що сприйняття престижу може так чи інакше зміщуватися. На підтвердження цього звернімося ще раз до вже згадуваного дослідження Jay Morrissey (2007) [79]. Порівняння даних цього дослідження з даними, отриманими за чверть століття до того, демонструє, як за цей період змінилися рейтинги найменш і найбільш престижних професій. Знизилася престижність низки професій: законодавчих – на 14 пунктів (із 47 до 33 %); науковця – на 12 пунктів (з 66 до 54 %); лікаря – на 9 пунктів (із 61 до 52 %); банкіра – на 7 пунктів (з 17 до 10 %); конферансьє – на 6 пунктів (з 18 до 12%). Натомість на 25% стало більше тих, хто оцінює як "дуже високий" престиж професії учителя (зростання з 29 до 54 %) (Morrissey) [79].

Отже, тематичне висвітлення ключових позицій низки вищезгаданих дослідників актуалізує, *по-перше,* кваліфікацію про достатню автономність соціального дискурсу щодо престижності; *по-друге,* значущість соціального запиту на диференціацію механізму престижу, у тому числі і через прояснення латентності складових уживаного загалом поняття та наслідків варіативності використання. Відповіді подібного характеру потребують подальшого розгортання досліджень престижності зі спрямуванням методики на схоплювання цих двох аспектів. Однією із суттєвих складових, які суспільство як груповий суб’єкт інтегрує в престижності професій як інструменті самоосягнення, є структура владних стосунків у суспільстві, пов’язаних із професіями.

Інструмент мислення, який допомагає зрозуміти реальність – це ідеальний тип за М. Вебером [3]. Поняття, яке описує частину реальності, виконує функцію щодо її осмислення та уможливлює осмислений вплив на реальність. У цьому сенсі престижність являє собою своєрідний ідеальний тип. За своєю природою це суб'єктивно-об'єктивна реальність. Суб'єктивна за походженням, бо інтегрує ставлення, навіть якщо учасники у власному "інструменті осмислення" помиляються. Коли всі люди, які діють на ринку, спільно помиляються, то це об'єктивно. Тому, проводячи далі аналіз теоретичних конструкцій, побудованих дослідниками для розуміння престижності, маємо зважати на соціально-політичний контекст, у якому ці інструменти створювались, зокрема на різну структуру влади в громадянському і тоталітарному суспільствах.

Зрозуміло, що престижність професій інтегрує широке коло соціальних механізмів, але імпліцитне розуміння ієрархії професійних груп, заснованої на владно-підвладних стосунках (В. О. Васютинський) [2], виконує системотвірну функцію такої інтеграції. Дослідження престижності, проведені в різних соціоекономічних середовищах, та концептуальні підходи, розроблені в різних формаціях, мають відрізнятися на психологічному рівні аналізу. У наступних підрозділах ми спробуємо дати відповідь на ці питання.

Аналіз зарубіжних досліджень престижності професій за періодами та їхнього зосередження на суспільних зрізах дає підстави говорити про ***певну логіку розгортання*** цих досліджень і змін у тлумаченні самого поняття престижності, що при цьому відбувалися. Доречним видається використання хронологічного принципу аналізу теоретичних здобутків минулого.

Зародившись у межах вивчення соціологією соціальних статусів і стратифікації суспільства, перша хвиля досліджень ***(1920 –1960-ті роки)*** як основний свій здобуток винесла ідею незмінності рейтингу престижності і незалежності оцінок професій за цим параметром від соціально-демографічних і культурних змінних. Цю ідею і було покладено в основу міжнародного стандарту престижності професій [94].

У подальшому дослідження престижності професій набувають міждисциплінарного характеру з поглибленим вивченням

психологічних механізмів у контексті формування економічних понять і регулювання ринку праці [72], включають вивчення гендерних аспектів в оцінках престижності професій [86], зв'язку оцінок престижності з мотивацією, самоповагою [83] тощо.

Предметом сучасних соціально-психологічних досліджень є насамперед динаміка рейтингів престижності [6], її зумовленість культурними відмінностями (зокрема внаслідок посилення міграційних процесів), економічними реформами, особливостями саморегулювання певних фахових спільнот тощо. Важливою темою стає координованість ринку праці і освіти [36], адже престижність професій у сучасному світі перетворюється на інструмент управління майбутнім трудовим ресурсом.

Історично основний напрям досліджень престижності професій сформувався у соціології в межах вивчення соціальної стратифікації суспільства. Рівень престижності професії розглядався як один з основних показників соціального статусу, а відтак і належності до певної соціальної страти в суспільстві. Найбільш інтригуючою знахідкою в дослідженнях соціальної стратифікації було виявлення консенсусу щодо оцінки престижності професій. На існування такої ієрархії професій уперше звернув увагу американський дослідник Джорж Каунтс (George Counts) у 1925 році.

З того часу цей феномен неодноразово підтверджувався численними дослідженнями. Особливо переконливими видаються результати, отримані Національним центром з дослідження громадської думки. Ці дослідження, які проводилися з 1947 року (Reiss et al., 1961) [88], продемонстрували, що *ієрархія престижності професій* є дуже стабільною в часі. Наприклад, кореляція між даними Каунтса і Ходжа (Hodge, 1964 [60]), зібраними з інтервалом у 39 років, становила 0,93. Ці ж дані показали, що ієрархія престижності професій практично не змінюється під впливом таких чинників, як соціально-демографічні відмінності між суб'єктами оцінювання (належність до певного класу, вік, місце проживання і т. ін.). Крім того, виявилося, що ієрархія престижності професій для різних країн є в цілому досить схожою. Проведені крос-культурні порівняння засвідчили, що кореляції мають досить високі кількісні значення, сягаючи 0,80 (Ramsey and Smith, 1960; Hodge et al., 1964 [60]). Разом з тим було виявлено й деякі відмінності в сприйманні престижності професій, особливо

серед так званих "середніх рангів" – тих професій, що займають середні шаблі в ієрархії; вони мають найвищий рівень варіативності порівняно з найпрестижнішими професіями і тими, престижність яких оцінюється найнижче [37].

Упродовж наступних років питання стабільності рейтингу престижності професій вивчалося так само активно. Було, зокрема, створено Міжнародну стандартну шкалу престижності професій, котра використовувалася в багатьох країнах для розв'язання політико-економічних проблем.

Утім, і дотепер залишається чимало питань щодо природи престижності професій, особливостей формування образу престижності, соціальних і демографічних відмінностей престижності професій тощо. Ця тема не сходить зі сторінок фахових журналів і донині, що дає змогу виокремити в нашому аналітичному огляді низку підтем, які й покладено в основу структури подальшого тексту. При цьому співіснування явно полярних економічних систем протягом певного періоду розвитку різних суспільств відкриває перед метааналізом істотні можливості для ***виявлення особливостей прояву механізму престижу в ринковому і плановому економічних підходах***.

Однією із ключових у контексті професійного самоздійснення молоді є проблема вікових особливостей формування образу престижності професій. Чи не найперше спеціальне емпіричне дослідження з цієї теми було проведено ***в 1970-х роках у Канаді,*** де склалася потужна соціологічна спільнота, що опікувалася темою престижності професій.

За спостереженнями канадського дослідника Е. Бекстера [37], у наукових джерелах побутує думка, що ієрархія престижності професій засвоюється дітьми до старшого підліткового віку і є наслідком формування уявлення про винагороди (зарплатню, безпеку і т. ін.), пов'язані з певними професіями.

Які саме винагороди оцінюються найвище, визначає культурний контекст – цю гіпотезу було покладено в основу емпіричного дослідження. Отож 201 школяра (хлопчиків) віком від 9 до 18 років із сімей "білих" і "блакитних комірців" (змінна культурного контексту) попросили оцінити 12 професій за їхнім рівнем престижності та різним типом винагород. Результати показали, що

чим старші діти, тим більше їхня оцінка престижності наближається до оцінок дорослих. Проте зв'язку відповідності між оцінкою винагород і віком, а також між оцінкою винагород і культурним контекстом при цьому виявлено не було.

Серед низки пояснень отриманих результатів наголос було зроблено на такому: розуміння престижності – це раціоналізація, яка варіює залежно від культурного контексту і змінюється з часом [37]. Такий висновок переводить проблему престижності професій у поле психології і спрямовує на вивчення соціально-психологічних чинників формування образу престижності як такої і престижності окремих професій. Дослідження в цьому напрямі розгорнулися в 1990 – 2000-х роках.

Виокремлення психологічної інтенції розвитку поняття престижності професій у суспільствах з ринковою економікою потребує подальшого наповнення в наступних підрозділах. Спочатку ж пропонуємо звернутися до досліджень престижності, проведених у той же хронологічний період в умовах неринкової економіки.

Дослідження престижу професій ***у країнах з неринковою економікою*** (маємо на увазі передусім Радянський Союз) у 1970-х роках виникли на підґрунті вивчення проблем професійної орієнтації, професійного самовизначення [**4; 5; 24; 35**]. Їхньою відмітною рисою є імпліцитна чи більш явна підпорядкованість практичним завданням регулювання розподілу трудових ресурсів. Ідеться про виявлення певного зв'язку між привабливістю професійного заняття і тими – позитивними чи негативними – його оцінками, які існували в суспільній свідомості. Звідси ідея про можливість регулювати поведінку молоді у сфері професійного вибору (принаймні при першому виборі), впливаючи на громадську думку щодо цінності професії. Якщо переважаюча в західній соціології загальна наукова рамка досліджень престижу професій, а саме тематика стратифікації суспільства, зумовлювала доволі нейтральну дослідницьку позицію, то домінування ідеї цілеспрямованого впливу на оцінки престижу мало наслідком спрямовування частини зусиль науковців на формулювання популярних тверджень (гасел), які більшою мірою задовольняли пропагандистський спосіб розв'язання соціальних питань, хоча думка про сталість оцінок професій і їх ієрархії була вже давно висловлена

західними вченими і набула на той час значного поширення у світі. Проте якими б вираженими не були ідеологічні настановлення науки в тоталітарному суспільстві, наукові здобутки тієї доби не варто недооцінювати. Слід згадати, зокрема, що серед 55 країн світу, даними про рейтинги престижності професій яких користувався Д. Трейман при створенні своєї шкали (SIOPS), був і Радянський Союз [**30, 65; 94, 317**].

Зазначеними особливостями – науковою добросовісністю і реагуванням на ідеологічне замовлення водночас – вирізняється й одна з найґрунтовніших розвідок радянської доби, а саме дослідження престижу професій В. П. Черноволенка, В. Л. Оссовського, В. І. Паніотто, які вивчали престиж у його зв'язку з проблемами соціально-професійної орієнтації молоді [**35**]. Учені досліджували, зокрема, вплив престижу професії на її привабливість залежно від: 1) рівня престижу професії; 2) походження респондента (типу сім'ї). Що ж до останнього, то дослідники виходили з припущення, що тип сім'ї, який визначався професійно-кваліфікаційним та освітнім рівнем батьків, повинен певним чином позначитися на формуванні ієрархії мотивів професійного вибору школяра, а отже, і вага міркувань щодо престижу серед мотивів вибору професії має бути різною в різних групах школярів.

Вибірка дослідження складалася з 1300 випускників шкіл м. Києва, розподілених у різних циклах дослідження на групи відповідно до зазначених завдань: у першому випадку – залежно від рівня престижу обраної ними професії, у другому – від типу сім'ї (тут першу групу утворили учні із сімей висококваліфікованих фахівців, де один або обоє батьків були зайняті розумовою працею високої кваліфікації, мали вищу освіту; другу – учні зі змішаних родин, переважно службовців, де один з батьків був зайнятий розумовою працею середньої або нижчої кваліфікації, а другий – некваліфікованою розумовою або кваліфікованою фізичною працею; третю – школярі із сімей, де батьки були зайняті фізичною працею різної кваліфікації за робітничими професіями). У результаті було виявлено, що вплив міркувань щодо престижності професій на їхню привабливість для дітей з різних груп неоднаковий. З’ясувалося, що міркування престижності мають більшу вагу для учнів, що орієнтуються на професії низької престижності, ніж

для школярів, що орієнтуються на професії середньої престижності. Було також визначено, що для школярів із сімей другого і третього типів міркування престижності мають більшу вагу для тих із них, що орієнтуються на професії високого престижу, ніж для тих, що орієнтуються на професії середнього престижу, а при формуванні привабливості професій престиж матиме більшу вагу для школярів, батьки яких мають більш високий кваліфікаційний і освітній рівень: "Суспільний престиж найбільшою мірою впливає на привабливість професії для тих школярів, які мають намір вибирати заняття з числа низькопрестижних, а також – меншою мірою – для тих, хто орієнтований на вибір високопрестижних видів діяльності. Для школярів же, які стоять перед вибором середньопрестижних занять (а саме до них належить більшість масових професій), міркування престижу є набагато менш значущим мотивом їхнього професійного самовизначення" [**35**, 175]. Крім того, на думку дослідників, мотиваційна сила громадської думки щодо престижу професій залежить від системи потреб особистості, цінностей сім'ї: за результатами дослідження більш вираженою мотиваційна здатність престижу професій була у школярів із сімей висококваліфікованих фахівців. Отже, основний висновок проведеного дослідження полягав у спростуванні безумовної цінності міркувань престижу для *всіх* груп молоді, і тому, на думку науковців, "вплив на масову свідомість з метою зміни ситуації, ієрархії престижу професій у бажаному напрямку не може бути визнаний універсальним засобом вирішення профорієнтаційних завдань та ефективним інструментом політики у сфері розподілу трудових ресурсів" [**35**, 176].

Крім зафіксованої нерівноцінності міркувань престижності для різних груп школярів, аналізоване дослідження достовірно підтверджує наявність впливу чинника престижу професії на самовизначення щодо професії, а заразом – теоретичні позиції західної науки в цілому і зокрема такого її визначного представника, як Д. Трейман. Наукова позиція спонукає авторів дослідження висловити застереження з приводу зайвого оптимізму і невиправданих ілюзій професійної пропаганди щодо можливостей впливу на масову свідомість з метою підвищення престижу професій як перспективного шляху формування професійних уподобань і намірів молоді. А проте відгомін стратифікаційної тематики в отриманих

результатах (більша значущість міркувань престижу для дітей із сімей висококваліфікованих фахівців), яка суперечила політиці уніфікації, стирання граней між різними соціальними групами, не заважає дослідникам зробити висновок у дусі радянської епохи: "…єдино правильною, реалістичною, такою, що відповідає інтересам суспільства і особистості, повинна бути орієнтація не на «кращі» і «більш важливі» професії, а на постійне вдосконалення майстерності, зростання професійно-кваліфікаційного рівня.

А цього можна досягти лише за умови, якщо вибір конкретної спеціальності робиться не з міркувань хибно зрозумілого престижу, а згідно з реальними можливостями особистості, її здібностями, нахилами, а також з урахуванням потреб народного господарства в кадрах певного профілю. Сенс наших пропозицій тому і зводиться до того, щоб спрямовувати зусилля профпропаганди не на перерозподіл місць професій в ієрархії престижу, а на скорочення, «ущільнення» цієї ієрархії шляхом знецінення престижних міркувань, принаймні в очах молоді на етапі її професійного самовизначення. Витіснення престижу як характеристики, що диференціює професії, призведе до того, що він поступово втратить здатність ставати фактором профорієнтації" [**35**, 180].

Данина часу вбачається і в тому, що поряд з науковими аргументами (отриманими в тому числі завдяки дослідженням радянських учених [**27**; 24]) на користь достатньо високої стабільності ієрархії престижу професій як головного аргументу заперечення щодо використання цього інструменту в профорієнтаційній роботі дослідники звертаються до моральних цінностей і норм соціалістичного суспільства, з якими, на їхню думку, престижні міркування як значущий мотив професійного вибору погано узгоджуються. Проте реальність, у тому числі і неринкових країн, давала чимало прикладів дієвості теоретичних позицій науки, яка вивчала реальність престижу в умовах ринку праці [**94**, 18].

На основі аналізу концепцій, напрацьованих науковцями в неринкових умовах регуляції світу професій, можна виокремити другу модель взаємодії в суспільстві і самовідображення крізь призму престижності. Нагадаємо, що для ринкової економіки ми визначили інтенцію психологізації розуміння престижності професій. Радянський же підхід відрізняється тим, що науковці

визнають недоцільним маніпулювати престижністю, штучно (завдяки дієвим механізмам пропаганди) збільшуючи чи зменшуючи цю змінну на користь тих чи тих професій. Натомість пропонується варіант нівелювання самого явища престижності. Справді, самовідображувальні механізми не є корисними з погляду тоталітарного суспільства, адже так чи інакше загрожують чинній системі влади. Пригнічення суб'єктності у формі нівелювання престижності як чинника вибору професії, як синергетичного механізму регулювання соціуму систематично здійснювалося в період планового господарства. За такого підходу основним механізмом регуляції стосунків у світі професій був принцип дефіциту трудових ресурсів з огляду на заплановані завдання та обсяг потреб. Профвідбір і профорієнтація спрямовувалися на те, щоб мінімізувати витрати суспільства на вибір професії, пошук людиною себе в професії. Структура влади, відображена в престижності професій, робила саме це поняття зайвим і навіть небезпечним. Пригнічення ж природного механізму саморегуляції призвело на етапі трансформації планової економіки в ринкову, а тоталітарного суспільства – в демократичне до соціального вибуху механізму престижності професій.

Аналіз початкового етапу історії досліджень престижності професій підтвердив схожість механізмів і водночас відмінність моделей розуміння ролі престижності, породжених у суспільствах з різною структурою влади в умовах ринкової і неринкової економіки. Так, у суспільстві з неринковою економікою інструмент мислення про владу через механізм престижності професій пригнічувався. Після руйнування планової економіки відбувається своєрідний вибух визнання значущості механізму престижності. Освіта при цьому працює на підсилення престижності. Як стисла пружина, тенденція, що до того пригнічувалася, почала добирати те, що раніше не мало природного простору для розвитку на засадах ініціативи і конкуренції. Отож затиснута пружина престижності розпрямилася з надзвичайно сильною віддачею. Експлуатація ж системою освіти феномена зростання попиту на престижну професію призвела до величезного дисбалансу на ринку праці. Це сталося в тому числі і через відсутність у пострадянській суспільній свідомості притаманних ринковим суспільствам інтелектуальних інструментів (уявлень про конкуренцію,

безробіття тощо). Отже, престижність професії як самовідображувальний механізм функціонує в соціумі, але через зміну умов вироблена вітчизняною наукою позиція щодо престижності потребує переосмислення.

Натомість у західній науці відбувається не пригнічення, а психологізація розуміння механізму престижності. Змінюються, у тому числі під впливом знання про престижність, самі соціальні страти. Змінюється, відповідно, і розуміння престижності. Простежимо ті зміни у розумінні престижності професій, які накопичені в дослідженнях ринкових суспільств. Передусім, чи справді зміни в розумінні престижності професій узгоджуються з моделлю психологізації? Подальший розгляд досліджень престижності професій, здійснених у різних контекстах, свідчить про розвиток початкових тенденцій.

Відтак повернімося у 1970-ті роки, коли подальше поглиблення розуміння престижності професій відбувалося в напрямку увиразнення гендерних відмінностей престижності професій. Це було зумовлено масовим припливом жінок в економічну сферу, розвитком жіночих рухів, фемінізму, що привело зрештою до появи відповідних акцентів у дослідженнях. У 1977 році соціологи канадського університету Ватерлоо оприлюднили результати порівняльного дослідження престижності професій за спеціальними опитувальниками, складеними окремо для жіночих та чоловічих професій, і за спільним опитувальником професій незалежно від статі фахівців. Відмінності при цьому було виявлено щодо ієрархічного порядку престижності професій (за рангами), а також щодо середніх значень бальної оцінки престижності професії в межах жіночого і чоловічого рейтингів [55].

У США гендерні похибки в оцінці престижності професій було виявлено в не такому масштабному, але не менш цікавому дослідженні Touhey (1974). На вибірці студентів коледжів було показано, що залежно від їхніх очікувань щодо зростання чисельності жінок, зайнятих престижними професіями (архітектор, професор коледжу, юрист, лікар, науковець), та чоловіків, зайнятих низькопрестижними професіями (домогосподарка, вихователь дитсадка, бібліотекар, регістратор, медсестра, соціальний працівник), статистично значуще змінюються оцінки престижності цих професій. Якщо в професії передбачалося зростання чисельності жінок, то

рейтинг її престижності змінювався в бік нижчих позицій, і навпаки, якщо в непрестижних професіях передбачалося зростання кількості зайнятих чоловіків, то рейтинг престижності цих професій зростав [93]. Щоправда, стабільність цього феномена виявилася досить низькою, оскільки при повторенні цих експериментів іншими дослідниками не вдалось отримати необхідну кількість підтверджень [75].

У результаті дослідження, проведеного 1982 року канадськими соціологами Браєном Поувелом і Джеррі Якобсом, було виявлено розбіжності оцінок престижності залежно від того, хто представляє певну професію – чоловік чи жінка. Респондентів просили оцінити престижність професій окремо як виконуваних чоловіками або покладених на жінок. Виявилось, що оцінки престижності професії в цих двох випадках істотно відрізняються. Причому складова статі в професії справляє значущий вплив на оцінку престижності не тільки типово жіночих або типово чоловічих, а й типово агендерних професій. Ця різниця зберігається навіть у межах впливу уявлюваної зарплатні та освіти на престижність професії, тобто в разі контролю цих традиційних змінних [86].

У той же час у масштабних дослідженнях, проведених в інших країнах, зокрема Індії, описані вище гендерні відхилення в оцінці престижності професій було підтверджено на національній вибірці (16000 респондентів), за винятком таких низькостатусних занять, як найманець (пеон) і піхотинець, які в Індії є монополізовано чоловічими професіями. Пояснюючи природу виявлених гендерних похибок, автори цього дослідження спираються на культурні норми, зокрема домінування традиційних уявлень (передусім для Індії) про те, що найбільш прийнятне заняття для жінки – бути дружиною і домогосподаркою [81].

Як показали у своєму масштабному аналітичному дослідженні гендерних відмінностей престижності професій канадські соціологи Джон Гойдер, Нейл Гаппі та Мері Томпсон, протягом останньої чверті XX століття (з 1975 по 2000 рік) відбулися значні зміни. Дослідження престижу чоловічих і жіночих професій, проведене 1975 року, було повторене у 2000-му в тій же місцевості. Якщо в 1975 році чоловічі професії за престижністю випереджали жіночі на п’ять пунктів, то вже в 2000 році такого

розриву виявлено не було. Більше того, у багатьох професіях, зокрема орієнтованих на роботу з людьми, якщо професія виконується жінками, їй надається вищий престиж, ніж коли її реалізуть чоловіки. Дослідники пов'язують ці зміни в оцінці престижу професій із загальними соціальними змінами, що відбулися за цей час, зокрема з конвергенцією статевої типізації професій. Джерела варіацій рейтингів професійного престижу зазнали мінімальних змін, хоча опитувані з вищим рівнем освіти виявили тенденцію оцінювати престиж професій дещо нижче, ніж загал [52]. Отже, збільшення кількості учасників опитування – носіїв певних властивостей – змінює загальну картину престижу професій.

Найновіші дослідження гендерних характеристик престижності професій, зокрема дослідження шведського науковця Шарлотти Магнуссон, показують, що існують відмінності між рівнем оплати праці чоловіків і жінок у професіях того ж рівня престижності. Ці відмінності по-різному пояснюються чоловіками і жінками. Важливим чинником розуміння наявних відмінностей є не сам ґендер або наявність подружнього життя, а те, чи є в сім'ї діти. Саме в цих умовах з'являються ті обов'язки, які важко комбінуються з професійними, і вони покладаються звичайно на жінку. Найбільше ця закономірність виявляється щодо професій, які мають найвищий рівень престижності [77].

У 1990-ті роки в США значна увага приділяється вивченню престижності професії як індикатора соціально-економічного статусу. У цих дослідженнях було накопичено значні масиви досить суперечливих даних, які вже не можна було пояснити тільки в межах моделі соціальної стратифікації суспільства. Так, соціологи Роберт Хаусер і Джон Роберт Воррен у 1997 році в журналі "Методологія соціології" опублікували статтю, в якій порівняли результати перепису населення 1990 року, що містив дані про доходи громадян різних професій, із результатами соціологічних досліджень 1989 і 1994 років. Завданням дослідження було порівняння соціоекономічного індексу та індексу престижності професій. У результаті виявилось, що більшість масових професій, особливо тих, в яких традиційно здебільшого зайняті жінки, не відповідають типовим зв'язкам між престижем, освітою і доходом [59].

Відповідність між престижем і соціоекономічними характеристиками престижності може бути посилено шляхом статистичних трансформацій змінних. Однак у початковій моделі професійної стратифікації, валідизованій щодо престижності, індекс має загалом обмежену цінність. Він надає занадто великої ваги професійному доходу та ігнорує інтергенераційні (міжпоколінні) зв'язки між професійною освітою і професійними доходами. Лише рівень професійної освіти дає змогу визначити головний вимір професійного престижу як усередині покоління, так і між поколіннями. Дослідники доходять висновку, що набір індексів професійного соціоекономічного статусу є науково застарілим [**59**].

Американські вчені Нейл Мак Кіннон і Том Ленгфорд переглянули значення престижності професій на основі соціально-психологічної теорії ідентичності. Порівнявши дані, отримані канадськими та американськими дослідниками, вони спробували з'ясувати, якою мірою освіта і рівень доходів впливають на судження громадян про престижність професії, їхні емоційні асоціації (почуття щодо значущості, потужності, емоційної ресурсності професійної ідентичності). Вони оцінювали також, наскільки незалежною детермінантою престижу є соціальні почуття і сентименти. У цілому дослідження було спрямоване на подолання суперечностей, пов'язаних з нормативним змістом рейтингу престижності професій.

Головна знахідка цього дослідження полягала в тому, що моральна вартість (для вимірювання якої використовувалася оціночна шкала семантичного диференціала) є детермінантою престижності професій з низьким і середнім, але не з високим рівнем доходу та освіти. Що ж до професій з високим рівнем доходів і освіти, то емоційна складова моральної вартості не справляла тут значного впливу на визнання професії престижною. Було також виявлено, що вплив освіти на рівень престижності є прямим і когнітивним, тоді як пропорційна залежність між загальним доходом і престижністю професій опосередковується через почуття дієвості (могутності, сили, ефективності) фаху. Результати, отримані у двох порівнюваних країнах, виявилися дуже схожими. Єдиним винятком було те, що моральна вартість професії виявилася більш сильною

детермінантою престижу в США, ніж у Канаді, що дослідники пов'язують із ціннісними відмінностями між цими країнами [76].

Отже, питання престижності професій виокремлюється в самостійну проблему, перетворюючись із внутрішнього інструменту вимірювання соціально-економічного статусу людини, який визначає її належність до певної суспільної страти, на предмет міждисциплінарного дослідження. Разом з тим актуальність проблеми престижності професій у сучасному контексті набуває дещо іншого забарвлення. Престижність професій розглядається не лише в межах концепту стратифікації, а передусім як чинник регулювання ринку праці, евристика дослідження широкого кола сучасних реалій життя людини. Одним із підтверджень, що засвідчує це методологічне зрушення в дослідженні престижності професій, може бути вивчення процесу формування економічних уявлень.

Том Ленгфорд звернув також увагу на важливість процесів праці, ринку праці, домашнього життя (домашнього ринку) та робітничих субкультур як соціально-демографічних характеристик формування економічних уявлень канадських робітників. Порівнявши дані, отримані 1982 року в межах проекту вивчення класової структури, і дані 1984 року, зафіксовані в межах вивчення національних виборів, дослідник дійшов висновку, що розвиток внутрішнього ринку праці в межах фірм (зокрема впровадження стосунків внутрішнього замовника і виконавця) має значний вплив на формування широкого кола економічних уявлень, принаймні не менший, ніж колишня і нинішня належність до певних класів. Водночас понятійний зміст праці, а також рівень соціального контролю на робочому місці справляють загалом незначний вплив на формування економічних уявлень робітників [74]. Тож розгляд класової стратифікації під кутом зору ціложиттєвого досвіду особистості, вважає Ленгфорд, дає змогу більш глибоко зрозуміти зразки класової мобілізації робітників сучасної Канади [72].

З огляду на вищенаведені міркування, досліджуючи престижність професій, варто брати до уваги інформацію не тільки про теперішню професію опитаного, а й про його попередній професійний досвід, щоб мати можливість проаналізувати взаємовплив у масштабі життєвої перспективи. Як бачимо, переосмислення суто економічного підходу в 1990-х роках знаходить відображення в явних тенденціях психологізації.

У межах попереднього викладу ми включили до нашого огляду деякі сучасні дослідження престижності професій – ті, результати яких були опубліковані в новому тисячолітті, принаймні протягом останніх двох десятиліть.

Виокремлення періоду 2000-х років для проведення більш детального аналізу зумовлено тим, що питання престижності професій змінило свій статус у сучасній науці. *По-перше*, престижність професій стала предметом міждисциплінарного вивчення, активно досліджується за межами соціології; *по-друге*, тематика, в межах якої вивчається престижність професій, значно розширилась й охоплює нині не лише питання соціальної нерівності в сучасному суспільстві, а й перетинається з багатьма актуальними темами розвитку професійних спільнот, акультурації іммігрантів, управління ринком праці тощо; *по-третє*, створені в ході вивчення престижності професій методичні інструменти і концептуальні побудови використовуються як евристики для вивчення психологічних та соціально-психологічних механізмів розвитку багатьох явищ у сучасному суспільстві.

Престижність професій, як певна стала характеристика масової свідомості, стає орієнтиром для дослідження суспільної динаміки в певні історичні періоди, вивчення різноманітних організаційних середовищ, розкриття індивідуально-психологічних закономірностей життєвого шляху тощо.

Одним із найважливіших аспектів трансформації тематики престижності професій є, як уже зазначалося вище, її психологізація, тобто поглиблення розуміння психологічних чинників престижності професій, вивчення її зв'язків із низкою психологічних феноменів. В освітянському розрізі найістотнішими для розуміння механізмів розвитку особистості в сучасному полі професій, починаючи з першого професійного вибору, є дослідження зв'язку престижності професій та мотиваційної сфери особистості.

Американські психологи Джон Камеєр-Мюллер і Тімоті Джудж та Рональд Пікколо [**68**] досліджували зв'язок престижності професій, самоповаги та деяких інших чинників зовнішнього кар'єрного успіху протягом перших семи років кар'єри. Дослідження проводилося 1979 року на національній репрезентативній вибірці, яка включала 12686 осіб віком від 14 до

21 року. Тільки тих, хто дав повну інформацію про наявність досвіду роботи, наміри щодо ринку праці та інвестиції в освіту і тренінги (серед учасників, які досягли повноліття на момент першого зрізу), було залучено до опитування в 1980 і 1987 роках. У результаті такого відбору до подальшого аналізу стали 1765 осіб. Самоповага оцінювалася за шкалою Розенберга, престиж професії – на основі соціоекономічного індексу Дункана (Duncan, 1961) [47].

Спираючись на теорію ідентичності, дослідники створили динамічну модель зв'язків між чинниками кар'єрного успіху, показавши місце престижності в цих взаємозв'язках. Вони вважають, що самоповага є як причиною, так і наслідком зовнішнього кар'єрного успіху. Проте бракує емпіричних досліджень, які дали б змогу визначити спрямованість цих ефектів. Вивчення зв'язків між освітою, рівнем престижності професій, доходом і зовнішнім кар'єрним успіхом із застосуванням перехресного регресійного аналізу показало, що самоповага підвищує престиж професії та дохід, але кар'єрні досягнення не змінюють самоповагу [68, 204].

Робота є одним із найбільш важливих джерел ідентичності в сучасному світі. Якщо простежити історію питання, то не так складно зауважити, що в різних мовах існує чимало прізвищ, зміст який пов'язаний з професію чи родом занять. Це підтверджує важливість трудової сфери для ідентичності. Для більшості людей професія є найважливішою соціальною та економічною роллю дорослого за межами їхньої безпосередньої сім'ї та дому. Згідно з теорією соціальної ідентичності індивіди думають про себе та інших певними категоріями, так що члени високостатусної групи, виходячи із групової ідентифікації, вважають себе вищими, тоді як представники низькостатусних груп мають такі ж або протилежні реакції. Таким чином люди дають сигнали один одному щодо їхнього статусу в суспільстві.

Згідно з теорією самопослідовності люди схильні підшукувати для себе ролі, які відповідали б їхній самооцінці. Так, люди з високою самоповагою будуть намагатись адаптувати ролі відповідно до позитивного образу самого себе. Особливо це стосується вибору роботи, яка сприймається як виклик або повага і вважається в суспільстві високостатусною. Позитивна самоповага може спрацьовувати як самосправжнюване пророцтво (я вважаю

себе цінною персоною, а тому буду цінним працівником), що й має бути продемонстровано в кар'єрних досягненнях. Навпаки, люди з негативним самоіміджем можуть зупинити свій вибір на низькостатусній роботі через упевненість у своїй слабкості і через бажання "підтвердити" свій бідний Я-образ. Загалом визначення високого рівня самоповаги як особистісної риси (за тестом "Великої п'ятірки") в дитинстві співвідноситься з кар'єрними успіхами, яких люди досягають у своєму подальшому житті. Це підтверджує думку, що саме особистісні настановлення впливають на кар'єрні досягнення.

Хоч самоповагу і вважають досить сталою особистісною характеристикою, проте дослідники виділяють окремі періоди в житті, коли можуть спостерігатися суттєві її коливання. До таких періодів належить і час закінчення школи, коли здійснюється перший професійний вибір та розпочинається становлення професійної ідентичності.

Існує чимало досліджень взаємодії самоповаги і кар'єрних досягнень, які побудовані за кореляційним принципом. Утім, у них неможливо виявити, який із чинників є провідним, тобто першопричиною. Відоме, власне, лише одне дослідження, що охоплювало десятирічний період, до панелі якого було включено 435 осіб, які закінчили коледж і почали трудову діяльність наприкінці 1960-х років (Mortimer & Lorence, 1979). Серед учасників дослідження були чоловіки і жінки, а рівень престижності професії враховувався як компонент зовнішнього кар'єрного успіху на додаток до рівня доходів. У результаті цього дослідження не виявлено значущих зв'язків між доходом і рівнем самоповаги.

У теорії функціональної ролі Т. Парсонса, яку вважають ранньою ітерацією теорії соціальної ідентичності, наголошується, що самоповага відображає, власне, міру відповідності особи нормам та очікуванням її культури. Оскільки кар'єрний успіх є однією з найважливіших цінностей сучасного суспільства, то Т. Парсонс зазначає, що люди, які посіли бажану позицію, мають досвід зростання їхньої самоповаги [23]. Цю ідею підтримують також М. Гоґґ і Д. Террі [61], які вважають, що для багатьох людей професійна або організаційна ідентичність більш наповнена і важлива, ніж приписані ідентичності, які базуються на гендері, віці, етнічних рисах, расі чи національності. Теорія самопослідовності Кормана

(Korman, 1970) виходить із того, що люди працюють над тим, щоб досягти ролі, яка була б конгруентною їхнім Я-образам [71]. Відповідно, чим вища самооцінка, тим більш привабливими є високопрестижні професії. Цей виявлений зв'язок дає підстави розглядати престижність професій, особливо на етапі першого професійного вибору, як показник загального рівня самоповаги людини, а в розрізі суспільства – самоповаги певної вікової когорти.

Американський соціолог Бернард Барбер, професор Колумбійського університету, запропонував у 2007 році нову теорію престижності професій. У ній дослідник критично переосмислив ставлення до мотивації і дефіциту людського таланту, які, на його думку, було недостатньо враховані в попередніх теоретичних конструкціях престижності [36]. Таким чином психологічні дослідження дають поштовх розвитку соціологічних підходів, концепцій, інструментарію. Це підтверджує світову тенденцію психологізації розуміння престижності професій. Більше того, маємо підстави конкретизувати цю тенденцію – посилюється рефлексивна психологізація, адже останні дослідження охоплюють ті тематичні поля (самоповага, самооцінка, самореалізація), які стосуються психології рефлексії.

Дослідження сучасного періоду концентруються здебільшого на вивченні окремих професій. Ця тенденція є досить логічною з огляду на демократизацію суспільства і розмивання вертикальної ієрархії між професіями, перенесення владних структур усередину системи окремої професійної спільноти.

У дослідженні престижності професії юриста, що враховувало різні юридичні спеціальності (2006 р.), постала нова диференціація окремих професій. Американські соціологи Едвард Лоуманн і Джон Гейнц за результатами масштабного опитування юристів міста Чикаго виявили, що престижність різних спеціалізацій професій юридичного профілю не має значущого зв'язку з доходом, який отримує фахівець певної спеціальності. Натомість престиж пов'язується з типом клієнтів, яких обслуговує юрист певної спеціалізації, та ступенем інтелектуальних викликів, які ставить робота перед представниками тих чи тих юридичних спеціальностей. На думку дослідників, особливістю юридичних

професій є те, що фахівцеві доводиться постійно протистояти небезпеці втрати персональної безпеки і, як результат, соціального становища, Саме тому найбільш престижними всередині професії стають ті спеціалізації, які полегшують проведення корпоративних ініціатив, впливають на політичну і професійну владу, зокрема на схеми найму на роботу працівників юридичної галузі [73; 74]. Отже, до чинників престижності професії додається чинник страху втрати статусу престижу.

Цікавими видаються також дослідження престижу окремих спеціальностей у медичній галузі. Так, Стефен Рософф і Метью Леоне виявили, що серед медичних спеціальностей найнижчий статус мають дерматологи, причому така оцінка не залежала від життєвого досвіду опитаних [89]. Американські дослідники на вибірці у 410 осіб вивчали, які саме змінні найбільшою мірою визначають рейтинг престижності низки медичних професій (від масажиста до нейрохірурга). Було виявлено, що така змінна, як оцінка професії словами "важлива для суспільства", менш прогностична для загального рейтингу, ніж змінна, виражена словами "професія, престижніша за інші".

Канадський дослідник Джон Гойдер провів аналіз динаміки престижності професій за період з 1975 до 2000 року за матеріалами, зібраними у двох університетах – Кітченер-Ватерлоо та Онтаріо. Це дало змогу переосмислити тезу про історичну стабільність престижності професій. На думку вченого, дослідники досі звичайно не враховували форму (форму графіка розподілу частот оцінок) розподілу престижності професій, звертаючи більше увагу на статистичний опис стабільності рейтингової структури. Історичні зміни, що відбулися після 1975 року, можуть бути кількісно охарактеризовані, оскільки за ці роки змінилися насамперед саме форми розподілу престижності, тоді як ранги не зазнали таких значущих змін [53].

Японський дослідник Джунзуке Хара вивчав зміни в структурі індустрій, праці та престижу професій, які відбувалися внаслідок швидкої індустріалізації в післявоєнній Японії. Було з’ясовано, що рейтинг престижності як індекс оцінки людьми професій не відображає відповідних змін, зберігаючи стабільність із середини 1950-х років окремо від паралельно спрямованих соціальних змін, що стали результатом поширення егалітарної

ідеології. Визначені на основі даних національних переписів 1955, 1975 та 1995 років три рейтинги престижності мали високі взаємні кореляції. Високі кореляції спостерігалися щодо кожної професії незалежно від ситуації на ринку праці. Незмінний порядок престижності професій у Японії може бути, на думку дослідника, одним із чинників стабільності суспільства. Той факт, що оцінка людьми престижності професій, виявлена як рейтинг престижності, демонструє ледве помітні зміни, а рейтинг пов'язаний із відмінностями в рівні освіти, дає йому підстави вважати, що японський кредентіалізм у досить недалекому майбутньому може бути послаблений [57].

Інший японський дослідник Такатоші Імада проаналізував процеси індустріалізації та соціальну мобільність у повоєнні часи, взявши за основу п'ять національних опитувань, що були проведені з 1955 до 2000 рік. Результати дослідження підтвердили, що спосіб досягнення статусу був константним з 1955 до 1995 рік. Хоча за цей час було значно розширено економічні можливості (які контролювались у дослідженні), отримані дані не підтвердили, що відкритість сприяла соціальній стратифікації. Це привело дослідника до думки про ілюзорність тези щодо впливу індустріалізму на відкритість, спричинену економічним зростанням. Константність режиму мобільності спостерігалася з 1955 по 1985 роки, але дані опитування 1995 року не відповідають попереднім патернам і свідчать про наявність трансформацій. Отже, наголошується на важливості мобільності як фактора суспільних трансформацій, у тому числі стратифікації та престижності професій як одного з її індикаторів [65].

Престиж професій – це соціальна цінність, яка присвоюється певному роду занять і найчастіше відображає соціоекономічний статус людини. Він отримується завдяки робочому місцю, а проявляється в специфічному стилі життя професіоналів, які мають окреме місце мешкання з певним просторовим розпорошенням, що відображає напрям потоків повторюваних щоденних переміщень, особливо у великих містах. Орна Блумен дослідила географію такого престижу за матеріалами перепису населення 1983 року в межах вивчення просторового розподілу престижності професій у Тель-Авіві (Ізраїль). Виявилось, що більшість працівників використовують короткі локальні маршрути переміщень, а значить на-

ближають точку помешкання до ринку праці. Фахівці професій вищого рівня престижності, як виявилось, мають більшу довжину шляхів переміщення. Узагальнення виявленого зв'язку має певні обмеження, що пояснюються просторовими особливостями міста [42].

Престиж професій – один із загальновідомих індикаторів визначення соціального класу. Другим індикатором можна вважати престижність місця поселення, зокрема престиж певного передмістя, де мешкає людина. Австралійські дослідники Сюзан Квін та Пауль Ленкастер, аналізуючи національну шкалу престижності, дійшли висновку, що в межах австралійської спільноти існує спільна згода щодо престижності професій та престижності районів передмість і цей зв'язок протягом останніх двох десятиліть практично не зазнав змін. Насправді спостерігається лише слабка співзалежність між престижем професії, яку має особа, і місцем її мешкання. У зв'язку з цим викликає сумніви валідність використання індикатора престижності місця мешкання для оцінки соціального класу, принаймні на австралійській вибірці [87].

Ще один аспект впливу територій на престижність професій знайшов відображення в численних дослідженнях міграційних процесів. Цікаві результати отримали американські дослідники Ґордон Джонґ і Меріло Леґаспі Блеар (De Jong, Legazpi Blair) [67], які вивчали іммігрантів, зокрема іммігрантів сільськогосподарського профілю, на Філіппінах у порівнянні з місцевими жителями. Виявилось, що статус престижності мігрантів нижчий, ніж статус місцевих селян. Дослідники пояснюють це насамперед тим, що попередній досвід фермерства і риболовства іммігрантів не може повністю підготувати їх до умов урбаністичного ринку праці [52; 67].

Дослідження престижності професій, що проводилося 1988 року в Китаї, було спрямоване на виявлення специфіки індустріального району Тіанжін порівняно з Пекіном, Тайванем за Стандартною міжнародною шкалою престижності професій Д. Треймана (Standard International Occupational Prestige Scale – SIOPS) (див. у наступних розділах). Яньє Біньян повідомляє, що рейтинг престижності професій у районі Тіанжін виявився схожим із загальним патерном, проте престижність низки професій істотно

відрізнялася від інших рейтингів. Крім традиційних чинників, таких як освіта та рівень заробітної платні, що пояснюють варіативність престижності професій, автори дослідження пов'язують відмінності також із макросоціальними чинниками [38].

Кроскультурне вивчення статусу професій у зв'язку з освітою в 14 країнах дало змогу виділити чинники, які опосередковують взаємні впливи системи освіти та ринку праці. Роберт Андерсен та Герман ван де Верфорст виявили два таких чинники опосередкування (модератори): прозорість системи освіти і координованість ринку праці. Головним модератором є прозорість навичок. Так, у країнах, де висока прозорість (ясність, зрозумілість) освітніх систем (широкі можливості обирати життєвий шлях, сильні системи професійної орієнтації, обмежене вербування третіми особами), має місце тенденція характеризувати взаємозв'язок між рівнем освіти і престижністю (статусом) професії. Ця закономірність зберігається, навіть якщо беруться до уваги відмінності в рівні координованості ринку праці. Разом з тим координованість ринку праці відіграє свою незалежну роль у послабленні ефекту впливу освіти на професійний статус. Якщо врахувати обидва чинники, то можна, на думку дослідників, сформулювати два висновки, важливі для політики управління цими галузями: 1) посилення прозорості навичок в освітній системі на основі поглиблення диференціації навчання на середньому і вищому рівнях може підсилити зв'язок між освітою і престижем професії за наявного рівня координованості ринку праці; 2) підвищення координованості ринку праці здатне забезпечити поглиблення соціальної інклюзії (включення) і зменшення нерівності щодо освітніх досягнень [36].

Розгортання картини розвитку дискурсу престижу за етапами викликає потребу в систематизації методичної складової для поглиблення поняття престижу та переосмислення цієї складової відповідно до сучасних умов. Операціоналізація понять до рівня, на якому б вони справді стали інструментами вимірювання реальності, поглиблює розуміння самого поняття престижності. Загалом операціоналізація понять,завдяки якій уявлення розкривається через процедури вимірювання і показники, створює нову знакову систему відображення явища і тому дає більш точний рівень синхронізації систем уявлень різних суб'єктів. Ознайомлення з науковими

методами вимірювання престижності професій на етапі профорієнтаційної роботи з молоддю, яка обирає професію, може забезпечити збагачення механізму престижності професій.

1.2. Операціоналізація вимірювань престижності професій

Розгляд розвитку дискурсу престижу, наведений у попередньому підрозділі, досить чітко означує взаємозв'язок між розширенням предметного поля досліджень престижу і розвитком необхідного для цього дослідницького інструментарію. Тому доцільно спочатку зафіксувати основні методичні здобутки, а потім окреслити перспективи їх розвитку відповідно до нагальних проблем.

Головним засобом представлення престижності професій є створення їх ієрархічного рейтингу на основі оцінки престижності окремих професій. Способи оцінювання і процедури (здійснювані операції) є досить різноманітними. Аналіз шкал і показників, які використовувалися для оцінювання престижності професій, є необхідним кроком з погляду коректності створення інструментів для подальшого емпіричного дослідження престижності професій у суспільстві, що трансформується.

Предтечею всіх наступних шкал престижу професії та соціального статусу прийнято вважати дослідження Каунтса (Counts, 1925), яке класифікувало невелику кількість (45) професій за критерієм їхньої суспільної корисності та якості (Каунтс користувався під час опитування уведеним ним же поняттям social standing, яке можна перекласти як "репутація", "вага в суспільстві", "положення професії на певній сходинці соціальної ієрархії" і яке стало "операційним аналогом престижу" (див. [**26**, 220]). У ході подальших досліджень було виявлено емпіричну стабільність шкал престижності професій, та запропоновані тлумачення власне поняття престижу професії [**26**, 221; **47; 60; 88; 82**]. Важливим кроком у розробленні шкал для вивчення престижності професії стали напрацювання С. Норта і П. Хатта, які започаткували емпіричні дослідження престижності професій в американській і світовій психології [**82**]. Складений ними опитувальник містив перелік 90 професій. Респонденти мали вибрати характеристику, яка б найбільшою мірою відповідала їхній особистій думці щодо суспільного становища кож-

ної із зазначених професій у цілому: "найкраще", "добре", "середнє", "трохи нижче середнього", "низьке", а також "не знаю". Отримані дані переводилися в 100-бальну шкалу: "найкраще" – 100 балів, "добре" – 80 балів, "середнє" – 60 балів, "трохи нижче середнього" – 40 балів , "низьке" – 20 балів. Попри те, що шкалі Норта – Хатта бракувало методологічної обґрунтованості, аргументованості процедури статистичного обчислення індексу (що викликало сумніви щодо її валідності), її було взято за основу для багатьох створених пізніше шкал престижу професій [**20; 21**].

Сьогодні для вимірювання престижності професії і соціального статусу (реального або бажаного) особистості використовують шість основних шкал:

1) соціально-економічний індекс Дункана (Duncan's Socioeconomic Index – SEI) [**17; 47; 88**];

2) шкала престижу Зіґеля (Національний центр дослідження громадської думки) (Siegel's, National Opinion Research Center Prestige Scores) [**92**];

3) індекс соціально-економічного статусу Нама – Пауерса (the Nam –Powers Socioeconomic Status Index) [**44; 95**];

4) індекс соціальної позиції Голлінґсгеда (Hollingshead's Index of Social Position) [**62**; **63];**

5) освітня шкала (the Educational Scale) [**63**];

6) Стандартна міжнародна шкала престижу професії Дональда Треймана (Treiman's Standard International Occupation Prestige Scale – SIOPS) [**94**].

Перші п'ять шкал ґрунтовно описано нами за напрямами "Вимірювана змінна", "Опис", "Надійність", "Валідність", "Інстукція до користування", "Застосування", "Джерело" в навчальному посібнику [**69**]. У дослідженнях престижу професій та соціального статусу сьогодні найчастіше використовують Стандартну міжнародну шкалу престижу професій (Standard International Occupational Prestige Scale – SIOPS) Дональда Треймана (далі – SIOPS) [**94**]. Вона стала свого роду модифікацією шкали Дункана і спрямована на виявлення універсальних чинників престижності професії незалежно від національних і культурних особливостей.

Популярність шкали Д. Треймана пояснюється кількома основними причинами. *По-перше*, SIOPS є однією з найновіших шкал для дослідження престижності професії, а тому увібрала в себе найкращі якості своїх попередниць. Хоча її і було створено наприкінці 70-х років минулого століття, мало не всі інші такого роду шкали базуються на розробках, що передували шкалі Треймана на 20-30 років. *По-друге*, SIOPS являє собою кроскультурну методику, адаптовану та валідизовану для багатьох країн. *По-третє*, SIOPS вважають шкалою, що найбільшою мірою розкриває поняття престижу професії в умовах сучасного суспільства, тобто є найбільш валідною з-поміж низки подібних шкал (Bergman, 2005) [**39**].

Теоретичні засади створеної Д. Трейманом шкали (викладені в його докторській дисертації, виконаній на факультеті соціології Чикагського університету, та основній праці [**94**]) спираються на досягнення Чикагської "школи соціальної стратифікації", основу якої становлять напрацювання Талкотта Парсонса та Еміля Дюркгайма. Власне, Трейман запропонував найбільш повну модель соціальної стратифікації сучасного суспільства – модель, що базується на рейтингу престижу професій і є інваріантною щодо національних, соціальних та культурних умов.

Структурна теорія престижу професій Д. Треймана. "Є три типи ресурсів, які в різних комбінаціях створюють різницю у владі, котра визначається як здатність досягати чогось, що є бажаним (Вебер, 1947). Це: 1) знання і вміння, релевантні виконанню соціально значущих завдань, 2) контроль за економічними ресурсами, 3) влада, або легітимний контроль за діяльністю інших людей" [94**, 13**].

Основою створеної Д. Трейманом SIOPS стала його структурна теорія, яка постулює зумовленість престижу професій соціальною організацією праці. Теорія базується на низці явних та імпліцитних положень:

1. В усіх сучасних суспільствах є схожі соцієтальні функції, що мають на меті оптимізувати функціонування колективної спільноти (наприклад, виробництво, транспорт, менеджмент, освіта тощо).

2. Організація та координація цих функцій досягається шляхом схожого чи відповідного поділу праці в усіх сучасних суспільствах.

3. Поділ праці створює соціальну стратифікацію в суспільстві, вихідною базою якої є різниця в контролі за обмеженими ресурсами, пов'язана із спеціалізацією функцій.

4. Різниця в доступі до контролю над цими ресурсами зумовлює різницю між владними функціями в суспільстві.

5. Різниця у владних функціях приводить до різних типів переваг членів суспільства. Існує два процеси, які трансформують ресурси (навички, досвід, освіту тощо) у переваги. По-перше, деякі ресурси є порівняно рідкісними, а тому більше цінуються в суспільстві. По-друге, контроль над цими ресурсами та шляхи їх досягання контролюються бюрократично через механізми дипломування, ліцензування, сертифікації та акредитації.

6. Влада і переваги високо цінуються в усіх суспільствах. Саме тому професії, пов’язані з владою та перевагами, мають вищий рейтинг престижу. Цей рейтинг є інваріантним як усередині сучасних суспільств, так і між суспільствами.

Відповідно до розглянутих вище положень Трейман запропонував *універсальну шкалу престижу професій* (SIOPS), що базується на суб’єктивному ранжуванні професій, відповідно до імпліцитних критеріїв влади та переваг, асоційованих із цими професіями.

SIOPS створено на основі національних рейтингів престижності професій, що стали результатом досліджень, проведених, у 55 країнах світу (докладно процедуру створення шкали Д. Трейман описує в [**94**, 159–184]). Важливо, що окремим (завершальним) етапом згаданої процедури стало обчислення значень престижу для угруповань професій (unit, minor and major groups; **табл. 1**) відповідно до структури Міжнародного стандарту класифікації професій 1968 року (ISCO-68). Пізніше шкалу було адаптовано до структури ISCO-88 [**49**].

Вимірювана змінна. Стандартизована міра престижу придатна для кодування професій у будь-якій країні і для кроскультурних досліджень. Шкала являє собою перелік угруповань професій, кожне з яких має фіксоване значення престижу. Перелік містить 390 найдрібніших угруповань (підгруп) професій (unit groups), які

так само об'єднані в 116 груп (minor groups), що представляють 28 підкласів (sub-major groups) і розподілені на 9 класів (major groups) – найбільш широких угруповань. Діапазон шкали – 92 бали: від максимальних значень (92 бали) у керівника держави до мінімальних (два бали) – у прибиральника. Середній бал за шкалою – 43,3.

Шкала відрізняється високою мірою надійності. Середня величина кореляції між країнами становить 97. Стандартна шкала демонструє високі показники кореляції з ієрархією престижу в 55 країнах; середнє значення кореляції між цими країнами близько 91. Із зазначеної кількості країн лише 7 демонструють кореляцію менше ніж 87. Для США і Великобританії показник кореляції перевищує 96. Дані кореляції визначають валідність шкали як вимірювального інструменту.

Завдяки існуванню базової схожості в оцінці престижу професії у всіх суспільствах Д. Трейману вдалося створити першу шкалу, яка з високою мірою валідності може бути застосована для оцінювання престижу тієї або тієї професії в будь-якій країні. На сьогоднішній день вона є одним з найбільш перевірених і зручних інструментів ідентифікації місця індивіда в соціальній ієрархії [**26**, 229]. Як зазначав сам творець шкали, вона "може використовуватися і як стандарт для порівняння специфічних рис ієрархій престижності окремих суспільств, і як стандартизований інструмент у порівняльних дослідженнях відношень між професійним статусом та іншими аспектами соціального життя. Загалом коло можливого застосування SIOPS досить широке: це, зокрема, порівняльні дослідження професійних структур, престижності окремих професій, чинників (детермінант), корелятів і наслідків професійного статусу як атрибута індивіда [**94**, 214].

Важливо зазначити, що методологія конструювання SIOPS дає змогу поширювати значення престижу професій, рейтинг яких з'ясовувався в емпіричному дослідженні, на схожі професії та заняття, назви яких не були внесені в опитувальник. Так, наприклад, якщо серед 509 професій, на основі рейтингу престижу яких Д. Трейман конструював свого часу SIOPS, не було жодної професії – представниці певного підкласу (unit groups), дослідник присвоював цьому підкласу значення престижу схожої групи, яке було відоме.

Серед усіх інших аспектів, які характеризують професії, поняття престижності найбільш високі показники кореляції має із соціальним статусом (див. Coxon 1978; Goldthorpe 1972 [**50**]; Nakao 1994 [**80**]; Surhone, Timpledon and Marseken 2010; Treiman, 1977 [**94**]). Слід, утім, зауважити, що, незважаючи на всі переваги і статус стандартизованого, кроскультурно валідизованого інструменту, SIOPS не може, як це зазначив сам її творець, бездумно використовуватися в будь-яких і у всіх без винятку ситуаціях [**94**, 191].

Міжнародна стандартна класифікація професій (International Standard Classification of Occupations – ISCO). Об'єднання всього переліку професій у певні групи набуло сьогодні вигляду міжнародного стандарту.

Основою багатьох національних класифікаторів професій, у тому числі і Національного класифікатора України (КПУ) [**9**], є саме ISCO, прийнята у 1980-х роках Міжнародною організацією праці (International Labor Office of the United Nations – ILO) [**28**]. (Хоча на сьогоднішній день існує вже оновлена версія ISCO-08, надалі йтиметься про версію 1988 року, яка була доступною на момент початку дослідження). Можливість застосування ISCO в різних країнах як основи національних класифікацій зумовлена в цілому подібною структурою праці (занять) у більшості розвинених країн сучасного світу та процедурою створення [**49; 94**], а доцільність – необхідністю міжнародного обміну інформацією в цій сфері з огляду на процеси глобалізації і зростання міграції.

У порівняльних наукових дослідженнях ISCO є рамкою для узгодження національних класифікацій, а також базовою схемою кодування професій, що уможливлює кроснаціональну порівнюваність даних. "Приведення національних класифікаторів до відповідності з ISCO-88 дало змогу зіставляти професійну структуру національних економік з відповідними структурами європейських країн, регулювати процеси трудової міграції, аналізувати зміни у професійній структурі попиту і пропозиції праці як на національному, так і на міжнародному ринку робочої сили, заповнювати міжнародні опитувальники з праці" [**28**, 29].

В ISCO-88, ISCO-08 базовим для позначення структурних складових є усталений у соціології, соціальній психології термін

"group" (група), який, зокрема, вказує на соціальну природу об'єкта класифікації. Переклад терміна "group" у Національному класифікаторі України (який розглядатиметься нижче) як "розділ" (що відповідає англійському section) відтворює традицію структурування текстової інформації, що дистанціює класифікацію від її справжньої основи і тому не є відповідним.

В авторському підході для позначення структурних складових класифікації далі використовуватимуться назви "клас", "підклас", "група", "підгрупа", "мікропідгрупа" "індивід", які вживаються (також в інших джерелах, створених за даними дослідження, зокрема в інформаційних бюлетенях [**17**; **16; 33**]). Поділяючи цей підхід, ми при перекладі намагалися зберегти відповідність назв структурних розчленувань традиційно прийнятим у класифікаціях об'єктів живої природи і соціальної реальності назвам –"клас", "підклас", "група", "підгрупа". Зіставлення різних реалізацій класифікації дає підстави для застосованого автором підходу (див. **табл. 1**).

Групування професій здійснюється відповідно до ступеня подібності змісту виконуваних робіт (завдань і функцій), схожості кваліфікації (skill), якої вони потребують. При цьому кваліфікація має дві форми вираження: рівень (skill level), що характеризує діапазон і складність виконуваних завдань, і спеціалізація (skill specialization), що диференціює роботи за видом знань, яких вони потребують, інструментів та обладнання, яке використовується, виробничих процесів, продукції, яка виготовляється, чи послуг, які надаються. Критеріями рівня кваліфікації є рівень освіти і досвід, які в сукупності роблять можливим виконання тих чи тих робіт.

Таблиця 1. Позначення структурних одиниць класифікацій професій (занять)

Класифікатори	Рівні узагальнення (кількість цифр кодування)				
	1	11	111	1111	1111.1
Міжнародний стандарт класифікації занять (ISCO-88, 08)	major group (основна група)	sub-major group (субосновна група)	minor group (незначна, другорядна, менша група)	unit group (блок групи)	–

Національний класифікатор України	розділ	підрозділ	клас	підклас	група
Авторський підхід	клас	підклас	група	підгрупа	індивід

Національний класифікатор професій України. Щоб скласти уявлення про структуру класифікатора на рівні структурних одиниць з найвищим рівнем узагальнення (клас, розділ), наведемо опис Національного класифікатора України [**9**]. У його структурі (як і в структурі ISCO-88) є дев'ять елементів: 1) законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі) (1000 Legislators, Senior Officials and Managers); 2) професіонали (2000 Professionals); 3) фахівці (3000 Technicians and Associate Professionals); 4) технічні службовці (4000 Clerks); 5) працівники сфери торгівлі та послуг (5000 ServiceWorkers and Shop and Market SalesWorkers); 6) кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (6000 Skilled Agricultural and FisheryWorkers); 7) кваліфіковані робітники з інструментом (7000 Craft and Related TradesWorkers); 8) робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин (8000 Plant and Machine Operators and Assemblers); 9) найпростіші професії (9000 Elementary Occupations).

Для більш глибокого розуміння престижу дамо загальну характеристику розділів професій за Національним класифікатором України (Класифікатор професій [**9**].

Розділ 1 *(в авторському трактуванні – клас)* "Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)" об'єднує професії, що пов'язані з визначенням та формуванням державної політики, законодавчим регулюванням; вищим державним управлінням; правосуддям та прокурорським наглядом; керівництвом об'єднаннями підприємств, підприємствами, установами, організаціями та їхніми підрозділами незалежно від форм власності та видів діяльності.

Щодо кваліфікації як принципу класифікації цей розділ порівняно з іншими є не таким однорідним: він охоплює широке

коло професій, пов'язаних із здійсненням різноманітних функцій управління та керівництва, які в цілому істотно відрізняються за своєю складністю та відповідальністю.

Приклади: 1120 – посол; 1229 – декан.

Розділ 2 *(в авторському трактуванні – клас)* "Професіонали" представлений професіями, що передбачають високий рівень знань у галузі фізичних, математичних, технічних, біологічних, агрономічних, медичних чи гуманітарних наук. Професійні завдання полягають у збільшенні наявного фонду (обсягу) знань, застосуванні певних концепцій, теорій та методів для розв'язання певних проблем чи в систематизованому викладенні відповідних дисциплін у повному обсязі.

До цього розділу належать професії, які вимагають від працівника кваліфікації за дипломом про вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста, магістра; за дипломом про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук; за атестатом про затвердження вченого звання старшого наукового співробітника, доцента, професора.

Приклади: 2421 – адвокат; 2221 – лікар.

Розділ 3 *(в авторському трактуванні – клас)* "Фахівці" об'єднує професії, що вимагають знань в одній чи більше галузях природознавчих, технічних і гуманітарних наук. Професійні завдання полягають у виконанні спеціальних робіт, пов'язаних із застосуванням положень та використанням методів відповідних наук. До цього розділу належать професії, яким відповідає кваліфікація за дипломом або іншим відповідним документом: молодшого спеціаліста; бакалавра; спеціаліста, що проходить післядипломну підготовку (стажування, інтернатуру, клінічну ординатуру тощо); спеціаліста (на роботах з керування складними технічними комплексами чи їх обслуговування).

Приклади: 3471 – художник-гример; 3152 – інспектор з охорони праці.

Розділ 4 *(в авторському трактуванні – клас)* "Технічні службовці" містить професії, що передбачають знання, необхідні для підготовки, збереження, відновлення інформації та проведення обчислень. Професійні завдання пов'язані з виконанням секретарських обов'язків, роботою на друкарських машинках чи інших

конторських машинах, записуванням та опрацюванням цифрових даних, обслуговуванням клієнтів (поштове обслуговування, операції грошового обігу, надання довідок, реєстрація чи передавання інформації тощо). До цього розділу належать професії, до яких може бути застосований рівень кваліфікації "молодший спеціаліст", а також професії, що вимагають повної загальної середньої та професійно-технічної освіти або повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві.

Приклади: 4223 – оператор електродепо метрополітену; 4212 – операціоніст банку.

Розділ 5 *(в авторському трактуванні – клас)* "Працівники сфери торгівлі та послуг" – до нього належать професії, що передбачають наявність знань, необхідних для надання послуг. Професійні завдання полягають у наданні послуг, пов'язаних з поїздками, побутом, харчуванням, обслуговуванням, охороною, підтриманням правопорядку, торгівлею тощо. Більшість професій, уміщених до цього розділу, вимагають повної загальної середньої та професійно-технічної освіти або повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві. Низка професій можуть мати освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста. Для деяких професій, пов'язаних з виконанням робіт високої кваліфікації, потрібна кваліфікація молодшого спеціаліста.

Приклади: 5122 – шеф-кухар; 5141 – перукар (перукар-модельєр).

Розділ 6 *(в авторському трактуванні – клас)* "Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства" об'єднує професії, що передбачають наявність знань, необхідних для сільськогосподарського виробництва, лісового господарства, риборозведення та рибного промислу. Професійні завдання полягають у вирощуванні врожаю, розведенні тварин, полюванні, вилові і розведенні риби, збереженні та експлуатації лісів з орієнтацією головним чином на ринок і реалізацію продукції організаціям збуту, торгівельним підприємствам чи окремим покупцям. До цього розділу належать професії, що вимагають повної загальної середньої та професійно-технічної освіти або повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві.

Приклади: 6121 – тваринник; 6131 – фермер.

***Розділ 7** (в авторському трактуванні – клас)* "Кваліфіковані робітники з інструментом" охоплює професії, що передбачають наявність знань, необхідних для вибору способів використання матеріалів та інструментів, визначення стадій робочого процесу, характеристик та призначення кінцевої продукції. До цього розділу належать професії, пов'язані з видобутком корисних копалин, будівництвом і виробленням різної продукції, які вимагають повної загальної середньої та професійно-технічної освіти або повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві. Для деяких професій, пов'язаних з виконанням робіт високої кваліфікації, потрібна кваліфікація молодшого спеціаліста.

Приклади: 7124 – тесляр; 7233 – слюсар з ремонту гідротурбінного устаткування.

***Розділ 8** (в авторському трактуванні – клас)* "Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин" містить професії, що передбачають наявність знань, необхідних для експлуатації та нагляду за роботою устаткування, машин, у тому числі високоавтоматизованих, а також для їх складання. Професійні завдання полягають у розробленні корисних копалин, нагляді за їх видобутком, веденні робочого процесу та виробництва продукції на устаткуванні чи машинах, керуванні транспортними засобами, пересувними установками, складанні виробів із деталей та вузлів.

Для деяких професій, пов'язаних із виконанням робіт високої кваліфікації, потрібна кваліфікація молодшого спеціаліста.

Професії, пов'язані з виконанням робіт середньої кваліфікації, потребують повної загальної середньої та професійно-технічної освіти або повної загальної освіти та професійної підготовки на виробництві. Для професій, пов'язаних із виконанням робіт низької кваліфікації, досить базової загальної середньої освіти та мінімальної професійної підготовки на виробництві чи інструктажу.

Приклади: 8311 – машиніст тепловоза; 8121 – газівник доменної печі.

Розділ 9 *(в авторському трактуванні – клас)* "Найпростіші професії" охоплює найпростіші професії (роботи), що потребують знань для виконання простих завдань із використанням ручних інструментів, у деяких випадках із значними фізичними зусиллями. Професійні завдання пов'язані з продажем товарів на вулиці, збереженням та охороною майна, прибиранням, чищенням, пранням, прасуванням та виконанням низькокваліфікованих робіт у видобувній, сільськогосподарській, риболовній, будівельній та промисловій галузях тощо. Для виконання професійних завдань досить неповної базової загальної середньої освіти або початкової загальної освіти та мінімальної професійної підготовки на виробництві чи інструктажу.

Приклади: 9322 – підсобний робітник; 9132 – монтувальник сцени.

Щодо певних назв професій чинного в Україні класифікатора, таких, наприклад, як "декан", "народний депутат України" тощо (що входять, як правило, до розділу 1), часто лунають закиди, що такого роду заняття не є власне професією. Така ситуація виникає внаслідок не зовсім коректного перекладу з англійської терміна occupation, яким у західній соціології прийнято позначати професійну належність. Він, на відміну від терміна "profession" (професія), перекладається як "рід занять" і позначає будь-який вид діяльності, що приносить заробіток або дохід і може не вимагати (знову ж таки на відміну від професії) спеціальної освіти.

Важливо зазначити, що класифікатор професій є сталою структурою тільки протягом певного періоду часу. Технічний прогрес змінює працю людини: зникають одні заняття, з'являються нові, змінюється характер праці. Зміни в класифікації професій відбуваються і внаслідок її переосмислення суспільством. Так, наприклад, у новій версії Міжнародного стандартного класифікатора професій ISCO-08 (2008) в окремий розділ "0 Armed Forces Occupations" винесено військові професії, які в ISCO-88 розміщувалися разом із цивільними заняттями в розділах 1, 2, 5 відповідно до кваліфікаційного рівня. Переосмислено і функцію професій (занять), віднесених до розділу 1: його назву "Legislators, Senior Officials and Managers" ("Законодавці, вищі посадові осо-

би…" змінено на узагальнювальну "Managers" ("Менеджери") [66]. Але оскільки важливі для багатьох досліджень вимірювальні шкали орієнтовані на ISCO-88 і саме на цьому стандарті побудований Національний класифікатор професій України, то в подальшому викладі ми будемо апелювати саме до ISCO-88.

1.3. Рефлексія світу професій і занять через класифікації

Попри основне призначення класифікаторів – відображати поділ праці в суспільстві, хочемо звернути увагу на ту велику питому вагу, яку має психологічне навантаження в описаних вище класифікаторах, що особливо помітно в оновленій версії Міжнародного стандарту класифікацій професій ISCO-08 [66]. Загалом усі класифікації є механізмом інтелектуального опрацювання складної реальності. Класифікація професій за певними ознаками дає можливість зменшити розмірність різноманітного поля професій для виокремлення головних тенденцій змін.

Усі класифікації професій, які існують на цей час, належать до параметричних, тобто використовують кілька основ для класифікації окремої професії, перетину цих параметрів. Різні властивості і їхні значення (параметри) кодують кожну професію в єдиній класифікаційній системі, утворюючи унікальну цифрову формулу професії – її точну "адресу". Це дає змогу порівнювати системи професій у різних країнах. Крім того, завдяки такому кодуванню з'являється можливість якнайповніше охопити всю систему професій, щоб забезпечити її точний аналіз та належне керування тенденціями.

Психологічні класифікації професій (класифікація професій за предметом праці). У психології створено свої – психологічні – класифікації професій. Цілком природно, що вони ґрунтуються на інших засадах, оскільки беруть до уваги передусім психологічну структуру особистості, її інтереси, здібності, властивості. Прикладом такої класифікації може бути класифікація професій Дж. Голланда, в основу якої покладено уявлення про спрямованість особистості (інтереси, ціннісні орієнтації тощо). Відповідно до цієї класифікації виділено такі типи професійного середовища: реалістичне (realistic), інтелектуальне (investigative), соціальне (social), конвенційне (conventional), підприємницьке (enterprising), художнє (artistic). Одне з положень Голландової

теорії вибору професії (Holland's Theory of Career Choice) постулює залежність професійного успіху від правильного вибору професії, а запропонована ним модель дає змогу зробити прогноз успішності шляхом оцінювання сумісності типу особистості з обраним нею типом професійного середовища [**51**].

У країнах пострадянського простору в дослідженнях та практиці професійного орієнтування значного поширення набула типологія професій, запропонована Є. О. Климовим. В її основу покладено предмет професійної діяльності [**10**]. За цим критерієм виділено 5 типів професій: "людина – людина", "людина – природа", "людина – техніка", "людина – знак", "людина – художній образ". На основі розробленої Климовим типології створено Диференційно-діагностичний опитувальник (ДДО), який дає змогу виявити схильності дитини до того чи того типу професій, вивести для неї "ідеальну формулу професії".

Недостатня деталізація, огрубленість запропонованої типології за всієї різноманітності і неоднорідності сучасних професій зумовили пошуки додаткових підстав для більш точного диференціювання професій і занять. Було виділено класи (за трудовими операціями або цілями праці – гностичні, перетворювальні, вишукувальні професії), відділи (за засобами праці – ручна, механізована, автоматизована праця, функціональні знаряддя праці), групи (за умовами праці – мікроклімат побутового типу, робота надворі, невеликі замкнуті простори, кабінети, незвичайні умови праці) професій, які довизначали виділені типи.

Незважаючи на зроблені уточнення, не завжди вдається, утім, без вагань віднести деякі професії до якогось певного типу. Не викликає, наприклад, сумнівів, до якого типу належать такі професії, як інженер, фрезерувальник, лісник, біолог, бухгалтер, програміст, учитель, актор, письменник тощо. Проте професія, наприклад, режисера не така вже й однозначна щодо предмета діяльності: з одного боку, режисер – людина, яка створює через постановку художнього твору художній образ, а з другого – його "засобами" є артисти і саме вони становлять предмет праці режисера. Отже, маємо віднести цю професію до типу "людина – людина". Такі ускладнення трапляються тому, що деякі професії (такі, наприклад, як уже згадана професія режисера) мають не один предмет діяльності. У таких випадках для визначення типу професії

один предмет береться як головний. У певний період підставою для його визначення може бути головна предметна трудність, без подолання якої не може бути досягнутий той майбутній рівень професіонала, який відповідав би синтетичному (інтегрувальному) рівню. У цілому перспектива впливу інтегративного чинника є очевидною, але і в цьому випадку типологія професій за предметом праці матиме майбутнє, встановивши пріоритети цих змінних предметів або створивши динамічну схему їх підпорядкування.

Погляд на ринок праці крізь призму типології професій за предметом праці дає змогу коригувати і профорієнтаційну роботу, і власне систему освіти, спрямовуючи її на підготовку людини не тільки до опанування визначеного предмета праці, а й до усвідомлення соціально-психологічного контексту, через взаємодію яких може здійснюватися сприяння системи професійним самовизначенням як щодо вертикальної, так і щодо горизонтальної кар'єри.

Порівняння концепцій Голланда і Климова, які довгий час слугували інструментами забезпечення профорієнтаційної роботи в різних соціоекономічних системах, продовжує логіку порівняння двох моделей розуміння престижності професій. Звертає на себе увагу те, що Голланд класифікує середовища, тобто характеристики соціально-психологічних об’єктів, професійних груп, тоді як Климов – сам предмет праці поза контекстом спілкування. І лише в одному типі професій (людина – людина) у класифікації Климова безпосередньо враховується соціально-психологічна реальність, ніби всі інші професійні дії відбуваються поза контекстом взаємодії людей. Технократичний підхід, власне, цілком відповідає ідеї перетворення людини на "гвинтик" системи. Отже, якщо типологія Голланда виглядає більш рефлексивною, то опитувальник Климова, у якому оптантові пропонується вибирати не між професіями, а між знайомими діями, можна вважати інструментом, що має кращу операціоналізацію.

У запропонованій автором типології, що враховує як психологічний, так і предметний зміст праці, тип професійного заняття набуває схожості з великими типологіями на кшталт типології біологічних видів. Її перша ланка – тип – відповідає типу за Климовим, друга – п'ята ланки співвідносяться з міжнародним

стандартом в авторському викладі (клас, підклас, група, підгрупа, мікропідгрупа, індивід).

Для визначення ієрархії престижності професій в Україні на основі викладених вище принципів було складено перелік професій, що й стало першим кроком до створення національного стандарту престижності професій. Перелік професій створено відповідно до Міжнародного стандарту класифікації професій ISCO-88, а отже, і чинного Національного класифікатора професій України. Орієнтиром при формуванні переліку стала шкала престижу професій Д. Треймана як вираз доступу професійного заняття до ресурсів.

Перелік професій охоплює все поле існуючих наразі професій, відтворюючи структуру міжнародного стандарту їх класифікації (ISCO-88) і водночас враховуючи особливості національної класифікації професій. У нього включено, зокрема, управлінців (менеджерів), яких у КПУ виділено в окремий підклас 14 – "менеджери (управителі) підприємств, установ, організацій та їх підрозділів"). Назва професії в оціночному переліку відповідає її назві у першу чергу в Національному класифікаторі професій, у другу – шкалі Д. Треймана. Перелік містить 440 найменувань для дорослих і 442 – для учнів.

Стимули, що пред'являлися респондентам, мали такий вигляд: назва заняття (професії) і дев'ять розрядів оцінки. Натомість при представленні даних опитування (див. **табл. 36**)[2] для кожної професії з переліку, крім назви заняття, наводилося відповідне чотиризначне кодування за КПУ (стовпчики 4-7). Така організація матеріалу має низку переваг. По-перше, дані в такому вигляді зручно використовувати в чинній системі Державної служби зайнятості. По-друге, ними так само зручно користуватися в профорієнтаційній роботі, адже кожну професію з переліку додат-

[2] Тут і далі наводяться таблиці, використання яких дає змогу засвоїти алгоритм кодування професій, принцип якого представлено в **табл. 1**, та конкретні приклади кодування, представлені в таблицях монографії в електронних додатках, а також в інформаційних бюлетенях з відповідними посиланнями.

ково прокодовано згідно з профорієнтаційною типологією професій за предметом професійної діяльності (людина, техніка, природа, знакова система, художній образ) за Є. О. Климовим (стовпчик 8). І, *по-третє*, перекодовування даних за принципом зведення окремих професійних номінацій до вищих щаблів класифікації відкриває доступ до аналізу нових професійних групувань як за основою доступу до ресурсів, так і за основою предмета праці.

Престижність професій, яку опитувані оцінювали за 9 бальною шкалою, представлена середніми значеннями (Mean), обчисленими за вибіркою в цілому чи для певних категорій населення. Для відображення розбіжності оцінок у межах середнього значення наводиться відповідний показник стандартного відхилення (SD), що відповідає міжнародним зразкам і є достатнім для коректних порівнянь у межах України та прогнозування рівня престижності будь-яких актуальних з погляду суспільного запиту (ринку праці) професій, навіть якщо їх не включено в перелік професій, що піддавалися оцінюванню. На наступному етапі роботи передбачається переведення даних у формат, придатний для порівняння із стандартною шкалою Д. Треймана ("0-100"), що дасть змогу використовувати дані в кроскультурних дослідженнях.

Опитування проводилося за двома вибірками з метою отримання відповідно двох стандартів. Перше опитування за сформованим переліком професій було проведено за квотною вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше (1251 респондент) [**33**], друге – за квотною вибіркою, що репрезентує учнів 9–11-х класів загальноосвітніх шкіл України віком від 13 до 18-ти років (усього 1202 особи) [**17**]. Докладний опис вибірки, зокрема її соціально-демографічної структури, буде поступово розгортатися відповідно до фіксації соціального запиту та його наукового опрацювання.

Результати досліджень 2009 і 2011 років [**16; 33**], наведені в узагальненому вигляді в **табл. 36**, мають самостійне значення, а також виконують координаційну функцію, забезпечуючи зв'язок з іншими дослідженнями. Під кутом зору самостійного значення запропоновані стандарти: а) відновлюють міжнародне значення класифікації професій за логікою престижу, а не за логікою технократичного структурно-галузевого групування; б) означують

специфіку соціально-демографічних чинників; в) орієнтують щодо змін, спричинених глобалізацією; г) виявляють зміни у зв'язку дорослі – діти, спричинені специфікою інформаційного суспільства. Координаційне значення може виявлятися як на рівні розгляду конкретних дослідницьких етапів, так і в процесі інтеграції даних. Це можливо, наприклад, на основі запропонованої вище типології професійних занять.

У результаті репрезентативне дослідження із суб'єктивного ранжування 442 професій школярами (1202 особи) і 96 професій дорослими (1240 осіб) [17] можна представити через будь-які рівні класифікації, зокрема класи (**табл. 2**). Алгоритм такого перетворення здійснюється у спосіб реалізації виявленого зв'язку, позначеного в **табл. 1, табл. 36, табл. 49** як повторного розрахунку масиву даних за відповідним новим показником та отримання нового значення (**табл. 2, табл. 7**).

Щодо наведених у **табл. 2** угруповань професій оцінки учнів і дорослих за першими трьома, а також п'ятим та дев'ятим класами в цілому збігаються. Різниця в один ранг щодо інших класів між учнями і дорослими та порівняно з нумерацією класів (до 2-х рангів) свідчить про дві тенденції: 1) перевагу класу "працівники сфери торгівлі та послуг" над класом "технічні службовці" і 2) пріоритетність виробничої сфери (особливо кваліфікованих робітників з інструментом) над сільським господарством. Різниця в уявленнях учнів і дорослих під кутом зору виявлених тенденцій дає підстави для припущення, що складова послуги швидше проникає у склад предмета праці робітників з інструментом, ніж у клас службовців (клерків) чи сільське господарство.

Таблиця 2. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності професій (2011 р., групування за класами) (у балах)

Класи професій	**Учні**	**Дорослі**
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники і менеджери (управителі)	5,0	6,5
2~професіонали	4,4	5,7
3~фахівці	3,8	4,2
4~технічні службовці	3,5	3,9
5~працівники сфери торгівлі та послуг	2,9	3,7
6~кваліфіковані робітники сільського та лісового го-	3,1	3,5

сподарств, риборозведення та рибальства		
7~кваліфіковані робітники з інструментом	2,7	3,5
8~ робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	2,7	3,0
9~ найпростіші професії	2,0	2,2

Підсумок розділу

Завершуючи огляд досліджень престижності професій в ринкових і неринкових умовах, узагальнимо найважливіші здобутки кожного періоду та виділимо те істотне, що визначає власне явище престижу.

Відтворюючи логіку досліджень наших попередників як підсумок зазначимо таке:

Спочатку вивчення престижності професій було тісно пов'язане з дослідженням соціальних статусів і стратифікації суспільства. Перша хвиля таких досліджень, що припадає на середину минулого століття, завершилася створенням Стандартної міжнародної шкали престижності професій, яка базувалася на ідеї незмінності рейтингу престижності і незалежності цих оцінок від соціально-демографічних та культурних змінних. Принаймні у підлітковому віці відбувається "вирівнювання" уявлень молодшого покоління про престиж з орієнтирами, на які спрямовані у цій сфері дорослі громадяни.

З часом дослідження престижності професій виходять за межі проблем соціальної нерівності та структурування суспільства в соціології; престижність професій стає предметом міждисциплінарного розгляду з поглибленим вивченням психологічних механізмів у контексті дослідження проблем формування економічних понять і регулювання ринку праці [72], гендерних відмінностей, мотивації та самоповаги [83], ваги моральної вартості престижу тощо. На рубежі тисячоліть спостерігається друга хвиля популярності досліджень престижності, пов'язана з інструментальним використанням стандартної міжнародної шкали престижності для вивчення широкого кола пов'язаних між собою феноменів.

У центрі уваги сучасних соціально-психологічних досліджень престижності професій перебуває динаміка змін

рейтингів престижності, зумовлена культурними відмінностями (зокрема внаслідок міграційних процесів), економічним контекстом реформ у певних країнах, особливостями саморегулювання певних фахових спільнот тощо. Такі ж напрямки дослідження престижності професій, як вікові відмінності в оцінюванні статусу професій, а також роль престижності професій у контексті першого вибору професії, досі залишаються недостатньо вивченими.

На основі переосмислення здобутків попередників, виділення в них найбільш істотного, можемо зробити такі узагальнення:

1. Попри те, що дослідження престижу належать до класичної традиції, те істотне, що визначає явище престижу, з'ясовувалося в дискурсивній традиції через побудову моделей явища, яке носії реалізовують у безпосередній практиці життя.

2. Робота, професійне заняття людини є одним із найважливіших джерел ідентичності в сучасному світі. Потреба повідомлення іншим членам суспільства про своє місце в суспільному устрої через назву професії і потреба зчитування логіки вертикалі (щаблів, де будь-яка професія, що стоїть на більш високому щаблі, престижніша за ті, що стоять нижче) усього устрою професій виступають психологічним предметом престижу. Престиж професій – один із загальновідомих індикаторів визначення соціального класу. Незмінний порядок престижності професій може бути одним із чинників стабільності суспільства. Отже, на престижність професій впливають зміни в їхньому характері та в соціальній організації праці.

3. Розуміння престижності містить у собі як інтуїтивні, так і раціональний компоненти. Джерелом неоднозначності є латентні ознаки професій. Визначення престижу – творча задача, яку ми розв'язуємо, і наші відповіді нормативні, а не точні. Раціональне розуміння престижності – це раціоналізація, яка варіює залежно від культурного контексту і змінюється з часом. Зміна кількості учасників-носіїв певних властивостей змінює загальну картину престижності професій.

4. Оцінка ефективності механізму престижу для вибору професії потребує накопичення інформації не тільки про теперішню професію опитуваного, а й про попередній його професійний досвід, щоб мати можливість проаналізувати взаємовплив у масштабі життєвої перспективи.

Аналіз досліджень, проведених у різних соціоекономічних контекстах, показав, що наразі сформувалися дві моделі розуміння престижності професій: одна з них, характерна для ринкової економіки, базується на механізмі конкуренції, а друга, властива плановій економіці, – на механізмі дефіциту професій, які регулюють систему трудових відносин у світі професій. Перша модель розуміння престижності професій розвивалася в напрямі психологізації, наповнення поняття все більш глибоким психологічним сенсом і рефлексивним навантаженням. Друга модель передбачала пригнічення розвитку поняття престижності професій, виключення його як механізму саморегуляції соціуму. Протягом останніх десятиліть соціально-економічних трансформацій в Україні відбувалися і соціально-психологічні трансформації механізмів самовідображення світу професій. Ринковий статус економіки в Україні вже є визнаним, хоча ситуація відрізняється від країн, що йшли цим шляхом послідовно багато століть. У психологічному плані надзвичайно цікавим є дослідження престижності професій саме на етапі перебудови масової свідомості у взаємодії когорт, які сформувалися за радянської системи трудових відносин і вже в часи незалежної України.

2. ВИМІРЯНИЙ СУЧАСНИМИ УКРАЇНЦЯМИ СВІТ ПРОФЕСІЙ ЯК ЩАБЛІ ПРЕСТИЖУ

Проведений теоретичний аналіз та підготовлене підґрунтя для приєднання до клубу суспільств, які мають власний стандарт престижності професій, дають змогу виявити схоже і відмінне у ***різноманітних соціальних запитах.***

За умови орієнтації на Міжнародну стандартну шкалу престижності професій Д. Треймана і використання для розроблення українського стандарту престижності єдиних методологічних засад стає можливим аналіз престижності професій як психологічного суб'єктивно-об'єктивного механізму саморегуляції ринку праці і світу професій у цілому. Відстеження змін у функціонуванні механізму престижності професій дає ключ до розуміння глибинних процесів перебудови масової свідомості в періоди суспільно-політичних трансформацій.

Внутрішньосистемний запит полягає у здійсненні моніторингу громадської думки з престижності професій і обґрунтовує потребу в ньому попри визнання стабільності явища престижу. Заявка на системний моніторинг формується, тому що характеристику цього досить складного явища не можна звести до якогось одного показника. Якщо класичний тип наукової раціональності характеризується дослідженням об'єкта, абстрагуючись від усього, що стосується суб'єкта і засобів його діяльності, а "некласична" наука враховує зв'язки між знаннями про об'єкт і характером засобів та операцій діяльності, то постнекласичний тип наукової раціональності значною мірою розширює поле рефлексії. У ньому враховується співвіднесеність отримуваних знань про об'єкт не тільки з особливостями засобів та операцій діяльності, а й із ціннісно-цільовими структурами. У постнекласичній науці експлікується зв'язок внутрішньонаукових цілей з позанауковими, соціальними цінностями і цілями, вирішується завдання їх співвіднесення з осмисленням ціннісно-цільових орієнтацій суб'єкта наукової діяльності [**12**; **31**, 262].

Соціальний запит вивчення престижності занять як соціального механізму на українському ґрунті визначається, крім того, й кількома окремими тенденціями.

У період піднесення економіки (середина першого десятиліття нового тисячоліття) роботодавці стикаються з дефіцитом робочої сили. Описаний компенсаторний механізм соціального вибуху престижності кореспондувався із запитом Міністерства праці та соціальної політики України (тепер Міністерство соціальної політики України) щодо пошуку шляхів подолання перекосу в механізмі престижу, що сприяло б зменшенню диспропорцій на ринку праці. Це соціальне замовлення стосувалося насамперед професій, що користуються попитом на ринку праці.

Проведена на першому етапі дослідження робота полягала у виявленні таких професій, які незмінно користуються попитом на ринку праці в країні, за результатами статистичного аналізу вакансій, що проводить Державна служба зайнятості України. Професії, за якими з року в рік фіксувалася найбільша кількість вакансій у країні, були нами названі дефіцитарними і покладені в основу соціально-психологічного моніторингу престижності професій. Отримані результати досліджень дали змогу від розробленої методики вивчення професій, що користуються попитом на ринку праці (при цьому до списку включалися ті професії, що мали найбільшу кількість заявлених вакансій за кожним із 9 класів професій, щоб охопити цілісно весь ринок праці [34]), перейти до комплексного аналізу престижності, дефіцитарності і конкурентності світу професій в уявленнях людей про місцевий (регіональний), національний і світовий ринки праці (масштаб ринку праці) за відкритими тематичними запитаннями.

Досягнення науковим апаратом готовності до фіксації унікальних тенденцій на ринку праці хронологічно збіглося з періодом світової фінансово-економічної кризи. Це дало змогу проаналізувати тенденції змін у механізмі престижності в умовах всесвітньої економічної кризи для складання рухомої картини престижності сучасного спектра професій та занять. Для такого аналізу було використано: а) ***порівняння рейтингів*** престижних професій, укладених за оцінками дорослих і старшокласників (*короткого* та *повного* переліків, що оцінювалися за 9-бальною шкалою) та створених у спосіб формування *відкритих тематичних переліків* (отриманих з відповідей тих самих опитаних на відкриті запитання). Призначення *короткого* (96 професій) переліку – пред-

ставлення підкласів, *повного* (440-442) – підгруп авторського класифікатора; б) ***статистичний аналіз*** престижності класів професій за оцінками учнів і дорослих (за показниками відмінності та пов'язаності рейтингів); в) ***оцінка ступеня відповідності*** механізму престижності професій конкурентній і дефіцитній моделям та ідеальній моделі ринку праці на основі інтегративних показників.

Доцільність відстеження динаміки престижності професій обґрунтовується дієвістю престижності як чинника структурування трудових ресурсів, урахування якого в профорієнтаційній роботі може стати інструментом подолання негативних тенденцій ринку праці в Україні, усунення характерної для його сьогодення суперечності між вимогами до конкурентоспроможності трудових ресурсів і дисбалансами системи професійної підготовки, зокрема дефіциту кваліфікованих робітників. Моніторинг ставлення населення до робітничих професій як системи суспільних координат вибору майбутньої професії поколінням, що вступає в життя, можна використовувати як основу для науково обґрунтованого прогнозу змін ринку праці і випереджувальної модернізації системи професійного навчання.

Системний моніторинг динаміки престижності професій здійснювався науковцями Інституту соціальної та політичної психології НАПН України в межах розроблення низки прикладних тем науково-дослідних робіт і тривав протягом 2008–2011років. Масові опитування громадян проводилися за квотними вибірками, що репрезентували доросле населення України віком від 18 років і старше відповідно до його соціально-демографічної структури, а також за окремою вибіркою учнів 9–11-х класів загальноосвітніх шкіл.

Соціально-демографічна структура дорослої вибірки відповідала в цілому структурі дорослого населення України. Для аналізу регіональних особливостей було використано умовний поділ України на ***Західний*** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області), ***Центральний*** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області та м. Київ), ***Східний*** (Дніпропетровська, До-

нецька, Запорізька, Луганська, Харківська області) та ***Південний*** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області) регіони.

Далі порівнюватимемо дані опитування 2011 р. з результатами опитувань, проведених протягом 2008 – 2010 років [**6**].

2.1. Рефлексія престижності професій та занять через зв'язок з дефіцитарністю і конкурентністю професій у різних масштабах ринку праці

Рухома картина престижності сучасного спектра професій та занять в Україні за задумом, викладеним вище, повинна фіксуватися трьома *вимірами* професій і занять (престижність, дефіцитарність і конкурентність) у трьох *масштабах* уявлень про ринок праці (на регіональному, українському та світовому рівнях). За результатами вже згаданого моніторингового дослідження, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології [**14**; 19; 33], було складено рейтинг найбільш престижних професій у трьох масштабах – регіональному, українському і світовому. Для цього опитаним ставилося запитання "Назвіть три, на Вашу думку, найбільш престижні професії: у вашому регіоні, в Україні, на світовому ринку праці" (**табл. 74–76**).

Уведення в систему оцінки престижності масштабів ринку праці потребувало від опитаних подвійного відображення: і самої престижності професії, і її контексту. Передбачалося, що таким чином будуть отримані дані для виявлення у масовій свідомості і радикалів функціонування моделі пригнічення престижності (для регіонального та українського масштабів), і радикалів лідерства психологізації (для світового масштабу). Аналіз особливостей взаємодії у масовій свідомості цих двох моделей може дати відповідь на питання, які саме інтервенції збагачення громадської думки щодо престижності професій можуть стати тими кроками, що визначатимуть найбільш ефективні шляхи подолання диспропорцій ринку праці в Україні.

Отже, пропонується аналіз механізму престижності професій як суб'єктивно-об'єктивного відображення стану ринку праці трьох масштабів у порівнянні двох моделей: конкурентності (характерної для ринкової економіки) і дефіцитності (характерної для планової економіки). Спочатку проаналізуємо відмінності рейтингів оцінок найбільш престижних, конкурентних і дефіцитних професій, сфор-

мованих за оцінками дорослих та учнів-старшокласників, які репрезентують різні когорти. На наступному етапі проведемо кореляційний аналіз схожості і відмінності тенденцій оцінювання престижності, конкурентності і дефіцитності, які покажуть співвідношення різних моделей престижності, виражених у психологізації (характерній для ринкової економіки) і пригніченні (властивому плановій економіці).

Як уже зазначалося, отримання в ході дослідження рейтингів у результаті формування опитаними ***відкритих тематичних переліків як певних вимірів***: *престижних, конкурентних* (не вистачає робочих місць), *дефіцитарних* (нестача кадрів) – професій у контексті масштабу даного виміру мало на меті ще й отримання доступу до рефлексивного шару громадської думки. Саме завдання формування тематичних переліків не містить спонукання до рефлексії масштабів ринку, тому що цей аспект не передбачався запитаннями; натомість, здійснене в масштабах (регіон, Україна, світ), воно надає дослідникові доступ до рефлексивного шару через аналіз.

Розгляньмо результати оцінювання престижності професій в умовах, коли завдання не спонукало до рефлексивної позиції. Порівняння рейтингів оцінки престижності і дефіцитності професій за списком тих, що користуються попитом на ринку праці в Україні, показало, що і дорослі опитувані, і учні престижними вважають практично одні й ті самі дефіцитні професії: юрист, лікар, економіст, менеджер, банкір, програміст, бухгалтер, інженер (**табл. 74**). Крім зазначених, до топ-десятки найпрестижніших професій в учнівському списку увійшли заняття бізнесмена і політика (а також не запропоновані в списку престижні професії, які наводилися у варіанті відповіді "інше" – 22,31%); до рейтингу, складеного на основі відповідей дорослих опитаних, до найпрестижніших увійшли професії держслужбовця і вчителя.

Звертає на себе увагу той факт, що шість із топ-десятки найпрестижніших (на думку як дорослої, так і учнівської вибірок) професій (лікар, економіст, програміст, бухгалтер, держслужбовець та інженер) є водночас і дефіцитними (**табл. 3**, де колонки "%" – відсоток респондентів, що вважають професію престижною, "№" – рейтинг професії).

Таблиця 3. Узагальнений рейтинг найпрестижніших професій за трьома вимірами: регіон проживання, Україна, світ (у %)

Дорослі			Учні		
Професія	**%**	**№**	**Професія**	**%**	**№**
юрист (у т.ч. виконавча служба)	80,92	1	юрист (у т.ч. виконавча служба)	76,70	1
лікар	80,67	2	лікар	70,18	2
економіст (у т.ч. міжнародний)	67,11	3	економіст (у т.ч. міжнародний)	70,18	3
менеджер (всі менеджери із різних галузей)	35,87	4	програміст	47,12	4
банкір	31,49	5	менеджер (всі менеджери із різних галузей)	43,36	5
програміст	28,65	6	банкір	33,08	6
бухгалтер	27,11	7	бухгалтер	27,07	7
держслужбовець	22,42	8	інше	22,31	8
інженер	21,72	9	інженер	19,80	9
вчитель	17,94	10	бізнесмен	16,54	10
			політик	16,54	11

Крім того, до учнівського списку найпрестижніших потрапляє ще й професія менеджера, яка водночас є дефіцитною. Результати порівняння також показали, що для учнів (на відміну від дорослих) дефіцитна професія держслужбовця не є престижною. До найбільш престижних, за оцінками і дорослих, і учнів, належать недефіцитні професії юриста та банкіра, а в дорослих до цієї групи потрапляє також професія вчителя. Інакше кажучи, більшість найпрестижніших професій і дорослі, і діти сприймають як дефіцитні, при цьому престижність і дефіцитність вони не розглядають як антиподи. Тобто інтелектуальна операція розрізнення явища престижності і дефіцитності не виконується ефективно більшістю опитаних для професій, що користуються попитом на ринку праці в Україні.

Підсумовуючи результати цього етапу дослідження престижності професій, коли бралися до уваги особливості вітчизняного ринку праці, можемо говорити про виявлену

тенденцію утворення дефіцитних професій сталого і змінного характеру. Дослідження показало, що уявлення опитаних (як дорослих громадян, так і школярів) про престижні професії і дані статистики щодо вакансій на ринку праці (дефіцитні професії) збігаються у своїх загальних тенденціях. Збіг переліків дефіцитних і престижних професій на рівні 60% сам по собі свідчить про існування дисбалансу на ринку праці, його кризовий, змішаний, перехідний стан. Відповідно і профорієнтація, і власне вибір професії за такого стану ринку праці відбуваються в умовах надзвичайно високої невизначеності.

У зв'язку із цим варто зазначити, що одним з найважливіших чинників відчування людиною задоволеності своїм життям є її зреалізованість у професійній сфері. Проте погляд на сучасний стан ринку праці в Україні дає небагато підстав для оптимізму в цьому сенсі. Суспільству бракує інформації з питань професійного вибору в сучасних економічних умовах з огляду на стан і динаміку ринку праці в Україні. Значна кількість випускників шкіл не мають якихось чітких уявлень щодо своєї майбутньої професії. Поширена ж останнім часом орієнтація при виборі фаху на "модні" та "престижні" професії сприяє зростанню молодіжного безробіття, оскільки попит на ринку праці на таких фахівців значно нижчий від пропозиції. Значна частина освіченої молоді змушена починати свій трудовий шлях з роботи не за фахом і з відчуттям невпевненості щодо своїх життєвих перспектив.

Інший, соціальний, бік проблеми "хибних орієнтирів" полягає в загостренні суперечностей ринку праці, який сьогодні відчуває потребу насамперед у кваліфікованих працівниках для галузей, що розвиваються. Підсилюються ці суперечності ситуацією фінансово-економічної кризи, наслідки якої вже кілька років намагається подолати не тільки Україна, а й значна частина світу.

Для розкриття змісту парадоксальності престижності в розумінні її жителями України було застосовано другий спосіб оцінювання. На відміну від попередньої процедури суб'єктивного шкалювання (виставлення кожній професії із заданого переліку оцінки в балах), на цьому етапі було використано фіксацію виборів дорослих на відкриті запитання з наснаженням рефлексивної позиції через задавання масштабу ринку праці. Отримані в

результаті переліки професій відповідно до масштабу ринку, в якому реалізуються ці професії (регіонального, національного (Україна) або світового), були співвіднесені дослідниками з класифікатором і представлені у класах, підкласах, групах, підгрупах професій, а також угруповані за предметом праці. Відтак уявлення громадян щодо престижності, конкурентності і дефіцитарності професій було зіставлено з класифікатором і відповідно представлено в класах, підкласах, групах, підгрупах та за предметом праці. Це забезпечує повноту представленості даних й уможливлює проведення подальшого міжнародного метааналізу та порівняльного аналізу на узагальненому рівні.

Запитання "Назвіть три найбільш престижні, на Вашу думку, професії", "Назвіть три професії, з яких, на Вашу думку, найбільше не вистачає робітників (тобто є багато вакансій)", "Назвіть три професії, за якими кількість вільних робочих місць є, на Вашу думку, найбільш обмеженою (тобто не вистачає робочих місць)" забезпечували необхідний масив даних для порівняльного аналізу за відповідними вимірами: престижність, дефіцитарність, конкурентність – на основі того, які професії в першу, другу і третю чергу називали громадяни щодо їхнього регіону, України і світу. Порівняння уявлень респондентів про професії найбільш стисло можна здійснити на рівні класів (**табл. 4**). Для виявлення статистично достовірних зв'язків проведено попарний кореляційний аналіз виборів громадянами престижності, конкурентності і дефіцитарності професій у різних масштабах ринку праці.

Для встановлення значення зв'язку будь-якого показника, зокрема вибору престижних професій у регіоні, ми застосували показник пов'язаності-представленості престижності. Кожна ознака в **табл. 4** виявляє діапазон статистично значущих зв'язків за кожним класом, відповідно наповненість діапазону кількістю класів із сильними статистично значущими зв'язками у відсотках до теоретично можливого визначає інтегральне вираження показника пов'язаності. Аналіз зроблено за результатами дослідження, проведеного в першому кризовому році (2010 р.) за вибіркою дорослого населення України. Це дає змогу порівняти різні тенденції, у тому числі інерції дефіцитності попереднього періоду, з урахуванням нових скорочень робочих місць у контексті оцінки престижу.

Зіставлення відповідей на відкриті запитання щодо професій у регіоні за напрямами: *престижних*, *конкурентних* (не вистачає робочих місць) та *дефіцитарних* (нестача кадрів) – при отриманні кореляцій за Кенделлом здійснювалося попарно: престижності і дефіцитарності професій (п/д); престижності і конкурентності (п/к); дефіцитарності і конкурентності (д/к). Статистична значущість: * – 0,05, ** – 0,01.

Таблиця 4. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, за регіоном проживання

Класи професій	**п/д**	**п/к**	**к/ д**
1 – законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,04	0,15**	-0,04
2 – професіонали	0,03	0,15**	0,04
3 – фахівці	0,07*	0,08**	0,04
4 – технічні службовці	0,03	0,01	0,07*
5 – працівники сфери торгівлі та послуг	0,07**	0,15**	0,06*
6 – кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,18**	0,18**	0,05
7 – кваліфіковані робітники з інструментом	0,11**	0,21**	0,05
8 – робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,10**	0,16**	-0,02
9 – найпростіші професії	-0,01	0,12**	0,03

Кореляцію престижності і конкурентності (нестача робочих місць) виявлено щодо восьми класів (усіх, крім технічних службовців). Це означає, що вони одночасно є і престижними, і конкурентними, або і непрестижними, і неконкурентними. Щодо класу технічних службовців такого зв'язку немає. Конкурентність і престижність для більшості класів професій у регіоні мають кореляційний зв'язок, що свідчить про функціонування ринкової моделі розуміння престижності професій (крім класу технічних службовців, які у свідомості оцінювачів не збігаються з ринковим образом стосунків). Принаймні ринкова модель виявляється більш діючою, ніж пригнічувальна, яка базується на злитті престижності і дефіцитності.

Попарні кореляції розраховувались і для оцінювання контролю імпліцитного злиття у свідомості громадян двох опозиційних моделей – ринкової і планової регуляції ринку праці. Кореляцію конкурентності і дефіцитарності виявлено для двох класів (фахівці; працівники сфери торгівлі та послуг). Це означає, що в уявленнях опитуваних вони одночасно є і конкурентними, і дефіцитарними. Для решти семи класів статистично значущий зв'язок не виявлено. Дефіцитарність і конкурентність професій у регіоні прямо не залежать одна від одної, що загалом свідчить про те, що виконання опитуваними дії оцінювання може вважатись адекватним.

Таблиця 5. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, у масштабі України

Класи професій	**п/д**	**п/к**	**д/к**
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,03	0,11**	-0,02
2~професіонали	0,09 **	0,15 **	0,13 **
3~фахівці	0,05 *	0,19 **	0,07 *
4~технічні службовці	-0,01	0,07 *	0,04
5~працівники сфери торгівлі та послуг	0,06 *	0,07 **	0,02
6~кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,01	0,03	0,09 **
7~ кваліфіковані робітники з інструментом	0,04	0,11 **	0,07 **
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,06 *	-0,01	-0,06
9~найпростіші професії	0	-0,01	-0,02
Пов'язаність оцінок (%)	4	5	4

Пов'язаність престижності і дефіцитарності класів професій в оцінках дорослих дорівнює майже 56%; престижності і конкурентності – майже 89%; дефіцитарності і конкурентності – близько 22%. ***Звідси випливає, що для більшості класів професій ринку праці місцевого масштабу оцінка престижності проводиться, виходячи з уявлень, характерних для ринкової моделі престижності***.

Картина пов'язаності уявлень опитуваних у масштабах України (**табл. 5**) представлена такими показниками: престижності і дефіцитарності – 44,4%; престижності і конкурентності – 55,6%; дефіцитарності і конкурентності – 44,4%. Образ національного ринку праці значно помітніше відхиляється від ідеальної моделі, ніж у разі оцінювання більш доступного для власного досвіду ринку місцевого масштабу. До того ж оцінка престижності професій на ринку національного масштабу більш суперечлива.

Таблиця 6. Пов'язаність оцінок професій, належних до класів, у світовому масштабі

Класи професій	**п/д**	**п/к**	**к/ д**
1 – законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,06*	0,25**	0,05
2 – професіонали	0,15**	0,20**	0,21**
3 – фахівці	0,10**	0,15**	0,12**
4 – технічні службовці	0,00	0,05	0,00
5 – працівники сфери торгівлі та послуг	0,04	0,04	0,04
6 – кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,06*	0,06*	0,11**
7 – кваліфіковані робітники з інструментом	0,03	0,16**	0,09**
8 – робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,03	0,04	0,04
9 – найпростіші професії	0,02	-0,01	0,02

Аналіз кореляції між оцінками престижності, конкурентності і дефіцитарності професій у світовому масштабі демонструє інші статистично значущі зв'язки, хоча, наголосимо, вони також мають досить слабке кількісне вираження (**табл. 6**). Пов'язаність уявлень респондентів у масштабі "Світ" оцінюється щодо престижності і дефіцитарності у 33,3%, престижності і конкурентності – у 55,6%; дефіцитарності і конкурентності – у 44,4%. Це виявляє тенденцію подолання суперечностей та повернення до ідеальних уявлень.

Репрезентація системи професій у глобальному масштабі менш суперечлива, ніж у масштабі країни, але більш суперечлива,

ніж у регіональному, для таких класів: професіонали; фахівці; кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, рибо-розведення та рибальства; кваліфіковані робітники з інструментом.

Параметр престижності професій має більше значущих кореляцій із дефіцитарністю, ніж із конкурентністю. Це загалом не зовсім адекватне відбиття суті престижності професій у світі, адже воно опосередковане дещо збідненими і суперечливими уявленнями громадян про конкуренцію в професійному середовищі і на ринку праці в цілому.

Порівняймо відтак взаємопов'язаність трьох критеріїв оцінювання професій, які дають змогу визначити, яка з моделей розуміння престижності професій стає провідною, коли люди змінюють масштаб оцінювання світу професій (**рис. 2**). Найбільші відмінності спостерігаються в оцінках регіонального масштабу, більш доступного в безпосередньому досвіді участі. Для більшості класів професій на рівні регіону оцінки престижності значуще подібні до оцінок конкурентності, що характерно для ринкового механізму саморегуляції ринку праці. У регіональному масштабі оцінки виявилась і найбільш адекватними (показник кореляції конкурентності і дефіцитарності, який є своєрідним індикатором неадекватності оцінок, при цьому найменший).

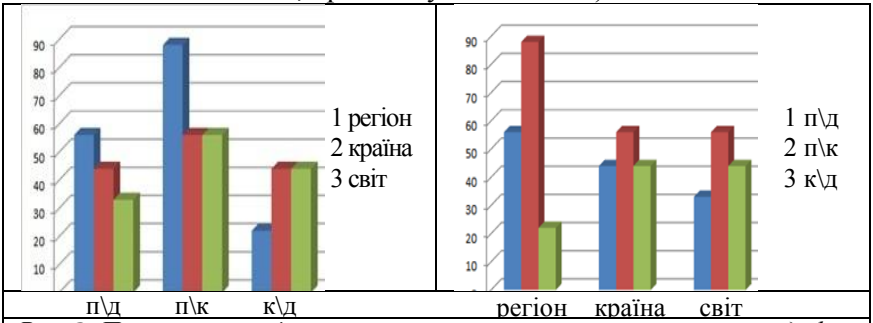

Рис. 2. Порівняння пов'язаності престижності, конкурентності і дефіцитарності оцінки професій у трьох масштабах ринку праці

Оцінки престижності професій при збільшенні масштабу ринку стають менш адекватними, тобто подібним чином оцінюються і дефіцитні, і конкурентні професії, що містить у собі логічну суперечність. Найбільш суперечливо оцінюється ринок масштабу країни, де спостерігається найбільше класів, які мають

кореляції оцінки престижності з дефіцитарністю, характерні для моделі планової економіки. У цьому вбачається рудимент патерналістської налаштованості населення. На регіональному, більш доступному, ринку престижність професій оцінюється за ринковою моделлю, а на рівні країни спостерігається імпліцитне очікування дії механізмів планової економіки.

Для кращого розуміння виявлених особливостей пов'язаності престижності з дефіцитарністю і конкурентністю скористаємося "моделлю ідеального ринку". Теоретично в збалансованій, відкритій ринковій економіці довготривала нестача робочої сили неможлива (за винятком хіба що форс-мажорних обставин). За наявності потреби бізнесу, щоб отримати людський ресурс, роботодавці змінюють умови. Конкуренція забезпечує заповнення всіх вакансій на національному ринку праці або ж залучається потенціал інтернаціонального. Тоді зв'язки престижності і конкурентності в саморегулювальному механізмі престижності професій відображають наближеність до ідеалу ринкової економіки, а зв'язки престижності і дефіцитарності та дефіцитарності і конкурентності мають бути мінімальними, а то й зовсім відсутніми.

Як уже зазначалося вище, збереження в економіці залишків неринкового укладу призводить до того, що престижні професії певних класів є водночас і дефіцитарними, Тому наявність зв'язків "п/д" буде свідчити про відхилення від ідеалу або про загострення суперечливості на рівні непрямого відбиття реальності опитуваним. Тоді зв'язки "д/к" стануть підтвердженням опанованості ним же цієї суперечності і слугуватимуть індикаторами адекватності виконання рефлексивного завдання розведення позицій суперечливих оцінок. Застосувавши зазначені інтерпретації до виявлених кореляційних зв'язків, можемо вибудувати типологію оцінювання опитуваними певного класу професій. Згідно з матричним способом побудови типології, теоретично можлива кількість варіантів профілів (варіантів відхилення) становить 2^3, оскільки йдеться про три змінні, що мають по два варіанти значень (адже від'ємних кореляцій виявлено не було). Крім того, маємо три змінні: п/к, п/д, д/к, – і два варіанти значення: "+" означає позитивну кореляцію, "0" – відсутність зв'язку (**рис. 3**).

1) 0 0 0 2) + + + 3) 0 0 + 4) 0 + 0	5) + 0 0 6) + + 0 7) 0 + + 8) + 0 +
Рис. 3. Теоретично можливі варіанти профілів	

З огляду на теоретично можливу кількість варіантів профілів при оцінюванні професій у масштабі регіону (див. **табл. 4**) виокремлено 4 типи профілів (1-4):

1. Тип +00 (**п/к+**; п/д0; д/к0) для класів 1, 2, 9 інтерпретується як функціонування механізму престижності, максимально близького до ***моделі ідеального ринку.***

2. Тип ++0 (п/к+ ; п/д+; д/к0) для класів 3, 6, 7, 8 – дія ***ринкового механізму із суперечностями***. Престижність набуває якостей доступності.

3. Тип +++ (п/к+; п/д+; д/к+) для 5-го класу – ***ринковий механізм із значними суперечностями*** (коли суперечність може бути компенсована великим потенціалом ринковості).

4. Тип 00+ (п/к0; п/д0; д/к+) для 4-го класу – ***неринковий алогічний механізм ототожнення конкуренції з доступністю.***

Перші чотири профілі в масштабі "Україна" (див. **табл. 5**) повторюються, але стосуються інших класів професій (1-й профіль характерний для оцінки 1 і 4-го класів; 2-й профіль – 5-го класу; 3-й профіль – 2 і 3-го класів; 4-й профіль – 6-го класу). У даному масштабі актуалізуються ще три теоретично можливі профілі, які не було виявлено на попередньому, місцевому рівні:

5. Тип +0+ (п/к+; п/д0; д/к+) – притаманний ринковій моделі, оскільки передбачає утримання й опрацювання суперечностей ринку праці, які загалом відрефлексовані неявно – виявлений для 7-го класу.

6. Тип 0+0 (п/к0; п/д+; д/к0) – властивий неринковій моделі, виявлений для 8-го класу.

7. Тип 000 (код: п/д0; п/к0; д/к0) – фрагментарний, притаманний неринковій моделі, несуперечливий і відповідно не опановується, виявлений для 9-го класу.

У масштабі "Світ" (див. **табл. 6**) нові профілі не актуалізуються. Отже, теоретично можливий 8-й тип профілю 0++ (п/к0; п/д+; д/к+) емпірично не виявлений. Уже актуалізовані

профілі в масштабі "Світ" наповнюються так: другий профіль – 1-м класом; третій – 2, 3 і 6-м класами; п'ятий – 7-м класом; сьомий – 4, 5, 8 і 9-м класами.

Наведений опис профілів дає змогу виділити основні і додаткові тренди пов'язаності уявлень про престижність, дефіцитарність і конкурентність у разі зміни масштабу оцінювання професій та занять, тобто в умовах зростання рівня абстрактності. Основні тренди охоплюють всю систему і пов'язані з трьома координатами рівня абстрактності. Додаткові тренди зачіпають два із трьох рівнів.

При зростанні масштабу ринку праці спостерігаються такі ***основні закономірності функціонування психологічного механізму престижності професій:***

1. Послаблюється зв'язок між престижністю і конкурентністю (зменшується з 8 до 4 кількість класів, які містять п/к+), що зумовлено психологічною ілюзією, відчуттям можливості втечі від конкуренції на місцевому ринку праці за допомогою міграції на ширший ринок.

2. Збільшується кількість класів, що суперечливо оцінюються за 7-м (невідображення суперечностей) і 3-м типом профілю (опанованих ринкових суперечностей), що є цілком адекватною тенденцією.

3. Жоден клас не зберігає свій профіль у разі дворазової зміни масштабу оцінки, тобто механізм престижності оцінки класів професій функціонує по-різному при перебуванні оцінювачів у рефлексивній позиції.

Додаткові тренди (стосуються локальних елементів системи):

1. Класи 2, 3, 9 змінюють свій профіль у разі зміни масштабу оцінки "регіон – Україна", але зберігають у разі наступного переходу (від України до світу), тобто для оцінки професій, що належать до класів професіоналів і фахівців, на регіональному ринку механізм престижності діє інакше, ніж на рівні країни і світу в цілому, – більш суперечливо (клас 2 змінює профіль з 1-го на 3-й тип, а клас 3 – з 2-го на 3-й). Оцінка престижності найпростіших професій 9-го класу також має різний механізм престижності для регіонального і державного масштабів: якщо на рівні регіону

більше функціонують уявлення, похідні від ринкової моделі, то в разі переходу на державний рівень суперечності перестають відбиватися свідомістю оцінювачів (клас 9 змінює профіль з 1-го на 7-й тип). Тобто функціонує ілюзія ще одного типу, яка зумовлює внутрішню міграцію низькокваліфікованих робітників, адже суперечності приписуються тільки регіональному ринку праці і вже не відбиваються при збільшенні масштабу.

2. Натомість клас 1(законодавців, вищих державних службовців) змінює свій профіль у разі зміни масштабу оцінки від України до світу; при цьому відмінностей між регіональним і державним масштабами оцінки не спостерігається.

Отже, використання моделі ідеального ринку праці для побудови типології профілів оцінки всіх класів професій на основі зв'язків вимірів престижності, конкурентності і дефіцитарності дало змогу виявити тенденції зміни функціонування механізму престижності професій при наснаженні рефлексивною позицією дії оцінювання престижності окремих професій. Зрозуміло, що введення масштабів оцінювання ринку праці є не єдиним способом збагачення рефлексією механізму престижності професій, проте він дає змогу означити тенденції змін, які є різними для професій різних класів.

Підсумком застосування запропонованої схеми збирання та порівняння даних (через зміну рівня абстрактності і балансу потреб виробництва та робітника) можна вважати систему професій і занять, яку опитувані репрезентують як близькість або віддаленість щодо ідеальної моделі. На сьогодні громадська думка, емпірично зафіксована розробленим методичним апаратом, є адекватним індикатором психологічного еквівалента економічного розвитку в перехідний період трансформації суспільства. Крім того, виявлена динаміка функціонування механізму престижності показує, що шкала престижу професій є нестабільною в нестабільних економічних умовах. Який внесок у цю нестабільність роблять соціально-демографічні відмінності, розглянемо вже в наступному підрозділі.

2.2. Відмінності оцінки престижності класів професій у демографічному аспекті

Другий напрям психологічного аналізу престижності професій – порівняння функціонування цього інтеграційного механізму в різних когортах населення: дорослих і старшокласників, адже останні сформувалися в умовах ринкової економіки, а відтак здатні більш адекватно оцінювати престижність професій відповідно до ідеальної моделі. Утім, це можливо за умови, що учнівська молодь справді має сформовані, як і в дорослих, уявлення про світ професій.

Як функціонує суб'єктивно-об'єктивний механізм престижності професій у свідомості різних когорт населення України?

Порівняльний аналіз оцінювання престижності професій дорослим населенням і старшокласниками, проведений у 2010 році, показує, що перша п'ятірка найпрестижніших професій, визначена за оцінками старшокласників (**табл. 49**), не відрізняється від рейтингу, складеного дорослими: директор великого підприємства, народний депутат України, керуючий банком, суддя, нотаріус (у порядку від найпрестижнішої до менш престижних), хоча кількісно старшокласники оцінюють престижність цих професій дещо нижче, ніж дорослі. Нижче за значенням середніх оцінок, ніж дорослі, оцінюють діти престижність й інших професій першої десятки: лікар-стоматолог, головний бухгалтер, інженер-програміст, що замикають десятку найпрестижніших професій рейтингу старшокласників. Натомість діти вище, ніж дорослі, оцінюють престижність таких професій, як економіст, актор, науковий співробітник, фахівець із готельної справи, агент страховий, оператор комп'ютерного набору, працівник захисних та/чи охоронних служб, експедитор, секретар, лаборант у науковому підрозділі, кур'єр, тваринник, підсобний робітник (подано в порядку зниження оцінки престижності).

Старшокласники, як і дорослі, престижність професій типів "людина – людина" і "людина – знакова система" оцінюють вище, ніж професії типів "людина – техніка" і "людина – природа". Так, до першої десятки найпрестижніших професій потрапляють 8 професій типу "людина – людина" і 2 професії типу "людина – зна-

кова система". Найпрестижніша професія типу лю"дина – техніка" (інженер-технолог) займає лише 19-ту позицію в рейтингу престижності у дорослих і 18-ту – у старшокласників. Найпрестижніша професія типу "людина – природа (лісник)" у дорослих 49-та в рейтингу престижності, а в старшокласників вона посідає лише 56-те місце.

При порівняльному аналізі оцінки престижності професій дорослим населенням та учнями старших класів виявляється можливим статистично достовірно визначити ступінь стабільності механізму престижності професій за віковими, гендерними і територіальними демографічними показниками. Так, суб'єктивне оцінювання престижності професій за переліком із 440 професій для дорослих (2009 р.) і 442-х для учнів (2011 р.) [**16**; **33**], представлене через групування за класами (**табл. 7**), дає змогу констатувати: а) однаковий порядок пріоритетів престижності і в дітей, і в дорослих, який збігається з теоретичним порядком, відображеним у нумерації класів; б) за всіма класами дорослі оцінюють престижність більш одностайно зі статистичного погляду і більш високо – за кількісною оцінкою в балах, що відповідно свідчить про відсутність кардинальних змін, коли йдеться про функціонування механізму престижності при переході від старшого підліткового до дорослого віку. Тобто інтервенції зі збагачення механізму престижності професій можна розгортати в старших класах школи, оскільки в цілому уявлення про ієрархію престижності професій у дітей цього віку вже достатньо сформовані. Подальший аналіз дає змогу виявити специфіку розуміння престижності з урахуванням гендерних і територіальних демографічних параметрів.

Таблиця 7. Оцінювання респондентами рівня престижності професій (групування за класами)[3]

Класи	Учні	Дорослі

[3] У цій таблиці, а також у таблицях 8–11 наводяться дані стандартів 2009 р. (для дорослих) і 2011р. (для учнів).

	M	**σ**	**M**	**σ**
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	5	2,6	6,2	1
2~професіонали	4,4	2,6	5,6	1
3~фахівці	3,8	2,4	4,9	1
4~технічні службовці	3,5	2,5	4,3	1
5~працівники сфери торгівлі та послуг	3,1	3	4	1
6~кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	2,9	2,4	3,8	1,1
7~ кваліфіковані робітники з інструментом	2,7	3	3,6	1,2
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	2,7	2,3	3,5	1,2
9~найпростіші професії	2	2,5	2,7	1,2

Із сказаного вище можемо зробити певні узагальнення. *Перше*: приєднання України до держав, які забезпечили розробку стандарту престижу, надає нам сталі орієнтири використання актуального зрізу громадської думки про престиж як важливого ресурсу для ухвалення рішень у галузі трудових відносин, профорієнтації тощо. *Друге*: уявлення учнів 9-11-х класів, які обирають професію саме в цей непростий період суспільних трансформацій, наблизилися до функціонуючих у дорослому світі уявлень про щаблі влади, закарбовані в класах професій. І перше, і друге узагальнення підтверджують висновки попередніх досліджень про приблизну пропорційність психологічного відбиття структур економік різних країн суспільством. Здатність дитячої свідомості, принаймні в старшому підлітковому віці, до адекватного відбиття структури економіки, наближається до рівня такої здатності у дорослих.

Для підтвердження тези про стабільність оцінок рівня престижності професій і їх незалежність від демографічних показників було сформульовано ***нульову гіпотезу*** про відсутність значущих відмінностей в оцінках представників досліджуваних демографічних когорт. При порівнянні середніх значень оцінки престижності професій опитуваними в розрізах статі, віку тощо ми застосували статистичний критерій Краскела – Уоллеса.

Значення критерію p>0,05 у дорослих свідчить про те, що для цієї вікової когорти відмінності в оцінках є незначущими (у **табл. 8** їх позначено знаком "+"). Маємо підтвердження гіпотези для всіх 9-ти класів професій. При цьому діапазон показника у 2-4 рази більший, ніж 0,05, вказує на невелику ймовірність помилки. Для вікової когорти "учні" (**табл. 8**) з огляду на значення показника p=0,040596, тобто p<0,05, гіпотеза не підтверджується щодо професій першого класу; при цьому відмінності (за критерієм Краскела – Уоллеса) можна визначити як значущі. Це свідчить про те, що оцінки престижності професій класу законодавців, вищих державних службовців, керівників усталюються саме в старшому підлітковому віці, адже навіть невеликі вікові відмінності (в 1-2 роки) між учнями різних класів виявляють значущу різницю в їхніх оцінках престижності.

Результати перевірки нульової гіпотези про стабільність і незалежність оцінок престижності професій від статі оцінювача (**табл. 9**) для дорослих повторюють в загальних рисах показники вікового розрізу. Критерій p>0,05 свідчить про те, що відмінності в оцінках є незначущими для всіх 9-ти класів професій. Натомість старшокласники незалежно від статі стабільно, як і дорослі, оцінюють усього чотири класи професій: 6 – кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства; 7 – кваліфіковані робітники з інструментом; 8 – робітники промисловості з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин; 9 – найпростіші професії. Що ж до перших п’яти класів професій (1 – законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі); 2 – професіонали; 3 – фахівці; 4 – технічні службовці; 5 – працівники сфери торгівлі та послуг), то тут виявлено статистично значущі відмінності в оцінюванні їхньої престижності хлопцями і дівчатами. Для професій цих п’яти класів при оцінюванні їх учнями (відмінності тут значущі, p<0,05) нульова гіпотеза спростована. П’ять з дев'яти класів позначають тенденцію різниці нестабільності оцінки дітей порівняно з дорослими. Не викликає сумнівів наявність закономірності, яка вирізняє період вибору професії як відмінний у дівчат і хлопців (порівняно зі стабільністю у дорослих). Залишається нез’ясованою глибинна природа цієї тенденції в аспекті визначення важливості вікового

періоду в оцінюванні або ж ідеться про означення нової тенденції, яка набере більшої виразності при переході цього покоління в інший віковий період.

Таблиця 8. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від віку оцінювача

Класи професій	Учні	p	Дорослі	p
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,04	–	0,20	+
2~професіонали	0,13	+	0,15	+
3~фахівці	0,26	+	0,21	+
4~технічні службовці	0,16	+	0,09	+
5~працівники сфери торгівлі та послуг	0,68	+	0,14	+
6~кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,27	+	0,32	+
7~ кваліфіковані робітники з інструментом	0,37	+	0,49	+
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,73	+	0,25	+
9~найпростіші професії	0,90	+	0,24	+

Таблиця 9. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від статі оцінювача

Класи професій	Учні	p	Дорослі	p
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,00	–	0,37	+
2~професіонали	0,00	–	0,48	+
3~фахівці	0,01	–	0,55	+
4~технічні службовці	0,02	–	0,84	+
5~працівники сфери торгівлі та послуг	0,02	–	0,49	+
6~кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,13	+	0,62	+
7~кваліфіковані робітники з інструментом	0,76	+	0,90	+
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,71	+	0,95	+
9~найпростіші професії	0,77	+	0,98	+

Оцінка дорослими престижності професій втрачає свою стабільність для демографічних показників територіального характеру. Так, для розрізу "за місцем проживання" (село, місто, обласний центр) усі 9 класів професій оцінюються варіабельно, тобто нульова гіпотеза про стабільність оцінки престижності професій не підтверджується (**табл. 10**).

Таблиця 10. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від місця проживання оцінювача

Класи професій	Учні		Дорослі	
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,05	–	0,00	–
2~професіонали	0,03		0,00	–
3~фахівці	0,01		0,00	–
4~технічні службовці	0,05		0,00	–
5~працівники сфери торгівлі та послуг	0,31	+	0,00	–
6~кваліфіковані робітники сільського і лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,44	+	0,00	–
7~кваліфіковані робітники з інструментом	0,16	+	0,00	–
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	0,01	–	0,00	–
9~найпростіші професії	0,61	+	0,00	–

Для "регіонального розрізу" (**табл. 11**) оцінок престижності професій дорослими нульова гіпотеза також спростована щодо перших шести класів, натомість для класів робітничих професій оцінки є досить стабільними. Таким чином, оцінка престижності більшості класів професій дорослими демонструє чутливість до параметрів територіального характеру.

Таблиця 11. Візуалізація значущості відмінностей в оцінках престижності професій (за групуванням у класи) залежно від регіону проживання оцінювача

Класи професій	Учні	p	Дорослі	p
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	0,33	+	0,00	–
2~професіонали	0,92	+	0,00	–
3~фахівці	0,64	+	0,00	–
4~технічні службовці	0,20	+	0,00	–
5~працівники сфери торгівлі та послуг	0,27	+	0,00	–
6~кваліфіковані робітники сільського і лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,14	+	0,05	–
7~кваліфіковані робітники з	0,01	–	0,15	+
8~робітники з обслуговування, експлуатації та за роботою	0,05	+	0,11	+
9~найпростіші професії	0,00	–	0,05	+

Що ж до учнівської молоді, то тут бачимо інші тенденції впливу територіальних чинників. Так, у "регіональному розрізі" оцінки учнів виявляються стабільними для 7-ми з 9-ти класів професій, саме тих класів, які були варіабельними у дорослих (див. **табл. 11**). Така картина свідчить про імовірно слабший ідентифікаційний зв'язок підлітків з регіоном мешкання, принаймні невираженість його диференціювального впливу на оцінювання престижності переважної більшості класів професій.

Коли йдеться про оцінку престижності професій учнями залежно від місця їхнього проживання, то бачимо, що тут картина більше схожа з оцінками дорослих, принаймні оцінки 6-ти з 9-ти класів варіабельні. Це свідчить про те, що усвідомлення старшими підлітками місця свого проживання вже можна розглядати як диференціювальний чинник при оцінюванні престижності

більшості класів професій, причому переважно тих, які потребують вищого рівня кваліфікації.

Отже, гіпотеза щодо стабільності оцінок престижності класів професій і їх незалежності від статі оцінювача підтвердилася тільки для когорти дорослого населення. Це означає, що стандарт престижності для молоді має враховувати і гендерні розбіжності. Тобто в разі індивідуального оцінювання престижності професій дівчиною треба використовувати середні значення за жіночою молодіжною шкалою, а якщо це хлопець, то за чоловічою. Виявлено також чутливість оцінки престижності професій до територіальних демографічних особливостей: місце проживання і регіон мешкання виступають чинниками, які значною мірою диференціюють оцінки дорослих щодо престижності переважної більшості класів професій. Підлітки, імовірно через сформованість територіальної і регіональної ідентичності, виявляють меншу варіабельність оцінок престижності професій, хоча в оцінці професій, які потребують більшого рівня кваліфікацій, оцінки дітей значуще відрізняються за територіальною ознакою, як і оцінки дорослих. Тобто територіальні демографічні характеристики істотно впливають на функціонування механізму престижності професій як суб'єктивно-об'єктивного психологічного чинника регулювання ринку праці. Тому, розробляючи стратегії і тактики впливу на збагачення механізму престижності як для сільських та міських мешканців, так і для мешканців різних регіонів, слід враховувати статистично значущу неоднорідність оцінок, яка свідчить про особливості функціонування цього механізму.

2.3. Динаміка суб'єктивної впевненості громадян щодо розуміння престижності професії в умовах фінансово-економічної кризи

Світова економічна криза, що наклала помітний відбиток на соціально-економічне життя українського суспільства, стала одним з найактуальніших викликів сьогодення. Виходячи з багатоаспектності поняття "криза" (це і зміна звичайного стану речей, й очищення від суперечностей попереднього періоду), економічне загострення, яке розпочалося з 2009 року, можна розглядати як природну модель уточнення механізму престижності.

Самооцінка громадян щодо розуміння поняття "престижність професії". Передусім представимо дані, які характеризують вибірку під кутом зору розуміння опитуваними змісту поняття "престижність" (за їхньою самооцінкою). З цією метою їх попросили відповісти на запитання: "Чи маєте Ви якесь уявлення про те, що таке престижність професії?". Предметом дослідницького аналізу стала і динаміка отриманих показників протягом досліджуваного періоду (**табл. 12**). Зокрема, виявилося, що в 2011 р., як і в попередні роки, більшість дорослого населення (80,3%) та учнівської молоді України (91,9%) вважають себе обізнаними щодо змісту поняття "престижність професії" (упевнені, що точно знають, що таке престижність професії, або думають, що мають про це уявлення). При цьому серед учнівської молоді частка впевнених у відповідності цих своїх уявлень помітно більша (на 11,6%), ніж серед дорослих: упевнені, що вони точно знають, що таке престижність професії, 38,8% учнів (проти 30,3% дорослих); 53,1% старшокласників здається, що вони мають про це уявлення (проти 50% дорослих).

Таблиця 12. Динаміка самооцінки дорослих та учнів щодо розуміння змісту поняття "престижність" (у %)

Варіанти відповідей		**2008 р.**		**2009 р.**		**2010 р.**		**2011 р.**	
так, я точно знаю, що таке престижність професії	Дорослі	31,3	**79,0**	28,0	**75,3**	35,6	**83,2**	30,3	**80,3**
так, мені здається, я маю про це уявлення	Дорослі	47,7		47,3		47,6		50,0	
важко відповісти	Дорослі	10,7		13,2		10,8		12,2	
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	Дорослі	8,2	**10,3**	9,1	**11,5**	4,7	**6,0**	5,9	**7,5**
ні, я нічого про це не знаю	Дорослі	2,1		2,4		1,3		1,6	
так, я точно знаю, що таке престижність професії	Учні	33,7	**86,8**			36,9	**88,6**	38,8	**91,9**
так, мені здається, я маю про це уявлення	Учні	53,1				51,7		53,1	
важко відповісти	Учні	8,8				8,8		6,2	
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	Учні	4,1	**4,4**			2,0	**2,5**	1,3	**1,8**
ні, я нічого про це не знаю	Учні	0,3				0,5		0,5	

Зовсім мало серед старшокласників (1,8%) тих, хто або не знає, або не зовсім уявляє, що таке престижність професії. Серед дорослих опитуваних цей показник становить 7,5%.

Помітні відмінності між дорослою та учнівською вибірками спостерігаються щодо динаміки цього показника. Динаміка оцінки дорослим населенням власної впевненості щодо розуміння престижності професій у 2011 р. порівняно із 2010 р. була негативною за рахунок зменшення (на 5,3%) частки тих, хто відповів, що він точно розуміє, що таке престижність. Особливо явно ця тенденція означилася серед людей старшого віку, де частка точно впевнених, що вони розуміють сутність такої характеристики професії, як престижність, становила 22,2% порівняно з 30,6% у 2010 р. (у кризовому 2009 р. цей показник дорівнював 21%). Більш помітно реагують на зміни ситуації чоловіки, серед яких частка точно впевнених скоротилася на 9,7% і становила у 2011 р. 30,1% (у 2009 р. частка таких респондентів була 28,8%) [**16**].

Динаміка самооцінки щодо розуміння змісту поняття "престижність" серед школярів, на відміну від дорослого населення, була позитивною: частка старшокласників, більш-менш упевнених у своєму розумінні престижності, зросла у 2011 р. (порівняно з 2010 р.) з 88,6% до 91,9%, що збільшує розрив між поколіннями у ставленні до змін на ринку праці. Особливо виражений такий розрив на півдні України.

Найбільший вплив на упевненість дорослих опитуваних щодо своїх уявлень про престижність професій справляє освіта: що вищий їхній рівень освіти, то більша впевненість у своєму розумінні престижності професій. Цю залежність було виявлено під час опитування 2008 р., і цей зв'язок зберігається: у 2011 р. серед дорослих опитуваних з повною вищою освітою частка більш-менш упевнених щодо своїх уявлень про престижність професій була на 26,1% більшою за частку громадян з неповною середньою освітою, що позитивно оцінили свою компетентність щодо цього питання (відповідно 44,6% і 18,5%). Динаміку цього показника протягом 2009–2011 років у групах з різним рівнем освіти показано на **рис. 4**. Як бачимо, зниження впевненості у своєму розумінні престижності професій більшою чи меншою мірою торкнулося всіх груп опитуваних, незалежно від рівня їхньої освіти, що, на наш по-

гляд, відображає нестабільний стан ринку праці, зумовлений світовою фінансово-економічною кризою.

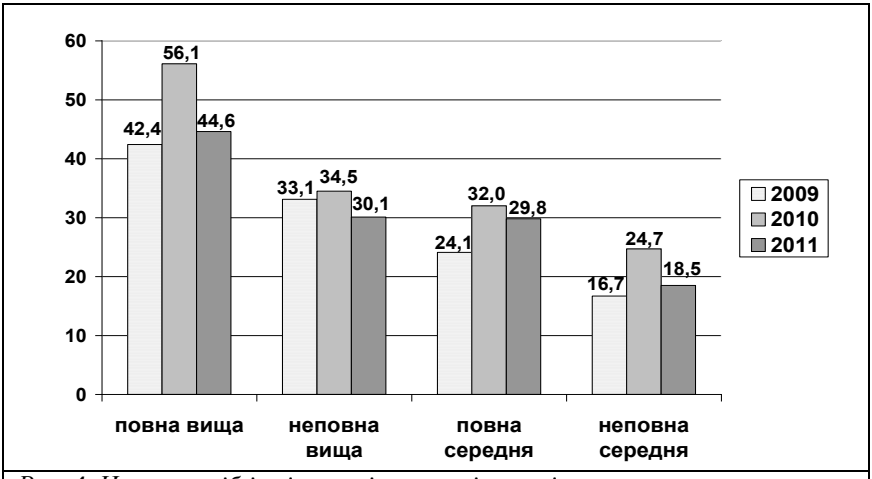

Рис. 4. Частка осіб із різним рівнем освіти, які вважають, що точно знають, що таке престижність професій (у відсотках від кількості опитаних у 2009, 2010 і 2011 роках)

В учнівській вибірці цей показник зумовлений ситуацією навчання: частка школярів, які вважають, що вони точно знають, що таке престижність професії, зростає по мірі наближення моменту необхідності професійного самовизначення і є найбільшою серед одинадцятикласників, які готуються до змін у ситуації свого життя (44,2% порівняно з 38,4% дев'ятикласників і 35,9% десятикласників).

Тенденція до зменшення частки упевнених у своєму розумінні поняття "престижність професії" спостерігається і в регіональному розрізі, причому як серед дорослих, так і серед школярів. Однак порівняно з дорослими учні старших класів в усіх регіонах вважають себе більш упевненими щодо свого розуміння, що таке престижна професія, ніж дорослі цих регіонів (**рис. 5**).

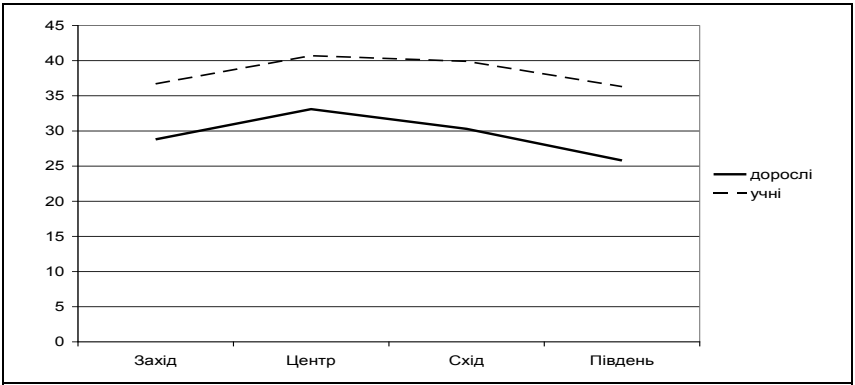

Рис. 5. Порівняння регіональних розбіжностей щодо частки дорослих і старшокласників, які вважають, що точно знають, що таке престижність професії (у відсотках від кількості опитаних у 2011 р.)

Розгляньмо відтак динаміку рівня престижності професій у її основних тенденціях протягом 2008–2011 років, порівнюючи щорічні рейтинги престижності професій, складені за середніми балами оцінювання дорослим населенням України запропонованого списку професій [**17**]. Найвищий рейтинг у 2011 р. здобули такі професії (заняття): директор великого підприємства (8,1 бала), керуючий банком (8,0), народний депутат України (7,9), суддя (7,8), нотаріус (7,2), лікар-стоматолог (7,1). Найпрестижнішими серед дефіцитарних професій, як і в 2010 р., виявилися державний службовець (6,9) і головний бухгалтер (6,8). Замикають десятку найпрестижніших професій у 2011 р. підприємець (6,8) та три професії, що посіли десяте місце з однаковим значенням у 6,3 бала: інженер-програміст, фахівець з інформаційних технологій і науковець.

Серед високопрестижних професій виявлено тенденцію до подальшого зростання престижності таких професій, як керуючий банком (+0,29 бала), суддя (+0,12), директор великого підприємства (+0,06), тоді як престижність професій головного бухгалтера, державного службовця, інженера-програміста дещо втратила у своїх значеннях (-0,19, -0,12 і -0,08 відповідно). Протягом 2010–2011 років спостерігалося зростання престижності таких професій, як агент страховий (+0,39), регент (+0,27), працівники силових структур – інспектор патрульної служби (+0,24),

військовослужбовець (+0,2), працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник) (+0,1).

Серед професій промислової сфери зафіксовано тенденцію до зростання престижності професій інженера-технолога (+0,14), інженера-конструктора (+0,08) та низки робітничих професій: слюсаря-сантехніка (+0,15), фрезерувальника (+0,12), слюсаря-ремонтника (+0,11), токаря (+0,11), механіка (+0,1). Зазначимо також тенденцію до зростання престижності професій вугільної галузі: майстра гірничого (+0,13), машиніста підземних установок (+0,11), гірника (шахтаря) (+0,07).

Серед професій сільськогосподарської сфери тенденцію до зростання престижності зафіксовано щодо професій рибовода (+0,18), виноградаря (+0,15), тваринника і птахівника (обидві по +0,12).

Найбільших втрат (-0,15) в оцінці громадянами України престижності в період 2010–2011 років зазнали професії, що зазвичай асоціюються з низькокваліфікованою працею: сторож, підсобний робітник, кур'єр, робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві, прибиральник службових приміщень, прибиральник територій, вантажник, укладальник-пакувальник. Така ж тенденція характеризує і динаміку престижності низки професій економіко-комерційної сфери: економіст, головний бухгалтер, менеджер (управитель) із збуту, начальник відділу з реклами, касир торговельного залу, експедитор, показники престижності яких знизилися на 0,15 бала.

Серед будівельних професій, що користуються попитом на ринку праці, мають тенденцію до зниження престижності професії муляра і електрогазозварника; серед дефіцитарних професій, що пов'язані із живою природою і екологією середовища, – озеленювача, лісоруба, лісника, дояра (усі втратили по 0,15 бала).

Знижується також престижність деяких професій медичної галузі: молодшої медичної сестри (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.) (-0,24), лікаря-терапевта (-0,15).

Неочікуваною з огляду на державну кампанію підготовки до Євро-2012 виявилася зафіксована тенденція зниження престижності професій, які мали позитивну динаміку в минулий період: фахівець із готельної справи, фахівець із санаторно-курортної справи, туризмознавець (усі – на -0,15). Таку ж

тенденцію відмічено щодо низки професій транспортної галузі: водій вантажівки (-0,24), водій автобуса, тролейбуса, трамвая та кондуктор громадського транспорту (усі – на -0,12), а також масових професій сфери послуг: офіціант, перукар-модельєр, бармен (усі – на -0,15).

Не зазнала загалом значних змін кількісна оцінка громадянами престижності професій, що належать до сфери освіти: вчитель середнього навчально-виховного закладу (+0,03), вихователь дитячого садка (ясел-садка) (+0,02), майстер виробничого навчання (ідентична оцінці 2010 р.). Загалом протягом 2008–2011 років професії освітньої галузі мали середні показники престижності.

У 2011 р. уперше потрапила до десятки найбільш престижних професія науковця. Дещо зросла, за оцінками громадян, престижність професії лаборанта в науковому підрозділі (+0,09), яка часто стає першою сходинкою в науковій кар'єрі.

У 2011 р. найвищі оцінки престижності від дорослого населення України, як і в 2010 р., отримали професії, що за Національним класифікатором професій України належать до 1 і 2-го класів: законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (1-й клас) та професіонали (2-й клас). У класі фахівців (3-й клас) найпрестижнішу позицію посів фахівець з інформаційних технологій; у класі технічних службовців (4-й клас) – касир у банку; у сфері торгівлі та послуг (5-й клас) – військовослужбовець (у 2010 р. найбільш престижною тут була професія перукаря-модельєра); у сільському та лісовому господарстві (6-й клас) – лісника. Серед робітничих професій, що потребують високого рівня кваліфікації і користуються попитом на ринку праці в Україні (7-й клас – кваліфіковані робітники з інструментом; 8-й клас – робітники з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин), найвищу престижність, за оцінками дорослого населення, мають слюсар з ремонту автомобілів і токар.

Регіональні відмінності в оцінюванні престижності професій. Протягом періоду досліджень зафіксовано регіональні відмінності в оцінюванні престижності професій [**17**]. Так, мешканці Сходу України схильні загалом вище, ніж мешканці інших регіонів, оцінювати престижність професій, яких гостро потребує ринок праці (сума різниць середніх оцінок усіх професій

оцінюваного списку становить +16,6 бала при порівнянні оцінок мешканців Сходу з оцінками мешканців Півдня, +14,9 – Центру, +29,6 – Заходу). Натомість мешканці Заходу України схильні нижче, ніж мешканці будь-якого іншого регіону, оцінювати престижність цих професій (на 14,7 бала порівняно з мешканцями Центрального регіону і на 13 балів – порівняно з мешканцями Півдня України). Найбільші відмінності в регіональних оцінках престижності спостерігаються для професій вугільної галузі: жителі Сходу помітно вище, ніж мешканці Західного регіону, оцінюють престижність таких професій, як гірник, гірник підземний (шахтар), майстер гірничий, контролер промислових роботів (на 1 бал), машиніст підземних установок (на 0,8 бала). Таку ж тенденцію виявлено щодо регіональних оцінок низки інших професій: механіка, техніка-технолога з виробництва борошняних, кондитерських виробів і харчоконцентратів; менеджера (управителя) із збуту; секретаря (на 0,8), інженера-конструктора; інженера-програміста; контролера енергонагляду; водія вантажівки, автомобіля; електрозварювальника; експедитора; а також туризмознавця; фахівця з готельного бізнесу (на 0,7). Мешканці Центру України вище, ніж громадяни інших регіонів, оцінюють престижність професії менеджера зі збуту.

Місце проживання опитуваних також зумовлює певні коливання в оцінках престижності професій. Шоста частина професій із запропонованого списку має значні (понад 0,6 бала) розбіжності в оцінюванні престижності мешканцями, що проживають у різних типах поселень. Зокрема, мешканці сіл порівняно з мешканцями селищ міського типу вище оцінюють престижність професій тракториста-машиніста (на 0,8 бала), вихователя дитячого садка (яселсадка) (на 0,7), вчителя середнього навчально-виховного закладу (на 0,6), фельдшера (на 0,7), рибовода (на 0,7), водія автобуса, бармена (по 0,6 бала). Цікаво, що жителі столиці нижче за жителів інших міст оцінили престижність професії науковця.

Отже, у підсумку можемо констатувати таке: в умовах фінансово-економічної кризи в механізмі престижності професій як суб'єктивно-об'єктивному самовідображенні відбувалися певні зміни.

По-перше, зростання невизначеності в умовах кризи проявлялося в зменшенні упевненості громадян щодо розуміння того, що таке престижність професії. Таку тенденцію можна інтерпретувати як зростання готовності до переосмислення суті престижності професій у суспільстві, яке зазнає трансформацій.

По-друге, оцінки престижності професій показали тенденції зміни у взаємопов'язаній системі професій: одні професії внаслідок кризи починають сприйматися людьми як більш престижні, а інші, навпаки, як менш престижні. Означилася тенденція переважного зростання престижності професій у виробничій сфері, зайнятості в силових структурах, намітилися позитивні зрушення щодо професій наукової сфери; стабілізувалося падіння престижності професій, пов'язаних із законодавством і правочинством; натомість і далі знижується престижність професій, що асоціюються з політикою, та означилася тенденція зниження престижності професій, що належать до економіко-комерційної сфери.

Отже, механізм престижності професій як суб'єктивна складова саморегуляції ринку праці є досить гнучким динамічним утворенням, що реагує на зміни умов, які впливають на ринок праці країни, зокрема через зміни впевненості громадян щодо розуміння ними поняття престижності професій (зростання готовності до переосмислення змістового наповнення цього поняття) і тенденції зміни престижності певних професій.

Підсумок розділу

Проведені протягом 2008–2011 років емпіричні дослідження оцінки престижності професій та аналіз їх результатів дали змогу охарактеризувати функціонування суб'єктивного механізму саморегулювання ринку праці. Загалом відмічено перехід до функціонування характерної для ринкових умов моделі розуміння престижності професій, коли основою імпліцитного розуміння структури влади, яка стоїть за ієрархією професій, визнається ступінь конкурентності на ринку праці. Проте розуміння престижності професій наразі обтяжене значною кількістю суперечностей, адже досі функціонують характерні для планової економіки уявлення про престижність, які базуються на оцінці престижності під кутом зору дефіцитарності професії. Такий висновок створює передумови для пошуку способів впливу на

механізм престижності професії як суб'єктивно-об'єктивний чинник регуляції ринку праці через подолання пригнічення рефлексивним збагаченням. Формування глибокого і різнобічного психологічного розуміння престижності професій сприятиме подоланню суперечностей в уявленнях, а відтак більш ефективному саморегулюванню ринку праці і подоланню дисбалансів, викликаних соціальним вибухом престижності при переході від тенденції пригнічення механізму престижності в радянському суспільстві планової економіки до якісно нових процесів.

Порівняльний аналіз функціонування механізму престижності професій у різних вікових когортах населення України дає підстави стверджувати, що в старшокласників, хоча вони ще і не є активними учасниками ринку праці, а лише готуються до здійснення вибору професії, уже достатньо сформовані уявлення про престижність професій. Збагачення механізму престижності професій учнівської молоді, яка є доступною для здійснення формувальних впливів в системі професійної орієнтації, значною мірою сприятиме подоланню дисбалансів на ринку праці в найближчій перспективі.

В умовах світової фінансово-економічної кризи попри сталість механізму престижності професій як суб'єктивної складової саморегуляції ринку праці помітно зменшується впевненість громадян у розумінні престижності професій як такої і поглиблюються тенденції до зміни в оцінюванні престижності певних професій. Достатньо чутливими до вищезазначених обставин виявляються очікування послаблення конкуренції. Саморегулятивність механізму престижності професій через репрезентацію в суспільному баченні дає підстави для роздумів щодо способів ефективного впливу на цю суб'єктивну складову саморегуляції ринку праці.

З огляду на результати проведеного аналізу можна стверджувати, що способи формувального впливу на механізм престижності професій у старшому підлітковому віці мають бути гендерно чутливими і враховувати особливості оцінювання престижності професій мешканцями різних територій і регіонів України. Побудова стратегії і технологій впливу на функціонування механізму

престижності вимагає від потенційних і дійсних учасників сучасного ринку праці в Україні детального аналізу соціально-психологічного наповнення поняття "престижність професій". Цьому й буде присвячено наступний розділ.

3. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ НАПОВНЕННЯ РОЗУМІННЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ

Виходячи з логіки розвитку досліджень престижності професій у країнах ринкової економіки, маємо всі підстави говорити про тенденцію психологізації розуміння престижності професій. Виявлення цієї тенденції, власне, і визначило ракурс дослідження соціально-психологічного наповнення розуміння престижності професій учасниками українського ринку праці. Для цього в масових репрезентативних увсеукраїнських опитуваннях пропонувалось: а) описати значення поняття "престижність" через характеристики престижної професії, представлені розлогим списком альтернатив; б) висловити думку стосовно того, що саме дає престижна професія своєму носію; в) визначити своє ставлення до низки суджень, у яких зафіксовано загальні стереотипи відображення стосунків у світі професій і на ринку праці. Аналіз результатів опитувань розкриває психологічну картину розуміння престижності професій дорослими і школярами залежно від соціально-демографічних параметрів.

3.1. Найвагоміші чинники престижності професій на думку дорослого населення України

Як зазначено в попередніх розділах, розвиток дискурсу престижності від економіки до психології відбувався через перерозподіл певної питомої його ваги – від суто економічної до економічної і моральної. Так, "Гусфельд і Шварц використовували процедуру Норта – Хатта разом із семантичним диференціалом і показали, що престиж професій значуще пов’язаний з успіхом (на противагу неуспіху), із середнім класом (на противагу робітничому класу), з безпекою, тверезістю, чистотою, активністю тощо" [**26**, 228]. А Россі та Інкельс, пропонуючи опитуваним оцінити кожну професію за критеріями загальної бажаності, матеріального становища, рівня особистої задоволеності, відсутності небезпеки бути заарештованим і суспільної поваги, виявили, що "жоден із цих показників не є статистично значущою причиною всіх інших і, таким чином, усі п’ять критеріїв є незалежними" [там само].

Х. Чжоу (X. Zhou, 2005) [**97**] замість акцентування влади і ресурсів як джерел престижу професій (за Д. Треманом) пропонує

пояснення феномена рейтингу престижу професій на основі інституційної логіки соціального визнання, у центр якої ставить принцип легітимації соціальної нерівності. Щоб довести механізм генерування інтерсуб'єктивних оцінок соціальної позиції професії (social standing) і надання їм різного значення, учений сформулював низку гіпотез. У результаті було підтверджено, що детермінантами високого престижу професії є атрибути формального знання і науки; що престиж професії тим нижчий, чим більше вона залучена в соціальні конфлікти; що престиж позитивно корелює з професіоналізацією (під якою розуміється належність до асоціацій, наявність нормативних документів, наприклад, кількість публікацій, спеціалізованої літератури тощо), з доступністю професії (за винятком випадків, коли професія занадто зрозуміла і доступна). З'ясувалося також, що соціальні групи, менш інкорпоровані в соціальні інститути (наприклад, меншини, жінки), схильні нижче оцінювати професії, що займають високі позиції завдяки їхньому авторитету, тоді як найбільш корпоративні люди більш високо оцінюють авторитетні професії; що розкид оцінок професій, пов'язаних з наукою і знанням, значно менший, ніж розкид думок про професії, які займають високий статус завдяки їхньому авторитету.

У цьому підрозділі ми проаналізуємо результати дослідження актуальних для наших співвітчизників чинників престижності професій. Картина найвагоміших чинників престижності професій, як їх бачать дорослі громадяни України, вимальовується на перетині відповідей опитуваних на низку запитань серії опитувань [**16**; **17; 33**]. У цій картині представлені дорослі з різним рівнем освіти, жінки і чоловіки, сільські і міські жителі, мешканці різних регіонів України.

Щоб з'ясувати, що визначає для опитуваних статус професії як престижної, їх просили виконати сформульоване таким чином завдання: "Нижче наводяться твердження щодо чинників престижності професій. Прочитайте список до кінця і обведіть кружечком ті твердження *(не більше 8-ми),* з якими Ви найбільше згодні. Отже, престиж професії тим вищий, чим більше вона…" (і далі – за **табл. 13**).

Таблиця 13. Чинники престижності професій (Розподіл відповідей на запитання: "Чи згодні Ви з тим, що престижною є професія, яка…") (у%)

Відповіді	Учні		Дорослі	
	2008 р.	2010 р.	2008 р.	2010 р.
потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	31,9	28,1	29,4	29,3
приносить славу, дає змогу стати відомим	36,7	30,9	28,5	28,0
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	18,6	23,8	14,0	16,8
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	29,4	34,7	26,8	27,1
дає змогу мати привілеї, пільги	33,9	29,8	33,4	40,5
дає владу над іншими людьми	24,1	20,8	20,1	20,1
дає змогу ні від кого не залежати	48,5	40,7	42,1	45,6
корисна для суспільства	36,4	40,4	35,2	32,4
додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит	40,5	40,1	47,4	48,6
дає змогу допомагати конкретним людям, розв'язувати їхні проблеми	23,9	26,6	20,0	21,0
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	15,3	23,7	17,1	14,1
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	11,8	8,9	7,7	6,7
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	10,1	13,3	10,2	8,8
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	17,6	16,2	16,4	15,1
дає змогу працювати в комфортних умовах	38,7	30,3	30,3	28,5
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	14,8	14,9	12,3	13,5
гарно оплачується	77,9	72,1	73,9	76,2
дає змогу реалізувати творчі здібності	18,8	22,3	16,9	17,9
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	30,2	27,4	20,6	21,0

Відповіді	Учні		Дорослі	
	2008 р.	2010 р.	2008 р.	2010 р.
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	13,1	14,1	12,0	13,1
належить до успішної галузі	18,1	19,5	15,7	20,3
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	22,4	18,9	15,9	16,1
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	28,9	22,5	25,3	27,6
потребує високих моральних якостей	7,5	9,1	7,8	8,6
дає змогу мати великі професійні досягнення	16,8	20,8	14,4	13,4
вважається престижною не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі, спільноті	35,2	38,5	24,9	31,5

Загальна характеристика результатів дослідження. Виявилося, що більшість громадян дорослого віку вважають престижною таку професію, яка гарно оплачується (76,2%). Разом із матеріальним забезпеченням до найвагоміших чинників престижності професій доросле населення відносить: здатність професії додавати стабільності, упевненості в завтрашньому дні через те, що на неї завжди існує попит (таку альтернативу обирають 48,6% опитуваних); те, що професія дає змогу ні від кого не залежати (45,6%), дозволяє мати привілеї, пільги (40,5%). Близько третини громадян бачать джерелом престижності професії її корисність для суспільства (32,4%) та глобальну орієнтацію оцінки – коли професія вважається престижною не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі, спільноті (31,5%). Більш як чверть дорослих ставлять престиж професії в залежність від здібностей, яких вона потребує, через що не всі можуть її опанувати (29,3% опитуваних); від умов праці (дає змогу працювати в комфортних умовах – 28,5%), здатності задовольнити честолюбні прагнення (приносить славу, дає змогу стати відомим – 28%), гарантування зайнятості в будь якій країні (затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де – 27,6%), суспільної значущості (пов’язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей, – 27,1%).

Значно менша частина опитуваних пов'язує рівень престижності професії з освітою, знаннями (професія потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти) – 14,1% (що визначає досить низьке 21-ше рейтингове місце цього чинника в їхній загальній структурі). На нашу думку, це свідчить про відображення громадською думкою дисбалансів сучасного ринку праці і освіти в Україні, коли порушено взаємозв'язок між рівнем освіти фахівця і рівнем матеріальної винагороди за його професійну діяльність.

Вимоги до моральних якостей представників професії більшість громадян не включають до визначення її як престижної (обирають цю альтернативу лише 8,6% громадян), що загалом описує певний моральний мораторій у професійній сфері, характерний для сучасного ринку праці.

Отже, у цілому більшість дорослого населення України визначає престижність професії за рівнем матеріальної винагороди за працю. Другу за значущістю групу утворюють чинники стабільності, незалежності та привілеїв і пільг, які може надавати професія. Недооціненим порівняно зі світовими традиціями виявився такий чинник престижності, як гарна освіта.

Вікові відмінності. У структурі найвпливовіших чинників престижності професій (**табл. 50**) той чи той чинник має більшу або меншу вагу залежно від вікової когорти опитуваних. Молодші громадяни більшої ваги надають матеріальному чиннику: альтернативу "гарно оплачується" обирають 80,6% опитуваних віком 18–29 років, тоді як серед громадян 30–54 років ця частка становить 78,2%, а в групі 55 років і старше – 71,1%.

Вище порівняно зі старшим поколінням оцінює молодь чинник стабільності (53,9%, 49,6%, 44,3% відповідно за віковими категоріями), але дещо нижче за інші вікові категорії – такі чинники, як здатність професії забезпечити незалежність (40,3%, 46,2%, 48% відповідно до вікових категорій), мати привілеї і пільги (36%, 42,6%, 40,5% відповідно). Близько третини молоді 18–29 років разом зі старшими за престижну вважають не тільки ту професію, яка вважається престижною і за межами України (33,7%), а й ту, що приносить славу, дає змогу стати відомим (32,9%), пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей (33,7%), дає змогу працювати в комфортних умо-

вах (31%). У зв'язку із цим такий чинник престижності професії, як її корисність для суспільства, змінює місце серед інших – йому молодь відводить восьме місце в рейтинговій структурі складових престижності (цю альтернативу обрали 31,8% громадян віком 18–29 років), тоді як старше покоління, що сформувалося за радянських часів (55 років і старше), – п'яту позицію. На зв'язок престижності професії з моральними вимогами до її носіїв радянське минуле не справляє позитивного впливу: цю альтернативу обрали 7,3% представників старшого покоління, 9,6% – середнього і 8,5% – молоді.

Громадяни найбільш продуктивного віку (30–55 років) порівняно зі своїми молодшими і старшими співвітчизниками більшою мірою пов'язують престижність професії з такими її характеристиками, як: вимога мати непересічні здібності, а отже, її доступність не для всіх (альтернативу "потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати" обрали 31,4% громадян середнього віку, 25,6% молоді, 28,6% людей старшого віку), і затребуваність у світі, що дає змогу знайти роботу будь-де (відповідно 30,7%, 29,1%, 22,7%).

Гендерні особливості. Виявлено також гендерні особливості в структурі чинників престижності професій (**табл. 51**). Для жінок найбільшою мірою визначають престижність професії такі чинники, як гарантована професією стабільність (серед жінок альтернативу "додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит" обрали 50,4% опитаних, а серед чоловіків – 46,8%), комфортні умови праці (відповідно 31,8% і 24,6%), затребуваність у світі (30,1% і 24,6%), привілеї і пільги (41,8% і 38,8%), успішність галузі, до якої належить професія (23,3% і 16,5%). Чоловіки ж частіше за жінок обирають як вагомі для визнання професії престижною такі її властивості, що забезпечують людині незалежність (48% чоловіків і 43,8% жінок), дають владу над людьми (відповідно 23% і 17,8%) і пов'язані з певною героїкою професії: потребують важкої праці, через що відчуваєш задоволення (10,5% і 7,4%), є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (10,5% і 3,7%).

Відмінності, зумовлені рівнем освіти опитуваних. Розподіл оцінок чинників престижності професії за рівнем освіти опитуваних (**табл. 52**) демонструє істотні зрушення в

структурі складових престижності. Так, більшість осіб з повною вищою освітою пов'язують престижність з її основними чинниками: матеріальний чинник обирають 80,5% (на відміну від 76,1% громадян з неповною вищою, 75,8% – із середньою і 73,5% – з неповною середньою освітою), стабільність – 56,8% (відповідно 51,6%, 49,4%, 35,7%), незалежність – 49,1% (відповідно 46,3%, 45,5%, 41,3%). Більшу вагу в очах осіб з вищим рівнем освіти мають глобальна орієнтація на світовий ринок праці (альтернативу "вважається престижною не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі, спільноті" відмічають 35,9% громадян з вищою освітою, порівняно з 31,2%, 32,2%, 25,2% опитуваних з відповідними нижчими рівнями освіти) і затребуваність у світі (36,4% проти 29,5%, 25,9%, 20% відповідно) і дещо меншу – прагнення домінувати, мати владу над іншими (17,3% проти 22,5%, 20,1%, 19,6%), героїзувати ризики (2,7% проти 8,4%, 8%, 5,7%). Крім того, рівень освіти визначає більшу вагомість таких чинників престижності професії, як неперсічні здібності для її опанування (36,8% серед осіб з вищою освітою проти 27,4%, 28%, 27% серед громадян інших освітніх категорій), прийняття важливих рішень (35,9% проти 27,4%, 25,6%, 21,3%), можливість реалізувати творчі здібності (29,1% проти 20,7%, 14,8%, 10,4%).

Регіональні відмінності. Виявлено значні регіональні відмінності в структурі чинників професії (**табл. 53**). Більша зорієнтованість мешканців Західного регіону України на соціальні аспекти престижності професії проявляється у вищих значеннях таких складових, як можливість надавати допомогу конкретним людям, розв'язувати їхні проблеми (цю альтернативу обрали 29,7% мешканців на Заході проти 19,2% у Центрі, 18,9% на Сході і 18,3% на Півдні), корисність для суспільства (відповідно 39,4% проти 34,6%, 28,6%, 26,9%), можливість приносити славу, давати змогу стати відомим (34,1% проти 31,3%, 19,6%, 31,7%), заводити корисні знайомства, зв'язки (19,5% проти 17,3%, 14,2%, 12,9%). Менше акцентується мешканцями Західного регіону й матеріальний чинник (відповідно 71,5% проти 78,8%, 76,6%, 75,8%).

У Центрі коливання показників, що відображають розуміння чинників престижності професій, порівняно з іншими регіонами не

перевищують 3%, що робить структуру чинників усередненою, а тенденції – невиразними.

На Сході України престижність більше, ніж в інших регіонах, пов'язують із можливістю мати привілеї, пільги (цей чинник обрали 38,2% громадян, що проживають на Заході України, 37,7% – у Центрі, 45,2% – на Сході, 39,2% – на Півдні) і вимогою професії до здібностей (альтернативу "потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати" обрали відповідно 22,4%, 24,3%, 38,3%, 29% опитуваних). Відмінність мешканців Сходу, коли йдеться про оцінювання тих чи тих чинників як значущих для визначення статусу професії як престижної, полягає також у тому, що для них, порівняно із жителями інших регіонів України, менш важливими є такі характеристики професії, як її пов'язаність з прийняттям важливих рішень (які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей) (29,3% – Захід, 30% – Центр, 21,7% – Схід, 29,6% – Південь), можливістю мати вищі професійні досягнення (17,5%, 14,4%, 9%, 15,6% відповідно).

Мешканці Півдня України дещо частіше, ніж мешканці інших регіонів, пов'язують престижність професії з орієнтацією на зовнішній ринок праці: професія вважається престижною не тільки в Україні (17,5% – Захід, 25,2% – Центр, 31,7% – Схід, 37,1% – Південь), затребувана у світі (відповідно 32,1%, 31%, 29,3%, 37,1%).

Відмінності, пов'язані з місцем проживання опитуваних. Структура складових престижності також має відмінності залежно від місця проживання громадян (**табл. 54**). Так, сільським жителям більшою мірою, ніж мешканцям інших місць проживання, властиво надавати вагу таким чинникам престижності професій, як можливість мати пільги і привілеї (цей чинник виділяють 45,1% жителів сіл порівняно з 36,9–39% мешканців інших місць проживання), досягти слави і стати відомим (33,3% проти 24,1–27,1%), завести корисні знайомства, зв'язки (19,3% проти 11,4–15,8%). Мешканці селищ міського типу частіше за інших оцінюють як значущу для престижності професій таку властивість професії, як можливість допомагати конкретним людям (27,2% проти 10–22,4%). Міські жителі частіше за інших обирають стабільність як чинник престижності професії (56,3% проти 38,6–46,9%). Мешканці столиці пов'язують престижність професії здебільшого з

таким чинником, як здатність професії забезпечити незалежність людини (52,9% проти 42,1–47%), коли вона може бути оцінена як престижна не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі (42,9% проти 27,2–36,4%), та зв'язок професії з новітніми технологіями, що визначають майбутнє (27,1% проти 11,3–15,8%). Жителі Києва порівняно з іншими громадянами України рідше вкладають у поняття престижності професій можливість завдяки їй надавати допомогу конкретним людям (10% проти 19,8–27,2%).

Таким чином, можна констатувати, що соціально-демографічні характеристики населення (вік, стать, рівень освіти, регіон та місце проживання) впливають на розуміння престижності професій, більшою чи меншою мірою пов'язуючи його з тим чи тим чинником. При цьому найбільші коливання відмічено щодо соціальних аспектів престижності професій.

Динаміка чинників престижності професій. Зміни в уявленнях про престижну професію серед дорослих протягом останніх трьох років полягають у тому, що збільшується значення таких чинників, як можливість мати пільги і привілеї (з 33,4% у 2008 р. до 40,5% у 2010 р.), орієнтація на глобальний ринок праці, коли професія вважається престижною не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі (з 24,9% до 31,5%). Перша тенденція, що засвідчує зростання очікувань пільг і привілеїв від професійної діяльності, не є сприятливою для розвитку ринкових стосунків і правового громадянського суспільства в цілому. Друга тенденція може свідчити про подальший розвиток психологічних передумов зовнішньої трудової міграції в Україні. Позитивною стороною цієї тенденції слід визнати ймовірне зростання орієнтації на світові стандарти в професійній сфері, що є неодмінною складовою розвитку конкурентоспроможності трудових ресурсів і країни в цілому.

Помітно змінює місце в рейтингу чинників престижності належність професії до успішної галузі – з 20-ї позиції у 2008 р. на 15-ту – у 2010 р. (частка громадян, що обрали цю альтернативу, зросла відповідно з 15,7% у 2008 р. до 20,3% у 2010 р.), що відображає посилення галузевої диференціації внутрішнього ринку праці в Україні. Можливість впливати на думки і погляди багатьох людей підвищує позицію в рейтингу чинників престижності з 22-ї до 18-ї сходинки (частка громадян, що обрали цю альтернативу,

зростає відповідно з 14% до 16,8%). Натомість мають негативну динаміку (позиції в рейтингу чинників престижності професії знизилися на 3 пункти) такі чинники престижності, як комфортність умов праці (з 30,3%, які забезпечували 7-ме місце цього чинника в рейтингу у 2008 р., до 28,5% і 9-го місця у 2010 р.), надання влади над іншими людьми (з 14 до 16-го місця при 20,1%), складність вирішуваних завдань (з 16,4% на 18-му місці до 15,1% на 20-му) і потенційна можливість великих професійних досягнень (з 14,4% на 21-му місці до 13,4% на 23-му місці).

Отже, протягом 2008–2010 років структура чинників престижності професій у розумінні дорослого населення зазнала змін, які виявляють дві основні тенденції: зростання очікувань щодо пільг і привілеїв від професійної діяльності та посилення орієнтації на зовнішній ринок праці. Попри виявлені раніше ознаки функціонування ринкової моделі престижності професій тенденції зростання очікувань щодо пільг не можуть бути оцінені як відповідні тенденції психологізації розуміння престижності.

3.2. Відмінності розуміння престижності професій дорослими та учнями

Старшокласники, як і дорослі, за головний чинник престижності професій визначають матеріальну винагороду: престижною вважають професію, яка гарно оплачується, 72,1% школярів (див. **табл. 13**). Приблизно на одному рівні за частотою виборів серед учнів стоять такі чинники престижності, як: дає змогу ні від кого не залежати (40,7%), корисна для суспільства (40,4%), додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит (40,1%). Значно менше старшокласників порівняно із дорослими включають до складових престижності змогу отримувати пільги і привілеї (29,8% проти 40,5% у дорослих). Натомість частіше за дорослих учні пов’язують престижність з можливістю прийняття важливих рішень (34,7% проти 27,4%), наявністю перспектив для швидкого кар’єрного зростання (27,4% проти 21%), можливістю впливати на думки і погляди багатьох людей (23,8% проти 16,8%), мати великі професійні досягнення (20,8% проти 13,4%). Кожен п’ятий старшокласник пов’язує престижність професії з освітою (23,7% проти 14,1%).

Чинники престижності професій в уявленнях старшокласників також зазнали змін протягом 2008–2010 років: дещо зменшилася вага таких чинників, як матеріальна винагорода (із 77,9% у 2008 р. до 72,1% у 2010 р.), гарантована професією незалежність (із 48,5% до 40,7%), комфортні умови праці (з 38,7% до 30,3%), можливість прославитися (з 36,7% до 30,9%). Натомість у складі чинників зросло значення такої характеристики професії, як її корисність для суспільства (з 36,4% до 40,4%), що ввело цей чинник до групи другого пріоритету – одразу за гарною оплатою. Зріс рейтинг таких чинників престижності, як можливість приймати важливі рішення (з 29,4% до 34,7%), впливати на думки багатьох (з 18,6% до 23,8%). Вимога високих моральних якостей як ознака престижності професій, яка у 2008 р. посідала останнє місце в їх рейтингу (7,9%), поступилася ризикованості професії (можливості відчути себе переможцем), але, на жаль, залишається маловираженою (9,1%).

Отже, старшокласники, як і дорослі, головним чинником престижності професії вважають чинник матеріальної винагороди. Однак школярі, на відміну від дорослих, більше пов'язують престижність професії з її корисністю для суспільства, можливістю приймати впливові рішення, мати швидке кар'єрне зростання і високі професійні досягнення. Меншою мірою, порівняно з дорослими громадянами, учні пов'язують престижність професії з можливістю отримувати пільги і мати привілеї. Таким чином, підтверджено думку про те, що уявлення про престижність старших підлітків, порівняно зі старшою віковою когортою, загалом можуть вважатися більш відповідними ринковій моделі розуміння престижності професій.

3.3. Соціально-психологічний вимір престижності професій

З метою більш глибокого проникнення в мотивацію визначення людьми професій як престижних в опитувальник було введено запитання, спрямоване на проявлення соціально-психологічного підґрунтя оцінювання чинників престижності: У формат запитання "Чому люди обирають престижну професію?" було введено альтернативи різного психологічного наповнення, які детальніше розкривають соціальний аспект престижності професій (**табл. 14**). Проаналізуймо розподіл відповідей на це запитання.

Дорослі громадяни. У 2010 р. дорослі найчастіше обирали "емоційний" варіант відповіді – престижна професія викликає в людини почуття гордості. Порівняно з 2008 р. його відмітила більша кількість опитуваних (39,5% у 2008 р. і 52,9% у 2010 р.). Друге місце посіла "прагматична" відповідь, що актуалізує родинні цінності: престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині (відповідно 36,9% і 50,2%). Збільшилася частка дорослих, які серед чинників престижності професії обирають такі чинники, як можливість завдяки професії набути більшої значущості, більшої ваги в суспільстві (з 39,5% до 45,5%), можливість завдяки професії заходити в будь-який кабінет і розв'язувати багато проблем (з 29,1% до 32,7%).

У 2008 р. дорослі опитувані найчастіше обирали такі варіанти відповіді: "прагматичні" – дасть більше шансів у житті вашій дитині (49%), вирішує багато проблем (32%); "емоційні" – відчуття гордості (46%), власної значущості (43%). Тобто протягом 2009–2010 років зросла частота "емоційних" відповідей щодо тих аспектів престижності професій, які розгортаються у стосунках з іншими людьми.

Варіанти відповідей, у яких моделювалися референтні стосунки, залишилися на четвертому місці за частотою виборів, хоча й відновили кількісні значення, тимчасово знижені у 2009 р. Так, альтернативу "дізнавшись, що ти маєш престижну професію, люди починають ставитися до тебе з більшою повагою" обрали 31,3% дорослих (проти 28,9% у 2009 р. і 31% – у 2008 р.), альтернативу "престижна професія додає авторитету в сім'ї" – 22,9% (проти 20,3% і 25% відповідно).

Старшокласники. Уявлення учнів про соціально-психологічний бік престижності професій (див. **табл. 14**) за структурою схожі з уявленнями дорослих: першість мають ті ж основні компоненти. Проте для старшокласників найвагомішим у 2010 р. стає родинний прагматизм: престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині (28,2% у 2009 р. і 49% – у 2010 р.). Далі йдуть відповіді, що входять до емоційного компонента: почуття гордості (44,3% і 47,6% відповідно), відчуття значущості (36,5% і 45,5%). Означилася тенденція зростання референтного компонента: люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія, починають ставитися до тебе з більшою повагою (26,4% і 28,7%).

Збільшується розрив між учнями і дорослими щодо компонента елітності: "престижна професія – це квиток до кола обраних" – так вважають 20,2% старшокласників проти 14,3% дорослих (відповідно 20,7% і 18,2% у 2009 р.).

Таблиця 14. Уявлення респондентів щодо причин намагання отримати престижні професії (у цілому, %)

Відповіді	Учні		Дорослі	
	2009 р.	2010 р.	2009 р.	2010 р.
престижна професія викликає в людини почуття гордості	47,6	44,3	39,5	52,9
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	15,9	13,5	15,4	11,1
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	28,2	49,0	36,9	50,2
престижна професія додає авторитету в сім'ї	16,9	20,6	20,3	22,9
люди вважають надбання престижної професії досягненням	23,9	32,4	25,7	24,9
люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія, починають ставитися до тебе з більшою повагою	26,4	28,7	28,9	31,3
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет і розв'язати багато проблем	21,9	35,4	29,1	32,7
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги в суспільстві	36,3	45,5	39,5	45,5
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	12,1	17,3	13,4	11,0
престижна професія – це квиток до кола обраних	20,7	20,2	18,2	14,3
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	10,3	9,5	8,4	8,4
престижна професія засвідчує високу конкурентоздатність людини	21,9	–	19,3	–
інше	5,5	6,9	4	4,2
важко відповісти	4,0	4,9	4,7	4,9

Отже, серед соціальних аспектів престижності професій для дорослого населення найвагомішим у 2010 р. виявився емоційний компонент, орієнтація на почуття гордості, тоді як для школярів

найвагомішим є родинний прагматизм – здатність престижної професії батьків надати дітям більше шансів у житті.

Соціальні особливості розуміння престижності професій є орієнтирами для побудови мотиваційних інструментів збагачення і рефлексивного психологічного насичення поняття престижності професій.

3.4. Орієнтири престижу в стихійних суспільних настановленнях

Для вивчення суспільних настановлень, що формують громадську думку щодо престижу професій, було використано систему суджень, у яких представлено орієнтири та стереотипи розуміння зв'язків і стосунків, пов'язаних зі світом професій.

Громадська думка, яка інтегрує ставлення багатьох людей до того чи того суспільного явища, будучи сукупністю суб'єктивних оцінок, усе більше набуває статусу потужної сили, неврахування якої призводить до провалу навіть розумних і доцільних починань, нововведень, незважаючи на наявність матеріальних передумов для їх успішної реалізації. Суб'єктивну оцінку одного індивіда ще можна вважати необ'єктивною, але суб'єктивну оцінку, зроблену масою людей, навіть якщо вона не відповідає реальності, ігнорувати не варто як об'єктивно існуючу силу, яка впливає на ту ж реальність. Виявлення зв'язків між оцінками громадянами різних суспільних явищ є важливою складовою наукового розуміння цих явищ, що дає можливість прогнозувати стихійну динаміку та ефективність управлінських рішень, спрямованих на організацію певної суспільної сфери життя.

Громадська думка є впливовою силою і в ситуації самовизначення людини щодо майбутньої професії. Цей підрозділ монографії присвячено аналізу презентованих у громадській думці суспільних орієнтирів і стереотипів, які можуть впливати на вибір людиною професії. Для їх дослідження під час опитувань 2010–2011 років, проведених Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, було використано набір суджень, які так чи інакше торкаються сфери професійного вибору, професійного самоздійснення. Вважаємо, що ступінь їх підтримки опитуваними непрямим чином свідчить про ефективність державної системи роботи з громадськістю у сфері регулювання

ринку праці, зокрема щодо функціонування стереотипів масової свідомості як суб'єктивно-об'єктивного компонента проблеми зростання дефіциту робітничих професій на ринку праці [6].

Ставлення громадян до деяких пов'язаних зі світом професій тверджень відображає розподіл відповідей на запитання "Чи згодні Ви з наведеними нижче судженнями?".

Проаналізуймо судження, що дістали найбільшу підтримку серед дорослого населення країни (**табл. 15**) і школярів (**табл. 16**). Більшість дорослих (51,1%) і старшокласників (63,4%) цілком згодні з тим, що для того, "щоб бути гарним підприємцем, треба спочатку стати гарним професіоналом". Справді, якщо підприємець добре знається на тонкощах професійної сфери, це сприятиме ефективності його бізнесу. Загалом за цим судженням стоїть тенденція розглядати підприємництво як одну із форм професійної діяльності, в якій спочатку треба досягнути певного рівня. Проте проведення прямого зв'язку між підприємництвом і професійною діяльністю загрожує і певними ризиками: стирається межа між розумінням найманої праці в певній системі стосунків (професія) і підприємницькою справою, яка найчастіше не обмежується однією професійною сферою, а передбачає функціонування безпосередньо на ринку як його суб'єкта, а відповідно потребує розвитку особливих особистісних якостей і настановлень (формування яких система професійної освіти не передбачає). Те, що підтримка цього судження виявилася найбільшою з усіх запропонованих, показує, що більшість громадян не враховує особливостей підприємницької праці.

Другим за рівнем підтримки громадянами стало судження "професії сьогодні швидко змінюються, головне – навчитися постійно самовдосконалюватися": з ним цілком згодні 41,5% дорослих громадян і 53,5% школярів. При цьому цікавим видається те, що динаміка підтримки цього судження дорослими і школярами є протилежно спрямованою: порівняно з 2010 р. у дорослих кількісне її вираження зменшується на 5,6%, натомість у старшокласників – зростає на 6,5%.

Таблиця 15. Орієнтири та стереотипи розуміння зв'язків і стосунків, пов'язаних зі світом професій. Доросле населення (у %)[4]

Судження	1	2	3	4	5
Професія обирається один раз і на все життя	10,7	27,0	11,5	33,2	17,6
Треба обирати не те, ким бути, а те, яким бути	34,1	36,9	15,9	9,9	3,2
Найважливіше – вибрати, з ким бути	23,7	26,7	23,2	17,8	8,5
Сьогодні обирають не професію, а рівень споживання, який вона може забезпечити	41,4	39,3	10,1	7,7	1,5
Немає значення, яку професію обираєш, – будеш працювати там, де вдасться влаштуватися	27,0	35,1	12,1	15,6	10,2
Професії сьогодні швидко змінюються, головне – навчитись постійно самовдосконалюватися	41,5	38,8	14,8	4,0	1,0
Наполегливість і робота над собою важать більше, ніж здібності та вдача	30,0	35,9	18,5	11,6	4,0
Починати свій трудовий шлях треба з робітничої професії, навіть якщо мрієш про великі досягнення	25,8	27,3	17,6	19,4	9,8
Роботодавцю не обов'язково мати професію – усе зроблять наймані працівники	8,7	14,8	12,3	30,2	34,1
Щоб бути гарним підприємцем, треба спочатку стати гарним професіоналом	50,1	29,7	10,8	6,4	3,1
Професія має бути такою, щоб давала все і одразу	10,2	20,9	25,2	29,0	14,8
Робітнича професія – це те, що може годувати все життя	25,0	30,1	16,2	19,3	9,5
Аби правильно обрати професію, треба звернутися до консультанта	4,9	17,8	30,2	26,9	20,2
Найпочесніша праця – це праця хлібороба	16,5	21,4	21,9	22,1	18,2

[4] У таблицях 15, 16 назви стовпчиків мають такі значення: 1 – цілком згоден; 2 – скоріше згоден, ніж не згоден; 3 – важко відповісти; 4 – скоріше не згоден, ніж згоден; 5 – зовсім не згоден.

Таблиця 16. Орієнтири та стереотипи розуміння зв'язків і стосунків, пов'язаних зі світом професій. Учні (у %)

Судження	1	2	3	4	5
Професія обирається один раз і на все життя	21,2	35,4	12,0	21,9	9,5
Треба обирати не те, ким бути, а те, яким бути	40,4	35,3	14,9	7,5	1,8
Найважливіше – вибрати, з ким бути	21,5	27,4	23,8	18,3	9,1
Сьогодні обирають не професію, а рівень споживання, який вона може забезпечити	39,7	39,5	10,6	8,0	2,2
Немає значення, яку професію обираєш, – будеш працювати там, де вдасться влаштуватися	10,1	20,1	16,2	28,6	25,0
Професії сьогодні швидко змінюються, головне – навчитись постійно самовдосконалюватися	53,5	29,3	8,7	6,3	2,2
Наполегливість і робота над собою важать більше, ніж здібності та вдача	34,8	34,4	17,6	10,6	2,7
Починати свій трудовий шлях треба з робітничої професії, навіть якщо мрієш про великі досягнення	26,0	23,5	19,2	19,4	11,9
Роботодавцю не обов'язково мати професію – усе зроблять наймані працівники	6,3	10,9	14,2	32,0	36,7
Щоб бути гарним підприємцем, треба спочатку стати гарним професіоналом	63,4	24,6	6,3	4,4	1,2
Професія має бути такою, щоб давала все і одразу	13,8	26,8	22,0	27,2	10,3
Робітнича професія – це те, що може годувати все життя	23,0	25,4	24,3	20,5	6,8
Аби правильно обрати професію, треба звернутися до консультанта	10,4	27,0	22,0	27,0	13,7
Найпочесніша праця – це праця хлібороба	13,3	20,5	25,6	24,5	16,1

Загалом висловлення згоди із цим судженням є позитивним фактом і може свідчити про розуміння громадянами динамічності професійної сфери. Громадяни, які його підтримують, становлять основу підтримки інновацій у сфері професійної освіти протягом життя, упровадження яких є актуальним в Україні. Правда, дещо

суперечить образові динамічних змін підтримка судження "професія обирається один раз і на все життя", особливо шкільною молоддю: з ним погоджуються більше, ніж кожний п'ятий старшокласник (21,2%). Частка дорослих, що цілком поділяють це твердження, є вдвічі меншою (10,7%), що можна пояснити досвідом зміни (часто вимушеної) професії протягом останніх двох десятиліть.

Певне занепокоєння викликає підтримка значною кількістю опитуваних тези про те, що "сьогодні обирають не професію, а рівень споживання, який вона може забезпечити" (цілком згодні з нею 41,4% дорослих і 39,7% старшокласників). Ця думка засвідчує розвиток у суспільстві споживацьких тенденцій у сфері вибору професії, які є досить стійкими: якщо у дорослих цей показник порівняно з 2010 р. дещо зменшується (на 2,5%), то у школярів він практично не змінюється (39,2% у 2010 р.).

Зовсім невелику підтримку як серед дорослих громадян, так і серед школярів має низка суджень, важливих з огляду на дефіцит у країні трудових ресурсів, яка непрямо підтверджує переважну орієнтацію на престижні професії. Так, твердження "починати свій трудовий шлях треба з робітничої професії, навіть якщо мрієш про великі досягнення" дістало підтримку 25,8% дорослих і 26% учнів (25,1% і 23,9% у 2010 р. відповідно). Практично такі ж частки дорослих опитуваних і старшокласників цілком згодні з настановленням "робітнича професія – це те, що може годувати все життя" (25% і 23% відповідно), які зменшуються порівняно з 2010 р. (27,7% і 23,4% у 2010 р.). З тим, що "найпочесніша праця – це праця хлібороба", погоджуються 16,5% дорослих (що на 4,4% менше порівняно з 2010 р.) і 13,3% школярів (на 1,3% менше, ніж у 2010 р.).

А ще хочемо звернути увагу на проблему ефективності інституту професійного консультування: із судженням "щоб правильно обрати професію, треба звернутися до консультанта" цілком згодні лише 10,4 % школярів і вдвічі менше (4,9%) дорослих громадян.

Підсумок розділу

Аналіз підтримки громадянами суджень, пов’язаних зі сферою праці і здатних впливати на вибір професії, дає змогу говорити

як про суттєві обставини, що впливають і впливатимуть на стан вітчизняного ринку праці, про: налаштованість дорослих і ще більшою мірою молодого покоління на підприємництво як професію, водночас помітне зростання в суспільстві тенденцій споживання, усвідомлення необхідності бути готовим до постійних і швидких змін на ринку праці. Зазначені особливості вказують на необхідність формування у громадян, особливо учнівської молоді шкільного віку, адекватних уявлень про реалії професійної сфери.

Ситуація професійного самовизначення потребує розумного психолого-педагогічного втручання. Молодій людині, аби її вибір професії відповідав суспільним та особистісним потребам, має бути надано супровід у вигляді професійного консультування та послідовного проведення всіх етапів профорієнтаційної роботи, авторитет якої потрібно повсякчас підвищувати.

4. ВИКОРИСТАННЯ МОНІТОРИНГУ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ

На основі проведеного теоретичного аналізу та емпіричних досліджень розуміння молоддю престижності професій можна зробити висновок про необхідність збагачення механізму престижності професій у системі профорієнтаційної роботи. Зрозуміло, що для такого збагачення із психологічним рефлексивним насиченням замало лише інформування про професії, – слід обов'язково подбати про створення системи діяльності, яка дала б змогу активізувати творчий потенціал учнів, спрямований на розуміння складної реальності ринку праці і світу професій.

Одним із дієвих засобів, який відповідає в цілому викладеному вище критерію, є використання профорієнтологом результатів моніторингу престижності професій, завдяки якому кожен учень може порівняти і синхронізувати власне уявлення про ситуацію вибору професій з актуальним спільним баченням. При цьому інформація про світ професій у форматі моніторингу престижності професій характеризує світ професій цілісно – відповідно до чинного класифікатора, яким послуговуються всі інституції країни. Світ професій при цьому легко масштабується для використання в індивідуальному профконсультуванні. Крім того, моніторинг дає профконсультантові інформацію про особливості професійного самовизначення, відбору аргументів вибору професії, професійного плану, джерел інформування про професії, характерних для школярів країни в цілому, що окреслює більш чіткі орієнтири для профорієнтаційної роботи в конкретних умовах місцевого ринку праці. Більш ґрунтовне означення орієнтирів профорієнтаційної роботи на основі даних моніторингу є безпосереднім завданням цього розділу.

4.1. Самовизначення учнів щодо професії в предметному полі праці

Комплексні заміри суб'єктивного шкалювання престижу професійних занять та чинників серед учнів 9–11-х класів протягом 2010–2011 років ставили також за мету визначення пріоритетів отримання професії та природної схильності учнів до певного пред-

мета праці. Заявлені учнями пріоритети професійного самовизначення у відповідях на запитання "Яку професію Ви для себе обрали? (Якщо Ви ще не зробили остаточного вибору, напишіть варіанти, які Ви містили розглядаєте, у порядку від найбільш бажаного до найменш бажаного)" 1436 варіантів у 2010 році і 1523 – у 2011. Нагадаємо, вибірку 2010 року склали 1209, а 2011 – 1202 опитуваних. Тобто для певної частини учнів вибір був представлений кількома варіантами (**табл. 17**).

Таблиця 17. Самовизначення учнів на професію (групування за класами КПУ – 1-9)[5]

Класи професій	2010 р.		2011 р.	
	1	2	3	4
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	172	12,0	214	14,1
2~професіонали	730	50,8	773	50,8
3~фахівці	184	12,8	225	14,8
4~технічні службовці	24	1,7	35	2,3
5~працівники сфери торгівлі та послуг	145	10,1	154	10,1
6~кваліфіковані робітники сільського і лісового господарств, риборозведення та рибальства	10	0,7	15	1,0
7~кваліфіковані робітники з інструментом	51	3,6	59	3,9
8~робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	66	4,6	46	3,0
9~найпростіші професії	6	0,4	2	0,1
0~не визначені	48	3,3	0	0,0
У цілому	1436	100,0	1523	100,0

[5] У таблицях 17, 19 назви стовпчиків мають такі значення: 1і 3-й – частота вибору; 2 і 4-й – частка в загальній кількості виборів (%).

Групування відповідей учнів у 2010 та 2011 роках мало таке наповнення рангів: перший – клас 2 – "професіонали": 50,8%; 50,8%; далі – клас 3 – "фахівці": 12,8%; 14,8%; 1 – "законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)": 12%; 14,1%; 5 – "працівники сфери торгівлі та послуг": 10,1%; 10,1%; 8 – "робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин": 4,6%; 3%; 7 – "кваліфіковані робітники з інструментом": 3,6%; 3,9%; 4 – "технічні службовці": 1,7%; 2,3%; 6 – " кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства": 0,7%; 1%; 9 – "найпростіші професії" ": 0,4%; 0,1% – останній.

Динаміка змін у професійному самовизначенні старшокласників незначна: протягом двох років (2010–2011) за всіма, крім сьомого і восьмого класів, у старшокласників однакові пріоритети в рейтингах самовизначень. Різниця щодо планів навчатися або працювати у професії, яка належить до 7 і 8-го класів (кваліфікованих робітників з інструментом чи робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин), суттєвого значення для самовизначення старшокласників не має, оскільки ці професії належать до одного з типів професій "людина – техніка", а тому їх вибір залежить від певних природних схильностей.

Схильність до тієї чи тієї професії вважається одним із діагностичних показників, які використовують у профорієнтаційній практиці для індивідуального консультування. Оцінка наявних схильностей сучасних підлітків у всеукраїнському масштабі дає змогу врахувати цей чинник у прогнозуванні ринку праці та побудові стратегій подальшого розвитку освітньої галузі.

Узагальнення відповідей на запитання "Якому б заняттю Ви віддали перевагу?" за типами професій, запропонованими Є. О. Климовим, по вибірці в цілому (**табл. 18**) зроблено відповідно до ключа тесту (завдання полягало у виборі однієї з двох альтернатив у 20-ти парах) [**7**]. Загалом серед учнів старших класів найбільш вираженою, є схильність до професій типу "людина – людина" (за Є. О. Климовим), тобто тих, де предметом професійної діяльності виступає інша людина (27% школярів

виявили таку схильність); на другому місці – схильність до професій типу "людина – художній образ" (23%), на третьому – "людина – знакова система" (20%); далі йдуть схильності до типів "людина – техніка" (19%) і "людина – природа" (11%).

Таблиця 18. Характеристика вибірки учнів за їхньою схильністю до предмета праці (2010 р.)

Предмет праці	M (балів)	σ	Частота вибору	Частка в загальній кількості виборів (%)
людина – людина	4,6	1,8	413	27,37
людина – природа	2,9	2,0	166	11,00
людина – техніка	3,6	2,2	282	18,69
людина – знак	4,0	1,8	305	20,21
людина – художній образ	4,4	1,7	343	22,73
у цілому	–	–	1509	100,00

Слід зауважити, що частота вибору в цілому (1509) більша, ніж кількість опитаних (1209), тобто близько 300 старшокласників мають нечітко визначені преференції щодо предмета праці. Загалом це можна розглядати як показник невизначеності структурування майбутнього ринку праці, оскільки майже чверть опитаних молодих людей не мають однозначних уявлень про бажану професійну належність.

На основі аналізу відповідей учнів щодо того, яким заняттям вони віддали б перевагу, можна зробити висновок, що діти, які воліють обрати за предмет діяльності природу, перебувають у меншості. Причому це не залежить від соціально-демографічних характеристик (вік, стать), регіону проживання і місця мешкання респондентів (серед сільських і міських дітей цей тип професій має найнижчий показник порівняно з іншими) (**табл. 69–73**).

Виявлена за допомогою тесту [**7**] схильність опитуваних до предмета праці (**табл. 18**) дає змогу перевірити цю належність іншими способами. Оскільки ми спиралися на положення про можливість представлення відомостей про професію типом (1–5) за

Є. О. Климовим (подібно до вже застосованого раніше алгоритму перетворення (див. **табл. 1**, **табл. 36**, **табл. 49**), самовизначення учнів на професію можна представити як самовизначення на предмет праці (**табл. 19**).

Таблиця 19. Характеристика вибірки учнів за їхнім самовизначенням на професію (узагальнення за предметом праці за Є. О. Климовим)

Предмет праці	2010 р.		2011 р.	
	1	2	3	4
1-людина – людина	695	49,9	613	50,2
2-людина – природа	25	1,8	56	4,6
3-людина – техніка	179	12,8	139	11,4
4-людина – знак	312	22,4	313	25,6
5-людина – художній образ	137	9,8	98	8,0
не визначено	45	3,2	2	0,2
у цілому	1393	100,0%	1221	100,0%

Зазначимо, що показник невизначеності щодо вибору професії менший, ніж щодо схильності до певного предмета праці. Так, не більше ста опитаних обирають понад одну професію у 2010 р., і ще менша кількість – у 2011 р. Проте можна вважати, що невизначеність вибору професії існує як певна характеристика когорти, яка впливає на стан ринку праці в країні.

Отже, йдеться про такі пріоритети вибору: людина – людина, людина – знак, людина – техніка, людина – художній образ, людина – природа. Порядок однаковий у двох замірах і наочно демонструє зміщення в бажаному предметі праці відповідно до орієнтирів інформаційної доби. У динаміці змін протягом року спостерігаються незначні коливання: збільшується кількість учнів, що обирають професії типу "людина – знакова система" (на 3,1%) і "людина – природа" (на 2,8%), натомість означується тенденція зменшення кількості тих старшокласників, які обирають професії типу "людина – художній образ" (на 1,8%) і "людина – техніка" (на 1,4%). Професії типу "людина – людина" обирає практично однакова кількість учнів (і в 2010, і в 2011 році).

Як бачимо, старшокласники обирають насамперед професії типу "людина – людина"; причому кількість учнів, які обирають

цей тип професій, значно більша, ніж кількість тих, хто має схильність до відповідного предмета праці ("людина"). Отож хоча дефіциту трудових ресурсів для професій цього типу, імовірно, не очікується, проте висновок про необхідність розвитку таких схильностей залишається актуальним. Адже майже кожен четвертий старшокласник (23%) обирає професію типу "людина – людина", до предмета праці якої він не має схильності.

Помітно збільшується дефіцит трудових ресурсів у професіях типу "людина – техніка". При цьому майже половина дітей, які мають схильність до цього предмета праці, не самовизначаються на професії цього типу. Явним стає дефіцит трудових ресурсів і в професіях типу "людина – природа", де майже половина учнів також не вибирають професію, що відповідає їхнім схильностям.

Залишаються висококонкурентними професії типу "людина – художній образ", хоча більшість дітей, які мають схильність до такого предмета праці, не самовизначаються на відповідні професії. І, нарешті, ще більше зростає конкурентність щодо професій типу "людина – знакова система". Чверть усіх дітей самовизначаються на відповідні цьому предметові праці професії, тоді як ринок праці не може надати всім охочим гарантії працевлаштування.

Отже, профорієнтаційна робота має враховувати проблеми двох типів: 1) самовизначення дитини на професії, які не відповідають її схильностям, що призводить до дефіциту трудових ресурсів або невиправданої конкуренції; 2) неможливість працевлаштуватися за отриманою у вищій школі спеціальністю.

Зіставлення схильності старшокласників до предмета праці (за Є. О. Климовим) із самовизначенням на предмет праці через обрану професію (**табл. 20**) дає змогу конкретизувати отримані вже раніше висновки. Як показують результати дослідження, більшість старшокласників при самовизначенні враховують власні схильності. Немає максимумів (максимальне значення – сірий фон у таблиці) перетину підмножин, які належать не до власного типу: людина – людина (в таблиці позначено тільки друге слово пари) (30,08), відповідно природа (40,74), техніка (42,20), знак (25,75), художній образ (40,80). Разом з тим очевидні також проблеми невідповідності схильності і самовизначення, які спостерігаються для професій типу "людина – знакова система": тільки трохи більше чверті (25,8%) тих, хто самовизначився на професії цього

типу, мають до неї схильність; решта ж мають схильність до інших предметів праці, насамперед до художнього образу (25,8%) і людини (24%). Серед тих, хто самовизначився на професії типу "людина – людина", лише трохи менше третини мають схильність до відповідного предмета праці; решта опитуваних самовизначаються на професію, яка не відповідає їхнім схильностям: це і професії типу "людина – художній образ", і професії типу "людина – природа", "людина – техніка".

Таблиця 20. Взаємозв'язок між схильністю учнів до предмета праці і їхнім самовизначенням на професію (2010 р.) (у%)

Схильність за предметом праці (ДДО)	Самовизначення				
	людина	природа	техніка	знак	художній образ
людина	30,08	18,52	15,60	24,25	28,74
природа	12,40	40,74	6,88	8,50	8,05
техніка	15,84	18,52	42,20	15,75	6,90
знак	18,14	7,41	21,56	25,75	15,52
художній образ	23,54	14,81	13,76	25,75	40,80

Зрозуміло, що повної відповідності між схильністю на предмет праці і самовизначенням на професію досягти неможливо (адже схильність не єдиний чинник вибору професії); проте вибір більшістю старшокласників (від 57,8% до 74, 2%) професії, яка не відповідає їхнім схильностям, – велика психологічна проблема, яка потребує розв'язання. Адже людина, котра виконує професійну діяльність, яка їй не подобається, піддається більшому психологічному стресу, а відтак має більше проблем із психічним і фізичним здоров'ям.

Аналіз гендерних відмінностей (**табл. 70**) показує, що значну перевагу професіям типу "людина – техніка" надають хлопці; серед дівчат цей тип професій має найнижчий показник привабливості. Тобто закріплені в культурно-історичному досвіді уявлення про гендерні розбіжності в професійній сфері яскраво проявляються щодо професій, предметом діяльності в яких є технічні машини, пристрої і прилади. Дівчата загалом більше

схильні до професій типу "людина – людина" і "людина – художній образ". Протягом 2010–2011 років істотних змін у структурі схильностей старшокласників не відбулося.

Отже, багато старшокласників стикаються з проблемою вибору майбутньої професії, яка полягає у невідповідності обраної професії природним схильностям дитини. При цьому питання достатності усвідомлення орієнтирів такого вибору і його наслідків залишається недостатньо опрацьованим у профорієнтаційній роботі. Проводячи профорієнтаційну роботу зі старшокласниками, слід більшою мірою спиратися на результати аналізу стану і прогнозів розвитку національного і локального ринків праці. Крім схильності до предмета праці, слід також враховувати й інші складові готовності до входження в реальні можливості ринку, які можуть стати визначальними у синтезі соціальних і персональних потреб.

4.2. Готовність сучасної української молоді до самоздійснення на ринку праці

Готовність сучасної української молоді до самоздійснення на ринку праці представлена для суспільства, батьків і для неї самої одночасно і процесуальною, і результативною стороною. Тому приклад моніторингу складових цієї готовності протягом 2010–2011 років дає уявлення як про процесуальний, так і про результативний аспект досліджуваного явища.

Актуальність планування кар'єри зумовлюється необхідністю пошуку шляхів розв'язання суперечностей, притаманних сьогоднішньому ринку праці. Суб'єктивна складова зрушень полягає в змінах у системі координат вибору професії людиною, однією із складових якої є її, людини, поінформованість у ситуації професійного самовизначення.

Нижче наведено дані, що презентують ситуацію професійного самовизначення: спочатку – через стан поінформованості громадян щодо різних її аспектів, далі – через рівень пропрацювання плану кар'єри. Аналіз даних здійснюється під кутом зору потреб сучасного ринку праці в Україні. Порівнюються результати проведених у 2010 [**16**] і 2011 роках [**17**] репрезентативних усеукраїнських опитувань дорослого населення та учнів 9–11-х класів з метою виявлення особливостей

поінформованості, способів обробки інформації та пропрацювання професійного плану дорослих громадян України і старшокласників у ситуації вибору професії.

Стан поінформованості громадян у ситуації вибору професій як одного з чинників цього вибору вивчався на основі відповідей на запитання "Яка саме інформація про професію була Вам відома, коли Ви її обирали (схилялися до її вибору)?", "Чи мали (маєте) Ви інформацію про інші професії, крім тієї, яку обрали або схиляєтеся обрати?" та "У який спосіб Ви отримували інформацію про професію, яку обрали (схиляєтеся обрати)?". Щодо того, в якому статусі вони дають відповідь, переважна більшість опитаних старшокласників (73,5%) зазначили, що на запропоновані запитання реагують як люди, що саме зараз обирають професію, завершуючи навчання в школі (**табл. 21**). Серед дорослих 38,7% означили свою позицію як стан пригадування ситуації вибору професії, в якій вони перебували в минулому; 18,2% відповідали як люди, що усвідомили необхідність самовдосконалення в професії; 7,5% – як ті, що проходять перекваліфікацію, опановують нову професію; і 5,3% – як ті, хто прийняв рішення про необхідність змінити професію.

Отже, створення єдиного контуру в часових векторах: "ретроспектива – сучасний стан" для дорослих і "сучасний стан – перспектива" для дітей – при формуванні відповіді опитуваним дає змогу порівняти поінформованість про професію, яка обирається, незалежно від статусу опитуваного: позиції намірів чи позиції ретроспекції.

Спочатку ознайомимося з результатами відповідей дорослих громадян (2011 р.) на перше запитання наведеного вище блоку (**табл. 22**). На момент вибору професії дорослими опитуваними найбільш доступною інформацією для них були, як виявилося, відомості про зміст праці (42,9% опитуваних); умови, у яких працюють фахівці обраного профілю (41,9%); навчальний заклад, у якому готують таких спеціалістів (33%); гарантії працевлаштування за обраною професією (33%). Інші альтернативи обрали менше третини дорослих опитуваних.

Перші три позиції, названі дорослими, також входять до першої трійки напрямів поінформованості, відзначених старшокласниками, проте розташовуються вони дещо в іншому порядку

і мають більше кількісне вираження: інформацію про навчальний заклад, у якому готують спеціалістів певного профілю, відмітили 53,5% старшокласників; зміст праці за професією – 47%; умови, в яких працюють фахівці обраного профілю, – 44,9%.

Таблиця 21. Розподіл відповідей на запитання "Чи можете Ви сказати про себе, що відповідали на попередні запитання з однієї із перелічених нижче позицій?" (у %)

Позиція відповідача	Учні		Дорослі	
	'10 р.	'11 р.	'10 р.	'11 р.
як людина, котра саме зараз обирає професію, завершуючи навчання в школі	70,1	73,5	3,3	2,0
як людина, котра усвідомила необхідність удосконалюватися в професії і робить це	9,5	10,9	18,4	18,2
як людина, котра, маючи спеціальність, опановує нову професію, проходить перекваліфікацію	3,2	1,3	9,8	7,5
як людина, котра прийняла (приймає) рішення змінити професію	1,0	0,8	5,5	5,3
як людина, котра пригадувала ситуацію вибору професії, в якій перебувала в минулому	1,0	0,5	37,0	38,7
як людина, що не має відношення до жодної з перелічених вище позицій	4,1	4,6	11,8	14,7
важко відповісти	11,2	8,4	14,2	13,6

Далі йдуть: вимоги до особистих здібностей, які висуває до людини професія (38,8%); можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, які професія надає людині (38,6%), рівень престижності фахівців такого профілю (36,9%); професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти (36,2%); рівень відповідальності, якого вимагає робота за обраною спеціальністю (35,3%). Гарантії працевлаштування за професією як відому інформацію для прийняття рішення відмітили трохи менше третини старшокласників (31,5%). Значно менше серед старшокласників і тих, хто вважає, що на час вибору професії вони не мали жодної інформації про обрану професію (0,7% проти 7,7% дорослих).

Таблиця 22. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у цілому, %)

Інформація про професію	Учні		Дорослі	
	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	45,8	53,5	39,2	33,0
умови, в яких працюють ці фахівці	36,7	44,9	34,3	41,9
професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти	28,6	36,2	24,8	28,8
зміст їхньої праці	45,2	47,0	39,6	42,9
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія	30,3	38,8	25,3	25,1
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	10,6	14,1	8,0	11,7
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю	31,3	35,3	20,8	23,2
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає ця професія	41,3	38,6	15,6	14,7
рівень престижності фахівців такого профілю	32,1	36,9	21,4	18,3
ставлення до цієї професії близьких мені людей	26,6	29,7	22,6	24,2
гарантії працевлаштування за цією професією	33,3	31,5	30,1	33,0
рівень конкурентності на ринку праці	12,8	11,4	9,8	8,8
інше	1,6	1,1	1,7	1,3
жодної інформації про цю професію не мав	1,7	0,7	7,2	7,7
важко відповісти	7,3	2,5	7,6	6,8

Найбільші розбіжності щодо поінформованості між дорослими, які колись перебували в ситуації вибору професії, і старшокласниками, яким його належить здійснити в близькому майбутньому, що значною мірою пояснюють невтішні тенденції ринку праці в Україні, зафіксовано за такими позиціями: можливості кар'єрного зростання, які надає професія (23,9%);

рівень її престижності (20,6%); навчальні заклади з підготовки фахівців за обраною професією (20,5%).

У цілому сьогоднішні старшокласники, за їхніми оцінками, більш поінформовані щодо вибору професії, ніж були поінформованими свого часу дорослі (**рис. 6**). Схожа картина спостерігається і в дорослій вибірці: чим молодші за віком опитувані, тим більш поінформованими порівняно зі старшим поколінням вони себе вважають щодо переважної більшості аспектів ситуації професійного самовизначення.

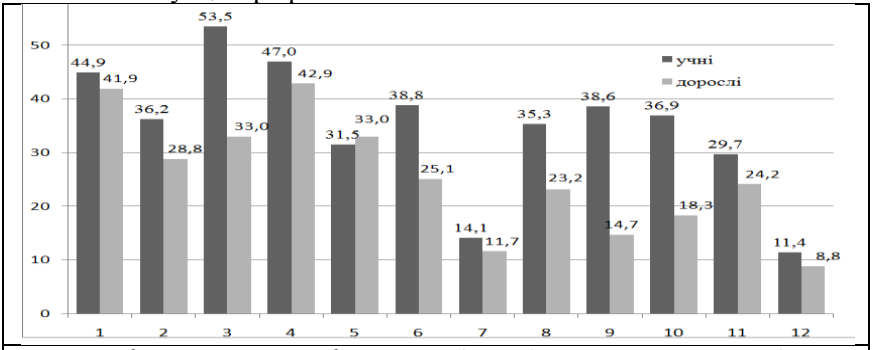

Рис. 6. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у відсотках від кількості опитаних у 2011 р.)[6]

Проте, зауважимо, немає жодного аспекту поінформованості про професію на момент її вибору, котрий би був позначений більшістю (на який би вказало понад 50% опитуваних) як серед дорослих, так і серед старшокласників. Це дає підстави стверджувати, що загальний рівень поінформованості про професію при її виборі необхідно підвищувати. Особливу увагу потрібно звернути на поінформованість про рівень конкурентності в професії, який залежить від уявлень про престижність і сукупного професійного самовизначення представників вікової когорти населення, яка вступає на ринок праці. Важливо також враховувати соціально-демографічні особливості поінформованості про різні аспекти світу професій (**табл. 23**).

[6] На рисунку 1 – умови праці фахівців, 2 – професійні цілі та завдання, 3 – навчальний заклад, 4 – зміст праці, 5 – гарантії працевлаштування, 6 – вимоги до здібностей, 7 – ризики професії, 8 – рівень відповідальності, 9 – кар'єрне зростання, 10 –рівень престижності, 11 – ставлення до професії близьких , 12 – рівень конкуренції.

Таблиця 23. Рівень поінформованості громадян про професію на момент її вибору залежно від рівня освіти (у%)

Відповіді	Учні			Дорослі			
	Клас			Вища		Середня	
	9	10	11	повна	не-повна	повна	не-повна
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	52,4	54,8	53,8	58,7	42,9	24,7	14,7
умови, в яких працюють ці фахівці	45,5	42,8	46,7	45,7	45,6	40,0	38,7
професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти	35,8	35,9	37,9	38,9	34,8	26,0	17,8
зміст їхньої праці	48,1	43,9	49,2	44,7	44,3	42,5	40,0
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія	37,7	38,0	42,5	35,1	29,4	21,7	17,3
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	15,9	12,0	12,5	10,1	14,5	10,7	12,0
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю	35,8	35,4	33,3	29,3	26,7	20,9	18,2
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає ця професія	38,2	39,6	37,9	22,6	16,6	12,7	9,8
рівень престижності фахівців такого профілю	36,6	38,0	35,0	32,7	20,6	14,7	10,2
ставлення до цієї професії близьких мені людей	29,3	29,8	30,0	31,3	26,0	22,1	19,6
гарантії працевлаштування за цією професією	29,1	34,6	32,5	29,3	32,8	36,6	29,3
рівень конкурентності на ринку праці	10,4	10,9	14,2	13,0	10,1	8,3	4,0
інше	1,2	0,5	1,7	0,5	2,0	1,0	1,8
ніякої інформації про цю професію не мав	0,9	0,3	0,8	1,4	4,1	9,5	14,2
важко відповісти	2,4	2,9	2,1	1,4	4,4	8,2	11,6

Якщо стать не має вираженого впливу на поінформованість дорослих у ситуації вибору професії, то певні відмінності між групами опитуваних з різним рівнем освіти спостерігаються. За більшістю показників дорослі з повною вищою освітою були краще поінформованими при виборі професії, ніж опитувані з нижчим рівнем освіти. Винятком є поінформованість про ймовірність працевлаштування і ставлення близьких людей до обраної професії, яка має дещо вищі значення в осіб із середньою освітою, та поінформованість про рівень відповідальності, що вимагається від фахівців обраного профілю, щодо якої було більше обізнаних серед осіб з неповною вищою освітою.

Спостерігаються певні відмінності в поінформованості щодо професій і між жителями різних регіонів України (**табл. 62**). Так, мешканці Заходу України порівняно із жителями інших регіонів під час вибору професії були, за їхніми оцінками, краще поінформованими щодо навчальних закладів, де готують фахівців обраного профілю (56,4% проти 49,9–56,2% опитаних в інших регіонах); професійних цілей і завдань, які виконують такі спеціалісти (37,3% проти 34,4–37%); умов, у яких працюють ці фахівці (47,9% проти 42,2–46,3%). Серед жителів Сходу більше тих, що вважають себе поінформованими про рівень відповідальності, якого вимагає робота за обраною спеціальністю (40,7% проти 29,4–38,3% в інших регіонах) (**табл. 62**). тоді як на Півдні порівняно з іншими регіонами більше тих, хто вважає себе поінформованим щодо гарантій працевлаштування (37,2% проти 21,1–35,8%).

Не має визначального впливу на оцінювання громадянами власної поінформованості щодо питань професійного вибору і тип поселення (**табл. 63**). Проте варто відмітити, що серед мешканців сіл більше, ніж серед жителів міст, тих, хто вважав себе поінформованим про зміст праці (48,4% і 39,9% відповідно); професійні цілі (31,1% і 28,6%), рівень престижності професії (17,5% і 16,8%). Серед мешканців міст, навпаки, більше тих, хто мав інформацію про навчальні заклади (31,2% і 31,4% відповідно), вимоги щодо відповідальності (22,7% і 22,9%) і можливості кар’єрного зростання (10,9% і 17%). У цілому міські жителі, за їхніми оцінками, краще поінформовані щодо різних аспектів вибору професії, ніж мешканці сіл.

Щодо старшокласників важливо зазначити, що з року в рік їхня поінформованість у цілому зростає: поінформованість учнів 10-го класу є вищою за більшістю показників порівняно з дев'ятикласниками, а учнів 11-го класу – порівняно з десятикласниками (**табл. 61**). При цьому серед дівчат порівняно із хлопцями помітно більшою є частка поінформованих про навчальні заклади і ставлення близьких до обраної професії; серед хлопців помітно більше опитаних поінформовані про ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом.

Про можливості кар'єрного зростання, рівень конкуренції в професії і зміст праці більше поінформовані старшокласники Центрального регіону, про гарантії працевлаштування – їхні однолітки на Сході, про рівень відповідальності – школярі Південного регіону (**табл. 62**), що загалом відповідає регіональним особливостям поінформованості дорослого населення.

Учні 9 і 10-х класів активніше, ніж випускники, орієнтовані на отримання інформації про професії; дев'ятикласники більше, ніж старші за них школярі, прислухаються до думок однолітків. З огляду на ці особливості спрямованість консультативної роботи у 9-х класах має бути зосереджена переважно на профінформаційному аспекті.

Таблиця 24. Рівень поінформованості громадян про інші професії (у %)

Відповіді	Учні		Дорослі	
	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
так, знав (знаю) про інші професії більше, ніж про обрану (ту, яку схиляюсь обрати)	16,0	13,0	17,3	14,7
так, знав (знаю) про інші професії майже стільки, скільки й про обрану (ту, яку схиляюсь обрати)	41,3	45,8	39,5	42,5
так, знав (знаю) про інші професії, але менше, ніж про обрану (ту, яку схиляюсь обрати)	30,3	35,7	25,3	25,7
ні, нічого не знав (не знаю) про інші професії	2,2	1,5	5,4	7,0
важко відповісти	10,2	4,0	12,4	10,1

Поінформованість про інші професії. Більшість дорослих і учнів, обираючи професію, не обмежуються інформацією лише про бажану професію (**табл. 24**). Так, загалом понад 80% дорослих і майже 95% школярів дають той чи той варіант позитивної відповіді про свою поінформованість щодо інших професій, крім обраної.

Способи отримання інформації про професії. Якщо у дорослих найпоширенішим способом отримання інформації про професію були спроби працювати за обраною професією (28,4%); спостереження за роботою фахівців (30,4%); розпитування тих, хто працював (працює) за цим фахом (28,1%); спостереження за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення (22,3%); розповіді батьків (19%), то нинішні старшокласники мають інші пріоритети щодо джерел отримування інформації (**табл. 25**). На першому місці тут прогнозовано стоїть інтернет, і саме цей показник засвідчує міжпоколінні розбіжності. Його використовує для пошуку інформації більшість учнів, частка яких зростає із 48,8% у 2010 р. до 55,5% у 2011 р. На другому місці (також із тенденцією до зростання) таке джерело інформації про професію, як розпитування фахівців, – 46,5% і 52,2% відповідно. Близько третини школярів отримують інформацію про професію від батьків (33,8% у 2010 р. і 34,7% у 2011 р.), через спостереження (30,7% і 31%), перегляд телепередач, фільмів (26,8% і 29,3%). Кожний 10-й учень орієнтуються, обираючи професію, на своїх кумирів (8,3%) і героїв художніх творів (2,2%). Тобто значну частину інформації про професії старшокласники сьогодні отримують із сучасних медіа, якими дорослі користувалися для вибору професії у 2-3 рази менше. Набагато менше, ніж дорослі свого часу, використовують сучасні школярі як джерело інформації про професію спроби попрацювати за фахом (16,9% проти 30,4% серед дорослих). Більш вагомими як джерело інформації про професії стали шкільні уроки: їх відмітили 20% старшокласників, тоді як у дорослій вибірці цей показник становить 13,4%. Трохи менше учнів (11,7%) отримують інформацію про професію під час екскурсій на місце можливої роботи. До профконсультанта звертається лише 7,9% старшокласників (тобто приблизно кожен 12-й), що навіть менше порівняно з 2010 р. (9%).

Таблиця 25. Джерела (способи) отримання інформації про професію (у цілому, %)

Джерела інформації про професію	Учні		Дорослі		Учні	Дорослі	Групи
	2010 р.	%	2010 р.	%	2011 р.	2011 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
~01 пробував працювати за цією професією	16,0	5,17	28,4	13,47	16,9	30,4	д
~04 спеціально ходив на екскурсії на місце роботи	11,7	3,78	7,3	3,46	11,7	9,0	д
~07 знаходив інформацію в інтернеті	48,8	15,76	15,7	7,44	55,7	14,8	д
~08 дивився про таких фахівців телепередачі, фільми	26,8	8,65	12,4	5,88	29,3	12,9	д
~05 розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом	46,5	15,01	31,7	15,03	52,2	28,1	к
~11 звернувся до профконсультанта	9,0	2,91	3,3	1,56	7,9	2,7	к
~12 мені про професію розповіли батьки	33,8	10,91	20,8	9,86	34,7	19,0	к
~13 скористався інформацією, що отримував на уроках у школі	20,8	6,72	13,7	6,50	20,0	13,4	к
~03 спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	30,7	9,91	20,8	9,86	31,0	22,3	ф+о

Джерела інформації про професію	Учні		Дорослі		Учні	Дорослі	Групи
	2010 р.	%	2010 р.	%	2011 р.	2011 р.	
~06 підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію	12,7	4,1	6,4	3,03	13,6	6,8	ф+о
~09 мій улюблений герой художніх творів мав таку професію	4,7	1,52	1,7	0,81	2,2	2,2	ф+о
~10 мій живий кумир має таку професію	8,2	2,65	2,8	1,33	8,3	3,5	ф+о
~14 випадково трапилася інформація, не пам'ятаю, де саме	10,9	3,52	12,1	5,74	7,5	10,6	ф+о
~02 накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуговували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)	18,9	6,1	14,1	6,69	23,1	16,5	ф+о
~15 я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію	2,0	0,65	5,7	2,70	0,7	6,9	
~16 інше	2,2	0,71	4	1,90	2,2	3,6	
~17 важко відповісти	6,0	1,94	10,0	4,74	2,1	10,8	
ВИБОРИ	3744	100,	2550	100	–	–	–

Примітки: 1-й стовпчик – альтернативи з номером розташування в анкеті; 2, 4-й стовпчики – суміщені вибори опитуваних 2010 р.; 3, 5-й стовпчики – % від попереднього стовпчика; 8-й стовпчик – схема групувань альтернатив за основами: "дія" (д), "комунікація" (к), "феноменологізація (образ)" (ф+о)

для наступних таблиць. Загальна кількість опитаних 2480 осіб: учнів – 1209, дорослих – 1271.

Дівчата (**табл. 65**) частіше за хлопців розпитують про професію (54,5% і 49,9% відповідно), натомість хлопці більше за дівчат, самовизначаючись щодо майбутньої професії, користуються як джерелом інформації цілеспрямованим спостереженням за роботою фахівців (34,1% і 28% відповідно).

Учні 10-х класів на підтвердження того, що цей період життя старшокласників є сензитивним щодо вибору професії, більшою мірою залучені до медіапрактик, спрямованих на вибір професії (**табл. 66**), частіше за інших шукають інформацію про професії в інтернеті (56,2% серед дев'ятикласників, 56,9% серед десятикласників і 52,5% серед випускників), переглядають телепередачі і фільми (відповідно 29,5%, 28,7%, 30%). Проте до профконсультантів дещо частіше звертаються дев'ятикласники (9,9%, 5,3%, 7,1%). З наведених результатів випливає очевидний висновок: рівень охоплення старшокласників професійним консультуванням слід підвищувати.

Способи отримання інформації про професію, яка обирається (01–14), мають кілька основ, які поділяють всю їх множину (див. **табл. 25**, 8-й стовпчик). Утворені групи: "дія", "комунікація", "феноменологізація (образ)" – презентують співвідношення дій, комунікації та досвіду у способі опрацювання інформації про професію (**табл. 26**).

Таблиця 26. Угруповані способи отримання громадянами інформації про професії (у %)

Групи способів	Учні	%[7]	Дорослі	%
дія	78,0	35,88	61,7	34,64
комунікація	78,6	36,15	59,6	33,46
феноменологізація (образ)	60,8	27,97	56,8	31,89
Вибір	2628	100,00	2153	100,00

[7] Частка від загальної кількості виборів (%)

На описовому рівні старшокласники діють дещо активніше порівняно з дорослими (в 1,24 разу). Але при будуванні профілів місце, яке посідає дія як спосіб здобування інформації, виявляє різні тенденції в групах дорослих і учнів. У школярів це профіль "к-д-ф" (комунікація – дія – феноменологізація+образ=досвід), у дорослих – "д-к-ф" (дія – комунікація – феноменологізація + образ = досвід). При цьому в дорослих суб'єктивна оцінка щодо "привласнення" інформації суттєво відрізняється від оцінки дітей (у 3,92 разу). Незалежно від того, чи виявляють дорослі соціальну бажаність, чи точно розпізнають свої ретроспекції, важливим є те, що формули власної переробки інформації через феноменологізацію або через завершення ставлення в образі для них мають більшу суб'єктивну значущість.

Спробуймо важливість планування кар'єри розглянути під кутом зору пропрацювання цього плану. Розподіл відповідей на запитання "Які з наведених нижче складових професійного плану були (є) у Вас найбільш продуманими?" у цілому демонструє якість професійного планування різними категоріями опитаних (**табл. 27**). Професійний план є інструментом обґрунтованого професійного вибору особистості, а наявність більшості компонентів свідчить про його високу якість. Порівняльний аналіз показав, що за багатьма показниками якість професійного плану старшокласників в актуальній ситуації вибору професії вища, ніж професійного плану, який мали свого часу дорослі (на основі їхніх самозвітів та ретроспекції). Так, у старшокласників більш чіткими є уявлення не тільки про початок професійного шляху, навчальні заклади, в яких готують фахівців відповідного профілю (45,8% старшокласників зазначили наявність цього компонента свого професійного плану проти 23,8% дорослих), а й уявлення про ідеал і мету, про бажані досягнення в майбутньому, в життєвій перспективі (54,7% проти відповідно 23%), про подальше кар'єрне просування (43,3% проти 19,8%), про послідовність найближчих цілей, про те, що слід робити в першу чергу (37,5% проти 26,2%), про початок професійної діяльності, перше місце роботи (35,5% проти 31,9%), бажані посади по закінченні навчання (31,2% проти 17,7%), найвищий рівень можливих досягнень у професії (24,1% проти 14%).

Таблиця 27. Складові професійного плану (у %)

Складові	Учні		Дорослі	
	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
ідеал і мета, уявлення про бажані досягнення в майбутньому, в життєвій перспективі	43,7	54,7	26,2	23,0
усвідомлення того, що серйозний вибір професії можна відкласти на потім	8,5	8,8	7,6	7,5
уявлення про послідовність найближчих цілей, про те, що слід робити в першу чергу	29,5	37,5	24,4	26,2
уявлення про початок професійної діяльності, перше місце роботи	31,8	35,5	28,2	31,9
навчальні заклади для отримання професійної підготовки	35,2	45,8	25,4	23,8
бажані посади по закінченні навчання	29,6	31,2	19,6	17,7
уявлення про майбутній робочий день	17,9	18,2	21,8	24,2
уявлення про подальше кар'єрне просування	38,1	43,3	23,4	19,8
уявлення про найвищий рівень можливих досягнень у професії	23,8	24,1	13,6	14,0
уявлення про шляхи досягнення найближчих цілей	21,5	21,0	16,8	16,0
знання про ймовірні перешкоди і протидію інших людей	10,2	13,3	5,4	6,7
запасний варіант професійного плану	13,4	14,6	9,3	8,7
припущення про можливість значної зміни планів	8,2	10,8	8,5	9,1
намір постійного професійного самовдосконалення впродовж життя	23,9	21,8	24,9	18,7
інше	1,7	0,6	0,6	1,1
у мене не було (немає) певного професійного плану	8,1	3,7	18,6	20,9
важко відповісти	6,9	2,6	8,7	7,0

Рефлексія пропрацювання професійного плану відбувалася через розподіл відповідей на запитання "Якщо порівняти Ваш професійний план з професійними планами інших людей, то що про нього можна сказати?" за всією вибіркою та через розподіл відповідей на запитання "Чи можете Ви сказати про себе, що відповідали на попередні запитання з однієї із перелічених нижче позицій?". Якщо брати до уваги, що учні визначили себе переважно в актуальній позиції щодо пошуку професії, то той факт, що лише 8,1% школярів (за їхньою самооцінкою) відповіли, що вони не мають професійного плану, тоді як серед дорослих таких відповідей було втричі більше (25%), свідчить про зростання у сучасних старшокласників питомої ваги рефлексивного шару професійного вибору. Майже кожен четвертий школяр (23,7%) вважає свій професійний план кращим, ніж в інших (серед дорослих – 9,8%); 45,5% – таким, як в інших (серед дорослих – 37,8%), і лише 3,1% визнали його гіршим (серед дорослих – 8,4%) (**табл. 28**). Тобто серед школярів дві третини (69,2%) мають позитивну самооцінку щодо свого професійного планування, серед дорослих частка осіб з позитивною самооцінкою не сягає навіть половини (47,6%).

Таблиця 28. Самооцінка свого професійного плану (у %)

Міра порівняння свого професійного плану	Учні		Дорослі	
	2010 р.	2011 р.	2010 р.	2011 р.
він був (є) кращим, ніж у більшості людей	21,2	23,7	13,4	9,8
він був (є) таким, як і в інших людей	41,2	45,5	37,3	37,8
він був (є) гіршим, ніж у більшості людей	2,6	3,1	4,0	8,4
важко відповісти	21,3	19,6	21,6	19,1
у мене не було (немає) професійного плану	13,8	8,1	23,7	25,0

Професійні плани сучасних старшокласників включають більш віддалені в майбутньому характеристики професійного життя (посада, кар'єра, досягнення) – на відміну від планів дорослих, які оцінювали свій професійний план на момент вибору професії в минулому. Самооцінка якості професійного плану старшокласників помітно вища, ніж у дорослих.

Завершуючи представлення даних щодо поінформованості громадян – дорослих і старшого шкільного віку – в ситуації вибору професії, зазначимо, що в цілому, незважаючи на досить високі показники поінформованості за різними напрямами, структура поінформованості (особливо у зіставленні зі структурою схильностей старшокласників [10; 7]) така, що не відповідає запитам ринку праці настільки, щоб можна було з упевненістю говорити про суттєві зміни в ньому на краще у найближчому майбутньому. Отже, потребує поліпшення профорієнтаційна робота з молоддю, у якій слід більшою мірою спиратися на результати аналізу стану й прогнозів розвитку державного і локального ринків праці, рівень конкуренції в професії. З огляду на стрімкий розвиток новітніх засобів масової комунікації оптимізації потребують зміст, форми і методи інформування громадян, що перебувають у ситуації вибору професії, у тому числі і школярів. Своє місце має знайти в цій системі і профорієнтолог (той, хто фактично виконує цю функцію: учитель, класний керівник, шкільний психолог, соціальний педагог).

4.3. Взаємодія суспільства та особистості в ситуації вибору професії

У попередніх підрозділах було розглянуто пов'язані із професійним самовизначенням форми взаємодії особистості і суспільства в ситуації вибору професії. Показано, зокрема, яким чином самовизначення особистості, взяте в сукупності виборів різних людей, впливає на ринок праці, зумовлюючи зростання дефіциту трудових ресурсів або підвищення конкуренції в окремих професійних сферах, а відтак і на оцінку престижності професій.

Цей підрозділ монографії присвячено аналізу взаємодії суспільства та особистості в інформаційній складовій вибору професії, адже залежно від того, яким чином людина отримує від суспільства інформацію про професію, може змінюватися оцінка цієї професії. Для відшукання закономірностей у цьому полі потрібно вирішити низку методологічних питань, зокрема щодо способу узагальнення оцінки престижності повного спектра професій або всього наявного переліку професій. Загалом для психологічних досліджень престижності професій, як і для багатьох інших галузей, що мають справу зі складними системами,

суттєвою проблемою є зменшення розмірності досліджуваних об'єктів. Пошук способів коректного зменшення необхідний для того, щоб у розмаїтих змінах і флуктуаціях побачити тенденцію, зрозуміти неочевидну різницю. У перспективі завдяки використанню комп'ютерного моделювання реальності престижності професій з'явиться можливість використовувати досвід, напрацьований ІТ-спеціалістами, зокрема алгоритми скорочення масивів даних типу аналізу генома або результатів медичної діагностики [**15**].

Наразі для реалізації завдання скорочення розмірності даних ми запропонували *показник відносної варіабельності престижності* (ПВВП) оцінки за певною ознакою. Для оцінювання рівня поінформованості про професію ми застосували цей показник таким чином: спосіб отримання інформації (альтернативу) використано як змінну, котра диференціює вибірку, тобто відмінність оцінювання престижності професій певних класів розглянуто залежно від вибору або відсутності вибору певної альтернативи. Нас цікавило, наскільки різниться оцінювання професії в межах окремих класів опитуваних, які різними способами отримували інформацію про професії. Якщо різні способи зумовлюють значущі відмінності оцінок за класами професій, то показник ПВВП має більше значення. Якщо збігаються всі "способи", то показник дорівнює 100%, тобто це 9 класів, помножених на 14 альтернатив способів отримання інформації, що дорівнює 126 пунктам. Мінімальне значення ПВВП матиме тоді, коли оцінки престижності професій статистично не відрізняються у тих опитуваних, які вказують і не вказують у своїх відповідях на використання певного способу отримання інформації про професію. Тобто якщо спосіб отримання інформації не впливає на оцінку престижності, то показник дорівнює нулю. Для окремої альтернативи найбільше значення (100%) досягається тоді, коли це викликає значуще різні оцінки всіх 9 класів. Значення показника ПВВП, яке дорівнює 100%, означає максимальну варіабельність (максимальний влив альтернативи на різницю оцінки престижності професій усіх класів), 0 – максимальну стабільність (відсутність впливу). Таким чином можна оцінити здатність суспільства впливати на формування престижності професій, використовуючи той чи той спосіб надання інформації про світ професій.

Розгляньмо матриці порівняння оцінки престижності професій за класами залежно від відповіді на кожну альтернативу, в якій описано спосіб отримання інформації про професію (**табл. 29, 30**). Нульова гіпотеза полягала в тому, що відповідностей в оцінюванні престижності між тими, хто позитивно відповідає на альтернативу, і тими, хто дає протилежну відповідь, немає. Відповідно, якщо відмінності щодо оцінювання престижності професій окремого класу в групах з різною відповіддю на альтернативу не були статистично значущими, ставився знак + (стабільна оцінка). Якщо ж відмінності в оцінюванні престижності того чи того класу між групами з різною відповіддю на альтернативу були статистично значущі, у рядку цієї альтернативи ставився знак "-" проти відповідного варіабельного класу. Таким чином у матриці візуалізовано зони варіабельності (-) і стабільності (+) оцінок престижності професій усіх класів. Зауважимо, що в таблицях подано тільки ті альтернативи, які мають хоча б одну зону стабільності оцінок; ті рядки, у яких варіабельність стосується всіх класів, у таблицях не наводяться.

Отже, розглядаючи стабільність оцінки престижності професій за класами залежно від джерел отримання інформації про професію, зауважимо, що показник ПВВП для дорослих становить близько 42%. Тобто більшість джерел отримання інформації про професії (58%) та чи інакше впливають на оцінку престижності професій. Серед цих джерел слід назвати передусім такі (назви всіх альтернатив наведено в **табл. 25**): накопичення випадкових спостережень за роботою фахівців сфери обслуговування (у магазині, транспорті, перукарні тощо) (3-тя альтернатива); розпитування тих, хто працював (працює) за цим фахом (5-та альтернатива); отримана на шкільних уроках інформація (13-та альтернатива). До найбільш впливових джерел варто також віднести такі, як підмічання випадкових захоплень будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію (6-та альтернатива); перегляд телепередач і фільмів про таких фахівців (8-ма); орієнтація на професію живого кумира (10-та). Ці способи інформування впливають на оцінку престижності професій більшості класів.

На оцінку ***дорослими*** престижності професій *1-го класу* (законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери)

впливають, крім того, спеціальні екскурсії на місце роботи (4-та альтернатива) і розповіді батьків (12-та альтернатива). При оцінюванні дорослими престижності професій 2-го класу (професіоналів) варіабельність забезпечують: спроби працювати за цією професією (1-ша альтернатива), звернення до профконсультанта (11-та), розповіді батьків (12-та), випадкова інформація із забутого джерела (14-та).

Оцінку престижності професій 3-го класу (фахівців) значною мірою визначають такі джерела отримання інформації про професії, як спеціальні екскурсії на місце роботи (4-та альтернатива), улюблений герой художніх творів мав таку професію (9-та), розповіді батьків (12-та), випадкова інформація із забутого джерела (14-та). На оцінювання дорослими престижності професій *4-го класу* (технічні службовці) впливають джерела: пробував працювати за цією професією (1-ша альтернатива), спеціальні екскурсії на місце роботи (4-та альтернатива) улюблений герой художніх творів мав таку професію (9-та), орієнтація на професію живого кумира (10-та), звернення до профконсультанта (11-та), випадкова інформація із забутого джерела (14-та); *5-го класу* (сфера торгівлі та послуг) – пробував працювати за цією професією (1-ша), спеціальні екскурсії на місце роботи (4-та), улюблений герой художніх творів мав таку професію (9-та), випадкова інформація із забутого джерела (14-та); *6-го класу* (сільськогосподарського спрямування) – усі способи, крім спостереження за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення (3-тя) і пошук інформації в Інтернеті (7-ма); *7-го класу* (кваліфікованих робітників з інструментом) – спеціальні екскурсії на місце роботи (4-та), улюблений герой художніх творів мав таку професію (9-та), орієнтація на професію живого кумира (10-та), звернення до профконсультанта (11-та); *8-го класу* (робітники промисловості) – спроби працювати за цією професією (1-ша), улюблений герой художніх творів мав таку професію (9-та), розповіді батьків (12-та), випадкова інформація із забутого джерела (14-та); *9-го класу* (найпростіші професії) – усі альтернативи отримання інформації про професію, крім спостереження за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення (3-тя), підмічання випадкових захоплень будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію (6-та) і пошук інформації в Інтернеті (7-ма).

До джерел, які не впливають на оцінювання престижності професії дорослими, можна віднести спостереження за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення (3-тя альтернатива) і пошук інформації в Інтернеті (7-ма). Підмічання випадкових захоплень будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію (6-та альтернатива) не впливає на оцінку престижності всіх класів, крім 6-го класу (сільське і лісове господарства).

Таблиця 29. Візуалізація значущості відмінностей за джерелом інформації за класами. Дорослі (2011 р.)

Джерела	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ПВВП
~01	+	–	+	–	–	–	+	–	–	3
~03	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9
~04	–	+	–	+	–	–	–	+	–	3
~06	+	+	+	+	+	–	+	+	+	8
~07	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9
~08	+	–	+	+	+	–	+	+	–	6
~09	+	+	–	–	–	–	–	–	–	2
~10	+	+	+	–	+	–	–	+	–	5
~11	+	–	+	–	+	–	–	+	–	4
~12	–	–	–	+	+	–	+	–	–	3
~14	+	–	–	–	–	–	–	–	–	1

Для респондентів старшокласників показник стабільності є значно нижчим – усього 13%. Це означає, що переважна більшість джерел інформації про професію (87%) впливає на оцінювання дітьми престижності професій різних класів. Тобто при розгляді всіх альтернатив "способу" отримання інформації варіабельність старшокласників утричі вища, ніж варіабельність дорослих (**табл. 29, 30**). Це дає змогу виокремити ті джерела інформування дітей про професії, які впливають на оцінку *всіх класів професій:* альтернативи 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 14 (назви альтернатив див. у **табл. 25**). Спроби працювати за професією, підмічання випадкових

захоплень будь-яких людей (6-та альтернатива), професія живого кумира (10-та) впливають на оцінювання дітьми престижності професій *8-го класу*. На оцінювання престижності професій *7-го класу* впливають усі способи отримання інформації. Найбільш стабільними, тобто найменш впливовими, виявилися такі способи: "мій живий кумир має таку професію" (10-та альтернатива) і "підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію" (6-та альтернатива).

Зазначимо, що спостереження за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення (3-тя альтернатива), підмічання випадкових захоплень (6-та), професія живого кумира (10-та) не впливають помітно на оцінювання дітьми престижності 6-го (працівники сільського і лісового господарств) і 9-го (найпростіші професії) класів професій.

Таблиця 30. Візуалізація значущості відмінностей за джерелом інформації за класами. Учні (2011 р.)

Джерела	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ПВВП
~01	+	–	–	–	–	–	–	+	–	2
~03	–	–	–	–	–	+	–	–	+	2
~06	+	–	–	–	+	+	–	+	+	5
~10	–	+	–	+	+	+	–	+	+	6
~11	–	–	+	–	–	–	–	–	–	1
~13	–	+	–	–	–	–	–	–	–	1

Групування за джерелом способу ПВВП у дорослих становить 48,15%, а в учнів – 11,11%. У дорослих респондентів усі групування представлені 2, 2, 9, тобто досвід варіабельний за всіма класами (**табл. 31**). Найбільш представлене у дітей групування "комунікація" не дістало жодного статистичного підтвердження. У цілому дорослі в 4,33 разу варіабельніші, ніж діти. Ця властивість визначає акцент в інформуванні про професію, яка обирається. Він полягає в тому, що цикли інформувань-проб, інформувань-трансакцій повинні завершуватися інформуваннями-проблематизаціями та перетвореннями внутрішнього досвіду.

Таблиця 31. Візуалізація значущості відмінностей групованих джерел інформації за класами (2011 р.)

Групування джерел	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ПВВП
	Дорослі									
дія	–	–	–	+	–	–	–	+	–	2
комунікація	–	–	–	+	–	–	–	+	–	2
феноменологізація – образ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9
Групування джерел	Учні									
дія	–	–	–	–	–	–	–	+	+	2
комунікація	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0
феноменологізація – образ	–	–	–	–	–	–	–	–	+	1

Жоден із типів інформування не впливає вирішальним чином на оцінювання дорослими престижності технічних службовців і кваліфікованих робітників з інструментом; не впливає на оцінювання престижності професій усіх класів і створення образу професії. Коли ж ідеться про старшокласників, то інформування про професію через створення образу і комунікацію, навпаки, впливає на оцінювання престижності всіх класів професій, за винятком образу некваліфікованих робітників (найпростіші професії). Способи отримання інформації про професію через дію не впливають на оцінювання учнями праці кваліфікованих робітників з інструментом і некваліфікованих робітників.

Перелік доказів у формі статистичних закономірностей, що підтверджують існування зв'язку між суспільством та особистістю у сфері професійного самоздійснення, можна продовжити, звернувшись до аналізу зв'язку між властивостями особистості (її схильністю до певного типу професії) і самовизначенням на професію, яке змінює ситуацію на ринку праці, а через неї – усе суспільство в цілому. У попередніх підрозділах монографії ми аналізували такий зв'язок шляхом порівняння розподілу частот виборів тієї чи тієї професії за певним предметом праці до всіх здійснених самовизначень.

Відтак маємо можливість оцінити значущість виявлених закономірностей за допомогою кореляційного аналізу (**табл. 32**).

Величина статистично значущих коефіцієнтів кореляції відображає силу зв'язку між професійним самовизначенням і схильністю до відповідного предмета праці. Отримані значення свідчать про середній або низький рівень зв'язку. Найбільш виражений прямий зв'язок спостерігається щодо професій типу "людина – техніка" (0,277). Це означає, що старшокласники, які вибирають технічні спеціальності, орієнтуються передусім на схильність до цього предмета праці. Виявлено також від'ємні значущі кореляції самовизначення на професії "людина – техніка" з меншою схильністю до предмета праці "людина", "природа", "художній образ". Найменші значення кореляційного зв'язку має тип професії "людина – людина" (0,087); при цьому самовизначення на цей тип професії позитивно корелює з предметом праці "природа" (0,061), негативно – з предметом праці "техніка" і "знакова система".

Загалом кореляційна матриця свідчить про те, що самовизначення на професії типу "людина – техніка" найбільш обґрунтоване, принаймні схильністю до предмета праці, тоді як самовизначення на професії типу "людина – людина" і "людина – знакова система" найменш обґрунтовані і тому несуть ризик потенційного внутрішнього конфлікту особистості в майбутній професійній діяльності. Зазначимо, що, незважаючи на зафіксовану раніше досить високу невизначеність щодо наявних схильностей респондентів за предметом праці (див. **табл. 18**), закономірність вибору професії відповідно до тих чи тих природних нахилів людини статистично підтверджується значущими кореляціями (див. **табл. 32**).

Цікавою видається динаміка самовизначень старшокласників на професію (**табл. 33**). Розгляньмо основні зміни, які відбулися упродовж року за класами професій, з урахуванням вибору того чи того предмета праці. Так, 2010 р. у межах першого типу (предмет праці – людина) найбільше старшокласників (50,7%) обрали професії 2-го класу – професіоналів. Таке ж співвідношення спостерігалося щодо всіх інших типів професій. У 2011 р. зафіксовано тенденцію збільшення кількості дітей, які обирають клас професіоналів для всіх типів, крім типу 3 (людина – техніка). Натомість у межах цього типу зростає кількість тих школярів, що планують обрати професії 3-го класу (фахівці). Для типу професій "людина – знакова система" тенденція протилежна: професії класу фахівців оби-

рає майже вдвічі менша кількість учнів (36,3% у 2010 р. і 16% у 2011 р.). Змінюється розподіл за класами професій типу "людина – художній образ": зростає частка професіоналів (із 40% до 49,7%) і фахівців (з 20% до 28,3%), зменшується частка сфери торгівлі та послуг (із 40% до 6,9%). Майже вдвічі (з 24,3 до 12%) серед учнів, які обрали тип професій "людина – природа ", зменшується частка тих, хто планує займатися в майбутньому сільським господарством. Що ж до робітничих професій, то тут спостерігаються протилежні тенденції: для кваліфікованих робітників з інструментом – збільшення частки (з 16,4% до 19,5%) і для промислових робітників (8-й клас) – відповідно зменшення (з 22,8% до 17,5%) – серед тих, хто обрав тип "людина – техніка".

Таблиця 32. Взаємозв'язок між схильністю старшокласників до предмета праці (за Є. О. Климовим) і їхнім самовизначенням на професію

Схильність до предмета праці	Самовизначення на професію за предметом праці				
	людина	природа	техніка	знак	художній образ
людина (1)	0,087**	-0,043	-0,133**	-0,038	0,018
	0,003	0,132	0,000	0,184	0,541
природа (2)	0,061*	0,128**	-0,065*	-0,049	-0,036
	0,034	0,000	0,024	0,092	0,205
техніка (3)	-0,095**	-0,011	**0,277****	-0,044	-0,123**
	0,001	0,691	0,000	0,129	0,000
знак (4)	-0,067*	-0,058*	0,010	0,106**	-0,045
	0,020	0,045	0,731	0,000	0,114
художній образ (5)	0,029	-0,040	-0,107**	0,061*	0,186**
	0,313	0,166	0,000	0,035	0,000
кількість респондентів	1209	1209	1209	1209	1209

Таблиця 33. Самовизначення учнів на професію: узагальнення за класами КПУ (1-9) у зіставленні із самовизначенням за Є. О. Климовим (1-5) щодо тих, хто обирає професії певного типу (у %)

Класи професій	2010 р. Типи професій за предметом праці					2011 р. Типи професії за предметом праці				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1~	18,4	8,1	5,3	3,4	0,0	18,6	5,4	4,2	9,8	6,9
2~	50,7	45,9	26,3	49,5	40,0	51,0	63,5	25,6	64,6	49,7
3~	10,7	10,8	16,7	36,3	20,0	10,7	14,9	24,2	16,0	28,3
4~	1,6	0,0	1,8	0,5	0,0	2,0	0,0	1,9	3,4	1,3
5~	15,0	0,0	7,1	4,9	40,0	14,4	2,7	6,0	4,8	6,9
6~	0,2	24,3	1,1	0,0	0,0	0,6	12,2	1,4	0,2	0,0
7~	1,4	8,1	16,4	3,9	0,0	1,5	1,4	19,5	0,7	6,3
8~	1,2	0,0	22,8	0,5	0,0	1,0	0,0	17,2	0,5	0,0
9~	0,5	2,7	2,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,6

Спробуємо також з'ясувати, яким чином впливають особистісні якості людини на функціонування сукупного механізму престижності (**табл. 34**). Старшокласники, які мають схильність до професій типу "людина – людина" і "людина – художній образ" звичайно вище оцінюють престижність першого класу професій, а ті, хто віддає перевагу професіям типу "людина – природа", оцінюють професії цього класу найнижче. Схильні до техніки старшокласники нижче від інших оцінюють престижність професій класу "професіонали", а ті, що схильні до предмета праці "знакова система", нижче за інших оцінюють престижність професій класу "фахівці", "технічні службовці", "працівники сфери торгівлі та послуг" та сільськогосподарські професії. Схильні до техніки старшокласники значно вище за інших оцінюють престижність робітничих професій (7 і 8-й класи).

Виявлено певні відмінності в оцінюванні престижності професій певних типів старшокласниками з різними схильностями (**табл. 35**). Загалом найвищі оцінки престижності отримують професії типу "людина – художній образ". При цьому старшокласники, що мають схильність до предмета праці "художній образ", оцінюють професії однойменного типу вище, ніж решта учнів. Приблизно однаково оцінюють старшокласники професії типу "людина – людина" і "людина – знакова система". Водночас схильні до пред-

мета праці "знак" нижче, ніж решта учнів, оцінюють престижність однойменних професій, тоді як щодо типу "людина – людина" такої тенденції не виявлено. Найнижче оцінюється престижність професій матеріального типу ("людина – природа" і "людина – техніка"), особливо старшокласниками, які мають схильність до професій віртуального предмета праці ("знак" і "художній образ"). При цьому діти, схильні до предмета праці "природа", виявляють тенденцію вище оцінювати престижність професій типу "людина – техніка".

Таблиця 34. Середні значення оцінки престижності професій певного типу (за Є. О. Климовим) учнів, які обирають майбутню професію певного класу КПУ (1-9) (у балах)

Класи професій	Типи професій за предметом праці				
	1	2	3	4	5
1~законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	6,65	6,45	6,52	6,52	6,65
2~професіонали	6,08	6,03	5,91	5,94	6,12
3~фахівці	4,80	4,78	4,80	4,60	4,76
4~технічні службовці	4,48	4,50	4,43	4,27	4,49
5~працівники сфери торгівлі та послуг	4,43	4,43	4,42	4,10	4,36
6~кваліфіковані робітники сільського і лісового господарств, риборозведення та рибальства	3,47	3,51	3,58	3,27	3,36
7~кваліфіковані робітники з інструментом	3,99	3,84	4,20	3,76	3,81
8~робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, скаладання устаткування та машин	3,70	3,72	4,00	3,53	3,47
9~найпростіші професії	3,08	3,12	3,14	2,85	2,98

Виявлені особливості оцінювання престижності професій дітьми з різними схильностями конкретизують тезу про істотний зв'язок між особистістю і суспільством, що здійснюється через

суб'єктивно-об'єктивний механізм саморегуляції ринку праці. Проаналізований вище розподіл схильностей старшокласників до професій певного типу (**табл. 18**) можна порівняти зі структурою чинного ринку праці за офіційними даними державних служб. Структура ринку праці, представлена через розподіл кількості найманих працівників у різних галузях економіки, дає якщо не точне, то цілком достатнє для отримання змістових орієнтирів порівняння.

Таблиця 35. Середні значення оцінки престижності професій певного типу (за Є. О. Климовим) серед учнів, які обирають майбутню професію певного типу (у балах)

Типи професій (за самовизначенням)	Схильність до професії за предметом праці (ДДО)				
	1	2	3	4	5
людина – людина	5,3	5,2	5,3	5,1	5,3
людина – природа	3,6	3,6	3,5	3,3	3,4
людина – техніка	3,8	4,1	3,9	3,7	3,7
людина – знак	5,3	5,2	5,3	5,1	5,3
людина – художній образ	6,5	6,3	6,5	6,2	6,7

Уявімо наразі абстрактну модель зміни трудових ресурсів на ринку праці відповідно до структури вікової когорти, коли всіх нинішніх працівників галузі мають замінити випускники. Найбільший дефіцит за такої ситуації спостерігався б щодо професій типу "людина – техніка", оскільки промислова індустрія, будівництво, транспорт – це галузі, представлені здебільшого професіями цього типу. У структурі зайнятості на ці галузі припадало б відповідно 26%, 3% і 8% трудових ресурсів (загалом 37% [**8**], а за структурою схильностей ми мали б лише 19%). Чи можлива в нашій країні така зміна світу професій, щоб у групі професій типу "людина – техніка" значно зменшилася потреба в необхідних трудових ресурсах? У перспективі найближчих десяти років таких змін очікувати, мабуть, не варто, що свідчить у цілому про зростання суперечності між схильностями і вимогами імовірного працевлаштування молоді. Цей аспект потребує системних зусиль у всіх ланках системи загальної освіти.

Зіставлення суб'єктивного аспекту професійного самовизначення (бажань, схильностей, вибору майбутньої професії) з реаль-

ними запитами ринку праці демонструє низку невідповідностей. Так, зокрема, працівників сільського господарства і робітничих професій ринок потребує набагато більше, ніж наразі є охочих з відповідними схильностями і самовизначенням старшокласників. За даними Державної служби статистики, у 2013 р. у сільському і рибному господарстві частка найманих працівників становила не більше 6% від усієї середньооблікової кількості штатних працівників (самовизначаються на відповідний клас професій 0,7–1% учнів). Що ж до працівників промисловості, то їхня частка (26%) хоч і порівняно більша (самовизначаються 4,6-3% учнів) [8], але також далека від потреб галузі.

Є також розбіжності між часткою респондентів, що виявили свою схильність до праці типу "людина – людина" (27% школярів), і структурою відповідних галузей: освіта (16,1%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (11,8%), торгівля і ремонт (8,9%), тимчасове розміщення та організація харчування (1,1%), діяльність у сфері надання адміністративного та допоміжного обслуговування (2,3%), надання інших послуг (0,5%) – загалом 40,6% [8]. Отож маємо невідповідність між структурою ринку праці і розподілом схильностей протилежного типу, що обов'язково проявлятиметься в дефіциті робочих місць і зростанні конкуренції праці.

До найбільш конкурентних можна віднести професії типів "людина – художній образ" і "людина – знакова система". Професії типу "людина – художній образ" представлені насамперед у галузі мистецтва, спорту, розваг і відпочинку (на працівників цієї сфери припадає 1,7% зайнятого населення), тоді як відповідні схильності виявили 23% опитаних старшокласників. Професії типу "людина – знакова система" репрезентовано галузями інформації та телекомунікацій (1,8%), фінансової та страхової справи (2,7%), наукової і технічної діяльності (3,1%) – загалом 7,6% [8]. І це при тому, що схильність до такого предмета праці має кожен п'ятий старшокласник. Тож маємо підстави говорити про те, що подальший розвиток інформаційного суспільства сприятиме більшій зайнятості представників професій типу "людина – знакова система", проте значного зниження конкуренції в найближчій перспективі у цій сфері очікувати не варто.

Наведені вище аргументи утверджують нас у думці, що уже на рівні системи загальної освіти можна зменшити потенційні суперечності ринку праці. Ідеться насамперед про спрямування зусиль на формування у школярів схильності до професій типу "людина – людина" і "людина – техніка".

Отже, на статистично достовірному рівні розглянуто два аспекти взаємодії суспільства і особистості у сфері професійного самоздійснення: 1) вплив інформування на оцінювання громадянами престижності професії і 2) зв'язок особистісних якостей із вибором професій певних типів і класів.

У межах першого аспекту аналізу виявлено найбільш впливовий спосіб інформування про професію – розпитування в тих, хто за такою професією працює. Інформування про професію з погляду оцінювання її престижності більше впливає на старшокласників, ніж на дорослих. Так, за результатами статистичного аналізу, на дорослих практично не впливають способи інформування про професію, спрямовані на створення образу професії. З-поміж усіх розглянутих способів інформування на школярів найменший вплив справляє підмічання випадкових захоплень будь-яких людей та орієнтація на професію живого кумира.

Отже, аналіз зв'язку між поінформованістю про професію, яку обирає особа, та оцінкою престижності професій певних класів з використанням статистичних критеріїв дає підстави для таких узагальнень:

1. З дорослішанням зростає стабільність оцінювання престижності професій, зменшується роль інформаційного впливу на оцінки, особливо феноменологічних способів отримання інформації, спрямованих на створення образу. Стабільність оцінювання дорослими престижності професій удвічі вища, ніж у старшокласників, тобто інформування про професії здатне більше вплинути на оцінку престижності професій старшокласниками, ніж дорослими.

2. Існує низка способів інформування, які здатні суттєво вплинути на оцінювання старшокласниками престижності професій усіх виділених класів. Спосіб, який впливає як на дітей, так і на дорослих, – це розпитування про професію тих, хто працював (працює) за цим фахом.

У межах другого аспекту аналізу взаємодії суспільства і особистості у сфері професійного самоздійснення виявлено головні напрями впливу на нормалізацію ринку праці, доступні в профорієнтаційному процесі: краще усвідомлення дітьми власних схильностей і посилення орієнтації на них у ході професійного самовизначення, розуміння структури ринку праці і психологічного механізму його саморегуляції – престижності професії.

У цілому проведений аналіз показав перспективи ефективного використання у профорієнтаційній роботі результатів моніторингу престижності професій та на основі цих даних визначив її актуальні напрями, що найбільш ефективно сприятимуть подоланню суперечностей на сучасному ринку праці в Україні.

Підсумок розділу

Викладені в останньому розділі результати доцільно, на нашу думку, використовувати в профорієнтаційній і профконсультаційній роботі зі старшокласниками як психометричні орієнтири. Оцінку престижності професій, виконану кожним окремим учнем, можна порівняти зі стандартом і виявити відповідно зони переоцінки і недооцінки, що відтак має стати корисним приводом для роздумів. Порівняння індивідуальних даних із загальноукраїнськими результатами дослідження професійного планування, інформування тощо дає уявлення про сильні і слабкі місця конкретного школяра, який звертається по допомогу щодо вибору професії. Нарешті, аналіз взаємозв'язків самовизначення на професії певних типів із результатами диференційно-діагностичного опитувальника Є. О. Климова дає профорієнтологу нагоду для розгортання розуміння щодо діапазону обмежень використовуваних інструментів, що є неодмінною складовою відповідального підходу до надання допомоги дитині на складному етапі вибору професії.

Матеріали, викладені в монографії, використано для створення посібника, який може стати в пригоді при підготовці фахівців з надання профорієнтаційних послуг (психологів, педагогів) в логіці збагачення механізму престижності професії психологічним змістом.

ПІСЛЯМОВА

Психологія престижності професій є підґрунтям для спеціальних освітніх технологій, здатних підвищувати готовність молодої людини до опанування ситуації ринку праці, спроможних зменшувати його дисбаланси, а відтак запобігати персональним трагедіям втрати роботи, безробіттю, убезпечувати від заняття нелюбимою, психологічно виснажливою професійною діяльністю внаслідок помилки професійного вибору. Цей вплив на ринок відбувається не за принципом прямого регулювання, нівелювання престижності або штучного підсилення престижності окремих професій шляхом пропаганди. Освітні впливи спрямовуються передусім *на психологічне збагачення престижності професій* як суб'єктивно-об'єктивного чинника саморегуляції ринку праці. Психологічне збагачення поняття "престижність професії" – неодмінна складова цивілізованого ринку праці, яка є важливою частиною його саморегуляції.

Через довготривале штучне нівелювання і пригнічення механізму престижності професій у радянські часи нині гостро постала потреба збагачення цього механізму, додаткового насичення його рефлексією. Профорієнтаційна робота, спрямована на допомогу кожній конкретній людині у виборі професії, має забезпечувати і загальну мету психологічного насичення механізму престижності. Допомогти в цьому зможе наша монографія разом з розробленим на основі проведених досліджень навчальним посібником. Враховуючи світовий досвід, ми створили підхід, що відповідає неповторним умовам вітчизняного ринку праці на даному етапі суспільних трансформацій, з його високою невизначеністю, територіальними відмінностями і динамізмом. Наш намір – поставити на службу практиці профорієнтації наукові моніторингові дослідження – реалізовано в першому варіанті. Це тільки перший крок на шляху розвитку системи профорієнтації до розв'язання нагальних проблем вітчизняного ринку праці. Критичний погляд читача і прямий діалог, доступний нині завдяки новітнім засобам комунікації, – головне, на нашу думку, що необхідно для подальшого поступу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Батыгин Г. С.* Тематический репертуар и язык социальных наук / Г. С. Батыгин // Россия реформирующаяся / под ред. Л. М. Дробижевой. – М. : Academia, 2002. – С. 91–102.
2. *Васютинський В. О.* Культура бідності: соціально-психологічний зміст та інструментарій дослідження / В. О. Васютинський // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – Т. 1. – Соціальна психологія. – Вип. 6. – Кн. 1. – С. 119–128.
3. *Вебер М.* Избранные произведения / Макс Вебер : [пер. с нем.] / сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова ; предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
4. *Водзинская В. В.* Выбор профессии как социальная проблема: Социологическое исследование / В. В. Водзинская. – Ленинград, 1968. – 180 с.
5. *Водзинская В. В.* О социальной обусловленности выбора профессии / Водзинская В. В. // Социальные проблемы труда и производства. Сов. пол. сравн. исслед. / под ред. Г. В. Осипова и Я. Щепаньского. – Москва; Варшава, 1969. – С. 39–61.
6. *Григоровська Л. В.* Соціальна ситуація дефіцитності-престижності професій / Л. В. Григоровская, М. И. Найденов // Державна служба зайнятості України на ринку праці в умовах світової фінансово-економічної кризи: питання теорії та виклики практики : Матеріали науково-практичної конференції. — К. : ІПК ДСЗУ, 2009. — С. 136–143. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0091.pdf..
7. Диференціально-діагностичний опитувальник Є. О. Климова (ДДО) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://grealsovet.ru/test 4 1.php.
8. Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників у вересні 2013 року [Електронний ресурс] : експрес-випуск Держ. служби статистики. № 09.3-29/316 від 25.10.2013. – 25 с. – Режим доступу : http://audukr. com.ua/stat/282.pdf
9. Класифікатор професій ДК 003:2005. [Електронний ресурс] – К., 2005. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/vb375609-05)

10. *Климов Е. А.* Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов – М. : Академия, 2004. – 304 с.
11. *Леонтьев Д. А.* Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – [2-е испр. изд.]. – М. : Смысл, 2003. – 487 с.
12. *Лепский В. Е.* Трансдисциплинарные основания становлення "средовой парадигмы" / В. Е. Лепский // Философия науки. – М., 2011. – Вып. 16: Философия науки и техники. – С. 87–122.
13. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
14. Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років : інформаційний бюлетень. Серпень ’ 2009 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 62 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009.pdf.
15. *Найдьонов І. М.* Попередня оцінка корисності ознак в задачах моделювання при великих розмінностях / І. М. Найдьонов // Системний аналіз та інформаційні технології : матеріали 15-ї Міжнар. наук. конф. SAIT 2013, м. Київ, 27–31 травня 2013 р. / ННК “ІПСА” НТУУ “КПІ”. – К., 2013. – С. 469.
16. *Найдьонов М. І.* Динаміка оцінок престижності професій, що користуються попитом на ринку праці. Чинники, умови та особливості вибору професії.інформаційний бюлетень. Листопад ’ 2010 / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. О. М. Лисенко ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. — К. : ІСПП НАПН України, 2010. — 128 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2010.pdf.
17. ***Найдьонов М. І.*** Чинники, умови та особливості вибору професії : інформаційний бюлетень. Жовтень ’ 2011 / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. Ю. В. Товстокора ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. — К. : ІСПП НАПН України, 2012. — 128 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2011.pdf.
18. *Найдьонов М. І.* Престижність як аргумент вибору майбутньої професії та її динаміка протягом 2008–2010 років / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (24 листопада 2011 р., м. Київ). — К. : ІПК ДСЗУ, 2011. — С. 211–221. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0109.pdf.
19. *Найдьонов М. І.* Психологія престижності професій [Електронний ресурс] : додатки / М. І. Найдьонов ; Ін-т соц. та

політ. психології НАПН України. – Режим доступу : http://iris-psy.org.ua/publ/pop_appendix.pdf
20. *Оксамитна С.* Престиж професій та занять у соціальному просторі міста [Електронний ресурс] / С. Оксамитна, С. Стукало. – 2012. – Режим доступу : http://i-soc.com.ua/institute/Stukalo-Oksamytna_Occupational-Prestige_2012.pdf
21. *Оксамитна С.* Ієрархія престижності професій і занять / В. Оксамитна, А. Патракова // Українське суспільство 1992–2007. Динаміка соціальних змін / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К. : Інститут соціології НАН України, 2007. – 544 с.
22. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list
23. *Парсонс Т.* О структуре социального действия / Т. Парсонс. – М. : Академический Проект, 2000. – 880 с.
24. *Пярна К. А.* Престиж и привлекательность профессий / К. А. Пярна, М. Х. Титма // Высшая школа и социально-профессиональная ориентация учащейся молодежи. – Тарту, 1975. – С. 156–207.
25. *Рубинов А.* Лестница престижа / А. Рубинов. – М. : Советская Россия, 1976. – 159 с.
26. *Руднев М. Г.* Методология и основные результаты исследований престижа профессий в зарубежной социологии / М. Г. Руднев // Вопросы образования. – 2008. – №2. – С. 217–239.
27. *Сарапата А.* Привлекательность профессий / А. Сарапата // Социальные проблемы труда и производства. Сов. пол. сравн. исслед. / под ред. Г. В. Осипова и Я. Щепаньского. – Москва ; Варшава, 1969. – С. 62–88.
28. *Симончук Е.* Классификатор профессий ISCO-88: история разработки, концептуальные основания, модель операционализации, применение в социологических исследованиях / Е. Симончук // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2008. – № 3. – С. 21–41.
29. Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська, Л. А. Найдьонова [та ін.] ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; за заг. ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 272 с. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/spfop.pdf.

30. Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці : додатки до навчального посібника для студентів вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська, Л. А. Найдьонова [та ін.] ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; за заг. ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської. — 2013. — 242 с. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/spfop_appendix.pdf.
31. *Татенко В. О.* Сучасна психологія: теоретико-методологічні проблеми : навч. посіб. / В. О. Татенко. – К. : НАУ-друк, 2009. – 288 с.
32. Українська Радянська Енциклопедія. Т. 9: Поплужне – Салуїн / редкол.: (голова) М. П. Бажан. – Видання друге . – К. : УРЕ, 1983 . – 560 с.
33. Український стандарт міжнародної шкали престижності професій. Липень’ 2009 : інформ. бюл. / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. – К., 2009. – 50 с.
34. *Хоріна О. І.* Визначення спектру актуальних і дефіцитних професій як індикація перебігу кризових явищ / О. І. Хоріна // Державна служба зайнятості України на ринку праці в умовах світової фінансово-економічної кризи: питання теорії та виклики практики : матеріали наук.-практ. конф. / за ред. Ю. М. Маршавіна. – К. : ІПК ДСЗУ, 2009. – С. 234–243.
35. *Черноволенко В. Ф.* Престиж пофессий и проблемы социально-профессиональной ориентации молодежи (опыт социологического исследования) / Черноволенко В. Ф., Оссовский В. Л., Паниотто В. И. – К. : Наукова думка, 1979. – 215 с.
36. *Andersen R.* Education and occupational status in 14 countries: the role of educational institutions and labour market coordination / R. Andersen, H. G. van De Werfhorst // The British Journal of Sociology. – 2010. – Vol. 61. – Is. 2. – P. 336–355.
36. *Barber B.* Inequality and Occupational Prestige: Theory, Research, and Social Policy / B. Barber // Sociological Inquiry. – 1978. – Vol. 48. – Is. 2. – P. 75–88.
37. *Baxter E. H.* Children's and adolescents’ perceptions of occupational prestige / E. H. Baxter // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 1976. – Vol. 13. – Is. 2 – P. 229–238.
38. *Bean Y.* Chinese Occupational Prestige: A comparative analysis / Y. Bean // International Sociology. – 1996. – Vol. 11. – №2. – P. 161–186.

39. *Bergman M. M*. Comparing Social Stratification Schemata: CAMSIS, CSP-CH, Goldthorpe, ISCO-88, Treiman, and Wright [Електроний ресурс] / M. M. Bergman, D. Joye // Cambridge Studies in Social Researc. – SSRG Publications, – 2005. – №10. – Режим доступу : http://www.sociology.cam.ac.uk/srg/workingpapers/CS10StratificationSchemata2.pdf
40. *Blaikie N. W. H.* The Meaning and Measurement of Occupational Prestige / N. W. H. Blaikie // The Australian and New Zealand Journal of Sociology. – 1977. – Vol. 13. – №2. – P. 102–115.
41. *Blau P.* The American occupational structure / Peter Michael Blau, Otis Dudley Duncan. – Wiley, 1967 – 520 p.
42. *Blumen O.* The spatial distribution of occupational prestige in metropolitan Tel Aviv / Orna Blumen // Area. – 1998. – Vol. 30. – Is. 4. – P. 343–357.
43. *Bollen K. A.* Structural Equations with Latent Variables / Kenneth A. Bollen. – Wiley, 1989. – 514 p. – (Wiley Series in Probability and Statistics).
44. *Boyd M. A.* Socioeconomic Scale for Canada: Measuring Occupational Status from the Census / M. A. Boyd // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 2008. – Vol. 45. – Is. 1. – P. 51–91.
45. *Buzea C.* Occupational prestige in Romania – an exploratory study / C. Buzea, F. Scarneci // Bulletin of the Transilvania University of Braşov. – 2011. – Vol. 4 (53). – №1. – P. 9–18.
46. *Davis K.* Some principles of stratification. / Kingsley Davis, Wilbert E. Moore // American Sociological Review. – 1970 [1945]. – №10 (2). – P. 242–249.
47. *Duncan O. D*. A socioeconomic index for all occupations / O. D. Duncan // Occupations and Social Status / A. J. Reiss. – New York : Fress Press, 1961. – P. 109–138.
48. *Fossum J. A.* The stability of longitudinal and cross-sectional occupational prestige rankings / J. A. Fossum, M. L. Moore // Journal of Vocational Behavior – 1975. – №7. – P. 305–311.
49. *Ganzeboom H. B. G.* Internationally Comparable Measures of Occupational Status for the 1988 International Standard Classification of Occupations / H. B. G.Ganzeboom, D. J. Treiman // Social Science Research. – 1996. – №25. – P. 201–239.

50. *Goldthorpe J.* The Social Grading of Occupations: A new approach and scale / John H. Goldthorpe, Keith Hope. – Oxford : Clarendon Press, 1974. – 188 p.
51. *Gottfredson G. D.* John L. Holland's Contributions to Vocational Psychology : A Review and Evaluation / Gary D. Gottfredson // Journal of Vocational Behavior. – 1999. – №55. – P. 15–40.
52. *Goyder J.* The Allocation of Male and Female Occupational Prestige in an Ontario Urban Area: A Quarter-Century Replication / J. Goyder, N. Guppy, M. Thompson // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 2003. – Vol. 40. – Is. 4. – P. 417–439.
53. *Goyder J.* The Dynamics of Occupational Prestige: 1975–2000 / J. Goyder // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 2005. – Vol. 42. – Is. 1. – P. 1–23.
54. *Grasmick H. G.* The Occupational Prestige Structure: a Scaling Approach / Harold G. Grasmick // The Sociological Quarterly. – 1976. – Vol. 17. – Is. 1. – P. 90–108.
55. *Guppy L. N.* A comparison of the allocation of male and female occupational prestige / L. N. Guppy, J. L. Siltanen // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 1977. – Vol. 14. – Is. 3. – P. 320–330.
56. Handbook of Research Design and Social Measurement / Delbert C. Miller, Neil J. Salkind. – SAGE, 2002. – 786 p.
57. *Hara J.* Changes in the Labor Market and Occupational Prestige Scores / J. Hara // International Journal of Japanese Sociology. – 2000. – Vol. 9, Is. 1. – P. 21–33.
58. *Hauser R. M.* The process of stratification: Trends and analyses / Robert M. Hauser, David L. Featherman. – New York, Academic Press, 1977. – 372 p.
59. *Hauser R. M.* Socioeconomic Indexes for Occupations: A Review, Update, and Critique / R. M. Hauser, J. R. Warren // Sociological Methodology. – 1997. – Vol. 27. – Is. 1. – P. 177–298.
60. *Hodge R. W.* Occupational prestige in the United States, 1925–1963 / Robert William Hodge, Paul M. Siegel, Peter Henry Rossi // American Journal of Sociology. – 1964. – №70. – P. 286–302.
61. *Hogg M. A.* Social and Self-Categorization Processes in Organizational Contexts / M. A. Hogg, D. J. Terry // The Academy of Management Review. – 2000. – Vol. 25. – No. 1. – P. 121–140.

62. *Hollingshead A. B.* Four Factor Index of Social Status / August B. Hollingshead // Yale journal of sociology. – 2011. – Vol. 8. – P. 21–52.
63. *Hollingshead A. B.* Two Factor Index of Social Position / A. B. Hollingshead. – New Haven : Yale University Press, 1957. – 22 p.
64. *Hope K.* A Liberal Theory of Prestige / K. Hope // American Journal of Sociology. – 1982. – №87(5). – P. 1011–1031.
65. *Imada T.* Industrialization and the Regime of Social Mobility in Postwar Japan / T. Imada // International Journal of Japanese Sociology. – 2000. – Vol. 9. – Is. 1. – P. 35–52.
66. International Standard Classification of Occupations: Structure, group definitions and correspondence tables – ISCO-08. International Labor Office [Електронний ресурс]. – Geneva : ILO, 2012. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/–-dgreports/–-dcomm/–-publ/documents/publication/wcms_172572.pdf
67. *Jong G. F. de.* Occupational Status of Rural Outmigrants and Return Migrants / Gordon F. de Jong, Marilou C. Legazpi Blair // Rural Sociology. – 1994. – Vol. 59. – Is. 4. – P. 693–707.
68. *Kammeyer-Mueller J. D.* Self-Esteem and Extrinsic Career Success: Test of a Dynamic Model / John D. Kammeyer-Mueller1, Timothy A. Judge, Ronald F. Piccolo // Applied psychology: an international review. – 2008. – №5 (2). – P. 204–224.
69. *Kempf-Leonard K.* Encyclopedia of Social Measurement: Three-Volume Set / Kimberly Kempf-Leonard. – ACADEMIC PressINC, 2004. – 3000 p.
70. *Koo H.* Occupational Prestige in South Korea: 1990–2005 / Hearan Koo, Hyunho Seok // Osaka University of Commerce, Proceedings of JGSS Colloquium.
71. *Korman A. K.* Toward an hypothesis of work behavior / Abraham K. Korman // Journal of Applied Psychology. – 1970. – Vol. 54 (1, Pt.1). – P. 31–41.
72. *Langford T.* Social experiences and variations in economic beliefs among Canadian workers / T. Langford // Canadian Review of Sociology : Revue canadienne de sociologie. – 1992. – Vol. 29. – Is. 4. – P. 453–487.
73. *Laumann E. O.* Prestige and association in an urban community / E. O. Laumann. – New York : The Bobbs-Merrill Co, 1966. – 218 p.
74. *Laumann E. O.* Specialization and Prestige in the Legal Profession: The Structure of Deference / E. O. Laumann,

J. P. Heinz // Law & Social Inquiry. – 1977. – Vol. 2. – Is. 1. – P. 155–216.
75. *Littig L. W.* Effects of sex ratios on occupational prestige and desirability among black and white university students / L. W. Littig, C. D. Reynolds // Social Behavior and Personality. – 1984. – №12. – P. 115–119.
76. *MacKinnon N. J.* The Meaning of occupational prestige scores: A Social Psychological Analysis and Interpretation / N. J. MacKinnon, T. Langford // Sociological Quarterly. – 1994. – Vol. 35. – Is. 2. – P. 215–245.
77. *Magnusson C.* Why Is There a Gender Wage Gap According to Occupational Prestige? An Analysis of the Gender Wage Gap by Occupational Prestige and Family Obligations in Sweden / C. Magnusson // Acta Sociologica. – 2010. – Vol. 53 – №2. – P. 99–117.
78. *Michell J.* Measurement in psychology. A critical history of a methodological concept / Joel Michell. – Cambridge University Press, 1999. – 246 p.
79. *Morrissey J* . The Stigma of Occupational Prestige / Jay Morrissey. – Режим доступу : http://www.jaymorrissey.com/2008/01/02/the-stigma-of-occupational-prestige
80. *Nakao K.* Updating Occupational Prestige and Socioeconomic Scores: How the new measures measure up / K. Nakao, J. Treas // Sociological Methodology. – 1994. – №24. – P. 1–72.
81. *Nekar S.* Occupational Prestige as a Function of Occupant's Gender / Suresh Kanekar, Maharukh B. Kolsawalla, Terence Nazareth // Journal of Applied Social Psychology. – 1989. – №19 (8). – P. 681–688.
82. *North C. C.* Jobs and occupations: A popular evaluation / C.C. North, P. K. Hatt // Opinion News. – 1949. – Vol. 9. – №4. – P. 3–13.
83. Occupational Status: Summary prepared by Sarah Burgard and Judith Stewart in collaboration with Joseph Schwartz [Електронний ресурс] / John D. and Catherine T. MacArthur Research Network on Socioeconomic Status and Health. – Режим доступу : http://www.macses.ucsf.edu/research/socialenviron/occupation.php
84. *Orth B.* Scaling occupational prestige by magnitude estimation and category rating methods: A comparison with the sensory

domain / B. Orth, B. Wegener // European Journal of Social Psychology. –1983. –Vol. 13. – P. 417–431.
85. Oxford Dictionary of Sociology / John Scott, Gordon Marshall (Third edition). – Oxford : University Press, 2009. – 816 p.
86. *Powell B.* Gender Differences in the Evaluation of Prestige / B. Powell, J. Jacobs // Sociological Quarterly. – 1984. – Vol. 25. – Is. 2. – P. 173–190.
87. *Quine S.* Indicators of Social Class – Relationship Between Prestige of Occupation and Suburb of Residence / S. Quine, P. A. Lancaster // Community Health Studies. – 1989. – Vol. 13. – Is. 4. – P. 510–518.
88. *Reiss A. J.* Occupations and social status / Albert J. Reiss. – London : The Free Press, 1961. – 305 p.
89. *Rosoff S. M.* The Prestige of Dermatologists / S. M. Rosoff, M. C. Leone // International Journal of Dermatology. – 1989. – Vol. 28. – Is. 6. – P. 377–380.
90. *Schooler C.* Social Class, Occupational Status, Occupational Self-Direction, and Job Income: A Cross-National Examination. Sociological Forum / C. Schooler, C. Schoenbach. – Academic Search Premier database, 1994 (September). – P. 431–459.
91. *Shils E. A.* Ideology and civility: On the politics of the intellectual / E. A. Shils // Sewanee Review. – 1958. – №66. – P. 450–480.
92. *Siegel P. M.* Prestige in the American occupational structure / Paul Mathew Siegel. – University of Chicago, Department of Sociology, 1971. – 688 p.
93. *Touhey J. C.* Effects of additional men on prestige and desirability of occupations typically performed by women / J. C. Touhey // Journal of Applied Social Psychology. – 1974. – №4. – P. 330–335.
94. *Treiman D. J.* Occupational Prestige in Comparative Perspective / Donald J. Treiman. – New York : Academic Press, 1977. – 514 p.
95. US Bureau of the Census. Methodology and scores of socioeconomic status. – Washington, DC : US Bureau of the Census, 1963. – (working paper no 15). –15 p.
96. *Wright E.O.* Classes / Erik Olin Wright. – London : Verso, 1985. – 344 p.
97. Zhou X. The Institutional Logic of Occupational Prestige Ranking: Reconceptualisation and reanalyses // American journal of sociology. – 2005. – Vol. 111. – P. 90–140

SPYSOK VYKORYSTANYX DŽEREL

1. Hryhorovskaja L. V. Social′na sytuacija deficytnosti-prestyžnosti profesij / L. V. Hryhorovskaja, M. Y. Najdenov // Deržavna služba zajnjatosti Ukrajiny na rynku praci v umovax svitovoji finansovo-ekonomičnoji kryzy: pytannja teoriji ta vyklyky praktyky : Materialy naukovo-praktyčnoji konferenciji. — K. : IPK DSZU, 2009. — S. 136–143. — Režym dostupu: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0091.pdf.
2. Monitorynh rivnja ta čynnykiv prestyžnosti profesij protjahom 2008–2009 rokiv : informacijnyj bjuleten′. Serpen′ 2009 / za red. M. I. Najd′onova, L. V. Hryhorovs′koji ; uporjad. O. I. Xorina. — K. : ISPP APN Ukrajiny, 2009. — 62 s. — Režym dostupu: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009.pdf.
3. Najd′onov M. I. Dynamika ocinok prestyžnosti profesij, ščo korystujut′sja popytom na rynku praci. Čynnyky, umovy ta osoblyvosti vyboru profesiji.informacijnyj bjuleten′. Lystopad 2010 / M. I. Najd′onov, L. V. Hryhorovs′ka ; uporjad. O. M. Lysenko ; Instytut social′noji ta polityčnoji psyxolohiji NAPN Ukrajiny. — K. : ISPP NAPN Ukrajiny, 2010. — 128 s. — Režym dostupu: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2010.pdf.
4. Najd′onov M. I. Čynnyky, umovy ta osoblyvosti vyboru profesiji : informacijnyj bjuleten′. Žovten′ 2011 / M. I. Najd′onov, L. V. Hryhorovs′ka ; uporjad. Ju. V. Tovstokora ; Instytut social′noji ta polityčnoji psyxolohiji NAPN Ukrajiny. — K. : ISPP NAPN Ukrajiny, 2012. — 128 s. — Režym dostupu: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2011.pdf.
5. Najd′onov M. I. Prestyžnist′ jak arhument vyboru majbutn′oji profesiji ta jiji dynamika protjahom 2008–2010 rokiv / M. I. Najd′onov, L. V. Hryhorovs′ka // Aktual′ni problemy profesijnoji orijentaciji ta profesijnoho navčannja naselennja : Materialy V Mižnarodnoji naukovo-praktyčnoji konferenciji (24 lystopada 2011 r., m. Kyjiv). — K. : IPK DSZU, 2011. — S. 211–221. — Režym dostupu: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0109.pdf.
6. Najd′onov M. I. Psyxolohija prestyžnosti profesij [Elektronnyj resurs] : dodatky / M. I. Najd′onov. — K., Kirovohrad : Imeks-LTD, 2013. — 221 s. — Režym dostupu: http://iris-psy.org.ua/publ/pop_appendix.pdf.
7. Social′no-psyxolohični čynnyky prestyžnosti profesij: pidhotovka molodi do aktyvnoho samozdijsnennja na sučasnomu rynku praci : navčal′nyj posibnyk dlja stud. vyščyx navč. zakladiv / M. I. Najd′onov, L. V. Hryhorovs′ka, L. A. Najd′onova [ta in.] ; In-t soc. ta polit. psyxolohiji NAPN Ukrajiny ; za zah. red. M. I. Najd′onova, L. V. Hryhorovs′koji. — Kirovohrad : Imeks-LTD, 2013. — 272 s. — Režym dostupu: http://iris-psy.org.ua/publ/spfop.pdf.
8. Social′no-psyxolohični čynnyky prestyžnosti profesij: pidhotovka molodi do aktyvnoho samozdijsnennja na sučasnomu rynku praci : dodatky do navčal′noho posibnyka dlja studentiv vyščyx navčal′nyx zakladiv [Elektronnyj resurs] / M. I. Najd′onov, L. V. Hryhorovs′ka, L. A. Najd′onova [ta in.] ; In-t soc. ta polit. psyxolohiji NAPN Ukrajiny ; za zah. red. M. I. Najd′onova, L. V. Hryhorovs′koji. — K., Kirovohrad : Imeks-LTD, 2013. — 242 s. — Režym dostupu: http://iris-psy.org.ua/publ/spfop_appendix.pdf.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

М. І. НАЙДЬОНОВ

ПСИХОЛОГІЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ:
ЕЛЕКТРОНА МОНОГРАФІЯ

ДОДАТКИ

Київ 2014

ЗМІСТ ДОДАТКІВ

ДОДАТОК 1. УКРАЇНСЬКІЙ СТАНДАРТ МІЖНАРОДНОЇ ШКАЛИ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ . 165
1. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій (442 найменування) 165
2. Оцінки опитуваних за угрупуваннями професій 311
2.1. Угрупування оцінок професій за класами щодо рівня престижності 311
2.2. Угрупування оцінок рівня престижності професій за типами професій по предмету праці (за Є. Климовим) ... 315
ДОДАТОК 2. МОНІТОРИНГ 2008-2011 РОКІВ 317
1. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій (96 найменувань)..... 317
2. Складові престижності професій 331
3. Особливості поінформованості громадян про професії..... 336
4. Схильності старшокласників до певного типу професій..... 347
ДОДАТОК 3. ВІДКРИТІ ТЕМАТИЧНІ РЕЙТИНГИ (2009 рік)..... 348

ЗМІСТ ТАБЛИЦЬ ДОДАТКІВ

Таблиця 36. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у цілому (у балах) 165
Таблиця 37. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за освітою (у балах)..... 183
Таблиця 38. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за статтю (у балах)..... 200
Таблиця 39. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за віком (у балах) 214
Таблиця 41. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у регіональному розрізі (у балах) 251
Таблиця 42. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за класом професії оцінювача (1–9 клас за КПУ) (у балах): 268
Таблиця 43. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів (у балах) 311
Таблиця 44. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів за класом професії оцінщювача (1–9 клас за КПУ) 311
Таблиця 45. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів за предметом праці (1 – 5) 313
Таблиця 46. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів у цілому (у балах) 315
Таблиця 47. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів за класом професії оцінювачів (1–9 клас за КПУ) (у балах): 315
Таблиця 48. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів за типом професії оцінювачів (у балах):..... 316
Таблиця 49. Динаміка оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у цілому (у балах) 317
Таблиця 50. Чинники престижності професій за віком (у%) 321
Таблиця 51. Чинники престижності професій за статтю (у%)..... 323
Таблиця 52. Чинники престижності професій за освітою (у%)..... 325
Таблиця 53. Чинники престижності професій у регіональному розрізі (у%)..... 326
Таблиця 54. Чинники престижності професій за місцем проживання (у%) 328
Таблиця 55. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за віком, у %)..... 331
Таблиця 56. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за статтю, у %) 331
Таблиця 57. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за освітою, у %) 332
Таблиця 58. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (у регіональному розрізі, *у %*)..... 333

Таблиця 59. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за місцем проживання, *у %*) 334
Таблиця 60. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за віком, у %) 336
Таблиця 61. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за статтю, у %) 337
Таблиця 62. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у регіональному розрізі, у %) 337
Таблиця 63. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за місцем проживання, у %) 338
Таблиця 64. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за віком, у %) 339
Таблиця 65. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за статтю, у %) 341
Таблиця 66. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за освітою, у %) 342
Таблиця 67. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (у регіональному розрізі, у %) 343
Таблиця 68. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за місцем проживання, у %) 344
Таблиця 69. Схильності старшокласників до певного типу професій (за віком, у балах) 347
Таблиця 70. Схильності старшокласників до певного типу професій (за статтю, у балах) 347
Таблиця 71. Схильності старшокласників до певного типу професій (за освітою, у балах) (Ви учень) 347
Таблиця 72. Схильності старшокласників до певного типу професій (у регіональному розрізі, у балах) 348
Таблиця 73. Схильності старшокласників до певного типу професій (за місцем проживання, у балах) 348
Таблиця 74. Найпрестижніша професія, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%) 348
Таблиця 75. Дефіцитні професії, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%) 357
Таблиця 76. Конкурентні професії, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%) 369

ДОДАТОК 1. УКРАЇНСЬКІЙ СТАНДАРТ МІЖНАРОДНОЇ ШКАЛИ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ

1. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій (442 найменування)

Таблиця 36. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у цілому (у балах)

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
агент з організації туризму	4,84	1,81	4,8	1,71	4	42	422	4221	1
агент з постачання	4,09	1,69	4,31	1,7	4	41	413	4131	1
агент страховий	5,07	1,98	4,4	1,92	3	34	341	3412	1
агент торговельний	4,28	1,79	4,3	1,77	3	34	341	3415	1
агроном	4,16	1,91	5,04	1,98	2	22	221	2213	2
адвокат	7,37	1,58	7,67	1,46	2	24	242	2421	1
адміністратор	5,41	1,9	5,78	1,74	4	42	422	4222	1
адміністратор бази даних	5,23	1,83	5,25	1,7	2	21	213	2131	4
актор (актриса)	6,22	2,15	6,59	1,8	2	24	245	2455	5
акушерка	4,12	1,99	5,23	2	3	32	323	3232	1
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,61	1,99	5,97	1,77	2	24	241	2414	4
аналітик консолідованої інформації	4,57	1,81	5,07	1,81	2	24	241	2419	4
антикорозійник	3,18	1,67	3,29	1,63	8	82	822	8223	3
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,37	1,91	4,61	1,9	8	81	811	8112	3
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	3,49	1,79	3,52	1,74	8	81	815	8151	3
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,92	1,93	4,08	1,88	8	82	822	8221	3
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,37	1,73	3,54	1,69	8	82	827	8271	3
апаратник-лаковар	3,19	1,78	3,25	1,57	8	81	815	8152	3
артист цирку	4,39	1,93	5,21	1,93	3	34	347	3474	5
архіваріус	4,13	1,79	4,27	1,82	4	41	414	4141	4

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
архітектор	6,11	1,94	6,5	1,69	2	21	214	2141	3
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,68	1,8	3,8	1,74	3	34	346	3460	1
асистент вчителя-реабілітолога	3,7	1,69	4,02	1,68	3	33	333	3330	1
астролог	4,49	1,99	4,88	2,06	5	51	515	5151	1
аудитор	4,49	1,79	5,33	1,76	2	24	241	2411	4
аукціоніст	4,57	1,86	4,79	1,79	3	34	341	3417	1
бармен	3,96	1,74	4,37	1,88	5	51	512	5123	1
бджоляр	3,61	1,78	4,46	1,88	6	61	612	6123	2
бетоняр	2,81	1,66	3	1,69	7	71	712	7123	3
бібліотекар	3,43	1,71	3,81	1,75	2	24	243	2432	4
біолог	4,58	1,93	4,85	1,7	2	22	221	2211	2
біржовий маклер	4,87	1,83	5,1	1,77	3	34	342	3421	1
бортпровідник (стюардеса)	4,73	1,97	5,48	1,76	5	51	511	5111	1
бригадир на швацькому виробництві	3,79	1,66	4,44	1,56	7	74	743	7436	1
брошурувальник	2,71	1,44	2,9	1,54	7	73	734	7345	3
бульдозерист	2,98	1,7	3,27	1,68	8	83	833	8332	3
бухгалтер	5,01	1,83	5,68	1,64	3	34	343	3433	4
вантажник	2,37	1,61	2,46	1,72	9	93	933	9333	3
варник асфальтової маси	2,77	1,79	2,74	1,74	8	82	821	8212	3
варник сиропів, соків та екстрактів	3,1	1,79	2,97	1,58	8	82	827	8275	3
варник целюлози	3,07	1,81	2,86	1,61	8	81	814	8142	3
верхолаз	3,51	1,76	3,94	1,91	7	71	712	7129	3
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,83	2,01	5,5	1,81	2	22	222	2223	2
викладач вищого навчального закладу	5,9	1,99	6,71	1,61	2	23	231	2310	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,55	1,73	3,11	1,69	5	51	513	5139	1
виноградар	3,65	1,85	3,76	1,71	6	61	611	6112	2
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,4	1,9	4,87	1,9	7	72	723	7232	3
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,53	1,7	3,84	1,71	7	74	741	7411	3
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,24	1,84	4,58	1,84	2	23	233	2332	1
вишивальник на шкірі та хутрі	3,65	1,7	3,83	1,7	7	73	733	7332	5
відповідальний секретар редакції	4,75	1,76	5,06	1,74	3	34	343	3431	4
візажист-стиліст	4,9	2,03	5,35	1,87	5	51	514	5141	1
військовослужбовець	5,52	2,08	5,53	1,86	5	51	516	5164	1
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,21	1,75	3,79	1,77	8	83	832	8323	3
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,44	1,81	4,06	1,79	8	83	832	8322	3
водій вантажівки	3,2	1,74	3,62	1,71	8	83	832	8324	3
водій навантажувача	3,23	1,72	3,48	1,67	8	83	833	8334	3
водолаз	4,12	1,97	4,72	1,93	7	72	721	7216	3
возій продукції лісу	3,09	1,77	3,04	1,7	9	92	921	9212	2
ворожка	2,89	2,07	3,54	2,23	5	51	515	5152	1
вчитель початкової школи	4,49	1,89	4,86	1,72	2	23	233	2331	1
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,79	1,91	5,13	1,69	2	23	232	2321	1
генерал збройних сил	7,08	2,19	7,72	1,68	1	12	125	1251	1
геодезист	3,75	1,76	4,31	1,78	2	21	214	2148	4
геолог	4,5	1,86	4,89	1,73	2	21	211	2114	2
гідроакустик	3,64	1,59	3,83	1,54	3	31	314	3141	4
гідрометеоспостерігач	4,29	1,83	4,21	1,67	4	41	411	4113	2
гірник (шахтар)	4,31	2,08	4,15	2,07	7	71	711	7111	3

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
гірник підземний	3,7	1,77	3,86	1,9	7	71	711	7111	3
годинникар з ремонту механічних годинників	3,57	1,71	3,85	1,68	7	73	731	7311	3
голова благодійної громадської організації	5,32	2,01	5,77	1,88	1	11	114	1143	1
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	7,05	2,32	8,12	1,59	1	11	113	1130	1
голова профспілки	4,99	1,92	5,45	2,03	1	11	114	1142	1
голова сільськогосподарського кооперативу	5,02	1,89	5,79	1,89	1	13	131	1311	1
головний бухгалтер	5,94	2,05	6,45	1,72	1	12	123	1231	1
гончар	3,32	1,64	3,45	1,64	7	73	732	7321	5
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,21	1,71	3,16	1,65	8	81	813	8139	3
гравер скла	3,62	1,67	3,89	1,61	7	73	732	7323	5
гравер шрифту	3,62	1,68	3,7	1,6	7	73	734	7343	5
гувернантка	3,38	1,73	3,3	1,77	5	51	513	5131	1
дегустатор соків	3,53	1,95	3,57	1,9	7	74	741	7415	2
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,66	1,91	3,62	1,79	8	81	815	8154	3
декан	6,37	2,08	7,33	1,57	1	12	122	1229	1
декоратор вітрин	3,98	1,73	4,19	1,75	4	41	419	4190	5
державний податковий інспектор	5,83	2	6,62	1,91	3	34	344	3442	4
дизайнер	5,73	2,06	5,83	1,89	2	24	245	2452	5
директор великого підприємства	6,73	2,12	7,56	1,63	1	12	121	1210	1
директор з капітального будівництва	5,99	1,9	6,91	1,7	1	12	122	1223	1
директор загальноосвітньої школи	6,15	1,97	6,91	1,64	1	12	121	1210	1
директор малого промислового підприємства	5,67	1,92	6,54	1,75	1	13	131	1312	1
директор малого транспортного підприємства	5,74	1,85	6,52	1,68	1	13	131	1316	1
директор малої будівельної фірми	5,72	1,94	6,58	1,7	1	13	131	1313	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
диск-жокей	4,39	1,9	4,48	1,92	3	34	347	3473	5
диспетчер вантажних перевезень	3,79	1,69	4,18	1,61	3	31	311	3119	3
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,07	2,03	5,48	1,89	3	31	314	3144	4
дистиляторник ртуті	3,25	1,87	2,92	1,72	8	81	815	8153	3
диякон	4,26	2,1	5,05	2,03	3	34	348	3480	1
дояр	2,13	1,53	2,6	1,57	6	61	612	6121	2
дренажник	3,01	1,65	3,01	1,57	9	93	931	9312	3
друкарка	3,26	1,6	3,2	1,58	4	41	411	4111	4
еколог	4,67	1,85	5,08	1,81	2	22	221	2211	2
економіст	6,2	1,86	6,22	1,68	2	24	244	2441	4
економіст-статистик	5,93	1,87	5,91	1,68	2	21	212	2122	4
екскурсовод	4,54	1,87	4,71	1,7	5	51	511	5113	1
експедитор	4,3	1,77	4,34	1,67	3	34	342	3422	3
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,08	1,77	4,31	1,67	2	24	243	2431	4
електрик дільниці	3,71	1,85	4,31	1,83	3	31	311	3113	3
електрогазозварник	3,74	1,79	4,41	1,8	7	72	721	7212	3
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,75	1,7	4,08	1,59	7	71	713	7137	3
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	3,9	1,77	4,12	1,62	7	72	724	7241	3
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,29	1,54	3,94	1,64	7	72	724	7244	3
естрадний співак (артист-вокаліст)	6,28	2,19	6,69	1,9	2	24	245	2453	5
журналіст	6,01	1,93	6,6	1,61	2	24	245	2451	4
завантажувач термічних печей	2,97	1,46	3,25	1,75	8	81	812	8123	3
завідувач ательє	4,74	1,9	5,25	1,74	1	12	122	1228	1
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,9	1,79	7,12	1,71	1	11	113	1130	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
завідувач господарства	5,28	1,81	6,17	1,9	1	12	123	1239	1
завідувач гуртожитку	4,04	1,79	4,78	1,81	1	12	122	1225	1
завідувач дослідної лабораторії	5,18	1,94	6,07	1,84	1	12	123	1237	1
завідувач ломбарду	4,65	1,9	5,62	1,93	1	12	122	1227	1
завідувач оранжереї	4,28	1,81	4,82	1,82	1	12	122	1221	1
завідувач позашкільного закладу	5,13	1,81	5,84	1,76	1	12	122	1229	1
завідувач ринку	5,46	1,87	6,91	1,83	1	12	122	1224	1
завідувач складу	4,08	1,85	5,19	1,89	1	12	122	1226	1
завідувач хірургічного відділення	6,44	2,02	7,43	1,53	1	12	122	1229	1
закрійник гумових виробів та деталей	3,19	1,71	3,15	1,58	8	82	823	8231	5
закупник	3,75	1,7	3,73	1,58	3	34	341	3416	1
звірівник	3,27	1,65	3,28	1,6	6	61	612	6124	2
зоотехнік ферми	3,48	1,66	4,33	1,81	3	32	321	3213	2
зубний технік	4,69	1,96	6,28	1,84	3	32	322	3225	3
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,51	1,67	3,61	1,71	7	71	713	7134	3
інженер з гірничих робіт	4,73	1,72	5,38	1,81	2	21	214	2147	3
інженер з меліорації	4,24	1,75	4,64	1,7	2	21	214	2142	3
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,42	2,03	4,79	2,01	2	21	214	2146	3
інженер-будівельник	4,55	1,76	5,43	1,79	2	21	214	2142	3
інженер-електронік	4,63	1,82	5,43	1,77	2	21	214	2144	3
інженер-енергетик	4,86	1,98	5,32	1,73	2	21	214	2143	3
інженер-конструктор	4,87	1,84	5,53	1,78	2	21	214	2149	3
інженер-механік	5	1,87	5,46	1,72	2	21	214	2145	3
інженер-програміст	6,25	1,87	6,49	1,59	2	21	213	2132	4

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
інженер-технолог	4,58	1,83	5,22	1,63	2	21	214	2149	3
інспектор державний рибоохорони	4,59	1,86	5,64	1,93	3	34	344	3449	2
інспектор з виплати пенсій	4,13	1,72	4,96	1,86	3	34	344	3443	4
інспектор з кадрів	4,91	1,82	5,49	1,66	3	34	342	3423	1
інспектор з ліцензування	4,92	1,85	5,49	1,83	3	34	344	3444	4
інспектор з охорони праці	4,89	1,8	5,26	1,82	3	31	315	3152	1
інспектор патрульної служби	5,2	2,04	–	–	5	51	516	5163	1
інспектор шкіл	4,4	1,87	5,48	1,79	2	23	235	2352	1
інструктор з протипожежної профілактики	4,37	1,79	4,9	1,79	3	31	315	3151	1
інструктор із санітарної освіти	4,22	1,7	4,52	1,7	3	32	322	3222	1
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,31	1,85	3,07	1,69	9	93	931	9311	3
каменотес на будівельних роботах	3,17	1,69	3,25	1,78	7	71	711	7113	3
касир (в банку)	4,32	1,96	4,31	1,79	4	42	421	4212	4
касир торговельного залу	3,27	1,71	3,42	1,69	4	42	421	4211	4
керуючий агентством нерухомості	6,2	1,96	6,58	1,8	1	13	131	1317	1
керуючий банком	6,9	2,11	7,72	1,56	1	12	121	1210	1
керуючий справами (центральні органи державної влади)	5,61	2,06	6,53	1,79	1	11	112	1120	1
керуючий фотоательє	5,36	1,85	5,34	1,75	1	13	131	1318	1
килимарник (на текстильному виробництві)	3,37	1,65	3,38	1,59	7	74	743	7432	5
кіномеханік	4,61	1,87	4,43	1,82	8	82	822	8224	3
кінооператор	5,51	1,94	5,44	1,84	3	31	313	3131	5
коваль-штампувальник	3,19	1,65	3,36	1,72	7	72	722	7221	3
колорист на поліграфічному виробництві	3,66	1,71	3,65	1,64	7	73	734	7341	3
комендант будинку	3,49	1,76	4,32	1,86	5	51	512	5121	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
комерсант	4,47	1,92	5,3	1,88	1	13	131	1314	1
комірник	3,06	1,69	4,06	1,89	9	94	941	9411	3
кондуктор громадського транспорту	2,89	1,91	2,69	1,69	5	51	511	5112	1
консьєрж	2,94	1,69	2,78	1,58	9	91	914	9141	1
контролер енергонагляду	3,87	1,77	4,56	1,91	9	91	915	9153	4
контролер квитків	2,63	1,77	2,59	1,55	4	42	421	4211	4
контролер промислових роботів	3,85	1,65	4,27	1,65	3	31	312	3123	3
контролер-касир	3,19	1,61	3,52	1,62	4	42	421	4211	4
коректор (коригування текстів)	3,8	1,69	3,65	1,58	4	41	414	4143	4
косметолог	4,6	2,06	5,38	1,78	5	51	514	5141	1
космонавт-дослідник	5,76	2,37	6,73	2,03	2	21	214	2149	3
кравець	3,32	1,6	4,04	1,63	7	74	743	7433	3
круп’є (в казино)	4,22	2,06	4,49	2,03	4	42	421	4213	4
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	4	1,7	4,41	1,57	3	33	331	3310	1
кур'єр	3,04	1,84	2,76	1,77	9	91	915	9151	1
кухар	4,6	2,03	4,76	1,76	5	51	512	5122	1
лаборант у науковому підрозділі	4,1	1,87	4,15	1,82	3	34	349	3491	4
лаборант-мікробіолог	4,18	1,94	4,29	1,8	8	82	822	8229	2
лакувальник шкір	3,32	1,8	3,28	1,66	7	74	744	7441	3
лейтенант збройних сил	5,48	2,18	5,15	1,94	3	34	345	3452	1
ливарник пластмас	3,13	1,74	3,07	1,64	8	82	823	8232	3
ливарник скла	3,29	1,79	3,52	1,7	8	81	813	8131	3
листоноша	2,55	1,69	2,92	1,79	4	41	414	4142	4
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	3,65	2,22	4,74	2,28	4	42	421	4214	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
лідер політичної партії	6,62	2,19	7,11	2,04	1	11	114	1141	1
лікар-дієтолог	5,02	1,87	5,6	1,69	2	22	222	2229	1
лікар-епідеміолог	5,06	1,92	5,68	1,81	2	22	222	2225	1
лікар-стоматолог	6,47	2,01	7,1	1,62	2	22	222	2222	1
лікар-терапевт	5,66	1,94	6,11	1,75	2	22	222	2221	1
лікар-хірург	6,67	2,07	7,34	1,54	2	22	222	2221	1
ліпник архітектурних деталей	3,89	1,81	4,25	1,7	7	71	713	7133	3
лісник	3,63	1,85	4,38	1,92	6	61	614	6141	2
лісоруб	2,83	1,67	3,09	1,72	6	61	614	6141	2
ловець бездоглядних тварин	2,93	1,85	2,36	1,64	9	92	921	9213	2
логопед	5,15	1,9	5,54	1,75	3	32	322	3229	1
лоцман	4,1	1,86	4,77	1,83	3	31	314	3142	4
майстер виробничого навчання	3,92	1,64	4,37	1,6	3	33	334	3340	1
майстер виробничої дільниці	4,2	1,68	5,03	1,71	1	12	122	1222	1
майстер гірничий	3,84	1,67	4,47	1,79	1	12	122	1222	1
майстер з добування нафти, газу та конденсату	5,09	2,07	5,06	1,83	1	12	122	1222	1
майстер-підривник	4,05	1,83	4,21	1,84	7	71	711	7112	3
маляр	3,09	1,81	3,45	1,76	7	71	714	7141	3
маркетолог	5,19	1,77	5,21	1,64	2	24	241	2419	4
масажист	4,58	1,95	5,28	1,85	3	32	322	3226	1
математик	4,82	2	5,15	1,8	2	21	212	2121	4
матрос	3,87	1,94	3,92	1,82	8	83	834	8340	3
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,52	1,57	3,67	1,6	8	82	825	8252	3
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,31	1,93	4,4	1,82	8	82	825	8253	3

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
машиніст екскаватора	3,29	1,71	3,48	1,58	8	81	811	8111	3
машиніст електропоїзда	3,72	1,77	4,41	1,83	8	83	831	8311	3
машиніст ескалатора	3,3	1,67	3,52	1,68	8	82	829	8290	3
машиніст крана (кранівник)	3,28	1,69	3,71	1,73	8	83	833	8333	3
машиніст підземних установок	3,71	1,78	3,93	1,76	8	83	833	8333	3
машиніст прибиральних машин	2,95	1,72	2,91	1,7	9	91	916	9161	3
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,7	1,71	3,77	1,67	6	61	615	6153	3
мельник	2,99	1,71	3,32	1,68	8	82	827	8273	3
менеджер з реклами	5,62	1,84	5,31	1,8	1	14	147	1476	1
менеджер в готельному господарстві	5,02	1,9	5,15	1,72	1	14	145	1455	1
менеджер в оптовій торгівлі	4,55	1,84	4,68	1,71	1	14	145	1452	1
менеджер з логістики	5,01	1,77	5,14	1,65	1	14	147	1475	1
менеджер з персоналу	4,83	1,77	5,03	1,69	1	14	147	1477	1
менеджер з туризму	5,06	1,82	5,19	1,73	1	14	144	1448	1
менеджер із збуту	4,57	1,74	4,86	1,72	1	14	147	1475	1
менеджер із зв'язків з громадськістю	4,83	1,73	5,3	1,68	1	14	147	1475	1
менеджер із надання кредитів	5,01	1,77	5,29	1,76	1	14	146	1463	1
менеджер із страхування	4,84	1,83	4,48	1,76	1	14	146	1465	1
менеджер із фінансового лізингу	4,99	1,92	5,45	1,86	1	14	146	1462	1
мер міста (міський голова)	7,24	2,15	8,02	1,64	1	11	113	1130	1
метеоролог	4,74	1,84	5,03	1,76	2	21	211	2112	2
методист з фізичної культури	4,26	1,81	4,48	1,71	2	23	235	2351	1
механік	3,63	1,68	4,06	1,7	3	31	311	3115	3
миротворець	4,77	2,18	5,4	1,98	5	51	516	5164	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
мисливець промисловий	3,9	1,69	4,18	1,77	6	61	615	6154	2
митний інспектор	5,56	2,09	6,74	1,76	3	34	344	3441	4
міліціонер	4,95	2,16	5,19	2,04	5	51	516	5162	1
міністр	7,39	2,09	8,11	1,65	1	11	112	1120	1
модель	5,62	2,24	5,91	2,02	5	52	521	5210	1
модельєр	5,7	2,1	5,94	1,85	2	24	245	2452	5
модельєр ортопедичного взуття	4,36	1,92	4,39	1,75	7	74	744	7442	5
модистка головних уборів	3,73	1,75	3,96	1,7	7	74	743	7435	5
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,29	1,81	3,21	1,83	5	51	513	5132	1
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	2,96	1,75	3,02	1,76	9	93	932	9321	3
монтажник радіоелектронної апаратури	3,99	1,69	4,45	1,69	7	72	724	7242	3
монтер кабельного виробництва	3,65	1,68	3,88	1,69	7	72	724	7245	3
монтувальник шин на виробництві	3,22	1,74	3,43	1,76	8	82	828	8284	3
моторист бурової установки	3,57	1,78	3,9	1,75	8	81	811	8113	3
музикант (артист) симфонічного оркестру	5,03	1,97	5,3	1,79	2	24	245	2453	5
муляр (рос. каменщик)	3,04	1,72	3,6	1,87	7	71	712	7122	3
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,87	1,9	3,67	1,73	7	73	734	7346	3
налагоджувальник деревообробного устаткування	3,61	1,72	3,97	1,71	7	74	742	7423	3
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,09	1,73	4,34	1,69	7	72	722	7223	3
намотувальник котушок трансформаторів	3,24	1,82	3,05	1,68	8	82	828	8282	3
народний депутат України	7,86	1,88	7,88	2	1	11	111	1110	1
настроювач піаніно та роялів	3,34	1,72	3,77	1,7	7	73	731	7312	5
натирач підлоги	1,73	1,35	2,21	1,58	9	91	913	9131	3
науковий співробітник	4,79	1,84	5,61	1,78	2	20	200	2000	4

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
начальник відділу з реклами	5,25	1,93	5,42	1,82	1	12	123	1234	1
начальник відділу маркетингу	5,27	1,84	5,65	1,73	1	12	123	1233	1
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,79	1,85	5,59	1,78	1	12	123	1235	1
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,44	1,91	5,93	1,75	1	12	123	1236	1
начальник морського порту	6,11	2,23	7,22	1,86	1	12	122	1226	1
нотаріус	6,11	1,99	7,05	1,67	2	24	242	2429	1
оббивальник меблів	2,91	1,45	3,68	1,77	7	74	743	7437	3
обробник волокна на лляному виробництві	3,25	1,68	3,1	1,59	7	74	743	7431	3
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,21	1,73	2,96	1,67	8	82	826	8265	3
овочівник	3,24	1,72	3,37	1,72	6	61	611	6111	2
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,75	1,64	4,07	1,59	8	81	816	8163	3
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,42	1,71	3,93	1,86	6	61	611	6113	2
оператор друкарського устаткування	4,07	1,8	3,76	1,59	8	82	825	8251	3
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,46	1,8	3,86	1,85	8	81	815	8155	3
оператор комп’ютерного набору	4,19	1,86	4,27	1,78	4	41	411	4112	4
оператор котельні	2,95	1,6	3,02	1,63	8	81	816	8162	3
оператор лінії виробництва морозива	3,54	1,87	3,42	1,6	8	82	827	8272	3
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,13	1,61	3,19	1,53	8	81	814	8141	3
оператор медичного устаткування	4,28	1,74	4,43	1,67	3	31	313	3133	3
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,46	1,77	3,9	1,8	8	81	812	8122	3
оператор пральні самообслуговування	3,27	1,78	3,13	1,72	8	82	826	8264	3
оператор реакторного відділення	4,26	2	4,42	1,95	8	81	816	8161	3
оператор сірникових автоматів	3,13	1,78	2,99	1,63	8	82	822	8222	3
оператор складально-пакувальних машин	3,45	1,72	3,32	1,66	8	81	817	8171	3

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
оптометрист	3,5	1,62	3,93	1,65	3	32	322	3224	1
організатор діловодства державної установи	4,78	2,07	5,13	1,79	3	34	343	3435	4
офіс-менеджер	4,81	1,83	4,62	1,69	1	12	124	1240	1
офіціант	3,17	1,73	3,56	1,74	5	51	512	5123	1
паркетник	3,28	1,69	3,71	1,77	7	71	713	7132	3
паркувальник	2,38	1,52	2,65	1,61	4	42	421	4215	1
паспортистка	3,82	1,76	4,57	1,84	4	41	414	4144	4
педагог-організатор	4,56	1,73	4,78	1,6	2	23	235	2359	1
пекар (на кондитерському виробництві)	3,69	1,74	4,01	1,72	7	74	741	7412	5
пекар комплексно-механізованої лінії	3,5	1,68	3,57	1,71	8	82	827	8274	3
перекладач	5,99	1,99	6,43	1,62	2	24	244	2444	4
перукар-модельєр	4,77	1,92	5,37	1,82	5	51	514	5141	1
пивовар	3,87	2,04	4,05	1,8	8	82	827	8278	3
письменник	5,3	2,06	6,11	1,91	2	24	245	2451	5
підприємець	6,45	1,8	6,66	1,68	1	13	131	1310	1
підсобний робітник	2,54	1,74	2,18	1,64	9	93	932	9322	3
пілот (льотчик)	5,75	2,09	6,52	1,71	3	31	314	3143	3
піскоструминник	3,07	1,8	3,09	1,74	7	71	714	7143	3
пожежний-рятувальник	5,14	2,1	5,38	1,99	5	51	516	5161	1
покоївка	2,74	1,49	2,91	1,66	5	51	514	5142	1
покрівельник сталевих покрівель	3,49	1,84	3,95	1,84	7	71	713	7131	3
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,14	1,64	3,23	1,68	7	72	722	7224	3
політолог	5,41	1,99	5,65	1,93	2	24	244	2443	1
помічник-консультант народного депутата України	6,57	1,96	7,02	1,92	2	24	241	2419	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
посол	6,71	2,34	7,78	1,68	1	11	112	1120	1
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,46	1,68	3,77	1,65	8	82	826	8266	3
прасувальник	2,78	1,7	2,7	1,62	9	91	913	9133	3
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, ряті-вник)	4,99	2,03	5,49	1,99	5	51	516	5169	1
представник з реклами	4,23	1,8	4,12	1,85	3	34	342	3429	1
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,61	2,02	8,16	1,44	1	11	114	1143	1
пресувальник картону	2,89	1,86	2,71	1,59	8	81	814	8143	3
пресувальник плит з очерету	2,74	1,68	2,6	1,63	7	74	742	7424	3
пресувальник плиткового чаю	2,64	1,66	2,65	1,5	8	82	827	8277	3
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,46	1,78	2,21	1,56	9	91	913	9132	3
прибиральник територій	1,98	1,6	2,16	1,76	9	91	916	9162	3
приватний детектив	6,07	1,93	5,91	1,83	3	34	345	3450	1
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	3,72	1,8	3,68	1,83	7	74	741	7414	2
провізор	4,12	1,72	4,67	1,74	2	22	222	2224	4
продавець на ринку	3,04	1,75	3,48	1,8	5	52	523	5230	1
продавець непродовольчих товарів	3,26	1,58	3,8	1,65	5	52	522	5220	1
продавець продовольчих товарів	3,51	1,66	4,12	1,74	5	52	522	5220	1
продюсер	6,52	2,07	6,69	1,8	1	12	122	1229	1
прокурор області	7,22	2,05	8,01	1,6	1	12	122	1229	1
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	4,91	1,95	5,47	1,87	2	24	241	2413	1
профконсультант	4,56	1,73	5,02	1,79	2	24	241	2412	1
прядильник	2,85	1,65	2,92	1,54	8	82	826	8261	3
психолог	5,47	1,91	5,84	1,77	2	24	244	2445	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
птахівник	3,28	1,74	3,32	1,73	6	61	612	6122	2
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	3,9	1,66	4,46	1,6	7	72	724	7243	3
регент	4,47	1,97	–	–	3	34	348	3480	1
режисер	6,28	2,01	6,61	1,64	2	24	245	2455	1
реквізитор	3,72	1,67	3,78	1,57	5	53	531	5312	3
ректор університету	7,12	1,89	7,84	1,53	1	12	121	1210	1
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,5	1,78	5,04	1,65	7	73	732	7324	5
ресторатор	5,1	1,9	5,68	1,96	1	13	131	1315	1
референт	4,61	1,77	5,11	1,76	3	34	343	3439	1
рибалка прибережного лову	3,11	1,72	3,25	1,61	6	61	615	6152	2
рибовод (кваліфікований робітник)	3,97	1,88	3,77	1,73	6	61	615	6151	2
рихтувальник кузовів	3,37	1,66	3,81	1,84	7	72	721	7213	3
різальник буряків на виробництві цукру	2,51	1,58	2,42	1,62	8	82	827	8276	3
різьбяр по дереву	3,49	1,61	3,99	1,71	7	73	733	7331	5
робітник з догляду за тваринами	3,54	1,91	2,96	1,75	6	61	612	6129	2
робітник на лісогосподарських роботах	3,42	1,81	3,18	1,86	6	61	614	6141	2
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,92	1,98	2,27	1,69	9	92	921	9211	2
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,84	1,78	3,91	1,7	8	82	828	8281	3
робітник фермерського господарства	3,11	1,82	3	1,85	6	61	613	6134	2
розклеювач оголошень	1,93	1,38	1,95	1,41	9	91	912	9120	4
розпорядник похорону	3,11	1,82	3,41	1,83	5	51	514	5143	1
розфасовувач тютюну	2,73	1,79	2,51	1,52	8	82	827	8279	3
садівник	3,38	1,72	3,78	1,66	6	61	611	6113	2
священнослужитель	4,76	2,16	5,7	2,08	2	24	246	2460	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
секретар	4,04	1,73	4,08	1,73	4	41	411	4115	4
сестра медична	4,04	1,88	4,36	1,73	3	32	323	3231	1
сировар-майстер	3,69	1,78	3,83	1,65	7	74	741	7413	3
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,24	1,75	4,55	1,6	2	21	213	2139	4
складальник виробів з деревини	3,4	1,76	3,52	1,74	8	82	828	8285	3
складальник мікросхем	4,02	1,94	4,32	1,88	8	82	828	8283	3
складальник паперових виробів	2,93	1,65	2,84	1,68	8	82	828	8286	3
склодув	3,23	1,7	3,31	1,69	7	73	732	7322	5
склопротиральник (мийник вікон)	2,34	1,71	2,35	1,67	9	91	914	9142	3
скляр	2,89	1,58	3,12	1,66	7	71	713	7135	3
слідчий органів внутрішніх справ	5,63	1,98	6,18	1,73	2	24	242	2423	1
слюсар з ремонту автомобілів	4,35	1,8	4,96	1,9	7	72	723	7231	3
слюсар-інструментальник	3,45	1,62	3,73	1,69	7	72	722	7222	3
слюсар-ремонтник	3,25	1,68	3,63	1,68	7	72	722	7222	3
слюсар-сантехнік	3,36	1,69	3,63	1,83	7	71	713	7136	3
сортувальник коксу	2,89	1,96	2,48	1,59	8	81	815	8159	3
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,29	1,68	3,22	1,67	7	74	742	7421	2
сортувальник тютюну	2,95	1,85	2,76	1,67	7	74	741	7416	2
соціальний робітник	4,42	1,71	4,42	1,82	5	51	513	5133	1
соціолог	4,97	1,78	5,06	1,8	2	24	244	2442	1
спеціаліст державної служби (державний службовець)	5,85	1,94	6,27	1,81	2	24	241	2419	4
співак (музикант) у нічному клубі	5,23	2,02	5,18	1,92	3	34	347	3473	5
спортсмен-професіонал	6,25	2,12	6,6	1,79	3	34	347	3475	1
сталевар мартенівської печі	3,36	1,6	3,74	1,89	8	81	812	8121	3

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
статистик	4,31	1,78	4,21	1,68	4	41	412	4122	4
столяр	3,51	1,61	4,04	1,76	7	74	742	7422	3
сторож	2,39	1,77	2,38	1,63	9	91	915	9152	1
суддя	7,41	1,86	7,83	1,59	2	24	242	2422	1
судовий виконавець	6,28	1,85	6,17	1,81	3	34	343	3432	1
такелажник	3,1	1,59	3,28	1,66	7	72	721	7215	3
тарифікатор	4,03	1,73	4	1,54	4	41	412	4121	4
тваринник	3,26	1,75	3,15	1,75	6	61	612	6121	2
телеведучий	6,19	2,01	6,94	1,6	3	34	347	3472	4
телеоператор	5,81	1,74	5,89	1,7	3	31	313	3132	5
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,7	1,74	3,69	1,79	4	42	422	4223	3
тесляр	3,55	1,68	3,94	1,77	7	71	712	7124	3
технік аеродромної служби	4,15	1,87	4,33	1,8	3	31	314	3145	3
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,55	1,63	3,94	1,72	3	31	311	3117	3
технік з радіолокації	4,09	1,82	4,21	1,7	3	31	311	3114	3
технік-дозиметрист	3,57	1,7	3,64	1,57	3	31	311	3111	3
технік-землевпрорядник	3,65	1,62	4,85	1,84	3	32	321	3212	4
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,76	1,71	3,71	1,72	3	31	311	3116	3
технік-оператор електронного устаткування	4	1,7	4,22	1,58	3	31	313	3139	3
технік-проектувальник на будівництві	4,34	1,75	5,12	1,76	3	31	311	3112	3
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,4	1,82	4,57	1,84	3	35	355	3550	3
технік-топограф	3,76	1,67	3,8	1,54	3	31	311	3118	4
ткач	3,05	1,6	3,22	1,56	8	82	826	8262	3
товарознавець	4,05	1,61	4,51	1,7	3	34	341	3419	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	σ	M	σ	клас	підклас	група	підгрупа	тип
токар	3,45	1,67	3,75	1,69	8	82	821	8211	3
токсиколог	4,13	1,75	4,43	1,74	2	22	221	2212	2
торговельний брокер (маклер)	4,55	1,85	4,81	1,76	3	34	342	3421	1
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,28	1,93	5,29	1,79	3	34	341	3413	1
тракторист-машиніст	3,13	1,75	3,41	1,65	8	83	833	8331	3
трубопрокатник	3,11	1,66	3,35	1,74	8	81	812	8124	3
туризмознавець	4,99	1,86	4,73	1,75	2	24	248	2481	4
тюремний охоронець	3,02	1,93	2,91	1,8	5	51	516	5163	1
укладальник-пакувальник	2,89	1,72	2,72	1,58	9	93	932	9322	3
учитель-дефектолог	4,72	1,78	5,02	1,71	2	23	234	2340	1
фарбувальник приладів і деталей	2,98	1,63	3,06	1,64	7	71	714	7142	3
фарбувальник хутра	3,13	1,69	3,17	1,55	7	74	743	7434	3
фармацевт	5,2	1,99	5,57	1,76	3	32	322	3228	4
фахівець з біотехнології	4,81	1,88	5,02	1,78	3	32	321	3211	2
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,39	1,84	4,27	1,8	2	24	244	2446	1
фахівець з інформаційних технологій	4,98	1,95	5,4	1,82	3	31	312	3121	4
фахівець з конференц-сервісу	4,18	1,68	4,79	1,62	3	34	341	3414	1
фахівець із готельної справи	4,91	1,86	5,07	1,68	2	24	248	2482	1
фахівець із санітарно-курортної справи	4,39	1,79	5,02	1,72	2	24	248	2483	1
фельдшер	4,39	1,89	4,87	1,76	3	32	322	3221	1
фельдшер ветеринарної медицини	4,29	1,82	4,66	1,82	3	32	322	3227	2
фермер	3,85	1,96	4,64	2,02	6	61	613	6131	2
фізик	4,58	1,97	5,08	1,83	2	21	211	2111	4
фінансовий директор	6,53	1,96	7,17	1,61	1	12	123	1231	1

Професії та заняття	Учні		Дорослі		Угрупування класифікатора				
	M	**σ**	**M**	**σ**	клас	підклас	група	підгрупа	тип
фонотекар	3,78	1,69	3,55	1,51	5	53	531	5311	4
формувальник машинного формування	3,78	1,75	3,59	1,66	7	72	721	7211	3
фотограф	4,98	1,92	4,68	1,66	7	73	734	7344	5
фрезерувальник	3,61	1,71	3,75	1,75	8	82	821	8211	3
хімік	4,49	2,04	4,73	1,78	2	21	211	2113	4
хореограф	5,23	1,97	4,99	1,81	2	24	245	2454	5
художник	5,26	2,05	5,8	1,73	2	24	245	2452	5
художник-оформлювач	4,69	1,82	4,94	1,64	3	34	347	3471	5
цілитель	3,74	2,09	4,8	2,26	3	32	324	3241	1
черговий по вокзалу	2,84	1,66	3,66	1,97	4	41	413	4133	1
черговий стрілочного поста на залізниці	3,17	1,82	3,17	1,88	8	83	831	8312	3
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	3,02	1,72	2,88	1,59	8	82	826	8269	3
швачка	2,95	1,76	3,52	1,71	8	82	826	8263	3
ювелір-гравер	5,69	1,93	5,8	1,88	7	73	731	7313	5
юрисконсульт	5,88	1,94	6,69	1,76	2	24	242	2429	1

Таблиця 37. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за освітою (у балах)

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
агент з організації туризму	4,8	1,9	4,9	1,8	4,9	1,7	4,88	1,76	4,92	1,85	4,8	1,65	4,55	1,62
агент з постачання	4,0	1,7	4,2	1,7	4,1	1,6	4,33	1,68	4,33	1,73	4,3	1,70	4,23	1,69
агент страховий	5,0	2,0	5,1	2,0	5,0	2,0	4,45	1,99	4,55	1,98	4,43	1,85	4,11	1,93
агент торговельний	4,3	1,8	4,3	1,9	4,2	1,6	4,19	1,72	4,41	1,80	4,34	1,81	4,17	1,72
агроном	4,1	1,9	4,1	1,9	4,4	1,8	4,97	1,89	4,82	2,02	5,12	1,99	5,19	1,99
адвокат	7,2	1,7	7,5	1,5	7,5	1,4	7,77	1,35	7,83	1,32	7,64	1,48	7,46	1,65

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
адміністратор	5,3	1,9	5,5	1,9	5,5	1,8	5,79	1,71	5,81	1,76	5,78	1,68	5,73	1,83
адміністратор бази даних	5,1	1,8	5,3	1,9	5,4	1,8	5,4	1,66	5,24	1,67	5,28	1,72	5,05	1,71
актор (актриса)	6,1	2,2	6,3	2,1	6,4	2,1	6,56	1,83	6,55	1,81	6,6	1,76	6,65	1,79
акушерка	4,1	1,9	4,0	2,1	4,4	1,9	5,09	2,05	5,22	1,99	5,25	1,98	5,28	2,00
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,4	2,0	5,7	2,0	5,9	1,8	6,33	1,87	5,95	1,80	5,93	1,67	5,7	1,81
аналітик консолідованої інформації	4,5	1,8	4,6	1,8	4,8	1,8	5,29	1,87	5,08	1,80	5,01	1,74	4,97	1,87
антикорозійник	3,1	1,7	3,2	1,7	3,3	1,7	3,2	1,69	3,21	1,61	3,36	1,59	3,3	1,67
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,3	1,9	4,3	2,0	4,6	1,8	4,56	1,87	4,54	1,86	4,56	1,88	4,79	1,99
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	3,5	1,8	3,4	1,8	3,6	1,7	3,28	1,76	3,5	1,71	3,57	1,75	3,67	1,73
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,9	1,9	3,9	2,0	4,0	2,0	4,08	1,91	4,08	1,83	4,18	1,88	3,86	1,93
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,4	1,8	3,3	1,7	3,4	1,7	3,43	1,61	3,42	1,66	3,54	1,68	3,73	1,77
апаратник-лаковар	3,2	1,8	3,2	1,8	3,3	1,8	3,02	1,56	3,23	1,53	3,32	1,58	3,31	1,58
артист цирку	4,3	1,9	4,4	2,0	4,6	2,0	5,39	1,88	5,02	1,97	5,26	1,92	5,16	1,92
архіваріус	4,1	1,8	4,1	1,7	4,3	1,9	4,21	1,87	4,23	1,80	4,36	1,83	4,2	1,80
архітектор	6,0	2,0	6,2	1,9	6,3	1,8	6,43	1,64	6,48	1,79	6,57	1,65	6,37	1,69
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,7	1,8	3,6	1,7	3,8	1,8	3,75	1,72	3,75	1,76	3,8	1,71	3,91	1,83
асистент вчителя-реабілітолога	3,7	1,7	3,6	1,7	3,9	1,7	3,98	1,71	3,92	1,74	4,08	1,66	4,02	1,64
астролог	4,4	1,9	4,5	2,0	4,7	2,0	4,88	2,20	4,64	2,08	5,01	1,98	4,89	2,03
аудитор	4,4	1,8	4,5	1,8	4,7	1,8	5,48	1,85	5,33	1,70	5,3	1,76	5,3	1,74
аукціоніст	4,5	1,9	4,7	1,9	4,4	1,7	4,97	1,83	4,8	1,80	4,77	1,79	4,61	1,72
бармен	3,9	1,8	4,0	1,8	4,0	1,6	4,26	1,88	4,52	1,89	4,39	1,86	4,26	1,86
бджоляр	3,7	1,9	3,5	1,7	3,7	1,7	4,49	1,83	4,29	1,91	4,5	1,85	4,59	1,93
бетоняр	2,8	1,6	2,8	1,7	2,9	1,7	2,92	1,74	2,99	1,67	3,02	1,68	3,03	1,69
бібліотекар	3,4	1,7	3,4	1,8	3,6	1,6	3,78	1,78	3,58	1,70	3,92	1,73	3,91	1,78
біолог	4,5	1,9	4,6	2,1	4,9	1,7	4,83	1,70	4,73	1,66	4,92	1,66	4,84	1,78
біржовий маклер	4,7	1,8	4,9	1,9	5,2	1,8	5,32	1,61	5,31	1,84	5,01	1,73	4,82	1,84

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
бортпровідник (стюардеса)	4,6	1,9	4,7	2,1	4,9	1,9	5,42	1,83	5,4	1,79	5,61	1,75	5,32	1,70
бригадир на швацькому виробництві	3,7	1,7	3,8	1,7	4,0	1,6	4,32	1,46	4,37	1,67	4,49	1,52	4,51	1,56
брошурувальник	2,7	1,4	2,7	1,5	2,7	1,3	2,77	1,55	2,9	1,51	2,98	1,60	2,85	1,40
бульдозерист	3,0	1,7	2,9	1,7	3,1	1,7	3,03	1,56	3,29	1,66	3,35	1,73	3,3	1,67
бухгалтер	5,0	1,8	5,0	1,9	5,0	1,8	5,62	1,59	5,73	1,63	5,75	1,65	5,53	1,66
вантажник	2,3	1,6	2,5	1,7	2,4	1,6	2,32	1,66	2,64	1,76	2,44	1,71	2,44	1,75
варник асфальтової маси	2,8	1,8	2,7	1,8	2,8	1,7	2,68	1,80	2,6	1,53	2,77	1,74	2,92	1,94
варник сиропів, соків та екстрактів	3,1	1,8	3,1	1,8	3,1	1,8	2,99	1,64	2,92	1,54	2,99	1,59	2,93	1,54
варник целюлози	3,1	1,8	3,0	1,8	3,1	1,9	2,76	1,56	2,88	1,57	2,89	1,62	2,88	1,68
верхолаз	3,4	1,7	3,5	1,8	3,7	1,8	3,65	1,77	4,01	2,00	3,91	1,92	4,18	1,90
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,8	2,0	4,9	2,1	4,9	1,8	5,43	1,87	5,49	1,79	5,51	1,81	5,55	1,76
викладач вищого навчального закладу	5,7	2,0	6,0	2,0	6,2	1,9	6,71	1,60	6,63	1,61	6,77	1,57	6,71	1,70
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,6	1,7	3,5	1,7	3,6	1,7	3,02	1,67	3,11	1,58	3,1	1,79	3,17	1,60
виноградар	3,7	1,9	3,6	1,8	3,7	1,9	3,75	1,65	3,8	1,72	3,73	1,71	3,77	1,74
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,3	1,9	4,4	1,9	4,6	1,8	4,86	1,99	4,68	1,99	4,96	1,82	4,92	1,83
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,6	1,7	3,4	1,7	3,6	1,6	3,8	1,67	3,84	1,76	3,83	1,71	3,94	1,68
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,2	1,8	4,3	1,9	4,3	1,7	4,49	1,77	4,5	1,85	4,67	1,85	4,54	1,85
вишивальник на шкірі та хутрі	3,6	1,7	3,6	1,8	3,8	1,6	3,91	1,87	3,77	1,68	3,85	1,63	3,79	1,73
відповідальний секретар редакції	4,7	1,8	4,8	1,8	4,9	1,8	5,16	1,81	5,07	1,76	5,13	1,69	4,79	1,74
візажист-стиліст	4,9	2,0	5,0	2,1	4,9	1,9	5,66	1,86	5,33	1,81	5,39	1,88	4,98	1,91
військовослужбовець	5,3	2,1	5,7	2,1	5,7	1,9	5,46	1,89	5,47	1,77	5,62	1,85	5,49	1,98
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,2	1,8	3,1	1,7	3,3	1,7	3,72	1,77	3,65	1,66	3,87	1,80	3,86	1,83
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,4	1,8	3,5	1,9	3,4	1,7	3,94	1,78	4,02	1,85	4,22	1,76	3,91	1,78
водій вантажівки	3,2	1,7	3,1	1,8	3,3	1,7	3,46	1,67	3,64	1,81	3,66	1,68	3,65	1,70
водій навантажувача	3,2	1,7	3,2	1,8	3,4	1,7	3,4	1,60	3,54	1,66	3,49	1,70	3,43	1,66
водолаз	4,0	1,9	4,2	2,1	4,4	2,0	4,78	1,93	4,54	1,89	4,76	1,93	4,8	1,97
возій продукції лісу	3,1	1,8	3,0	1,7	3,2	1,8	2,82	1,68	3,07	1,60	3,1	1,78	3,07	1,66
ворожка	2,8	2,0	2,8	2,0	3,2	2,2	3,53	2,24	3,65	2,27	3,48	2,20	3,57	2,25

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
вчитель початкової школи	4,5	1,9	4,5	1,9	4,6	1,8	4,82	1,68	4,71	1,68	4,94	1,72	4,88	1,78
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,7	1,9	4,8	1,9	5,0	1,9	5,07	1,67	4,94	1,67	5,19	1,64	5,3	1,84
генерал збройних сил	6,9	2,3	7,2	2,1	7,2	2,1	7,72	1,61	7,7	1,68	7,77	1,60	7,62	1,93
геодезист	3,6	1,7	3,9	1,8	3,9	1,8	4,13	1,65	4,3	1,91	4,39	1,75	4,32	1,82
геолог	4,3	1,9	4,6	1,9	4,8	1,7	4,85	1,78	4,69	1,72	4,92	1,71	5,11	1,71
гідроакустик	3,6	1,7	3,6	1,5	3,7	1,4	3,8	1,47	3,83	1,62	3,87	1,54	3,77	1,51
гідрометеоспостерігач	4,2	1,8	4,4	1,9	4,4	1,7	4,16	1,56	4,22	1,66	4,24	1,68	4,14	1,79
гірник (шахтар)	4,3	2,1	4,2	2,1	4,5	2,1	3,87	2,07	4,12	1,98	4,21	2,08	4,29	2,12
гірник підземний	3,7	1,8	3,6	1,7	3,9	1,7	3,59	1,94	3,83	1,92	3,92	1,89	3,98	1,86
годинникар з ремонту механічних годинників	3,5	1,7	3,5	1,7	3,9	1,7	3,92	1,66	3,92	1,70	3,77	1,61	3,87	1,79
голова благодійної громадської організації	5,2	2,0	5,3	2,1	5,6	1,8	5,81	2,08	5,67	1,90	5,8	1,83	5,74	1,81
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	6,9	2,3	7,2	2,4	7,3	2,2	8	1,67	8,04	1,74	8,13	1,53	8,28	1,44
голова профспілки	4,8	1,9	5,0	2,0	5,3	1,8	5,37	2,08	5,42	1,99	5,47	1,96	5,49	2,15
голова сільськогосподарського кооперативу	4,9	1,8	5,1	2,0	5,3	1,8	5,74	1,84	5,76	1,88	5,89	1,87	5,68	1,99
головний бухгалтер	5,8	2,1	6,0	2,1	6,2	1,9	6,56	1,72	6,51	1,65	6,5	1,66	6,16	1,94
гончар	3,3	1,6	3,2	1,6	3,4	1,6	3,31	1,59	3,3	1,59	3,56	1,65	3,55	1,69
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,2	1,7	3,2	1,7	3,2	1,7	3,21	1,58	3,15	1,63	3,13	1,68	3,22	1,70
гравер скла	3,6	1,6	3,5	1,7	3,8	1,6	3,83	1,66	3,87	1,57	3,93	1,54	3,87	1,74
гравер шрифту	3,6	1,7	3,6	1,7	3,7	1,6	3,71	1,61	3,67	1,57	3,77	1,63	3,56	1,55
гувернантка	3,4	1,7	3,4	1,8	3,4	1,6	3,27	1,84	3,26	1,76	3,4	1,81	3,2	1,59
дегустатор соків	3,6	2,0	3,5	2,0	3,5	1,8	3,7	1,99	3,51	1,88	3,64	1,84	3,35	1,98
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,6	1,9	3,6	2,0	3,8	1,8	3,57	1,87	3,52	1,71	3,74	1,79	3,53	1,81
декан	6,1	2,1	6,5	2,1	6,9	1,9	7,44	1,54	7,2	1,65	7,37	1,55	7,31	1,56
декоратор вітрин	3,9	1,7	4,0	1,8	4,2	1,7	4,21	1,80	4,17	1,69	4,26	1,71	4,06	1,87
державний податковий інспектор	5,7	2,1	6,0	2,0	6,0	1,8	6,72	1,86	6,6	1,93	6,64	1,90	6,55	1,95
дизайнер	5,6	2,1	5,8	2,1	5,9	2,0	6,02	1,94	5,86	1,78	5,95	1,87	5,32	1,96
директор великого підприємства	6,5	2,2	6,8	2,2	7,0	1,9	7,48	1,72	7,63	1,51	7,6	1,56	7,5	1,77

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
директор з капітального будівництва	5,9	1,9	6,1	1,9	6,2	1,8	7,05	1,63	6,86	1,68	6,87	1,72	6,89	1,77
директор загальноосвітньої школи	6,1	2,0	6,2	2,1	6,4	1,9	6,84	1,67	6,75	1,70	7	1,56	6,95	1,71
директор малого промислового підприємства	5,5	1,9	5,7	2,0	6,0	1,7	6,67	1,71	6,38	1,73	6,59	1,76	6,52	1,79
директор малого транспортного підприємства	5,6	1,9	5,8	1,9	5,9	1,7	6,56	1,62	6,46	1,67	6,5	1,71	6,56	1,70
директор малої будівельної фірми	5,6	1,9	5,7	2,0	6,1	1,8	6,52	1,71	6,54	1,69	6,59	1,66	6,61	1,77
диск-жокей	4,3	1,9	4,5	2,0	4,5	1,8	4,69	2,00	4,39	1,86	4,53	1,92	4,26	1,92
диспетчер вантажних перевезень	3,7	1,6	3,7	1,8	4,0	1,7	4,04	1,54	4,12	1,62	4,28	1,62	4,13	1,62
диспетчер центру керування повітряним рухом	4,9	2,1	5,1	2,1	5,3	1,9	5,4	1,90	5,48	1,94	5,54	1,85	5,41	1,91
дистиляторник ртуті	3,3	1,9	3,1	1,9	3,2	1,8	2,84	1,61	2,92	1,72	2,95	1,71	2,93	1,84
диякон	4,2	2,1	4,2	2,0	4,5	2,1	4,94	2,05	4,96	2,07	5	2,01	5,42	1,97
дояр	2,1	1,6	2,1	1,5	2,2	1,5	2,48	1,49	2,54	1,49	2,66	1,68	2,64	1,47
дренажник	3,0	1,7	3,0	1,7	3,0	1,6	2,91	1,59	3,01	1,55	3,02	1,57	3,07	1,58
друкарка	3,3	1,6	3,2	1,6	3,2	1,5	3,18	1,60	3,12	1,44	3,28	1,66	3,13	1,54
еколог	4,6	1,9	4,6	1,8	5,0	1,9	5,14	1,83	4,91	1,85	5,19	1,80	4,96	1,77
економіст	6,1	1,9	6,3	1,9	6,3	1,7	6,3	1,64	6,22	1,69	6,17	1,73	6,25	1,62
економіст-статистик	5,9	1,9	6,0	1,9	5,9	1,9	6	1,67	5,99	1,77	5,89	1,66	5,81	1,60
екскурсовод	4,6	1,9	4,5	1,9	4,6	1,7	4,71	1,76	4,66	1,76	4,85	1,63	4,47	1,70
експедитор	4,3	1,8	4,3	1,8	4,3	1,7	4,31	1,58	4,3	1,63	4,42	1,73	4,23	1,65
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,0	1,8	4,1	1,8	4,2	1,6	4,38	1,73	4,15	1,73	4,36	1,56	4,3	1,77
електрик дільниці	3,6	1,8	3,8	1,8	3,9	1,9	4,09	1,79	4,41	1,94	4,36	1,79	4,26	1,78
електрогазозварник	3,8	1,8	3,6	1,7	4,0	1,8	4,37	1,89	4,42	1,77	4,38	1,80	4,52	1,76
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,7	1,7	3,7	1,7	4,0	1,7	3,98	1,63	4,04	1,63	4,13	1,56	4,13	1,60
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	3,9	1,8	3,8	1,7	4,0	1,7	3,8	1,53	4,08	1,56	4,27	1,68	4,13	1,61
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,2	1,6	3,3	1,5	3,5	1,5	3,89	1,70	3,9	1,67	4	1,62	3,9	1,59
естрадний співак (артист-вокаліст)	6,2	2,2	6,4	2,2	6,4	2,2	6,82	1,93	6,73	1,94	6,65	1,89	6,59	1,83

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
журналіст	5,9	2,0	5,9	2,0	6,4	1,7	6,69	1,60	6,51	1,61	6,62	1,57	6,6	1,72
завантажувач термічних печей	3,0	1,5	2,9	1,5	3,1	1,4	3,1	1,75	3,28	1,75	3,25	1,69	3,39	1,87
завідувач ательє	4,7	1,9	4,8	2,0	4,9	1,7	5,22	1,77	5,04	1,69	5,39	1,76	5,24	1,73
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,7	1,9	7,1	1,7	7,0	1,7	7,09	1,74	7,11	1,65	7,13	1,71	7,1	1,77
завідувач господарства	5,1	1,8	5,4	1,8	5,4	1,8	6,11	1,89	6,11	1,93	6,12	1,88	6,38	1,92
завідувач гуртожитку	4,0	1,8	4,0	1,8	4,1	1,7	4,64	1,87	4,67	1,83	4,9	1,78	4,75	1,80
завідувач дослідної лабораторії	5,0	2,0	5,3	1,9	5,3	1,9	6,3	1,68	6,03	1,90	6,01	1,84	6,03	1,86
завідувач ломбарду	4,6	1,9	4,6	2,0	4,9	1,8	5,66	1,95	5,53	1,92	5,66	1,94	5,56	1,89
завідувач оранжереї	4,2	1,8	4,3	1,9	4,4	1,7	4,84	1,81	4,75	1,84	4,83	1,76	4,88	1,92
завідувач позашкільного закладу	5,0	1,9	5,3	1,8	5,2	1,7	5,78	1,66	5,72	1,75	5,9	1,76	5,9	1,84
завідувач ринку	5,4	1,9	5,5	1,9	5,6	1,8	6,94	1,80	6,89	1,93	6,91	1,77	6,92	1,87
завідувач складу	4,1	1,8	4,0	1,8	4,2	1,9	4,97	1,81	5,11	1,98	5,21	1,86	5,4	1,90
завідувач хірургічного відділення	6,2	2,1	6,5	2,0	6,8	1,8	7,41	1,44	7,34	1,57	7,44	1,58	7,47	1,48
закрійник гумових виробів та деталей	3,2	1,7	3,1	1,7	3,3	1,7	3	1,55	3,11	1,56	3,19	1,59	3,23	1,58
закупник	3,8	1,7	3,7	1,7	3,7	1,8	3,68	1,57	3,66	1,52	3,82	1,59	3,66	1,61
звірівник	3,3	1,7	3,3	1,7	3,2	1,4	3,16	1,53	3,27	1,56	3,29	1,64	3,38	1,65
зоотехнік ферми	3,5	1,7	3,4	1,6	3,6	1,7	4,22	1,84	4,32	1,79	4,34	1,78	4,43	1,87
зубний технік	4,5	1,9	4,7	2,0	5,0	1,9	6,34	1,73	6,3	1,92	6,28	1,79	6,19	1,94
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,5	1,7	3,4	1,7	3,7	1,7	3,44	1,66	3,57	1,61	3,69	1,78	3,65	1,68
інженер з гірничих робіт	4,6	1,7	4,8	1,8	5,0	1,6	5,54	1,79	5,28	1,85	5,32	1,79	5,47	1,87
інженер з меліорації	4,2	1,8	4,1	1,7	4,5	1,7	4,44	1,65	4,55	1,67	4,69	1,70	4,77	1,74
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,4	2,0	4,5	2,1	4,4	2,1	4,69	2,11	4,88	1,95	4,78	2,01	4,74	1,96
інженер-будівельник	4,5	1,7	4,5	1,8	4,8	1,8	5,47	1,84	5,28	1,83	5,51	1,75	5,37	1,79
інженер-електронік	4,5	1,8	4,6	1,9	5,0	1,7	5,49	1,79	5,3	1,67	5,51	1,78	5,33	1,80
інженер-енергетик	4,8	2,0	4,8	2,0	5,1	1,9	5,38	1,72	5,12	1,75	5,38	1,71	5,36	1,76
інженер-конструктор	4,7	1,8	4,9	1,9	5,2	1,8	5,56	1,75	5,45	1,84	5,57	1,75	5,48	1,79
інженер-механік	4,9	1,9	5,0	1,8	5,3	1,8	5,33	1,71	5,37	1,73	5,56	1,70	5,48	1,74

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
інженер-програміст	6,2	1,8	6,3	1,9	6,3	1,9	6,69	1,54	6,51	1,71	6,5	1,57	6,27	1,55
інженер-технолог	4,5	1,8	4,6	1,9	4,7	1,8	5,13	1,62	5,09	1,69	5,3	1,58	5,24	1,62
інспектор державний рибоохорони	4,5	1,9	4,7	1,9	4,7	1,7	5,71	1,88	5,49	1,98	5,61	1,90	5,8	1,97
інспектор з виплати пенсій	4,0	1,7	4,2	1,8	4,3	1,6	4,73	1,82	4,84	1,81	5,08	1,87	5,05	1,93
інспектор з кадрів	4,8	1,8	4,9	1,9	5,1	1,7	5,63	1,52	5,32	1,64	5,52	1,71	5,49	1,67
інспектор з ліцензування	4,8	1,9	5,0	1,8	5,2	1,7	5,61	1,82	5,52	1,91	5,49	1,77	5,31	1,83
інспектор з охорони праці	4,8	1,8	4,9	1,9	5,0	1,8	5,24	1,84	5,25	1,93	5,28	1,79	5,28	1,72
інспектор патрульної служби	5,1	2,1	5,2	2,0	5,5	1,9	-	.	-	.	-	.	-	.
інспектор шкіл	4,4	1,9	4,3	1,9	4,6	1,9	5,25	1,75	5,33	1,82	5,61	1,80	5,55	1,78
інструктор з протипожежної профілактики	4,3	1,8	4,4	1,8	4,5	1,6	4,82	1,90	4,8	1,74	4,92	1,73	5,04	1,89
інструктор із санітарної освіти	4,2	1,7	4,2	1,7	4,4	1,6	4,5	1,74	4,32	1,70	4,62	1,65	4,57	1,74
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,3	1,9	3,2	1,8	3,4	1,9	3,07	1,77	2,93	1,57	3,09	1,71	3,21	1,73
каменотес на будівельних роботах	3,2	1,7	3,0	1,7	3,2	1,7	3,18	1,83	3,16	1,70	3,3	1,80	3,34	1,81
касир (в банку)	4,3	2,0	4,3	2,0	4,3	1,8	4,3	1,84	4,3	1,75	4,34	1,81	4,3	1,75
касир торговельного залу	3,3	1,7	3,3	1,8	3,2	1,6	3,29	1,65	3,42	1,70	3,47	1,74	3,44	1,62
керуючий агентством нерухомості	6,1	2,0	6,4	1,9	6,2	1,9	6,65	1,82	6,7	1,77	6,53	1,78	6,49	1,86
керуючий банком	6,8	2,1	6,9	2,2	7,2	2,0	7,79	1,55	7,79	1,57	7,75	1,44	7,5	1,76
керуючий справами (центральні органи держав-ної влади)	5,5	2,0	5,7	2,1	5,7	2,0	6,42	1,86	6,56	1,87	6,5	1,70	6,61	1,81
керуючий фотоательє	5,2	1,9	5,5	1,8	5,5	1,8	5,26	1,78	5,32	1,74	5,34	1,79	5,39	1,61
килимарник (на текстильному виробництві)	3,3	1,6	3,3	1,7	3,5	1,7	3,27	1,62	3,35	1,56	3,45	1,57	3,35	1,62
кіномеханік	4,5	1,9	4,8	1,9	4,5	1,8	4,5	1,84	4,47	1,85	4,42	1,80	4,37	1,83
кінооператор	5,3	2,0	5,7	2,0	5,7	1,8	5,56	1,87	5,4	1,77	5,46	1,81	5,32	1,93
коваль-штампувальник	3,2	1,6	3,1	1,7	3,2	1,7	3,19	1,72	3,32	1,74	3,37	1,66	3,55	1,80
колорист на поліграфічному виробництві	3,6	1,6	3,7	1,9	3,8	1,7	3,68	1,74	3,59	1,58	3,7	1,58	3,57	1,77
комендант будинку	3,5	1,8	3,4	1,8	3,6	1,6	4,39	1,80	4,14	1,96	4,39	1,89	4,28	1,72
комерсант	4,4	1,9	4,4	1,9	4,8	1,9	5,4	1,93	5,23	1,91	5,33	1,86	5,27	1,88
комірник	3,1	1,7	3,0	1,7	3,1	1,7	3,75	1,82	3,98	1,96	4,14	1,89	4,27	1,80

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
кондуктор громадського транспорту	2,9	1,9	2,8	2,0	2,9	1,9	2,53	1,71	2,66	1,53	2,81	1,78	2,6	1,65
консьєрж	2,9	1,7	2,9	1,7	3,0	1,7	2,75	1,55	2,68	1,49	2,84	1,61	2,81	1,62
контролер енергонагляду	3,8	1,8	4,0	1,8	4,0	1,7	4,59	2,01	4,34	1,85	4,62	1,89	4,68	1,96
контролер квитків	2,7	1,8	2,6	1,8	2,5	1,7	2,42	1,49	2,53	1,55	2,68	1,62	2,6	1,43
контролер промислових роботів	3,8	1,7	3,9	1,7	3,9	1,6	4,2	1,66	4,21	1,63	4,31	1,66	4,32	1,64
контролер-касир	3,2	1,6	3,2	1,7	3,3	1,6	3,46	1,54	3,44	1,62	3,57	1,68	3,53	1,55
коректор (коригування текстів)	3,8	1,7	3,8	1,7	3,8	1,7	3,51	1,57	3,62	1,65	3,79	1,56	3,54	1,56
косметолог	4,6	2,1	4,5	2,1	4,7	2,0	5,58	1,79	5,4	1,78	5,4	1,75	5,09	1,81
космонавт-дослідник	5,6	2,4	5,7	2,4	6,2	2,2	6,75	2,03	6,56	2,01	6,74	2,05	6,9	1,98
кравець	3,3	1,6	3,2	1,6	3,5	1,5	4	1,66	3,98	1,67	4,06	1,58	4,08	1,67
круп’є (в казино)	4,1	2,0	4,3	2,1	4,4	2,0	4,68	2,07	4,54	2,02	4,46	2,02	4,31	1,98
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	4,0	1,7	4,0	1,8	4,0	1,5	4,39	1,58	4,31	1,59	4,46	1,54	4,41	1,64
кур'єр	3,0	1,8	3,1	1,9	2,9	1,8	2,7	1,78	2,82	1,77	2,81	1,78	2,62	1,68
кухар	4,6	2,0	4,7	2,1	4,6	2,0	4,72	1,73	4,8	1,78	4,78	1,76	4,69	1,80
лаборант у науковому підрозділі	4,0	1,8	4,1	1,9	4,3	1,8	4,14	1,80	4,03	1,84	4,23	1,82	4,11	1,76
лаборант-мікробіолог	4,1	1,9	4,3	2,1	4,2	1,9	4,14	1,80	4,28	1,86	4,35	1,81	4,27	1,66
лакувальник шкір	3,3	1,7	3,4	1,9	3,3	1,8	3,2	1,68	3,3	1,66	3,24	1,64	3,41	1,71
лейтенант збройних сил	5,4	2,2	5,7	2,2	5,5	2,1	5,09	1,93	5,13	1,93	5,14	1,95	5,29	1,94
ливарник пластмас	3,2	1,8	3,1	1,7	3,1	1,6	3,09	1,66	3,02	1,59	3,09	1,66	3,11	1,63
ливарник скла	3,2	1,8	3,3	1,8	3,4	1,8	3,5	1,79	3,63	1,68	3,49	1,66	3,48	1,74
листоноша	2,5	1,7	2,6	1,8	2,5	1,6	2,54	1,53	3,02	1,85	3	1,86	2,98	1,73
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	3,6	2,3	3,6	2,3	3,9	2,1	4,75	2,28	4,83	2,35	4,69	2,22	4,71	2,33
лідер політичної партії	6,4	2,3	6,8	2,2	6,9	2,0	7,15	2,15	7,02	2,06	7,18	1,94	6,97	2,13
лікар-дієтолог	4,9	1,9	5,1	1,9	5,2	1,6	5,47	1,84	5,6	1,77	5,66	1,62	5,55	1,62
лікар-епідеміолог	5,0	1,9	5,1	1,9	5,2	1,8	5,48	1,82	5,62	1,88	5,82	1,76	5,6	1,81
лікар-стоматолог	6,3	2,0	6,6	2,1	6,7	1,9	7,13	1,50	7,17	1,61	7,13	1,63	6,89	1,71
лікар-терапевт	5,5	1,9	5,8	2,0	5,8	1,9	6,03	1,69	5,97	1,77	6,23	1,78	6,05	1,70

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
лікар-хірург	6,5	2,1	6,9	2,1	6,8	2,0	7,41	1,45	7,28	1,48	7,37	1,57	7,28	1,63
ліпник архітектурних деталей	3,9	1,8	3,9	1,9	4,0	1,8	4,3	1,57	4,19	1,81	4,27	1,64	4,22	1,77
лісник	3,5	1,8	3,6	1,9	3,9	2,0	4,25	1,83	4,32	1,92	4,46	1,95	4,38	1,96
лісоруб	2,9	1,7	2,7	1,6	2,9	1,7	2,95	1,76	3,11	1,68	3,06	1,66	3,27	1,85
ловець бездоглядних тварин	3,0	1,8	2,9	1,9	2,8	1,7	2,31	1,63	2,3	1,50	2,38	1,68	2,4	1,71
логопед	5,0	1,9	5,3	1,9	5,3	1,8	5,52	1,78	5,7	1,81	5,58	1,76	5,27	1,60
лоцман	4,0	1,9	4,1	1,9	4,4	1,8	4,83	1,78	4,65	1,83	4,81	1,86	4,75	1,78
майстер виробничого навчання	3,9	1,6	3,9	1,7	4,1	1,5	4,25	1,52	4,26	1,51	4,43	1,62	4,46	1,73
майстер виробничої дільниці	4,1	1,7	4,2	1,7	4,4	1,6	5,09	1,83	4,81	1,73	5,13	1,63	5,03	1,71
майстер гірничий	3,8	1,7	3,8	1,7	4,0	1,6	4,44	1,84	4,45	1,75	4,45	1,78	4,53	1,85
майстер з добування нафти, газу та конденсату	5,0	2,1	5,1	2,1	5,4	1,9	5,08	1,94	5,02	1,86	5,05	1,80	5,11	1,79
майстер-підривник	4,1	1,8	4,1	1,9	4,0	1,7	4,04	1,85	4,15	1,85	4,3	1,81	4,24	1,89
маляр	3,2	1,9	2,9	1,7	3,2	1,8	3,37	1,79	3,5	1,71	3,45	1,80	3,46	1,72
маркетолог	5,2	1,8	5,2	1,8	5,2	1,7	5,41	1,71	5,28	1,59	5,21	1,65	4,91	1,56
масажист	4,5	1,9	4,6	2,1	4,7	1,9	5,37	1,83	5,4	1,84	5,27	1,89	5,1	1,79
математик	4,8	2,0	4,8	2,0	5,1	2,0	5,17	1,98	4,95	1,78	5,22	1,76	5,18	1,72
матрос	3,8	1,9	3,8	2,0	4,1	1,9	3,9	1,86	3,93	1,77	3,93	1,85	3,93	1,80
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,5	1,6	3,5	1,6	3,7	1,5	3,64	1,63	3,7	1,60	3,71	1,60	3,58	1,58
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,2	1,9	4,4	2,0	4,4	1,8	4,25	1,83	4,36	1,79	4,5	1,83	4,36	1,78
машиніст екскаватора	3,3	1,7	3,3	1,7	3,4	1,7	3,49	1,58	3,39	1,55	3,51	1,61	3,55	1,58
машиніст електропоїзда	3,7	1,8	3,7	1,8	3,8	1,7	4,42	1,80	4,3	1,81	4,39	1,84	4,58	1,86
машиніст ескалатора	3,3	1,7	3,3	1,7	3,4	1,6	3,42	1,66	3,51	1,63	3,5	1,67	3,68	1,75
машиніст крана (кранівник)	3,4	1,7	3,1	1,7	3,3	1,6	3,54	1,63	3,76	1,79	3,75	1,73	3,71	1,77
машиніст підземних установок	3,6	1,7	3,9	1,9	3,8	1,7	3,89	1,79	3,88	1,76	3,93	1,74	4,01	1,81
машиніст прибиральних машин	3,0	1,7	2,8	1,7	3,1	1,7	2,78	1,65	2,95	1,69	2,93	1,74	2,91	1,66
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,7	1,7	3,6	1,7	3,8	1,6	3,59	1,64	3,7	1,70	3,84	1,68	3,87	1,66
мельник	3,0	1,7	2,9	1,8	3,1	1,6	3,15	1,56	3,29	1,70	3,35	1,69	3,44	1,69

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
менеджер в готельному господарстві	4,9	2,0	5,1	1,9	5,1	1,7	5,25	1,81	5,21	1,69	5,16	1,70	4,97	1,67
менеджер в оптовій торгівлі	4,6	1,8	4,5	1,9	4,5	1,8	4,66	1,77	4,72	1,75	4,72	1,69	4,57	1,64
менеджер з логістики	4,9	1,8	5,1	1,8	5,1	1,6	5,36	1,64	5,12	1,64	5,2	1,65	4,8	1,62
менеджер з персоналу	4,8	1,8	4,8	1,7	5,0	1,7	5,04	1,77	5,1	1,67	5,11	1,69	4,74	1,60
менеджер з реклами	5,6	1,9	5,7	1,8	5,6	1,8	5,42	1,81	5,49	1,82	5,35	1,81	4,89	1,70
менеджер з туризму	5,0	1,9	5,2	1,8	5,1	1,7	5,2	1,75	5,25	1,75	5,26	1,67	4,91	1,80
менеджер із збуту	4,5	1,7	4,6	1,8	4,7	1,7	4,9	1,69	5,03	1,74	4,84	1,71	4,65	1,72
менеджер із зв'язків з громадськістю	4,7	1,7	4,9	1,7	5,0	1,7	5,44	1,74	5,33	1,74	5,33	1,64	5,04	1,61
менеджер із надання кредитів	4,9	1,8	5,1	1,9	5,2	1,6	5,43	1,79	5,08	1,73	5,4	1,76	5,14	1,78
менеджер із страхування	4,8	1,8	4,9	1,9	4,9	1,7	4,48	1,78	4,58	1,74	4,5	1,78	4,34	1,68
менеджер із фінансового лізингу	4,8	1,9	5,1	1,9	5,2	1,9	5,65	1,93	5,6	1,92	5,4	1,78	5,16	1,82
мер міста (міський голова)	7,0	2,3	7,3	2,1	7,7	1,8	7,87	1,93	8,01	1,71	8,1	1,45	7,98	1,65
метеоролог	4,6	1,8	4,8	1,9	5,0	1,8	5	1,67	4,79	1,83	5,18	1,71	5,06	1,85
методист з фізичної культури	4,2	1,8	4,3	1,9	4,4	1,7	4,47	1,80	4,44	1,69	4,53	1,72	4,4	1,65
механік	3,7	1,7	3,5	1,7	3,7	1,6	3,85	1,63	3,95	1,71	4,12	1,72	4,17	1,69
миротворець	4,7	2,1	4,7	2,2	5,0	2,3	5,28	2,04	5,31	1,97	5,47	1,96	5,46	1,95
мисливець промисловий	3,9	1,7	3,8	1,7	3,9	1,7	4,19	1,73	4,02	1,77	4,19	1,76	4,38	1,84
митний інспектор	5,3	2,1	5,7	2,0	6,0	2,0	6,79	1,76	6,79	1,70	6,78	1,71	6,55	1,95
міліціонер	4,9	2,2	4,9	2,2	5,2	2,1	5,2	1,96	5,13	1,97	5,24	2,13	5,18	1,99
міністр	7,2	2,2	7,4	2,1	7,8	1,8	8,01	1,86	8,11	1,67	8,17	1,51	8,06	1,70
модель	5,5	2,3	5,6	2,2	5,8	2,1	6,02	2,06	5,94	1,97	5,96	2,04	5,65	1,97
модельєр	5,6	2,1	5,7	2,2	5,9	2,0	6,21	1,74	5,94	1,89	6,01	1,87	5,55	1,76
модельєр ортопедичного взуття	4,4	1,9	4,3	2,0	4,4	1,9	4,35	1,79	4,37	1,82	4,44	1,73	4,31	1,68
модистка головних уборів	3,8	1,8	3,6	1,8	3,8	1,6	4,03	1,84	3,93	1,65	4,05	1,67	3,72	1,64
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,3	1,8	3,2	1,8	3,4	1,8	3,16	1,84	3,13	1,63	3,29	1,94	3,15	1,78
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	3,0	1,8	2,9	1,7	3,0	1,7	2,98	1,83	3,02	1,73	3,07	1,77	2,96	1,72
монтажник радіоелектронної апаратури	3,9	1,7	4,0	1,7	4,2	1,6	4,4	1,79	4,48	1,71	4,5	1,64	4,31	1,66

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
монтер кабельного виробництва	3,6	1,7	3,6	1,7	3,8	1,6	3,71	1,61	3,83	1,69	3,98	1,76	3,86	1,60
монтувальник шин на виробництві	3,3	1,8	3,1	1,8	3,2	1,7	3,43	1,86	3,38	1,77	3,45	1,73	3,43	1,75
моторист бурової установки	3,6	1,9	3,4	1,7	3,7	1,7	3,85	1,90	3,8	1,74	3,89	1,72	4,06	1,71
музикант (артист) симфонічного оркестру	5,0	2,0	5,1	2,0	5,0	1,9	5,39	1,80	5,22	1,82	5,27	1,80	5,34	1,73
муляр (рос. каменщик)	3,1	1,8	2,9	1,7	3,1	1,7	3,56	1,84	3,57	1,77	3,6	1,91	3,69	1,93
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,9	1,9	3,8	2,0	3,9	1,8	3,65	1,82	3,6	1,65	3,71	1,72	3,68	1,77
налагоджувальник деревообробного устаткування	3,6	1,8	3,6	1,7	3,6	1,6	3,9	1,64	3,92	1,80	3,99	1,70	4,03	1,69
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,0	1,8	4,1	1,8	4,2	1,6	4,33	1,73	4,28	1,64	4,36	1,71	4,38	1,69
намотувальник котушок трансформаторів	3,3	1,8	3,1	1,8	3,3	1,8	2,84	1,54	2,96	1,54	3,14	1,78	3,17	1,71
народний депутат України	7,8	1,9	7,9	1,8	7,9	1,8	7,6	2,30	7,83	2,00	7,98	1,89	7,93	1,95
настроювач піаніно та роялів	3,3	1,7	3,3	1,8	3,5	1,7	3,74	1,69	3,74	1,74	3,76	1,62	3,86	1,80
натирач підлоги	1,8	1,5	1,7	1,3	1,7	1,2	2,16	1,43	2,19	1,52	2,28	1,69	2,06	1,48
науковий співробітник	4,7	1,9	4,8	1,9	5,0	1,7	5,64	1,80	5,38	1,76	5,72	1,76	5,59	1,81
начальник відділу з реклами	5,2	2,0	5,2	2,0	5,4	1,7	5,6	1,85	5,61	1,76	5,38	1,82	5,09	1,82
начальник відділу маркетингу	5,2	1,8	5,2	1,9	5,5	1,7	5,8	1,74	5,71	1,77	5,68	1,66	5,35	1,77
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,7	1,9	4,8	1,9	5,0	1,7	5,56	1,71	5,71	1,83	5,51	1,80	5,63	1,75
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,3	1,9	5,5	2,1	5,6	1,7	6,03	1,66	5,92	1,77	5,92	1,77	5,83	1,73
начальник морського порту	6,0	2,3	6,1	2,2	6,5	2,1	7,29	1,87	7,16	1,92	7,2	1,82	7,27	1,89
нотаріус	6,0	2,0	6,2	2,0	6,3	2,0	7,05	1,62	7,08	1,71	7,07	1,62	6,94	1,77
оббивальник меблів	3,0	1,4	2,8	1,6	2,9	1,3	3,74	1,80	3,74	1,73	3,62	1,75	3,68	1,81
обробник волокна на лляному виробництві	3,3	1,7	3,1	1,6	3,4	1,6	2,99	1,49	3,04	1,52	3,17	1,66	3,14	1,61
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,2	1,7	3,3	1,7	3,1	1,7	2,91	1,58	2,81	1,62	3	1,71	3,1	1,70
овочівник	3,3	1,7	3,2	1,7	3,3	1,6	3,24	1,70	3,4	1,70	3,41	1,74	3,37	1,70
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,7	1,7	3,7	1,6	4,0	1,6	3,97	1,49	4,06	1,64	4,17	1,63	3,95	1,52

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,4	1,7	3,5	1,8	3,4	1,7	3,9	1,99	3,98	1,79	3,96	1,91	3,79	1,73
оператор друкарського устаткування	4,1	1,9	3,9	1,8	4,2	1,7	3,64	1,56	3,71	1,56	3,85	1,62	3,72	1,56
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,4	1,8	3,5	1,9	3,5	1,7	3,75	1,91	3,83	1,70	3,91	1,91	3,87	1,86
оператор комп'ютерного набору	4,2	1,9	4,2	1,9	4,2	1,8	4,3	1,83	4,22	1,82	4,32	1,75	4,18	1,71
оператор котельні	3,0	1,6	2,9	1,6	2,9	1,6	2,92	1,51	2,98	1,73	3,06	1,66	3,04	1,52
оператор лінії виробництва морозива	3,6	1,9	3,4	1,9	3,6	1,8	3,32	1,59	3,38	1,58	3,51	1,63	3,37	1,57
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,1	1,6	3,2	1,6	3,1	1,6	3,13	1,52	3,22	1,60	3,13	1,50	3,31	1,51
оператор медичного устаткування	4,3	1,7	4,2	1,8	4,3	1,6	4,44	1,66	4,31	1,71	4,52	1,66	4,36	1,66
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,5	1,8	3,3	1,8	3,6	1,7	3,81	1,86	3,84	1,79	3,93	1,79	3,97	1,76
оператор пральні самообслуговування	3,3	1,7	3,2	1,8	3,3	1,8	3,03	1,78	3,13	1,72	3,13	1,72	3,16	1,65
оператор реакторного відділення	4,2	2,0	4,4	2,0	4,3	2,0	4,4	1,92	4,49	2,05	4,41	1,93	4,34	1,92
оператор сірникових автоматів	3,1	1,8	3,1	1,8	3,2	1,8	2,91	1,67	3,01	1,60	3,02	1,63	2,97	1,64
оператор складально-пакувальних машин	3,5	1,7	3,3	1,7	3,5	1,7	3,24	1,65	3,32	1,62	3,39	1,65	3,19	1,72
оптометрист	3,5	1,7	3,4	1,6	3,6	1,5	3,87	1,76	3,88	1,64	3,98	1,63	3,97	1,64
організатор діловодства державної установи	4,7	2,1	4,8	2,1	5,0	2,0	5,11	1,78	5,02	1,84	5,17	1,73	5,13	1,85
офіс-менеджер	4,8	1,9	4,9	1,9	4,7	1,7	4,62	1,72	4,7	1,63	4,63	1,69	4,46	1,76
офіціант	3,2	1,7	3,1	1,8	3,1	1,6	3,65	1,88	3,58	1,79	3,6	1,75	3,4	1,52
паркетник	3,3	1,7	3,2	1,7	3,4	1,7	3,73	1,77	3,75	1,89	3,72	1,73	3,65	1,72
паркувальник	2,4	1,6	2,3	1,4	2,3	1,5	2,66	1,67	2,61	1,65	2,68	1,61	2,62	1,50
паспортистка	3,9	1,8	3,7	1,8	3,9	1,6	4,43	1,84	4,54	1,84	4,65	1,84	4,57	1,82
педагог-організатор	4,5	1,7	4,6	1,8	4,7	1,6	4,63	1,56	4,73	1,64	4,87	1,58	4,75	1,64
пекар (на кондитерському виробництві)	3,8	1,8	3,6	1,7	3,5	1,6	3,93	1,79	4,01	1,77	4,06	1,61	3,98	1,81
пекар комплексно-механізованої лінії	3,5	1,7	3,4	1,7	3,5	1,5	3,42	1,71	3,55	1,78	3,61	1,69	3,62	1,67
перекладач	5,8	2,0	6,1	2,0	6,3	1,9	6,51	1,66	6,37	1,63	6,48	1,56	6,35	1,67
перукар-модельєр	4,7	1,9	4,8	2,0	4,8	1,8	5,52	1,86	5,36	1,74	5,48	1,82	5,01	1,84
пивовар	3,8	2,1	3,8	2,0	4,0	2,0	4,2	1,85	3,98	1,97	3,97	1,69	4,16	1,79
письменник	5,2	2,0	5,2	2,1	5,6	2,1	6,3	1,92	5,85	1,93	6,07	1,88	6,32	1,90

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
підприємець	6,4	1,8	6,4	1,8	6,6	1,7	6,65	1,57	6,67	1,67	6,67	1,73	6,66	1,67
підсобний робітник	2,6	1,7	2,5	1,8	2,4	1,7	2,05	1,56	2,12	1,56	2,26	1,71	2,23	1,63
пілот (льотчик)	5,7	2,0	5,6	2,2	6,2	2,0	6,49	1,65	6,33	1,84	6,57	1,67	6,71	1,66
піскоструминник	3,1	1,9	3,0	1,7	3,1	1,7	3,05	1,73	3,14	1,76	3,1	1,79	3,04	1,58
пожежний-рятувальник	5,0	2,1	5,2	2,2	5,3	2,1	5,39	1,97	5,25	1,89	5,48	2,01	5,3	2,08
покоївка	2,8	1,5	2,7	1,5	2,7	1,4	2,92	1,67	3,06	1,70	2,88	1,67	2,74	1,60
покрівельник сталевих покрівель	3,5	1,8	3,4	1,9	3,6	1,8	3,68	1,72	3,93	1,84	4,02	1,84	4,05	1,94
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,1	1,6	3,1	1,7	3,3	1,5	3,22	1,72	3,19	1,61	3,24	1,70	3,3	1,70
політолог	5,2	2,0	5,6	2,0	5,7	1,9	5,94	1,83	5,68	2,00	5,64	1,90	5,34	1,93
помічник-консультант народного депутата України	6,5	2,0	6,7	2,0	6,7	1,8	6,83	2,12	6,92	1,95	7,13	1,86	7,05	1,79
посол	6,5	2,4	6,8	2,3	7,1	2,1	7,88	1,69	7,79	1,58	7,77	1,70	7,71	1,76
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,5	1,7	3,5	1,7	3,5	1,6	3,74	1,59	3,77	1,64	3,82	1,66	3,7	1,71
прасувальник	2,8	1,7	2,7	1,7	2,7	1,7	2,6	1,56	2,61	1,47	2,81	1,73	2,65	1,58
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	4,9	2,0	5,1	2,1	5,0	2,0	5,36	2,11	5,47	2,01	5,52	1,94	5,54	1,98
представник з реклами	4,2	1,8	4,3	1,8	4,2	1,8	4,2	1,89	4,25	1,89	4,17	1,80	3,76	1,80
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,5	2,1	7,6	2,1	7,9	1,7	8,08	1,56	8,1	1,54	8,2	1,33	8,19	1,44
пресувальник картону	2,9	1,8	2,8	1,9	3,1	1,9	2,62	1,51	2,72	1,52	2,73	1,59	2,76	1,72
пресувальник плит з очерету	2,8	1,7	2,7	1,6	2,8	1,7	2,64	1,71	2,65	1,61	2,56	1,63	2,59	1,60
пресувальник плиткового чаю	2,6	1,6	2,7	1,8	2,6	1,5	2,58	1,43	2,64	1,52	2,66	1,50	2,67	1,48
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,5	1,8	2,4	1,8	2,4	1,7	2,03	1,36	2,27	1,61	2,24	1,60	2,2	1,58
прибиральник територій	1,9	1,6	2,0	1,5	2,1	1,7	2,14	1,77	2,17	1,75	2,21	1,84	2,04	1,59
приватний детектив	6,1	1,9	6,2	1,8	5,9	2,0	5,86	1,85	6,03	1,83	5,86	1,83	5,9	1,81
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	3,8	1,7	3,6	1,9	3,8	1,8	3,56	1,82	3,69	1,84	3,69	1,83	3,71	1,81
провізор	4,2	1,7	3,9	1,7	4,4	1,7	4,62	1,71	4,47	1,78	4,73	1,76	4,82	1,64

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
продавець на ринку	3,1	1,8	2,9	1,7	3,0	1,7	3,3	1,69	3,38	1,74	3,55	1,83	3,63	1,87
продавець непродовольчих товарів	3,3	1,6	3,2	1,5	3,3	1,6	3,87	1,63	3,85	1,71	3,77	1,65	3,77	1,60
продавець продовольчих товарів	3,6	1,7	3,4	1,7	3,5	1,7	4,05	1,76	4,1	1,81	4,14	1,75	4,13	1,59
продюсер	6,4	2,1	6,5	2,1	6,7	2,0	6,97	1,65	6,7	1,83	6,72	1,76	6,34	1,91
прокурор області	6,9	2,2	7,4	2,0	7,7	1,6	7,9	1,80	8,04	1,55	8,06	1,52	7,98	1,57
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	4,7	1,9	5,0	2,1	5,2	1,9	5,65	1,98	5,41	1,89	5,44	1,82	5,45	1,87
профконсультант	4,5	1,8	4,6	1,8	4,6	1,6	5,14	1,79	4,84	1,79	5,07	1,73	5	1,93
прядильник	2,9	1,7	2,7	1,6	2,9	1,6	2,87	1,47	2,94	1,46	2,93	1,63	2,92	1,52
психолог	5,5	1,9	5,5	2,0	5,4	1,8	5,86	1,79	5,78	1,72	5,96	1,74	5,61	1,84
птахівник	3,3	1,7	3,2	1,8	3,3	1,6	3,25	1,63	3,32	1,62	3,31	1,82	3,39	1,74
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	3,9	1,7	3,7	1,7	4,1	1,5	4,42	1,54	4,44	1,68	4,53	1,57	4,37	1,61
регент	4,4	2,0	4,4	2,0	4,8	2,0	-	.	-	.	-	.	-	.
режисер	6,1	2,0	6,4	2,0	6,4	1,9	6,78	1,68	6,51	1,67	6,59	1,59	6,61	1,66
реквізитор	3,7	1,7	3,8	1,7	3,6	1,6	3,65	1,52	3,76	1,63	3,84	1,59	3,79	1,50
ректор університету	6,9	2,0	7,3	1,9	7,5	1,6	7,9	1,38	7,81	1,57	7,86	1,49	7,77	1,69
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,5	1,8	4,4	1,8	4,8	1,8	5,16	1,85	4,94	1,66	5,05	1,53	5,05	1,70
ресторатор	5,0	1,9	5,1	2,0	5,2	1,8	5,78	2,06	5,73	2,10	5,67	1,86	5,55	1,89
референт	4,5	1,8	4,6	1,8	4,7	1,7	5,24	1,76	4,93	1,65	5,13	1,75	5,15	1,85
рибалка прибережного лову	3,1	1,8	3,1	1,7	3,2	1,6	3,07	1,51	3,31	1,58	3,27	1,69	3,3	1,56
рибовод (кваліфікований робітник)	4,0	1,9	4,1	2,0	3,8	1,8	3,84	1,64	3,82	1,75	3,71	1,70	3,78	1,83
рихтувальник кузовів	3,4	1,7	3,3	1,7	3,4	1,6	3,65	1,83	3,8	1,84	3,84	1,83	3,84	1,88
різальник буряків на виробництві цукру	2,5	1,6	2,4	1,6	2,6	1,6	2,43	1,66	2,39	1,54	2,41	1,61	2,47	1,74
різьбяр по дереву	3,5	1,6	3,3	1,5	3,8	1,6	4,04	1,82	3,93	1,69	3,98	1,67	4,02	1,75
робітник з догляду за тваринами	3,6	1,9	3,5	2,0	3,5	1,8	2,89	1,78	2,93	1,65	2,98	1,82	3,07	1,68
робітник на лісогосподарських роботах	3,4	1,8	3,5	1,9	3,4	1,8	3,18	1,94	3,18	1,73	3,13	1,91	3,28	1,87
робітник на низькокваліфікованих ручних робо-	3,0	2,0	2,8	2,0	2,8	1,9	2,18	1,69	2,2	1,55	2,31	1,78	2,36	1,69

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
тах у сільському господарстві														
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,8	1,7	3,8	1,8	4,0	1,8	3,81	1,72	3,88	1,66	3,99	1,71	3,89	1,67
робітник фермерського господарства	3,1	1,8	3,1	1,9	3,0	1,8	2,95	1,83	3,02	1,76	2,96	1,87	3,13	1,94
розклеювач оголошень	1,9	1,4	1,9	1,3	2,0	1,5	1,92	1,51	1,96	1,35	2	1,48	1,88	1,25
розпорядник похорону	3,1	1,8	3,0	1,8	3,2	1,8	3,42	1,87	3,23	1,71	3,5	1,88	3,46	1,85
розфасовувач тютюну	2,8	1,8	2,7	1,8	2,7	1,7	2,39	1,46	2,45	1,42	2,53	1,57	2,64	1,58
садівник	3,3	1,7	3,5	1,8	3,4	1,5	3,88	1,70	3,8	1,70	3,76	1,63	3,7	1,69
священнослужитель	4,7	2,2	4,7	2,1	4,9	2,2	5,4	2,09	5,54	2,18	5,83	1,97	5,83	2,17
секретар	4,1	1,8	4,0	1,8	3,9	1,6	3,87	1,71	4,12	1,73	4,18	1,71	4,01	1,81
сестра медична	4,1	1,9	4,0	2,0	4,0	1,8	4,26	1,73	4,27	1,79	4,46	1,73	4,34	1,67
сировар-майстер	3,8	1,8	3,4	1,8	3,8	1,6	3,93	1,68	3,62	1,60	3,88	1,62	3,9	1,72
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,2	1,7	4,2	1,8	4,5	1,7	4,65	1,65	4,37	1,65	4,6	1,53	4,55	1,60
складальник виробів з деревини	3,4	1,8	3,3	1,8	3,6	1,7	3,38	1,72	3,4	1,69	3,62	1,79	3,56	1,72
складальник мікросхем	3,9	1,9	3,9	2,0	4,5	1,9	4,38	1,83	4,3	1,91	4,38	1,87	4,19	1,92
складальник паперових виробів	3,1	1,7	2,8	1,7	2,8	1,5	2,81	1,66	2,78	1,59	2,85	1,67	2,91	1,80
склодув	3,3	1,7	3,2	1,7	3,3	1,7	3,16	1,74	3,27	1,61	3,39	1,66	3,31	1,77
склопротиральник (мийник вікон)	2,4	1,8	2,2	1,6	2,3	1,8	2,23	1,52	2,33	1,61	2,34	1,70	2,53	1,79
скляр	2,9	1,6	2,8	1,5	2,9	1,5	2,92	1,60	3,06	1,63	3,14	1,65	3,32	1,77
слідчий органів внутрішніх справ	5,4	2,1	5,7	1,9	5,9	1,8	5,95	1,80	6,13	1,69	6,27	1,69	6,24	1,82
слюсар з ремонту автомобілів	4,3	1,8	4,3	1,9	4,6	1,7	4,95	2,00	4,96	1,83	4,93	1,89	5,02	1,89
слюсар-інструментальник	3,4	1,6	3,4	1,7	3,6	1,5	3,64	1,70	3,6	1,69	3,76	1,66	3,88	1,75
слюсар-ремонтник	3,3	1,8	3,1	1,6	3,3	1,5	3,38	1,67	3,67	1,71	3,71	1,67	3,59	1,64
слюсар-сантехнік	3,3	1,7	3,3	1,8	3,6	1,6	3,36	1,74	3,63	1,80	3,71	1,86	3,67	1,85
сортувальник коксу	2,9	2,1	2,8	1,9	2,9	1,9	2,33	1,57	2,44	1,48	2,52	1,64	2,59	1,64
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,3	1,7	3,2	1,7	3,4	1,6	3,09	1,62	3,19	1,63	3,24	1,72	3,31	1,65
сортувальник тютюну	3,0	1,9	2,9	1,8	2,9	1,7	2,61	1,54	2,83	1,74	2,74	1,68	2,84	1,65
соціальний робітник	4,4	1,7	4,4	1,7	4,5	1,7	4,33	1,79	4,4	1,86	4,43	1,77	4,49	1,90

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
соціолог	4,8	1,7	5,0	1,9	5,2	1,7	5,28	1,86	5,13	1,92	5,03	1,69	4,79	1,78
спеціаліст державної служби (державний служ-бовець)	5,7	2,0	6,0	2,0	6,0	1,7	6,28	1,75	6,33	1,80	6,25	1,81	6,23	1,85
співак (музикант) у нічному клубі	5,2	2,0	5,2	2,1	5,3	2,0	5,27	2,01	5,14	1,89	5,2	1,91	5,06	1,86
спортсмен-професіонал	6,1	2,2	6,4	2,0	6,4	2,0	6,76	1,78	6,62	1,67	6,63	1,79	6,38	1,91
сталевар мартенівської печі	3,3	1,6	3,4	1,6	3,5	1,5	3,53	1,96	3,69	1,86	3,75	1,83	3,99	1,96
статистик	4,3	1,8	4,3	1,8	4,4	1,7	4,18	1,75	4,14	1,68	4,28	1,65	4,17	1,68
столяр	3,5	1,7	3,4	1,7	3,7	1,3	4,09	1,82	4,03	1,89	4,01	1,67	4,05	1,76
сторож	2,4	1,8	2,4	1,7	2,4	1,8	2,22	1,52	2,4	1,59	2,41	1,68	2,45	1,69
суддя	7,2	2,0	7,5	1,9	7,8	1,5	7,77	1,67	7,74	1,68	7,9	1,45	7,85	1,68
судовий виконавець	6,2	1,9	6,4	1,8	6,2	1,9	6,01	1,86	6,12	1,80	6,32	1,78	6,04	1,83
такелажник	3,1	1,6	3,0	1,6	3,2	1,6	3,13	1,67	3,24	1,64	3,33	1,66	3,36	1,69
тарифікатор	4,0	1,8	4,0	1,8	4,1	1,6	4,11	1,58	3,93	1,52	4,04	1,58	3,9	1,47
тваринник	3,3	1,8	3,3	1,8	3,2	1,7	3,15	1,83	3,16	1,69	3,13	1,74	3,16	1,75
телеведучий	6,1	2,1	6,3	2,0	6,3	1,9	7,09	1,58	6,89	1,70	6,93	1,54	6,86	1,61
телеоператор	5,8	1,7	5,8	1,8	5,9	1,6	6,1	1,68	5,84	1,67	5,89	1,71	5,78	1,72
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,8	1,7	3,6	1,8	3,7	1,7	3,75	1,83	3,56	1,75	3,75	1,79	3,68	1,81
тесляр	3,5	1,7	3,5	1,7	3,7	1,4	4	1,84	3,95	1,88	3,93	1,71	3,9	1,71
технік аеродромної служби	4,2	1,9	4,1	1,8	4,2	1,8	4,2	1,83	4,28	1,76	4,39	1,75	4,38	1,91
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,6	1,7	3,4	1,6	3,6	1,5	3,81	1,74	3,87	1,70	4	1,73	4,03	1,72
технік з радіолокації	4,0	1,8	4,0	1,9	4,3	1,8	4,23	1,77	4,19	1,71	4,22	1,65	4,16	1,76
технік-дозиметрист	3,5	1,7	3,6	1,8	3,6	1,6	3,58	1,55	3,63	1,59	3,66	1,57	3,65	1,58
технік-землевпрорядник	3,7	1,6	3,5	1,7	3,8	1,6	4,74	1,85	4,65	1,86	4,93	1,84	5,01	1,78
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,8	1,8	3,7	1,7	3,8	1,6	3,65	1,84	3,67	1,68	3,75	1,72	3,73	1,68
технік-оператор електронного устаткування	3,9	1,6	4,0	1,8	4,2	1,6	4,13	1,54	4,22	1,48	4,27	1,64	4,14	1,58
технік-проектувальник на будівництві	4,2	1,7	4,3	1,8	4,7	1,7	4,93	1,76	5,12	1,82	5,16	1,73	5,2	1,77
технік-технолог з виробництва борошняних, кон-	4,3	1,8	4,5	1,9	4,4	1,7	4,69	1,82	4,56	1,82	4,56	1,87	4,47	1,81

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
дитерських виробів та харчоконцентратів														
технік-топограф	3,8	1,7	3,6	1,7	4,1	1,6	3,66	1,50	3,84	1,60	3,8	1,53	3,9	1,54
ткач	3,0	1,5	3,0	1,7	3,2	1,6	3,12	1,52	3,17	1,49	3,26	1,64	3,29	1,52
товарознавець	4,1	1,6	4,1	1,6	4,0	1,5	4,5	1,64	4,36	1,73	4,62	1,67	4,48	1,76
токар	3,5	1,7	3,4	1,7	3,5	1,6	3,65	1,72	3,75	1,65	3,76	1,67	3,85	1,73
токсиколог	4,1	1,7	4,0	1,8	4,3	1,7	4,33	1,76	4,31	1,75	4,53	1,71	4,44	1,77
торговельний брокер (маклер)	4,5	1,8	4,5	2,0	4,7	1,7	4,96	1,72	4,92	1,68	4,76	1,75	4,67	1,88
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,2	1,9	5,5	2,0	5,2	1,8	5,47	1,84	5,38	1,83	5,2	1,73	5,2	1,83
тракторист-машиніст	3,1	1,7	3,1	1,8	3,2	1,8	3,25	1,54	3,38	1,62	3,47	1,70	3,46	1,66
трубопрокатник	3,1	1,7	3,1	1,7	3,2	1,6	3,37	1,75	3,31	1,65	3,3	1,73	3,48	1,83
туризмознавець	4,9	1,9	5,1	1,8	5,0	1,9	4,71	1,75	4,84	1,86	4,8	1,67	4,45	1,76
тюремний охоронець	2,9	1,9	3,0	2,0	3,2	2,0	2,83	1,73	2,82	1,72	2,98	1,86	2,97	1,81
укладальник-пакувальник	3,0	1,7	2,8	1,7	2,9	1,8	2,68	1,59	2,73	1,57	2,75	1,57	2,68	1,59
учитель-дефектолог	4,5	1,8	4,9	1,9	4,8	1,6	4,98	1,79	5,02	1,81	5,05	1,65	4,99	1,62
фарбувальник приладів і деталей	3,0	1,6	3,0	1,7	2,9	1,6	2,98	1,57	3,03	1,57	3,09	1,67	3,04	1,66
фарбувальник хутра	3,2	1,7	3,1	1,7	3,1	1,7	3,14	1,60	3,2	1,62	3,14	1,49	3,25	1,54
фармацевт	5,0	2,0	5,4	2,0	5,4	2,0	5,51	1,77	5,53	1,91	5,65	1,70	5,51	1,66
фахівець з біотехнології	4,6	1,9	4,9	1,9	5,1	1,8	5,06	1,85	5,01	1,80	5,09	1,78	4,8	1,68
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,4	1,9	4,4	1,8	4,4	1,7	4,17	1,86	4,12	1,85	4,37	1,78	4,27	1,69
фахівець з інформаційних технологій	4,8	1,9	5,0	2,0	5,3	1,9	5,49	1,90	5,46	1,88	5,51	1,70	5,03	1,85
фахівець з конференц-сервісу	4,2	1,6	4,1	1,8	4,4	1,6	4,9	1,63	4,68	1,61	4,9	1,60	4,58	1,67
фахівець із готельної справи	4,8	1,9	4,9	1,9	5,2	1,7	5,07	1,69	5,18	1,75	5,06	1,64	4,95	1,65
фахівець із санітарно-курортної справи	4,4	1,8	4,4	1,9	4,5	1,8	4,94	1,61	5,02	1,75	5,03	1,77	5,06	1,68
фельдшер	4,3	1,9	4,4	2,0	4,5	1,7	4,74	1,78	4,75	1,83	4,95	1,75	4,95	1,68
фельдшер ветеринарної медицини	4,2	1,8	4,3	1,9	4,4	1,6	4,73	1,89	4,59	1,82	4,66	1,80	4,65	1,78
фермер	3,8	1,9	3,9	2,1	4,0	2,0	4,72	1,97	4,49	2,04	4,61	2,06	4,84	1,99
фізик	4,4	1,9	4,6	2,0	4,9	1,9	5,04	1,91	4,92	1,88	5,15	1,81	5,09	1,69
фінансовий директор	6,4	2,0	6,6	2,0	6,8	1,8	7,36	1,55	7,25	1,55	7,16	1,59	6,89	1,76

Професії та заняття	Учні						Дорослі							
	9-го		10-го		11-го		В.п.		В.н.		С.п.		С.н.	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
фонотекар	3,7	1,6	3,7	1,8	4,0	1,7	3,51	1,42	3,48	1,50	3,62	1,53	3,5	1,60
формувальник машинного формування	3,8	1,7	3,7	1,8	3,9	1,7	3,51	1,72	3,51	1,58	3,63	1,65	3,64	1,72
фотограф	4,9	2,0	5,1	2,0	5,1	1,7	4,7	1,80	4,74	1,60	4,7	1,61	4,55	1,72
фрезерувальник	3,7	1,8	3,4	1,7	3,6	1,5	3,63	1,74	3,72	1,78	3,78	1,71	3,84	1,80
хімік	4,4	2,0	4,5	2,1	4,8	1,9	4,76	1,80	4,69	1,82	4,72	1,74	4,75	1,78
хореограф	5,1	2,0	5,3	2,0	5,4	1,7	5,16	1,82	4,88	1,77	5,03	1,79	4,86	1,87
художник	5,1	2,0	5,4	2,2	5,5	2,0	6,16	1,75	5,74	1,69	5,86	1,67	5,41	1,82
художник-оформлювач	4,6	1,9	4,7	1,9	4,8	1,7	4,95	1,71	4,92	1,69	5	1,60	4,86	1,59
цілитель	3,7	2,1	3,7	2,2	3,8	2,0	4,71	2,36	4,7	2,34	4,83	2,21	4,93	2,19
черговий по вокзалу	2,8	1,6	2,9	1,7	3,0	1,6	3,46	1,95	3,52	1,90	3,79	2,00	3,73	1,98
черговий стрілочного поста на залізниці	3,1	1,8	3,3	1,9	3,1	1,8	3,05	1,96	3,26	1,87	3,17	1,87	3,16	1,84
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	3,1	1,7	3,0	1,7	3,0	1,7	2,78	1,55	2,82	1,48	2,94	1,66	2,89	1,60
швачка	2,9	1,8	2,9	1,8	3,1	1,8	3,5	1,62	3,47	1,70	3,59	1,80	3,45	1,56
ювелір-гравер	5,6	1,9	5,7	2,0	5,8	1,8	5,76	1,92	5,93	1,92	5,79	1,82	5,68	1,89
юрисконсульт	5,8	2,0	6,0	2,0	6,1	1,7	6,81	1,66	6,74	1,72	6,66	1,75	6,57	1,90

Таблиця 38. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за статтю (у балах)

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
агент з організації туризму	4,6	1,7	5,1	1,9	4,72	1,73	4,85	1,70
агент з постачання	3,9	1,7	4,3	1,7	4,28	1,68	4,32	1,73
агент страховий	4,8	1,9	5,3	2,0	4,36	1,91	4,43	1,94
агент торговельний	4,2	1,8	4,4	1,8	4,25	1,72	4,33	1,82
агроном	4,2	1,9	4,1	1,9	4,95	1,95	5,1	2,00
адвокат	7,2	1,7	7,6	1,4	7,57	1,49	7,75	1,44
адміністратор	5,3	2,0	5,5	1,8	5,63	1,70	5,89	1,75
адміністратор бази даних	5,2	1,9	5,2	1,8	5,15	1,67	5,33	1,73
актор (актриса)	5,9	2,2	6,5	2,0	6,4	1,82	6,74	1,76

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
акушерка	3,8	1,8	4,5	2,1	5,1	2,04	5,33	1,96
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,4	2,0	5,8	1,9	5,88	1,78	6,03	1,76
аналітик консолідованої інформації	4,5	1,8	4,7	1,8	4,99	1,83	5,12	1,79
антикорозійник	3,2	1,7	3,1	1,6	3,35	1,59	3,24	1,66
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,4	1,9	4,4	1,9	4,54	1,85	4,64	1,93
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	3,5	1,8	3,5	1,8	3,52	1,66	3,52	1,81
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,7	1,9	4,1	2,0	4,01	1,84	4,14	1,91
апаратник термічного оброблення ков-басних виробів	3,4	1,7	3,3	1,7	3,57	1,68	3,51	1,70
апаратник-лаковар	3,2	1,8	3,2	1,8	3,28	1,55	3,22	1,58
артист цирку	4,2	1,9	4,6	2,0	5,17	1,93	5,23	1,92
архіваріус	4,0	1,8	4,2	1,8	4,21	1,82	4,32	1,82
архітектор	6,0	2,0	6,2	1,9	6,41	1,68	6,56	1,69
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,6	1,8	3,7	1,8	3,74	1,71	3,84	1,77
асистент вчителя-реабілітолога	3,6	1,6	3,8	1,7	3,97	1,65	4,05	1,71
астролог	4,4	1,9	4,6	2,0	4,68	2,05	5,04	2,06
аудитор	4,4	1,8	4,5	1,8	5,26	1,72	5,39	1,79
аукціоніст	4,5	1,8	4,6	1,9	4,69	1,79	4,86	1,79
бармен	4,0	1,8	3,9	1,7	4,37	1,89	4,37	1,87
бджоляр	3,7	1,8	3,5	1,7	4,51	1,92	4,42	1,84
бетоняр	2,9	1,7	2,7	1,6	3,07	1,67	2,95	1,70
бібліотекар	3,3	1,7	3,5	1,8	3,72	1,73	3,89	1,76
біолог	4,4	1,9	4,8	1,9	4,82	1,70	4,87	1,70
біржовий маклер	4,8	1,9	4,9	1,8	4,99	1,79	5,17	1,74
бортпровідник (стюардеса)	4,4	1,9	5,0	2,0	5,35	1,76	5,57	1,76
бригадир на швацькому виробництві	3,8	1,7	3,8	1,7	4,36	1,49	4,49	1,61
брошурувальник	2,7	1,4	2,7	1,5	2,83	1,46	2,95	1,60
бульдозерист	3,0	1,7	2,9	1,7	3,4	1,71	3,17	1,65
бухгалтер	4,9	1,8	5,1	1,9	5,57	1,63	5,77	1,65
вантажник	2,4	1,6	2,4	1,6	2,48	1,72	2,45	1,73
варник асфальтової маси	2,8	1,8	2,7	1,8	2,76	1,80	2,72	1,70
варник сиропів, соків та екстрактів	3,1	1,8	3,1	1,8	2,93	1,54	3	1,61
варник целюлози	3,1	1,8	3,0	1,8	2,91	1,60	2,82	1,62

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
верхолаз	3,5	1,8	3,5	1,8	4,05	1,96	3,85	1,87
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,5	1,9	5,1	2,1	5,34	1,83	5,63	1,79
викладач вищого навчального закладу	5,7	2,0	6,1	2,0	6,57	1,70	6,82	1,53
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,5	1,7	3,6	1,7	3,09	1,64	3,11	1,73
виноградар	3,7	1,9	3,6	1,8	3,78	1,69	3,73	1,73
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,6	1,9	4,2	1,8	4,93	1,92	4,82	1,87
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,5	1,7	3,5	1,7	3,87	1,75	3,82	1,68
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,0	1,8	4,4	1,9	4,46	1,83	4,68	1,84
вишивальник на шкірі та хутрі	3,6	1,6	3,7	1,8	3,74	1,69	3,89	1,71
відповідальний секретар редакції	4,6	1,8	4,9	1,7	4,93	1,75	5,15	1,72
візажист-стиліст	4,4	1,9	5,4	2,0	5,09	1,88	5,55	1,85
військовослужбовець	5,5	2,1	5,6	2,0	5,45	1,92	5,59	1,82
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,4	1,8	3,1	1,7	3,91	1,87	3,68	1,69
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,7	1,9	3,2	1,7	4,13	1,80	4,01	1,78
водій вантажівки	3,4	1,8	3,0	1,7	3,71	1,72	3,55	1,70
водій навантажувача	3,4	1,8	3,1	1,6	3,52	1,69	3,45	1,67
водолаз	4,3	2,0	4,0	2,0	4,78	1,96	4,67	1,91
возій продукції лісу	3,2	1,8	2,9	1,7	3,06	1,67	3,02	1,73
ворожка	2,9	2,1	2,9	2,1	3,39	2,23	3,67	2,23
вчитель початкової школи	4,3	1,9	4,7	1,9	4,78	1,71	4,91	1,72
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,5	1,9	5,0	1,9	5,02	1,69	5,21	1,69
генерал збройних сил	7,1	2,2	7,0	2,2	7,67	1,75	7,76	1,62
геодезист	3,7	1,7	3,8	1,8	4,27	1,83	4,34	1,74
геолог	4,4	1,8	4,6	1,9	4,89	1,75	4,89	1,72
гідроакустик	3,7	1,6	3,6	1,6	3,8	1,53	3,84	1,53
гідрометеоспостерігач	4,1	1,8	4,4	1,8	4,17	1,64	4,23	1,70
гірник (шахтар)	4,3	2,0	4,3	2,1	4,24	2,10	4,07	2,05
гірник підземний	3,8	1,8	3,6	1,7	3,86	1,92	3,85	1,88
годинникар з ремонту механічних годинників	3,7	1,8	3,4	1,7	3,88	1,69	3,83	1,67
голова благодійної громадської організації	5,1	2,0	5,5	2,0	5,66	1,88	5,84	1,88
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	7,0	2,4	7,1	2,3	8,05	1,70	8,16	1,50
голова профспілки	4,8	1,9	5,1	2,0	5,4	2,03	5,47	2,02

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
голова сільськогосподарського коопера-тиву	5,0	1,9	5,1	1,9	5,68	1,91	5,86	1,87
головний бухгалтер	5,8	2,1	6,1	2,0	6,41	1,72	6,48	1,73
гончар	3,4	1,6	3,2	1,6	3,47	1,64	3,44	1,64
готувач абразивних порошків, паст і мас-тик	3,2	1,7	3,3	1,8	3,15	1,65	3,17	1,64
гравер скла	3,7	1,7	3,5	1,6	3,9	1,55	3,89	1,66
гравер шрифту	3,6	1,7	3,6	1,7	3,64	1,59	3,74	1,62
гувернантка	3,5	1,8	3,3	1,7	3,24	1,67	3,36	1,84
дегустатор соків	3,5	2,0	3,5	1,9	3,51	1,89	3,6	1,91
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,6	1,9	3,7	1,9	3,6	1,81	3,63	1,78
декан	6,1	2,1	6,6	2,1	7,28	1,59	7,36	1,56
декоратор вітрин	3,9	1,7	4,0	1,7	4,12	1,70	4,24	1,79
державний податковий інспектор	5,8	2,0	5,9	2,0	6,54	2,00	6,68	1,84
дизайнер	5,3	2,0	6,2	2,0	5,61	1,91	5,99	1,87
директор великого підприємства	6,6	2,2	6,9	2,0	7,45	1,65	7,64	1,60
директор з капітального будівництва	5,9	2,0	6,0	1,9	6,79	1,79	6,99	1,63
директор загальноосвітньої школи	5,8	2,0	6,5	1,9	6,81	1,64	6,99	1,64
директор малого промислового підприємства	5,6	1,9	5,7	1,9	6,38	1,77	6,66	1,73
директор малого транспортного підприємства	5,7	1,9	5,8	1,8	6,43	1,69	6,57	1,67
директор малої будівельної фірми	5,7	2,0	5,8	1,9	6,45	1,65	6,67	1,72
диск-жокей	4,4	1,9	4,4	1,9	4,35	1,90	4,56	1,94
диспетчер вантажних перевезень	3,9	1,7	3,7	1,7	4,21	1,61	4,15	1,60
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,0	2,1	5,1	2,0	5,52	1,90	5,43	1,87
дистиляторник ртуті	3,2	1,9	3,3	1,9	2,88	1,69	2,94	1,74
диякон	4,3	2,0	4,2	2,2	4,94	2,00	5,14	2,05
дояр	2,2	1,6	2,1	1,5	2,6	1,54	2,6	1,60
дренажник	3,0	1,6	3,0	1,7	3,06	1,55	2,97	1,59
друкарка	3,3	1,6	3,3	1,6	3,14	1,56	3,26	1,60
еколог	4,5	1,8	4,9	1,9	4,97	1,78	5,16	1,84
економіст	6,0	1,9	6,4	1,8	6,02	1,73	6,38	1,63
економіст-статистик	5,7	1,9	6,1	1,8	5,78	1,73	6,01	1,62
екскурсовод	4,2	1,8	4,8	1,9	4,58	1,63	4,81	1,75
експедитор	4,2	1,7	4,4	1,8	4,19	1,51	4,45	1,77

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,0	1,7	4,2	1,8	4,24	1,68	4,35	1,66
електрик дільниці	3,7	1,8	3,7	1,9	4,27	1,81	4,35	1,85
електрогазозварник	3,8	1,7	3,7	1,9	4,44	1,82	4,39	1,79
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,8	1,7	3,7	1,7	4,13	1,53	4,03	1,64
електромонтер з ремонту та обслугову-вання електроустаткування	4,0	1,8	3,8	1,8	4,16	1,59	4,09	1,65
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,3	1,6	3,3	1,4	3,97	1,61	3,91	1,66
естрадний співак (артист-вокаліст)	5,9	2,3	6,7	2,0	6,63	1,91	6,73	1,89
журналіст	5,7	1,9	6,3	1,9	6,52	1,65	6,67	1,58
завантажувач термічних печей	3,0	1,5	2,9	1,5	3,26	1,72	3,25	1,77
завідувач ательє	4,5	1,8	4,9	2,0	5,05	1,71	5,41	1,74
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,7	1,9	7,1	1,7	7,05	1,77	7,17	1,67
завідувач господарства	5,2	1,8	5,4	1,8	6,12	1,90	6,2	1,90
завідувач гуртожитку	4,1	1,8	4,0	1,8	4,67	1,76	4,85	1,85
завідувач дослідної лабораторії	5,0	2,0	5,4	1,9	6,01	1,89	6,11	1,79
завідувач ломбарду	4,6	1,8	4,7	2,0	5,46	1,90	5,74	1,95
завідувач оранжереї	4,2	1,7	4,4	1,9	4,72	1,77	4,9	1,85
завідувач позашкільного закладу	4,8	1,8	5,4	1,8	5,65	1,72	6	1,77
завідувач ринку	5,4	1,9	5,5	1,9	6,77	1,94	7,03	1,73
завідувач складу	4,1	1,8	4,1	1,9	5,15	1,82	5,22	1,95
завідувач хірургічного відділення	6,1	2,1	6,7	1,9	7,3	1,58	7,52	1,49
закрійник гумових виробів та деталей	3,3	1,7	3,1	1,7	3,09	1,49	3,19	1,64
закупник	3,9	1,8	3,6	1,6	3,67	1,53	3,77	1,60
звірівник	3,3	1,6	3,3	1,7	3,24	1,53	3,3	1,67
зоотехнік ферми	3,5	1,7	3,5	1,7	4,32	1,82	4,33	1,80
зубний технік	4,5	1,9	4,9	2,0	6,24	1,85	6,31	1,83
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,5	1,7	3,5	1,6	3,62	1,69	3,6	1,73
інженер з гірничих робіт	4,7	1,7	4,7	1,7	5,36	1,84	5,38	1,80
інженер з меліорації	4,2	1,8	4,3	1,7	4,67	1,73	4,6	1,68
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,4	2,0	4,4	2,0	4,72	2,06	4,84	1,96
інженер-будівельник	4,6	1,8	4,5	1,7	5,41	1,79	5,44	1,79
інженер-електронік	4,7	1,9	4,6	1,8	5,44	1,75	5,41	1,78
інженер-енергетик	4,9	2,0	4,8	2,0	5,28	1,74	5,35	1,73

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
інженер-конструктор	5,0	1,9	4,8	1,8	5,48	1,79	5,56	1,77
інженер-механік	5,1	1,9	4,9	1,8	5,4	1,73	5,51	1,71
інженер-програміст	6,2	1,9	6,3	1,8	6,47	1,57	6,5	1,62
інженер-технолог	4,6	1,9	4,6	1,8	5,19	1,63	5,23	1,63
інспектор державний рибоохорони	4,6	1,8	4,6	1,9	5,54	1,95	5,71	1,91
інспектор з виплати пенсій	4,1	1,7	4,1	1,8	4,78	1,85	5,11	1,86
інспектор з кадрів	4,8	1,8	5,0	1,8	5,39	1,67	5,56	1,65
інспектор з ліцензування	5,0	1,8	4,9	1,9	5,42	1,84	5,53	1,82
інспектор з охорони праці	4,8	1,7	5,0	1,9	5,2	1,84	5,32	1,81
інспектор патрульної служби	5,2	2,1	5,2	2,0		.		.
інспектор шкіл	4,3	1,8	4,5	1,9	5,31	1,79	5,61	1,79
інструктор з протипожежної профілактики	4,3	1,8	4,4	1,8	4,86	1,79	4,92	1,80
інструктор із санітарної освіти	4,1	1,7	4,3	1,7	4,47	1,67	4,55	1,72
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,3	1,9	3,3	1,8	3,06	1,64	3,07	1,74
каменотес на будівельних роботах	3,2	1,7	3,2	1,7	3,27	1,76	3,23	1,81
касир (в банку)	4,2	1,9	4,4	2,0	4,27	1,72	4,35	1,85
касир торговельного залу	3,2	1,7	3,3	1,7	3,35	1,60	3,48	1,76
керуючий агентством нерухомості	6,0	2,0	6,4	1,9	6,48	1,88	6,65	1,72
керуючий банком	6,8	2,1	7,0	2,1	7,58	1,65	7,83	1,48
керуючий справами (центральні органи державної влади)	5,5	2,1	5,8	2,0	6,43	1,81	6,58	1,76
керуючий фотоательє	5,1	1,8	5,7	1,9	5,29	1,76	5,36	1,74
килимарник (на текстильному виробництві)	3,4	1,7	3,3	1,6	3,37	1,58	3,38	1,60
кіномеханік	4,4	1,9	4,8	1,8	4,27	1,74	4,56	1,88
кінооператор	5,3	1,9	5,8	1,9	5,41	1,86	5,47	1,83
коваль-штампувальник	3,2	1,7	3,2	1,6	3,42	1,71	3,31	1,73
колорист на поліграфічному виробництві	3,6	1,7	3,7	1,8	3,65	1,61	3,65	1,67
комендант будинку	3,5	1,7	3,4	1,8	4,33	1,78	4,3	1,91
комерсант	4,5	1,9	4,4	1,9	5,2	1,89	5,38	1,88
комірник	3,1	1,7	3,1	1,7	4,03	1,93	4,09	1,85
кондуктор громадського транспорту	2,9	1,9	2,9	1,9	2,59	1,63	2,77	1,74
консьєрж	3,0	1,7	2,9	1,7	2,76	1,47	2,79	1,66
контролер енергонагляду	3,9	1,8	3,8	1,8	4,53	1,90	4,57	1,93

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
контролер квитків	2,6	1,7	2,6	1,8	2,57	1,43	2,6	1,64
контролер промислових роботів	3,9	1,7	3,8	1,6	4,27	1,67	4,27	1,63
контролер-касир	3,2	1,6	3,2	1,6	3,43	1,56	3,58	1,67
коректор (коригування текстів)	3,7	1,6	3,9	1,8	3,62	1,58	3,67	1,59
косметолог	3,9	1,8	5,3	2,0	5,1	1,79	5,59	1,75
космонавт-дослідник	5,9	2,4	5,6	2,4	6,72	2,10	6,75	1,96
кравець	3,3	1,7	3,3	1,5	3,97	1,59	4,09	1,65
круп’є (в казино)	4,4	2,1	4,0	2,0	4,4	2,02	4,56	2,03
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	3,8	1,6	4,2	1,8	4,37	1,54	4,43	1,59
кур'єр	3,1	1,9	3,0	1,8	2,68	1,72	2,82	1,80
кухар	4,4	2,0	4,7	2,0	4,78	1,74	4,75	1,77
лаборант у науковому підрозділі	4,1	1,8	4,1	1,9	4,03	1,79	4,24	1,84
лаборант-мікробіолог	3,9	1,9	4,4	1,9	4,19	1,75	4,37	1,83
лакувальник шкір	3,3	1,8	3,3	1,8	3,27	1,67	3,28	1,66
лейтенант збройних сил	5,5	2,2	5,5	2,2	5,05	1,98	5,23	1,91
ливарник пластмас	3,2	1,8	3,0	1,7	3,12	1,63	3,03	1,64
ливарник скла	3,3	1,9	3,3	1,7	3,57	1,69	3,49	1,71
листоноша	2,5	1,6	2,6	1,7	2,91	1,78	2,93	1,80
лихвар (особа, що позичає гроші в заста-ву або в борг)	3,8	2,2	3,5	2,2	4,68	2,30	4,79	2,28
лідер політичної партії	6,6	2,3	6,7	2,1	7,09	2,10	7,11	1,99
лікар-дієтолог	4,7	1,8	5,4	1,9	5,45	1,65	5,71	1,71
лікар-епідеміолог	4,8	1,8	5,3	2,0	5,5	1,83	5,82	1,79
лікар-стоматолог	6,1	2,1	6,8	1,9	7,04	1,63	7,14	1,61
лікар-терапевт	5,3	1,9	6,0	1,9	6,03	1,74	6,16	1,76
лікар-хірург	6,3	2,1	7,1	2,0	7,21	1,53	7,44	1,55
ліпник архітектурних деталей	3,8	1,8	4,0	1,8	4,15	1,66	4,32	1,72
лісник	3,7	1,8	3,5	1,9	4,38	1,92	4,38	1,93
лісоруб	2,9	1,7	2,7	1,6	3,11	1,63	3,07	1,79
ловець бездоглядних тварин	2,9	1,8	3,0	1,9	2,26	1,51	2,43	1,74
логопед	4,7	1,9	5,6	1,9	5,42	1,73	5,64	1,77
лоцман	4,2	1,9	4,0	1,8	4,86	1,84	4,7	1,80
майстер виробничого навчання	3,9	1,6	4,0	1,6	4,35	1,58	4,38	1,62

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
майстер виробничої дільниці	4,2	1,7	4,2	1,6	5,04	1,68	5,01	1,73
майстер гірничий	3,9	1,7	3,7	1,7	4,51	1,82	4,44	1,78
майстер з добування нафти, газу та кон-денсату	5,2	2,1	5,0	2,1	5,09	1,82	5,02	1,85
майстер-підривник	4,4	1,9	3,8	1,7	4,32	1,87	4,12	1,81
маляр	3,1	1,8	3,1	1,8	3,46	1,70	3,43	1,82
маркетолог	4,9	1,8	5,5	1,7	5,13	1,59	5,26	1,67
масажист	4,3	1,9	4,8	2,0	5,14	1,82	5,39	1,87
математик	4,7	2,0	5,0	2,0	5,15	1,80	5,13	1,81
матрос	4,0	2,0	3,7	1,9	3,92	1,81	3,93	1,83
машиніст автоматичної лінії для виго-товлення книг	3,5	1,6	3,5	1,5	3,68	1,65	3,66	1,57
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,4	2,0	4,2	1,9	4,37	1,76	4,43	1,87
машиніст екскаватора	3,4	1,7	3,2	1,7	3,55	1,55	3,42	1,61
машиніст електропоїзда	3,9	1,8	3,6	1,8	4,45	1,79	4,37	1,86
машиніст ескалатора	3,4	1,8	3,2	1,6	3,58	1,71	3,48	1,64
машиніст крана (кранівник)	3,4	1,7	3,1	1,6	3,75	1,75	3,67	1,71
машиніст підземних установок	3,8	1,8	3,6	1,7	3,88	1,71	3,97	1,80
машиніст прибиральних машин	3,1	1,8	2,8	1,6	2,95	1,66	2,87	1,73
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,8	1,8	3,6	1,7	3,84	1,69	3,71	1,66
мельник	3,1	1,7	2,9	1,7	3,36	1,66	3,28	1,69
менеджер в готельному господарстві	4,8	1,9	5,3	1,9	4,99	1,69	5,28	1,72
менеджер в оптовій торгівлі	4,5	1,9	4,6	1,8	4,63	1,64	4,71	1,76
менеджер з логістики	4,8	1,7	5,2	1,8	5,04	1,62	5,2	1,68
менеджер з персоналу	4,7	1,7	5,0	1,8	4,93	1,69	5,11	1,69
менеджер з реклами	5,4	1,9	5,9	1,7	5,11	1,79	5,46	1,80
менеджер з туризму	4,9	1,8	5,3	1,9	5,03	1,73	5,31	1,72
менеджер із збуту	4,5	1,8	4,6	1,7	4,8	1,72	4,9	1,73
менеджер із зв'язків з громадськістю	4,6	1,7	5,1	1,7	5,2	1,69	5,36	1,67
менеджер із надання кредитів	4,9	1,7	5,1	1,8	5,2	1,80	5,35	1,73
менеджер із страхування	4,7	1,8	5,0	1,9	4,42	1,73	4,53	1,77
менеджер із фінансового лізингу	4,8	1,9	5,1	1,9	5,35	1,90	5,53	1,82
мер міста (міський голова)	7,2	2,2	7,3	2,1	7,95	1,74	8,08	1,55
метеоролог	4,6	1,8	4,9	1,9	4,93	1,72	5,11	1,80

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
методист з фізичної культури	4,3	1,9	4,2	1,8	4,46	1,72	4,49	1,71
механік	3,8	1,7	3,4	1,6	4,13	1,71	3,99	1,70
миротворець	4,9	2,2	4,6	2,1	5,46	2,05	5,36	1,92
мисливець промисловий	4,0	1,7	3,8	1,6	4,2	1,74	4,16	1,80
митний інспектор	5,5	2,1	5,6	2,1	6,69	1,77	6,77	1,76
міліціонер	4,8	2,2	5,1	2,1	5,13	2,05	5,25	2,03
міністр	7,2	2,2	7,5	2,0	8	1,80	8,18	1,53
модель	5,3	2,2	6,0	2,2	5,69	2,10	6,08	1,94
модельєр	5,2	2,1	6,2	2,0	5,68	1,88	6,14	1,80
модельєр ортопедичного взуття	4,1	1,9	4,6	1,9	4,33	1,74	4,43	1,77
модистка головних уборів	3,5	1,6	3,9	1,8	3,75	1,68	4,13	1,69
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,1	1,8	3,5	1,8	3,2	1,79	3,22	1,85
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	3,0	1,7	2,9	1,8	3	1,71	3,04	1,80
монтажник радіоелектронної апаратури	4,0	1,7	3,9	1,7	4,48	1,68	4,42	1,69
монтер кабельного виробництва	3,7	1,7	3,6	1,7	3,89	1,63	3,87	1,75
монтувальник шин на виробництві	3,3	1,8	3,1	1,7	3,45	1,78	3,41	1,75
моторист бурової установки	3,7	1,8	3,5	1,8	4,01	1,79	3,8	1,72
музикант (артист) симфонічного оркест-ру	4,9	2,0	5,2	2,0	5,23	1,78	5,34	1,80
муляр (рос. каменщик)	3,2	1,8	2,9	1,6	3,7	1,82	3,52	1,91
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,9	1,9	3,9	1,9	3,66	1,67	3,67	1,77
налагоджувальник деревообробного ус-таткування	3,7	1,8	3,5	1,6	3,98	1,67	3,96	1,74
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,1	1,7	4,1	1,7	4,44	1,72	4,26	1,67
намотувальник котушок трансформаторів	3,3	1,8	3,2	1,8	3,12	1,69	2,99	1,68
народний депутат України	7,8	2,0	7,9	1,8	7,84	2,05	7,9	1,96
настроювач піаніно та роялів	3,3	1,7	3,3	1,7	3,73	1,62	3,8	1,75
натирач підлоги	1,8	1,5	1,6	1,1	2,16	1,53	2,24	1,63
науковий співробітник	4,7	1,8	4,9	1,8	5,48	1,78	5,71	1,77
начальник відділу з реклами	5,0	1,9	5,4	2,0	5,25	1,81	5,55	1,81
начальник відділу маркетингу	5,1	1,8	5,4	1,9	5,53	1,73	5,73	1,72
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,8	1,8	4,8	1,9	5,53	1,79	5,63	1,78
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,4	1,9	5,5	1,9	5,79	1,74	6,03	1,75
начальник морського порту	6,2	2,2	6,0	2,3	7,11	1,94	7,31	1,80

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
нотаріус	5,9	2,0	6,3	2,0	6,9	1,71	7,16	1,62
оббивальник меблів	3,0	1,5	2,8	1,4	3,65	1,68	3,71	1,84
обробник волокна на лляному виробництві	3,3	1,7	3,2	1,7	3,09	1,58	3,1	1,61
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,2	1,8	3,2	1,7	2,98	1,65	2,95	1,69
овочівник	3,2	1,7	3,3	1,7	3,39	1,69	3,36	1,74
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,8	1,6	3,7	1,6	4,05	1,54	4,08	1,63
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,3	1,6	3,5	1,8	3,81	1,75	4,01	1,94
оператор друкарського устаткування	4,1	1,8	4,1	1,8	3,78	1,56	3,74	1,61
оператор заправних станцій (на установ-ках з очищення нафти та природного газу)	3,4	1,8	3,5	1,8	3,84	1,79	3,85	1,90
оператор комп’ютерного набору	4,2	1,9	4,2	1,8	4,23	1,79	4,3	1,76
оператор котельні	3,0	1,6	2,9	1,6	2,97	1,63	3,05	1,63
оператор лінії виробництва морозива	3,6	1,9	3,5	1,9	3,43	1,58	3,41	1,61
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,2	1,7	3,1	1,5	3,23	1,51	3,15	1,55
оператор медичного устаткування	4,1	1,7	4,4	1,8	4,41	1,66	4,43	1,69
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,4	1,7	3,5	1,8	3,95	1,79	3,85	1,79
оператор пральні самообслуговування	3,2	1,8	3,3	1,7	3,11	1,63	3,13	1,79
оператор реакторного відділення	4,4	2,1	4,1	1,9	4,36	1,92	4,46	1,98
оператор сірникових автоматів	3,1	1,8	3,1	1,8	3,02	1,59	2,96	1,66
оператор складально-пакувальних машин	3,5	1,7	3,4	1,7	3,29	1,61	3,33	1,70
оптометрист	3,4	1,6	3,5	1,7	3,89	1,63	3,96	1,68
організатор діловодства державної уста-нови	4,6	2,1	5,0	2,0	5	1,71	5,22	1,85
офіс-менеджер	4,6	1,8	5,0	1,8	4,52	1,65	4,69	1,73
офіціант	3,2	1,7	3,1	1,7	3,51	1,66	3,61	1,81
паркетник	3,3	1,7	3,3	1,7	3,7	1,75	3,71	1,78
паркувальник	2,4	1,6	2,3	1,4	2,58	1,51	2,71	1,68
паспортистка	3,7	1,7	3,9	1,8	4,51	1,77	4,61	1,88
педагог-організатор	4,4	1,7	4,7	1,8	4,75	1,62	4,8	1,59
пекар (на кондитерському виробництві)	3,6	1,7	3,8	1,8	3,97	1,69	4,03	1,74
пекар комплексно-механізованої лінії	3,4	1,6	3,6	1,7	3,58	1,71	3,55	1,71
перекладач	5,7	1,9	6,3	2,1	6,28	1,63	6,54	1,61
перукар-модельєр	4,2	1,7	5,3	1,9	5,19	1,85	5,5	1,78
пивовар	4,2	2,1	3,5	1,9	4,17	1,85	3,94	1,76

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
письменник	5,2	2,1	5,4	2,0	6,01	1,99	6,18	1,83
підприємець	6,3	1,8	6,6	1,8	6,52	1,71	6,78	1,65
підсобний робітник	2,6	1,8	2,5	1,7	2,17	1,57	2,19	1,69
пілот (льотчик)	5,9	2,1	5,6	2,1	6,56	1,77	6,48	1,66
піскоструминник	3,1	1,8	3,0	1,8	3,12	1,70	3,07	1,77
пожежний-рятувальник	5,1	2,2	5,1	2,1	5,4	2,06	5,34	1,92
покоївка	2,8	1,5	2,7	1,5	2,84	1,54	2,95	1,76
покрівельник сталевих покрівель	3,5	1,9	3,5	1,8	3,97	1,79	3,93	1,89
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,2	1,7	3,1	1,6	3,23	1,68	3,23	1,68
політолог	5,2	2,0	5,6	2,0	5,38	2,01	5,86	1,84
помічник-консультант народного депутата України	6,4	2,0	6,7	1,9	6,92	1,93	7,09	1,91
посол	6,6	2,4	6,8	2,3	7,72	1,72	7,83	1,65
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,5	1,6	3,4	1,7	3,72	1,57	3,81	1,71
прасувальник	2,8	1,8	2,7	1,6	2,71	1,59	2,69	1,65
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	5,0	2,1	5,0	2,0	5,46	1,96	5,51	2,02
представник з реклами	4,1	1,7	4,4	1,8	3,98	1,78	4,22	1,89
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,4	2,2	7,8	1,8	8,14	1,48	8,17	1,41
пресувальник картону	2,9	1,8	2,9	1,9	2,71	1,49	2,72	1,66
пресувальник плит з очерету	2,8	1,7	2,7	1,6	2,63	1,61	2,57	1,65
пресувальник плиткового чаю	2,7	1,7	2,6	1,6	2,64	1,45	2,66	1,54
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,6	1,8	2,4	1,7	2,18	1,54	2,23	1,58
прибиральник територій	1,9	1,5	2,0	1,7	2,14	1,74	2,17	1,78
приватний детектив	5,9	1,9	6,2	2,0	5,79	1,85	5,99	1,82
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	3,7	1,8	3,8	1,8	3,6	1,75	3,73	1,89
провізор	4,0	1,7	4,2	1,7	4,57	1,64	4,74	1,81
продавець на ринку	3,1	1,8	3,0	1,7	3,49	1,71	3,48	1,87
продавець непродовольчих товарів	3,3	1,6	3,2	1,6	3,75	1,59	3,85	1,70
продавець продовольчих товарів	3,5	1,7	3,6	1,7	4,01	1,67	4,21	1,78
продюсер	6,3	2,1	6,8	2,0	6,56	1,88	6,79	1,73
прокурор області	7,1	2,2	7,4	1,9	7,86	1,73	8,11	1,49
професіонал-організатор торгівлі на рин-ку цінних паперів	4,8	1,9	5,0	2,0	5,41	1,90	5,51	1,86
профконсультант	4,4	1,7	4,7	1,8	4,9	1,80	5,1	1,78

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
прядильник	2,9	1,7	2,8	1,6	2,94	1,49	2,9	1,58
психолог	5,2	1,9	5,7	1,9	5,66	1,84	5,99	1,70
птахівник	3,4	1,8	3,2	1,7	3,32	1,68	3,31	1,77
радіомеханік з обслуговування та ремон-ту радіотелевізійної апаратури	4,0	1,7	3,8	1,6	4,52	1,57	4,41	1,63
регент	4,4	2,0	4,6	2,0		.		.
режисер	6,1	2,0	6,5	2,0	6,51	1,64	6,68	1,64
реквізитор	3,7	1,6	3,8	1,7	3,78	1,51	3,77	1,63
ректор університету	6,9	2,0	7,3	1,8	7,86	1,44	7,82	1,61
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,4	1,7	4,6	1,8	5,04	1,63	5,04	1,66
ресторатор	4,9	1,9	5,3	1,9	5,52	1,95	5,8	1,96
референт	4,5	1,8	4,7	1,8	5	1,78	5,19	1,73
рибалка прибережного лову	3,3	1,8	3,0	1,6	3,3	1,64	3,2	1,59
рибовод (кваліфікований робітник)	4,1	1,9	3,9	1,8	3,78	1,77	3,76	1,70
рихтувальник кузовів	3,5	1,7	3,2	1,6	3,95	1,84	3,69	1,84
різальник буряків на виробництві цукру	2,6	1,6	2,4	1,5	2,4	1,60	2,44	1,65
різьбяр по дереву	3,6	1,6	3,4	1,6	4,06	1,75	3,93	1,68
робітник з догляду за тваринами	3,4	1,8	3,7	1,9	2,98	1,74	2,95	1,75
робітник на лісогосподарських роботах	3,4	1,8	3,4	1,8	3,13	1,79	3,22	1,93
робітник на низькокваліфікованих руч-них роботах у сільському господарстві	3,0	2,0	2,9	1,9	2,26	1,64	2,28	1,74
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,9	1,8	3,7	1,8	3,88	1,65	3,94	1,73
робітник фермерського господарства	3,2	1,9	3,0	1,8	2,98	1,86	3,02	1,84
розклеювач оголошень	2,0	1,5	1,9	1,3	1,94	1,39	1,96	1,44
розпорядник похорону	3,1	1,8	3,1	1,8	3,38	1,77	3,43	1,89
розфасовувач тютюну	2,9	1,8	2,6	1,7	2,55	1,52	2,48	1,53
садівник	3,3	1,7	3,4	1,7	3,78	1,61	3,78	1,71
священнослужитель	4,7	2,1	4,8	2,2	5,61	2,08	5,78	2,08
секретар	3,9	1,7	4,2	1,7	3,98	1,63	4,16	1,81
сестра медична	3,8	1,8	4,3	1,9	4,23	1,72	4,47	1,74
сировар-майстер	3,7	1,9	3,7	1,7	3,81	1,65	3,84	1,65
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,2	1,7	4,2	1,8	4,54	1,53	4,55	1,64
складальник виробів з деревини	3,5	1,9	3,3	1,7	3,54	1,70	3,5	1,78
складальник мікросхем	4,1	2,0	4,0	1,9	4,3	1,92	4,34	1,85

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
складальник паперових виробів	3,0	1,6	2,9	1,7	2,79	1,60	2,87	1,74
склодув	3,3	1,7	3,2	1,7	3,34	1,68	3,29	1,69
склопротиральник (мийник вікон)	2,4	1,8	2,3	1,7	2,34	1,68	2,37	1,67
скляр	2,9	1,7	2,8	1,5	3,15	1,71	3,09	1,63
слідчий органів внутрішніх справ	5,6	2,0	5,7	1,9	6,04	1,82	6,28	1,66
слюсар з ремонту автомобілів	4,6	1,9	4,2	1,7	5,02	1,90	4,91	1,90
слюсар-інструментальник	3,6	1,7	3,3	1,6	3,73	1,70	3,73	1,68
слюсар-ремонтник	3,4	1,8	3,1	1,5	3,66	1,66	3,59	1,69
слюсар-сантехнік	3,5	1,7	3,2	1,6	3,67	1,85	3,6	1,80
сортувальник коксу	3,1	2,1	2,7	1,8	2,51	1,63	2,47	1,57
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,3	1,7	3,3	1,6	3,22	1,59	3,22	1,74
сортувальник тютюну	3,1	1,9	2,8	1,8	2,77	1,64	2,75	1,69
соціальний робітник	4,2	1,7	4,6	1,7	4,3	1,79	4,51	1,84
соціолог	4,7	1,8	5,2	1,8	4,94	1,77	5,15	1,81
спеціаліст державної служби (державний службовець)	5,7	2,0	6,0	1,9	6,17	1,82	6,35	1,79
співак (музикант) у нічному клубі	5,1	2,0	5,3	2,0	5,07	1,94	5,27	1,91
спортсмен-професіонал	6,2	2,2	6,3	2,0	6,6	1,85	6,59	1,74
сталевар мартенівської печі	3,4	1,6	3,3	1,6	3,77	1,90	3,72	1,88
статистик	4,2	1,8	4,4	1,8	4,07	1,67	4,32	1,67
столяр	3,6	1,7	3,4	1,5	4,07	1,73	4,01	1,78
сторож	2,4	1,8	2,4	1,7	2,42	1,61	2,36	1,65
суддя	7,3	2,0	7,5	1,8	7,68	1,74	7,95	1,44
судовий виконавець	6,2	1,9	6,4	1,8	6,03	1,84	6,28	1,79
такелажник	3,2	1,6	3,1	1,5	3,32	1,68	3,24	1,64
тарифікатор	3,9	1,7	4,1	1,7	3,93	1,49	4,05	1,59
тваринник	3,2	1,7	3,4	1,8	3,2	1,69	3,1	1,79
телеведучий	5,9	2,0	6,5	2,0	6,78	1,66	7,06	1,54
телеоператор	5,6	1,8	6,0	1,7	5,72	1,71	6,03	1,68
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,6	1,7	3,8	1,8	3,64	1,73	3,72	1,84
тесляр	3,7	1,7	3,5	1,6	3,99	1,73	3,9	1,81
технік аеродромної служби	4,2	1,9	4,1	1,9	4,31	1,75	4,33	1,83
технік з експлуатації устаткування газо-вих об'єктів	3,6	1,7	3,5	1,6	4,03	1,69	3,88	1,74

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
технік з радіолокації	4,2	1,8	4,0	1,8	4,25	1,75	4,16	1,67
технік-дозиметрист	3,6	1,7	3,6	1,7	3,63	1,55	3,63	1,58
технік-землевпрорядник	3,6	1,5	3,7	1,7	4,81	1,79	4,87	1,88
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,7	1,7	3,8	1,7	3,71	1,62	3,72	1,80
технік-оператор електронного устатку-вання	4,0	1,7	4,0	1,7	4,19	1,52	4,23	1,62
технік-проектувальник на будівництві	4,4	1,7	4,3	1,8	5,1	1,70	5,12	1,81
технік-технолог з виробництва борошня-них, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,2	1,8	4,6	1,9	4,55	1,82	4,58	1,86
технік-топограф	3,8	1,7	3,7	1,7	3,84	1,51	3,77	1,57
ткач	2,9	1,6	3,2	1,6	3,23	1,58	3,21	1,55
товарознавець	3,9	1,6	4,2	1,7	4,48	1,63	4,54	1,74
токар	3,5	1,8	3,4	1,6	3,84	1,70	3,68	1,67
токсиколог	4,1	1,7	4,2	1,8	4,34	1,72	4,51	1,76
торговельний брокер (маклер)	4,6	1,8	4,5	1,9	4,77	1,76	4,83	1,76
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,2	2,0	5,3	1,9	5,14	1,83	5,4	1,75
тракторист-машиніст	3,3	1,8	3,0	1,7	3,54	1,62	3,3	1,66
трубопрокатник	3,2	1,7	3,0	1,6	3,39	1,76	3,31	1,72
туризмознавець	4,7	1,8	5,3	1,9	4,62	1,75	4,82	1,74
тюремний охоронець	3,2	2,0	2,8	1,9	2,89	1,79	2,92	1,81
укладальник-пакувальник	2,8	1,7	2,9	1,8	2,7	1,53	2,74	1,61
учитель-дефектолог	4,5	1,7	5,0	1,8	4,9	1,69	5,1	1,72
фарбувальник приладів і деталей	3,0	1,6	2,9	1,6	3,01	1,57	3,09	1,69
фарбувальник хутра	3,2	1,7	3,1	1,7	3,19	1,56	3,15	1,54
фармацевт	4,9	1,9	5,5	2,1	5,4	1,71	5,71	1,79
фахівець з біотехнології	4,7	1,9	4,9	1,9	4,93	1,79	5,08	1,78
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,1	1,7	4,7	1,9	4,23	1,77	4,29	1,82
фахівець з інформаційних технологій	5,0	2,0	5,0	1,9	5,33	1,82	5,46	1,82
фахівець з конференц-сервісу	4,1	1,7	4,3	1,7	4,72	1,62	4,84	1,63
фахівець із готельної справи	4,6	1,8	5,2	1,9	4,95	1,65	5,16	1,69
фахівець із санітарно-курортної справи	4,3	1,7	4,5	1,8	4,91	1,68	5,11	1,75
фельдшер	4,1	1,8	4,7	2,0	4,77	1,75	4,95	1,76
фельдшер ветеринарної медицини	4,0	1,7	4,6	1,9	4,54	1,77	4,75	1,85
фермер	4,1	2,0	3,6	1,9	4,7	1,97	4,59	2,07

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Хлопці		Дівчата		Чоловіки		Жінки	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
фізик	4,5	2,0	4,6	1,9	5,1	1,84	5,05	1,82
фінансовий директор	6,3	2,0	6,8	1,9	7,05	1,64	7,25	1,59
фонотекар	3,8	1,7	3,8	1,7	3,51	1,49	3,57	1,54
формувальник машинного формування	3,9	1,8	3,7	1,7	3,63	1,64	3,54	1,67
фотограф	4,6	1,8	5,3	2,0	4,65	1,64	4,71	1,68
фрезерувальник	3,6	1,7	3,6	1,7	3,8	1,77	3,71	1,73
хімік	4,3	2,0	4,6	2,1	4,69	1,77	4,76	1,78
хореограф	4,9	1,9	5,6	1,9	4,81	1,78	5,13	1,82
художник	5,0	2,0	5,6	2,0	5,74	1,73	5,83	1,73
художник-оформлювач	4,5	1,8	4,9	1,9	4,8	1,61	5,06	1,66
цілитель	3,7	2,0	3,8	2,1	4,54	2,24	5,01	2,25
черговий по вокзалу	2,9	1,7	2,8	1,6	3,67	1,90	3,64	2,01
черговий стрілочного поста на залізниці	3,1	1,8	3,2	1,8	3,19	1,89	3,15	1,87
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	3,0	1,7	3,0	1,7	2,85	1,55	2,9	1,62
швачка	2,8	1,7	3,1	1,8	3,43	1,64	3,59	1,76
ювелір-гравер	5,6	1,9	5,8	1,9	5,76	1,93	5,84	1,84
юрисконсульт	5,7	2,0	6,1	1,9	6,63	1,70	6,72	1,81

Таблиця 39. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за віком (у балах)

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
агент з організації туризму	4,0	.	4,9	1,9	4,8	1,9	4,8	1,7	5,0	1,8	4,2	0,7	5,02	1,74	4,75	1,74	4,74	1,65
агент з постачання	3,0	.	4,3	1,6	4,0	1,7	4,1	1,7	4,2	1,6	4,1	0,9	4,57	1,75	4,27	1,73	4,21	1,64
агент страховий	4,0	.	5,5	2,1	5,0	2,0	5,0	2,0	5,1	2,0	4,1	1,8	4,79	1,97	4,31	1,91	4,29	1,88
агент торговельний	5,0	.	4,6	1,9	4,2	1,8	4,3	1,9	4,2	1,6	3,7	1,8	4,42	1,82	4,29	1,77	4,26	1,75
агроном	4,0	.	4,1	2,0	4,2	1,9	4,1	1,9	4,3	1,8	3,7	2,0	4,94	1,99	4,89	1,94	5,28	2,01
адвокат	6,0	.	7,3	1,8	7,3	1,6	7,4	1,5	7,4	1,4	7,3	1,7	7,66	1,41	7,75	1,45	7,59	1,51
адміністратор	6,0	.	5,5	2,1	5,3	1,9	5,5	1,9	5,5	1,7	5,9	1,4	6,03	1,62	5,72	1,81	5,73	1,70
адміністратор бази даних	4,0	.	5,2	1,8	5,1	1,9	5,1	1,8	5,6	1,7	5,6	1,5	5,55	1,57	5,26	1,72	5,07	1,72

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
актор (актриса)	8,0	.	6,3	2,3	6,1	2,2	6,3	2,1	6,2	2,1	6,1	2,1	6,82	1,61	6,49	1,85	6,59	1,81
акушерка	5,0	.	4,2	2,1	4,1	2,0	4,0	2,1	4,4	1,9	3,1	1,3	5,26	2,04	5,08	1,99	5,39	1,97
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,0	.	5,5	2,2	5,6	2,0	5,5	2,0	6,0	1,7	5,9	2,1	6,18	1,69	5,91	1,80	5,92	1,77
аналітик консолідованої інформації	4,0	.	4,3	1,9	4,6	1,8	4,5	1,8	4,9	1,7	4,1	1,5	5,45	1,78	5	1,87	4,95	1,71
антикорозійник	3,0	.	3,1	1,5	3,2	1,7	3,2	1,7	3,3	1,7	2,7	1,5	3,42	1,61	3,24	1,67	3,27	1,58
апаратник збагачення золотовмістких руд	5,0	.	4,3	2,0	4,3	1,9	4,3	1,9	4,7	1,8	3,8	1,5	4,71	1,86	4,5	1,92	4,68	1,89
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	4,0	.	3,6	1,9	3,5	1,8	3,4	1,7	3,6	1,9	3,4	2,2	3,81	1,75	3,4	1,73	3,53	1,73
апаратник приготування медичних мас та мазей	6,0	.	4,3	2,0	3,9	1,9	3,8	1,9	3,9	1,9	3,4	2,1	4,18	1,88	3,98	1,88	4,17	1,87
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	4,0	.	3,4	1,7	3,4	1,8	3,3	1,7	3,4	1,7	3,0	1,9	3,68	1,68	3,39	1,68	3,66	1,70
апаратник-лаковар	3,0	.	3,3	1,6	3,2	1,8	3,1	1,8	3,4	1,9	2,3	1,9	3,33	1,58	3,13	1,55	3,36	1,58
артист цирку	6,0	.	4,2	1,9	4,3	1,9	4,4	2,0	4,5	1,8	4,0	1,6	5,17	1,87	5,14	1,95	5,32	1,92
архіваріус	3,0	.	4,3	1,8	4,1	1,9	4,1	1,7	4,2	1,7	3,8	1,6	4,47	1,70	4,26	1,93	4,19	1,74
архітектор	8,0	.	6,4	2,1	6,0	2,0	6,1	1,9	6,2	1,8	6,0	2,5	6,67	1,60	6,43	1,72	6,49	1,70
асистент вихователя виправно-трудового закладу	6,0	.	3,9	1,8	3,7	1,8	3,5	1,8	3,9	1,8	2,8	1,9	4,01	1,67	3,62	1,71	3,9	1,81
асистент вчителя-реабілітолога	6,0	.	3,8	1,7	3,6	1,7	3,6	1,7	3,9	1,7	3,0	1,3	4,17	1,60	3,93	1,67	4,05	1,74
астролог	7,0	.	4,6	2,0	4,4	1,9	4,4	2,0	4,8	2,0	5,2	1,8	4,94	2,06	4,9	2,04	4,84	2,08
аудитор	5,0	.	4,4	1,8	4,4	1,8	4,6	1,8	4,5	1,7	4,4	2,0	5,58	1,83	5,34	1,70	5,19	1,78
аукціоніст	4,0	.	4,9	1,9	4,4	1,9	4,6	1,8	4,6	1,8	4,3	1,0	5,17	1,63	4,76	1,78	4,6	1,85
бармен	2,0	.	4,2	1,8	3,9	1,8	4,1	1,7	3,8	1,6	3,9	2,5	4,68	1,79	4,46	1,88	4,1	1,88
бджоляр	7,0	.	3,5	1,8	3,7	1,9	3,6	1,7	3,6	1,7	3,1	1,5	4,47	1,87	4,29	1,79	4,69	1,96
бетоняр	3,0	.	2,5	1,3	2,8	1,7	2,8	1,7	2,9	1,7	2,2	1,5	3,03	1,59	2,97	1,70	3,04	1,73

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
бібліотекар	4,0	.	3,3	1,6	3,5	1,8	3,3	1,7	3,6	1,6	2,6	1,3	3,75	1,73	3,68	1,71	4,02	1,79
біолог	4,0	.	4,7	2,0	4,5	1,9	4,6	2,0	4,8	1,8	4,2	2,0	4,97	1,70	4,82	1,71	4,83	1,68
біржовий маклер	3,0	.	4,6	1,8	4,7	1,8	4,9	1,9	5,3	1,7	5,2	1,6	5,41	1,65	5,14	1,82	4,88	1,74
бортпровідник (стюардеса)	3,0	.	4,7	1,9	4,7	2,0	4,7	2,0	4,9	1,8	3,9	1,5	5,76	1,73	5,36	1,73	5,48	1,81
бригадир на швацькому виробництві	5,0	.	3,6	1,6	3,8	1,7	3,7	1,7	4,0	1,5	3,9	1,3	4,43	1,55	4,31	1,57	4,59	1,55
брошурувальник	4,0	.	2,8	1,4	2,7	1,5	2,8	1,5	2,6	1,4	2,3	0,9	2,91	1,50	2,89	1,62	2,92	1,47
бульдозерист	3,0	.	2,9	1,6	3,0	1,7	3,0	1,7	3,0	1,7	2,9	1,9	3,32	1,64	3,19	1,65	3,36	1,73
бухгалтер	4,0	.	4,8	1,9	5,1	1,8	4,9	1,9	5,2	1,8	4,3	1,1	5,7	1,70	5,6	1,60	5,78	1,64
вантажник	1,0	.	2,3	1,3	2,4	1,7	2,4	1,6	2,3	1,6	2,0	1,1	2,56	1,78	2,44	1,70	2,45	1,73
варник асфальтової маси	1,0	.	2,6	1,7	2,8	1,8	2,7	1,7	2,9	1,8	3,1	2,5	2,71	1,60	2,67	1,71	2,85	1,85
варник сиропів, соків та екстрактів	4,0	.	3,1	1,6	3,2	1,8	3,1	1,8	3,1	1,8	2,2	1,3	3,11	1,66	2,92	1,57	2,96	1,54
варник целюлози	7,0	.	3,1	1,7	3,1	1,8	3,0	1,8	3,1	1,9	2,3	1,7	3,09	1,58	2,79	1,60	2,83	1,62
верхолаз	3,0	.	3,8	1,9	3,4	1,7	3,4	1,7	3,7	1,8	2,8	1,3	3,85	1,82	3,86	1,93	4,1	1,94
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,0	.	5,1	2,2	4,8	2,0	4,8	2,0	4,9	1,9	3,6	1,2	5,42	1,79	5,43	1,83	5,64	1,79
викладач вищого навчального закладу	5,0	.	5,8	2,1	5,8	2,0	5,9	2,0	6,3	1,8	4,9	2,5	6,6	1,68	6,66	1,62	6,85	1,56
виконавець доручень бюро побутових послуг	2,0	.	3,5	1,7	3,6	1,8	3,4	1,7	3,6	1,6	3,7	2,0	3,36	1,79	3,03	1,66	3,07	1,65
виноградар	4,0	.	3,9	1,9	3,7	1,9	3,6	1,7	3,7	1,9	2,9	1,1	3,85	1,67	3,69	1,69	3,8	1,75
випробувач-механік авіаційних двигунів	6,0	.	4,4	2,0	4,4	1,9	4,4	1,9	4,5	1,8	4,3	2,2	4,9	1,82	4,76	1,91	5	1,92
виробник м'ясних напівфабрикатів	5,0	.	3,5	1,7	3,6	1,8	3,4	1,6	3,5	1,6	3,4	1,7	3,89	1,70	3,75	1,71	3,94	1,71
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,0	.	4,0	1,8	4,3	1,9	4,1	1,8	4,4	1,8	3,3	1,6	4,66	1,79	4,42	1,82	4,75	1,87
вишивальник на шкірі та хутрі	6,0	.	3,6	1,7	3,6	1,8	3,6	1,7	3,8	1,6	3,4	1,0	3,81	1,68	3,78	1,67	3,89	1,75

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
відповідальний секретар редакції	4,0	.	4,7	1,9	4,7	1,8	4,7	1,7	5,0	1,7	4,6	1,9	5,24	1,65	4,98	1,74	5,07	1,79
візажист-стиліст	3,0	.	5,0	1,9	4,9	2,1	4,9	2,0	4,9	2,0	4,7	1,8	5,64	1,87	5,36	1,83	5,17	1,92
військовослужбовець	6,0	.	5,5	2,1	5,5	2,1	5,5	2,1	5,6	1,9	4,9	1,9	5,56	1,78	5,4	1,90	5,68	1,86
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	5,0	.	3,0	1,7	3,3	1,8	3,2	1,8	3,3	1,8	2,8	1,0	3,74	1,78	3,64	1,74	4,01	1,80
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	5,0	.	3,1	1,7	3,5	1,8	3,4	1,8	3,4	1,8	3,3	1,3	4,16	1,80	4,01	1,80	4,08	1,77
водій вантажівки	4,0	.	2,9	1,6	3,2	1,7	3,2	1,8	3,3	1,8	2,8	1,3	3,62	1,68	3,52	1,67	3,75	1,78
водій навантажувача	3,0	.	3,1	1,5	3,2	1,8	3,2	1,8	3,3	1,7	3,4	1,2	3,57	1,62	3,41	1,68	3,51	1,70
водолаз	4,0	.	4,3	1,9	4,0	1,9	4,2	2,0	4,3	2,0	4,3	2,3	4,71	1,87	4,58	1,95	4,9	1,93
возій продукції лісу	5,0	.	3,1	1,8	3,1	1,8	3,1	1,8	3,1	1,7	2,6	1,4	3,11	1,75	3,03	1,67	3,02	1,73
ворожка	3,0	.	2,3	1,7	2,9	2,1	2,9	2,1	3,3	2,2	2,7	1,1	3,83	2,23	3,49	2,22	3,45	2,25
вчитель початкової школи	6,0	.	4,7	2,0	4,5	1,9	4,3	1,8	4,6	1,8	3,7	1,7	4,79	1,68	4,74	1,72	5,04	1,73
вчитель середнього навчально-виховного закладу	5,0	.	4,9	1,9	4,8	1,9	4,7	1,9	5,0	1,9	4,0	2,3	5,13	1,61	4,99	1,65	5,32	1,78
генерал збройних сил	9,0	.	7,2	2,1	6,9	2,3	7,1	2,2	7,4	1,9	8,3	1,1	7,68	1,70	7,64	1,70	7,83	1,64
геодезист	5,0	.	3,9	1,8	3,5	1,7	3,8	1,8	4,0	1,8	3,5	1,3	4,26	1,66	4,32	1,79	4,34	1,84
геолог	3,0	.	4,6	2,1	4,4	1,9	4,5	1,8	4,7	1,7	3,9	1,5	4,98	1,64	4,7	1,71	5,09	1,80
гідроакустик	4,0	.	3,6	1,7	3,6	1,7	3,6	1,5	3,7	1,4	3,1	1,1	3,93	1,45	3,79	1,58	3,84	1,53
гідрометеоспостерігач	6,0	.	4,5	1,9	4,2	1,9	4,3	1,8	4,5	1,8	3,7	1,7	4,49	1,71	4,1	1,67	4,19	1,64
гірник (шахтар)	5,0	.	4,3	2,1	4,3	2,1	4,2	2,1	4,6	2,0	3,8	1,5	4,14	1,96	4,01	2,06	4,33	2,14
гірник підземний	4,0	.	3,7	1,9	3,7	1,8	3,7	1,8	3,8	1,6	3,3	1,2	3,7	1,81	3,75	1,89	4,09	1,95
годинникар з ремонту механічних годинників	4,0	.	3,6	1,9	3,5	1,7	3,5	1,8	3,9	1,7	3,7	1,2	3,81	1,71	3,81	1,67	3,94	1,68
голова благодійної громадської організації	7,0	.	5,1	2,3	5,3	2,0	5,3	2,0	5,5	1,9	5,6	2,1	5,92	1,85	5,68	1,91	5,8	1,86
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	9,0	.	7,0	2,2	6,9	2,3	7,1	2,4	7,4	2,2	8,1	1,2	8,05	1,61	8,11	1,56	8,15	1,62
голова профспілки	4,0	.	5,0	2,1	4,8	2,0	5,1	1,9	5,3	1,8	4,9	1,6	5,46	1,99	5,34	1,97	5,58	2,11

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
голова сільськогосподарського кооперативу	5,0	.	4,9	1,9	5,0	1,9	5,0	1,9	5,3	1,8	5,2	2,3	5,82	1,86	5,67	1,92	5,93	1,88
головний бухгалтер	7,0	.	5,6	2,2	5,8	2,1	6,0	2,1	6,3	1,9	6,6	2,2	6,52	1,72	6,4	1,66	6,48	1,80
гончар	3,0	.	3,2	1,7	3,3	1,6	3,3	1,6	3,5	1,7	2,7	1,4	3,42	1,53	3,4	1,67	3,55	1,65
готувач абразивних порошків, паст і мастик	5,0	.	3,3	1,6	3,2	1,8	3,2	1,7	3,2	1,7	2,2	1,5	3,33	1,70	3,09	1,66	3,18	1,61
гравер скла	3,0	.	3,4	1,6	3,7	1,7	3,6	1,7	3,7	1,6	4,0	1,3	3,97	1,62	3,85	1,58	3,91	1,65
гравер шрифту	3,0	.	3,5	1,6	3,7	1,7	3,5	1,7	3,8	1,7	3,7	1,7	3,81	1,64	3,62	1,59	3,74	1,60
гувернантка	3,0	.	3,1	1,7	3,5	1,8	3,3	1,7	3,4	1,6	2,9	1,3	3,42	1,76	3,31	1,78	3,24	1,75
дегустатор соків	3,0	.	3,6	2,0	3,6	2,0	3,5	2,0	3,5	1,8	3,0	1,7	3,64	1,92	3,54	1,91	3,56	1,89
дезактиваторник (хімічне виробництво)	2,0	.	4,0	2,0	3,6	1,9	3,6	1,9	3,8	1,9	3,1	1,9	3,67	1,78	3,52	1,72	3,73	1,88
декан	5,0	.	6,3	2,1	6,2	2,1	6,5	2,1	6,8	1,8	6,3	2,5	7,22	1,73	7,34	1,62	7,39	1,41
декоратор вітрин	5,0	.	4,0	1,7	4,0	1,8	4,0	1,7	4,0	1,7	3,8	1,6	4,37	1,76	4,18	1,70	4,12	1,80
державний податковий інспектор	6,0	.	5,9	2,2	5,7	2,1	5,9	2,0	6,1	1,8	5,6	1,0	6,74	1,85	6,66	1,95	6,51	1,91
дизайнер	4,0	.	5,9	2,3	5,6	2,1	5,8	2,0	5,9	1,9	5,6	1,9	6,26	1,79	5,85	1,85	5,55	1,97
директор великого підприємства	4,0	.	6,8	2,1	6,6	2,1	6,8	2,2	7,0	1,9	7,3	1,0	7,64	1,62	7,51	1,67	7,59	1,57
директор з капітального будівництва	4,0	.	6,2	2,0	5,8	1,9	6,0	1,9	6,1	1,8	6,0	1,7	7,06	1,65	6,89	1,70	6,84	1,74
директор загальноосвітньої школи	7,0	.	6,4	1,9	6,1	2,0	6,0	2,1	6,5	1,7	6,6	1,9	6,9	1,63	6,79	1,73	7,07	1,52
директор малого промислового підприємства	4,0	.	5,7	1,9	5,5	2,0	5,7	1,9	6,0	1,8	6,2	1,5	6,7	1,71	6,45	1,80	6,58	1,72
директор малого транспортного підприємства	4,0	.	5,7	1,9	5,7	1,9	5,7	1,9	5,9	1,6	6,7	1,0	6,73	1,53	6,45	1,72	6,48	1,72
директор малої будівельної фірми	4,0	.	5,5	2,2	5,7	1,9	5,8	2,0	5,9	1,8	5,7	1,5	6,76	1,63	6,46	1,75	6,63	1,65
диск-жокей	4,0	.	4,4	2,0	4,3	1,9	4,5	1,9	4,5	1,7	4,6	1,7	5,13	1,81	4,46	1,90	4,14	1,93
диспетчер вантажних переве-	5,0	.	3,5	1,5	3,7	1,7	3,8	1,8	3,9	1,6	4,8	1,6	4,24	1,64	4,12	1,59	4,23	1,61

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
зень																		
диспетчер центру керування повітряним рухом	7,0	.	5,2	2,2	5,0	2,1	5,1	2,0	5,2	1,9	5,8	1,8	5,58	1,76	5,31	1,94	5,64	1,86
дистиляторник ртуті	5,0	.	3,6	1,9	3,3	1,9	3,1	1,9	3,2	1,9	2,1	1,5	2,97	1,70	2,91	1,68	2,91	1,78
диякон	3,0	.	4,4	2,3	4,2	2,1	4,2	2,1	4,4	2,1	3,4	1,7	4,92	2,01	4,91	2,08	5,3	1,95
дояр	1,0	.	2,2	1,6	2,2	1,6	2,0	1,4	2,3	1,6	1,9	1,1	2,54	1,48	2,54	1,56	2,71	1,64
дренажник	5,0	.	3,1	1,6	3,0	1,7	2,9	1,6	3,1	1,7	2,1	0,9	3,06	1,58	2,95	1,54	3,07	1,60
друкарка	3,0	.	3,2	1,6	3,3	1,6	3,2	1,6	3,3	1,6	2,9	1,4	3,25	1,53	3,17	1,56	3,23	1,64
еколог	5,0	.	4,8	2,1	4,6	1,9	4,7	1,8	4,8	1,8	4,1	1,7	5,4	1,70	5,03	1,84	4,97	1,82
економіст	4,0	.	6,5	2,0	6,1	1,9	6,2	1,8	6,3	1,7	6,1	1,3	6,37	1,55	6,2	1,75	6,16	1,68
економіст-статистик	3,0	.	6,2	2,0	5,8	1,9	5,9	1,8	6,1	1,9	5,6	1,9	6,09	1,60	5,88	1,71	5,86	1,68
екскурсовод	5,0	.	4,8	1,9	4,5	1,9	4,5	1,9	4,6	1,7	4,1	2,0	4,87	1,76	4,62	1,67	4,73	1,72
експедитор	5,0	.	4,7	1,9	4,2	1,8	4,3	1,8	4,4	1,7	4,1	1,1	4,52	1,62	4,31	1,64	4,28	1,71
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,0	.	4,3	2,0	4,0	1,8	4,1	1,7	4,1	1,6	3,6	1,7	4,38	1,52	4,21	1,73	4,38	1,67
електрик дільниці	4,0	.	3,6	1,8	3,7	1,9	3,7	1,8	4,0	1,8	2,8	1,8	4,04	1,67	4,38	1,88	4,38	1,84
електрогазозварник	6,0	.	3,5	1,9	3,7	1,8	3,6	1,7	4,1	1,8	3,8	1,1	4,42	1,71	4,29	1,83	4,56	1,81
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	4,0	.	3,7	1,7	3,7	1,7	3,7	1,7	4,1	1,7	3,4	1,4	4,03	1,54	4,01	1,61	4,21	1,60
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	6,0	.	3,9	1,8	3,9	1,8	3,8	1,7	4,0	1,7	3,4	1,5	4,09	1,66	4,04	1,60	4,25	1,62
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,0	.	3,4	1,7	3,3	1,5	3,2	1,5	3,5	1,5	3,4	2,1	3,87	1,50	3,85	1,69	4,09	1,65
естрадний співак (артист-вокаліст)	7,0	.	6,4	2,2	6,2	2,2	6,5	2,2	6,2	2,2	5,0	2,6	6,91	1,79	6,71	1,91	6,54	1,94
журналіст	5,0	.	6,0	2,1	5,9	2,0	6,0	1,9	6,3	1,7	5,7	1,6	6,77	1,54	6,51	1,63	6,64	1,62

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
завантажувач термічних печей	3,0	.	3,0	1,5	3,0	1,5	3,0	1,5	3,1	1,4	2,8	1,3	3,25	1,60	3,15	1,72	3,4	1,85
завідувач ательє	5,0	.	4,8	2,0	4,7	2,0	4,7	1,9	4,8	1,7	5,4	2,1	5,46	1,72	5,18	1,75	5,25	1,72
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	3,0	.	6,8	2,0	6,8	1,8	7,0	1,7	7,0	1,7	7,6	1,5	7,14	1,80	7,13	1,68	7,09	1,72
завідувач господарства	4,0	.	5,2	2,0	5,2	1,8	5,3	1,8	5,5	1,7	5,2	2,2	6,11	1,91	6,13	1,87	6,24	1,94
завідувач гуртожитку	4,0	.	4,0	1,7	4,0	1,8	4,0	1,8	4,2	1,7	4,4	1,7	4,84	1,81	4,67	1,83	4,88	1,79
завідувач дослідної лабораторії	3,0	.	5,4	1,9	5,1	2,0	5,2	1,9	5,3	1,9	4,3	1,6	6,39	1,68	5,95	1,86	6,04	1,87
завідувач ломбарду	5,0	.	4,7	1,8	4,5	1,9	4,7	1,9	4,9	1,8	5,0	2,3	5,74	1,78	5,62	1,95	5,56	1,98
завідувач оранжереї	4,0	.	4,1	1,8	4,3	1,8	4,2	1,8	4,4	1,7	4,0	1,6	4,99	1,76	4,76	1,85	4,81	1,80
завідувач позашкільного закладу	4,0	.	5,3	1,9	5,1	1,8	5,0	1,7	5,2	1,8	4,7	1,9	6	1,63	5,67	1,80	5,98	1,75
завідувач ринку	2,0	.	5,3	1,8	5,4	1,9	5,5	1,9	5,7	1,7	5,2	2,0	6,85	1,77	6,91	1,86	6,95	1,83
завідувач складу	7,0	.	4,0	2,0	4,1	1,8	4,0	1,8	4,2	1,9	4,7	1,5	5,09	1,75	5,09	1,93	5,37	1,90
завідувач хірургічного відділення	5,0	.	6,7	2,2	6,3	2,1	6,4	2,0	6,8	1,8	6,2	1,6	7,32	1,61	7,36	1,56	7,57	1,44
закрійник гумових виробів та деталей	3,0	.	3,2	1,6	3,2	1,8	3,1	1,7	3,3	1,7	2,6	1,6	3,33	1,61	3,03	1,54	3,2	1,59
закупник	4,0	.	3,8	1,8	3,7	1,7	3,7	1,6	3,9	1,8	3,0	1,6	3,83	1,59	3,73	1,56	3,68	1,59
звірівник	6,0	.	3,4	1,7	3,3	1,7	3,2	1,6	3,2	1,5	2,9	1,3	3,46	1,56	3,17	1,56	3,32	1,68
зоотехнік ферми	6,0	.	3,5	1,7	3,5	1,7	3,4	1,7	3,6	1,6	2,7	1,2	4,17	1,68	4,23	1,76	4,57	1,91
зубний технік	4,0	.	4,9	2,0	4,5	1,9	4,8	2,0	5,0	1,9	5,0	1,9	6,07	1,92	6,34	1,80	6,32	1,84
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	4,0	.	3,5	1,7	3,5	1,6	3,5	1,7	3,6	1,7	3,4	1,8	3,66	1,69	3,5	1,65	3,75	1,77
інженер з гірничих робіт	5,0	.	4,9	1,9	4,6	1,7	4,7	1,8	5,0	1,6	3,9	1,6	5,54	1,72	5,25	1,83	5,44	1,84
інженер з меліорації	4,0	.	4,1	1,8	4,2	1,7	4,3	1,8	4,4	1,7	3,8	1,7	4,77	1,66	4,49	1,71	4,75	1,69
інженер з переробки радіоактивних відходів	7,0	.	4,6	2,0	4,4	2,0	4,3	2,0	4,5	2,1	3,7	2,4	4,96	2,02	4,64	2,05	4,88	1,94
інженер-будівельник	5,0	.	4,6	2,0	4,5	1,7	4,5	1,8	4,7	1,8	4,8	2,0	5,4	1,76	5,26	1,83	5,67	1,74

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
інженер-електронік	3,0	.	4,8	1,9	4,5	1,8	4,6	1,9	4,8	1,7	4,7	2,0	5,43	1,75	5,38	1,79	5,48	1,75
інженер-енергетик	4,0	.	5,1	2,0	4,8	2,0	4,8	2,0	5,0	1,9	4,9	1,9	5,32	1,76	5,27	1,73	5,39	1,72
інженер-конструктор	4,0	.	5,2	1,9	4,7	1,9	4,9	1,8	5,2	1,7	4,4	1,5	5,6	1,76	5,46	1,82	5,58	1,74
інженер-механік	6,0	.	5,1	2,1	4,9	1,9	5,0	1,8	5,3	1,8	4,9	1,5	5,49	1,66	5,34	1,77	5,6	1,67
інженер-програміст	4,0	.	6,7	1,9	6,1	1,8	6,2	1,9	6,5	1,8	5,4	2,6	6,69	1,48	6,47	1,61	6,4	1,62
інженер-технолог	7,0	.	4,9	2,1	4,5	1,8	4,6	1,9	4,6	1,7	4,6	1,3	5,32	1,70	5,09	1,65	5,32	1,55
інспектор державний рибоохорони	4,0	.	4,7	1,8	4,5	1,9	4,6	1,9	4,7	1,7	4,3	1,2	5,6	1,95	5,5	1,96	5,84	1,87
інспектор з виплати пенсій	4,0	.	4,0	1,8	4,1	1,8	4,1	1,7	4,4	1,6	4,0	1,7	4,74	1,81	4,91	1,85	5,15	1,89
інспектор з кадрів	4,0	.	4,9	2,1	4,8	1,8	4,8	1,8	5,2	1,6	5,6	1,7	5,7	1,69	5,44	1,63	5,45	1,69
інспектор з ліцензування	5,0	.	5,1	1,9	4,8	1,9	4,9	1,8	5,2	1,8	4,9	1,5	5,7	1,80	5,52	1,83	5,33	1,83
інспектор з охорони праці	4,0	.	5,0	1,7	4,9	1,8	4,8	1,8	5,1	1,7	5,2	2,2	5,43	1,85	5,2	1,87	5,25	1,73
інспектор патрульної служби	4,0	.	5,3	2,1	5,2	2,1	5,1	2,1	5,5	1,9	5,0	1,8	-	.	-	.	-	.
інспектор шкіл	3,0	.	4,7	1,9	4,4	1,9	4,3	1,8	4,5	1,8	4,9	1,5	5,4	1,78	5,4	1,79	5,63	1,80
інструктор з протипожежної профілактики	3,0	.	4,5	1,8	4,3	1,9	4,3	1,8	4,5	1,7	4,3	1,5	4,72	1,71	4,89	1,83	5,02	1,79
інструктор із санітарної освіти	4,0	.	4,1	1,7	4,2	1,7	4,2	1,7	4,4	1,6	3,9	2,0	4,62	1,72	4,38	1,70	4,65	1,68
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	5,0	.	3,2	1,6	3,4	1,9	3,3	1,9	3,3	1,9	2,6	1,8	3,19	1,72	2,94	1,65	3,18	1,71
каменотес на будівельних роботах	4,0	.	3,3	1,6	3,2	1,7	3,1	1,7	3,2	1,7	2,7	1,4	3,3	1,83	3,2	1,76	3,31	1,79
касир (в банку)	6,0	.	4,8	1,9	4,3	2,0	4,3	1,9	4,4	2,0	3,0	1,5	4,36	1,75	4,3	1,82	4,31	1,79
касир торговельного залу	4,0	.	3,3	1,7	3,3	1,7	3,2	1,7	3,2	1,7	2,4	0,9	3,39	1,55	3,39	1,75	3,48	1,71
керуючий агентством нерухомості	5,0	.	6,3	2,1	6,1	2,0	6,2	1,9	6,3	1,8	5,6	2,6	7,01	1,59	6,53	1,88	6,41	1,77
керуючий банком	9,0	.	6,8	2,1	6,8	2,1	6,9	2,1	7,2	2,0	8,1	1,3	7,77	1,55	7,76	1,57	7,62	1,56
керуючий справами (центральні органи державної влади)	6,0	.	5,8	2,1	5,5	2,1	5,6	2,1	5,7	2,0	6,6	0,9	6,76	1,58	6,47	1,82	6,47	1,85
керуючий фотоательє	4,0	.	5,2	1,9	5,3	1,9	5,4	1,9	5,5	1,8	5,2	2,1	5,76	1,69	5,22	1,83	5,24	1,66

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
килимарник (на текстильному виробництві)	6,0	.	3,2	1,5	3,4	1,7	3,4	1,6	3,4	1,6	3,2	1,4	3,53	1,64	3,27	1,54	3,43	1,62
кіномеханік	4,0	.	4,8	1,9	4,5	1,9	4,6	1,9	4,7	1,8	5,2	2,3	4,93	1,81	4,36	1,83	4,26	1,78
кінооператор	5,0	.	5,5	2,0	5,3	2,0	5,7	2,0	5,6	1,7	6,3	1,4	5,71	1,83	5,32	1,81	5,45	1,87
коваль-штампувальник	4,0	.	3,1	1,5	3,2	1,6	3,2	1,7	3,3	1,8	3,0	1,7	3,33	1,62	3,26	1,71	3,51	1,77
колорист на поліграфічному виробництві	3,0	.	3,6	1,4	3,6	1,7	3,7	1,8	3,8	1,8	2,8	1,4	3,82	1,63	3,6	1,67	3,63	1,61
комендант будинку	7,0	.	3,3	1,7	3,5	1,8	3,5	1,7	3,7	1,8	3,8	1,7	4,26	1,93	4,29	1,90	4,38	1,77
комерсант	3,0	.	4,3	1,9	4,4	2,0	4,5	1,9	4,7	1,8	5,4	1,3	5,24	1,89	5,36	1,91	5,28	1,84
комірник	5,0	.	3,3	1,8	3,1	1,7	3,0	1,7	3,2	1,7	2,6	1,3	4,01	1,74	3,94	1,88	4,25	1,96
кондуктор громадського транспорту	5,0	.	3,0	2,0	2,9	1,9	2,8	1,9	3,0	2,1	2,4	1,7	2,73	1,75	2,66	1,69	2,71	1,67
консьєрж	1,0	.	2,8	1,8	2,9	1,6	3,0	1,7	3,1	1,7	2,8	1,8	2,85	1,66	2,77	1,55	2,75	1,57
контролер енергонагляду	4,0	.	4,0	1,9	3,8	1,8	3,8	1,7	4,0	1,8	2,8	1,2	4,45	1,76	4,52	1,98	4,67	1,89
контролер квитків	1,0	.	2,4	1,5	2,8	1,8	2,5	1,7	2,7	1,8	2,1	1,2	2,65	1,65	2,53	1,53	2,63	1,51
контролер промислових роботів	5,0	.	3,8	1,6	3,9	1,7	3,8	1,7	3,8	1,6	3,6	1,6	4,28	1,62	4,18	1,65	4,38	1,66
контролер-касир	4,0	.	3,4	1,6	3,1	1,6	3,2	1,6	3,2	1,6	2,4	1,0	3,59	1,66	3,48	1,64	3,52	1,58
коректор (коригування текстів)	3,0	.	3,8	1,7	3,8	1,7	3,7	1,7	3,8	1,6	3,3	1,6	3,83	1,57	3,63	1,58	3,58	1,59
косметолог	4,0	.	4,7	2,0	4,6	2,1	4,6	2,1	4,7	1,9	3,7	1,1	5,69	1,74	5,36	1,75	5,22	1,82
космонавт-дослідник	4,0	.	6,1	2,4	5,5	2,5	5,8	2,3	6,0	2,2	5,3	1,9	6,52	2,12	6,6	2,06	7	1,90
кравець	2,0	.	3,1	1,6	3,3	1,6	3,3	1,6	3,4	1,5	3,4	1,1	3,98	1,69	4,01	1,60	4,12	1,63
круп’є (в казино)	3,0	.	3,9	2,2	4,1	2,0	4,4	2,1	4,3	2,0	4,3	2,0	4,86	1,96	4,63	2,03	4,13	2,01
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	3,0	.	4,1	1,8	4,0	1,8	3,9	1,7	4,1	1,6	3,7	1,3	4,49	1,54	4,26	1,56	4,56	1,59
кур'єр	1,0	.	3,1	1,9	3,0	1,8	3,1	1,9	3,0	1,8	2,8	1,5	2,97	1,86	2,74	1,71	2,68	1,77
кухар	2,0	.	4,9	2,2	4,5	2,0	4,6	2,0	4,6	2,1	4,7	2,4	4,81	1,70	4,69	1,78	4,84	1,77
лаборант у науковому підрозділі	5,0	.	4,3	1,9	4,0	1,8	4,1	1,9	4,3	1,9	3,9	1,5	4,39	1,71	4,02	1,83	4,18	1,85

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
лаборант-мікробіолог	4,0	.	4,4	1,9	4,1	1,9	4,2	2,0	4,3	1,9	3,3	1,8	4,26	1,71	4,24	1,87	4,39	1,76
лакувальник шкір	5,0	.	3,4	1,7	3,3	1,8	3,3	1,9	3,2	1,8	2,7	1,4	3,51	1,67	3,1	1,62	3,38	1,69
лейтенант збройних сил	5,0	.	5,7	2,2	5,4	2,2	5,5	2,2	5,4	2,1	4,3	2,5	5,15	1,82	5,07	1,94	5,25	2,01
ливарник пластмас	6,0	.	3,2	1,7	3,2	1,8	3,1	1,7	3,0	1,6	2,9	2,1	3,12	1,58	3	1,66	3,14	1,63
ливарник скла	4,0	.	3,4	1,9	3,2	1,7	3,3	1,8	3,3	1,8	3,1	2,3	3,66	1,64	3,42	1,70	3,59	1,72
листоноша	1,0	.	2,6	1,6	2,6	1,7	2,5	1,7	2,6	1,8	2,0	1,4	2,94	1,78	2,87	1,79	2,98	1,79
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	4,0	.	3,2	2,3	3,6	2,2	3,8	2,3	3,8	2,1	4,3	2,1	4,96	2,16	4,81	2,28	4,55	2,34
лідер політичної партії	4,0	.	6,3	2,4	6,5	2,3	6,8	2,2	7,0	1,9	6,8	1,9	7,08	2,00	7,17	1,97	7,04	2,13
лікар-дієтолог	6,0	.	4,9	2,0	5,0	1,9	5,0	1,9	5,3	1,6	4,6	0,9	5,7	1,68	5,5	1,73	5,67	1,64
лікар-епідеміолог	5,0	.	5,1	1,9	4,9	2,0	5,1	2,0	5,2	1,7	4,3	1,8	5,89	1,72	5,53	1,84	5,74	1,81
лікар-стоматолог	6,0	.	6,6	2,0	6,3	2,0	6,5	2,1	6,8	1,8	4,4	2,7	7	1,60	7,16	1,63	7,06	1,61
лікар-терапевт	4,0	.	5,7	2,2	5,6	1,9	5,6	2,0	5,9	1,9	5,1	1,7	5,96	1,79	6,07	1,79	6,23	1,67
лікар-хірург	9,0	.	6,8	2,3	6,6	2,1	6,7	2,0	6,8	2,0	6,1	1,4	7,28	1,48	7,31	1,53	7,39	1,59
ліпник архітектурних деталей	5,0	.	4,2	1,9	3,9	1,8	3,8	1,8	3,9	1,8	3,7	1,5	4,47	1,72	4,15	1,65	4,26	1,72
лісник	4,0	.	3,6	1,7	3,6	1,8	3,6	1,9	3,8	1,9	3,0	2,0	4,28	1,89	4,35	1,95	4,47	1,91
лісоруб	4,0	.	2,8	1,6	2,9	1,7	2,7	1,6	2,9	1,7	2,4	1,7	3,07	1,69	3,03	1,71	3,17	1,75
ловець бездоглядних тварин	6,0	.	3,2	1,8	3,0	1,9	2,9	1,9	2,7	1,7	2,1	1,9	2,33	1,64	2,36	1,60	2,37	1,70
логопед	5,0	.	5,3	2,0	5,1	1,9	5,1	1,9	5,4	1,8	4,0	2,4	5,59	1,78	5,57	1,80	5,49	1,66
лоцман	5,0	.	3,9	1,9	4,0	1,9	4,1	1,9	4,4	1,8	4,3	1,6	4,65	1,78	4,75	1,83	4,87	1,85
майстер виробничого навчання	4,0	.	3,9	1,6	3,9	1,7	3,8	1,6	4,2	1,6	4,3	1,4	4,35	1,52	4,27	1,55	4,51	1,70
майстер виробничої дільниці	6,0	.	4,1	1,7	4,2	1,7	4,2	1,7	4,4	1,6	3,8	1,2	4,91	1,61	4,97	1,73	5,19	1,73
майстер гірничий	5,0	.	3,9	1,8	3,8	1,7	3,8	1,7	4,1	1,6	3,2	1,4	4,53	1,79	4,32	1,80	4,63	1,78
майстер з добування нафти, газу та конденсату	3,0	.	5,4	2,2	4,9	2,1	5,2	2,1	5,3	1,9	4,6	1,3	5,17	1,84	4,96	1,90	5,12	1,74
майстер-підривник	5,0	.	4,1	2,1	4,0	1,8	4,1	1,8	4,0	1,7	3,9	2,0	4,32	1,86	4,14	1,82	4,25	1,87
маляр	5,0	.	3,1	1,8	3,1	1,9	3,1	1,8	3,1	1,8	2,2	1,3	3,44	1,68	3,4	1,79	3,52	1,78
маркетолог	3,0	.	5,4	1,9	5,2	1,8	5,1	1,7	5,3	1,7	4,4	1,9	5,6	1,52	5,18	1,69	5,04	1,60

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
масажист	5,0	.	4,5	1,9	4,6	2,0	4,6	2,1	4,6	1,8	4,3	1,9	5,34	1,79	5,33	1,90	5,19	1,82
математик	5,0	.	5,0	2,1	4,8	2,0	4,7	2,0	5,1	2,0	4,6	2,0	5,15	1,82	5,03	1,83	5,29	1,74
матрос	4,0	.	4,1	2,1	3,8	2,0	3,9	1,9	4,0	1,8	3,3	1,1	3,97	1,75	3,89	1,84	3,95	1,84
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	4,0	.	3,5	1,6	3,5	1,6	3,5	1,5	3,7	1,6	3,2	1,3	3,76	1,63	3,57	1,57	3,76	1,62
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	3,0	.	4,4	2,1	4,2	1,9	4,2	1,9	4,5	1,9	4,0	2,2	4,53	1,86	4,26	1,84	4,52	1,76
машиніст екскаватора	3,0	.	3,1	1,8	3,3	1,7	3,3	1,7	3,4	1,7	3,1	0,9	3,44	1,53	3,39	1,58	3,63	1,60
машиніст електропоїзда	4,0	.	3,6	1,7	3,7	1,8	3,7	1,8	3,8	1,8	3,6	1,3	4,43	1,77	4,27	1,84	4,59	1,83
машиніст ескалатора	6,0	.	3,1	1,5	3,4	1,7	3,2	1,7	3,4	1,7	2,9	1,5	3,46	1,69	3,37	1,61	3,76	1,72
машиніст крана (кранівник)	7,0	.	3,1	1,7	3,4	1,7	3,2	1,7	3,3	1,6	2,8	1,3	3,66	1,63	3,66	1,78	3,79	1,74
машиніст підземних установок	2,0	.	3,3	1,6	3,8	1,8	3,7	1,8	3,8	1,8	3,7	1,5	3,94	1,70	3,83	1,81	4,04	1,73
машиніст прибиральних машин	2,0	.	3,0	1,7	3,0	1,8	2,8	1,7	3,1	1,7	2,3	1,9	2,9	1,71	2,85	1,65	3	1,76
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	5,0	.	3,8	1,8	3,8	1,8	3,6	1,7	3,8	1,5	3,7	1,4	3,85	1,68	3,66	1,70	3,88	1,64
мельник	4,0	.	3,0	1,7	3,0	1,7	3,0	1,8	3,0	1,6	2,6	1,5	3,24	1,54	3,23	1,67	3,47	1,74
менеджер в готельному господарстві	4,0	.	5,3	2,0	4,9	2,0	5,0	1,8	5,2	1,7	5,4	1,3	5,34	1,65	5,12	1,73	5,1	1,72
менеджер в оптовій торгівлі	7,0	.	4,7	1,9	4,6	1,8	4,5	1,8	4,5	1,8	3,9	1,6	4,85	1,67	4,65	1,75	4,64	1,67
менеджер з логістики	4,0	.	5,0	2,0	5,0	1,8	5,0	1,7	5,3	1,6	5,2	1,9	5,39	1,58	5,2	1,68	4,92	1,64
менеджер з персоналу	4,0	.	4,6	1,8	4,8	1,8	4,9	1,7	4,9	1,7	5,4	2,1	5,32	1,64	4,99	1,73	4,93	1,66
менеджер з реклами	6,0	.	5,8	2,0	5,6	1,9	5,6	1,8	5,7	1,7	4,6	2,7	5,65	1,80	5,39	1,78	5,03	1,80
менеджер з туризму	5,0	.	5,0	2,1	5,0	1,9	5,1	1,8	5,2	1,6	5,2	1,6	5,53	1,69	5,17	1,71	5,03	1,75
менеджер із збуту	5,0	.	4,6	1,7	4,5	1,8	4,6	1,7	4,7	1,7	4,1	1,2	5,12	1,68	4,9	1,72	4,69	1,72
менеджер із зв'язків з громадськістю	7,0	.	4,8	1,8	4,7	1,8	4,9	1,6	5,1	1,7	4,0	1,7	5,6	1,59	5,3	1,71	5,13	1,67
менеджер із надання кредитів	6,0	.	4,9	1,8	5,0	1,9	5,0	1,7	5,2	1,7	4,9	1,8	5,45	1,72	5,31	1,78	5,19	1,78

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
менеджер із страхування	4,0	.	5,1	2,0	4,7	1,8	4,8	1,8	5,0	1,8	5,2	2,2	4,82	1,73	4,43	1,77	4,37	1,72
менеджер із фінансового лізингу	4,0	.	4,8	1,9	4,9	1,9	5,1	2,0	5,2	1,8	5,4	1,3	5,79	1,94	5,46	1,82	5,26	1,83
мер міста (міський голова)	9,0	.	7,4	2,0	6,9	2,3	7,4	2,1	7,6	1,9	8,4	1,0	8,04	1,65	8,02	1,64	8,02	1,63
метеоролог	5,0	.	4,9	1,9	4,6	1,8	4,8	1,9	5,0	1,8	4,0	1,7	5,22	1,75	5,01	1,80	4,96	1,73
методист з фізичної культури	5,0	.	4,2	1,9	4,3	1,8	4,2	1,8	4,3	1,7	4,4	1,6	4,55	1,73	4,4	1,69	4,55	1,72
механік	3,0	.	3,6	1,8	3,7	1,7	3,6	1,6	3,7	1,6	3,2	1,6	4,03	1,72	3,95	1,69	4,21	1,70
миротворець	7,0	.	4,9	2,3	4,8	2,1	4,7	2,2	4,8	2,2	4,4	2,4	5,3	1,93	5,31	1,97	5,58	2,00
мисливець промисловий	5,0	.	4,3	1,8	3,9	1,7	3,8	1,7	3,9	1,7	4,9	1,5	4,15	1,83	4,1	1,72	4,3	1,80
митний інспектор	5,0	.	5,4	2,2	5,4	2,1	5,6	2,1	6,0	1,9	6,2	1,4	6,94	1,59	6,79	1,69	6,57	1,93
міліціонер	6,0	.	5,1	2,2	4,9	2,1	4,9	2,2	5,0	2,1	5,0	2,4	5,22	2,06	5,09	2,00	5,31	2,08
міністр	9,0	.	7,3	2,0	7,2	2,2	7,5	2,1	7,7	1,9	8,3	1,0	8,12	1,61	8,04	1,73	8,18	1,58
модель	4,0	.	5,8	2,3	5,5	2,3	5,7	2,2	5,6	2,1	5,8	1,8	6,43	1,84	5,95	2,00	5,58	2,09
модельєр	4,0	.	5,9	2,1	5,5	2,1	5,8	2,1	5,9	2,0	5,4	2,1	6,34	1,80	6,01	1,86	5,64	1,81
модельєр ортопедичного взуття	6,0	.	4,5	2,1	4,4	1,9	4,3	2,0	4,3	1,8	4,8	2,7	4,5	1,82	4,36	1,79	4,38	1,66
модистка головних уборів	4,0	.	4,1	1,9	3,6	1,8	3,6	1,8	3,9	1,5	4,1	1,9	4,09	1,69	3,9	1,68	3,98	1,72
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,0	.	3,5	1,9	3,4	1,8	3,2	1,8	3,3	1,7	2,6	2,0	3,36	1,86	3,13	1,78	3,24	1,86
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	1,0	.	2,9	1,7	3,0	1,8	2,9	1,8	3,0	1,6	2,7	2,0	3,05	1,72	2,99	1,70	3,07	1,85
монтажник радіоелектронної апаратури	6,0	.	4,1	1,8	3,9	1,7	3,9	1,6	4,2	1,7	3,9	1,9	4,47	1,74	4,4	1,71	4,49	1,63
монтер кабельного виробництва	3,0	.	3,5	1,5	3,6	1,7	3,7	1,6	3,8	1,7	3,4	1,1	3,92	1,77	3,79	1,69	3,98	1,65
монтувальник шин на виробництві	5,0	.	3,2	1,7	3,3	1,8	3,1	1,7	3,3	1,7	2,8	2,1	3,38	1,67	3,41	1,82	3,49	1,76
моторист бурової установки	5,0	.	3,5	1,9	3,6	1,9	3,5	1,7	3,7	1,7	3,0	1,4	3,85	1,71	3,77	1,72	4,08	1,80
музикант (артист) симфоніч-	5,0	.	5,3	2,2	4,9	2,0	5,1	2,0	5,0	1,8	4,7	1,5	5,36	1,77	5,25	1,82	5,32	1,76

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
ного оркестру																		
муляр (рос. каменщик)	2,0	.	2,9	1,7	3,1	1,8	3,0	1,6	3,0	1,7	3,2	1,6	3,44	1,79	3,57	1,92	3,73	1,85
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,0	.	4,3	1,9	3,8	1,9	3,8	1,9	3,8	1,8	4,0	2,4	3,86	1,73	3,54	1,70	3,72	1,75
налагоджувальник деревообробного устаткування	4,0	.	3,7	1,9	3,7	1,7	3,6	1,8	3,6	1,6	3,6	1,6	3,89	1,65	3,94	1,75	4,06	1,68
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	5,0	.	4,0	1,8	4,0	1,8	4,0	1,7	4,4	1,6	3,7	1,6	4,26	1,66	4,33	1,70	4,41	1,70
намотувальник котушок трансформаторів	4,0	.	3,2	1,9	3,3	1,8	3,1	1,7	3,4	1,9	2,6	1,9	3,02	1,63	2,95	1,64	3,2	1,75
народний депутат України	9,0	.	7,8	2,1	7,8	1,9	7,9	1,8	7,9	1,8	7,4	2,0	7,9	1,97	7,89	1,99	7,84	2,02
настроювач піаніно та роялів	5,0	.	3,4	1,9	3,3	1,7	3,3	1,8	3,4	1,6	3,1	1,2	3,85	1,75	3,71	1,68	3,81	1,70
натирач підлоги	1,0	.	1,6	1,2	1,8	1,5	1,7	1,3	1,7	1,2	1,1	0,3	2,31	1,67	2,21	1,58	2,15	1,54
науковий співробітник	3,0	.	4,9	1,8	4,7	1,9	4,8	1,8	5,0	1,7	4,4	1,0	5,75	1,78	5,41	1,82	5,78	1,70
начальник відділу з реклами	4,0	.	5,2	2,1	5,2	2,0	5,2	1,9	5,4	1,7	5,9	2,4	5,74	1,79	5,45	1,81	5,21	1,82
начальник відділу маркетингу	5,0	.	5,3	1,8	5,2	1,9	5,3	1,8	5,4	1,8	6,4	1,7	5,88	1,72	5,7	1,74	5,47	1,70
начальник відділу матеріально-технічного постачання	5,0	.	4,7	1,8	4,7	1,9	4,7	1,9	5,1	1,8	5,9	1,4	5,67	1,77	5,55	1,85	5,62	1,70
начальник інформаційно-обчислювального центру	3,0	.	5,3	2,0	5,4	2,0	5,4	1,9	5,7	1,8	4,7	1,8	6,04	1,65	5,91	1,78	5,9	1,77
начальник морського порту	5,0	.	6,0	2,1	6,0	2,3	6,2	2,2	6,4	2,1	5,9	2,8	7,21	1,86	7,2	1,85	7,27	1,88
нотаріус	6,0	.	6,3	2,1	6,1	2,0	6,1	2,0	6,2	2,0	5,3	1,9	7,15	1,61	7,07	1,64	6,97	1,73
оббивальник меблів	3,0	.	3,2	1,3	2,9	1,5	2,9	1,5	3,0	1,4	2,3	0,7	3,57	1,68	3,7	1,82	3,73	1,74
обробник волокна на лляному виробництві	3,0	.	3,5	1,9	3,3	1,7	3,1	1,6	3,3	1,6	2,8	1,7	3,15	1,53	3,02	1,58	3,18	1,64
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,0	.	3,3	1,6	3,2	1,7	3,2	1,7	3,3	1,8	2,4	1,5	2,91	1,60	2,91	1,74	3,07	1,61
овочівник	5,0	.	3,2	1,7	3,3	1,8	3,1	1,6	3,4	1,8	2,7	1,7	3,44	1,59	3,31	1,70	3,42	1,81
оглядач гідротехнічних об'єк-	4,0	.	3,8	1,7	3,7	1,7	3,7	1,6	4,0	1,6	3,3	1,1	4,29	1,56	4	1,59	4,05	1,62

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
тів																		
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	2,0	.	3,6	1,9	3,4	1,7	3,5	1,7	3,5	1,6	2,9	1,5	4,06	1,94	3,87	1,89	3,93	1,78
оператор друкарського устаткування	4,0	.	4,1	1,9	4,1	1,8	4,0	1,8	4,1	1,7	3,8	1,4	3,83	1,59	3,73	1,60	3,77	1,58
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,0	.	3,5	1,7	3,5	1,8	3,5	1,9	3,4	1,7	2,9	1,5	3,95	1,89	3,81	1,88	3,86	1,80
оператор комп'ютерного набору	3,0	.	4,5	1,9	4,3	1,9	4,0	1,8	4,3	1,9	3,7	1,9	4,41	1,88	4,21	1,76	4,28	1,73
оператор котельні	4,0	.	3,0	1,6	3,0	1,6	2,9	1,6	3,0	1,6	2,1	1,4	3,01	1,57	2,99	1,66	3,07	1,62
оператор лінії виробництва морозива	6,0	.	3,6	1,8	3,6	1,9	3,4	1,8	3,6	1,8	2,9	1,6	3,65	1,61	3,36	1,58	3,38	1,61
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,0	.	3,1	1,4	3,2	1,7	3,1	1,6	3,2	1,7	2,2	1,0	3,2	1,48	3,16	1,60	3,22	1,47
оператор медичного устаткування	4,0	.	4,3	1,7	4,4	1,8	4,2	1,6	4,3	1,7	3,6	1,3	4,57	1,73	4,33	1,66	4,47	1,66
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	5,0	.	3,4	1,8	3,6	1,8	3,3	1,7	3,5	1,7	3,1	1,6	3,93	1,68	3,75	1,79	4,09	1,85
оператор пральні самообслуговування	2,0	.	3,3	1,6	3,3	1,8	3,2	1,7	3,3	1,8	2,6	1,7	3,13	1,63	3,06	1,72	3,2	1,77
оператор реакторного відділення	4,0	.	4,3	2,0	4,3	2,0	4,2	2,0	4,4	2,0	3,4	1,7	4,55	1,96	4,35	2,02	4,44	1,87
оператор сірникових автоматів	5,0	.	3,1	1,6	3,1	1,8	3,0	1,7	3,3	1,9	2,2	1,6	3,02	1,62	2,89	1,55	3,1	1,73
оператор складально-пакувальних машин	4,0	.	3,6	1,6	3,5	1,8	3,4	1,7	3,5	1,7	2,8	1,0	3,35	1,63	3,25	1,66	3,39	1,67
оптометрист	4,0	.	3,5	1,6	3,5	1,7	3,4	1,6	3,5	1,5	3,2	1,3	4	1,57	3,84	1,68	4,02	1,66
організатор діловодства державної установи	5,0	.	4,8	2,3	4,7	2,1	4,7	2,1	5,0	1,9	5,0	2,0	5,11	1,86	5,09	1,75	5,18	1,80
офіс-менеджер	5,0	.	5,0	1,7	4,8	1,9	4,8	1,8	4,9	1,8	4,9	1,8	4,81	1,61	4,7	1,69	4,41	1,72

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
офіціант	2,0	.	3,1	1,7	3,2	1,7	3,2	1,8	3,2	1,7	3,3	1,2	3,75	1,77	3,63	1,79	3,39	1,65
паркетник	5,0	.	3,2	1,8	3,3	1,7	3,3	1,6	3,5	1,7	3,0	1,9	3,69	1,79	3,71	1,74	3,73	1,79
паркувальник	1,0	.	2,4	1,6	2,5	1,6	2,3	1,4	2,4	1,5	1,8	1,0	2,59	1,58	2,74	1,71	2,59	1,49
паспортистка	3,0	.	3,8	1,8	3,9	1,8	3,7	1,7	4,0	1,7	3,9	1,3	4,61	1,86	4,51	1,85	4,64	1,82
педагог-організатор	4,0	.	4,6	2,0	4,5	1,7	4,6	1,7	4,6	1,6	3,9	2,4	4,83	1,58	4,69	1,61	4,88	1,60
пекар (на кондитерському виробництві)	4,0	.	3,8	1,8	3,8	1,8	3,6	1,7	3,5	1,6	3,2	1,3	3,97	1,61	3,93	1,66	4,14	1,84
пекар комплексно-механізованої лінії	4,0	.	3,6	1,6	3,5	1,8	3,4	1,6	3,5	1,6	3,1	1,5	3,58	1,54	3,45	1,66	3,73	1,85
перекладач	5,0	.	6,0	2,1	5,9	2,0	6,0	2,0	6,2	1,9	5,1	1,9	6,63	1,55	6,42	1,59	6,33	1,68
перукар-модельєр	3,0	.	5,0	1,9	4,7	2,0	4,7	1,9	4,9	1,8	4,9	2,5	5,68	1,85	5,36	1,85	5,22	1,76
пивовар	4,0	.	3,9	2,1	3,8	2,1	4,0	2,0	3,9	2,0	3,1	1,4	4,33	1,84	3,99	1,82	3,97	1,74
письменник	7,0	.	5,3	2,2	5,3	2,1	5,3	2,0	5,4	2,0	5,1	2,8	6,19	1,86	5,97	1,91	6,25	1,92
підприємець	6,0	.	6,3	2,0	6,4	1,8	6,4	1,8	6,7	1,7	5,8	1,4	7	1,44	6,56	1,76	6,61	1,67
підсобний робітник	4,0	.	2,6	1,7	2,6	1,8	2,5	1,7	2,4	1,7	1,8	1,3	2,3	1,69	2,14	1,62	2,18	1,63
пілот (льотчик)	4,0	.	6,2	2,0	5,6	2,1	5,7	2,2	6,0	2,0	5,4	2,4	6,38	1,70	6,43	1,74	6,71	1,66
піскоструминник	5,0	.	3,2	1,9	3,0	1,8	3,0	1,7	3,1	1,9	2,2	1,1	3,24	1,80	3,07	1,76	3,05	1,66
пожежний-рятувальник	6,0	.	5,3	2,0	5,1	2,1	5,2	2,2	5,1	2,0	4,6	1,8	5,52	1,91	5,26	1,96	5,46	2,06
покоївка	3,0	.	2,8	1,4	2,8	1,6	2,7	1,4	2,8	1,4	2,8	1,1	2,89	1,59	2,98	1,69	2,82	1,67
покрівельник сталевих покрівель	5,0	.	3,6	1,7	3,5	1,8	3,5	1,9	3,5	1,9	2,9	1,9	4,03	1,81	3,82	1,77	4,06	1,94
полірувальник (механічне оброблення металу)	6,0	.	3,0	1,7	3,2	1,6	3,0	1,6	3,4	1,6	2,6	1,4	3,33	1,69	3,09	1,61	3,36	1,76
політолог	6,0	.	5,1	2,3	5,3	1,9	5,5	2,1	5,8	1,8	5,2	1,1	5,97	1,88	5,67	1,98	5,44	1,87
помічник-консультант народного депутата України	7,0	.	6,7	2,1	6,5	2,0	6,5	1,9	6,8	1,8	5,9	1,6	7,12	1,91	6,98	1,97	7,01	1,86
посол	9,0	.	6,4	2,4	6,6	2,5	6,8	2,3	7,0	2,1	7,2	1,7	7,81	1,71	7,76	1,64	7,8	1,72
пошивник шкіргалантерейних виробів	5,0	.	3,6	1,7	3,4	1,7	3,5	1,7	3,4	1,5	3,1	1,2	3,93	1,60	3,76	1,66	3,71	1,65
прасувальник	4,0	.	2,8	1,7	2,9	1,7	2,7	1,7	2,6	1,7	2,6	2,1	2,83	1,69	2,65	1,60	2,69	1,61

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	4,0	.	5,1	1,9	5,0	2,1	4,9	2,0	5,1	1,9	5,0	1,8	5,56	1,89	5,38	2,00	5,59	2,02
представник з реклами	4,0	.	4,5	1,8	4,2	1,8	4,2	1,8	4,3	1,7	3,9	2,3	4,41	1,79	4,17	1,87	3,91	1,82
президент (віце-президент) Національної академії наук України	9,0	.	7,6	1,9	7,5	2,1	7,5	2,1	8,0	1,6	8,6	0,7	8,12	1,57	8,11	1,46	8,23	1,33
пресувальник картону	5,0	.	2,8	1,7	2,9	1,8	2,8	1,9	3,1	2,1	2,4	2,4	2,77	1,56	2,69	1,58	2,71	1,62
пресувальник плит з очерету	2,0	.	2,8	1,6	2,7	1,7	2,7	1,7	2,9	1,7	2,3	2,0	2,76	1,82	2,54	1,58	2,59	1,59
пресувальник плиткового чаю	1,0	.	2,6	1,5	2,6	1,6	2,7	1,8	2,6	1,6	2,6	1,9	2,77	1,66	2,63	1,44	2,62	1,48
прибиральник виробничих та службових приміщень	1,0	.	2,4	1,6	2,5	1,8	2,5	1,8	2,4	1,7	1,6	1,3	2,25	1,55	2,21	1,56	2,18	1,58
прибиральник територій	1,0	.	1,9	1,4	2,0	1,7	1,9	1,5	2,2	1,8	1,2	0,4	2,22	1,89	2,18	1,78	2,1	1,67
приватний детектив	6,0	.	6,7	1,8	6,0	1,9	6,1	1,9	5,9	2,0	6,0	1,4	6,23	1,66	5,84	1,86	5,8	1,88
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	6,0	.	3,8	1,7	3,8	1,8	3,7	1,8	3,7	1,9	3,6	2,7	3,73	1,76	3,61	1,82	3,74	1,89
провізор	5,0	.	4,1	1,8	4,2	1,7	3,9	1,7	4,4	1,6	3,6	0,9	4,76	1,73	4,54	1,73	4,77	1,74
продавець на ринку	5,0	.	3,1	1,8	3,1	1,8	3,0	1,7	3,0	1,8	1,9	0,6	3,45	1,76	3,41	1,72	3,6	1,91
продавець непродовольчих товарів	3,0	.	3,2	1,6	3,3	1,6	3,2	1,5	3,4	1,6	2,9	0,6	3,87	1,53	3,81	1,66	3,76	1,70
продавець продовольчих товарів	2,0	.	3,6	1,6	3,5	1,7	3,5	1,7	3,5	1,7	3,7	1,6	4,15	1,63	4,04	1,73	4,2	1,79
продюсер	5,0	.	6,6	2,3	6,5	2,0	6,5	2,2	6,7	1,9	6,2	2,3	7,12	1,60	6,68	1,81	6,47	1,84
прокурор області	6,0	.	7,2	2,3	6,9	2,2	7,3	2,0	7,7	1,5	8,1	1,1	8,05	1,45	7,97	1,66	8,02	1,61
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	5,0	.	4,5	1,9	4,8	1,9	5,0	2,0	5,3	1,9	5,3	1,8	5,63	1,85	5,54	1,87	5,3	1,88
профконсультант	6,0	.	4,3	1,8	4,6	1,8	4,5	1,7	4,6	1,6	4,1	1,5	5,21	1,70	4,94	1,78	5,02	1,86
прядильник	3,0	.	2,9	1,5	2,9	1,7	2,8	1,7	2,8	1,7	2,3	1,1	2,9	1,46	2,86	1,53	3,02	1,60
психолог	6,0	.	5,6	1,9	5,4	1,9	5,6	1,9	5,4	1,8	5,3	1,9	6,06	1,69	5,83	1,74	5,74	1,84

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
птахівник	5,0	.	3,2	1,6	3,3	1,8	3,2	1,8	3,3	1,7	3,0	1,3	3,42	1,73	3,24	1,68	3,36	1,79
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	4,0	.	3,9	1,6	3,9	1,7	3,8	1,7	4,0	1,6	4,0	1,3	4,37	1,56	4,39	1,63	4,6	1,59
регент	5,0	.	4,4	2,1	4,4	2,0	4,5	1,9	4,7	2,0	5,1	1,7	-	-	-	-	-	-
режисер	5,0	.	6,2	2,1	6,2	2,0	6,4	2,1	6,4	1,8	6,1	1,8	6,8	1,62	6,54	1,64	6,59	1,65
реквізитор	5,0	.	3,8	1,8	3,8	1,7	3,7	1,7	3,7	1,6	3,4	1,1	3,88	1,53	3,75	1,59	3,75	1,58
ректор університету	9,0	.	6,8	1,9	7,0	1,9	7,1	1,9	7,6	1,6	8,0	1,0	7,87	1,52	7,83	1,51	7,83	1,58
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	6,0	.	4,6	1,9	4,4	1,8	4,5	1,8	4,6	1,7	4,1	0,8	5,17	1,57	4,99	1,69	5,04	1,64
ресторатор	6,0	.	5,1	2,0	5,0	1,9	5,1	1,9	5,3	1,7	5,4	2,1	5,9	1,86	5,72	2,01	5,49	1,93
референт	4,0	.	4,3	2,0	4,5	1,8	4,7	1,8	4,8	1,7	4,6	1,8	5,2	1,73	5,01	1,75	5,19	1,79
рибалка прибережного лову	1,0	.	3,0	1,8	3,0	1,8	3,2	1,7	3,2	1,6	2,9	1,1	3,33	1,69	3,16	1,56	3,31	1,64
рибовод (кваліфікований робітник)	3,0	.	4,3	1,8	3,9	1,9	4,0	1,9	4,0	1,8	3,2	1,6	3,99	1,65	3,7	1,72	3,74	1,76
рихтувальник кузовів	4,0	.	3,3	1,7	3,4	1,6	3,4	1,7	3,4	1,6	2,9	1,1	3,77	1,82	3,77	1,89	3,88	1,80
різальник буряків на виробництві цукру	2,0	.	2,6	1,6	2,5	1,6	2,4	1,5	2,6	1,6	1,8	1,4	2,39	1,54	2,4	1,68	2,47	1,61
різьбяр по дереву	5,0	.	3,3	1,5	3,5	1,7	3,4	1,6	3,7	1,6	3,8	1,3	3,83	1,62	3,96	1,71	4,11	1,76
робітник з догляду за тваринами	5,0	.	3,6	1,8	3,6	1,9	3,5	1,9	3,4	1,8	2,9	1,7	3,14	1,76	2,86	1,68	3	1,81
робітник на лісогосподарських роботах	3,0	.	3,5	1,7	3,4	1,7	3,5	1,9	3,4	1,8	2,6	1,7	3,32	1,87	3,03	1,85	3,29	1,87
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	1,0	.	3,2	2,0	2,9	2,0	2,9	1,9	2,9	2,0	2,0	1,5	2,3	1,74	2,21	1,64	2,33	1,75
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	6,0	.	3,8	1,7	3,8	1,8	3,8	1,8	4,0	1,9	3,7	2,0	4,13	1,75	3,8	1,66	3,95	1,70
робітник фермерського господарства	5,0	.	3,3	1,8	3,1	1,8	3,1	1,9	3,0	1,8	1,9	1,4	3	1,81	2,97	1,85	3,05	1,87

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
розклеювач оголошень	4,0	.	1,7	1,0	2,0	1,5	1,9	1,3	2,0	1,5	1,4	0,7	1,99	1,53	1,95	1,39	1,95	1,38
розпорядник похорону	1,0	.	2,9	1,8	3,1	1,8	3,1	1,9	3,3	1,8	2,3	0,9	3,46	1,76	3,41	1,83	3,39	1,87
розфасовувач тютюну	1,0	.	2,6	1,7	2,8	1,9	2,7	1,7	2,7	1,7	2,2	0,7	2,61	1,58	2,46	1,46	2,53	1,57
садівник	4,0	.	3,4	1,8	3,4	1,8	3,4	1,7	3,4	1,6	2,9	1,5	3,83	1,68	3,74	1,67	3,81	1,65
священнослужитель	7,0	.	4,8	2,3	4,7	2,2	4,8	2,1	4,8	2,2	3,9	1,8	5,59	2,00	5,61	2,10	5,86	2,10
секретар	5,0	.	4,0	1,8	4,2	1,8	3,9	1,7	4,0	1,6	3,4	1,7	4,31	1,78	4,06	1,68	3,99	1,77
сестра медична	4,0	.	4,1	2,1	4,1	1,8	4,0	1,9	4,1	1,8	3,4	1,5	4,26	1,63	4,33	1,76	4,45	1,75
сировар-майстер	7,0	.	3,5	1,7	3,8	1,9	3,7	1,7	3,6	1,6	3,0	0,9	3,87	1,61	3,74	1,61	3,93	1,70
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,0	.	4,3	1,9	4,2	1,7	4,2	1,7	4,4	1,7	5,3	1,3	4,66	1,61	4,48	1,64	4,57	1,53
складальник виробів з деревини	6,0	.	3,5	1,9	3,4	1,8	3,4	1,8	3,5	1,6	2,9	1,8	3,52	1,84	3,45	1,67	3,61	1,78
складальник мікросхем	4,0	.	4,4	2,1	3,9	1,9	3,9	1,9	4,4	2,0	4,1	1,6	4,48	1,92	4,24	1,89	4,35	1,85
складальник паперових виробів	2,0	.	2,9	1,7	3,0	1,7	2,9	1,6	2,9	1,5	2,6	1,5	2,89	1,66	2,8	1,63	2,87	1,75
склодув	4,0	.	3,2	1,7	3,2	1,7	3,2	1,6	3,2	1,8	2,6	2,1	3,37	1,66	3,28	1,64	3,33	1,76
склопротиральник (мийник вікон)	1,0	.	2,2	1,7	2,5	1,8	2,2	1,6	2,3	1,8	1,8	1,6	2,35	1,63	2,27	1,58	2,47	1,79
скляр	4,0	.	2,7	1,5	2,9	1,6	2,9	1,6	2,9	1,6	2,3	1,1	3,11	1,59	3,03	1,61	3,26	1,76
слідчий органів внутрішніх справ	6,0	.	5,7	2,1	5,5	2,1	5,7	1,9	5,8	1,9	6,2	1,3	6,22	1,66	6,08	1,73	6,27	1,78
слюсар з ремонту автомобілів	3,0	.	4,7	1,9	4,3	1,8	4,3	1,8	4,5	1,7	4,1	1,5	4,84	2,00	4,96	1,87	5,04	1,88
слюсар-інструментальник	2,0	.	3,1	1,6	3,5	1,6	3,4	1,6	3,7	1,6	3,4	1,4	3,6	1,57	3,63	1,69	3,93	1,75
слюсар-ремонтник	3,0	.	3,1	1,8	3,3	1,8	3,2	1,6	3,3	1,5	3,1	1,1	3,55	1,60	3,52	1,70	3,81	1,68
слюсар-сантехнік	3,0	.	3,2	1,4	3,3	1,7	3,4	1,8	3,5	1,7	3,2	1,2	3,46	1,79	3,57	1,81	3,81	1,85
сортувальник коксу	2,0	.	3,0	1,9	2,9	2,0	2,9	2,0	2,9	1,9	2,3	2,1	2,53	1,73	2,42	1,57	2,55	1,55
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	5,0	.	3,2	1,4	3,4	1,8	3,2	1,6	3,3	1,6	2,8	1,6	3,3	1,60	3,12	1,63	3,32	1,76
сортувальник тютюну	1,0	.	2,9	1,8	3,0	1,9	2,9	1,8	2,9	1,7	2,2	1,6	2,83	1,70	2,7	1,63	2,82	1,70

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
соціальний робітник	5,0	.	4,4	1,8	4,4	1,7	4,4	1,7	4,4	1,6	4,6	1,7	4,58	1,83	4,27	1,78	4,51	1,85
соціолог	3,0	.	4,7	1,8	4,9	1,8	5,0	1,9	5,2	1,5	5,6	1,9	5,45	1,78	5,04	1,79	4,86	1,80
спеціаліст державної служби (державний службовець)	6,0	.	6,0	2,0	5,7	2,0	6,0	2,0	6,0	1,7	5,9	1,8	6,34	1,82	6,26	1,76	6,25	1,86
співак (музикант) у нічному клубі	3,0	.	5,4	2,1	5,2	2,0	5,3	2,1	5,1	1,9	5,2	2,0	5,51	1,86	5,11	1,90	5,08	1,97
спортсмен-професіонал	8,0	.	6,3	2,4	6,1	2,2	6,3	2,1	6,5	1,9	5,6	2,1	6,83	1,58	6,54	1,90	6,55	1,76
сталевар мартенівської печі	3,0	.	3,1	1,4	3,3	1,7	3,4	1,6	3,6	1,6	3,6	1,8	3,72	1,83	3,59	1,87	3,95	1,93
статистик	6,0	.	4,6	1,8	4,2	1,8	4,2	1,8	4,5	1,7	3,6	1,3	4,29	1,68	4,19	1,65	4,21	1,71
столяр	3,0	.	3,2	1,5	3,5	1,7	3,5	1,6	3,7	1,4	3,8	0,7	3,97	1,64	3,96	1,80	4,17	1,76
сторож	1,0	.	2,4	1,7	2,4	1,8	2,4	1,7	2,3	1,8	1,6	1,0	2,36	1,65	2,33	1,55	2,47	1,72
суддя	9,0	.	7,4	1,8	7,2	2,0	7,5	1,8	7,7	1,6	7,9	1,3	7,83	1,62	7,83	1,54	7,84	1,63
судовий виконавець	4,0	.	6,4	1,8	6,2	1,9	6,3	1,8	6,3	1,9	6,0	1,9	6,35	1,80	6,2	1,86	6,04	1,76
такелажник	4,0	.	3,0	1,5	3,2	1,6	3,0	1,5	3,3	1,6	2,3	1,2	3,35	1,69	3,17	1,62	3,38	1,69
тарифікатор	3,0	.	4,0	1,9	4,0	1,7	4,0	1,8	4,2	1,6	4,4	1,9	4,11	1,53	3,94	1,58	4,01	1,50
тваринник	2,0	.	3,5	1,7	3,2	1,8	3,2	1,8	3,2	1,7	3,3	1,5	3,2	1,74	3,07	1,73	3,22	1,77
телеведучий	7,0	.	6,1	2,1	6,1	2,1	6,3	2,0	6,2	1,8	7,0	1,1	7,02	1,56	6,89	1,62	6,97	1,58
телеоператор	5,0	.	5,9	1,7	5,8	1,8	5,8	1,7	5,9	1,7	6,0	1,6	6,07	1,62	5,9	1,76	5,78	1,66
телефоніст довідкової служ-би міської телефонної мережі	4,0	.	3,8	1,6	3,7	1,8	3,6	1,7	3,8	1,7	4,6	2,8	3,73	1,70	3,56	1,77	3,83	1,85
тесляр	4,0	.	3,3	1,7	3,6	1,7	3,6	1,7	3,7	1,4	3,8	1,1	3,85	1,72	3,9	1,79	4,04	1,78
технік аеродромної служби	7,0	.	4,4	2,0	4,2	1,9	4,0	1,8	4,3	1,8	3,6	1,1	4,47	1,79	4,18	1,74	4,43	1,85
технік з експлуатації устат-кування газових об'єктів	4,0	.	3,5	1,6	3,6	1,6	3,5	1,7	3,6	1,6	3,4	1,5	3,96	1,73	3,84	1,71	4,07	1,73
технік з радіолокації	4,0	.	4,3	1,9	4,0	1,8	4,1	1,8	4,3	1,9	4,3	1,9	4,27	1,74	4,13	1,72	4,28	1,65
технік-дозиметрист	5,0	.	3,6	1,6	3,6	1,8	3,5	1,7	3,7	1,7	3,2	1,2	3,75	1,59	3,56	1,58	3,67	1,54
технік-землевпрорядник	5,0	.	3,7	1,5	3,6	1,6	3,6	1,7	3,7	1,6	3,3	1,4	4,83	1,78	4,71	1,84	5,05	1,86
технік-лаборант на хімічному виробництві	5,0	.	3,9	1,9	3,7	1,8	3,7	1,6	3,8	1,7	3,7	1,5	3,86	1,70	3,62	1,75	3,76	1,70

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
технік-оператор електронного устаткування	4,0	.	3,8	1,6	3,9	1,7	4,0	1,8	4,2	1,6	3,8	1,1	4,35	1,67	4,08	1,54	4,32	1,56
технік-проектувальник на будівництві	5,0	.	4,6	2,0	4,2	1,7	4,4	1,8	4,6	1,7	4,0	1,1	5,16	1,89	5,06	1,72	5,18	1,74
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,0	.	4,8	1,7	4,3	1,9	4,4	1,9	4,4	1,7	3,8	1,2	4,7	1,75	4,49	1,89	4,6	1,83
технік-топограф	4,0	.	3,7	1,7	3,7	1,7	3,7	1,7	4,0	1,6	3,1	0,9	3,87	1,59	3,71	1,54	3,91	1,50
ткач	5,0	.	3,0	1,5	3,1	1,6	3,0	1,6	3,2	1,7	2,7	1,0	3,34	1,51	3,08	1,51	3,34	1,65
товарознавець	4,0	.	4,1	1,6	4,1	1,7	4,0	1,6	4,0	1,5	4,7	1,5	4,56	1,73	4,47	1,71	4,55	1,66
токар	3,0	.	3,2	1,7	3,5	1,7	3,4	1,7	3,5	1,6	3,2	1,6	3,73	1,59	3,62	1,65	3,95	1,77
токсиколог	4,0	.	4,1	1,9	4,1	1,7	4,1	1,8	4,3	1,6	3,3	0,7	4,46	1,78	4,39	1,76	4,48	1,68
торговельний брокер (маклер)	5,0	.	4,4	1,9	4,5	1,8	4,5	1,9	4,7	1,7	5,7	1,1	5,03	1,72	4,84	1,75	4,64	1,79
торговець нерухомістю (ріелтер)	4,0	.	5,7	1,9	5,1	1,9	5,3	2,0	5,4	1,8	4,8	1,7	5,53	1,65	5,23	1,83	5,22	1,81
тракторист-машиніст	3,0	.	3,0	1,6	3,2	1,7	3,1	1,9	3,1	1,8	2,7	1,6	3,36	1,61	3,26	1,58	3,63	1,74
трубопрокатник	4,0	.	2,8	1,5	3,2	1,8	3,0	1,6	3,3	1,6	2,6	1,1	3,4	1,67	3,18	1,65	3,54	1,86
туризмознавець	4,0	.	4,9	2,1	4,9	1,9	5,0	1,8	5,1	1,8	4,7	2,1	4,96	1,77	4,72	1,79	4,63	1,67
тюремний охоронець	4,0	.	3,0	1,8	3,0	1,9	3,0	1,9	3,2	2,1	3,2	2,3	3,02	1,75	2,88	1,79	2,89	1,84
укладальник-пакувальник	6,0	.	2,9	1,7	2,9	1,7	2,9	1,7	2,8	1,9	2,0	1,2	2,83	1,64	2,64	1,53	2,78	1,59
учитель-дефектолог	5,0	.	4,7	1,8	4,6	1,8	4,8	1,8	4,9	1,7	4,0	1,0	5,02	1,69	4,97	1,72	5,08	1,70
фарбувальник приладів і деталей	4,0	.	3,0	1,5	3,0	1,7	3,0	1,7	3,0	1,6	2,4	1,3	3,11	1,61	3,03	1,66	3,06	1,63
фарбувальник хутра	4,0	.	3,1	1,7	3,2	1,7	3,1	1,7	3,1	1,7	2,8	1,6	3,26	1,56	3,1	1,52	3,21	1,57
фармацевт	3,0	.	5,5	2,1	5,1	2,0	5,2	2,0	5,4	1,9	4,4	2,0	5,66	1,77	5,51	1,81	5,62	1,67
фахівець з біотехнології	4,0	.	4,8	2,0	4,7	1,9	4,8	1,9	5,0	1,7	4,1	2,2	5,19	1,72	5,04	1,87	4,9	1,69
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	6,0	.	4,3	2,0	4,4	1,9	4,4	1,8	4,4	1,8	3,8	2,2	4,36	1,73	4,09	1,81	4,43	1,80

Професії та заняття	Учні												Дорослі					
	13		14		15		16		17		18		18-29		30-54		55≥	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
фахівець з інформаційних технологій	4,0	.	4,9	1,9	4,9	2,0	5,0	2,0	5,2	1,8	5,3	0,9	5,61	1,83	5,44	1,83	5,25	1,79
фахівець з конференц-сервісу	3,0	.	4,3	1,8	4,1	1,7	4,1	1,7	4,3	1,6	4,3	1,2	5,11	1,46	4,74	1,64	4,68	1,67
фахівець із готельної справи	6,0	.	5,1	2,0	4,7	1,9	4,9	1,8	5,2	1,6	5,2	1,8	5,27	1,61	5,15	1,73	4,88	1,62
фахівець із санітарно-курортної справи	5,0	.	4,6	1,8	4,4	1,8	4,3	1,8	4,5	1,7	4,1	1,1	5,03	1,64	4,95	1,75	5,12	1,73
фельдшер	7,0	.	4,3	1,9	4,4	1,9	4,4	1,9	4,5	1,8	3,7	1,7	4,81	1,75	4,75	1,71	5,06	1,81
фельдшер ветеринарної медицини	4,0	.	4,2	1,8	4,3	1,9	4,3	1,8	4,4	1,7	3,6	1,4	4,59	1,84	4,59	1,81	4,78	1,81
фермер	5,0	.	3,8	1,8	3,8	2,0	3,9	2,0	4,0	1,9	3,0	1,3	4,66	1,96	4,5	2,01	4,81	2,06
фізик	7,0	.	4,6	2,1	4,5	2,0	4,5	2,0	4,8	1,9	4,0	1,9	5,09	1,95	4,98	1,86	5,2	1,71
фінансовий директор	6,0	.	6,4	2,1	6,4	2,0	6,6	2,0	6,7	1,8	7,6	0,9	7,32	1,56	7,19	1,62	7,05	1,63
фонотекар	6,0	.	3,7	1,5	3,7	1,7	3,8	1,7	4,0	1,7	3,1	1,1	3,77	1,58	3,47	1,50	3,52	1,49
формувальник машинного формування	6,0	.	3,7	2,0	3,8	1,7	3,8	1,8	3,8	1,7	3,7	1,2	3,65	1,64	3,47	1,64	3,7	1,67
фотограф	4,0	.	4,8	1,9	5,0	2,0	5,0	1,9	5,1	1,8	4,7	2,3	4,98	1,63	4,64	1,68	4,58	1,65
фрезерувальник	5,0	.	3,2	1,6	3,8	1,8	3,5	1,7	3,6	1,5	3,6	1,6	3,7	1,64	3,64	1,77	3,93	1,77
хімік	3,0	.	4,9	2,2	4,4	2,0	4,4	2,0	4,7	2,0	3,4	1,5	4,88	1,81	4,61	1,81	4,81	1,72
хореограф	5,0	.	5,2	2,0	5,1	2,0	5,3	2,0	5,4	1,8	4,6	2,1	5,3	1,77	4,95	1,78	4,88	1,86
художник	5,0	.	5,3	2,2	5,2	2,0	5,3	2,1	5,4	1,8	4,6	2,4	5,94	1,63	5,77	1,79	5,76	1,72
художник-оформлювач	5,0	.	4,9	2,0	4,6	1,9	4,7	1,8	4,8	1,7	4,2	1,7	4,98	1,62	4,94	1,70	4,93	1,57
цілитель	6,0	.	3,5	2,2	3,7	2,1	3,8	2,1	3,8	2,0	3,6	2,2	4,81	2,21	4,7	2,23	4,92	2,33
черговий по вокзалу	3,0	.	2,7	1,5	2,8	1,7	2,8	1,7	2,9	1,6	2,2	1,5	3,62	1,86	3,58	1,95	3,81	2,05
черговий стрілочного поста на залізниці	3,0	.	3,0	1,8	3,2	1,8	3,2	1,9	3,2	1,9	2,6	1,7	3,04	1,78	3,12	1,90	3,3	1,90
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	7,0	.	2,9	1,6	3,1	1,8	3,0	1,6	3,1	1,8	2,3	2,2	3,05	1,64	2,81	1,58	2,88	1,57
швачка	2,0	.	2,9	1,8	3,0	1,8	2,8	1,7	3,2	1,8	2,2	1,3	3,7	1,74	3,4	1,70	3,58	1,70
ювелір-гравер	5,0	.	6,2	1,9	5,6	2,0	5,6	1,9	5,8	1,8	5,1	1,3	5,87	1,75	5,82	1,91	5,73	1,91
юрисконсульт	5,0	.	5,7	2,2	5,8	2,0	5,9	1,9	6,2	1,6	5,0	2,1	6,8	1,72	6,69	1,78	6,62	1,76

40. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за місцем проживання (у балах)

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
агент з організації туризму	5,1	4,9	4,8	6,3	4,8	4,54	4,72	4,85	4,67	4,90
агент з постачання	4,3	4,0	4,1	4,7	4,0	3,89	4,34	4,18	4,36	4,43
агент страховий	5,7	4,8	5,2	5,0	5,0	4,28	4,30	4,24	4,28	4,67
агент торговельний	4,3	4,3	4,3	5,3	4,3	3,74	4,27	4,16	4,30	4,51
агроном	3,9	3,8	4,1	7,3	4,4	5,52	4,58	5,13	4,80	5,28
адвокат	7,5	7,5	7,4	8,0	7,2	7,00	7,69	7,56	7,65	7,86
адміністратор	5,7	5,3	5,5	4,7	5,4	5,17	5,69	5,46	5,90	6,17
адміністратор бази даних	5,8	5,0	5,2	6,3	5,3	5,29	5,10	5,29	5,18	5,35
актор (актриса)	6,1	6,2	6,2	7,3	6,3	6,54	6,35	6,63	6,47	6,80
акушерка	3,7	4,2	4,1	4,3	4,2	5,58	4,76	5,44	4,74	5,51
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,7	5,7	5,5	7,7	5,7	5,83	6,03	6,07	5,75	5,95
аналітик консолідованої інформації	4,4	4,7	4,5	6,0	4,6	4,80	5,08	5,01	5,02	5,16
антикорозійник	3,1	3,1	3,2	4,0	3,2	3,58	3,17	3,35	3,33	3,25
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,2	4,2	4,2	5,7	4,7	4,88	4,32	4,46	4,79	4,79
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	2,9	3,2	3,5	4,0	3,7	3,28	3,17	3,62	3,89	3,63
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,8	3,8	3,9	6,0	4,1	4,02	3,98	4,11	4,08	4,13
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,6	3,2	3,3	4,3	3,5	3,08	3,34	3,61	3,80	3,60
апаратник-лаковар	3,0	3,1	3,2	2,7	3,3	2,83	3,20	3,33	3,44	3,22
артист цирку	4,4	4,5	4,2	5,0	4,5	6,02	5,04	5,31	4,91	5,22
архіваріус	3,8	4,1	4,1	6,0	4,2	4,03	4,19	4,22	4,37	4,38
архітектор	6,1	6,2	6,1	8,0	6,1	6,58	6,32	6,47	6,39	6,66
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,7	3,7	3,6	5,0	3,7	3,15	3,48	3,82	3,94	4,05
асистент вчителя-реабілітолога	3,4	3,8	3,6	5,0	3,8	3,32	3,78	4,12	3,91	4,25
астролог	4,4	4,3	4,5	3,7	4,6	4,22	4,90	4,83	5,14	4,93

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
аудитор	4,1	4,5	4,5	5,3	4,5	5,23	5,19	5,30	5,20	5,52
аукціоніст	4,9	4,5	4,5	7,0	4,6	4,14	4,86	4,85	4,65	4,84
бармен	4,8	4,0	3,9	4,7	3,9	4,18	4,21	4,36	4,38	4,55
бджоляр	2,9	3,5	3,6	4,7	3,8	5,37	4,21	4,57	4,22	4,50
бетоняр	2,8	2,8	2,9	3,3	2,8	3,18	2,86	2,93	3,11	3,09
бібліотекар	3,0	3,5	3,3	3,0	3,6	4,63	3,46	3,75	3,87	3,97
біолог	4,1	4,6	4,4	5,7	4,8	4,63	4,70	4,93	4,73	4,96
біржовий маклер	5,1	4,8	4,8	5,7	4,9	4,63	5,22	5,17	5,15	5,03
бортпровідник (стюардеса)	4,1	4,7	4,6	6,7	4,9	5,75	5,38	5,47	5,29	5,58
бригадир на швацькому виробництві	3,7	3,7	3,7	4,7	3,9	3,57	4,43	4,35	4,60	4,59
брошурувальник	2,9	2,7	2,6	3,3	2,8	2,92	2,71	2,90	2,92	3,01
бульдозерист	3,2	2,8	2,9	3,7	3,1	3,63	3,07	3,28	3,25	3,34
бухгалтер	4,5	5,0	4,9	7,0	5,1	5,68	5,58	5,43	5,30	6,07
вантажник	2,4	2,3	2,4	2,7	2,4	3,03	2,13	2,49	2,60	2,54
варник асфальтової маси	2,8	2,7	2,7	4,0	2,9	2,82	2,52	2,68	2,93	2,86
варник сиропів, соків та екстрактів	3,1	2,9	3,2	3,0	3,2	2,63	2,84	3,00	3,18	3,01
варник целюлози	3,1	2,9	3,1	3,3	3,2	2,91	2,64	2,92	2,96	2,93
верхолаз	3,9	3,6	3,5	4,0	3,4	4,56	3,87	4,00	4,06	3,77
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,7	4,8	4,8	5,0	4,9	5,89	5,05	5,56	5,59	5,68
викладач вищого навчального закладу	5,3	6,0	5,8	7,0	6,0	6,45	6,62	6,63	6,61	6,92
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,2	3,4	3,5	2,0	3,8	2,51	2,97	2,98	3,42	3,28
виноградар	3,4	3,7	3,6	4,7	3,8	4,23	3,63	3,98	3,35	3,75
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,8	4,4	4,3	4,7	4,5	5,37	4,69	4,92	4,99	4,81
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,3	3,4	3,5	4,0	3,7	3,35	3,57	3,90	4,10	3,99
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	3,1	4,3	4,2	6,0	4,4	4,77	4,25	4,47	4,44	4,90
вишивальник на шкірі та хутрі	3,4	3,6	3,5	4,3	3,9	4,02	3,75	3,90	3,86	3,78
відповідальний секретар редакції	5,2	4,8	4,7	6,0	4,8	5,06	5,05	5,15	5,12	4,95
візажист-стиліст	4,9	4,8	5,0	6,0	4,9	5,05	5,46	5,60	4,78	5,31
військовослужбовець	4,9	5,6	5,6	6,0	5,5	5,19	5,51	5,46	5,12	5,78

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	2,9	3,0	3,3	3,3	3,3	4,71	3,48	3,73	3,70	3,93
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,5	3,3	3,5	4,0	3,5	5,26	3,95	4,08	3,79	4,02
водій вантажівки	3,1	3,1	3,1	3,0	3,4	4,63	3,36	3,63	3,49	3,66
водій навантажувача	3,1	3,1	3,3	4,3	3,3	4,11	3,21	3,55	3,20	3,60
водолаз	4,3	4,2	4,1	4,0	4,2	5,42	4,65	4,75	4,68	4,65
возій продукції лісу	3,2	3,1	3,0	2,3	3,1	3,14	2,90	3,05	3,21	3,05
ворожка	2,6	2,9	2,9	3,0	3,0	3,11	3,64	3,39	4,00	3,53
вчитель початкової школи	3,5	4,4	4,4	5,7	4,8	5,32	4,56	4,70	4,80	5,10
вчитель середнього навчально-виховного закладу	3,9	4,6	4,8	6,0	5,0	5,14	4,91	5,07	5,08	5,33
генерал збройних сил	6,7	7,2	7,0	8,3	7,1	6,89	7,90	7,53	7,64	7,89
геодезист	3,3	3,7	3,7	5,3	3,9	4,34	4,29	4,28	4,45	4,28
геолог	3,6	4,4	4,4	5,0	4,7	4,98	4,67	4,87	4,89	5,05
гідроакустик	3,3	3,6	3,6	4,0	3,8	4,71	3,71	3,78	3,75	3,82
гідрометеоспостерігач	4,1	4,2	4,1	6,0	4,5	4,38	4,04	4,19	4,24	4,28
гірник (шахтар)	4,1	4,3	4,3	3,0	4,3	4,95	3,69	4,42	4,24	4,08
гірник підземний	3,4	3,7	3,7	3,7	3,7	4,83	3,57	4,14	3,63	3,75
годинникар з ремонту механічних годинників	3,3	3,6	3,6	4,0	3,6	3,88	3,84	4,06	3,62	3,76
голова благодійної громадської організації	5,1	5,5	5,3	6,3	5,3	5,45	5,65	5,65	5,82	5,97
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	6,4	7,2	7,0	8,7	7,1	7,69	8,16	7,93	8,37	8,19
голова профспілки	4,5	4,8	4,9	7,0	5,2	4,94	5,28	5,34	5,80	5,61
голова сільськогосподарського кооперативу	4,5	5,0	4,9	5,7	5,3	5,25	5,66	5,61	5,82	6,08
головний бухгалтер	6,0	5,9	5,9	6,7	6,1	6,31	6,35	6,35	6,09	6,74
гончар	3,0	3,3	3,3	2,5	3,5	3,77	3,17	3,54	3,42	3,55
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,5	3,0	3,2	4,3	3,3	2,88	3,08	3,22	3,45	3,12
гравер скла	3,7	3,7	3,5	2,7	3,7	4,31	3,88	3,95	3,69	3,85
гравер шрифту	3,6	3,6	3,6	3,3	3,6	3,97	3,61	3,70	3,72	3,71
гувернантка	3,3	3,4	3,3	3,7	3,5	3,66	2,97	3,30	3,04	3,59
дегустатор соків	3,3	3,5	3,6	3,3	3,5	3,66	3,48	3,51	3,79	3,58

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**	**Київ**	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,9	3,6	3,6	3,0	3,7	4,12	3,35	3,58	3,93	3,64
декан	5,9	6,5	6,3	8,7	6,5	7,35	7,22	7,30	7,34	7,42
декоратор вітрин	4,3	4,0	3,9	4,0	4,0	4,77	4,23	4,20	3,85	4,17
державний податковий інспектор	5,8	5,9	5,7	7,0	5,9	5,60	6,68	6,46	6,56	6,92
дизайнер	5,8	5,8	5,7	7,0	5,7	5,34	5,90	6,00	5,45	5,85
директор великого підприємства	6,7	6,9	6,7	7,0	6,7	7,36	7,56	7,57	7,30	7,70
директор з капітального будівництва	5,5	6,0	6,0	8,3	6,0	7,00	6,78	6,90	6,67	7,06
директор загальноосвітньої школи	5,7	6,0	6,2	7,7	6,2	6,34	6,87	6,58	7,06	7,19
директор малого промислового підприємства	5,5	5,7	5,6	6,0	5,8	5,45	6,41	6,64	6,45	6,79
директор малого транспортного підприємства	5,3	5,7	5,7	7,0	5,9	5,95	6,43	6,53	6,55	6,66
директор малої будівельної фірми	5,4	5,7	5,7	7,0	5,9	5,83	6,56	6,55	6,40	6,80
диск-жокей	4,6	4,4	4,2	4,7	4,5	4,02	4,50	4,46	5,09	4,34
диспетчер вантажних перевезень	3,2	3,6	3,8	3,3	4,0	4,37	4,01	4,23	4,21	4,20
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,3	5,0	4,9	5,0	5,3	6,34	5,42	5,56	5,14	5,42
дистиляторник ртуті	2,9	3,2	3,2	2,0	3,4	3,18	2,67	2,93	3,06	3,00
диякон	3,6	4,1	4,3	4,0	4,4	4,74	4,68	4,88	5,73	5,25
дояр	2,3	2,1	2,2	2,0	2,1	2,82	2,50	2,61	2,43	2,68
дренажник	3,0	3,0	3,0	4,0	3,1	3,38	2,75	2,96	3,29	3,07
друкарка	3,2	3,3	3,2	3,7	3,4	2,66	2,94	3,18	3,19	3,51
еколог	4,6	4,7	4,5	6,3	4,8	5,42	4,91	5,08	4,96	5,17
економіст	6,3	6,3	6,1	6,7	6,2	5,98	5,89	6,01	6,47	6,59
економіст-статистик	6,5	5,8	6,0	8,0	5,8	5,25	5,75	5,87	6,01	6,16
екскурсовод	4,6	4,4	4,5	6,0	4,6	4,60	4,67	4,64	4,47	4,89
експедитор	4,0	4,3	4,3	6,3	4,4	4,36	4,09	4,30	4,14	4,59
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,2	4,1	4,0	6,3	4,2	4,38	4,29	4,25	4,30	4,33
електрик дільниці	3,7	3,4	3,6	5,3	4,0	5,22	4,19	4,34	4,21	4,27
електрогазозварник	3,8	3,4	3,7	4,7	3,9	4,55	4,10	4,42	4,41	4,63
електромонтажник з освітлення та освітлюва-	3,9	3,5	3,7	4,7	4,0	4,09	3,88	4,10	4,05	4,21

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
льних мереж										
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,1	3,6	3,9	4,0	4,0	4,18	3,97	4,24	4,08	4,14
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,4	3,2	3,3	4,3	3,3	4,05	3,73	3,95	3,77	4,12
естрадний співак (артист-вокаліст)	6,3	6,2	6,3	7,7	6,3	6,42	6,70	6,73	6,69	6,72
журналіст	5,7	6,1	6,0	8,3	6,0	6,40	6,30	6,49	6,78	6,89
завантажувач термічних печей	3,0	2,8	3,0	3,3	3,0	3,09	3,00	3,36	3,35	3,34
завідувач ательє	4,9	4,6	4,7	6,3	4,8	4,86	5,34	5,18	5,31	5,29
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,7	6,7	6,9	8,7	7,0	6,91	7,15	6,94	7,22	7,24
завідувач господарства	5,5	5,3	5,2	7,7	5,2	5,85	5,98	5,81	6,61	6,46
завідувач гуртожитку	3,8	4,0	4,0	5,7	4,2	5,23	4,83	4,67	4,47	4,82
завідувач дослідної лабораторії	4,6	5,0	5,2	5,7	5,3	5,54	6,08	6,09	5,91	6,17
завідувач ломбарду	4,7	4,7	4,5	6,3	4,8	5,31	5,63	5,67	5,75	5,56
завідувач оранжереї	4,1	4,3	4,2	5,3	4,4	5,02	4,86	4,66	4,87	4,86
завідувач позашкільного закладу	5,0	5,2	5,1	7,0	5,1	5,98	5,79	5,65	5,82	5,99
завідувач ринку	5,4	5,4	5,5	8,3	5,4	6,72	7,00	6,82	6,99	6,90
завідувач складу	4,0	4,0	4,0	5,3	4,2	5,12	5,04	5,03	5,29	5,37
завідувач хірургічного відділення	5,8	6,6	6,3	7,3	6,5	7,25	7,43	7,47	7,14	7,51
закрійник гумових виробів та деталей	3,5	3,0	3,1	4,7	3,3	3,03	2,99	3,25	3,18	3,18
закупник	3,8	3,6	3,8	4,0	3,8	3,48	3,55	3,78	3,69	3,88
звірівник	3,1	3,3	3,2	3,7	3,4	3,11	3,24	3,32	3,16	3,34
зоотехнік ферми	3,3	3,2	3,4	5,7	3,7	4,62	3,96	4,16	4,52	4,60
зубний технік	4,3	4,5	4,7	6,3	4,9	5,89	6,20	6,27	5,86	6,53
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,4	3,4	3,5	3,3	3,6	3,58	3,38	3,69	3,75	3,67
інженер з гірничих робіт	4,2	4,6	4,8	4,7	4,8	5,20	5,24	5,45	5,51	5,37
інженер з меліорації	4,1	4,2	4,2	4,7	4,3	4,41	4,47	4,57	4,70	4,81
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,4	4,5	4,3	3,3	4,5	4,95	4,76	4,61	4,94	4,83
інженер-будівельник	4,6	4,5	4,5	5,7	4,6	5,25	5,32	5,40	5,36	5,59

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
інженер-електронік	4,5	4,5	4,7	6,3	4,6	5,08	5,46	5,53	5,12	5,48
інженер-енергетик	4,3	4,7	4,9	7,0	5,0	4,77	5,30	5,40	5,26	5,38
інженер-конструктор	4,9	4,8	4,9	6,3	4,9	5,31	5,43	5,46	5,58	5,66
інженер-механік	5,1	4,9	5,0	6,7	5,0	5,18	5,35	5,33	5,71	5,61
інженер-програміст	6,6	6,0	6,4	7,7	6,1	5,89	6,38	6,63	6,45	6,57
інженер-технолог	4,4	4,5	4,5	6,3	4,7	5,00	5,13	5,19	5,15	5,34
інспектор державний рибоохорони	3,8	4,4	4,5	5,7	4,8	5,43	5,66	5,62	5,70	5,64
інспектор з виплати пенсій	4,1	4,1	4,0	4,3	4,3	5,32	4,74	4,97	4,89	5,06
інспектор з кадрів	4,9	4,9	4,8	5,7	5,0	4,83	5,50	5,46	5,39	5,63
інспектор з ліцензування	5,0	4,7	4,9	6,3	5,0	4,88	5,44	5,45	5,65	5,58
інспектор з охорони праці	4,8	4,7	5,0	6,0	4,9	4,85	5,11	5,25	5,36	5,42
інспектор патрульної служби	4,6	5,0	5,2	7,7	5,4	-	-	-	-	-
інспектор шкіл	3,9	4,4	4,3	5,3	4,6	5,31	5,48	5,26	5,44	5,67
інструктор з протипожежної профілактики	3,9	4,4	4,3	4,3	4,5	5,02	4,75	4,69	5,01	5,09
інструктор із санітарної освіти	3,9	4,3	4,1	4,0	4,3	3,48	4,22	4,52	4,64	4,87
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,2	3,1	3,4	2,7	3,4	3,14	2,88	3,11	3,26	3,08
каменотес на будівельних роботах	3,5	3,0	3,2	4,0	3,2	3,35	2,91	3,29	3,50	3,37
касир (в банку)	4,8	4,0	4,3	3,3	4,4	4,09	4,08	4,21	4,36	4,57
касир торговельного залу	3,4	3,2	3,3	3,7	3,3	3,35	3,23	3,35	3,38	3,64
керуючий агентством нерухомості	6,8	6,1	6,3	7,7	6,1	6,31	6,51	6,70	6,31	6,67
керуючий банком	6,7	6,9	6,8	8,7	7,0	7,58	7,83	7,66	7,26	7,83
керуючий справами (центральні органи державної влади)	5,7	5,7	5,5	7,0	5,7	6,28	6,61	6,29	6,65	6,64
керуючий фотоательє	5,9	5,3	5,4	7,3	5,3	4,23	5,37	5,31	5,36	5,50
килимарник (на текстильному виробництві)	3,1	3,3	3,3	3,0	3,5	3,43	3,24	3,44	3,70	3,29
кіномеханік	4,9	4,6	4,6	6,0	4,6	4,11	4,37	4,41	4,27	4,58
кінооператор	5,6	5,4	5,6	5,7	5,5	5,06	5,57	5,51	5,05	5,50
коваль-штампувальник	3,3	3,1	3,2	3,7	3,2	3,45	3,10	3,47	3,46	3,40
колорист на поліграфічному виробництві	4,1	3,5	3,7	4,3	3,7	3,94	3,48	3,71	3,58	3,69

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
комендант будинку	3,0	3,4	3,4	3,7	3,7	4,57	4,26	4,26	4,05	4,44
комерсант	4,6	4,6	4,3	5,3	4,6	5,23	5,23	5,22	5,63	5,33
комірник	3,2	3,1	3,0	5,3	3,0	3,88	3,81	4,08	4,62	4,07
кондуктор громадського транспорту	2,4	2,7	3,0	2,0	3,0	2,86	2,38	2,81	2,56	2,84
консьєрж	2,6	2,8	2,9	2,7	3,1	2,69	2,55	2,68	2,85	3,01
контролер енергонагляду	3,6	3,7	3,9	4,0	3,9	4,66	4,45	4,47	4,41	4,73
контролер квитків	2,3	2,6	2,6	2,0	2,7	2,75	2,43	2,53	2,49	2,71
контролер промислових роботів	4,1	3,7	3,8	3,0	3,9	4,15	4,13	4,54	4,02	4,26
контролер-касир	2,7	3,0	3,2	3,7	3,4	3,19	3,39	3,36	3,53	3,77
коректор (коригування текстів)	3,8	3,8	3,8	4,0	3,8	3,60	3,46	3,86	3,46	3,72
косметолог	4,6	4,5	4,7	6,0	4,5	4,98	5,47	5,47	5,10	5,38
космонавт-дослідник	5,9	6,0	5,6	7,0	5,8	6,86	6,64	6,49	7,13	6,81
кравець	3,2	3,2	3,3	3,0	3,4	4,38	4,04	4,20	3,67	3,96
круп’є (в казино)	5,1	4,1	4,2	3,7	4,2	3,92	4,73	4,52	4,54	4,40
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	3,4	4,1	4,0	4,0	4,1	4,22	4,24	4,37	4,29	4,61
кур'єр	3,3	2,9	3,1	3,7	3,1	2,31	2,52	2,60	3,02	3,03
кухар	5,1	4,4	4,6	6,0	4,6	5,17	4,55	4,75	4,52	4,93
лаборант у науковому підрозділі	4,2	4,0	4,0	4,3	4,3	3,11	3,80	4,29	4,52	4,34
лаборант-мікробіолог	3,7	4,1	4,1	4,3	4,3	3,60	4,02	4,43	4,57	4,40
лакувальник шкір	3,3	3,2	3,3	3,0	3,4	3,11	3,15	3,48	3,39	3,20
лейтенант збройних сил	5,0	5,4	5,6	7,3	5,5	4,60	4,94	5,03	4,99	5,54
ливарник пластмас	3,2	2,9	3,2	5,0	3,1	2,80	2,91	3,04	3,32	3,18
ливарник скла	3,3	3,1	3,3	3,7	3,4	3,72	3,52	3,64	3,32	3,45
листоноша	2,6	2,4	2,6	2,3	2,6	3,60	2,61	2,92	3,18	2,94
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	3,9	3,7	3,5	3,7	3,7	3,82	4,94	4,73	4,99	4,67
лідер політичної партії	6,4	6,7	6,5	6,3	6,7	6,51	7,27	7,07	7,24	7,07
лікар-дієтолог	4,6	5,0	4,9	5,7	5,2	5,34	5,31	5,71	5,33	5,85
лікар-епідеміолог	4,5	4,9	5,0	5,0	5,3	5,74	5,37	5,65	5,54	5,96

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**	**Київ**	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**
лікар-стоматолог	5,6	6,5	6,6	8,0	6,4	7,23	6,97	7,18	6,64	7,27
лікар-терапевт	4,8	5,4	5,7	5,7	5,9	6,22	5,71	5,88	6,06	6,54
лікар-хірург	6,2	6,8	6,6	7,7	6,7	7,20	7,23	7,39	7,07	7,47
ліпник архітектурних деталей	3,9	3,8	3,9	3,0	3,9	3,88	4,22	4,27	4,11	4,35
лісник	3,1	3,5	3,6	5,0	3,9	5,03	4,16	4,18	4,26	4,60
лісоруб	2,6	2,7	2,8	3,7	2,9	3,17	2,76	3,16	3,23	3,21
ловець бездоглядних тварин	2,7	2,9	2,9	2,7	3,0	2,13	2,21	2,29	2,54	2,49
логопед	4,5	5,2	5,2	7,3	5,2	5,38	5,24	5,39	5,60	5,88
лоцман	4,1	4,1	4,0	5,3	4,2	5,55	4,77	4,85	4,31	4,73
майстер виробничого навчання	3,7	3,9	3,8	4,0	4,1	4,12	4,12	4,32	4,58	4,53
майстер виробничої дільниці	4,2	4,2	4,1	5,3	4,3	4,57	5,07	4,86	5,16	5,13
майстер гірничий	3,3	3,8	3,8	5,3	4,0	4,52	4,37	4,64	4,19	4,50
майстер з добування нафти, газу та конденсату	4,9	4,9	5,1	5,7	5,2	5,11	4,90	5,08	4,99	5,15
майстер-підривник	4,5	3,9	4,0	5,3	4,2	4,80	4,18	4,33	4,25	4,00
маляр	3,3	3,1	3,0	3,3	3,2	3,37	3,23	3,46	3,07	3,72
маркетолог	5,1	5,2	5,3	5,3	5,1	4,94	5,10	5,14	5,46	5,29
масажист	4,7	4,5	4,6	6,7	4,6	5,62	5,14	5,33	5,00	5,38
математик	4,0	4,7	4,8	5,7	5,1	4,58	4,87	5,10	5,52	5,32
матрос	3,5	3,9	3,8	4,3	4,0	4,35	3,68	3,91	3,91	4,05
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,7	3,4	3,5	4,0	3,6	3,70	3,60	3,62	3,88	3,67
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,8	4,1	4,3	4,7	4,4	4,89	4,26	4,29	4,57	4,44
машиніст екскаватора	3,4	3,2	3,2	3,3	3,4	4,09	3,33	3,48	3,29	3,56
машиніст електропоїзда	3,9	3,5	3,8	4,7	3,8	5,63	4,18	4,32	4,22	4,49
машиніст ескалатора	2,9	3,2	3,2	4,0	3,5	3,66	3,35	3,49	3,26	3,73
машиніст крана (кранівник)	3,4	3,0	3,3	3,3	3,4	4,30	3,45	3,73	3,54	3,83
машиніст підземних установок	3,6	3,6	3,8	3,3	3,8	5,00	3,77	3,98	3,83	3,85
машиніст прибиральних машин	2,7	2,9	3,0	1,7	2,9	2,62	2,79	2,92	3,16	2,94
машиніст рибопромислових машин та механі-	3,4	3,6	3,6	5,0	3,9	3,65	3,45	3,85	4,15	3,83

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
змів (відкрите море)										
мельник	2,9	2,9	3,0	3,7	3,1	3,15	3,04	3,45	3,15	3,49
менеджер в готельному господарстві	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	5,20	5,07	5,26	5,00	5,20
менеджер в оптовій торгівлі	4,3	4,6	4,6	4,0	4,5	4,20	4,48	4,62	4,97	4,87
менеджер з логістики	5,0	4,9	5,1	5,0	5,0	5,31	5,02	5,04	5,27	5,21
менеджер з персоналу	4,9	4,7	4,9	5,7	4,8	4,80	4,94	4,94	4,97	5,23
менеджер з реклами	5,8	5,6	5,7	6,3	5,5	5,31	5,19	5,21	5,36	5,48
менеджер з туризму	4,6	5,3	5,0	4,3	5,1	5,08	5,14	5,25	4,99	5,25
менеджер із збуту	4,5	4,5	4,5	5,0	4,6	4,29	4,93	4,72	4,90	4,99
менеджер із зв'язків з громадськістю	4,3	4,9	4,8	5,3	4,9	4,43	5,20	5,34	5,46	5,42
менеджер із надання кредитів	5,0	5,1	4,9	6,0	5,1	5,17	5,26	5,14	5,42	5,40
менеджер із страхування	4,9	4,8	4,9	4,0	4,8	4,31	4,36	4,36	4,50	4,70
менеджер із фінансового лізингу	5,0	5,0	4,9	5,0	5,1	4,88	5,43	5,32	5,61	5,61
мер міста (міський голова)	6,7	7,4	7,1	8,7	7,4	7,55	8,08	7,88	8,05	8,16
метеоролог	4,1	4,6	4,8	5,3	4,9	5,12	4,89	4,92	5,28	5,09
методист з фізичної культури	4,4	4,2	4,1	5,0	4,4	4,08	4,24	4,29	4,94	4,72
механік	3,7	3,5	3,7	4,7	3,6	4,16	3,92	4,24	3,65	4,12
миротворець	5,2	4,9	4,6	5,7	4,8	6,12	5,30	5,41	5,64	5,26
мисливець промисловий	3,8	3,9	3,9	5,0	3,9	3,91	4,05	4,30	4,33	4,18
митний інспектор	4,9	5,7	5,4	6,0	5,7	6,29	6,75	6,60	6,69	6,93
міліціонер	4,6	4,9	4,9	6,3	5,1	4,60	4,88	5,00	5,15	5,71
міністр	7,0	7,6	7,2	9,0	7,5	7,92	8,23	7,95	7,96	8,20
модель	5,6	5,3	5,6	7,0	5,7	5,05	6,05	5,83	5,83	6,03
модельєр	5,5	5,6	5,7	7,5	5,7	5,83	6,10	6,10	5,58	5,83
модельєр ортопедичного взуття	4,0	4,2	4,3	5,3	4,5	4,69	4,46	4,48	4,46	4,18
модистка головних уборів	3,5	3,7	3,6	3,0	3,9	3,83	3,86	4,16	3,88	3,91
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,2	3,0	3,3	3,0	3,4	3,08	2,88	3,10	3,29	3,53
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	3,1	2,7	3,0	3,3	3,1	2,86	2,76	2,95	3,31	3,20

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
монтажник радіоелектронної апаратури	3,9	3,8	4,0	3,3	4,1	4,14	4,34	4,57	4,33	4,51
монтер кабельного виробництва	3,9	3,4	3,6	4,0	3,8	4,11	3,67	3,90	3,89	3,95
монтувальник шин на виробництві	3,3	3,1	3,1	3,7	3,4	3,42	3,25	3,60	3,30	3,47
моторист бурової установки	3,5	3,4	3,5	3,3	3,7	4,14	3,64	3,89	3,80	4,10
музикант (артист) симфонічного оркестру	4,3	5,1	5,0	6,3	5,1	5,35	5,20	5,34	5,06	5,41
муляр (рос. каменщик)	3,2	2,8	3,1	3,3	3,1	4,11	3,50	3,45	3,40	3,77
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	4,2	3,6	3,9	3,7	3,9	3,45	3,54	3,74	3,86	3,65
налагоджувальник деревообробного устаткування	3,6	3,5	3,5	4,3	3,8	3,67	3,97	4,04	4,14	3,90
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,3	3,9	4,0	5,0	4,3	3,80	4,31	4,46	4,25	4,37
намотувальник котушок трансформаторів	3,0	3,1	3,2	2,7	3,4	2,69	2,85	3,19	3,26	3,08
народний депутат України	7,6	7,8	7,8	9,0	8,0	6,43	8,09	7,69	7,81	8,12
настроювач піаніно та роялів	3,3	3,4	3,3	5,7	3,4	3,77	3,84	3,91	4,00	3,51
натирач підлоги	2,0	1,8	1,8	1,7	1,6	2,09	2,12	2,28	2,39	2,17
науковий співробітник	4,0	4,9	4,7	5,3	4,9	5,14	5,55	5,45	5,63	5,86
начальник відділу з реклами	5,3	5,2	5,4	7,0	5,0	5,14	5,34	5,44	5,29	5,57
начальник відділу маркетингу	5,4	5,2	5,4	5,7	5,2	5,29	5,62	5,63	5,35	5,87
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,4	4,7	4,7	5,7	4,9	5,02	5,52	5,47	5,80	5,76
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,5	5,4	5,3	8,0	5,6	5,38	6,05	6,01	5,54	6,00
начальник морського порту	5,9	6,3	6,0	7,3	6,2	7,37	7,28	7,25	6,96	7,22
нотаріус	5,9	6,1	6,1	7,3	6,2	6,58	6,98	7,05	6,78	7,27
оббивальник меблів	3,0	2,8	2,9	2,7	2,9	3,58	3,67	3,77	3,39	3,73
обробник волокна на лляному виробництві	3,3	3,1	3,2	3,3	3,4	2,97	3,00	3,02	3,35	3,18
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,9	3,1	3,2	5,3	3,2	2,55	2,76	2,90	3,38	3,06
овочівник	3,0	3,2	3,2	3,7	3,4	3,25	3,19	3,37	3,37	3,51
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,5	3,6	3,8	5,0	3,8	4,29	3,91	4,05	4,10	4,14

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,7	3,4	3,4	3,7	3,3	4,35	3,75	3,81	3,76	4,11
оператор друкарського устаткування	3,9	4,0	3,9	3,3	4,3	3,20	3,56	3,71	3,97	3,94
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,8	3,3	3,4	3,3	3,5	4,15	3,66	3,90	3,79	3,93
оператор комп'ютерного набору	3,9	4,1	4,2	5,7	4,3	3,65	4,27	4,27	4,15	4,42
оператор котельні	3,7	2,9	2,9	3,7	3,0	2,97	2,84	3,05	3,01	3,12
оператор лінії виробництва морозива	3,4	3,5	3,5	2,7	3,6	3,72	3,22	3,43	3,36	3,52
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,7	3,0	3,0	4,0	3,2	2,83	3,03	3,24	3,39	3,25
оператор медичного устаткування	4,2	4,3	4,2	3,7	4,3	4,63	4,20	4,45	4,41	4,55
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,5	3,3	3,4	4,3	3,7	3,83	3,86	3,98	3,77	3,90
оператор пральні самообслуговування	3,3	3,2	3,3	2,3	3,4	2,86	2,89	3,05	3,38	3,30
оператор реакторного відділення	4,4	4,3	4,3	3,3	4,2	4,94	4,40	4,43	4,74	4,21
оператор сірникових автоматів	3,1	3,0	3,1	2,7	3,2	2,53	2,93	2,99	3,18	3,03
оператор складально-пакувальних машин	3,6	3,3	3,4	3,7	3,6	3,09	3,14	3,35	3,43	3,42
оптометрист	3,6	3,3	3,4	4,3	3,7	4,31	3,67	4,06	3,94	3,95
організатор діловодства державної установи	4,9	4,9	4,7	6,3	4,8	5,34	5,23	4,88	4,99	5,24
офіс-менеджер	4,8	4,7	4,8	4,3	4,8	4,47	4,41	4,51	4,77	4,83
офіціант	3,8	3,1	3,0	3,3	3,3	3,54	3,53	3,29	3,65	3,77
паркетник	3,2	3,1	3,3	4,7	3,4	4,02	3,59	3,85	3,56	3,67
паркувальник	2,8	2,3	2,4	3,3	2,3	2,86	2,54	2,62	2,51	2,76
паспортистка	3,5	3,7	3,8	3,7	4,0	4,84	4,21	4,65	4,38	4,79
педагог-організатор	4,0	4,5	4,5	4,3	4,7	5,08	4,60	4,72	4,79	4,89
пекар (на кондитерському виробництві)	3,8	3,6	3,7	3,7	3,8	4,70	3,83	3,92	3,92	4,08
пекар комплексно-механізованої лінії	3,5	3,4	3,5	4,0	3,6	3,45	3,32	3,69	3,62	3,64
перекладач	6,4	5,9	6,0	7,7	6,0	6,65	6,04	6,59	6,46	6,55
перукар-модельєр	4,5	4,7	4,8	5,3	4,8	5,21	5,37	5,57	4,75	5,44
пивовар	4,2	3,7	4,0	4,3	3,8	4,09	3,94	4,27	3,74	4,02
письменник	4,9	5,6	5,2	5,0	5,3	6,08	5,85	6,14	6,30	6,20
підприємець	6,9	6,5	6,5	7,0	6,3	6,32	6,37	6,57	6,65	7,00

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
підсобний робітник	2,9	2,4	2,6	2,7	2,5	2,33	1,94	2,31	2,38	2,18
пілот (льотчик)	6,2	5,8	5,6	8,7	5,8	7,06	6,49	6,29	6,59	6,60
піскоструминник	3,7	2,9	3,1	3,3	3,1	2,98	3,03	3,10	3,25	3,10
пожежний-рятувальник	4,7	5,1	5,2	5,3	5,1	6,31	5,13	5,48	5,04	5,40
покоївка	2,8	2,7	2,7	3,0	2,8	3,18	2,63	2,86	2,53	3,22
покрівельник сталевих покрівель	3,5	3,2	3,5	4,7	3,6	3,62	3,69	4,16	4,02	4,00
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,1	3,0	3,1	4,7	3,2	3,80	3,11	3,28	3,20	3,20
політолог	5,1	5,7	5,4	7,3	5,3	5,78	5,56	5,53	5,79	5,74
помічник-консультант народного депутата України	6,4	6,6	6,5	8,3	6,6	5,25	7,15	6,98	7,39	7,11
посол	6,7	6,9	6,5	7,3	6,8	7,57	7,86	7,69	7,94	7,78
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,6	3,3	3,4	5,0	3,6	3,85	3,59	3,94	3,67	3,81
прасувальник	2,4	2,8	2,8	2,7	2,8	2,63	2,53	2,60	2,89	2,86
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	5,1	4,9	5,0	6,7	5,0	5,34	5,21	5,77	5,89	5,33
представник з реклами	4,5	4,1	4,4	4,3	4,1	3,69	3,89	4,18	4,19	4,29
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,4	7,8	7,5	9,0	7,6	7,25	8,29	7,94	8,30	8,32
пресувальник картону	3,1	2,7	2,9	2,7	3,0	2,54	2,62	2,75	2,71	2,78
пресувальник плит з очерету	2,9	2,6	2,8	3,7	2,7	2,45	2,59	2,64	2,77	2,53
пресувальник плиткового чаю	2,5	2,5	2,6	1,7	2,7	2,88	2,57	2,62	2,90	2,60
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,4	2,4	2,5	2,3	2,5	2,32	1,87	2,22	2,34	2,37
прибиральник територій	1,9	1,9	2,0	2,3	2,0	3,66	1,83	2,17	2,26	2,10
приватний детектив	6,2	5,9	6,1	6,3	6,1	5,65	5,72	5,91	5,88	6,08
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	4,1	3,5	3,7	3,7	3,8	3,51	3,43	3,52	4,04	3,88
провізор	3,7	4,2	4,0	4,0	4,3	4,77	4,52	4,57	4,68	4,81
продавець на ринку	3,0	2,9	3,1	3,0	3,1	3,45	3,07	3,49	3,43	3,79
продавець непродовольчих товарів	3,1	3,3	3,3	4,0	3,2	4,14	3,43	3,83	3,87	3,98

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**	**Київ**	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**
продавець продовольчих товарів	3,6	3,4	3,6	3,3	3,5	4,23	3,80	4,00	3,93	4,48
продюсер	6,7	6,5	6,5	8,0	6,5	6,31	6,67	6,79	6,57	6,74
прокурор області	6,6	7,2	7,2	8,7	7,3	7,75	8,11	7,80	8,14	8,10
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	4,8	5,0	4,8	5,7	5,0	5,83	5,47	5,42	5,74	5,40
профконсультант	4,3	4,6	4,6	5,0	4,6	4,68	4,81	4,88	5,27	5,23
прядильник	3,0	2,8	2,8	3,7	2,9	2,60	2,82	3,01	2,80	3,01
психолог	5,2	5,6	5,5	7,7	5,4	5,46	5,68	5,76	5,86	6,07
птахівник	3,2	3,1	3,2	5,3	3,4	3,17	3,06	3,31	3,38	3,50
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	4,0	3,7	3,9	4,7	4,0	4,00	4,41	4,57	4,30	4,54
регент	4,2	4,3	4,4	4,7	4,6	-	-	-	-	-
режисер	6,4	6,3	6,2	7,7	6,3	6,52	6,61	6,59	6,67	6,62
реквізитор	3,5	3,8	3,6	4,3	3,8	3,62	3,66	3,75	3,73	3,93
ректор університету	6,7	7,2	7,0	8,3	7,3	7,48	7,74	7,86	7,79	7,97
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,5	4,6	4,5	5,0	4,5	5,17	4,98	5,14	5,09	4,97
ресторатор	5,5	5,0	5,1	7,0	5,1	5,89	5,70	5,93	5,13	5,60
референт	4,6	4,6	4,5	5,7	4,8	4,74	5,01	5,17	5,22	5,14
рибалка прибережного лову	3,5	2,9	3,1	4,3	3,2	3,46	2,99	3,30	3,06	3,43
рибовод (кваліфікований робітник)	3,7	3,8	4,0	5,7	4,1	4,20	3,48	4,01	3,75	3,73
рихтувальник кузовів	3,3	3,3	3,4	4,7	3,4	4,91	3,62	3,94	3,64	3,72
різальник буряків на виробництві цукру	2,5	2,4	2,5	3,0	2,6	2,35	2,21	2,34	2,65	2,55
різьбяр по дереву	3,4	3,4	3,4	3,7	3,7	3,72	3,98	4,03	3,77	4,07
робітник з догляду за тваринами	3,5	3,5	3,5	3,7	3,6	3,20	2,69	2,98	3,07	3,07
робітник на лісогосподарських роботах	3,4	3,2	3,5	4,0	3,5	3,26	2,80	3,35	3,01	3,37
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	3,2	2,7	3,0	2,3	3,0	2,20	1,95	2,42	2,13	2,46
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	4,0	3,6	3,8	4,7	4,0	3,89	3,66	4,03	4,03	3,97

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
робітник фермерського господарства	3,1	3,3	3,1	5,0	3,1	3,29	2,79	3,03	3,00	3,09
розклеювач оголошень	1,9	1,9	1,9	1,0	1,9	2,11	1,73	2,04	2,18	1,94
розпорядник похорону	2,9	3,1	3,1	2,3	3,2	4,74	3,15	3,19	3,39	3,53
розфасовувач тютюну	3,1	2,6	2,7	4,0	2,8	2,41	2,35	2,69	2,61	2,48
садівник	3,3	3,2	3,4	4,3	3,4	4,66	3,52	3,70	3,55	3,95
священнослужитель	4,5	4,7	4,7	5,3	4,9	6,63	5,19	5,79	5,69	5,86
секретар	3,7	4,0	4,0	3,7	4,1	3,25	3,90	4,06	4,08	4,36
сестра медична	3,7	3,9	4,0	3,7	4,2	4,67	3,83	4,37	4,02	4,78
сировар-майстер	3,3	3,6	3,7	3,7	3,8	4,31	3,65	3,96	3,88	3,75
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	3,9	4,1	4,2	5,7	4,4	4,34	4,51	4,55	4,47	4,61
складальник виробів з деревини	3,0	3,2	3,4	5,0	3,6	3,02	3,34	3,58	3,53	3,67
складальник мікросхем	3,6	4,2	3,9	4,0	4,2	4,77	4,12	4,74	4,34	4,07
складальник паперових виробів	3,1	2,9	3,0	4,0	2,9	2,32	2,80	2,75	3,13	2,91
склодув	3,4	3,0	3,3	4,0	3,3	3,66	3,28	3,54	3,25	3,13
склопротиральник (мийник вікон)	2,6	2,3	2,4	2,3	2,3	2,42	2,16	2,37	2,61	2,38
скляр	3,1	2,8	2,9	3,0	3,0	3,54	2,93	3,32	3,06	3,06
слідчий органів внутрішніх справ	5,2	5,7	5,6	7,3	5,7	6,28	5,99	6,09	6,35	6,32
слюсар з ремонту автомобілів	4,2	4,2	4,3	5,3	4,5	5,55	4,83	5,16	4,62	4,92
слюсар-інструментальник	3,3	3,2	3,4	3,7	3,6	3,72	3,60	3,78	3,65	3,82
слюсар-ремонтник	3,3	3,0	3,3	4,3	3,3	3,63	3,38	3,82	3,34	3,75
слюсар-сантехнік	2,8	3,3	3,3	3,3	3,6	4,14	3,50	3,65	3,31	3,74
сортувальник коксу	3,4	2,9	2,9	3,3	2,8	2,80	2,36	2,42	2,82	2,47
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,3	3,2	3,3	3,3	3,4	2,84	2,98	3,23	3,41	3,36
сортувальник тютюну	3,3	2,9	3,0	2,3	2,9	2,50	2,76	2,76	2,84	2,76
соціальний робітник	3,5	4,5	4,3	6,3	4,6	4,23	4,14	4,46	4,30	4,66
соціолог	4,9	5,0	4,9	6,7	5,1	4,71	4,78	5,05	5,35	5,22
спеціаліст державної служби (державний службовець)	5,6	5,6	5,8	6,7	6,0	6,15	6,26	6,11	5,94	6,55

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
співак (музикант) у нічному клубі	5,1	5,1	5,3	5,0	5,3	4,95	5,16	5,09	5,23	5,30
спортсмен-професіонал	6,0	6,3	6,1	7,0	6,4	6,77	6,72	6,55	6,52	6,54
сталевар мартенівської печі	3,1	3,2	3,4	4,0	3,5	4,00	3,59	3,97	3,58	3,68
статистик	3,9	4,4	4,2	6,0	4,4	3,67	3,94	4,17	4,59	4,41
столяр	3,1	3,3	3,5	4,0	3,7	4,11	3,96	4,15	3,64	4,12
сторож	2,7	2,3	2,4	2,3	2,5	2,83	2,24	2,36	2,26	2,47
суддя	6,4	7,4	7,3	8,7	7,6	7,18	7,82	7,84	7,72	7,98
судовий виконавець	6,4	6,0	6,3	6,7	6,4	5,25	5,98	6,19	5,99	6,50
такелажник	2,5	3,1	3,1	2,7	3,2	3,38	3,06	3,35	3,44	3,29
тарифікатор	4,1	4,0	4,0	4,3	4,0	3,92	3,88	4,05	4,08	4,02
тваринник	3,4	3,1	3,3	4,7	3,3	3,84	3,06	3,06	3,11	3,18
телеведучий	6,2	6,3	6,1	8,0	6,2	6,97	6,82	6,78	7,04	7,10
телеоператор	6,0	5,7	5,9	7,0	5,7	5,78	5,79	5,92	5,64	6,06
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,5	3,6	3,7	4,7	3,8	3,89	3,43	3,57	3,80	3,89
тесляр	2,8	3,4	3,6	4,0	3,7	3,77	3,81	4,06	3,65	4,06
технік аеродромної служби	4,3	4,0	4,2	4,7	4,2	4,86	4,03	4,29	4,56	4,39
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,2	3,4	3,5	4,7	3,7	3,71	3,78	4,12	3,97	3,96
технік з радіолокації	4,0	4,0	4,0	4,0	4,3	4,34	4,02	4,09	4,13	4,39
технік-дозиметрист	3,8	3,4	3,5	5,0	3,7	4,12	3,45	3,63	3,64	3,69
технік-землевпрорядник	3,6	3,6	3,6	4,3	3,7	4,88	4,60	4,85	4,70	5,05
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,5	3,6	3,7	4,3	3,9	3,30	3,33	3,86	3,92	3,88
технік-оператор електронного устаткування	4,1	4,0	3,9	4,3	4,1	4,38	4,09	4,25	4,21	4,23
технік-проектувальник на будівництві	4,4	4,3	4,3	4,0	4,4	5,09	5,00	5,15	5,13	5,18
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,3	4,1	4,4	5,0	4,5	3,97	4,52	4,75	4,61	4,54
технік-топограф	3,6	3,7	3,6	3,3	3,9	3,62	3,71	3,84	3,85	3,85
ткач	3,2	2,9	3,0	3,3	3,1	3,45	3,16	3,21	3,13	3,27
товарознавець	3,8	4,0	4,0	4,0	4,1	4,23	4,37	4,48	4,37	4,72

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**	**Київ**	**Обл. ц.**	**Місто**	**СМТ**	**Село**
токар	3,3	3,3	3,4	3,0	3,6	3,94	3,62	3,87	3,45	3,83
токсиколог	3,9	4,1	4,0	5,0	4,2	4,48	4,21	4,40	4,77	4,48
торговельний брокер (маклер)	4,7	4,7	4,4	4,3	4,6	4,26	4,76	4,99	4,80	4,81
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,6	5,2	5,4	6,0	5,2	5,06	5,19	5,38	5,18	5,37
тракторист-машиніст	3,2	3,1	3,0	3,3	3,2	3,66	3,19	3,45	3,23	3,54
трубопрокатник	3,0	3,1	3,0	3,3	3,2	3,72	3,25	3,53	3,20	3,26
туризмознавець	5,1	5,0	4,9	7,0	5,0	4,54	4,61	4,89	4,65	4,76
тюремний охоронець	2,8	3,1	3,0	2,7	3,1	3,00	2,69	2,78	3,20	3,06
укладальник-пакувальник	2,9	2,7	2,8	3,7	3,1	2,58	2,59	2,79	2,82	2,76
учитель-дефектолог	3,8	4,7	4,8	6,7	4,8	4,98	4,77	5,01	5,12	5,16
фарбувальник приладів і деталей	3,0	3,0	3,0	4,7	3,0	2,97	2,93	3,06	3,14	3,12
фарбувальник хутра	3,1	3,1	3,1	3,0	3,1	3,00	3,07	3,41	3,18	3,08
фармацевт	5,1	5,1	5,3	6,7	5,2	5,63	5,27	5,50	5,47	5,88
фахівець з біотехнології	4,8	4,7	4,8	6,0	4,9	4,48	4,98	5,21	5,09	4,96
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,0	4,4	4,3	6,0	4,5	4,29	3,91	4,33	4,28	4,45
фахівець з інформаційних технологій	5,1	5,0	4,9	6,3	5,0	5,29	5,38	5,74	5,30	5,23
фахівець з конференц-сервісу	4,3	4,2	4,1	5,3	4,2	4,89	4,72	4,82	4,82	4,78
фахівець із готельної справи	5,1	5,1	4,8	4,3	4,9	4,91	5,13	5,30	4,73	5,00
фахівець із санітарно-курортної справи	4,5	4,4	4,3	5,7	4,5	4,72	4,93	5,06	4,87	5,16
фельдшер	3,9	4,3	4,3	5,7	4,6	4,74	4,40	4,77	4,81	5,33
фельдшер ветеринарної медицини	4,1	4,2	4,2	5,0	4,5	4,74	4,28	4,63	4,49	4,98
фермер	3,5	4,0	3,7	4,7	4,0	4,62	4,35	4,72	4,53	4,82
фізик	3,9	4,5	4,5	6,0	4,8	5,11	4,82	5,03	5,18	5,24
фінансовий директор	6,1	6,5	6,6	8,7	6,6	6,89	7,33	7,04	6,94	7,28
фонотекар	3,6	3,8	3,7	4,7	3,9	3,28	3,38	3,54	3,72	3,65
формувальник машинного формування	3,7	3,7	3,7	3,0	3,9	3,80	3,25	3,59	3,56	3,78
фотограф	5,1	5,1	5,0	6,0	4,9	3,97	4,71	4,72	4,43	4,85
фрезерувальник	3,6	3,4	3,6	4,7	3,8	4,03	3,47	3,88	3,71	3,82

Професії та заняття	Учні					Дорослі				
	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село	Київ	Обл. ц.	Місто	СМТ	Село
хімік	3,7	4,5	4,3	5,7	4,7	4,71	4,45	4,77	4,77	4,89
хореограф	5,2	5,1	5,2	6,7	5,3	4,71	4,97	5,07	4,85	5,06
художник	5,1	5,3	5,2	6,0	5,3	5,98	5,67	5,93	5,42	5,89
художник-оформлювач	4,9	4,8	4,6	6,3	4,7	5,17	4,80	5,05	4,56	5,06
цілитель	3,1	3,6	3,7	4,0	4,0	4,84	4,80	4,73	5,09	4,74
черговий по вокзалу	2,5	2,9	2,8	2,0	2,9	4,72	3,48	3,74	3,44	3,62
черговий стрілочного поста на залізниці	2,9	2,9	3,2	2,3	3,3	4,02	2,92	3,12	3,19	3,19
чистильник тканини (на виробництві фетро-вих виробів)	2,9	2,9	3,0	4,3	3,1	2,83	2,67	2,89	2,95	3,02
швачка	2,6	3,0	2,9	2,7	2,9	3,63	3,37	3,59	3,14	3,69
ювелір-гравер	6,1	5,5	5,7	7,7	5,7	6,00	5,79	5,89	5,63	5,76
юрисконсульт	5,6	6,0	5,9	6,0	5,8	5,82	6,63	6,70	6,60	6,91

Таблиця 41. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у регіональному розрізі (у балах)

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
агент з організації туризму	4,6	4,8	4,9	5,1	4,50	4,74	5,05	4,73
агент з постачання	4,1	4,0	4,1	4,2	3,77	3,91	4,81	4,80
агент страховий	4,8	5,1	5,2	5,3	4,44	4,54	4,29	4,27
агент торговельний	4,1	4,3	4,3	4,5	4,23	4,25	4,39	4,31
агроном	4,1	4,2	3,9	4,6	4,91	4,88	5,19	5,25
адвокат	7,4	7,4	7,3	7,5	7,86	7,39	7,82	7,74
адміністратор	5,3	5,5	5,4	5,5	5,95	5,70	5,81	5,71
адміністратор бази даних	5,0	5,4	5,2	5,4	5,35	5,11	5,36	5,20
актор (актриса)	6,2	6,4	5,9	6,3	6,74	6,36	6,69	6,73
акушерка	4,3	3,9	3,9	4,6	5,81	4,87	5,06	5,64
аналітик з питань фінансово-економічної без-пеки	5,5	5,8	5,5	5,7	5,53	6,00	6,18	6,00
аналітик консолідованої інформації	4,5	4,8	4,5	4,5	4,81	5,17	5,16	5,01
антикорозійник	3,1	3,0	3,3	3,4	3,07	3,37	3,44	3,05

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,4	4,4	4,2	4,8	4,34	4,73	4,72	4,42
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	3,4	3,4	3,4	3,8	3,21	3,77	3,58	3,25
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,8	3,9	3,9	4,3	3,81	4,28	4,26	3,60
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,3	3,3	3,2	3,9	3,13	3,52	3,86	3,39
апаратник-лаковар	3,1	3,1	3,1	3,6	3,04	3,28	3,44	3,04
артист цирку	4,4	4,4	4,2	4,6	4,69	5,19	5,44	5,43
архіваріус	4,2	4,0	4,1	4,3	3,97	4,32	4,49	4,12
архітектор	6,1	6,0	6,0	6,4	6,50	6,45	6,51	6,57
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,6	3,4	3,9	4,0	3,77	3,74	3,88	3,77
асистент вчителя-реабілітолога	4,0	3,5	3,5	3,9	3,88	3,96	4,13	4,06
астролог	4,8	4,5	4,2	4,4	4,29	5,09	5,21	4,48
аудитор	4,9	4,5	4,1	4,6	5,65	5,41	5,09	5,31
аукціоніст	4,5	4,6	4,4	4,7	4,61	4,65	5,05	4,72
бармен	3,7	4,1	3,9	4,2	4,33	4,12	4,60	4,52
бджоляр	3,6	3,7	3,3	4,0	4,02	4,44	4,68	4,61
бетоняр	2,6	2,8	2,8	3,2	2,72	2,99	3,21	2,97
бібліотекар	3,8	3,4	3,1	3,5	3,81	4,08	3,56	3,80
біолог	4,7	4,5	4,5	4,6	4,56	4,81	4,95	5,10
біржовий маклер	4,8	5,0	4,7	4,9	5,07	4,91	5,24	5,24
бортпровідник (стюардеса)	4,7	4,7	4,6	5,2	5,19	5,23	5,80	5,70
бригадир на швацькому виробництві	3,8	3,8	3,6	4,1	4,37	4,16	4,78	4,38
брошурувальник	2,7	2,7	2,7	2,8	3,01	3,04	2,81	2,65
бульдозерист	3,0	3,0	2,8	3,4	3,05	3,29	3,44	3,16
бухгалтер	5,1	5,1	4,8	5,1	5,83	5,57	5,61	5,91
вантажник	2,2	2,3	2,3	2,9	2,60	2,73	2,26	2,17
варник асфальтової маси	2,6	2,7	2,8	3,2	2,76	2,97	2,67	2,32
варник сиропів, соків та екстрактів	2,9	3,1	3,0	3,6	2,93	3,07	3,01	2,67

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
варник целюлози	2,9	3,1	2,9	3,6	2,79	3,07	2,84	2,54
верхолаз	3,3	3,5	3,6	3,7	3,29	4,16	4,18	3,80
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,8	4,7	4,7	5,4	5,34	5,27	5,61	5,98
викладач вищого навчального закладу	6,0	5,8	5,8	6,2	6,86	6,64	6,67	6,79
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,5	3,5	3,5	3,8	3,02	3,19	3,25	2,70
виноградар	3,6	3,6	3,6	4,0	3,43	3,86	3,97	3,48
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,6	4,4	4,1	4,7	4,24	4,89	5,27	4,76
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,6	3,4	3,4	3,9	3,79	3,84	3,92	3,75
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,3	4,1	4,2	4,6	4,45	4,63	4,49	4,89
вишивальник на шкірі та хутрі	3,8	3,8	3,3	3,8	3,53	3,98	3,93	3,65
відповідальний секретар редакції	4,7	4,9	4,7	4,6	4,61	5,10	5,18	5,29
візажист-стиліст	4,7	4,9	4,8	5,3	5,04	5,02	5,75	5,57
військовослужбовець	5,3	5,4	5,6	5,9	5,54	5,48	5,38	5,98
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,1	3,2	3,0	3,7	3,55	3,82	3,79	4,03
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,3	3,5	3,2	4,1	3,78	3,85	4,22	4,57
водій вантажівки	3,0	3,2	3,0	3,9	3,67	3,45	3,59	4,00
водій навантажувача	3,0	3,2	3,1	3,9	3,44	3,45	3,44	3,70
водолаз	4,0	3,9	4,1	4,9	4,08	4,88	4,82	5,01
возій продукції лісу	3,0	3,0	3,0	3,5	3,25	3,10	3,06	2,55
ворожка	3,2	2,9	2,5	3,0	2,90	3,55	4,07	3,20
вчитель початкової школи	4,9	4,4	4,2	4,4	4,74	4,88	4,82	5,03
вчитель середнього навчально-виховного закладу	5,0	4,8	4,6	4,9	5,05	5,24	4,99	5,32
генерал збройних сил	7,4	7,1	6,8	7,0	7,85	7,44	7,97	7,62
геодезист	3,8	3,8	3,6	3,8	4,19	4,40	4,44	4,02
геолог	4,7	4,4	4,3	4,7	4,57	5,06	4,86	5,02
гідроакустик	3,7	3,7	3,4	3,9	3,47	3,92	4,01	3,71
гідрометеоспостерігач	4,4	4,3	4,0	4,6	4,10	4,38	4,26	3,85
гірник (шахтар)	4,0	4,0	4,6	4,9	3,90	4,24	4,25	4,03

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
гірник підземний	3,7	3,5	3,8	4,0	3,51	3,95	3,92	3,98
годинникар з ремонту механічних годинників	3,6	3,5	3,5	3,8	3,56	3,80	4,07	3,87
голова благодійної громадської організації	5,4	5,3	5,1	5,4	5,88	5,73	5,90	5,39
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	7,5	7,1	6,8	6,8	8,31	7,88	8,25	8,10
голова профспілки	5,0	5,0	4,9	5,0	5,16	5,56	5,71	4,97
голова сільськогосподарського кооперативу	5,1	5,0	4,9	5,3	5,78	5,80	5,85	5,68
головний бухгалтер	6,0	6,1	5,6	6,1	6,62	6,28	6,57	6,35
гончар	3,5	3,3	3,0	3,5	3,42	3,52	3,52	3,22
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,0	3,1	3,2	3,7	2,93	3,36	3,21	2,89
гравер скла	3,4	3,7	3,6	3,9	3,55	3,97	4,03	3,85
гравер шрифту	3,6	3,7	3,4	3,8	3,24	3,89	3,84	3,55
гувернантка	3,4	3,5	3,0	3,6	3,13	3,31	3,35	3,43
дегустатор соків	3,3	3,6	3,4	4,0	3,23	3,62	3,86	3,20
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,4	3,6	3,8	4,1	3,29	3,92	3,71	3,19
декан	6,5	6,4	6,2	6,5	7,38	7,31	7,37	7,24
декоратор вітрин	3,9	4,1	3,9	4,1	3,82	4,19	4,59	3,80
державний податковий інспектор	6,1	5,9	5,5	5,9	6,81	6,10	6,92	6,90
дизайнер	5,7	5,7	5,7	5,9	5,43	5,55	6,22	6,09
директор великого підприємства	6,6	7,0	6,5	6,8	7,63	7,39	7,85	7,23
директор з капітального будівництва	5,9	6,0	6,0	6,1	6,74	6,79	7,23	6,63
директор загальноосвітньої школи	6,2	6,2	5,9	6,4	7,08	6,70	7,00	6,95
директор малого промислового підприємства	5,7	5,8	5,4	5,8	6,61	6,14	6,97	6,43
директор малого транспортного підприємства	5,9	5,8	5,6	5,7	6,52	6,27	6,87	6,27
директор малої будівельної фірми	6,0	5,7	5,4	5,7	6,77	6,25	6,89	6,36
диск-жокей	4,3	4,7	4,1	4,5	4,34	4,28	4,81	4,35
диспетчер вантажних перевезень	3,9	3,8	3,5	4,2	3,93	4,10	4,43	4,13
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,1	5,2	4,8	5,3	4,75	5,42	5,81	5,85
дистиляторник ртуті	3,3	3,0	3,3	3,6	2,87	3,23	2,85	2,43

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
диякон	5,1	4,0	3,8	4,2	5,20	5,15	5,16	4,38
дояр	1,8	2,1	2,2	2,4	2,58	2,49	2,69	2,69
дренажник	3,1	2,9	2,9	3,3	2,93	3,22	2,99	2,69
друкарка	3,5	3,2	3,1	3,4	3,08	3,17	3,29	3,23
еколог	4,6	4,7	4,5	5,0	4,98	5,07	5,18	4,99
економіст	6,1	6,3	6,2	6,2	6,55	6,16	6,17	6,03
економіст-статистик	5,6	5,9	6,1	6,2	5,98	6,07	5,73	5,90
екскурсовод	4,5	4,4	4,4	5,0	4,65	4,70	4,83	4,56
експедитор	4,3	4,2	4,3	4,6	4,24	4,38	4,24	4,64
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	4,1	4,1	3,9	4,3	3,84	4,43	4,45	4,31
електрик дільниці	3,5	3,8	3,6	4,0	4,07	4,25	4,52	4,31
електрогазозварник	3,8	3,7	3,4	4,2	4,30	4,42	4,39	4,59
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,8	3,7	3,6	4,2	3,88	4,07	4,22	4,05
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	3,8	4,0	3,7	4,3	4,07	4,14	4,21	3,94
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,2	3,4	3,1	3,5	3,76	4,07	3,96	3,86
естрадний співак (артист-вокаліст)	6,3	6,4	6,1	6,3	6,68	6,39	7,04	6,60
журналіст	6,0	6,1	6,0	5,9	6,55	6,74	6,57	6,45
завантажувач термічних печей	3,0	2,9	2,8	3,4	3,05	3,46	3,31	2,92
завідувач ательє	4,7	4,8	4,6	4,9	5,06	5,14	5,61	4,97
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,8	6,9	6,9	7,0	7,32	6,97	7,27	6,84
завідувач господарства	5,1	5,5	5,1	5,4	6,74	6,03	6,22	5,58
завідувач гуртожитку	4,3	4,2	3,7	3,9	4,38	4,78	5,10	4,55
завідувач дослідної лабораторії	5,1	5,2	5,1	5,4	5,89	5,76	6,46	6,13
завідувач ломбарду	4,8	4,7	4,4	4,7	5,17	5,30	6,14	5,74
завідувач оранжереї	4,3	4,4	4,0	4,3	4,57	4,87	5,11	4,40

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
завідувач позашкільного закладу	5,1	5,1	5,0	5,4	5,69	5,69	6,07	5,88
завідувач ринку	5,3	5,7	5,3	5,7	6,96	6,51	7,23	7,04
завідувач складу	4,3	4,1	3,6	4,6	5,05	4,97	5,48	5,18
завідувач хірургічного відділення	6,5	6,4	6,4	6,3	7,39	7,31	7,51	7,53
закрійник гумових виробів та деталей	3,0	3,3	3,1	3,5	2,87	3,26	3,35	2,80
закупник	3,6	3,9	3,7	3,9	3,47	3,62	3,89	3,99
звірівник	3,1	3,3	3,1	3,9	3,28	3,17	3,47	3,08
зоотехнік ферми	3,6	3,5	3,2	3,9	4,20	4,38	4,48	4,10
зубний технік	4,9	4,7	4,3	5,1	6,21	6,16	6,39	6,39
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,5	3,4	3,3	4,0	3,52	3,84	3,72	2,97
інженер з гірничих робіт	4,6	4,6	4,8	5,1	5,11	5,29	5,63	5,33
інженер з меліорації	4,2	4,2	4,1	4,7	4,52	4,55	4,78	4,68
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,4	4,3	4,4	4,8	4,55	4,88	4,88	4,70
інженер-будівельник	4,4	4,5	4,5	5,1	5,28	5,17	5,59	5,86
інженер-електронік	4,5	4,7	4,4	5,1	5,11	5,09	5,71	5,96
інженер-енергетик	4,7	4,8	4,8	5,4	5,16	5,08	5,53	5,62
інженер-конструктор	4,7	4,9	4,8	5,2	5,08	5,35	5,85	5,83
інженер-механік	4,8	5,1	4,9	5,5	5,23	5,44	5,50	5,75
інженер-програміст	5,8	6,3	6,4	6,5	6,54	6,41	6,43	6,74
інженер-технолог	4,5	4,5	4,5	5,0	4,96	5,07	5,47	5,31
інспектор державний рибоохорони	4,8	4,6	4,2	5,0	5,26	5,28	6,14	5,83
інспектор з виплати пенсій	4,3	4,1	3,8	4,5	4,68	5,11	4,99	4,95
інспектор з кадрів	4,9	4,9	4,8	5,0	5,70	5,35	5,63	5,25
інспектор з ліцензування	4,9	5,0	4,6	5,1	5,37	5,23	5,75	5,65
інспектор з охорони праці	4,8	4,9	4,8	5,1	5,19	5,11	5,59	4,94
інспектор патрульної служби	5,2	5,1	5,1	5,7	-	-	-	-
інспектор шкіл	4,6	4,4	4,2	4,5	5,48	5,29	5,78	5,25
інструктор з протипожежної профілактики	4,6	4,3	4,1	4,8	4,69	4,85	5,06	4,92
інструктор із санітарної освіти	4,3	4,2	4,1	4,5	4,44	4,45	4,65	4,50

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,1	3,2	3,2	4,0	2,87	3,32	3,08	2,74
каменотес на будівельних роботах	3,1	3,0	3,2	3,6	2,97	3,45	3,33	3,01
касир (в банку)	4,1	4,4	4,2	4,6	4,45	4,03	4,44	4,49
касир торговельного залу	3,3	3,3	3,0	3,7	3,53	3,23	3,42	3,71
керуючий агентством нерухомості	5,7	6,4	6,3	6,4	6,66	6,27	6,85	6,58
керуючий банком	7,2	7,1	6,5	6,7	7,88	7,53	7,89	7,54
керуючий справами (центральні органи держа-вної влади)	5,7	5,7	5,4	5,7	6,75	6,41	6,72	6,05
керуючий фотоательє	5,2	5,4	5,4	5,4	5,38	5,26	5,48	5,12
килимарник (на текстильному виробництві)	3,3	3,4	3,2	3,6	3,03	3,54	3,48	3,23
кіномеханік	4,4	4,6	4,6	5,0	4,76	4,45	4,32	4,22
кінооператор	5,4	5,6	5,3	5,9	5,44	5,29	5,52	5,60
коваль-штампувальник	3,2	3,1	3,1	3,6	3,27	3,40	3,44	3,20
колорист на поліграфічному виробництві	3,6	3,6	3,6	4,1	3,57	3,76	3,75	3,26
комендант будинку	3,9	3,4	3,2	3,5	4,01	4,18	4,64	4,30
комерсант	4,7	4,7	4,1	4,4	4,83	5,33	5,58	5,25
комірник	3,0	3,1	3,1	3,1	3,76	3,96	4,37	3,99
кондуктор громадського транспорту	2,8	2,8	2,8	3,4	2,79	2,74	2,66	2,53
консьєрж	3,0	3,0	2,7	3,2	3,01	2,85	2,63	2,63
контролер енергонагляду	3,9	3,8	3,8	4,1	4,19	4,40	4,74	4,99
контролер квитків	2,5	2,6	2,6	3,0	2,77	2,64	2,56	2,29
контролер промислових роботів	3,8	3,8	3,8	4,2	3,85	4,20	4,56	4,32
контролер-касир	3,4	3,2	3,0	3,3	3,60	3,26	3,60	3,80
коректор (коригування текстів)	3,6	3,8	3,8	4,1	3,40	3,59	3,90	3,57
косметолог	4,4	4,6	4,4	5,2	5,06	5,09	5,65	5,83
космонавт-дослідник	5,7	5,7	5,6	6,2	6,33	6,70	6,89	6,98
кравець	3,5	3,4	3,1	3,4	3,90	3,83	4,29	4,13
круп’є (в казино)	4,1	4,4	4,0	4,5	3,98	4,19	5,05	4,60
культорганізатор дитячих позашкільних закла-	4,0	3,9	3,9	4,3	4,20	4,35	4,48	4,64

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
дів								
кур'єр	2,8	3,1	2,9	3,5	2,94	2,83	2,71	2,47
кухар	4,2	4,7	4,5	5,2	4,82	4,59	4,70	5,21
лаборант у науковому підрозділі	4,3	4,0	3,9	4,4	4,10	4,19	4,21	3,97
лаборант-мікробіолог	4,2	4,1	4,2	4,1	4,05	4,37	4,40	4,20
лакувальник шкір	3,1	3,2	3,4	3,7	2,84	3,40	3,47	3,14
лейтенант збройних сил	5,5	5,2	5,6	5,9	5,07	5,18	4,92	5,72
ливарник пластмас	3,0	3,0	3,1	3,7	2,95	3,27	3,07	2,78
ливарник скла	3,1	3,2	3,2	3,8	3,26	3,54	3,73	3,39
листоноша	2,3	2,6	2,5	2,8	2,80	2,97	3,00	2,80
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	3,8	3,7	3,4	3,8	4,27	4,51	5,53	4,08
лідер політичної партії	6,8	6,7	6,5	6,3	6,94	6,89	7,32	7,35
лікар-дієтолог	5,2	5,1	4,6	5,2	5,60	5,51	5,57	5,86
лікар-епідеміолог	5,3	5,0	4,8	5,1	5,57	5,63	5,68	5,92
лікар-стоматолог	6,7	6,4	6,4	6,3	7,19	6,79	7,19	7,46
лікар-терапевт	6,0	5,6	5,4	5,7	6,36	6,14	5,79	6,42
лікар-хірург	6,7	6,5	6,7	6,9	7,61	7,15	7,31	7,46
ліпник архітектурних деталей	3,8	3,8	3,8	4,2	3,88	4,28	4,35	4,45
лісник	3,9	3,7	3,2	3,8	4,80	4,57	4,30	3,60
лісоруб	3,0	2,7	2,6	3,3	3,18	3,31	2,98	2,70
ловець бездоглядних тварин	2,8	2,9	2,8	3,4	2,50	2,58	2,22	1,96
логопед	5,2	5,0	5,2	5,4	5,40	5,56	5,51	5,77
лоцман	4,2	4,1	3,6	4,8	4,32	4,56	4,95	5,48
майстер виробничого навчання	4,1	3,9	3,6	4,4	4,12	4,24	4,41	4,89
майстер виробничої дільниці	4,3	4,1	4,1	4,5	4,79	4,78	5,45	4,98
майстер гірничий	4,0	3,7	3,8	4,1	4,17	4,33	4,85	4,34
майстер з добування нафти, газу та конденсату	4,9	5,1	5,1	5,4	4,67	5,11	5,18	5,18
майстер-підривник	3,9	4,1	3,9	4,5	3,68	4,27	4,49	4,16

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
маляр	2,9	3,1	3,0	3,5	3,88	3,35	3,26	3,51
маркетолог	4,9	5,3	5,2	5,3	5,14	5,33	5,21	5,03
масажист	4,5	4,7	4,3	5,0	5,17	5,07	5,39	5,66
математик	4,9	4,8	4,8	4,8	4,93	5,28	5,15	5,13
матрос	3,8	3,7	3,6	4,8	3,40	4,10	3,88	4,33
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,6	3,5	3,4	3,7	3,29	3,78	3,91	3,40
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,2	4,4	4,2	4,5	4,05	4,51	4,63	4,12
машиніст екскаватора	3,1	3,4	3,2	3,6	3,20	3,47	3,56	3,71
машиніст електропоїзда	3,6	3,8	3,5	4,1	3,84	4,65	4,57	4,28
машиніст ескалатора	3,4	3,2	3,1	3,6	3,47	3,60	3,49	3,48
машиніст крана (кранівник)	3,2	3,3	3,1	3,8	3,30	3,85	3,77	3,80
машиніст підземних установок	3,7	3,6	3,6	4,1	3,34	4,04	4,16	3,90
машиніст прибиральних машин	2,9	2,8	3,0	3,4	2,67	2,82	3,13	2,95
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,8	3,6	3,6	4,0	3,38	4,00	3,80	3,73
мельник	3,0	3,0	2,7	3,4	3,32	3,21	3,35	3,48
менеджер в готельному господарстві	5,0	5,0	4,9	5,3	4,91	5,15	5,36	4,99
менеджер в оптовій торгівлі	4,3	4,5	4,6	5,1	4,38	4,67	4,85	4,74
менеджер з логістики	4,7	5,1	5,0	5,2	4,98	5,42	5,00	4,99
менеджер з персоналу	4,8	4,9	4,6	5,1	4,87	4,86	5,21	5,26
менеджер з реклами	5,4	5,6	5,9	5,7	5,21	5,39	5,25	5,40
менеджер з туризму	4,9	5,0	5,1	5,5	4,78	5,12	5,47	5,24
менеджер із збуту	4,4	4,7	4,4	4,8	4,64	4,75	5,13	4,80
менеджер із зв'язків з громадськістю	4,7	4,8	4,9	4,8	4,99	5,21	5,53	5,40
менеджер із надання кредитів	4,8	5,1	5,0	5,2	5,11	5,08	5,58	5,36
менеджер із страхування	4,6	4,9	4,8	5,2	4,39	4,46	4,47	4,69
менеджер із фінансового лізингу	5,1	5,2	4,7	5,0	5,36	5,35	5,69	5,29
мер міста (міський голова)	7,6	7,3	7,0	7,1	8,29	7,83	8,07	8,02

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
метеоролог	4,7	4,7	4,6	5,0	5,00	5,16	5,15	4,51
методист з фізичної культури	4,3	4,2	4,2	4,6	4,35	4,48	4,46	4,67
механік	3,4	3,6	3,5	4,3	4,06	3,73	4,27	4,30
миротворець	4,9	4,9	4,5	5,0	5,24	5,57	5,32	5,44
мисливець промисловий	3,8	3,8	3,9	4,3	3,74	4,51	4,14	4,12
митний інспектор	5,9	5,6	5,1	5,7	6,89	6,38	6,95	6,87
міліціонер	4,8	4,7	5,2	5,3	5,09	5,03	5,29	5,48
міністр	7,6	7,5	7,1	7,2	8,33	7,93	8,15	8,10
модель	5,7	5,8	5,3	5,6	5,98	5,62	6,11	6,01
модельєр	5,8	5,7	5,6	5,7	5,66	5,77	6,11	6,32
модельєр ортопедичного взуття	4,5	4,2	4,2	4,6	3,76	4,52	4,67	4,33
модистка головних уборів	3,9	3,7	3,5	4,0	3,72	3,89	4,23	3,85
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,3	3,3	3,2	3,6	3,39	3,28	3,05	3,19
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	2,7	2,8	3,0	3,6	2,76	3,13	3,08	3,01
монтажник радіоелектронної апаратури	4,0	4,0	3,8	4,3	4,33	4,46	4,66	4,09
монтер кабельного виробництва	3,7	3,6	3,4	3,9	3,87	3,98	3,93	3,52
монтувальник шин на виробництві	3,2	3,1	3,2	3,7	3,41	3,40	3,68	2,95
моторист бурової установки	3,5	3,5	3,4	4,0	3,50	3,92	4,04	4,05
музикант (артист) симфонічного оркестру	5,1	4,9	5,0	5,4	5,06	5,25	5,40	5,47
муляр (рос. Каменщик)	3,0	3,0	2,9	3,5	3,74	3,58	3,63	3,37
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,7	4,0	3,8	4,1	3,34	3,82	3,91	3,20
налагоджувальник деревообробного устаткування	3,7	3,6	3,4	4,0	3,54	3,98	4,21	3,99
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,0	4,2	3,9	4,5	3,94	4,24	4,63	4,45
намотувальник котушок трансформаторів	3,2	3,1	3,2	3,6	3,02	3,10	3,16	2,72
народний депутат України	8,3	7,8	7,7	7,6	8,32	7,57	7,86	8,04

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
настроювач піаніно та роялів	3,4	3,4	3,1	3,5	3,55	3,69	3,98	3,76
натирач підлоги	1,5	1,8	1,8	2,0	2,03	2,23	2,30	2,18
науковий співробітник	4,8	4,8	4,7	4,8	5,71	5,50	5,55	5,88
начальник відділу з реклами	5,1	5,5	5,3	5,0	5,40	5,32	5,62	5,24
начальник відділу маркетингу	5,1	5,4	5,1	5,4	5,70	5,59	5,71	5,58
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,9	4,9	4,6	4,9	5,53	5,46	5,92	5,25
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,3	5,7	5,2	5,6	5,61	5,76	6,24	6,06
начальник морського порту	6,5	6,1	5,7	6,3	6,79	6,83	7,76	7,47
нотаріус	6,2	6,1	6,0	6,2	6,91	6,67	7,41	7,27
оббивальник меблів	2,8	3,0	2,7	3,2	3,28	3,49	3,82	4,34
обробник волокна на лляному виробництві	3,2	3,3	3,1	3,6	3,09	3,31	3,02	2,82
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	3,1	3,1	3,3	3,6	2,90	2,98	3,06	2,78
овочівник	3,2	3,2	3,0	3,7	3,45	3,32	3,49	3,13
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,8	3,7	3,6	4,0	4,05	4,20	4,14	3,66
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,1	3,5	3,3	3,8	4,20	4,11	3,76	3,52
оператор друкарського устаткування	4,2	4,1	3,9	4,2	3,78	3,93	3,70	3,49
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,3	3,5	3,3	3,9	3,73	4,03	3,87	3,60
оператор комп’ютерного набору	4,1	4,1	4,2	4,4	4,22	4,05	4,53	4,25
оператор котельні	2,7	2,9	3,0	3,3	3,02	3,02	3,05	2,92
оператор лінії виробництва морозива	3,5	3,5	3,4	3,9	3,37	3,45	3,57	3,09
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	3,1	3,0	3,1	3,4	3,15	3,18	3,29	3,00
оператор медичного устаткування	4,3	4,2	4,2	4,6	4,47	4,54	4,38	4,22
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,2	3,4	3,4	3,9	3,55	3,85	4,18	3,85
оператор пральні самообслуговування	3,0	3,2	3,2	3,8	3,21	3,18	3,15	2,84
оператор реакторного відділення	4,1	4,0	4,6	4,4	4,08	4,53	4,63	4,15

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
оператор сірникових автоматів	3,0	3,0	3,1	3,6	2,79	3,14	3,04	2,80
оператор складально-пакувальних машин	3,4	3,5	3,2	3,9	3,37	3,46	3,29	2,96
оптометрист	3,4	3,5	3,4	3,9	3,99	4,06	3,88	3,65
організатор діловодства державної установи	4,7	4,8	4,7	5,1	5,16	5,04	5,20	5,11
офіс-менеджер	4,7	4,9	4,7	5,1	4,73	4,54	4,77	4,30
офіціант	3,2	3,3	2,8	3,3	3,60	3,38	3,75	3,52
паркетник	3,2	3,2	3,1	3,8	3,36	3,46	4,00	4,12
паркувальник	2,3	2,4	2,4	2,6	2,74	2,73	2,68	2,32
паспортистка	4,0	3,8	3,6	4,0	4,19	4,51	4,74	4,86
педагог-організатор	4,6	4,6	4,3	4,8	4,53	4,83	4,80	4,94
пекар (на кондитерському виробництві)	3,5	3,7	3,5	4,3	3,80	4,02	4,17	3,89
пекар комплексно-механізованої лінії	3,6	3,4	3,3	3,9	3,30	3,48	3,83	3,54
перекладач	5,9	6,1	5,9	6,1	6,31	6,47	6,47	6,40
перукар-модельєр	4,8	4,9	4,5	4,9	4,99	5,08	5,76	5,68
пивовар	3,7	3,8	3,8	4,3	3,75	3,89	4,36	4,08
письменник	5,5	5,3	5,2	5,2	6,08	6,25	6,05	5,96
підприємець	6,3	6,7	6,3	6,3	6,62	6,71	6,61	6,73
підсобний робітник	2,4	2,5	2,5	3,1	2,21	2,35	2,07	2,04
пілот (льотчик)	5,6	5,8	5,6	6,4	6,35	6,55	6,48	6,80
піскоструминник	2,8	3,0	3,2	3,5	2,91	3,25	3,11	2,93
пожежний-рятувальник	4,9	5,1	5,1	5,7	4,84	5,36	5,41	6,06
покоївка	2,6	2,7	2,6	3,2	2,78	3,02	2,88	2,86
покрівельник сталевих покрівель	3,4	3,3	3,4	4,1	3,50	3,87	4,20	4,13
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,0	3,1	3,1	3,6	2,99	3,26	3,35	3,23
політолог	5,4	5,5	5,3	5,4	5,47	5,84	5,62	5,53
помічник-консультант народного депутата України	6,6	6,5	6,5	6,6	6,83	6,66	7,53	6,96
посол	7,3	6,8	6,3	6,3	7,57	7,68	8,08	7,64
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,4	3,6	3,3	3,7	3,39	3,88	3,94	3,67

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
прасувальник	2,7	2,6	2,7	3,4	2,68	2,85	2,72	2,33
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	4,8	5,1	5,0	5,2	4,79	4,88	6,18	6,25
представник з реклами	3,9	4,3	4,4	4,5	3,76	4,22	4,25	4,08
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,9	7,7	7,4	7,4	8,37	7,90	8,36	8,00
пресувальник картону	2,7	2,9	2,7	3,5	2,75	2,82	2,70	2,45
пресувальник плит з очерету	2,5	2,6	2,8	3,4	2,45	2,74	2,62	2,40
пресувальник плиткового чаю	2,6	2,6	2,5	3,1	2,55	2,65	2,85	2,36
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,2	2,3	2,5	3,2	2,22	2,38	2,09	2,04
прибиральник територій	1,9	2,0	1,9	2,3	2,15	2,45	2,06	1,73
приватний детектив	5,9	6,0	6,1	6,5	5,77	5,89	6,06	5,77
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	3,6	3,7	3,5	4,4	3,81	3,94	3,52	3,25
провізор	4,3	4,1	3,9	4,2	4,54	4,55	4,90	4,58
продавець на ринку	3,0	3,0	3,0	3,3	3,86	3,41	3,32	3,50
продавець непродовольчих товарів	3,1	3,4	3,2	3,4	3,76	3,59	3,98	3,95
продавець продовольчих товарів	3,4	3,4	3,5	3,9	4,22	3,86	4,24	4,29
продюсер	6,6	6,7	6,2	6,6	6,45	6,56	6,90	6,84
прокурор області	7,7	7,1	7,0	7,0	8,27	7,78	8,19	7,74
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	5,0	5,1	4,5	4,9	4,90	5,38	5,84	5,59
профконсультант	4,5	4,6	4,5	4,8	4,82	4,93	5,38	4,65
прядильник	2,8	2,8	2,7	3,2	2,90	2,88	3,04	2,77
психолог	5,3	5,5	5,3	6,0	5,72	5,78	5,80	6,24
птахівник	3,4	3,3	3,0	3,5	3,34	3,29	3,48	2,97
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	3,9	3,9	3,6	4,3	4,29	4,32	4,74	4,36
регент	4,9	4,4	4,1	4,6	-	-	-	-

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
режисер	6,3	6,5	6,0	6,4	6,36	6,51	6,78	6,80
реквізитор	3,8	3,7	3,5	4,2	3,77	3,80	3,86	3,53
ректор університету	7,6	7,1	6,8	6,8	8,13	7,72	7,88	7,64
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,5	4,5	4,4	4,8	4,59	5,04	5,37	4,91
ресторатор	4,9	5,3	4,7	5,6	5,35	5,56	5,96	5,73
референт	4,7	4,8	4,2	4,8	4,98	4,98	5,33	5,07
рибалка прибережного лову	3,0	3,2	2,9	3,6	3,17	3,39	3,17	3,21
рибовод (кваліфікований робітник)	3,7	4,1	3,9	4,4	3,54	3,98	3,69	3,78
рихтувальник кузовів	3,3	3,3	3,3	3,7	3,42	3,69	4,12	3,89
різальник буряків на виробництві цукру	2,3	2,4	2,5	3,0	2,30	2,64	2,34	2,27
різьбяр по дереву	3,7	3,6	3,1	3,7	3,79	4,01	4,18	3,76
робітник з догляду за тваринами	3,4	3,5	3,4	4,1	3,10	3,19	2,75	2,75
робітник на лісогосподарських роботах	3,2	3,3	3,4	4,0	3,21	3,55	3,04	2,60
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,5	2,9	3,0	3,5	2,19	2,25	2,33	2,27
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,8	3,9	3,5	4,3	3,57	3,94	4,18	3,70
робітник фермерського господарства	2,8	3,0	3,2	3,6	3,14	3,29	2,77	2,68
розклеювач оголошень	2,0	1,9	1,7	2,1	1,96	2,04	1,91	1,83
розпорядник похорону	3,0	3,0	3,2	3,4	3,50	3,67	3,12	3,36
розфасовувач тютюну	2,6	2,7	2,6	3,0	2,32	2,63	2,61	2,29
садівник	3,3	3,5	3,1	3,8	3,91	3,95	3,69	3,44
священнослужитель	5,4	4,6	4,3	4,8	6,10	5,53	5,71	5,49
секретар	4,2	3,9	4,0	4,2	4,36	4,02	3,95	4,15
сестра медична	4,2	3,9	3,8	4,4	4,77	4,20	4,18	4,59
сировар-майстер	3,7	3,6	3,5	4,2	3,23	3,72	4,22	3,99
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,3	4,2	4,0	4,6	4,47	4,45	4,69	4,58
складальник виробів з деревини	3,4	3,3	3,2	3,9	3,45	3,50	3,70	3,24

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
складальник мікросхем	3,8	4,1	4,0	4,1	4,03	4,37	4,61	3,97
складальник паперових виробів	2,8	3,0	2,8	3,4	2,70	3,00	2,89	2,56
склодув	3,1	3,2	3,0	3,8	2,91	3,28	3,62	3,24
склопротиральник (мийник вікон)	2,1	2,3	2,4	2,8	2,49	2,44	2,27	2,18
скляр	2,9	2,8	2,7	3,3	3,00	3,10	3,26	3,01
слідчий органів внутрішніх справ	5,8	5,5	5,4	6,0	5,94	6,10	6,33	6,34
слюсар з ремонту автомобілів	4,3	4,4	4,2	4,6	5,27	4,52	5,22	4,96
слюсар-інструментальник	3,5	3,5	3,1	3,8	3,89	3,60	3,77	3,74
слюсар-ремонтник	3,1	3,3	3,0	3,6	3,79	3,46	3,60	3,83
слюсар-сантехнік	3,5	3,3	3,1	3,8	3,95	3,65	3,39	3,72
сортувальник коксу	2,5	2,9	3,0	3,2	2,15	2,80	2,45	2,31
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,3	3,2	3,1	3,8	3,17	3,36	3,27	2,87
сортувальник тютюну	2,7	2,9	3,0	3,4	2,69	2,81	2,89	2,47
соціальний робітник	4,4	4,2	4,4	4,7	4,68	4,39	4,25	4,49
соціолог	4,8	5,1	4,9	5,1	4,99	5,03	5,05	5,20
спеціаліст державної служби (державний служ-бовець)	6,0	6,0	5,5	6,0	6,66	6,31	5,97	6,35
співак (музикант) у нічному клубі	5,2	5,3	5,1	5,4	5,16	4,95	5,36	5,30
спортсмен-професіонал	6,2	6,5	6,1	6,1	6,64	6,37	6,83	6,54
сталевар мартенівської печі	3,2	3,3	3,3	3,8	3,17	3,75	3,97	3,95
статистик	4,3	4,3	4,3	4,3	4,24	4,45	4,15	3,78
столяр	3,5	3,6	3,3	3,7	4,06	3,94	4,09	4,09
сторож	2,2	2,4	2,3	2,7	2,87	2,40	2,21	2,09
суддя	7,9	7,3	7,2	7,3	7,98	7,57	7,98	7,90
судовий виконавець	6,3	6,2	6,2	6,5	6,38	6,12	6,14	6,08
такелажник	3,1	3,0	3,0	3,5	2,91	3,35	3,31	3,51
тарифікатор	4,0	4,0	3,8	4,5	3,79	4,19	4,07	3,70
тваринник	3,0	3,3	3,2	3,7	3,16	3,13	3,08	3,36
телеведучий	6,2	6,4	6,0	6,2	6,77	6,89	7,01	7,10

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
телеоператор	5,7	5,9	5,7	5,9	5,79	5,96	5,84	5,99
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,6	3,7	3,5	4,2	3,52	3,92	3,65	3,47
тесляр	3,5	3,6	3,4	3,8	3,87	3,84	4,03	4,06
технік аеродромної служби	4,4	4,1	4,0	4,2	4,08	4,52	4,49	3,85
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,5	3,5	3,4	4,1	3,40	3,90	4,13	4,32
технік з радіолокації	4,1	4,1	3,9	4,4	3,92	4,44	4,31	3,81
технік-дозиметрист	3,5	3,5	3,5	3,9	3,34	3,80	3,70	3,51
технік-землевпрорядник	3,7	3,6	3,4	4,0	4,85	4,56	5,08	4,98
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,8	3,6	3,6	4,1	3,56	3,91	3,74	3,42
технік-оператор електронного устаткування	4,0	4,0	3,8	4,4	3,85	4,22	4,35	4,40
технік-проектувальник на будівництві	4,3	4,4	4,2	4,5	4,85	5,10	5,38	4,95
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,2	4,4	4,4	4,7	4,29	4,42	4,98	4,33
технік-топограф	3,9	3,7	3,5	4,1	3,52	4,00	3,83	3,68
ткач	3,0	3,0	2,9	3,4	3,28	3,17	3,32	3,06
товарознавець	4,0	4,1	3,8	4,3	4,22	4,34	4,76	4,74
токар	3,4	3,5	3,3	3,8	3,73	3,77	3,78	3,68
токсиколог	4,1	4,1	4,1	4,4	4,39	4,53	4,42	4,32
торговельний брокер (маклер)	4,6	4,8	4,3	4,4	4,82	4,78	4,81	4,87
торговець нерухомістю (ріелтер)	4,9	5,4	5,5	5,4	5,29	5,12	5,34	5,54
тракторист-машиніст	2,9	3,1	3,0	3,6	3,61	3,30	3,40	3,39
трубопрокатник	3,1	3,1	3,0	3,5	3,05	3,29	3,58	3,35
туризмознавець	4,9	4,9	5,0	5,3	4,51	4,77	4,94	4,46
тюремний охоронець	2,9	2,9	3,1	3,4	3,14	3,03	2,84	2,49
укладальник-пакувальник	2,7	2,8	2,9	3,3	2,69	2,84	2,74	2,45
учитель-дефектолог	4,7	4,5	4,7	5,1	4,79	5,07	5,07	5,08
фарбувальник приладів і деталей	2,8	3,0	2,9	3,3	2,95	3,12	3,14	2,86
фарбувальник хутра	3,0	3,0	3,2	3,5	2,83	3,25	3,35	3,03

Професії та заняття	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
фармацевт	5,2	5,3	5,2	5,0	5,61	5,44	5,67	5,62
фахівець з біотехнології	4,7	4,8	4,8	5,0	4,64	4,93	5,32	5,03
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,5	4,2	4,3	4,8	4,05	4,27	4,26	4,54
фахівець з інформаційних технологій	4,8	5,3	4,8	5,0	4,88	5,35	5,63	5,73
фахівець з конференц-сервісу	4,2	4,2	4,1	4,4	4,55	4,80	5,04	4,52
фахівець із готельної справи	4,9	5,0	4,8	4,9	4,60	5,00	5,41	5,09
фахівець із санітарно-курортної справи	4,4	4,5	4,1	4,6	4,71	4,93	5,32	4,97
фельдшер	4,6	4,3	4,1	4,8	4,91	4,83	4,76	5,17
фельдшер ветеринарної медицини	4,4	4,1	4,2	4,6	4,50	4,63	4,65	4,96
фермер	3,9	3,7	3,7	4,4	4,36	4,58	4,68	5,07
фізик	4,8	4,5	4,5	4,6	4,86	5,17	5,09	5,14
фінансовий директор	6,4	6,8	6,3	6,6	7,17	7,11	7,26	7,11
фонотекар	3,9	3,8	3,5	4,2	3,46	3,75	3,45	3,42
формувальник машинного формування	3,8	3,7	3,7	4,1	3,52	3,99	3,46	3,04
фотограф	4,8	5,0	5,0	5,2	4,74	4,52	4,69	4,95
фрезерувальник	3,6	3,7	3,4	4,0	3,68	3,86	3,76	3,57
хімік	4,7	4,2	4,5	4,7	4,43	4,85	4,64	5,07
хореограф	5,2	5,3	5,1	5,4	4,90	4,93	5,08	5,07
художник	5,3	5,3	5,1	5,3	5,93	5,79	5,84	5,54
художник-оформлювач	4,7	4,7	4,6	4,8	4,83	4,88	5,14	4,76
цілитель	4,2	3,9	3,1	3,9	4,28	4,73	5,18	4,80
черговий по вокзалу	3,0	2,8	2,7	2,9	3,13	3,58	4,06	3,67
черговий стрілочного поста на залізниці	3,2	3,1	3,1	3,5	2,94	3,38	3,24	2,82
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	2,9	2,9	2,9	3,6	2,80	3,05	2,88	2,57
швачка	2,9	3,0	2,8	3,3	3,31	3,27	3,87	3,57
ювелір-гравер	5,2	5,8	5,9	5,8	5,51	5,57	5,94	6,37
юрисконсульт	5,9	5,9	5,8	5,9	6,76	6,37	6,98	6,66

Таблиця 42. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій за класом професії оцінювача (1–9 клас за КПУ) (у балах):

дорослих

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
адвокат	7,87	1,22	7,84	1,34	7,79	1,32	7,95	1,20	7,77	1,35	7,78	1,34	7,56	1,65	7,66	1,35	7,56	1,59
бармен	4,52	1,80	4,11	1,88	4,49	1,90	4,59	1,91	4,46	1,97	4,19	1,92	4,33	1,84	4,41	1,84	4,63	1,89
брошурувальник	2,58	1,40	2,74	1,52	3,11	1,59	2,91	1,82	3,00	1,73	2,97	1,67	3,01	1,51	2,76	1,33	3,07	1,50
верхолаз	3,59	1,87	3,65	1,86	4,13	2,13	3,32	1,84	4,06	1,88	4,00	1,97	3,98	1,93	4,04	1,80	4,11	1,97
геодезист	4,13	1,84	4,22	1,79	4,44	2,16	4,08	1,93	4,30	1,71	4,21	1,72	4,42	1,74	4,41	1,83	4,24	1,72
електрик дільниці	4,04	1,88	4,10	1,89	4,39	1,95	4,00	1,90	4,40	1,82	4,34	1,68	4,39	1,72	4,26	1,82	4,25	1,86
естрадний співак (артист-вокаліст)	7,08	1,75	6,78	1,93	6,33	2,21	6,48	1,95	6,67	1,94	6,66	1,81	6,67	1,91	6,84	1,71	6,90	1,73
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	7,37	1,41	7,06	1,74	7,13	1,68	7,03	1,85	7,21	1,63	7,17	1,59	7,19	1,64	7,27	1,57	7,21	1,81
завідувач господарства	6,12	1,76	6,05	1,96	5,99	1,84	6,19	2,01	6,17	1,77	6,56	1,88	6,14	1,81	6,24	1,89	6,22	1,93
завідувач ринку	6,75	1,80	6,86	1,89	6,85	1,79	7,08	1,79	7,00	1,74	6,99	1,86	7,00	1,73	6,93	1,95	6,80	1,87
інженер-програміст	6,65	1,49	6,58	1,63	6,31	2,13	6,57	1,52	6,37	1,63	6,54	1,60	6,49	1,62	6,52	1,57	6,48	1,36
економіст-статистик	5,70	1,79	5,98	1,73	5,79	1,89	6,19	1,58	5,76	1,72	6,10	1,61	5,86	1,70	5,80	1,51	5,92	1,70
керуючий фотоательє	5,29	1,88	5,22	1,70	5,17	1,78	5,30	1,58	5,26	1,88	5,51	1,56	5,47	1,65	5,45	1,67	5,57	1,75
комірник	3,74	1,81	3,78	1,85	4,05	1,85	4,06	1,81	4,17	1,89	4,18	1,78	4,12	1,86	4,25	1,91	4,20	2,01
лаборант-мікробіолог	4,22	1,72	4,17	1,75	4,31	1,96	4,41	1,88	4,35	1,91	4,41	1,75	4,27	1,74	4,34	1,75	4,31	1,71
лейтенант збройних сил	4,80	1,86	5,00	1,98	5,30	1,90	5,62	1,86	4,94	1,88	5,68	1,97	5,04	2,00	5,03	1,88	5,21	1,95
листоноша	2,62	1,74	2,61	1,66	3,01	1,87	3,05	1,78	2,88	1,66	3,00	1,80	2,94	1,77	2,82	1,66	3,22	1,94
лікар-стоматолог	7,30	1,60	7,17	1,58	7,17	1,55	7,08	1,63	7,17	1,64	7,01	1,50	7,00	1,68	7,21	1,66	6,86	1,71
логопед	5,49	1,85	5,58	1,82	5,49	2,07	5,59	1,68	5,57	1,77	5,78	1,57	5,47	1,60	5,50	1,78	5,49	1,75
менеджер з реклами	5,49	1,89	5,37	1,87	5,37	1,93	5,37	1,76	5,31	1,86	5,11	1,68	5,08	1,75	5,09	1,76	5,49	1,77
методист з фізичної культури	4,33	1,91	4,45	1,71	4,43	1,82	4,43	1,62	4,44	1,76	4,69	1,60	4,50	1,65	4,47	1,61	4,73	1,68
астролог	4,59	2,05	4,92	2,13	4,55	2,01	5,23	1,89	5,23	2,15	5,22	1,90	4,69	2,02	4,69	1,93	4,91	1,97
мисливець промисловий	3,82	1,66	4,03	1,67	4,19	1,69	4,08	1,63	4,29	1,84	4,46	1,72	4,09	1,80	4,03	1,79	4,32	1,81

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
модельєр ортопедичного взуття	4,69	2,03	4,35	1,73	4,49	1,92	4,41	1,69	4,52	1,80	4,25	1,67	4,31	1,65	4,16	1,60	4,28	1,79
налагоджувальник дерево-обробного устаткування	3,81	1,66	3,81	1,62	4,18	1,84	3,99	1,91	4,03	1,71	3,97	1,59	4,07	1,80	3,83	1,58	3,90	1,71
народний депутат України	7,79	1,94	7,78	1,96	7,85	2,03	8,11	1,48	7,67	2,23	8,25	1,56	8,07	1,77	7,93	1,88	8,16	1,81
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	2,76	1,64	2,95	1,64	2,80	1,74	2,75	1,77	2,93	1,57	3,13	1,63	2,98	1,66	2,91	1,58	3,15	1,80
оператор котельні	2,73	1,61	2,90	1,61	3,10	1,74	3,19	1,65	3,13	1,61	3,13	1,82	2,94	1,61	2,90	1,62	3,19	1,78
оператор установок та ліній оброблення пиломатеріалів	3,08	1,48	3,20	1,57	3,19	1,47	3,08	1,63	3,27	1,60	3,36	1,73	3,27	1,47	3,12	1,38	3,33	1,64
паркувальник	2,26	1,32	2,58	1,70	2,77	1,61	3,06	1,84	2,78	1,84	2,78	1,80	2,58	1,48	2,53	1,42	2,70	1,58
пивовар	3,77	1,63	3,92	1,85	4,08	1,91	3,97	1,69	4,24	1,76	3,97	1,71	4,01	1,79	4,17	1,78	4,17	1,81
підприємець	6,46	1,79	6,60	1,61	6,48	1,75	6,61	1,57	6,67	1,64	6,98	1,73	6,54	1,84	6,50	1,57	7,07	1,47
піскоструминник	2,71	1,48	3,06	1,76	3,32	1,87	3,04	1,92	3,32	1,80	3,13	1,59	3,06	1,72	2,85	1,59	3,16	1,80
політолог	5,63	2,04	5,94	1,85	5,25	2,06	6,06	1,55	5,68	1,91	5,56	1,94	5,46	2,01	5,43	1,97	5,64	2,03
прибиральник територій	2,03	1,68	2,06	1,78	2,23	1,68	2,03	1,72	2,39	1,86	2,07	1,76	2,00	1,50	1,94	1,45	2,22	1,94
продавець непродовольчих товарів	3,79	1,64	3,80	1,73	4,00	1,53	3,70	1,73	3,91	1,62	3,98	1,73	3,66	1,56	3,67	1,53	3,85	1,72
рибовод (кваліфікований робітник)	3,62	1,77	3,87	1,71	3,75	1,80	3,49	1,79	3,80	1,75	3,83	1,71	3,63	1,64	3,63	1,61	3,99	1,71
розклеювач оголошень	1,98	1,55	1,88	1,40	2,16	1,50	1,87	1,35	2,17	1,63	1,88	1,21	1,95	1,36	1,73	1,17	2,02	1,50
слюсар з ремонту автомобілів	4,87	1,86	4,84	2,02	5,23	1,65	5,01	1,94	4,82	1,88	4,80	1,76	5,11	1,90	5,20	1,87	5,01	1,83
судовий виконавець	6,03	1,91	6,08	1,91	6,25	2,00	6,34	1,91	6,16	1,87	6,22	1,43	6,12	1,76	6,19	1,78	6,39	1,79
телеоператор	5,64	1,64	6,03	1,65	5,78	1,66	6,16	1,64	5,97	1,66	5,96	1,73	5,75	1,70	5,78	1,73	5,88	1,69
технік-технолог з виробництва борошняних, виробів та харчоконцентратів	4,76	1,89	4,65	1,78	4,56	1,89	4,56	1,85	4,63	1,74	4,44	1,88	4,57	1,88	4,47	1,83	4,51	1,78
фахівець з біотехнології	4,87	1,81	5,05	1,80	5,12	1,95	4,96	2,01	5,27	1,80	5,10	1,65	5,09	1,78	4,95	1,87	5,04	1,58
черговий стрілочного поста на залізниці	3,16	2,22	3,03	1,91	3,30	1,73	2,87	1,83	3,41	1,92	3,05	1,88	3,01	1,72	3,10	1,88	3,34	2,05

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
ювелір-гравер	5,65	1,68	5,67	1,96	5,73	2,11	6,10	1,91	5,89	1,85	5,75	1,72	5,69	1,94	6,09	1,88	5,88	1,85
адміністратор бази даних	5,27	1,67	5,27	1,69	5,23	1,68	5,42	1,87	5,42	1,66	5,12	1,49	5,11	1,71	5,15	1,80	5,30	1,71
архіваріус	4,17	1,86	4,21	1,89	4,17	1,93	4,46	1,71	4,33	1,82	4,34	1,76	4,25	1,77	4,23	1,74	4,28	1,84
вантажник	2,49	1,78	2,25	1,65	2,75	1,93	2,38	1,73	2,63	1,79	2,46	1,69	2,39	1,66	2,29	1,44	2,53	1,82
відповідальний секретар редакції	5,36	1,89	5,15	1,79	4,75	1,66	5,39	1,52	5,11	1,66	5,00	1,69	4,89	1,70	5,01	1,65	5,02	1,76
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,22	1,61	3,16	1,59	3,25	1,66	2,80	1,45	3,09	1,61	3,02	1,66	3,14	1,63	2,99	1,62	3,23	1,68
директор з капітального будівництва	7,10	1,50	6,89	1,60	6,94	1,62	6,96	1,76	7,01	1,71	7,02	1,54	6,90	1,75	6,82	1,81	6,79	1,94
завідувач дослідної лабораторії	6,07	1,64	6,16	1,82	6,21	1,78	6,30	1,95	6,14	1,82	6,20	1,71	6,12	1,93	6,03	1,92	6,01	1,82
інженер з гірничих робіт	5,26	1,60	5,33	1,87	5,52	1,92	5,17	1,78	5,44	1,71	5,72	1,71	5,46	1,87	5,34	1,94	5,21	1,71
інспектор з охорони праці	5,05	1,85	5,16	1,92	5,47	1,80	5,44	1,82	5,34	1,73	5,61	1,72	5,40	1,78	5,18	1,77	5,20	1,78
керуючий агентством нерухомості	6,87	1,49	6,63	1,87	6,21	1,96	6,86	1,60	6,74	1,65	6,45	1,68	6,58	1,81	6,48	1,92	6,53	1,82
кіномеханік	4,46	1,74	4,44	1,81	4,46	2,01	4,42	1,84	4,64	1,98	4,54	1,86	4,31	1,87	4,30	1,53	4,47	1,72
лаборант в науковому підрозділі	3,89	1,68	4,12	1,83	4,41	1,95	4,34	1,72	4,40	1,97	4,16	1,57	4,02	1,81	4,15	1,65	4,06	1,76
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	4,70	2,12	4,73	2,34	4,80	2,12	4,85	2,14	4,86	2,27	4,43	2,32	4,78	2,24	4,50	2,36	5,13	2,23
лікар-терапевт	6,03	1,69	6,00	1,77	5,71	1,96	6,37	1,64	6,00	1,74	6,50	1,63	6,04	1,71	6,21	1,72	6,04	1,92
маркетолог	5,34	1,74	5,36	1,73	4,90	1,57	5,25	1,48	5,22	1,62	5,07	1,57	5,12	1,70	5,04	1,65	5,41	1,64
менеджер з логістики	5,10	1,73	5,29	1,74	5,04	1,53	5,30	1,50	5,12	1,62	5,25	1,55	4,94	1,65	4,90	1,63	5,16	1,71
настроювач піаніно та роялів	3,51	1,68	3,68	1,69	3,58	1,87	3,68	1,57	3,85	1,69	3,73	1,72	3,83	1,76	3,75	1,64	3,78	1,69
оператор реакторного відділення	4,34	2,04	4,44	2,03	4,57	2,17	4,22	2,11	4,64	2,02	4,28	1,84	4,28	1,91	4,22	1,86	4,37	1,77
офіціант	3,49	1,68	3,46	1,85	3,57	1,80	3,71	1,79	3,69	1,74	3,49	1,93	3,49	1,68	3,55	1,68	3,81	1,75
пресувальник плиткового чаю	2,54	1,40	2,65	1,56	2,65	1,49	2,56	1,72	2,75	1,53	2,59	1,52	2,54	1,45	2,59	1,30	2,91	1,62
приватний детектив	5,88	1,93	5,95	1,81	5,79	1,82	5,95	1,71	6,00	1,68	5,81	2,01	5,81	1,93	5,90	1,81	5,93	1,92

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
продавець продовольчих товарів	3,98	1,69	4,00	1,84	4,42	1,87	4,18	1,82	4,25	1,58	4,37	1,94	4,08	1,70	4,05	1,59	4,11	1,73
ректор університету	7,96	1,24	7,77	1,65	7,97	1,40	7,82	1,60	7,78	1,56	7,88	1,50	7,70	1,59	7,96	1,39	7,84	1,58
робітник на лісогосподарських роботах	3,09	1,99	3,05	1,85	3,22	1,59	3,10	2,07	3,14	1,77	3,44	2,05	3,03	1,84	3,11	1,87	3,29	1,79
соціолог	4,77	1,87	5,06	1,89	5,01	1,80	5,37	1,93	5,12	1,77	5,09	1,74	5,00	1,75	4,93	1,72	5,12	1,70
столяр	3,77	1,86	3,95	1,88	3,91	1,70	4,18	1,86	4,05	1,69	4,12	1,74	4,08	1,82	4,07	1,71	4,01	1,71
тесляр	3,71	1,85	3,88	1,89	3,79	1,76	4,09	1,83	3,90	1,71	4,00	1,68	3,97	1,84	4,05	1,64	3,85	1,71
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,21	1,83	5,35	1,92	5,22	1,72	5,53	1,77	5,43	1,69	5,26	1,86	5,08	1,74	5,22	1,75	5,20	1,84
учитель-дефектолог	5,01	1,80	4,95	1,88	5,14	1,75	4,97	1,90	5,08	1,63	5,30	1,55	4,97	1,63	5,02	1,63	4,79	1,66
фарбувальник приладів і деталей	2,93	1,62	2,92	1,65	3,27	1,64	2,81	1,57	3,18	1,66	3,10	1,57	2,96	1,61	2,92	1,44	3,31	1,76
фармацевт	5,58	1,76	5,44	1,86	5,67	1,87	5,72	1,88	5,63	1,78	5,80	1,59	5,42	1,68	5,60	1,66	5,41	1,71
агент страховий	4,29	1,93	4,30	1,94	4,35	1,96	4,70	1,95	4,40	1,93	4,49	1,85	4,35	1,88	4,18	1,71	4,45	1,94
антикорозійник	3,30	1,54	3,12	1,64	3,24	1,55	3,01	1,68	3,38	1,67	3,36	1,61	3,31	1,62	3,11	1,47	3,37	1,62
бетоняр	2,80	1,34	2,92	1,78	3,09	1,76	2,78	1,59	3,05	1,66	3,05	1,68	3,02	1,73	2,97	1,54	3,06	1,64
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,46	2,02	4,47	1,84	4,52	2,07	4,57	1,95	4,76	1,80	4,96	1,73	4,37	1,74	4,48	1,81	4,51	1,73
водій навантажувача	3,22	1,25	3,35	1,70	3,64	1,54	3,47	1,80	3,51	1,51	3,69	1,87	3,40	1,66	3,46	1,68	3,41	1,56
годинникар з ремонту механічних годинників	3,76	1,54	3,72	1,59	3,96	1,67	3,73	1,71	4,05	1,76	3,86	1,73	3,91	1,77	3,83	1,62	3,92	1,70
гравер шрифту	3,70	1,68	3,55	1,60	3,65	1,68	3,52	1,51	3,92	1,63	3,69	1,60	3,81	1,61	3,64	1,53	3,63	1,51
директор малого транспортного підприємства	6,47	1,42	6,40	1,77	6,25	1,81	6,49	1,75	6,67	1,55	6,70	1,69	6,64	1,64	6,50	1,68	6,52	1,76
диякон	5,12	2,19	4,94	1,96	4,82	2,16	4,90	2,09	5,18	1,99	5,69	1,96	4,84	1,94	5,15	1,97	5,18	1,92
економіст	6,05	1,54	6,30	1,77	5,90	1,74	6,36	1,71	6,21	1,62	6,56	1,64	6,06	1,68	6,00	1,72	6,24	1,83
завідувач позашкільного закладу	5,64	2,04	5,77	1,76	5,79	1,76	5,91	1,94	6,00	1,77	6,22	1,64	5,72	1,63	5,65	1,78	5,78	1,71
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,60	2,00	4,80	2,05	4,97	2,07	4,56	2,06	4,99	1,96	4,83	2,04	4,64	1,95	4,95	2,06	4,58	2,05

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	5,58	1,86	5,54	1,85	5,51	1,68	5,17	1,77	5,55	1,76	5,84	1,99	5,46	1,76	5,46	1,94	5,30	1,81
інспектор державний рибоохорони	5,40	1,90	5,59	1,91	5,68	1,72	5,56	1,92	5,65	1,91	6,02	1,87	5,77	1,96	5,59	1,89	5,55	1,88
інструктор з протипожежної профілактики	4,73	1,67	4,79	1,89	4,78	1,62	5,03	1,63	4,93	1,76	5,41	1,79	4,96	1,80	4,81	1,70	4,94	1,70
контролер енергонагляду	4,26	2,00	4,36	1,98	4,51	1,78	4,54	1,88	4,60	1,75	5,00	2,04	4,80	1,93	4,32	1,86	4,48	1,95
ворожка	3,34	2,31	3,58	2,29	3,27	1,99	3,54	2,18	3,75	2,34	3,84	2,31	3,25	1,98	3,39	2,21	3,70	2,39
машиніст підземних установок	3,77	1,79	3,84	1,84	3,96	1,94	3,47	1,85	3,98	1,77	4,10	1,86	3,85	1,65	3,90	1,63	3,84	1,71
круп'є (в казино)	4,68	2,02	4,55	2,00	4,60	2,15	4,78	2,07	4,71	1,99	4,20	1,89	4,38	2,06	4,31	2,04	4,54	2,03
кухар	4,58	1,77	4,56	1,73	4,76	1,89	4,89	1,83	4,83	1,75	4,95	1,64	4,52	1,70	4,90	1,75	4,84	1,90
ливарник скла	3,50	1,80	3,50	1,73	3,58	1,68	3,32	1,95	3,66	1,77	3,56	1,79	3,54	1,73	3,44	1,51	3,43	1,66
лікар-хірург	7,42	1,45	7,39	1,50	7,14	1,63	7,32	1,57	7,35	1,54	7,38	1,60	7,18	1,60	7,41	1,49	7,19	1,61
лісник	4,24	1,86	4,30	1,94	4,19	1,99	4,37	1,99	4,49	1,83	4,72	2,00	4,20	1,87	4,48	1,92	4,36	2,05
майстер гірничий	4,29	1,62	4,47	1,87	4,33	1,77	4,33	1,80	4,48	1,66	4,63	1,90	4,41	1,75	4,51	1,80	4,35	1,89
аукціоніст	4,76	1,83	4,81	1,77	4,82	1,79	4,91	1,83	4,86	1,81	4,76	1,56	4,69	1,79	4,64	1,81	4,85	1,79
менеджер із збуту	4,89	1,58	4,86	1,69	4,78	1,87	4,84	1,60	4,97	1,56	4,96	1,61	4,72	1,71	4,77	1,71	5,01	1,85
садівник	3,97	1,75	3,75	1,70	3,76	1,68	3,72	1,69	3,86	1,67	3,85	1,77	3,59	1,54	3,78	1,57	3,76	1,84
гідрометеоспостерігач	4,01	1,62	4,19	1,57	4,29	1,88	4,21	1,73	4,26	1,67	4,25	1,67	4,15	1,62	4,02	1,56	4,24	1,75
модельєр	6,72	1,63	6,03	1,79	5,69	1,72	6,28	1,63	6,02	1,83	5,85	1,65	5,68	1,90	5,88	1,86	5,92	1,77
налагоджувальник устаткування на виробництві харчової п	4,40	1,77	4,36	1,77	4,42	1,49	4,04	1,61	4,36	1,55	4,14	1,51	4,46	1,81	4,48	1,79	4,28	1,66
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,97	1,73	6,02	1,79	5,87	1,65	6,00	1,67	5,86	1,80	5,91	1,57	5,87	1,90	6,01	1,80	6,02	1,62
оббивальник меблів	3,54	1,76	3,74	1,85	3,68	1,54	3,54	1,86	3,79	1,73	3,69	1,73	3,69	1,80	3,62	1,55	3,63	1,89
покоївка	2,92	1,76	2,91	1,69	3,05	1,88	2,92	1,87	3,02	1,70	2,84	1,75	2,86	1,64	2,66	1,36	2,97	1,75
представник з реклами	4,24	1,81	4,11	1,87	3,94	1,82	4,06	1,88	4,19	1,79	4,11	1,81	4,07	1,80	3,71	1,64	4,32	1,96
різальник буряків на виробництві цукру	2,51	1,67	2,28	1,56	2,62	1,79	2,29	1,76	2,44	1,53	2,75	1,95	2,30	1,56	2,31	1,39	2,65	1,67

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
сортувальник коксу	2,56	1,62	2,34	1,52	2,21	1,34	2,29	1,54	2,56	1,59	2,66	1,63	2,46	1,65	2,34	1,31	2,79	1,88
інженер-конструктор	5,46	1,79	5,50	1,85	5,47	1,90	5,53	1,84	5,47	1,75	5,64	1,73	5,56	1,77	5,57	1,88	5,48	1,75
модель	5,94	1,81	5,93	1,96	5,68	1,98	6,08	1,99	5,97	1,92	6,13	1,90	5,74	2,07	5,70	1,94	6,21	2,04
спеціаліст державної служби (державний службовець)	6,10	1,93	6,23	1,78	6,24	1,91	6,63	1,89	6,19	1,78	6,38	1,52	6,08	1,84	6,31	1,89	6,33	1,97
пресувальник плит з очерету	2,75	1,65	2,57	1,67	2,67	1,70	2,33	1,74	2,61	1,61	2,83	1,75	2,46	1,57	2,56	1,42	2,70	1,68
тваринник	3,00	1,79	3,11	1,81	3,32	1,72	2,71	1,68	3,29	1,67	3,19	1,78	2,97	1,57	3,22	1,60	3,17	1,87
технік-дозиметрист	3,42	1,52	3,62	1,63	3,76	1,61	3,52	1,66	3,76	1,58	3,71	1,58	3,60	1,47	3,59	1,44	3,64	1,70
фельдшер ветеринарної медицини	4,71	1,96	4,75	1,92	4,60	1,84	4,44	1,91	4,67	1,78	5,02	1,82	4,51	1,75	4,47	1,66	4,60	1,84
черговий по вокзалу	3,50	1,89	3,33	1,81	3,63	1,74	3,47	2,06	3,94	1,99	3,82	2,07	3,72	2,06	3,52	1,91	3,78	2,18
дояр	2,59	1,58	2,49	1,48	2,73	1,66	2,59	1,79	2,62	1,50	2,78	1,74	2,47	1,49	2,62	1,56	2,61	1,55
швачка	3,40	1,64	3,51	1,75	3,52	1,59	3,57	1,93	3,60	1,77	3,50	1,75	3,39	1,50	3,49	1,72	3,59	1,73
агент з постачання	4,18	1,44	4,23	1,70	4,33	1,57	4,06	1,66	4,45	1,68	4,34	1,74	4,28	1,70	4,21	1,65	4,37	1,82
аналітик консолідованої інформації	4,83	1,90	5,30	1,88	5,05	1,94	5,01	1,68	5,11	1,71	5,12	1,67	4,97	1,86	4,90	1,91	5,09	1,68
біржовий маклер	5,24	1,70	5,25	1,75	5,35	1,71	5,15	1,82	5,23	1,71	5,07	1,58	4,92	1,88	4,94	1,68	5,13	1,81
бригадир на швацькому виробництві	4,27	1,55	4,36	1,61	4,37	1,64	4,14	1,62	4,52	1,48	4,79	1,37	4,49	1,41	4,45	1,53	4,49	1,70
контролер-касир	3,27	1,56	3,46	1,65	3,52	1,66	3,42	1,71	3,66	1,58	3,76	1,43	3,55	1,60	3,41	1,73	3,67	1,71
варник сиропів, соків та екстрактів	2,95	1,66	3,01	1,62	3,01	1,57	2,99	1,90	3,18	1,60	3,13	1,67	2,90	1,54	2,82	1,42	3,08	1,54
вчитель початкової школи	4,84	1,84	4,79	1,74	4,82	1,63	4,78	1,87	4,89	1,72	5,28	1,72	4,69	1,71	4,71	1,62	4,77	1,70
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,89	1,70	3,98	1,78	4,05	1,41	3,99	1,63	4,13	1,55	4,14	1,52	4,17	1,56	4,00	1,47	4,20	1,65
завідувач хірургічного відділення	7,41	1,38	7,42	1,53	7,36	1,53	7,28	1,78	7,44	1,60	7,44	1,64	7,43	1,52	7,42	1,55	7,31	1,61
інженер-механік	5,09	1,78	5,39	1,73	5,27	1,94	5,28	1,87	5,55	1,61	5,82	1,67	5,49	1,72	5,30	1,85	5,41	1,64

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,41	1,90	4,21	1,78	4,29	1,68	3,97	1,94	4,65	1,89	4,60	1,90	4,33	1,77	4,13	1,79	4,60	1,73
інспектор з ліцензування	5,30	1,90	5,56	1,88	5,61	1,80	5,47	1,85	5,50	1,74	5,69	1,72	5,43	1,90	5,36	1,87	5,41	1,70
касир (в банку)	4,13	1,54	4,32	1,89	4,21	1,77	4,35	1,80	4,41	1,74	4,69	1,80	4,26	1,75	4,33	1,81	4,41	1,83
колорист на поліграфічному виробництві	3,71	1,49	3,61	1,70	3,62	1,59	3,44	1,72	3,85	1,63	3,60	1,69	3,53	1,55	3,55	1,58	3,71	1,67
комендант будинку	4,01	1,95	4,33	1,83	4,36	1,89	4,52	1,98	4,36	1,88	4,66	1,69	4,15	1,82	4,27	1,98	4,42	1,78
Лісоруб	2,97	1,62	2,95	1,71	3,18	1,80	2,92	1,75	3,11	1,71	3,25	1,83	3,02	1,70	3,09	1,62	3,31	1,85
фізик	4,93	1,79	5,15	1,95	5,10	1,84	5,13	1,91	5,02	1,79	5,32	1,61	5,04	1,85	5,10	1,79	4,94	1,75
майстер з добування нафти, газу та конденсату	5,00	1,85	5,10	1,96	5,06	1,84	4,73	1,84	5,06	1,71	5,28	1,72	4,88	1,85	5,06	1,87	5,13	1,88
машиніст ескалатора	3,36	1,66	3,34	1,65	3,56	1,69	3,23	1,63	3,53	1,53	3,82	1,78	3,46	1,67	3,52	1,72	3,71	1,76
математик	4,88	1,79	5,27	1,97	5,17	1,87	5,11	1,81	4,99	1,76	5,50	1,50	5,06	1,71	5,15	1,82	5,07	1,77
менеджер із зв'язків з громадськістю	5,13	1,50	5,31	1,80	5,23	1,57	5,37	1,70	5,38	1,60	5,71	1,47	5,33	1,72	5,02	1,75	5,35	1,68
монтер кабельного виробництва	3,78	1,65	3,70	1,66	3,78	1,55	3,72	1,66	3,81	1,71	4,09	1,77	3,86	1,69	3,84	1,54	4,02	1,75
муляр (рос. каменщик)	3,50	1,81	3,58	1,87	3,65	1,80	3,11	1,87	3,48	1,72	3,75	1,92	3,71	1,88	3,75	1,87	3,69	1,92
начальник відділу матеріально-технічного постачання	5,37	1,80	5,49	1,84	5,65	1,70	5,30	2,03	5,70	1,69	5,72	1,84	5,66	1,71	5,72	1,85	5,76	1,80
архітектор	6,53	1,66	6,52	1,71	6,31	1,75	6,43	1,70	6,46	1,59	6,69	1,52	6,32	1,76	6,52	1,77	6,50	1,71
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	4,00	2,15	3,98	1,91	3,94	1,99	3,48	1,82	4,10	1,93	3,94	1,82	3,64	1,72	3,72	1,64	4,02	1,81
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,77	1,74	3,71	1,80	3,74	1,64	3,67	2,01	3,92	1,75	3,98	2,02	3,89	1,89	3,77	1,75	3,94	1,91
перукар-модельєр	5,74	1,83	5,38	1,78	5,14	1,70	5,49	1,71	5,56	1,76	5,26	1,83	5,28	1,93	5,33	1,98	5,36	1,79
помічник-консультант народного депутата України	6,96	1,69	6,97	1,94	6,96	1,96	7,11	1,64	7,06	1,98	7,18	1,81	7,17	1,70	7,03	1,94	7,23	1,73
працівник захисних та/чи	5,62	1,81	5,40	2,09	5,42	1,79	5,44	2,05	5,58	1,85	5,67	1,93	5,54	2,02	5,50	1,94	5,19	1,97

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)																		
ресторатор	5,70	2,02	5,60	1,97	5,71	2,04	5,41	1,96	5,83	1,90	5,80	1,76	5,68	2,02	5,52	2,00	5,71	1,89
машиніст електропоїзда	4,38	1,90	4,25	1,84	4,41	1,79	4,05	1,81	4,56	1,94	4,82	1,80	4,49	1,80	4,29	1,84	4,43	1,74
складальник паперових виробів	2,77	1,47	2,78	1,71	2,92	1,67	2,58	1,67	3,04	1,75	2,91	1,77	2,77	1,57	2,66	1,61	3,06	1,78
слюсар-інструментальник	3,58	1,84	3,58	1,81	3,96	1,78	3,54	1,59	3,78	1,67	3,89	1,76	3,72	1,68	3,69	1,63	3,80	1,72
закупник	3,51	1,38	3,67	1,54	3,83	1,48	4,00	1,63	3,91	1,63	3,97	1,68	3,58	1,54	3,52	1,44	3,73	1,61
спортсмен-професіонал	6,69	1,68	6,61	1,81	6,29	1,82	6,57	1,63	6,69	1,76	6,74	1,83	6,44	1,87	6,76	1,65	6,66	1,83
сторож	2,21	1,50	2,28	1,69	2,37	1,59	2,33	1,67	2,47	1,65	2,58	1,79	2,27	1,46	2,28	1,44	2,40	1,68
технік аеродромної служби	4,06	1,68	4,26	1,80	4,42	1,83	4,29	1,91	4,35	1,67	4,53	1,91	4,31	1,84	4,09	1,74	4,38	1,78
ткач	3,19	1,56	3,06	1,55	3,42	1,77	3,11	1,88	3,30	1,52	3,37	1,71	3,17	1,55	3,23	1,51	3,18	1,49
трубопрокатник	3,02	1,51	3,29	1,74	3,64	1,68	2,90	1,61	3,44	1,70	3,44	1,88	3,39	1,90	3,30	1,67	3,18	1,69
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,13	1,50	3,17	1,66	3,59	1,72	2,80	1,67	3,42	1,64	3,12	1,60	3,19	1,72	3,10	1,66	3,17	1,72
туризмознавець	4,84	1,77	4,73	1,79	4,87	1,85	4,80	1,78	4,82	1,60	4,47	1,75	4,64	1,76	4,59	1,73	4,74	1,73
укладальник-пакувальник	2,54	1,44	2,64	1,67	2,90	1,70	2,57	1,66	2,87	1,54	2,70	1,66	2,69	1,51	2,42	1,36	2,76	1,51
фахівець з інформаційних технологій	5,59	1,83	5,39	1,98	5,36	1,91	5,39	1,71	5,53	1,66	5,40	1,73	5,37	1,91	5,34	1,80	5,28	1,82
художник	6,03	1,67	5,96	1,78	5,51	1,67	6,03	1,75	5,83	1,72	5,86	1,63	5,67	1,81	5,75	1,79	5,69	1,74
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	6,28	1,71	6,22	1,93	5,90	1,73	6,18	1,60	5,97	1,68	5,80	1,70	5,87	1,89	5,88	1,73	5,83	1,56
апаратник приготування медичних мас та мазей	4,17	1,89	4,10	1,87	4,18	2,03	3,99	2,19	4,27	1,77	4,26	1,98	3,97	1,82	3,80	1,84	4,08	1,80
оператор складально-пакувальних машин	3,14	1,53	3,31	1,67	3,44	1,72	3,17	1,57	3,45	1,65	3,40	1,78	3,26	1,57	3,25	1,55	3,35	1,79
артист цирку	5,24	1,96	5,19	1,99	5,17	2,00	5,01	1,74	5,18	1,85	5,59	1,81	5,03	2,01	5,27	1,99	5,03	1,89
бібліотекар	3,56	1,61	3,69	1,78	3,92	1,93	3,70	1,67	3,90	1,79	4,31	1,73	3,70	1,69	3,66	1,56	3,78	1,81
вишивальник на шкірі та хутрі	3,72	1,66	3,89	1,78	3,82	1,80	3,42	1,70	3,99	1,61	4,00	1,73	3,68	1,74	3,85	1,70	3,75	1,63

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
візажист-стиліст	5,38	1,74	5,54	1,78	5,05	1,58	5,59	1,77	5,37	1,88	5,17	1,92	5,35	1,99	5,29	1,82	5,26	1,87
пожежний-рятувальник	5,54	2,08	5,28	1,93	5,06	1,90	5,01	1,96	5,40	2,00	5,33	1,86	5,33	2,03	5,35	1,92	5,24	2,02
військовослужбовець	5,22	1,92	5,40	1,89	5,12	1,82	5,49	1,99	5,64	1,73	5,89	1,71	5,51	1,91	5,43	1,80	5,41	1,89
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,91	1,75	4,97	1,78	5,18	1,66	5,16	1,71	5,13	1,65	5,66	1,67	5,01	1,70	4,95	1,64	5,13	1,66
геолог	4,60	1,60	4,81	1,87	4,88	1,80	4,76	1,61	4,89	1,71	5,12	1,72	4,92	1,78	4,98	1,76	4,68	1,62
голова профспілки	5,58	1,74	5,38	2,07	5,17	1,90	5,56	1,96	5,25	1,87	6,00	1,85	5,50	2,01	5,48	2,08	5,39	2,02
дегустатор соків	3,78	1,78	3,71	1,99	3,63	2,03	3,29	1,74	3,70	1,82	3,81	2,12	3,38	1,77	3,42	1,92	3,51	1,92
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,47	1,77	3,57	1,87	3,70	1,91	3,18	1,69	3,79	1,72	3,66	1,88	3,50	1,81	3,45	1,74	3,69	1,80
дизайнер	6,23	1,74	6,04	1,81	5,82	1,58	5,73	1,83	5,92	1,86	5,67	1,99	5,64	1,94	5,87	1,86	5,75	1,87
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,56	1,89	5,51	1,88	5,60	1,86	5,42	1,79	5,47	1,86	5,42	1,94	5,43	1,95	5,56	1,99	5,39	1,85
екскурсовод	4,61	1,71	4,70	1,76	4,82	1,84	4,97	1,58	4,87	1,80	4,85	1,63	4,62	1,66	4,51	1,66	4,68	1,75
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,89	1,60	3,87	1,71	4,06	1,56	3,82	1,60	3,92	1,61	4,12	1,60	3,94	1,59	3,89	1,46	4,01	1,76
завантажувач термічних печей	3,09	1,82	3,18	1,85	3,27	1,79	2,92	1,66	3,30	1,63	3,45	1,96	3,22	1,69	3,07	1,60	3,53	1,86
зубний технік	6,38	1,99	6,42	1,85	6,12	1,74	6,15	1,92	6,25	1,78	6,49	1,79	6,21	1,86	6,33	1,87	6,09	1,88
інженер-електронік	5,03	1,74	5,48	1,87	5,45	1,70	5,20	1,61	5,39	1,76	5,58	1,75	5,45	1,77	5,65	1,72	5,31	1,71
інспектор з виплати пенсій	4,59	1,80	4,85	1,82	5,01	1,67	4,85	1,81	5,02	1,83	5,45	1,80	5,03	1,82	4,81	1,87	4,97	1,82
агент торговельний	4,11	1,63	4,20	1,81	4,35	1,71	4,22	1,69	4,32	1,77	4,53	1,76	4,15	1,75	4,19	1,66	4,56	1,80
каменотес на будівельних роботах	3,16	1,66	3,27	1,85	3,36	1,69	2,72	1,76	3,26	1,65	3,34	1,71	3,09	1,67	3,13	1,65	3,46	2,04
коваль-штампувальник	3,06	1,54	3,29	1,78	3,42	1,84	2,78	1,69	3,32	1,53	3,62	1,83	3,26	1,62	3,36	1,60	3,55	1,89
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,82	1,99	4,81	2,00	5,10	1,92	4,52	2,03	4,95	1,86	5,05	2,02	4,84	1,80	4,90	1,92	4,79	1,84
кур'єр	2,73	1,92	2,69	1,76	2,86	1,83	2,81	1,96	2,95	1,84	2,82	1,80	2,59	1,62	2,48	1,63	2,99	1,85
майстер виробничого навчання	4,28	1,60	4,31	1,61	4,32	1,66	4,37	1,61	4,28	1,53	4,69	1,62	4,37	1,65	4,33	1,65	4,24	1,56

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
модистка головних уборів	4,04	1,80	4,12	1,79	3,87	1,82	3,95	1,68	4,21	1,69	4,10	1,54	3,81	1,65	3,66	1,61	4,01	1,66
начальник відділу з реклами	5,57	1,94	5,55	1,81	5,31	1,72	5,37	1,59	5,50	1,72	5,51	1,80	5,34	1,93	5,26	1,74	5,45	1,79
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	2,86	1,63	2,96	1,83	3,27	1,78	2,72	1,66	3,15	1,67	3,18	1,77	2,90	1,68	2,79	1,57	3,27	1,88
пекар комплексно-механізованої лінії	3,40	1,67	3,55	1,76	3,76	1,89	3,13	1,66	3,62	1,57	3,64	1,79	3,52	1,74	3,44	1,63	3,53	1,57
продюсер	6,92	1,66	6,92	1,62	6,44	1,64	7,04	1,66	6,61	1,82	6,71	1,83	6,47	2,00	6,67	1,76	6,55	1,91
маляр	3,20	1,78	3,41	1,82	3,72	1,77	3,35	1,76	3,42	1,65	3,58	1,88	3,37	1,70	3,41	1,65	3,61	1,77
прядильник	2,92	1,49	2,89	1,50	2,97	1,60	2,76	1,59	2,95	1,50	3,10	1,77	2,95	1,56	2,83	1,41	3,00	1,58
робітник фермерського господарства	3,07	1,99	2,95	1,86	3,32	2,05	2,96	1,96	3,04	1,61	3,17	1,98	2,95	1,92	2,81	1,75	2,94	1,87
космонавт-дослідник	6,54	2,18	6,75	1,92	6,51	2,15	6,24	2,11	6,56	1,98	6,92	2,05	6,86	2,00	6,90	2,03	6,77	1,93
складальник виробів з деревини	3,36	1,55	3,39	1,70	3,47	1,73	3,51	1,92	3,66	1,72	3,70	1,95	3,39	1,69	3,52	1,73	3,81	1,81
статистик	3,88	1,70	4,31	1,82	4,36	1,72	4,06	1,68	4,15	1,61	4,62	1,77	4,17	1,59	4,01	1,58	4,28	1,60
токсиколог	4,13	1,83	4,43	1,78	4,59	1,88	4,24	1,80	4,52	1,68	4,66	1,79	4,41	1,67	4,18	1,72	4,47	1,77
касир торговельного залу	3,10	1,45	3,37	1,78	3,61	1,80	3,41	1,94	3,50	1,69	3,75	1,84	3,48	1,64	3,19	1,54	3,58	1,76
фахівець із санаторно-курортної справи	4,85	1,67	4,98	1,65	5,06	1,75	5,10	1,77	4,91	1,75	5,24	1,62	5,08	1,75	5,01	1,67	4,94	1,78
підсобний робітник	2,21	1,50	2,05	1,62	2,40	1,76	2,06	1,64	2,29	1,60	2,28	1,68	2,17	1,61	1,90	1,42	2,32	1,67
асистент вчителя-реабілітолога	3,98	1,78	4,07	1,69	3,99	1,87	4,09	1,76	3,95	1,65	4,31	1,74	3,91	1,70	3,90	1,56	4,09	1,64
біолог	4,64	1,65	4,81	1,74	4,91	1,88	5,01	1,74	4,85	1,70	5,06	1,58	4,86	1,67	4,75	1,67	4,70	1,70
бульдозерист	3,20	1,66	3,05	1,64	3,34	1,71	2,96	1,68	3,37	1,61	3,55	1,85	3,30	1,65	3,19	1,49	3,37	1,81
мельник	3,11	1,57	3,13	1,62	3,47	1,74	3,18	1,78	3,39	1,74	3,72	1,77	3,31	1,65	3,42	1,70	3,38	1,76
викладач вищого навчального закладу	6,69	1,66	6,62	1,64	6,74	1,51	6,70	1,63	6,55	1,61	6,88	1,65	6,65	1,69	6,83	1,60	6,68	1,67
водолаз	4,66	2,03	4,62	1,90	4,54	2,02	4,37	1,84	4,74	1,90	4,59	1,91	4,72	1,90	4,85	2,09	4,75	1,88
державний податковий інспектор	6,49	2,02	6,56	1,92	6,90	1,69	6,89	1,82	6,53	1,97	6,91	1,53	6,70	1,92	6,48	2,00	6,69	1,90

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
продавець на ринку	3,42	1,52	3,24	1,80	3,59	1,75	3,49	1,77	3,40	1,72	3,99	1,93	3,40	1,70	3,45	1,64	3,65	1,84
дренажник	2,93	1,49	2,95	1,57	2,97	1,65	2,78	1,61	3,07	1,58	3,23	1,69	2,94	1,62	2,93	1,38	3,19	1,65
експерт з комплектування музейного та виставочного фонд	4,23	1,72	4,33	1,68	4,08	1,82	4,28	1,75	4,45	1,66	4,53	1,66	4,22	1,68	4,09	1,51	4,30	1,63
комерсант	5,46	1,95	5,25	1,88	5,12	1,80	5,29	1,78	5,45	1,78	5,71	1,92	5,31	1,95	5,11	1,82	5,39	1,90
журналіст	6,43	1,62	6,59	1,69	6,46	1,52	6,56	1,58	6,57	1,49	6,94	1,41	6,57	1,70	6,43	1,64	6,65	1,66
варник асфальтової маси	2,74	1,85	2,61	1,84	2,90	1,83	2,66	1,77	2,71	1,57	2,97	1,98	2,66	1,76	2,69	1,72	2,79	1,65
завідувач ательє	5,22	1,68	5,11	1,78	5,00	1,59	5,13	1,71	5,39	1,66	5,47	1,67	5,34	1,76	5,08	1,83	5,27	1,71
інженер-енергетик	5,14	1,71	5,27	1,78	5,41	1,77	5,03	1,65	5,21	1,62	5,66	1,69	5,51	1,86	5,27	1,74	5,21	1,64
косметолог	5,61	1,75	5,56	1,75	5,18	1,76	5,35	1,64	5,45	1,75	5,28	1,75	5,32	1,84	5,30	1,82	5,35	1,84
технік-землевпорядник	4,58	1,82	4,72	1,84	4,94	1,98	4,51	1,80	4,90	1,83	5,42	1,76	4,84	1,78	4,90	2,04	4,84	1,84
лідер політичної партії	7,20	1,79	7,13	2,11	7,00	2,14	7,04	1,78	7,09	2,01	7,38	1,97	7,20	1,94	7,03	2,03	7,27	1,94
майстер виробничої дільниці	4,98	1,54	5,06	1,75	5,12	1,93	4,68	1,57	5,10	1,64	5,24	1,59	5,19	1,77	4,99	1,72	4,91	1,78
менеджер із надання кредитів	5,23	1,72	5,32	1,73	5,27	1,81	5,19	1,61	5,35	1,68	5,43	1,58	5,18	1,89	5,13	1,89	5,44	1,86
миротворець	5,67	1,97	5,06	1,90	5,40	2,12	5,27	1,93	5,40	1,96	5,42	2,05	5,52	1,94	5,45	2,09	5,27	1,88
монтувальник шин на виробництві	3,42	1,57	3,33	1,83	3,63	1,93	3,32	1,78	3,45	1,64	3,30	1,66	3,50	1,87	3,38	1,72	3,50	1,60
начальник відділу маркетингу	5,79	1,88	5,75	1,84	5,78	1,69	5,53	1,77	5,68	1,67	5,70	1,77	5,64	1,78	5,60	1,63	5,76	1,62
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,93	1,73	3,79	1,85	4,18	1,79	3,52	1,76	4,08	1,75	3,99	1,86	3,94	1,80	3,89	1,76	3,84	1,81
оптометрист	3,78	1,64	3,94	1,72	4,14	1,72	3,91	2,04	3,93	1,53	3,96	1,60	3,84	1,61	3,89	1,64	3,88	1,56
фінансовий директор	7,33	1,39	7,24	1,62	7,01	1,63	7,23	1,78	7,29	1,53	7,49	1,31	7,11	1,76	7,01	1,73	7,10	1,64
масажист	5,63	1,77	5,33	1,83	5,41	1,74	5,68	1,82	5,36	1,80	5,13	1,89	5,05	1,85	5,29	1,81	5,25	1,89
пілот (льотчик)	6,54	1,80	6,45	1,75	6,59	1,84	6,14	1,73	6,49	1,64	6,65	1,72	6,56	1,78	6,73	1,82	6,55	1,67
декан	7,48	1,48	7,35	1,59	7,27	1,62	7,34	1,56	7,25	1,62	7,39	1,61	7,17	1,71	7,53	1,33	7,16	1,85
приймальник-здавальник	3,71	1,80	3,62	1,83	3,63	1,74	3,54	1,63	3,74	1,78	3,98	2,03	3,53	1,77	3,46	1,73	3,94	1,78

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
харчової продукції																		
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	5,69	1,83	5,48	1,94	5,40	1,80	5,28	1,89	5,55	1,88	5,70	1,80	5,44	1,87	5,27	1,98	5,46	1,87
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	4,32	1,56	4,42	1,59	4,65	1,67	4,22	1,63	4,49	1,56	4,51	1,79	4,47	1,58	4,41	1,60	4,43	1,53
різьбяр по дереву	3,99	1,74	3,98	1,82	4,01	1,71	3,58	1,52	4,15	1,68	4,23	1,81	3,97	1,71	3,89	1,62	4,07	1,67
акушерка	5,44	1,89	5,28	1,99	5,29	1,91	5,10	1,99	5,28	1,96	5,45	2,12	5,13	1,93	5,23	2,03	5,06	2,03
склопротиральник (мийник вікон)	2,02	1,45	2,22	1,59	2,59	1,72	2,19	1,71	2,44	1,69	2,56	1,92	2,31	1,74	2,16	1,66	2,49	1,71
скляр	2,99	1,63	2,93	1,60	3,24	1,50	2,66	1,53	3,25	1,60	3,17	1,74	3,11	1,76	2,95	1,63	3,23	1,84
співак (музикант) у нічному клубі	5,23	2,07	5,19	1,89	5,32	2,04	5,05	1,74	5,13	1,79	5,34	1,98	5,14	1,91	5,07	1,84	5,16	1,95
кінооператор	5,22	1,94	5,55	1,76	5,40	1,81	5,18	2,02	5,34	1,81	5,39	2,01	5,51	1,86	5,48	1,81	5,28	1,84
тарифікатор	3,86	1,57	4,08	1,61	3,84	1,45	3,86	1,58	3,96	1,57	3,99	1,52	3,96	1,51	3,92	1,53	4,04	1,50
оператор сірникових автоматів	2,82	1,60	3,02	1,74	3,09	1,59	2,59	1,62	3,07	1,54	3,00	1,68	2,98	1,59	2,86	1,54	3,13	1,61
технік-топограф	3,60	1,63	3,81	1,62	3,87	1,61	3,48	1,57	3,80	1,64	3,93	1,46	3,83	1,42	3,67	1,43	3,81	1,52
лакувальник шкір	3,02	1,51	3,33	1,74	3,32	1,69	2,84	1,60	3,33	1,59	3,23	1,74	3,20	1,56	3,17	1,67	3,41	1,68
торговельний брокер (маклер)	4,69	1,73	4,97	1,75	4,71	1,69	4,94	1,68	4,92	1,70	4,75	1,73	4,64	1,73	4,55	1,75	4,94	1,89
фарбувальник хутра	3,10	1,54	3,15	1,63	3,29	1,71	2,80	1,54	3,20	1,43	3,10	1,62	3,12	1,48	3,16	1,47	3,28	1,47
фахівець із готельної справи	5,17	1,66	4,98	1,64	4,96	1,80	5,01	1,75	5,23	1,57	5,09	1,72	5,14	1,70	4,88	1,65	5,07	1,59
фермер	4,56	2,17	4,75	2,02	4,44	2,01	4,30	2,02	4,50	1,81	5,19	2,16	4,68	2,10	4,60	1,96	4,43	2,02
матрос	3,92	1,72	3,87	1,86	3,79	1,78	3,77	1,65	3,87	1,76	4,23	1,95	3,95	1,87	3,74	1,65	3,94	1,85
хімік	4,42	1,75	4,86	1,88	4,69	2,03	4,61	1,91	4,67	1,72	4,92	1,56	4,67	1,75	4,68	1,76	4,56	1,71
апаратник-лаковар	3,28	1,64	3,16	1,60	3,22	1,63	3,14	1,73	3,38	1,50	3,22	1,57	3,29	1,56	3,18	1,54	3,40	1,53
машиніст прибиральних машин	2,76	1,64	2,90	1,68	3,04	1,73	2,70	1,81	3,01	1,66	2,96	1,72	2,93	1,73	2,81	1,65	3,01	1,70

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
бортпровідник (стюарде-са)	5,46	1,84	5,46	1,80	5,27	1,63	5,44	1,75	5,47	1,67	5,27	1,80	5,47	1,72	5,26	1,78	5,74	1,83
сортувальник тютюну	2,71	1,69	2,68	1,67	2,90	1,73	2,54	1,75	2,80	1,64	2,79	1,66	2,75	1,63	2,77	1,72	2,86	1,63
виконавець доручень бюро побутових послуг	2,98	1,70	3,09	1,63	3,29	1,58	2,90	1,66	3,21	1,71	3,10	1,70	3,06	1,69	2,90	1,57	3,44	1,82
гірник (шахтар)	4,01	2,15	3,92	2,06	4,06	2,05	3,59	1,94	4,07	1,99	4,43	2,08	4,27	2,16	4,03	1,97	4,18	2,06
головний бухгалтер	6,39	1,79	6,49	1,79	6,36	1,47	6,41	1,97	6,30	1,62	6,59	1,81	6,46	1,75	6,32	1,82	6,68	1,58
оператор пральні самообс-луговування	3,24	1,79	3,01	1,77	3,35	1,63	2,80	1,72	3,30	1,78	3,34	1,86	3,15	1,73	2,93	1,66	3,23	1,61
директор малого промис-лового підприємства	6,28	1,90	6,56	1,76	6,47	1,54	6,43	1,76	6,58	1,65	6,78	1,73	6,62	1,80	6,50	1,80	6,49	1,82
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,38	1,88	3,14	1,71	3,34	1,75	2,95	1,67	3,37	1,58	3,54	1,82	3,16	1,72	3,05	1,54	3,27	1,67
диск-жокей	4,79	1,83	4,51	1,93	4,39	1,93	4,36	1,77	4,67	1,72	4,25	1,90	4,41	2,04	4,38	1,79	4,77	1,90
еколог	4,97	1,64	5,10	1,91	5,08	1,74	5,04	1,72	5,11	1,71	5,11	1,79	5,07	1,88	4,91	1,75	4,98	1,79
завідувач ломбарду	5,68	1,85	5,56	1,89	5,33	1,86	5,71	1,78	5,73	1,88	5,49	2,03	5,59	2,00	5,51	2,00	5,81	1,93
ізолювальник з термоізо-ляції (на будівництві)	3,59	1,78	3,65	1,73	3,45	1,67	3,34	1,63	3,72	1,61	3,67	1,69	3,51	1,71	3,43	1,65	3,77	1,79
інженер-будівельник	5,01	1,69	5,50	1,81	5,33	1,84	5,22	1,82	5,28	1,68	5,64	1,77	5,61	1,79	5,34	1,90	5,30	1,80
інструктор із санітарної освіти	4,30	1,78	4,55	1,74	4,35	1,62	4,42	1,54	4,51	1,59	4,91	1,70	4,61	1,72	4,24	1,77	4,64	1,64
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	2,83	1,52	3,03	1,68	3,21	1,94	2,87	1,71	3,13	1,66	3,27	1,82	2,94	1,65	2,75	1,42	3,14	1,66
консьєрж	2,54	1,43	2,67	1,50	2,91	1,63	2,73	1,61	2,92	1,58	3,13	1,64	2,71	1,56	2,42	1,29	2,99	1,67
розпорядник похорону	3,26	1,86	3,42	1,72	3,44	1,76	3,24	1,77	3,43	1,71	3,58	1,77	3,24	1,77	3,36	1,87	3,40	1,73
контролер квитків	2,47	1,41	2,43	1,52	2,58	1,49	2,46	1,43	2,72	1,69	2,61	1,54	2,53	1,46	2,42	1,40	2,74	1,61
кравець	4,02	1,66	4,03	1,61	4,08	1,62	3,95	1,74	4,19	1,67	3,83	1,61	4,06	1,70	3,93	1,57	3,99	1,55
паспортистка	4,34	1,80	4,43	1,79	4,50	1,82	4,43	1,91	4,65	1,73	4,75	1,92	4,52	1,83	4,36	1,83	4,66	1,70
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	4,35	1,67	4,40	1,64	4,24	1,43	4,41	1,72	4,42	1,50	4,73	1,46	4,33	1,61	4,23	1,46	4,51	1,50
лікар-дієтолог	5,43	1,83	5,55	1,83	5,42	1,78	5,29	1,99	5,66	1,51	5,92	1,72	5,53	1,68	5,53	1,56	5,63	1,65

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
технік-проектувальник (будівництво)	5,00	1,80	5,09	1,79	4,78	1,74	4,75	1,71	5,16	1,67	5,28	1,61	5,19	1,71	5,01	1,72	5,13	1,78
лоцман	4,64	1,86	4,67	1,76	4,81	1,85	4,61	1,62	4,77	1,88	5,09	1,71	4,76	1,96	4,83	1,84	4,66	1,78
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,73	1,73	3,65	1,69	3,81	1,68	3,44	1,51	3,78	1,53	3,56	1,52	3,76	1,54	3,44	1,49	3,74	1,63
менеджер із фінансового лізингу	5,44	1,80	5,63	1,87	5,64	1,79	5,42	1,79	5,57	1,72	5,65	1,61	5,30	1,99	5,16	1,93	5,40	1,85
мер міста (міський голова)	8,10	1,43	8,06	1,68	7,71	1,99	8,03	1,56	7,88	1,78	8,35	1,05	8,05	1,68	8,02	1,64	7,99	1,58
метеоролог	5,08	1,77	4,96	1,73	4,87	2,02	5,00	1,71	5,12	1,78	5,01	1,67	5,02	1,73	4,92	1,67	5,02	1,71
фотограф	4,53	1,52	4,72	1,73	4,77	1,77	4,43	1,49	4,69	1,61	4,85	1,81	4,61	1,64	4,70	1,54	4,76	1,54
митний інспектор	7,09	1,47	6,71	1,79	6,88	1,81	6,66	1,99	6,79	1,62	6,75	1,70	6,86	1,78	6,74	1,79	6,74	1,62
монтажник радіоелектронної апаратури	4,43	1,61	4,53	1,80	4,62	1,78	4,18	1,89	4,46	1,64	4,29	1,56	4,44	1,56	4,39	1,57	4,58	1,65
диспетчер вантажних перевезень	4,10	1,67	4,07	1,53	4,36	1,63	3,99	1,55	4,19	1,59	4,28	1,62	4,22	1,58	4,04	1,56	4,25	1,74
завідувач оранжереї	4,68	1,71	4,77	1,80	4,68	1,86	4,81	1,75	4,99	1,86	4,83	1,78	4,72	1,92	4,59	1,70	4,87	1,77
нотаріус	7,19	1,52	7,06	1,67	7,05	1,79	7,00	1,76	7,13	1,57	7,21	1,75	7,03	1,72	7,02	1,61	6,92	1,73
овочівник	3,29	1,76	3,22	1,70	3,63	1,83	3,25	1,76	3,58	1,69	3,56	1,79	3,32	1,67	3,15	1,58	3,60	1,72
оператор лінії виробництва морозива	3,33	1,60	3,26	1,61	3,46	1,61	3,15	1,59	3,57	1,53	3,55	1,85	3,39	1,59	3,31	1,63	3,57	1,58
письменник	6,01	2,06	6,24	1,94	5,65	2,03	5,95	1,99	6,14	1,73	6,43	1,75	6,03	1,92	5,98	1,92	6,09	1,89
голова благодійної громадської організації	5,79	2,07	5,89	1,99	5,49	1,96	5,68	1,84	5,83	1,83	6,24	1,62	5,68	1,94	5,67	1,77	5,71	1,86
профконсультант	5,02	1,68	5,03	1,76	5,00	1,77	4,95	1,61	5,08	1,71	5,28	1,82	5,06	1,86	4,67	1,76	5,01	1,84
реставратор художніх виробів та декоративних предметів	4,92	1,68	5,07	1,78	5,09	1,80	5,01	1,58	5,14	1,56	4,97	1,61	5,09	1,72	4,91	1,62	4,88	1,62
робітник з догляду за тваринами	2,73	1,81	2,89	1,76	3,09	1,74	2,68	1,53	2,98	1,69	2,93	1,68	2,90	1,74	2,77	1,66	3,11	1,82
священнослужитель	5,37	2,06	5,57	2,05	5,42	2,10	5,53	2,27	5,72	1,98	5,89	2,20	5,64	2,10	5,85	2,10	5,56	2,10
секретар	3,85	1,65	4,09	1,73	3,95	1,61	4,42	1,79	4,07	1,60	4,33	1,90	4,04	1,66	3,90	1,64	4,36	1,83
сировар-майстер	3,81	1,78	3,89	1,68	3,76	1,55	3,58	1,82	4,00	1,52	3,77	1,60	3,78	1,69	3,67	1,73	3,92	1,53

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
складальник мікросхем	4,38	1,93	4,45	1,88	4,45	1,99	4,15	2,09	4,42	1,81	4,00	1,78	4,25	1,87	4,16	1,91	4,42	1,76
сталевар мартенівської печі	3,75	1,96	3,65	1,95	4,00	2,06	3,33	1,90	3,81	1,85	3,68	1,83	3,83	1,88	3,70	1,85	3,66	1,76
такелажник	3,09	1,63	3,24	1,77	3,29	1,50	3,03	1,76	3,32	1,63	3,43	1,75	3,31	1,66	3,28	1,72	3,16	1,69
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,75	1,62	3,84	1,74	4,06	1,86	3,66	1,78	4,00	1,65	4,12	1,76	4,15	1,72	3,99	1,75	3,81	1,74
товарознавець	4,37	1,55	4,39	1,70	4,60	1,56	4,32	1,71	4,49	1,64	4,90	1,77	4,58	1,64	4,44	1,76	4,54	1,75
контролер промислових роботів	3,97	1,53	4,28	1,66	4,49	1,70	4,20	1,57	4,33	1,63	4,20	1,60	4,39	1,73	4,18	1,72	4,07	1,56
токар	3,60	1,59	3,74	1,70	3,71	1,58	3,53	1,66	3,50	1,55	3,95	1,85	3,84	1,72	3,73	1,66	3,78	1,56
менеджер із страхування	4,13	1,62	4,51	1,75	4,45	1,76	4,51	1,80	4,47	1,68	4,54	1,83	4,59	1,85	4,23	1,73	4,53	1,76
тракторист-машиніст	3,24	1,47	3,17	1,50	3,62	1,72	3,22	1,70	3,32	1,52	3,70	1,86	3,53	1,68	3,40	1,50	3,35	1,67
тюремний охоронець	2,53	1,62	2,80	1,65	3,05	1,77	2,87	1,89	2,86	1,67	2,99	1,76	2,97	1,99	2,77	1,73	2,97	1,78
актор (актриса)	6,61	1,90	6,64	1,82	6,26	1,90	6,44	1,78	6,50	1,70	6,81	1,72	6,54	1,83	6,65	1,77	6,51	1,96
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництв	3,44	1,68	3,41	1,72	3,54	1,69	3,19	1,79	3,66	1,82	3,63	1,85	3,47	1,78	3,24	1,64	3,69	1,66
аудитор	5,17	1,68	5,42	1,80	5,49	1,70	5,29	1,72	5,29	1,73	5,60	1,77	5,26	1,82	5,12	1,72	5,48	1,79
водій вантажівки	3,46	1,57	3,55	1,80	3,88	1,67	3,27	1,65	3,58	1,66	3,84	1,75	3,50	1,60	3,65	1,69	3,62	1,72
прибиральник виробничих та службових приміщень	1,92	1,32	2,05	1,44	2,47	1,66	2,06	1,64	2,29	1,56	2,29	1,62	2,06	1,49	2,09	1,53	2,28	1,55
гідроакустик	3,57	1,48	3,90	1,62	4,06	1,75	3,62	1,64	3,97	1,52	3,72	1,53	3,65	1,47	3,77	1,45	3,79	1,47
слюсар-сантехнік	3,16	1,71	3,54	1,89	3,61	1,70	3,32	1,67	3,49	1,67	3,66	1,75	3,85	1,93	3,62	1,76	3,56	1,86
гірник підземний	3,62	1,93	3,74	2,01	3,63	1,90	3,53	1,86	3,93	1,73	4,00	1,86	3,93	1,92	3,75	1,79	3,71	1,80
менеджер з туризму	5,30	1,67	5,28	1,76	5,05	1,74	5,27	1,55	5,31	1,57	5,05	1,64	5,09	1,84	5,02	1,69	5,21	1,76
голова сільськогосподарського кооперативу	5,79	2,05	5,81	1,91	5,55	1,77	5,64	1,80	5,82	1,76	6,36	1,84	5,82	1,89	5,68	1,92	5,65	2,12
гравер скла	3,77	1,56	3,87	1,68	3,79	1,58	3,59	1,58	4,04	1,51	3,85	1,78	3,92	1,50	3,80	1,54	3,94	1,69
декоратор вітрин	4,16	1,70	4,16	1,77	4,08	1,83	4,22	1,64	4,38	1,71	4,11	1,83	4,13	1,76	3,96	1,74	4,26	1,69
возій продукції лісу	3,02	1,60	2,97	1,74	3,05	1,74	2,66	1,51	3,18	1,68	2,99	1,76	3,03	1,85	2,88	1,59	3,25	1,73
директор великого підпри-	7,66	1,46	7,56	1,67	7,49	1,50	7,53	1,62	7,59	1,57	7,78	1,28	7,64	1,59	7,50	1,71	7,58	1,66

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
ємства																		
електромонтер з ремонту та обслуговування елект-роустаткування	3,90	1,68	4,05	1,66	4,23	1,71	4,11	1,80	4,04	1,50	4,36	1,68	4,11	1,52	4,05	1,60	4,20	1,58
звірівник	3,11	1,72	3,38	1,68	3,26	1,66	3,16	1,59	3,34	1,53	3,28	1,75	3,27	1,57	3,12	1,57	3,45	1,59
офіс-менеджер	4,66	1,50	4,69	1,71	4,53	1,55	4,75	1,67	4,74	1,61	4,57	1,67	4,53	1,73	4,38	1,65	4,74	1,72
інженер з меліорації	4,40	1,64	4,57	1,73	4,64	1,68	4,46	1,74	4,52	1,62	4,92	1,72	4,79	1,76	4,63	1,72	4,58	1,72
килимарник (на текстиль-ному виробництві)	3,21	1,53	3,36	1,64	3,22	1,74	3,19	1,56	3,41	1,52	3,34	1,46	3,31	1,55	3,21	1,51	3,42	1,66
лікар-епідеміолог	5,26	1,88	5,61	1,87	5,65	1,91	5,56	1,84	5,61	1,65	6,04	1,81	5,60	1,88	5,55	1,84	5,56	1,87
ліпник архітектурних де-талей	4,03	1,66	4,35	1,74	4,19	1,71	4,27	1,61	4,27	1,73	4,26	1,85	4,18	1,67	4,04	1,56	4,19	1,65
ловець бездоглядних тва-рин	2,07	1,43	2,33	1,63	2,49	1,67	2,19	1,52	2,64	1,83	2,61	1,96	2,30	1,58	2,18	1,53	2,41	1,60
дистиляторник ртуті	2,83	1,71	2,98	1,81	3,05	1,70	2,55	1,73	3,03	1,74	3,05	2,04	2,78	1,61	2,75	1,56	2,99	1,69
менеджер в готельному господарстві	5,24	1,62	5,07	1,75	4,95	1,64	5,14	1,80	5,33	1,68	5,25	1,45	5,21	1,77	4,86	1,75	5,05	1,75
міліціонер	4,92	2,08	5,29	2,02	5,06	1,69	5,15	2,14	5,17	1,92	5,71	1,83	5,26	1,98	4,99	2,01	5,09	2,17
моторист бурової установ-ки	3,72	1,66	3,77	1,85	4,15	1,74	3,63	1,56	3,77	1,67	4,24	1,89	4,09	1,78	3,82	1,81	3,89	1,70
намотувальник котушок трансформаторів	3,08	1,61	2,92	1,63	3,08	1,55	2,99	1,52	2,95	1,57	3,23	1,85	3,12	1,69	3,06	1,76	3,27	1,70
начальник морського пор-ту	7,03	2,05	7,33	1,89	6,91	1,94	7,03	1,92	7,25	1,81	7,36	1,70	7,17	1,98	7,22	1,95	7,12	1,93
оператор друкарського устаткування	3,64	1,58	3,70	1,61	3,86	1,63	3,72	1,58	3,89	1,66	3,85	1,71	3,74	1,48	3,61	1,50	4,05	1,60
організатор діловодства державної установи	4,92	1,74	5,12	1,80	5,03	1,77	5,06	1,79	5,19	1,83	5,39	1,70	5,06	1,76	5,05	1,71	5,22	1,86
пекар (на кондитерському виробництві)	3,81	1,55	3,87	1,79	4,00	1,72	3,82	1,74	4,21	1,69	4,19	1,89	3,84	1,56	3,96	1,65	4,01	1,75
посол	7,98	1,46	7,87	1,68	7,90	1,40	7,39	2,05	7,87	1,47	7,91	1,65	7,58	1,88	7,79	1,71	7,75	1,75
прасувальник	2,56	1,58	2,63	1,62	2,97	1,75	2,48	1,57	2,75	1,57	2,80	1,86	2,66	1,48	2,48	1,43	2,92	1,74

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
реквізитор	3,45	1,69	3,73	1,59	4,12	1,73	3,75	1,77	3,92	1,49	3,74	1,59	3,78	1,52	3,59	1,48	3,91	1,64
майстер-підривник	3,96	1,89	4,11	1,84	4,31	1,82	3,58	1,76	4,35	1,74	4,14	1,69	4,25	1,82	4,09	1,81	4,34	1,80
рихтувальник кузовів	3,57	1,66	3,66	1,86	3,86	1,74	3,14	1,65	3,93	1,82	3,86	1,85	3,84	1,88	3,79	1,82	3,94	1,84
соціальний робітник	4,12	1,82	4,28	1,85	4,51	1,68	4,65	2,01	4,52	1,78	4,53	1,75	4,23	1,82	4,21	1,77	4,44	1,79
телеведучий	6,91	1,74	7,00	1,67	6,83	1,57	7,15	1,53	7,03	1,50	7,05	1,42	6,83	1,66	6,81	1,56	6,88	1,65
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,57	1,86	3,63	1,80	3,78	1,88	3,86	1,99	3,74	1,72	3,90	1,79	3,52	1,70	3,33	1,63	3,87	1,78
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,54	1,59	3,73	1,81	3,84	1,77	3,67	1,90	3,88	1,71	3,58	1,58	3,69	1,76	3,53	1,49	3,73	1,63
провізор	4,41	1,59	4,52	1,71	4,56	1,66	4,54	1,87	4,83	1,82	4,76	1,82	4,62	1,77	4,64	1,66	4,73	1,74
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,13	1,92	4,16	1,84	4,36	1,93	4,18	1,86	4,40	1,78	4,40	1,74	4,15	1,82	4,15	1,74	4,18	1,74
фельдшер	4,70	1,75	4,89	1,82	4,83	1,82	4,97	1,91	4,80	1,66	5,50	1,75	4,73	1,62	4,73	1,63	4,89	1,73
фрезерувальник	3,32	1,58	3,64	1,83	3,82	1,78	3,30	1,76	3,76	1,67	3,83	1,73	3,79	1,69	3,68	1,69	3,81	1,74
агроном	4,64	1,87	5,10	1,93	4,86	1,92	4,34	2,25	5,07	1,85	5,57	1,98	4,88	2,06	4,96	1,90	5,04	1,88
цілитель	4,53	2,16	4,83	2,38	4,39	1,97	4,80	2,17	5,06	2,17	5,29	2,36	4,49	2,23	4,49	2,16	4,83	2,26
машиніст крана (кранівник)	3,43	1,64	3,60	1,75	3,92	1,81	3,44	1,75	3,87	1,67	3,94	1,76	3,63	1,70	3,45	1,64	3,75	1,68
юрисконсульт	6,87	1,57	6,80	1,75	6,61	1,66	6,77	1,72	6,73	1,73	6,82	1,77	6,50	1,88	6,65	1,74	6,75	1,77
адміністратор	5,86	1,63	5,71	1,76	5,68	1,49	6,05	1,63	5,87	1,67	6,04	1,71	5,64	1,74	5,61	1,67	5,85	1,77
апаратник збагачення золотовмістких руд	4,38	1,78	4,53	1,90	4,62	1,82	4,39	1,91	4,71	1,82	4,80	2,07	4,39	1,85	4,46	2,04	4,82	1,96
психолог	5,84	1,92	5,89	1,75	5,68	1,88	5,71	1,66	6,07	1,67	5,97	1,66	5,68	1,86	5,83	1,80	5,82	1,67
бджоляр	4,29	1,75	4,42	1,93	4,26	2,02	4,20	1,66	4,59	1,67	4,62	2,10	4,36	1,86	4,27	1,89	4,50	1,91
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,75	1,73	3,77	1,77	3,90	1,68	4,04	1,81	3,75	1,51	3,94	1,81	3,80	1,68	3,80	1,69	3,81	1,71
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,54	1,68	3,74	1,79	3,90	1,66	3,53	1,73	3,78	1,60	3,94	1,86	3,78	1,76	3,76	1,76	3,79	1,73
генерал збройних сил	7,82	1,48	7,69	1,67	7,74	1,49	7,78	1,72	7,72	1,64	7,81	1,62	7,79	1,75	7,80	1,62	7,68	1,64
голова обласної державної	8,18	1,60	8,06	1,71	8,05	1,79	8,22	1,42	8,07	1,52	8,19	1,48	8,11	1,61	8,24	1,55	8,12	1,51

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
адміністрації (губернатор)																		
президент (віце-президент) національної академії наук України	8,23	1,23	8,21	1,45	7,97	1,68	8,29	1,36	8,11	1,48	8,32	1,10	8,13	1,52	8,31	1,35	8,20	1,39
директор загальноосвітньої школи	6,87	1,83	6,92	1,71	6,66	1,64	6,96	1,62	6,85	1,70	7,25	1,46	6,75	1,62	6,84	1,60	6,92	1,59
електрогазозварник	3,96	1,78	4,36	1,87	4,62	1,74	4,14	1,76	4,38	1,81	4,56	1,85	4,36	1,70	4,36	1,80	4,46	1,69
завідувач складу	4,70	1,63	4,96	1,78	4,97	1,56	4,96	1,96	5,21	1,92	5,43	1,92	5,28	1,94	5,07	1,95	5,30	1,82
зоотехнік ферми	4,31	1,64	4,29	1,83	4,21	1,55	4,00	1,72	4,34	1,66	4,73	1,98	4,25	1,74	4,18	1,87	4,38	1,81
музикант (артист) симфонічного оркестру	5,10	1,87	5,38	1,79	5,10	1,85	5,05	1,56	5,37	1,76	5,35	1,61	5,36	1,79	5,23	1,84	5,24	1,81
інженер-технолог	4,87	1,50	5,15	1,70	5,21	1,68	5,03	1,38	5,17	1,58	5,47	1,42	5,29	1,65	5,20	1,72	5,20	1,62
керуючий справами (центральні органи державної влади)	6,34	1,78	6,41	1,90	6,26	1,79	6,62	1,79	6,61	1,70	6,61	1,56	6,52	1,83	6,55	1,80	6,58	1,66
ливарник пластмас	2,89	1,62	3,07	1,73	3,32	1,63	2,72	1,64	3,20	1,62	3,16	1,60	2,98	1,55	2,91	1,58	3,28	1,66
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,48	1,59	3,70	1,73	3,78	1,60	3,23	1,60	3,91	1,70	3,70	1,65	3,83	1,74	3,72	1,61	3,94	1,69
менеджер в оптовій торгівлі	4,65	1,71	4,61	1,81	4,65	1,66	4,35	1,58	4,77	1,67	4,84	1,51	4,64	1,69	4,48	1,68	4,96	1,88
слюсар-ремонтник	3,45	1,66	3,42	1,73	3,94	1,58	3,30	1,82	3,60	1,62	3,53	1,53	3,67	1,64	3,58	1,61	3,74	1,72
механік	3,99	1,52	3,84	1,71	4,09	1,63	3,73	1,68	3,97	1,59	4,06	1,62	4,22	1,65	4,13	1,77	4,06	1,73
молодша медична сестра	3,24	1,91	3,04	1,84	3,34	1,67	2,97	1,80	3,18	1,77	3,49	1,79	3,19	1,81	3,08	1,70	3,23	1,82
науковий співробітник	5,20	1,84	5,57	1,78	5,38	1,88	5,49	1,92	5,60	1,71	5,90	1,65	5,57	1,74	5,55	1,83	5,52	1,74
обробник волокна на лляному виробництві	3,00	1,63	3,03	1,57	3,17	1,86	2,85	1,61	3,15	1,50	3,04	1,59	3,00	1,55	3,04	1,58	3,26	1,50
оператор комп'ютерного набору	4,09	1,87	4,26	1,82	4,23	1,83	4,16	1,82	4,40	1,73	4,34	1,81	4,25	1,77	4,20	1,61	4,48	1,83
паркетник	3,58	1,91	3,79	1,85	3,86	1,71	3,61	1,74	3,81	1,72	3,51	1,74	3,69	1,66	3,70	1,87	3,74	1,75
педагог-організатор	4,70	1,64	4,70	1,60	4,73	1,80	4,75	1,76	4,82	1,54	4,96	1,53	4,67	1,60	4,72	1,55	4,83	1,64
пресувальник картону	2,81	1,71	2,60	1,50	2,68	1,52	2,39	1,51	2,85	1,59	2,77	1,67	2,62	1,50	2,53	1,48	3,03	1,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
режисер	6,65	1,52	6,70	1,68	6,35	1,58	6,57	1,60	6,63	1,59	6,62	1,52	6,65	1,66	6,45	1,73	6,56	1,65
референт	4,92	1,54	5,14	1,69	4,96	1,90	5,27	1,67	5,17	1,73	5,29	1,62	5,12	1,82	4,93	1,79	5,11	1,74
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,75	1,52	3,87	1,70	4,10	1,57	3,49	1,62	4,12	1,63	3,88	1,63	3,86	1,73	3,67	1,60	4,21	1,74
склодув	3,36	1,52	3,23	1,77	3,43	1,65	2,80	1,51	3,49	1,69	3,29	1,58	3,35	1,71	3,23	1,74	3,31	1,64
слідчий органів внутрішніх справ	5,80	1,94	6,06	1,75	6,14	1,56	6,05	1,72	6,12	1,63	6,31	1,74	6,34	1,68	6,03	1,90	6,17	1,60
експедитор	4,04	1,52	4,25	1,65	4,13	1,64	4,56	1,74	4,61	1,59	4,48	1,66	4,09	1,55	4,11	1,47	4,41	1,72
технік-оператор електронного устаткування	3,80	1,45	4,16	1,52	4,30	1,59	4,16	1,57	4,34	1,45	4,14	1,69	4,31	1,58	3,87	1,44	4,36	1,72
фонотекар	3,38	1,55	3,56	1,48	3,51	1,61	3,35	1,41	3,61	1,53	3,62	1,35	3,39	1,55	3,41	1,47	3,69	1,67
художник-оформлювач	4,83	1,62	4,96	1,67	4,71	1,75	4,97	1,71	5,04	1,56	5,02	1,58	4,85	1,58	4,84	1,69	5,07	1,72
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	2,91	1,58	2,77	1,50	2,82	1,62	2,58	1,57	2,93	1,55	2,88	1,55	2,82	1,56	2,68	1,47	3,05	1,66
агент з організації туризму	4,84	1,84	4,77	1,86	4,57	1,74	4,82	1,42	4,97	1,58	4,80	1,61	4,76	1,79	4,58	1,75	4,98	1,69
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,79	1,79	3,73	1,69	3,66	1,81	3,80	1,87	3,90	1,63	4,03	1,73	3,67	1,63	3,56	1,72	3,76	1,79
бухгалтер	5,35	1,69	5,68	1,71	5,60	1,65	5,76	1,78	5,74	1,54	6,06	1,58	5,59	1,55	5,59	1,62	5,76	1,67
варник целюлози	2,82	1,69	2,79	1,59	2,84	1,58	2,70	1,64	3,08	1,69	2,88	1,79	2,75	1,57	2,70	1,45	2,96	1,56
водій автомобіля (крім вантажівки і автобуса)	4,00	1,86	3,92	1,84	3,91	1,58	3,90	1,77	4,11	1,65	3,92	1,77	4,03	1,72	4,05	1,72	4,14	1,82
гончар	3,31	1,60	3,37	1,63	3,50	1,74	3,24	1,59	3,49	1,61	3,66	1,61	3,31	1,59	3,35	1,61	3,65	1,55
гувернантка	3,01	1,68	3,16	1,86	3,50	1,88	3,14	1,72	3,42	1,64	3,37	1,91	3,24	1,71	3,20	1,74	3,37	1,74
друкарка	2,93	1,58	3,14	1,60	3,21	1,64	3,04	1,51	3,31	1,54	3,60	1,80	3,27	1,51	3,04	1,60	3,40	1,60
завідувач гуртожитку	4,41	1,83	4,55	1,85	4,66	1,71	4,99	1,79	4,84	1,62	4,95	1,76	4,80	1,80	4,55	1,85	5,06	1,81
закрійник гумових виробів та деталей	3,03	1,52	3,11	1,60	3,23	1,74	2,86	1,41	3,27	1,54	3,12	1,72	3,08	1,52	2,93	1,51	3,34	1,57
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,47	1,74	3,51	1,71	3,41	1,72	3,22	1,56	3,57	1,64	3,60	1,63	3,49	1,61	3,43	1,80	3,87	1,81

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
керуючий банком	7,96	1,40	7,84	1,54	7,42	1,84	7,70	1,76	7,70	1,53	7,82	1,29	7,58	1,65	7,63	1,62	7,76	1,55
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у с/г	1,99	1,68	2,17	1,67	2,32	1,62	2,41	1,74	2,30	1,72	2,19	1,60	2,17	1,60	2,16	1,67	2,49	1,78
коректор (коригування текстів)	3,45	1,59	3,64	1,64	3,88	1,68	3,49	1,58	3,74	1,58	3,61	1,62	3,65	1,54	3,52	1,48	3,75	1,61
машиніст екскаватора	3,51	1,69	3,34	1,64	3,46	1,49	3,19	1,51	3,52	1,50	3,80	1,68	3,43	1,49	3,44	1,46	3,57	1,58
менеджер з персоналу	5,13	1,75	5,01	1,71	4,92	1,73	5,09	1,63	5,17	1,55	5,10	1,56	4,95	1,74	4,72	1,71	5,10	1,72
міністр	8,19	1,53	8,08	1,78	8,06	1,69	8,09	1,77	8,00	1,73	8,34	1,14	8,11	1,69	8,02	1,77	8,32	1,31
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,79	1,76	3,57	1,74	3,73	1,84	3,29	1,70	3,74	1,69	3,53	1,81	3,57	1,59	3,52	1,68	3,86	1,71
натирач підлоги	1,91	1,58	2,17	1,57	2,25	1,57	2,05	1,54	2,31	1,64	2,13	1,58	2,18	1,54	1,96	1,31	2,40	1,79
інспектор шкіл	5,26	1,72	5,30	1,80	5,67	1,65	5,54	1,82	5,54	1,76	5,81	1,80	5,59	1,73	5,30	1,97	5,55	1,69
фахівець з конференц-сервісу	4,91	1,68	4,81	1,64	4,82	1,62	4,92	1,49	4,85	1,48	4,78	1,54	4,78	1,69	4,53	1,65	4,83	1,57
оглядач гідротехнічних об'єктів	4,00	1,69	4,03	1,67	4,04	1,67	4,05	1,58	4,13	1,53	4,17	1,49	4,07	1,49	3,93	1,58	4,09	1,51
оператор медичного устаткування	4,44	1,81	4,40	1,77	4,40	1,81	4,25	1,59	4,37	1,52	4,50	1,70	4,34	1,58	4,29	1,54	4,63	1,79
перекладач	6,59	1,56	6,43	1,74	6,17	1,59	6,65	1,59	6,38	1,53	6,63	1,53	6,21	1,70	6,21	1,72	6,42	1,58
покрівельник сталевих покрівель	3,93	1,94	3,74	1,74	3,99	1,78	3,51	1,77	3,89	1,70	4,16	1,88	4,03	1,83	3,87	1,83	4,02	1,89
виноградар	3,83	1,76	3,73	1,68	3,73	1,88	3,71	1,68	4,00	1,78	3,68	1,75	3,68	1,66	3,55	1,69	3,78	1,51
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,91	1,74	3,73	1,58	3,88	1,71	3,67	1,68	3,87	1,67	3,64	1,63	3,57	1,52	3,61	1,64	3,84	1,55
директор малої будівельної фірми	6,51	1,66	6,51	1,81	6,49	1,46	6,48	1,88	6,70	1,66	6,76	1,68	6,66	1,76	6,51	1,68	6,71	1,66
прокурор області	8,03	1,51	7,91	1,79	7,83	1,90	8,08	1,63	8,05	1,58	8,14	1,31	8,10	1,46	7,93	1,66	8,13	1,50
птахівник	3,26	1,71	3,33	1,71	3,36	1,82	3,19	1,78	3,40	1,72	3,37	1,84	3,25	1,72	3,10	1,64	3,53	1,72
рибалка прибережного лову	2,93	1,56	3,15	1,56	3,42	1,77	3,11	1,63	3,28	1,61	3,46	1,57	3,26	1,64	3,10	1,48	3,46	1,69

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
розфасовувач тютюну	2,34	1,51	2,41	1,45	2,54	1,63	2,36	1,70	2,60	1,55	2,58	1,49	2,50	1,52	2,45	1,45	2,66	1,62
сестра медична	4,20	1,85	4,26	1,80	4,32	1,76	4,56	1,93	4,35	1,74	4,88	1,53	4,25	1,69	4,18	1,66	4,26	1,69
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,54	1,74	4,57	1,70	4,59	1,61	4,28	1,69	4,57	1,56	4,83	1,35	4,66	1,58	4,35	1,63	4,51	1,53
кондуктор громадського транспорту	2,67	1,69	2,62	1,68	2,86	1,70	2,58	1,47	2,82	1,66	2,83	1,73	2,53	1,58	2,50	1,64	2,86	1,84
суддя	7,91	1,52	7,78	1,65	7,92	1,50	7,85	1,46	7,81	1,61	8,11	1,28	7,80	1,57	7,66	1,84	7,97	1,48
технік з радіолокації	4,04	1,87	4,27	1,84	4,23	1,72	3,87	1,43	4,11	1,61	4,41	1,83	4,20	1,65	4,21	1,80	4,22	1,63
формувальник машинного формування	3,41	1,77	3,48	1,67	3,62	1,63	3,30	1,49	3,64	1,60	3,77	1,68	3,49	1,57	3,43	1,56	3,65	1,66
хореограф	5,13	1,87	5,05	1,78	4,88	1,93	4,82	1,96	5,10	1,78	5,15	1,72	4,82	1,87	5,00	1,79	4,78	1,78
інспектор з кадрів	5,34	1,56	5,47	1,57	5,34	1,72	5,69	1,85	5,49	1,58	5,73	1,62	5,47	1,68	5,32	1,60	5,53	1,66

учнів наміри яких щодо професії відповідають одному з цих класів

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
адвокат	7,42	1,46	7,42	1,48	7,26	1,58	7,46	1,90	7,50	1,65	7,27	1,44	7,02	2,15	7,09	1,96	6,50	2,12
бармен	3,85	1,63	3,86	1,68	4,12	1,80	4,29	1,87	4,21	1,78	4,07	1,79	4,32	1,98	4,54	2,07	4,00	1,41
брошурувальник	2,57	1,25	2,67	1,40	2,63	1,46	2,74	1,69	3,07	1,65	2,80	1,01	2,66	1,41	3,07	1,55	4,00	1,41
верхолаз	3,46	1,72	3,46	1,74	3,53	1,84	3,63	2,07	3,89	1,90	4,07	1,94	3,91	2,08	3,93	2,22	5,50	2,12
геодезист	3,55	1,66	3,82	1,74	3,65	1,77	3,53	1,69	4,07	2,01	4,87	2,03	3,69	1,81	3,55	2,04	5,50	3,54
електрик дільниці	3,62	1,69	3,71	1,84	3,81	1,97	3,88	2,26	3,79	1,91	4,13	1,51	4,31	2,20	4,16	2,03	5,50	2,12
естрадний співак (артист-вокаліст)	5,93	2,09	6,41	2,12	6,23	2,47	6,40	2,25	6,55	2,12	5,47	2,00	5,22	2,59	5,98	2,68	8,00	1,41
завідувач відділу в місцевих органах державної влади	6,90	1,64	6,96	1,70	6,88	1,87	6,97	2,04	7,09	1,79	6,80	1,61	6,12	2,23	6,74	2,24	6,50	2,12
завідувач господарства	5,45	1,69	5,25	1,78	5,27	1,86	5,46	1,90	5,46	2,00	5,79	1,72	5,03	1,87	5,60	2,26	6,00	1,41
завідувач ринку	5,69	1,74	5,41	1,85	5,36	1,98	5,63	1,90	5,75	1,99	5,47	0,99	5,02	1,77	5,59	1,90	6,00	0
інженер-програміст	6,23	1,76	6,32	1,85	6,32	1,85	6,26	1,90	6,10	1,88	6,53	1,60	6,15	1,93	6,76	1,70	6,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
економіст-статистик	5,91	1,73	6,04	1,85	5,86	2,05	6,37	1,75	5,75	1,84	5,93	1,98	5,53	2,08	5,67	2,30	5,50	0,71
керуючий фотоательє	5,35	1,75	5,43	1,83	5,33	2,04	5,54	2,08	5,64	1,86	5,93	1,67	4,64	2,16	5,29	1,83	6,00	1,41
комірник	2,76	1,53	3,04	1,64	3,14	1,80	3,35	1,70	3,28	1,92	4,33	1,63	3,14	2,07	3,43	2,07	4,00	0
лаборант-мікробіолог	3,85	1,72	4,29	1,95	4,28	1,91	4,11	2,14	4,15	2,06	5,20	1,90	3,63	2,08	4,30	2,19	6,00	0
лейтенант збройних сил	5,29	2,09	5,42	2,16	5,54	2,30	5,69	2,41	5,91	2,36	6,21	1,93	5,38	2,32	6,00	2,25	5,00	0
листоноша	2,41	1,45	2,59	1,72	2,55	1,60	2,89	2,21	2,59	1,88	3,00	1,93	2,74	1,78	3,02	2,15	4,00	4,24
лікар-стоматолог	6,23	1,81	6,66	1,96	6,61	2,02	6,15	2,69	6,23	2,16	6,47	1,88	6,00	2,30	6,09	2,23	4,00	2,83
логопед	4,94	1,83	5,30	1,87	5,22	1,87	4,60	2,14	5,08	2,11	5,40	1,68	4,97	2,01	4,73	2,00	6,50	2,12
менеджер з реклами	5,69	1,79	5,71	1,85	5,65	1,89	5,14	2,61	5,60	1,77	5,53	1,96	5,12	1,79	5,67	2,17	6,00	1,41
методист з фізичної культури	4,23	1,67	4,24	1,72	4,60	2,04	3,83	1,93	4,26	2,00	6,00	1,73	4,65	2,21	4,37	1,87	4,00	2,83
астролог	4,20	1,71	4,50	1,99	4,57	2,16	4,09	2,39	4,80	2,08	5,53	1,55	4,45	2,26	4,59	1,90	4,50	3,54
мисливець промисловий	3,82	1,59	3,84	1,65	4,04	1,91	3,66	1,94	4,24	1,88	5,00	1,46	3,86	1,92	4,58	2,09	5,50	0,71
модельєр ортопедичного взуття	4,03	1,73	4,29	1,90	4,47	2,16	4,29	2,07	4,63	2,14	4,93	1,58	4,31	2,10	4,91	2,15	6,00	0
налагоджувальник деревообробного устаткування	3,51	1,60	3,48	1,64	3,79	1,99	3,89	1,75	3,82	1,96	4,13	1,68	4,12	2,33	4,67	2,09	5,50	2,12
народний депутат України	7,85	1,70	7,79	1,92	7,65	2,05	7,94	1,83	8,14	1,71	7,93	1,79	7,31	2,59	7,11	3,01	8,50	0,71
обробник щетиноволосяних матеріалів та виробів	2,96	1,64	3,11	1,65	3,42	1,82	3,40	1,82	3,51	1,89	3,13	1,81	3,53	2,01	3,76	1,78	3,50	2,12
оператор котельні	2,67	1,47	2,87	1,53	2,99	1,66	3,09	1,62	3,10	1,74	3,00	1,41	3,32	1,83	3,89	2,06	4,00	1,41
оператор лінії оброблення пиломатеріалів	2,91	1,56	3,03	1,52	3,25	1,66	2,97	1,46	3,36	1,68	3,20	1,32	3,46	2,31	3,71	1,62	3,00	0
паркувальник	2,14	1,24	2,27	1,39	2,35	1,57	2,66	1,97	2,53	1,66	2,00	0,85	2,47	1,76	3,37	2,21	3,00	1,41
пивовар	3,78	2,01	3,81	1,93	3,92	2,08	3,43	2,17	4,08	2,29	3,93	1,75	4,22	2,37	4,93	2,51	3,50	0,71
підприємець	6,76	1,61	6,50	1,76	6,47	1,69	6,34	1,98	6,35	1,70	5,80	2,04	6,22	2,13	5,76	2,16	5,00	2,83
піскоструминник	2,82	1,68	3,02	1,73	3,12	1,85	3,33	2,10	3,23	1,89	3,33	1,95	3,33	2,11	3,40	1,75	4,00	0
політолог	5,50	1,95	5,53	1,99	5,03	2,09	4,94	2,20	5,28	1,82	5,07	1,87	5,19	2,15	4,72	2,06	5,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
прибиральник територій	1,82	1,57	1,94	1,51	1,83	1,35	1,86	1,50	1,93	1,54	1,73	1,10	2,09	1,76	2,61	1,74	1,00	0
продавець непродовольчих товарів	3,26	1,60	3,23	1,48	3,20	1,71	3,06	1,83	3,43	1,72	3,13	1,30	3,55	1,95	4,07	1,95	3,50	2,12
рибовод (кваліфікований робітник)	3,80	1,80	4,04	1,85	3,97	1,99	4,29	2,08	4,05	2,10	4,73	2,05	3,95	2,20	4,74	2,34	4,50	0,71
розклеювач оголошень	1,87	1,38	1,86	1,28	1,85	1,33	1,66	1,03	1,97	1,37	1,80	1,32	2,21	1,93	2,62	1,95	2,50	2,12
слюсар з ремонту автомобілів	4,25	1,72	4,31	1,79	4,49	1,95	4,29	1,71	4,31	1,82	4,67	1,72	5,40	1,91	5,04	2,04	4,50	0,71
судовий виконавець	6,15	1,63	6,34	1,88	6,21	1,87	6,68	1,79	6,29	1,91	6,20	1,86	5,75	1,98	6,46	1,88	4,50	2,12
телеоператор	5,61	1,75	5,94	1,64	5,78	1,75	5,62	2,06	5,88	1,85	5,60	1,76	5,31	2,14	5,78	1,59	5,00	0
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів та харчоконцентратів	4,31	1,82	4,45	1,81	4,62	1,91	4,20	2,18	4,50	1,94	4,13	1,36	4,81	2,03	4,41	2,03	4,50	0,71
фахівець з біотехнології	4,70	1,78	4,91	1,88	4,72	1,94	4,74	2,28	4,85	2,05	5,53	1,46	4,68	2,13	4,67	1,86	5,50	0,71
черговий стрілочного поста на залізниці	2,92	1,71	3,16	1,80	3,25	1,95	3,00	1,77	3,29	1,84	2,86	1,61	3,29	2,03	4,02	2,24	4,00	1,41
ювелір-гравер	5,77	1,91	5,78	1,87	5,74	2,10	5,17	2,35	5,51	1,98	5,20	1,61	5,76	1,96	6,11	2,22	6,00	
адміністратор бази даних	5,33	1,79	5,25	1,82	5,13	1,90	5,11	1,62	5,05	1,91	5,67	1,35	5,35	1,90	5,22	1,86	4,50	0,71
архіваріус	4,23	1,83	4,18	1,82	4,07	1,79	3,79	1,81	4,11	1,92	4,13	1,19	3,90	1,94	4,35	1,68	4,50	0,71
вантажник	2,13	1,36	2,33	1,56	2,42	1,61	2,66	1,66	2,59	1,82	2,07	0,80	2,86	1,91	3,36	2,23	3,00	2,83
відповідальний секретар редакції	4,56	1,65	4,81	1,77	4,65	1,79	4,89	1,84	4,81	1,76	4,53	1,46	4,41	2,04	4,65	1,91	5,00	2,83
готувач абразивних порошків, паст і мастик	3,10	1,70	3,20	1,69	3,31	1,81	3,60	1,80	3,33	1,82	3,07	1,03	3,18	1,63	3,82	1,60	3,00	1,41
директор з капітального будівництва	6,15	1,84	5,99	1,86	5,88	1,97	6,14	2,29	6,04	1,76	6,27	2,02	5,69	2,28	5,62	2,41	6,00	4,24
завідувач дослідної лабораторії	5,09	1,90	5,33	1,89	5,04	2,05	5,29	2,18	5,11	1,86	4,87	2,07	4,84	2,04	5,07	2,08	5,50	2,12
інженер з гірничих робіт	4,69	1,58	4,79	1,69	4,57	1,83	4,37	1,73	4,73	1,84	4,87	1,51	4,90	1,78	5,11	1,95	5,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
інспектор з охорони праці	4,77	1,69	4,97	1,78	4,93	1,78	5,11	2,13	4,93	1,90	4,80	1,61	4,89	1,93	5,14	1,87	5,00	1,41
керуючий агентством нерухомості	6,19	1,73	6,31	1,93	6,18	2,10	6,71	2,27	6,38	1,89	5,53	1,36	6,16	2,09	6,25	2,16	7,00	2,83
кіномеханік	4,43	1,76	4,67	1,84	4,80	2,01	4,89	1,78	4,78	1,87	3,93	1,67	4,50	2,09	4,39	1,71	6,00	1,41
лаборант у науковому підрозділі	3,87	1,75	4,14	1,85	4,07	1,93	4,20	2,26	4,09	1,91	4,00	1,93	4,31	1,88	4,07	1,65	4,00	
лихвар (особа, що позичає гроші в заставу або в борг)	3,71	2,20	3,57	2,24	3,34	2,23	3,23	2,13	3,74	2,32	2,87	1,60	3,51	2,32	3,89	2,23	3,50	3,54
лікар-терапевт	5,43	1,76	5,89	1,92	5,54	1,97	4,60	1,96	5,37	2,03	5,47	1,41	5,32	2,26	5,37	2,02	6,50	2,12
маркетолог	5,36	1,74	5,31	1,76	5,13	1,84	5,29	2,19	5,07	1,71	5,00	1,89	4,78	2,04	5,04	1,79	6,00	0
менеджер з логістики	5,26	1,80	5,11	1,75	4,96	1,83	5,23	2,07	4,94	1,91	4,07	1,22	4,51	1,93	4,78	2,12	6,50	2,12
настроювач піаніно та роялів	3,29	1,71	3,35	1,66	3,18	1,79	3,32	2,16	3,35	1,94	3,20	0,94	3,42	2,07	3,80	2,17	4,00	2,83
оператор реакторного відділення	4,13	2,02	4,28	1,94	4,21	2,02	3,85	2,11	4,13	1,96	3,86	1,70	4,38	2,25	5,20	2,41	5,00	0
офіціант	3,07	1,53	3,05	1,67	3,14	1,79	3,51	2,11	3,38	1,93	3,07	1,53	3,41	1,98	3,16	1,93	5,50	2,12
пресувальник плиткового чаю	2,45	1,49	2,60	1,63	2,69	1,73	2,26	1,46	2,63	1,58	3,07	1,75	2,93	1,94	3,41	1,75	4,50	2,12
приватний детектив	5,93	1,71	6,12	1,91	6,40	1,94	5,91	2,58	6,01	1,98	6,07	1,62	6,32	2,06	6,11	2,10	6,50	0,71
продавець продовольчих товарів	3,52	1,74	3,54	1,59	3,58	1,77	3,20	1,91	3,55	1,73	3,27	1,28	3,39	1,97	3,65	1,85	3,00	1,41
ректор університету	7,18	1,82	7,24	1,77	6,83	1,94	7,20	2,23	6,72	2,04	7,00	1,36	6,24	2,19	6,15	2,30	8,50	0,71
робітник на лісогосподарських роботах	3,31	1,81	3,42	1,76	3,57	1,82	3,34	1,98	3,49	1,89	3,47	1,77	3,86	2,02	3,93	1,89	4,00	1,41
соціолог	5,08	1,81	5,18	1,77	4,92	1,74	4,23	2,17	4,76	1,97	4,67	1,35	4,61	1,74	4,31	1,89	4,50	2,12
столяр	3,45	1,46	3,46	1,57	3,67	1,70	3,03	1,74	3,61	1,77	4,00	1,89	4,19	2,18	4,43	1,89	4,00	0
тесляр	3,45	1,57	3,53	1,66	3,76	1,77	3,11	1,69	3,64	1,79	3,73	2,12	4,17	2,31	4,63	1,81	4,50	0,71
торговець нерухомістю (ріелтер)	5,43	1,86	5,39	1,89	5,49	2,00	5,11	2,21	5,31	2,07	4,60	1,84	4,91	2,05	5,31	2,17	6,00	1,41
учитель-дефектолог	4,48	1,69	4,84	1,72	4,71	1,76	4,11	1,83	4,81	1,88	4,33	1,63	4,70	1,99	5,07	2,06	5,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
фарбувальник приладів і деталей	3,01	1,75	2,95	1,57	3,04	1,78	2,74	1,48	2,93	1,62	3,13	1,51	3,25	1,85	3,48	1,93	3,50	0,71
фармацевт	5,05	1,88	5,43	1,96	5,33	2,10	5,20	2,48	5,03	2,11	5,20	1,57	4,82	2,18	5,13	1,65	5,50	0,71
агент страховий	4,97	2,06	5,20	1,97	5,25	1,89	4,83	2,38	5,14	1,91	4,60	1,50	4,86	2,10	5,18	1,97	6,50	2,12
антикорозійник	3,06	1,71	3,17	1,63	3,36	1,70	2,77	1,50	3,17	1,78	3,21	1,12	3,53	1,93	3,63	1,54	5,50	0,71
бетоняр	2,71	1,66	2,78	1,61	2,82	1,67	2,57	1,42	2,89	1,69	2,86	1,29	3,22	1,92	3,61	1,86	3,50	0,71
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	3,90	1,59	4,31	1,81	4,29	1,94	3,77	1,83	4,45	1,99	5,07	1,83	4,14	1,75	4,48	2,23	4,50	0,71
водій навантажувача	3,07	1,67	3,16	1,65	3,37	1,75	3,41	1,74	3,33	1,72	3,47	1,46	3,52	2,05	4,44	2,16	3,00	1,41
годинникар з ремонту механічних годинників	3,57	1,65	3,50	1,69	3,54	1,81	3,26	1,48	3,65	1,85	3,87	1,36	3,88	1,89	4,38	2,18	4,50	0,71
гравер шрифту	3,48	1,53	3,59	1,64	3,49	1,75	3,34	1,63	3,68	1,93	3,80	1,15	3,61	1,99	4,18	1,92	3,00	0
директор малого транспортного підприємства	5,93	1,93	5,78	1,86	5,60	1,86	5,63	1,75	5,92	1,71	5,60	1,88	5,86	1,96	5,54	1,68	7,00	0
диякон	4,01	1,96	4,24	2,12	3,95	2,05	3,74	2,08	4,07	2,14	3,86	2,11	4,68	2,27	4,67	1,81	4,50	0,71
економіст	6,00	1,79	6,41	1,78	6,17	1,97	5,77	1,94	6,19	1,82	5,80	1,82	5,75	2,25	5,68	2,08	7,00	1,41
завідувач позашкільного закладу	5,00	1,71	5,28	1,78	5,08	1,82	4,71	1,79	5,25	1,78	4,60	1,12	4,73	1,88	4,67	1,96	5,50	0,71
інженер з переробки радіоактивних відходів	4,44	1,97	4,42	2,05	4,24	2,05	4,34	2,33	4,58	2,17	4,47	1,64	4,23	2,11	4,89	1,98	3,50	3,54
ветеринар (лікар ветеринарної медицини)	4,49	1,80	4,98	1,99	5,01	2,10	4,20	1,97	4,92	2,15	4,87	1,46	4,61	2,02	4,50	2,14	7,00	1,41
інспектор державний рибоохорони	4,31	1,79	4,60	1,84	4,54	1,99	4,69	1,68	4,64	2,12	5,47	1,51	4,71	2,21	4,84	2,18	6,50	2,12
інструктор з протипожежної профілактики	4,36	1,67	4,39	1,78	4,29	1,76	4,11	1,69	4,51	1,98	4,36	1,22	4,24	2,08	4,84	2,25	6,00	0
контролер енергонагляду	3,62	1,70	3,87	1,74	3,85	1,81	3,74	1,69	4,04	1,90	4,27	1,39	4,00	2,03	4,50	1,72	4,50	0,71
ворожка	2,65	1,99	2,77	2,02	2,68	2,00	2,49	1,96	2,84	2,12	3,07	1,87	3,17	2,33	3,50	2,29	2,00	1,41
машиніст підземних установок	3,52	1,59	3,64	1,71	3,88	1,97	3,66	1,86	3,86	1,92	3,73	1,83	4,05	2,01	5,02	1,95	5,00	0
круп’є (в казино)	4,12	1,93	4,16	2,08	4,24	2,22	4,09	2,02	4,52	2,09	4,53	1,92	4,71	2,26	4,72	2,24	4,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
кухар	4,32	1,88	4,68	2,00	4,75	1,92	4,79	2,32	4,77	2,24	4,53	1,25	4,79	1,90	4,85	2,19	5,00	0
ливарник скла	3,18	1,77	3,27	1,74	3,31	1,77	3,11	1,49	3,63	2,05	2,93	1,28	3,83	2,09	4,33	2,28	2,50	0,71
лікар-хірург	6,55	2,05	6,89	1,97	6,61	2,15	6,49	2,41	6,69	2,14	6,73	1,16	6,31	2,25	6,24	2,29	7,50	2,12
лісник	3,50	1,79	3,64	1,86	3,47	1,79	3,31	1,91	3,86	2,12	4,08	1,19	4,39	2,09	4,00	2,05	3,50	0,71
майстер гірничий	3,71	1,59	3,85	1,65	3,96	1,72	3,26	1,44	3,95	1,76	4,47	1,46	3,98	2,12	3,76	1,69	5,00	0
аукціоніст	4,51	1,87	4,62	1,84	4,50	1,94	4,37	2,20	4,82	1,88	4,13	1,68	4,14	2,04	4,61	1,87	6,50	0,71
менеджер із збуту	4,57	1,81	4,60	1,69	4,47	1,71	4,86	2,02	4,79	1,80	4,93	1,62	4,33	1,90	4,70	1,99	4,50	0,71
садівник	3,20	1,59	3,38	1,67	3,42	1,85	3,54	1,74	3,58	1,81	4,13	1,92	3,41	1,55	4,20	2,17	4,50	0,71
гідрометеоспостерігач	4,24	1,87	4,30	1,81	4,22	1,85	4,09	1,99	4,53	2,07	4,67	1,35	4,51	2,02	4,72	2,10	6,00	1,41
модельєр	5,37	1,90	5,87	2,07	5,73	2,29	5,49	2,20	6,01	2,15	5,20	1,57	5,09	2,44	5,07	2,37	7,50	2,12
налагоджувальник устаткування (на виробництві харчової продукції)	4,00	1,64	4,07	1,75	4,04	1,71	4,26	1,80	4,43	1,87	4,40	1,35	4,22	2,19	4,46	1,91	5,50	0,71
начальник інформаційно-обчислювального центру	5,42	1,86	5,48	1,89	5,25	2,03	5,51	2,15	5,51	1,98	5,93	1,39	5,05	2,00	5,52	1,91	5,50	0,71
оббивальник меблів	2,87	1,41	2,84	1,40	3,00	1,53	2,89	1,21	3,14	1,61	3,33	1,91	3,24	1,72	3,48	1,93	4,50	2,12
покоївка	2,56	1,20	2,69	1,47	2,72	1,46	2,91	1,46	2,93	1,68	2,87	1,06	2,98	1,98	3,09	1,59	2,50	0,71
представник з реклами	4,30	1,72	4,31	1,81	4,21	1,86	4,51	2,23	4,41	1,96	4,20	1,15	4,16	1,65	4,20	1,94	5,50	2,12
різальник буряків на виробництві цукру	2,43	1,50	2,47	1,55	2,58	1,55	2,35	1,41	2,75	1,90	2,53	1,13	2,74	1,70	2,98	1,69	2,00	0
сортувальник коксу	2,84	1,96	2,82	1,87	3,09	2,09	2,71	1,82	3,22	2,09	2,60	1,59	3,48	2,43	3,84	2,17	3,00	1,41
інженер-конструктор	4,83	1,81	4,93	1,89	4,82	1,90	5,09	1,94	4,93	1,89	5,00	1,56	4,88	1,82	5,23	1,84	5,50	0,71
модель	5,24	2,08	5,71	2,21	5,68	2,37	5,20	2,41	5,93	2,29	5,67	2,38	5,12	2,47	4,87	2,25	7,00	1,41
спеціаліст державної служби (державний службовець)	5,75	1,95	5,88	1,96	5,56	2,08	6,09	1,70	5,89	1,93	5,87	2,00	5,53	1,86	5,87	1,77	7,50	0,71
пресувальник плит з очерету	2,64	1,52	2,66	1,63	2,99	1,82	2,66	1,61	3,01	1,86	2,27	0,96	2,88	1,78	3,76	1,89	2,00	0
тваринник	2,94	1,52	3,26	1,70	3,44	1,74	3,06	1,89	3,35	1,91	3,67	1,29	3,34	2,14	3,87	2,08	3,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
технік-дозиметрист	3,33	1,64	3,54	1,66	3,59	1,77	3,31	1,75	3,76	1,86	3,53	1,13	3,90	2,04	4,16	1,69	5,00	1,41
фельдшер ветеринарної медицини	3,95	1,69	4,40	1,84	4,43	1,96	3,80	1,71	4,32	1,90	4,33	1,72	4,31	2,07	4,02	1,94	4,50	0,71
черговий по вокзалу	2,82	1,60	2,78	1,60	2,86	1,74	2,49	1,77	2,97	1,73	2,93	1,58	3,02	1,93	3,27	1,83	3,00	1,41
дояр	1,91	1,37	2,12	1,48	2,29	1,62	2,11	1,83	2,24	1,62	2,73	1,71	2,36	1,76	2,91	2,23	1,00	0
швачка	2,67	1,65	2,94	1,71	3,08	1,88	3,29	2,18	3,30	2,05	3,20	1,52	3,17	1,90	3,61	2,12	3,00	1,41
агент з постачання	4,06	1,66	4,09	1,66	4,10	1,71	4,44	2,08	4,28	1,71	4,07	1,16	3,98	1,79	4,11	1,98	5,50	0,71
аналітик консолідованої інформації	4,57	1,83	4,66	1,80	4,37	1,86	4,14	1,94	4,42	1,82	5,07	1,28	4,25	1,96	4,37	1,82	4,50	0,71
біржовий маклер	4,94	1,96	4,92	1,78	4,68	1,86	4,57	2,24	4,74	1,85	5,47	1,68	4,41	1,98	4,78	1,89	5,00	1,41
бригадир на швацькому виробництві	3,66	1,60	3,76	1,59	3,95	1,89	3,54	1,75	4,05	1,91	3,79	0,97	3,64	1,91	4,39	2,01	4,50	0,71
контролер-касир	3,01	1,56	3,12	1,54	3,26	1,73	2,94	1,56	3,57	1,85	3,47	1,19	3,53	1,85	3,93	1,89	5,00	1,41
варник сиропів, соків та екстрактів	2,93	1,72	3,08	1,73	3,27	1,79	2,62	1,61	3,38	1,99	3,07	1,28	3,34	1,85	4,11	1,97	4,00	1,41
вчитель початкової школи	4,09	1,84	4,57	1,83	4,49	2,10	3,69	1,60	4,28	2,00	5,47	1,88	4,60	2,07	4,70	1,88	4,00	2,83
електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	3,64	1,77	3,73	1,69	3,81	1,70	3,51	1,84	3,98	1,88	4,00	1,51	4,05	2,01	4,50	1,67	4,50	0,71
завідувач хірургічного відділення	6,38	2,04	6,61	1,96	6,33	2,04	5,83	2,60	6,27	2,08	6,87	1,19	5,81	2,38	5,91	2,02	8,50	0,71
інженер-механік	4,97	1,88	5,04	1,85	5,06	1,95	4,63	2,07	4,95	1,97	5,80	1,01	5,17	1,97	5,11	1,89	6,00	1,41
машиніст автоматичної лінії обробки банкнот	4,21	1,89	4,24	1,91	4,37	2,02	4,42	1,98	4,34	1,91	4,47	1,77	4,32	1,97	5,13	2,23	5,00	1,41
інспектор з ліцензування	4,66	1,84	4,92	1,84	4,85	1,92	4,66	2,11	4,93	1,81	4,93	1,22	5,12	1,89	5,00	2,20	6,00	1,41
касир (в банку)	4,18	2,00	4,28	1,92	4,57	2,08	4,80	2,25	4,60	2,05	4,43	2,14	4,72	2,10	4,63	1,89	5,50	2,12
колорист на поліграфічному виробництві	3,45	1,73	3,59	1,67	3,80	1,78	3,50	1,66	3,84	1,93	3,60	1,45	3,75	1,68	4,04	1,56	5,00	0
комендант будинку	3,38	1,70	3,32	1,72	3,43	1,66	2,77	1,54	3,80	2,03	4,13	1,64	3,95	1,85	3,89	2,06	4,50	0,71
лісоруб	2,48	1,40	2,75	1,59	2,79	1,67	2,40	1,48	3,09	1,84	3,29	2,23	3,46	2,05	3,89	2,14	3,00	1,41

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
фізик	4,25	1,79	4,67	1,98	4,35	1,97	4,06	2,09	4,23	2,11	5,53	2,39	4,95	2,23	4,65	2,19	4,50	0,71
майстер з добування нафти, газу та конденсату	5,18	1,87	5,09	2,10	5,13	2,12	5,23	2,51	5,28	2,26	5,27	1,91	4,97	1,91	5,59	2,09	7,00	1,41
машиніст ескалатора	3,16	1,52	3,23	1,61	3,46	1,74	2,68	1,61	3,44	1,80	4,36	2,06	3,15	1,88	4,61	1,99	4,00	1,41
математик	4,60	1,86	4,95	2,04	4,80	2,05	4,51	2,48	4,53	2,13	5,60	2,16	4,75	2,06	4,76	1,91	5,00	1,41
менеджер із зв'язків з громадськістю	5,00	1,75	4,91	1,73	4,66	1,64	5,18	2,11	4,69	1,68	4,87	1,51	4,27	1,97	4,78	1,56	5,50	0,71
монтер кабельного виробництва	3,35	1,60	3,60	1,65	3,63	1,71	3,54	2,05	3,83	1,85	3,80	1,42	3,95	2,05	4,61	1,93	5,50	2,12
муляр (рос. каменщик)	2,89	1,65	3,01	1,65	3,18	1,78	2,97	1,81	3,31	1,87	3,00	1,65	3,71	2,19	3,91	2,01	2,50	0,71
начальник відділу матеріально-технічного постачання	4,88	1,87	4,83	1,84	4,56	1,91	4,82	2,54	4,83	2,05	5,20	1,21	4,93	1,69	4,85	1,63	5,50	0,71
архітектор	5,78	1,93	6,25	1,90	6,18	1,93	5,80	2,37	6,25	1,97	6,33	1,72	5,98	2,01	6,24	1,77	7,50	0,71
озеленювач (робітник зеленого будівництва)	3,38	1,57	3,44	1,69	3,60	1,86	3,20	1,57	3,73	1,97	3,67	1,59	3,46	2,04	3,78	2,11	3,50	2,12
оператор заправних станцій (на установках з очищення нафти та природного газу)	3,50	1,81	3,40	1,79	3,47	1,84	3,77	2,03	3,84	1,95	3,80	1,90	3,69	1,91	3,93	1,79	3,50	0,71
перукар-модельєр	4,40	1,62	4,86	1,91	4,72	2,07	4,43	1,91	5,08	2,06	4,86	1,92	4,22	1,78	4,57	1,94	6,00	2,83
помічник-консультант народного депутата України	6,45	1,92	6,68	1,91	6,48	1,96	6,91	1,85	6,71	1,96	6,60	1,64	5,78	2,02	6,00	2,42	8,00	1,41
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	4,80	1,94	5,02	2,00	5,11	2,11	4,63	2,16	5,27	2,21	5,67	1,95	4,93	2,06	5,93	1,97	5,50	0,71
ресторатор	5,30	1,93	5,10	1,90	5,06	1,96	5,62	2,45	5,38	1,95	5,60	1,06	4,78	2,08	4,65	1,82	7,00	1,41
машиніст електропоїзда	3,61	1,70	3,63	1,71	3,83	1,88	3,74	1,90	3,96	1,96	4,67	1,59	3,92	1,92	5,47	2,04	6,50	2,12
складальник паперових	2,83	1,62	2,84	1,60	3,07	1,76	2,91	1,70	3,19	1,77	3,67	1,29	3,24	1,97	3,74	1,69	4,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
виробів																		
слюсар-інструментальник	3,44	1,61	3,39	1,57	3,51	1,79	3,11	1,53	3,60	1,78	4,00	1,51	3,95	1,93	4,35	1,78	5,50	2,12
закупник	3,74	1,70	3,67	1,67	3,72	1,82	3,97	1,80	3,96	1,80	4,13	1,55	4,11	2,15	4,31	2,00	5,50	0,71
спортсмен-професіонал	6,31	1,98	6,31	2,06	6,33	2,20	5,89	2,55	6,18	2,18	6,13	1,96	6,02	2,54	5,65	2,25	7,50	0,71
сторож	2,25	1,75	2,30	1,64	2,39	1,68	2,29	1,75	2,44	1,82	3,00	1,85	3,31	2,18	3,50	2,14	2,00	1,41
технік аеродромної служби	4,18	1,94	4,10	1,86	4,20	2,04	4,09	1,82	4,32	2,08	4,60	1,76	4,43	1,90	5,04	2,04	6,50	0,71
ткач	2,82	1,55	3,04	1,59	3,11	1,63	2,97	1,65	3,18	1,73	3,27	1,10	3,84	1,95	3,57	1,68	3,00	0
трубопрокатник	2,89	1,51	3,08	1,62	3,14	1,73	2,86	1,50	3,26	1,82	3,07	1,38	3,42	1,79	3,85	1,80	4,00	0
полірувальник (механічне оброблення металу)	3,03	1,59	3,09	1,61	3,12	1,61	2,89	1,37	3,20	1,69	3,07	1,33	3,71	2,03	3,91	1,90	5,00	1,41
туризмознавець	4,97	1,89	5,10	1,86	5,05	2,00	5,41	2,35	5,40	2,06	5,00	1,24	4,68	2,05	4,85	1,87	6,50	2,12
укладальник-пакувальник	2,68	1,66	2,83	1,71	3,02	1,77	3,29	1,72	3,01	1,85	2,73	1,58	3,22	1,82	3,67	1,66	5,50	2,12
фахівець з інформаційних технологій	5,10	1,77	5,04	1,96	4,77	2,02	4,71	2,28	4,82	2,08	5,27	2,12	5,00	2,00	4,76	1,46	6,00	1,41
художник	4,96	1,87	5,35	2,09	5,43	2,05	5,17	2,06	5,29	2,05	4,93	2,02	5,05	2,13	5,28	2,19	6,00	0
аналітик з питань фінансово-економічної безпеки	5,65	1,97	5,73	1,97	5,40	2,01	5,20	2,19	5,60	2,05	5,53	1,92	5,19	2,18	5,33	1,97	5,50	0,71
апаратник приготування медичних мас та мазей	3,56	1,78	3,98	1,92	4,04	1,92	3,85	1,81	3,97	2,02	3,87	1,73	4,22	1,97	4,52	2,13	5,00	0
оператор складально-пакувальних машин	3,29	1,72	3,34	1,68	3,48	1,72	3,54	1,84	3,67	1,95	3,33	1,23	4,12	1,91	4,20	1,60	4,50	0,71
артист цирку	4,15	1,78	4,44	1,91	4,32	2,05	4,09	2,12	4,65	2,09	4,00	1,52	4,19	2,06	4,67	2,07	6,00	1,41
бібліотекар	3,17	1,51	3,43	1,68	3,24	1,86	3,20	1,97	3,50	1,85	3,93	1,49	3,60	1,93	3,87	2,10	3,50	0,71
вишивальник на шкірі та хутрі	3,43	1,65	3,64	1,69	3,56	1,75	3,74	1,77	3,80	1,87	3,47	1,25	3,88	1,81	4,13	1,78	4,50	2,12
візажист-стиліст	4,56	1,85	5,00	2,01	5,06	2,15	5,31	2,15	5,27	1,95	4,80	1,82	4,61	2,10	4,59	2,18	5,50	3,54
пожежний-рятувальник	4,77	2,03	5,18	2,06	5,29	2,20	5,20	2,34	5,37	2,12	5,47	1,73	5,16	2,07	5,60	2,23	6,00	1,41
військовослужбовець	5,36	1,98	5,59	2,05	5,51	2,19	5,66	2,13	5,82	2,17	5,47	1,85	5,71	2,05	5,71	2,33	6,00	1,41

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,54	1,82	4,90	1,94	4,57	1,99	4,31	1,84	4,63	1,98	5,07	1,28	4,83	2,11	5,36	2,11	4,50	0,71
геолог	4,21	1,76	4,54	1,88	4,27	1,89	4,06	1,65	4,62	2,05	5,07	1,62	4,49	2,02	4,77	1,90	6,50	0,71
голова профспілки	5,04	1,95	5,01	1,94	4,79	1,93	4,79	1,77	4,96	1,91	4,73	1,62	4,76	1,90	4,60	1,75	6,00	0
дегустатор соків	3,44	1,92	3,50	1,91	3,62	2,01	3,43	2,10	3,78	2,19	3,80	2,04	3,77	1,97	4,07	1,96	4,50	0,71
дезактиваторник (хімічне виробництво)	3,35	1,96	3,62	1,86	3,73	1,93	3,51	1,72	3,83	2,00	3,79	1,48	3,66	1,77	4,43	1,64	6,00	1,41
дизайнер	5,43	1,90	5,86	2,03	5,94	2,26	5,51	2,16	5,90	2,16	5,80	1,90	5,16	2,17	4,98	2,26	9,00	
диспетчер центру керування повітряним рухом	5,07	2,03	5,06	2,02	5,04	2,22	5,03	1,90	5,22	2,15	5,27	1,91	5,09	2,16	5,29	2,28	7,50	0,71
екскурсовод	4,37	1,83	4,54	1,85	4,63	1,99	4,71	2,38	4,99	1,91	4,93	1,58	4,68	2,12	4,85	2,19	6,00	1,41
електромонтер станційного устаткування телефонного зв'язку	3,25	1,50	3,26	1,51	3,31	1,69	3,31	1,76	3,42	1,64	3,53	1,46	3,56	1,85	3,85	1,99	3,50	0,71
завантажувач термічних печей	2,85	1,41	2,91	1,46	2,96	1,49	3,03	1,67	3,10	1,65	3,27	1,22	3,42	1,66	3,76	1,51	3,00	0
зубний технік	4,48	1,82	4,76	1,97	4,60	2,08	5,06	2,10	4,72	2,04	4,73	0,88	4,63	2,23	4,98	2,23	6,00	2,83
інженер-електронік	4,67	1,71	4,67	1,83	4,54	1,94	4,46	1,87	4,69	2,05	5,13	1,68	4,97	2,14	5,04	1,66	5,00	0
інспектор з виплати пенсій	3,98	1,52	4,11	1,78	3,96	1,65	4,49	1,98	4,05	1,78	4,87	1,64	4,60	1,87	4,72	2,13	4,50	0,71
агент торговельний	4,40	1,76	4,34	1,79	4,11	1,75	4,46	2,19	4,38	1,87	4,20	1,57	4,20	1,72	4,17	1,94	5,50	2,12
каменотес на будівельних роботах	3,00	1,61	3,10	1,65	3,20	1,71	3,00	1,53	3,23	1,73	3,13	1,73	3,92	2,06	3,70	2,01	4,50	0,71
коваль-штампувальник	3,06	1,71	3,14	1,61	3,13	1,62	3,17	1,84	3,45	1,90	3,60	1,59	3,72	1,90	3,67	1,48	4,00	0
випробувач-механік авіаційних двигунів	4,34	1,86	4,32	1,91	4,22	1,98	4,43	2,03	4,58	1,82	4,73	1,58	5,19	1,88	4,89	1,99	4,50	0,71
кур'єр	3,07	1,88	2,99	1,80	3,03	1,85	2,97	2,15	3,36	2,04	3,47	1,55	3,54	2,12	3,41	2,07	4,00	4,24
майстер виробничого навчання	3,83	1,60	3,88	1,63	3,88	1,68	3,23	1,31	3,98	1,71	5,00	1,11	4,34	1,85	4,22	1,58	4,50	2,12
модистка головних уборів	3,67	1,62	3,76	1,78	3,65	1,82	3,66	2,13	3,89	1,88	3,60	1,45	3,91	1,87	3,48	1,49	4,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
начальник відділу з реклами	5,32	1,89	5,37	1,91	5,15	1,99	5,46	2,39	5,31	1,90	5,71	1,68	5,53	1,98	4,91	1,99	5,00	0
монтажник (найпростіші професії в промисловості)	2,69	1,49	2,90	1,70	3,04	1,86	2,97	1,90	3,28	1,92	3,07	1,33	3,80	2,14	3,96	1,91	3,00	1,41
пекар комплексно-механізованої лінії	3,28	1,56	3,47	1,67	3,56	1,67	3,63	2,07	3,72	1,78	3,67	1,35	4,05	1,92	3,98	1,79	4,00	1,41
продюсер	6,41	2,12	6,63	2,02	6,48	2,23	6,46	2,09	6,60	2,02	5,87	2,07	6,16	2,21	5,76	2,37	8,50	0,71
маляр	3,04	1,81	3,06	1,77	3,15	1,83	3,23	1,77	3,40	2,09	3,33	1,91	3,81	2,26	3,63	2,09	5,50	3,54
прядильник	2,67	1,52	2,81	1,61	2,91	1,63	3,23	1,70	3,05	1,71	3,20	1,82	3,76	2,02	3,20	1,76	3,50	0,71
робітник фермерського господарства	3,03	1,83	3,06	1,77	3,21	1,86	3,14	1,75	3,31	2,00	3,00	2,39	3,80	1,90	3,49	1,88	2,00	0
космонавт-дослідник	5,85	2,23	5,82	2,35	5,72	2,47	5,66	2,78	5,68	2,58	6,33	2,26	5,53	2,34	5,93	2,47	9,00	0
складальник виробів з деревини	3,24	1,66	3,31	1,72	3,40	1,80	3,31	1,91	3,59	1,92	3,57	1,91	4,15	2,41	4,30	2,26	3,50	0,71
статистик	4,32	1,72	4,34	1,78	4,15	1,79	3,74	1,74	4,29	1,89	4,33	1,45	4,17	1,69	4,48	1,91	5,50	0,71
токсиколог	3,85	1,46	4,16	1,75	4,09	1,89	3,97	2,08	4,14	1,93	4,73	1,58	4,32	1,82	4,35	1,88	4,50	0,71
касир торговельного залу	3,13	1,58	3,20	1,66	3,28	1,74	3,14	1,82	3,70	1,90	3,40	1,30	3,53	1,94	3,56	1,70	3,00	0
фахівець із санітарно-курортної справи	4,37	1,77	4,38	1,79	4,23	1,85	4,77	2,25	4,56	1,96	5,08	1,26	4,47	1,99	4,80	2,00	6,00	2,83
підсобний робітник	2,39	1,64	2,43	1,62	2,55	1,67	2,69	1,60	2,92	2,06	3,29	2,16	3,10	2,16	2,71	1,65	1,50	0,71
асистент вчителя-реабілітолога	3,42	1,56	3,68	1,69	3,60	1,70	3,17	1,71	3,93	1,86	4,79	1,63	4,14	1,93	3,87	1,75	4,00	0
біолог	4,24	1,67	4,64	1,94	4,60	2,06	4,03	2,02	4,60	2,03	5,60	2,16	4,76	2,25	4,43	2,17	5,50	0,71
бульдозерист	2,78	1,67	2,92	1,66	3,04	1,72	3,20	2,10	3,08	1,81	3,40	1,45	3,73	2,07	3,96	1,81	4,00	1,41
мельник	2,83	1,68	2,90	1,63	2,87	1,59	2,60	1,54	3,26	2,02	3,50	1,45	3,63	1,92	3,59	2,01	4,00	0
викладач вищого навчального закладу	5,72	1,91	6,01	1,98	5,86	2,00	5,74	2,51	5,62	2,01	6,27	1,62	5,53	2,27	5,46	2,12	4,50	3,54
водолаз	4,05	2,01	4,04	1,90	4,33	2,07	4,43	2,16	4,56	2,12	4,80	2,04	4,53	2,02	4,59	2,15	4,50	0,71
державний податковий інспектор	5,98	1,88	5,84	1,99	5,62	2,12	6,29	1,86	5,95	1,97	6,27	1,62	5,59	1,94	5,35	2,33	6,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
продавець на ринку	2,99	1,73	2,92	1,65	3,18	1,85	2,51	1,50	3,17	1,96	3,27	1,83	3,68	2,02	3,70	2,09	2,00	0
дренажник	2,80	1,54	2,94	1,59	3,13	1,68	2,80	1,49	2,99	1,75	3,13	1,19	3,54	1,82	3,60	1,85	3,50	0,71
експерт з комплектування музейного та виставочного фондів	3,91	1,55	4,05	1,77	4,12	1,93	3,86	1,85	4,06	1,88	4,67	1,54	4,27	1,94	4,04	1,73	5,50	2,12
комерсант	4,62	1,84	4,42	1,94	4,28	1,96	4,35	2,12	4,27	2,00	5,00	1,60	4,41	1,98	4,22	1,92	3,50	0,71
журналіст	5,98	1,71	6,18	1,92	6,07	2,06	5,26	2,29	5,95	2,07	6,00	1,77	5,26	2,05	5,58	1,92	7,50	2,12
варник асфальтової маси	2,64	1,73	2,66	1,69	2,93	1,80	2,76	1,86	2,96	1,99	2,73	1,44	3,63	2,08	3,67	2,04	2,00	0
завідувач ательє	4,72	1,77	4,77	1,95	4,69	2,00	4,86	2,20	5,07	1,98	5,53	1,19	4,81	1,99	4,89	1,88	6,50	3,54
інженер-енергетик	4,91	1,90	4,86	2,00	4,92	2,10	5,11	2,01	4,75	2,06	5,47	1,81	5,31	2,04	5,28	2,15	6,00	0
косметолог	4,25	1,82	4,77	2,01	4,67	2,20	4,71	2,15	4,92	2,13	4,47	1,30	3,81	2,17	3,87	2,41	5,50	3,54
технік-землевпрорядник	3,47	1,69	3,64	1,61	3,70	1,75	3,43	1,56	3,96	1,73	4,33	1,35	3,69	1,67	3,78	1,69	6,00	1,41
лідер політичної партії	6,66	2,04	6,67	2,15	6,25	2,38	6,43	2,05	6,49	2,24	5,93	2,20	5,88	2,44	5,98	2,81	8,50	0,71
майстер виробничої дільниці	4,14	1,57	4,17	1,63	4,24	1,75	3,83	1,42	4,32	1,75	4,67	1,84	4,19	1,88	4,22	2,21	6,00	1,41
менеджер із надання кредитів	4,99	1,81	5,03	1,73	4,90	1,90	5,74	1,96	5,10	1,81	5,20	1,70	4,59	1,62	4,91	2,14	6,00	0
миротворець	4,86	2,10	4,78	2,22	4,79	2,08	4,40	2,10	4,67	2,24	5,00	1,36	4,85	2,18	4,61	2,32	4,00	1,41
монтувальник шин на виробництві	3,13	1,65	3,11	1,67	3,30	1,77	3,17	1,84	3,44	1,86	3,60	1,96	3,91	1,89	4,00	1,73	4,50	0,71
начальник відділу маркетингу	5,57	1,80	5,31	1,83	5,17	1,80	5,41	2,49	5,42	1,77	5,60	1,55	4,88	1,78	5,18	1,74	5,50	2,12
оператор поста керування станом гарячого прокату труб	3,31	1,69	3,41	1,75	3,45	1,79	3,71	1,84	3,72	1,94	3,80	1,32	3,58	1,83	4,26	1,90	5,00	0
оптометрист	3,50	1,65	3,47	1,59	3,56	1,63	3,37	1,57	3,60	1,72	3,93	1,62	3,78	1,71	3,61	1,41	3,50	0,71
фінансовий директор	6,79	1,87	6,65	1,88	6,48	2,03	6,26	2,56	6,75	1,78	6,73	2,09	5,81	1,88	6,07	2,17	5,00	2,83
масажист	4,19	1,80	4,63	1,93	4,70	2,08	4,66	2,31	4,83	2,07	4,40	1,64	4,61	2,06	4,76	2,13	5,50	0,71
пілот (льотчик)	5,86	2,10	5,80	2,08	5,72	2,26	6,00	2,26	5,83	2,17	6,53	1,88	5,46	2,18	6,16	2,34	8,00	0
декан	6,27	2,04	6,55	2,02	6,23	2,23	7,12	1,85	6,09	2,21	6,50	1,56	5,47	2,22	5,72	2,40	6,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
приймальник-здавальник харчової продукції (заготівля плодів, овочів тощо)	3,68	1,85	3,64	1,79	3,69	1,74	3,51	1,70	3,97	1,92	3,93	1,98	3,86	1,80	4,17	1,83	4,00	1,41
професіонал-організатор торгівлі на ринку цінних паперів	5,18	1,86	4,87	1,96	4,70	2,06	4,94	2,30	4,88	1,88	5,27	1,87	4,27	1,83	4,65	1,90	6,00	1,41
радіомеханік з обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури	3,82	1,63	3,85	1,63	3,89	1,75	3,60	1,50	3,95	1,80	4,40	1,76	4,50	1,98	4,35	2,00	6,50	0,71
різьбяр по дереву	3,50	1,60	3,42	1,57	3,37	1,69	3,69	1,64	3,74	1,89	4,00	1,25	3,71	1,87	4,17	1,89	4,50	0,71
акушерка	3,70	1,88	4,29	2,03	4,08	2,02	4,20	2,14	4,20	2,08	4,57	1,28	4,29	2,10	3,70	1,94	4,00	4,24
склопротиральник (мийник вікон)	2,17	1,51	2,26	1,61	2,37	1,71	2,06	1,52	2,38	1,75	2,93	2,16	2,98	2,21	2,98	2,06	2,00	1,41
скляр	2,68	1,40	2,80	1,46	3,02	1,78	2,71	1,51	2,98	1,77	3,27	1,39	3,46	2,28	3,67	1,81	8,00	0
співак (музикант) у нічному клубі	5,10	1,86	5,21	2,03	5,36	2,12	5,00	2,06	5,44	2,09	4,60	1,40	5,14	2,09	5,52	2,32	7,00	1,41
кінооператор	5,49	1,84	5,64	1,90	5,63	2,01	5,23	2,10	5,61	2,04	5,87	1,55	5,18	2,09	5,55	2,34	5,00	0
тарифікатор	3,93	1,64	3,98	1,70	3,96	1,76	3,65	1,72	4,15	1,89	4,43	1,45	4,03	2,01	4,50	2,00	7,00	
оператор сірникових автоматів	3,03	1,88	3,01	1,70	3,29	1,77	2,50	1,35	3,40	1,97	3,64	1,86	3,58	2,06	3,69	1,72	5,00	0
технік-топограф	3,64	1,57	3,68	1,62	3,85	1,76	3,49	1,58	4,08	1,97	4,40	2,03	4,10	1,81	4,33	1,99	5,50	2,12
лакувальник шкір	3,14	1,73	3,21	1,72	3,40	1,87	3,20	1,81	3,35	1,90	4,00	1,77	3,64	1,82	4,00	1,75	5,00	1,41
торговельний брокер (маклер)	4,85	1,85	4,47	1,84	4,45	1,89	3,97	1,93	4,47	1,95	4,87	1,73	4,46	1,87	4,48	1,87	6,00	1,41
фарбувальник хутра	2,87	1,51	3,03	1,62	3,10	1,78	3,35	1,77	3,27	1,78	3,07	1,27	3,72	1,82	3,93	1,90	4,50	2,12
фахівець із готельної справи	5,14	1,91	4,93	1,85	4,85	1,85	5,03	2,31	5,01	1,90	5,20	1,32	4,50	1,79	4,67	1,87	6,00	1,41
фермер	3,74	1,87	3,79	1,99	3,88	2,12	3,43	1,97	4,05	2,19	5,60	2,50	4,43	2,10	4,22	1,88	4,50	2,12
матрос	3,82	1,85	3,84	1,96	3,88	1,95	3,54	1,80	4,09	2,12	4,13	1,88	3,93	1,86	4,95	2,26	5,50	3,54
хімік	4,17	1,83	4,57	2,06	4,60	2,08	3,89	1,83	4,30	2,14	5,53	2,29	4,31	2,24	4,72	1,83	5,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
апаратник-лаковар	3,06	1,72	3,12	1,75	3,26	1,69	3,09	1,63	3,29	1,91	3,13	0,99	3,44	1,77	4,07	1,83	5,00	1,41
машиніст прибиральних машин	2,70	1,65	2,85	1,64	2,93	1,68	3,06	1,98	3,05	1,81	2,85	1,63	3,61	2,15	3,61	1,73	2,00	1,41
бортпровідник (стюардеса)	4,53	1,96	4,79	1,98	4,81	2,10	4,54	2,06	4,89	2,12	5,20	1,42	4,43	2,18	5,00	2,23	5,50	0,71
сортувальник тютюну	2,70	1,74	2,84	1,76	2,91	1,85	2,86	2,12	3,13	2,01	3,07	1,58	3,33	2,06	4,11	2,28	3,00	2,83
виконавець доручень бюро побутових послуг	3,41	1,65	3,47	1,69	3,67	1,80	3,74	1,54	3,71	1,82	3,73	1,91	3,76	1,98	4,09	1,81	5,00	1,41
гірник (шахтар)	4,03	1,88	4,26	2,07	4,46	2,24	4,20	2,19	4,37	2,28	4,47	1,73	4,61	2,38	5,33	2,30	5,50	0,71
головний бухгалтер	6,00	1,91	6,02	2,00	5,75	2,10	6,17	1,96	5,90	2,26	6,33	1,84	5,34	2,32	5,41	2,56	6,50	2,12
оператор пральні самообслуговування	3,07	1,68	3,15	1,69	3,36	1,83	3,43	1,84	3,60	1,93	3,47	1,96	3,58	1,89	3,80	2,18	3,50	0,71
директор малого промислового підприємства	5,85	1,89	5,73	1,89	5,42	2,02	5,43	1,94	5,84	1,97	5,71	1,98	5,64	1,86	5,00	2,17	7,00	1,41
сортувальник матеріалів та виробів з деревини	3,08	1,57	3,21	1,65	3,29	1,73	3,26	1,74	3,56	1,80	3,60	1,72	3,77	2,07	4,00	1,79	4,00	1,41
диск-жокей	4,29	1,69	4,41	1,95	4,28	1,96	3,91	1,88	4,47	1,86	4,53	2,20	4,19	1,92	4,23	2,00	5,00	1,41
еколог	4,45	1,70	4,70	1,89	4,75	1,94	4,34	2,04	4,85	2,06	5,27	1,67	4,46	2,06	4,42	1,53	6,00	1,41
завідувач ломбарду	4,62	1,89	4,62	1,93	4,41	1,97	4,03	1,85	4,88	1,98	4,93	1,77	4,31	1,95	4,85	1,83	7,00	2,83
ізолювальник з термоізоляції (на будівництві)	3,31	1,55	3,41	1,66	3,52	1,57	3,26	1,63	3,67	1,83	4,07	2,02	4,12	2,03	4,22	1,81	5,50	2,12
інженер-будівельник	4,63	1,68	4,56	1,78	4,46	1,83	4,47	1,91	4,69	1,83	4,93	1,75	4,82	1,97	4,84	1,89	6,00	1,41
інструктор із санітарної освіти	4,03	1,63	4,18	1,70	4,14	1,81	3,89	1,66	4,45	1,93	4,47	1,85	4,40	1,96	4,72	1,81	6,00	0
калібрувальник слюди (в кар'єрі)	3,06	1,75	3,20	1,78	3,47	1,83	3,11	1,71	3,72	2,02	3,40	1,99	3,73	1,97	4,59	2,03	6,00	1,41
консьєрж	2,81	1,66	2,82	1,64	3,00	1,56	2,69	1,71	3,10	1,90	3,20	1,57	3,36	1,97	3,65	1,72	3,00	1,41
розпорядник похорону	2,85	1,64	3,01	1,76	2,94	1,72	3,14	2,00	3,17	2,05	3,00	1,93	3,43	2,21	4,00	1,99	2,00	0
контролер квитків	2,40	1,61	2,51	1,69	2,68	1,74	2,29	1,69	2,78	1,89	3,13	1,81	3,18	1,96	3,46	2,17	2,50	0,71
кравець	3,05	1,57	3,26	1,55	3,26	1,58	3,71	1,90	3,41	1,66	4,00	1,56	3,73	1,84	3,76	2,00	4,50	0,71
паспортистка	3,54	1,74	3,80	1,76	3,72	1,67	3,83	1,92	3,91	1,83	4,13	1,60	4,29	1,82	4,48	1,97	5,00	

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
культорганізатор дитячих позашкільних закладів	3,80	1,59	4,02	1,72	3,92	1,82	4,09	1,87	4,27	1,77	4,80	1,37	4,34	1,96	4,37	1,76	4,00	0
лікар-дієтолог	4,87	1,84	5,13	1,87	4,92	2,01	4,83	2,04	4,99	1,83	5,47	1,92	4,91	1,75	4,67	1,97	6,50	2,12
технік-проектувальник на будівництві	4,29	1,82	4,34	1,73	4,35	1,81	4,37	2,04	4,31	1,84	4,60	1,68	4,74	1,82	4,75	1,79	6,50	2,12
лоцман	4,07	1,76	3,99	1,82	4,04	1,97	4,11	2,04	4,13	1,99	5,07	1,87	4,37	2,09	4,72	2,01	6,50	0,71
машиніст автоматичної лінії для виготовлення книг	3,51	1,63	3,39	1,51	3,48	1,66	3,57	1,75	3,59	1,64	3,87	1,41	4,25	1,99	4,09	1,80	4,50	2,12
менеджер із фінансового лізингу	5,23	1,93	4,97	1,91	4,96	2,05	5,09	2,09	5,02	2,03	5,47	2,03	4,78	1,72	4,74	1,82	5,50	0,71
мер міста (міський голова)	7,49	2,04	7,33	2,04	7,04	2,26	6,86	2,38	7,18	2,17	6,43	2,50	6,66	2,19	6,51	2,57	9,00	0
метеоролог	4,74	1,86	4,76	1,86	4,75	1,83	3,97	1,69	4,89	2,01	4,93	1,94	4,57	1,82	4,85	1,91	6,50	0,71
фотограф	4,87	1,87	5,07	1,92	5,15	2,03	5,29	2,15	5,20	1,95	4,60	1,50	4,47	1,84	4,70	2,01	7,00	2,83
митний інспектор	5,55	1,99	5,56	2,10	5,42	2,07	5,30	2,13	5,64	2,12	5,71	2,23	5,50	2,20	5,07	2,21	5,00	1,41
монтажник радіоелектронної апаратури	3,99	1,75	3,92	1,64	3,96	1,75	3,74	1,58	4,12	1,83	4,60	1,59	4,46	1,81	4,84	1,72	6,50	0,71
диспетчер вантажних перевезень	3,74	1,54	3,68	1,68	3,61	1,67	3,46	1,63	4,11	1,83	4,60	1,92	4,16	1,81	4,35	1,69	4,00	1,41
завідувач оранжереї	4,06	1,66	4,24	1,81	4,20	1,94	3,57	1,84	4,45	1,91	5,00	1,71	4,41	1,83	4,64	1,99	6,00	0
нотаріус	5,88	1,87	6,22	1,98	6,17	1,95	6,29	2,01	6,07	1,96	6,40	1,88	5,89	1,94	6,07	1,97	7,00	1,41
овочівник	3,02	1,71	3,22	1,70	3,16	1,65	2,77	1,19	3,52	1,92	4,07	1,94	3,52	1,91	3,56	1,88	5,00	2,83
оператор лінії виробництва морозива	3,26	1,76	3,48	1,83	3,58	1,86	3,53	1,88	3,98	2,11	4,00	2,07	4,02	1,93	4,31	2,15	3,50	0,71
письменник	4,97	1,97	5,36	2,07	5,19	2,19	4,82	2,25	5,26	2,15	5,36	1,86	5,21	2,26	5,36	2,09	4,00	2,83
голова благодійної громадської організації	5,08	2,01	5,39	2,00	5,11	2,07	4,46	1,87	5,29	1,99	5,00	1,85	4,98	2,11	5,44	2,34	8,00	0
профконсультант	4,49	1,67	4,57	1,69	4,56	1,84	4,21	1,83	4,65	1,79	4,73	1,53	4,63	2,06	4,63	2,04	7,00	0
реставратор художніх виробів та декоративних	4,40	1,76	4,47	1,75	4,65	2,02	4,71	1,72	4,47	1,79	5,00	1,41	4,44	2,02	4,91	1,90	3,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
предметів																		
робітник з догляду за тваринами	3,21	1,76	3,51	1,88	3,60	1,94	3,56	2,02	3,67	1,97	3,80	1,61	3,73	2,05	4,30	1,91	4,00	1,41
священнослужитель	4,46	2,12	4,73	2,19	4,72	2,36	5,00	2,39	4,77	2,13	6,07	1,53	4,95	2,39	5,39	2,02	5,00	1,41
секретар	3,66	1,58	4,06	1,72	4,20	1,77	3,77	1,88	4,25	1,90	4,20	1,66	4,27	1,93	4,28	1,85	6,00	1,41
сировар-майстер	3,46	1,62	3,56	1,73	3,83	1,93	3,77	1,91	3,92	1,92	4,47	1,60	3,95	2,07	4,57	2,17	5,50	0,71
складальник мікросхем	4,00	1,88	4,07	1,94	3,97	1,99	3,86	1,88	3,90	2,05	4,20	1,86	4,00	1,63	4,02	2,44	3,00	0
сталевар мартенівської печі	3,22	1,45	3,31	1,61	3,35	1,65	3,06	1,59	3,52	1,75	4,07	1,49	3,74	1,66	4,02	1,87	4,00	0
такелажник	2,97	1,51	3,02	1,55	3,13	1,64	2,86	1,40	3,24	1,68	3,53	1,81	3,37	1,72	3,50	1,85	3,00	0
технік з експлуатації устаткування газових об'єктів	3,31	1,54	3,49	1,60	3,61	1,68	3,40	1,68	3,69	1,79	3,87	1,41	3,90	1,56	4,35	2,01	4,50	2,12
товарознавець	4,10	1,62	4,06	1,58	3,98	1,76	4,20	1,95	4,18	1,78	4,60	0,99	4,22	1,62	4,04	1,89	4,50	2,12
контролер промислових роботів	3,76	1,69	3,82	1,66	3,81	1,62	3,76	1,88	4,09	1,80	4,67	1,54	4,10	1,39	4,43	1,59	3,50	0,71
токар	3,36	1,76	3,38	1,63	3,43	1,83	3,06	1,84	3,44	1,72	4,13	1,85	4,25	1,88	4,51	1,95	4,00	1,41
менеджер із страхування	5,00	1,93	4,86	1,82	4,79	1,82	5,20	2,18	5,14	1,92	5,13	1,46	4,59	1,67	4,93	1,97	5,50	2,12
тракторист-машиніст	3,04	1,61	3,04	1,69	3,19	1,87	3,26	1,93	3,24	1,86	3,67	2,06	3,81	1,83	4,07	1,87	2,50	0,71
тюремний охоронець	2,89	1,89	2,98	1,93	3,10	1,89	2,94	2,07	3,22	2,05	3,47	2,47	3,41	1,98	3,60	1,98	3,00	1,41
актор (актриса)	5,93	2,03	6,35	2,13	6,36	2,25	6,03	2,16	6,31	2,14	6,13	2,20	5,69	2,14	5,83	2,46	8,00	1,41
апаратник приготування емульсій на хімічному виробництві	3,25	1,60	3,43	1,80	3,50	1,73	3,55	1,82	3,62	1,87	4,07	1,98	3,86	1,70	4,11	1,92	4,00	0
аудитор	4,26	1,63	4,50	1,82	4,25	1,87	4,34	1,71	4,45	1,84	4,47	1,25	4,64	1,93	4,60	1,85	4,00	1,41
водій вантажівки	3,21	1,78	3,08	1,67	3,19	1,76	3,46	1,99	3,39	1,81	4,20	1,70	3,80	1,82	4,80	1,86	3,50	0,71
прибиральник виробничих та службових приміщень	2,32	1,68	2,35	1,71	2,51	1,80	2,66	1,91	2,55	1,88	2,73	1,53	3,31	2,00	3,37	2,10	1,00	0
гідроакустик	3,61	1,50	3,61	1,56	3,55	1,67	3,37	1,57	3,73	1,72	4,27	1,39	4,05	1,84	4,15	1,70	4,50	2,12

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
слюсар-сантехнік	3,23	1,58	3,29	1,69	3,37	1,74	3,00	1,70	3,61	1,90	3,67	1,68	4,03	1,84	4,30	1,90	4,00	0
гірник підземний	3,61	1,63	3,59	1,77	3,81	1,91	3,91	2,41	3,77	1,81	3,67	2,16	4,36	2,03	4,75	2,00	4,50	2,12
менеджер з туризму	5,26	1,84	5,09	1,81	5,20	1,91	5,40	2,26	5,30	1,82	5,47	1,36	4,98	1,72	5,09	2,20	6,50	3,54
голова сільськогосподарського кооперативу	4,83	1,77	5,02	1,89	4,92	2,03	4,51	1,74	5,16	1,91	6,15	1,46	4,98	1,76	5,33	2,08	6,50	2,12
гравер скла	3,48	1,55	3,49	1,64	3,59	1,69	3,50	1,75	3,89	1,89	4,07	1,44	3,98	1,74	4,32	1,80	4,00	0
декоратор вітрин	3,79	1,68	3,99	1,74	3,91	1,75	3,80	1,71	4,05	1,85	4,27	1,03	3,93	1,61	4,20	1,87	5,50	2,12
возій продукції лісу	2,88	1,69	2,98	1,77	3,28	1,84	3,26	2,02	3,43	1,95	3,50	1,56	3,71	1,91	3,82	1,80	5,00	2,83
директор великого підприємства	6,86	2,02	6,93	1,99	6,60	2,23	7,00	2,04	6,73	2,16	6,07	2,46	6,24	2,10	5,98	2,38	6,50	3,54
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	3,70	1,70	3,86	1,79	4,01	1,91	3,74	1,75	4,03	1,89	4,47	1,73	4,47	1,92	4,59	1,73	5,50	2,12
звірівник	3,17	1,64	3,26	1,65	3,27	1,62	3,24	1,69	3,36	1,74	4,13	1,68	3,48	1,68	3,87	1,77	4,50	2,12
офіс-менеджер	4,79	1,77	4,91	1,86	4,83	1,73	5,14	2,17	4,96	1,88	5,00	1,89	4,78	1,71	4,54	1,89	6,00	2,83
інженер з меліорації	4,09	1,72	4,22	1,74	4,29	1,82	3,91	1,84	4,43	1,86	5,07	1,71	4,55	1,85	4,17	1,74	6,00	0
килимарник (на текстильному виробництві)	3,20	1,54	3,29	1,63	3,32	1,68	3,49	1,96	3,58	1,87	4,14	1,99	3,73	1,88	3,98	1,93	4,50	2,12
лікар-епідеміолог	4,85	1,78	5,17	1,95	5,14	1,96	4,57	2,00	4,86	2,10	5,67	1,80	4,81	1,99	4,67	2,11	7,00	0
ліпник архітектурних деталей	3,73	1,86	3,89	1,82	3,89	1,77	3,86	1,83	4,12	1,92	4,53	1,30	3,90	1,51	4,56	1,69	5,00	2,83
ловець бездоглядних тварин	2,69	1,71	2,89	1,83	2,96	1,97	3,11	2,23	3,04	1,93	3,00	1,92	3,40	1,87	3,80	1,83	3,00	1,41
дистиляторник ртуті	2,94	1,86	3,16	1,83	3,30	1,88	3,20	2,08	3,43	2,00	3,33	1,76	3,59	1,70	4,18	2,04	4,50	0,71
менеджер в готельному господарстві	5,16	1,83	5,07	1,88	4,90	1,98	5,34	2,41	5,35	1,97	5,07	1,22	4,73	1,71	5,20	1,92	5,50	2,12
міліціонер	4,78	2,06	4,97	2,13	5,05	2,16	5,31	2,15	5,49	2,29	4,93	1,87	4,46	2,05	5,09	2,15	6,00	1,41
моторист бурової установки	3,46	1,60	3,46	1,73	3,66	1,90	3,56	2,13	3,60	1,79	3,67	1,40	4,00	2,10	4,43	2,09	5,00	1,41
намотувальник котушок трансформаторів	2,93	1,59	3,17	1,78	3,23	1,91	3,29	2,19	3,50	2,05	3,71	1,77	3,73	1,79	4,33	1,76	4,00	1,41
начальник морського	6,30	2,18	6,10	2,21	5,73	2,30	5,89	2,36	6,22	2,31	6,67	2,09	5,58	1,90	5,93	2,10	9,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
порту																		
оператор друкарського устаткування	3,86	1,58	4,01	1,78	4,09	2,01	4,14	2,12	4,13	1,94	4,33	1,95	4,22	1,84	4,96	2,02	5,50	2,12
організатор діловодства державної установи	4,93	2,07	4,86	2,04	4,63	2,12	5,03	2,20	4,81	2,19	4,50	1,99	4,41	2,01	4,53	2,41	5,50	2,12
пекар (на кондитерському виробництві)	3,40	1,60	3,67	1,67	3,81	1,86	4,00	2,16	3,94	1,95	4,20	2,24	3,66	1,81	4,11	1,86	4,50	2,12
посол	6,86	2,10	6,83	2,26	6,57	2,37	6,40	2,60	6,26	2,59	6,60	2,23	6,03	2,36	5,80	2,54	8,50	0,71
прасувальник	2,65	1,63	2,69	1,61	2,78	1,71	2,52	1,35	2,88	1,86	3,21	1,97	3,21	1,98	3,48	1,79	3,50	0,71
реквізитор	3,68	1,54	3,71	1,69	3,66	1,66	3,34	1,51	3,66	1,69	4,13	1,81	4,09	1,99	4,22	2,11	4,50	0,71
майстер-підривник	4,08	1,75	3,93	1,78	4,10	1,83	4,00	1,92	4,11	1,86	4,60	2,06	4,27	2,00	4,77	1,99	5,50	0,71
рихтувальник кузовів	3,18	1,51	3,30	1,63	3,38	1,65	3,26	1,62	3,68	1,93	4,00	2,00	3,95	1,63	4,07	1,79	3,50	2,12
соціальний робітник	4,35	1,62	4,49	1,71	4,31	1,70	4,23	2,12	4,50	1,98	4,73	0,80	4,25	1,70	4,45	2,02	4,00	0
телеведучий	6,21	1,88	6,34	1,95	6,33	2,08	6,31	1,97	6,17	2,17	6,20	1,57	4,93	2,07	5,40	2,32	6,50	0,71
телефоніст довідкової служби міської телефонної мережі	3,65	1,61	3,63	1,75	3,67	1,80	3,69	1,91	3,80	1,75	3,33	1,88	3,66	1,68	4,09	1,92	4,00	1,41
технік-лаборант на хімічному виробництві	3,66	1,72	3,71	1,67	3,80	1,87	3,34	1,30	3,86	1,88	4,20	2,34	3,84	1,68	4,22	1,96	4,50	0,71
провізор	3,95	1,55	4,11	1,75	4,04	1,75	4,29	2,01	4,17	1,77	5,27	1,44	4,42	2,00	4,27	1,76	4,50	2,12
фахівець з допомоги неблагополучним родинам	4,16	1,73	4,42	1,82	4,31	1,97	4,17	1,87	4,59	1,90	5,13	1,60	4,32	2,08	4,52	1,95	3,50	0,71
фельдшер	4,01	1,68	4,49	1,93	4,32	2,07	4,17	1,90	4,41	2,04	5,07	1,22	4,50	1,89	4,24	1,88	6,00	1,41
фрезерувальник	3,50	1,61	3,54	1,69	3,66	1,75	3,32	1,70	3,79	1,87	3,80	1,37	4,10	1,93	4,42	1,98	3,50	0,71
агроном	3,99	1,88	4,16	1,91	4,07	2,01	3,65	1,77	4,51	2,18	5,40	1,76	4,52	2,14	4,67	2,26	5,50	0,71
цілитель	3,52	2,04	3,64	2,13	3,66	2,10	3,43	2,10	4,10	2,16	4,47	2,03	3,95	1,94	3,91	2,17	6,00	2,83
машиніст крана (кранівник)	3,18	1,55	3,12	1,61	3,19	1,71	3,40	1,80	3,67	1,80	3,67	1,91	3,66	2,00	4,91	1,81	3,00	0
юрисконсульт	5,88	1,84	5,94	1,94	5,70	2,07	5,76	1,90	5,99	1,98	6,20	1,52	5,53	1,96	5,89	2,19	6,50	0,71
адміністратор	5,72	1,78	5,35	1,90	5,18	1,89	5,67	1,73	5,76	1,87	5,53	2,00	4,88	1,83	5,24	2,24	6,00	1,41
апаратник збагачення	4,46	1,97	4,27	1,92	4,27	1,92	4,11	2,07	4,58	1,93	5,67	2,09	4,16	1,61	4,39	1,93	6,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
золотовмістких руд																		
психолог	5,27	1,79	5,56	1,90	5,64	1,96	5,06	2,07	5,61	2,01	5,93	1,53	5,07	2,03	5,37	2,11	6,00	1,41
бджоляр	3,54	1,64	3,51	1,70	3,79	1,94	2,97	1,64	3,88	2,03	5,21	1,37	4,00	1,84	4,39	2,28	7,00	0
виробник м'ясних напівфабрикатів	3,37	1,62	3,45	1,67	3,54	1,67	3,18	1,49	3,92	1,84	3,60	1,12	4,05	1,80	4,59	2,11	5,00	1,41
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,10	1,70	3,08	1,67	3,35	1,90	2,97	1,60	3,44	1,97	3,79	2,04	3,70	1,93	4,31	1,69	4,50	3,54
генерал збройних сил	7,29	2,11	7,09	2,14	6,79	2,41	7,03	2,01	7,10	2,13	7,87	1,46	6,58	2,15	6,60	2,21	7,50	2,12
голова обласної державної адміністрації (губернатор)	7,23	2,21	7,14	2,21	6,72	2,44	6,71	2,49	6,88	2,46	6,93	2,37	6,14	2,36	5,89	2,76	9,00	0
президент (віце-президент) Національної академії наук України	7,76	1,82	7,73	1,86	7,43	2,14	7,21	2,40	7,42	2,22	7,67	1,68	6,75	2,40	6,43	2,60	9,00	0
директор загальноосвітньої школи	6,12	1,87	6,25	1,90	6,01	2,14	6,18	2,08	6,15	1,99	6,40	1,76	5,56	2,05	5,59	2,33	7,50	0,71
електрогазозварник	3,51	1,72	3,65	1,78	3,91	2,01	3,38	1,76	3,86	1,95	4,73	1,62	3,91	1,79	4,96	1,74	5,50	0,71
завідувач складу	3,98	1,82	3,95	1,84	3,94	1,92	3,85	1,89	4,23	1,98	4,47	1,73	4,00	1,57	4,41	1,71	6,00	0
зоотехнік ферми	3,21	1,54	3,41	1,64	3,44	1,81	3,21	1,70	3,73	1,76	4,00	1,47	3,79	1,60	4,00	1,81	5,00	1,41
музикант (артист) симфонічного оркестру	4,96	1,80	5,06	1,93	5,18	2,07	4,74	2,31	5,11	2,08	4,73	1,58	4,60	1,92	4,72	2,17	6,50	0,71
інженер-технолог	4,39	1,75	4,64	1,86	4,60	1,79	4,17	1,65	4,59	1,91	5,47	1,46	4,59	1,80	4,85	2,03	4,50	0,71
керуючий справами (центральні органи державної влади)	5,73	1,97	5,70	2,05	5,44	2,05	5,77	1,75	5,73	2,09	5,60	1,84	5,24	2,15	4,93	2,22	6,00	0
ливарник пластмас	2,90	1,60	3,04	1,67	3,29	1,89	3,00	1,43	3,32	1,76	3,40	1,92	3,48	1,84	4,24	2,18	6,50	0,71
машиніст рибопромислових машин та механізмів (відкрите море)	3,50	1,55	3,58	1,66	3,80	1,84	3,49	1,72	4,09	1,88	4,40	1,99	4,02	1,68	4,65	2,11	6,00	0
менеджер в оптовій торгівлі	4,68	1,98	4,44	1,79	4,55	1,87	4,71	1,78	4,90	1,87	5,20	1,70	4,29	1,46	5,07	2,29	7,00	0

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
слюсар-ремонтник	3,23	1,57	3,12	1,58	3,41	1,86	3,65	2,06	3,27	1,64	4,33	1,63	4,26	2,30	4,00	2,43	4,00	1,41
механік	3,54	1,60	3,51	1,60	3,88	1,89	3,86	1,83	3,73	1,82	4,67	1,68	4,53	1,99	4,78	2,16	4,50	0,71
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,04	1,62	3,26	1,75	3,44	1,93	3,63	2,17	3,36	1,81	3,60	1,72	3,88	1,86	3,67	2,13	3,00	0
науковий співробітник	4,70	1,81	4,86	1,85	4,78	1,93	4,32	1,75	4,77	1,82	5,53	1,55	4,88	1,96	4,51	2,44	5,50	0,71
обробник волокна на лляному виробництві	3,08	1,55	3,21	1,67	3,22	1,78	3,29	1,90	3,35	1,73	3,57	1,40	3,90	1,82	3,87	2,06	5,50	0,71
оператор комп'ютерного набору	4,19	1,86	4,21	1,88	4,03	1,90	3,62	1,60	4,37	1,93	4,33	2,35	4,26	1,69	4,80	1,97	5,00	1,41
паркетник	3,19	1,64	3,21	1,68	3,29	1,75	3,37	1,66	3,64	1,76	4,00	1,81	3,83	2,03	3,80	1,93	4,50	0,71
педагог-організатор	4,32	1,59	4,66	1,77	4,49	1,80	4,43	1,79	4,77	1,77	5,00	1,36	4,34	1,65	4,33	2,02	4,00	0
пресувальник картону	2,74	1,80	2,73	1,76	2,86	1,71	3,06	2,01	3,12	2,07	2,73	1,67	3,44	1,87	4,18	1,85	4,00	1,41
режисер	6,28	1,83	6,39	1,98	6,55	2,07	6,09	2,19	6,38	2,04	6,13	1,88	5,41	2,29	5,78	2,32	6,00	4,24
референт	4,55	1,62	4,58	1,77	4,52	1,90	4,06	1,98	4,67	1,88	4,87	1,25	4,66	1,82	4,56	1,94	6,00	1,41
робітник складальної лінії на виробництві автомобілів	3,77	1,72	3,71	1,75	3,91	1,96	4,03	2,06	4,21	1,92	4,00	1,65	4,29	1,88	4,47	1,73	3,50	0,71
склодув	3,15	1,71	3,10	1,63	3,39	1,82	3,18	1,82	3,58	1,86	3,60	1,76	3,93	1,89	4,07	2,03	3,00	0
слідчий органів внутрішніх справ	5,75	1,87	5,68	1,97	5,59	2,06	5,89	2,01	5,70	2,03	5,93	1,44	5,25	1,75	5,02	2,24	6,00	1,41
експедитор	4,41	1,61	4,32	1,79	4,39	1,86	4,09	1,88	4,40	1,82	4,27	1,98	3,88	1,81	4,59	1,95	5,50	2,12
технік-оператор електронного устаткування	3,89	1,60	3,97	1,69	4,01	1,75	3,77	1,82	4,28	1,84	4,07	1,62	4,25	1,93	4,36	1,68	4,50	0,71
фонотекар	3,71	1,58	3,68	1,68	3,83	1,66	3,76	2,06	3,95	1,94	4,07	1,58	4,10	1,90	4,05	1,70	3,50	0,71
художник-оформлювач	4,72	1,73	4,75	1,80	4,73	1,90	4,35	2,04	4,62	1,87	5,33	1,45	4,52	1,87	4,36	1,96	6,00	2,83
чистильник тканини (на виробництві фетрових виробів)	2,85	1,62	2,96	1,69	3,02	1,77	3,29	1,89	3,25	1,90	2,93	1,39	3,33	1,85	3,65	1,85	2,50	0,71
агент з організації туризму	4,92	1,78	4,89	1,82	4,80	1,85	5,43	2,24	4,97	1,86	4,60	1,35	4,79	1,67	4,60	1,99	6,00	1,41

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
асистент вихователя виправно-трудового закладу	3,41	1,76	3,70	1,78	3,77	1,86	3,63	1,85	3,95	1,85	3,80	1,66	3,81	1,79	4,11	1,97	3,50	0,71
бухгалтер	4,87	1,68	5,09	1,84	5,00	1,91	4,51	1,85	4,84	1,96	4,71	1,33	5,00	1,85	4,93	2,21	6,50	2,12
варник целюлози	2,88	1,67	3,01	1,75	3,15	1,89	3,20	1,83	3,34	1,96	3,67	2,02	3,40	1,74	4,07	1,96	3,50	0,71
водій автомобіля (автотранспортних засобів)	3,40	1,85	3,30	1,67	3,51	1,87	3,33	1,88	3,59	1,90	4,00	1,60	4,00	1,96	4,83	2,15	3,50	2,12
гончар	3,26	1,63	3,24	1,63	3,38	1,75	3,12	1,84	3,39	1,82	3,93	1,39	3,48	1,42	4,07	2,06	4,00	1,41
гувернантка	3,25	1,53	3,29	1,66	3,38	1,74	3,03	1,75	3,59	1,97	3,93	1,39	3,57	1,99	3,91	1,99	3,50	0,71
друкарка	3,16	1,53	3,22	1,54	3,37	1,69	3,12	1,61	3,40	1,76	3,73	1,79	3,03	1,59	3,46	1,56	4,50	0,71
завідувач гуртожитку	4,00	1,67	3,95	1,77	3,80	1,81	3,62	1,88	4,12	1,99	4,67	1,59	4,19	1,77	4,56	1,95	5,00	1,41
закрійник гумових виробів та деталей	3,06	1,70	3,08	1,60	3,33	1,77	3,25	2,00	3,37	1,87	3,87	1,73	3,47	1,70	4,00	2,01	4,00	0
апаратник термічного оброблення ковбасних виробів	3,12	1,56	3,26	1,71	3,37	1,73	3,83	2,09	3,76	1,95	3,87	1,51	3,95	1,73	4,04	1,66	4,00	1,41
керуючий банком	7,16	1,96	6,95	2,04	6,75	2,15	6,91	2,01	6,58	2,38	6,73	2,31	5,91	2,17	6,33	2,21	8,50	0,71
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,73	1,78	2,86	1,92	3,08	2,09	3,23	2,37	3,08	1,95	3,00	2,04	3,47	2,19	4,52	2,22	1,00	0
коректор (коригування текстів)	3,68	1,53	3,80	1,67	3,85	1,83	3,76	1,99	3,92	1,81	3,87	1,68	3,76	1,75	3,98	1,83	3,00	0
машиніст екскаватора	3,28	1,60	3,20	1,66	3,41	1,85	3,31	2,23	3,43	1,86	3,93	1,75	3,59	2,03	4,22	2,07	4,00	0
менеджер з персоналу	5,02	1,74	4,81	1,74	4,65	1,78	5,49	2,15	4,62	1,82	5,29	1,94	4,55	1,51	4,80	1,94	4,50	2,12
міністр	7,50	1,94	7,46	1,98	7,25	2,18	7,57	1,72	7,11	2,33	7,13	2,36	6,27	2,43	6,74	2,62	7,00	2,83
набивальник малюнків (текстильна промисловість)	3,70	1,76	3,85	1,89	3,99	2,02	4,29	2,33	4,11	2,05	3,13	1,73	3,95	1,91	4,20	1,94	4,00	0
натирач підлоги	1,68	1,28	1,64	1,21	1,81	1,41	1,63	0,88	1,72	1,13	1,73	1,58	1,88	1,22	2,43	2,37	1,00	0
інспектор шкіл	4,27	1,69	4,40	1,90	4,40	1,96	4,37	1,90	4,65	1,94	4,67	2,16	4,22	1,85	4,71	2,17	4,50	0,71
фахівець з конференц-	4,19	1,66	4,20	1,66	4,03	1,79	4,26	1,68	4,38	1,79	4,40	2,06	4,05	1,69	4,09	1,95	4,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
сервісу																		
оглядач гідротехнічних об'єктів	3,64	1,63	3,70	1,62	3,67	1,73	3,49	1,62	3,86	1,73	3,93	1,75	4,02	1,66	4,11	1,75	5,00	0
оператор медичного устаткування	3,99	1,55	4,31	1,76	4,30	1,73	4,51	1,77	4,40	1,79	4,00	1,65	4,36	1,55	4,80	1,75	4,50	0,71
перекладач	5,81	1,92	6,16	1,96	6,15	2,10	6,03	2,04	6,11	1,97	5,87	1,64	5,56	1,92	5,63	2,04	5,50	0,71
покрівельник сталевих покрівель	3,30	1,72	3,41	1,83	3,73	1,93	3,69	1,98	3,73	1,93	3,67	1,91	4,07	1,84	4,57	2,13	3,50	0,71
виноградар	3,62	1,78	3,54	1,77	3,74	1,96	3,94	2,31	4,08	1,98	4,50	2,10	4,34	1,84	4,43	2,34	5,00	0
пошивник шкіргалантерейних виробів	3,27	1,56	3,39	1,66	3,56	1,84	3,39	1,60	3,80	1,88	4,27	2,19	3,85	1,74	3,69	1,95	5,50	0,71
директор малої будівельної фірми	5,70	1,92	5,75	1,93	5,62	2,00	5,88	2,41	5,55	2,00	6,13	1,77	5,49	2,07	5,48	2,04	7,50	0,71
прокурор області	7,31	1,87	7,30	1,96	6,91	2,19	7,46	1,84	7,28	2,14	7,67	1,76	6,45	2,27	6,23	2,52	8,50	0,71
птахівник	3,20	1,61	3,17	1,71	3,35	1,79	3,09	1,76	3,51	1,86	4,00	1,80	3,32	1,69	3,93	1,96	5,00	2,83
рибалка прибережного лову	3,15	1,76	3,02	1,66	3,12	1,74	3,09	1,80	3,27	1,93	3,93	2,02	3,80	1,88	3,44	1,96	1,50	0,71
розфасовувач тютюну	2,67	1,69	2,63	1,75	2,69	1,85	2,86	2,05	3,07	1,97	2,40	1,35	3,25	2,06	3,28	2,21	1,50	0,71
сестра медична	3,67	1,74	4,05	1,85	4,28	2,08	3,94	2,07	4,14	2,03	4,47	1,13	4,29	1,88	4,17	2,21	5,00	0
системний інженер видавничо-поліграфічного виробництва	4,18	1,67	4,21	1,80	4,19	1,73	4,03	1,56	4,18	1,78	4,60	1,45	4,63	1,71	4,43	1,82	6,00	0
кондуктор громадського транспорту	2,76	1,80	2,79	1,85	3,01	2,01	2,77	1,97	3,24	2,10	3,60	2,10	3,36	2,02	3,98	2,35	1,50	0,71
суддя	7,44	1,73	7,51	1,77	7,27	1,87	7,24	1,92	7,32	2,01	6,47	2,20	6,53	2,19	6,80	2,30	8,50	0,71
технік з радіолокації	4,10	1,85	4,05	1,80	4,15	1,85	4,03	1,65	4,24	1,85	4,27	1,53	4,51	1,95	4,22	1,86	5,00	0
формувальник машинного формування	3,74	1,66	3,72	1,76	3,74	1,81	3,54	1,70	3,91	1,86	3,87	1,73	4,07	1,97	4,51	1,95	4,50	0,71
хореограф	4,98	1,78	5,39	1,96	5,48	2,02	4,66	2,25	5,26	2,03	4,80	1,97	4,86	1,94	5,13	2,08	6,50	0,71
інспектор з кадрів	4,89	1,84	4,88	1,82	4,87	1,85	5,06	1,61	4,99	1,81	5,07	1,53	4,68	1,92	4,86	2,24	5,00	1,41
регент	4,35	1,94	4,47	1,99	4,36	1,90	4,20	1,98	4,37	1,98	3,71	1,27	4,69	2,04	4,22	2,08	5,50	0,71
інспектор патрульної	5,01	2,02	5,18	1,99	5,34	2,04	4,97	1,81	5,53	2,16	6,00	1,85	5,02	2,04	5,50	2,68	5,50	0,71

Професії та заняття	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
служби																		

2. Оцінки опитуваних за угрупуваннями професій

2.1. Угрупування оцінок професій за класами щодо рівня престижності

Таблиця 43. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів (у балах)

Класи професій	Учні			Дорослі	
	код	M	σ	M	σ
законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці)	1	5,03	2,55	6,19	0,97
професіонали	2	4,42	2,65	5,57	0,96
фахівці	3	3,81	2,39	4,90	0,96
службовці (клерки)	4	3,07	2,96	3,98	1,04
сфера обслуговування, торгівля	5	3,52	2,53	4,31	1,00
сільське господарство	6	2,73	3,03	3,57	1,20
робітники з інструментом	7	2,88	2,37	3,81	1,12
робітники промисловості - оператори і складальники машин	8	2,66	2,29	3,47	1,16
некваліфіковані робітники	9	2,00	2,46	2,72	1,17

Таблиця 44. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів за класом професії оцінщювача (1–9 клас за КПУ)

дорослих, професія яких зараз або раніше відповідає (-ла) одному з цих класів

Класи професій	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці)	6,38	0,96	6,19	0,89	5,90	0,99	6,26	1,02	6,12	1,00	6,17	1,05	6,24	1,11	6,11	0,93	6,02	1,03
професіонали	5,69	0,83	5,51	0,96	5,23	1,00	5,73	0,94	5,59	1,11	5,49	0,89	5,70	1,01	5,55	0,95	5,45	0,92
фахівці	5,00	0,84	4,86	1,04	4,60	0,99	5,07	1,01	4,87	1,05	4,88	0,91	5,03	0,99	4,89	0,88	4,76	0,90
службовці (клерки)	4,07	0,93	3,95	1,11	3,65	1,04	4,18	1,13	3,89	1,11	3,94	0,91	4,21	1,11	4,05	1,06	3,93	0,88

Класи професій	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
сфера обслуговування, торгівля	4,43	0,87	4,29	1,08	4,02	1,04	4,44	1,04	4,26	1,06	4,37	0,89	4,52	1,03	4,27	0,88	4,29	0,93
сільське господарство	3,60	1,00	3,55	1,30	3,37	1,17	3,59	1,30	3,59	1,29	3,51	1,17	3,79	1,26	3,54	1,11	3,52	1,17
робітники з інструментом	3,84	0,98	3,79	1,26	3,56	1,12	3,81	1,14	3,84	1,23	3,90	1,17	4,02	1,13	3,83	0,92	3,76	1,11
робітники промисловості - оператори і складальники машин	3,46	1,00	3,45	1,32	3,21	1,17	3,51	1,21	3,47	1,28	3,55	1,23	3,70	1,24	3,53	1,01	3,41	1,11
некваліфіковані робітники	2,66	1,02	2,69	1,26	2,50	1,10	2,75	1,16	2,73	1,28	2,71	1,00	2,93	1,29	2,83	1,11	2,87	1,17

учнів, наміри яких щодо професії відповідають одному з цих класів

Класи професій	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці)	5,35	1,39	5,18	2,54	4,82	2,94	4,90	1,96	4,67	3,41	4,51	1,93	4,20	2,42	4,49	2,17	6,55	0,92
професіонали	4,49	1,50	4,59	2,62	4,32	2,95	4,21	1,66	4,08	3,63	4,98	1,25	3,26	3,21	4,07	1,72	5,10	1,41
фахівці	3,83	1,44	3,98	2,27	3,79	2,51	3,88	1,35	3,68	3,23	3,63	1,54	2,98	3,39	3,24	2,63	3,95	1,34
службовці (клерки)	2,92	2,52	3,13	2,88	2,82	3,64	2,54	2,47	3,07	4,09	3,29	1,91	2,65	2,30	2,97	2,67	0,10	5,94
сфера обслуговування, торгівля	3,49	1,51	3,59	2,49	3,40	2,84	3,51	1,43	3,65	3,03	4,09	1,26	3,25	3,04	3,26	2,40	4,35	0,49

сільське господарство	2,71	1,86	2,81	2,85	2,44	4,06	2,47	2,44	2,85	4,06	1,55	4,72	2,61	2,87	2,95	2,78	4,10	0,28
робітники з інструментом	2,93	1,53	2,90	2,33	2,88	2,74	2,92	1,62	2,82	3,21	3,38	0,95	2,57	2,53	3,30	1,69	3,80	0,85
робітники промисловості - оператори і складальники машин	2,65	1,59	2,73	2,14	2,65	2,72	2,18	1,96	2,65	2,99	2,54	1,91	2,57	2,65	3,21	1,89	4,10	0,00
некваліфіковані робітники	1,99	1,99	2,09	2,17	1,98	2,76	1,91	2,42	2,04	2,86	0,71	4,01	1,32	4,21	2,77	2,02	2,95	0,78

Таблиця 45. Угрупування оцінок рівня престижності професій до класів за предметом праці (1 – 5)

дорослих, професія яких зараз або раніше відповідає (-ла) одному з цих типів

Класи професій	**1**		**2**		**3**		**4**		**5**	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці)	6,20	0,95	6,31	0,91	6,17	0,98	6,16	1,06	5,77	1,40
професіонали	5,56	0,95	5,70	0,94	5,55	0,96	5,56	1,05	5,43	1,06
фахівці	4,91	0,96	5,02	0,97	4,88	0,93	4,89	1,07	4,61	0,97
службовці (клерки)	4,00	1,05	4,02	1,09	3,93	0,97	4,00	1,09	3,93	1,18
сфера обслуговування, торгівля	4,33	1,01	4,39	1,05	4,26	0,94	4,30	1,07	4,34	1,11
сільське господарство	3,58	1,22	3,62	1,24	3,54	1,16	3,53	1,31	3,27	1,05
робітники з інструментом	3,80	1,12	3,80	1,17	3,82	1,08	3,74	1,21	3,65	1,03
робітники промисловості - оператори і складальники машин	3,49	1,17	3,50	1,24	3,45	1,12	3,41	1,26	3,34	1,00
некваліфіковані робітники	2,76	1,19	2,77	1,19	2,65	1,07	2,69	1,26	2,66	1,28

учнів, наміри яких щодо професії відповідають одному з цих типів

Класи професій	1		2		3		4		5	
	M	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**	**M**	**σ**
законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці)	5,15	2,10	5,11	1,52	4,86	1,87	5,14	3,52	5,06	1,68
професіонали	4,49	2,21	4,90	1,61	4,13	2,00	4,59	3,58	4,59	1,71
фахівці	3,94	1,93	4,22	1,33	3,62	2,35	3,94	3,05	3,92	1,47
службовці (клерки)	3,11	2,69	3,34	2,20	2,97	2,40	3,05	3,73	3,13	2,41
сфера обслуговування, торгівля	3,57	2,03	3,52	2,43	3,66	1,70	3,57	3,30	3,76	1,57
сільське господарство	2,84	2,64	3,30	1,68	2,96	2,25	2,68	3,75	2,85	1,71
робітники з інструментом	2,95	2,04	3,13	1,43	3,02	1,82	2,83	3,07	2,89	1,72
робітники промисловості - оператори і складальники машин	2,71	1,97	2,78	1,49	2,98	1,68	2,62	2,90	2,77	1,69
некваліфіковані робітники	2,08	2,21	2,21	2,25	2,07	2,33	2,09	2,24	2,31	1,81

2.2. Угрупування оцінок рівня престижності професій за типами професій по предмету праці (за Є. Климовим)

Таблиця 46. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів у цілому (у балах)

Предмет праці	Учні			Дорослі	
	код	M	σ	M	σ
людина – людина	1	4,34	2,38	5,40	0,9
людина – природа	2	3,01	2,73	3,92	1,1
людина – техніка	3	2,82	2,21	3,75	1,11
людина – знак	4	3,80	2,49	4,81	0,91
людина – худ. образ	5	3,78	2,57	4,77	1

Таблиця 47. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів за класом професії оцінювачів (1–9 клас за КПУ) (у балах):

дорослих, професія яких зараз або раніше відповідає (-ла) одному з цих класів

Предмет праці	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – людина	5,35	0,80	5,38	0,97	5,34	0,88	5,41	0,92	5,45	0,85	5,57	0,84	5,35	0,93	5,31	0,91	5,44	0,92
людина – природа	3,81	1,12	3,89	1,15	3,94	1,23	3,76	1,14	3,99	1,08	4,10	1,14	3,85	1,05	3,81	0,99	3,96	1,10
людина – техніка	3,61	1,07	3,68	1,18	3,81	1,18	3,53	1,14	3,80	1,06	3,83	1,14	3,73	1,09	3,66	1,02	3,81	1,11
людина – знак	4,69	0,83	4,81	1,00	4,81	0,99	4,81	0,94	4,85	0,88	4,96	0,82	4,77	0,93	4,71	0,89	4,84	0,91
людина – худ. образ	4,77	0,98	4,79	1,06	4,68	1,06	4,65	0,94	4,85	0,99	4,81	1,01	4,69	1,01	4,70	0,95	4,77	1,00

учнів, наміри яких щодо професії відповідають одному з цих класів

Предмет праці	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – людина	4,49	1,17	4,49	2,33	4,10	2,86	4,29	1,49	4,12	3,35	4,19	1,27	3,61	2,53	3,94	1,69	5,30	0,14
людина – природа	2,88	1,71	3,11	2,78	2,92	3,13	2,94	1,77	3,06	3,47	2,53	2,48	2,33	2,68	3,08	1,59	4,55	0,21

Предмет праці	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – техніка	2,85	1,34	2,87	2,13	2,84	2,49	2,61	1,59	2,77	2,96	3,01	1,25	2,50	2,89	3,26	1,69	4,40	0,14
людина – знак	3,76	1,63	3,95	2,30	3,69	3,04	3,52	1,61	3,61	3,58	3,87	1,84	3,02	2,83	3,40	2,79	2,30	3,39
людина – худ. образ	3,81	2,07	3,88	2,52	4,01	2,24	3,44	2,76	3,67	2,86	3,91	1,41	2,91	3,49	3,37	2,60	1,85	0,64

Таблиця 48. Угрупування оцінок рівня престижності професій до типів за типом професії оцінювачів (у балах):

дорослих, професія яких зараз або раніше відповідає (-ла) одному з цих типів

Предмет праці	1		2		3		4		5	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – людина	5,42	0,89	5,52	0,88	5,36	0,88	5,39	0,99	5,12	1,16
людина – природа	3,94	1,12	4,02	1,15	3,88	1,04	3,89	1,20	3,69	1,01
людина – техніка	3,74	1,11	3,76	1,15	3,74	1,07	3,68	1,22	3,59	0,99
людина – знак	4,82	0,92	4,92	0,87	4,78	0,89	4,83	1,03	4,64	0,95
людина – худ. образ	4,79	1,01	4,75	1,01	4,75	0,99	4,73	1,05	4,82	0,94

учнів, наміри яких щодо професії відповідають одному з цих типів

Предмет праці	1		2		3		4		5	
	M	y	M	y	M	y	M	y	M	y
людина – людина	4,45	1,96	4,55	1,18	4,15	1,61	4,46	3,29	4,41	1,39
людина – природа	3,11	2,26	3,40	2,13	3,07	2,01	3,04	3,71	3,05	1,67
людина – техніка	2,88	1,82	3,04	1,20	3,03	1,66	2,75	2,94	2,98	1,38
людина – знак	3,87	2,21	4,22	1,54	3,63	2,10	3,97	3,02	3,85	1,65
людина – худ. образ	3,80	2,21	4,13	1,87	3,64	2,61	4,00	3,00	4,06	2,44

ДОДАТОК 2. МОНІТОРИНГ 2008-2011 РОКІВ

1. Оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій (96 найменувань)

Таблиця 49. Динаміка оцінювання учнями та дорослими рівня престижності заданого переліку професій у цілому (у балах)

Професії та заняття	Учні			Дорослі					
	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Клас	Тип
агент страховий	5,43	5,25	5,1	4,67	4,40	4,16	4,5	3	1
актор	–	6,42	5,2	–	6,59	6,09	6,1	2	5
аудитор	–	5,11	4,5	–	5,33	5,36	5,4	2	4
бармен	4,15	4,13	4,6	4,28	4,37	4,01	3,9	5	1
бетоняр	3,10	2,96	3,6	3,48	3,00	3,17	3,2	7	2
бухгалтер	5,85	5,68	3,0	6,07	5,68	5,97	5,9	3	4
вантажник	2,76	2,67	5,0	2,93	2,46	2,50	2,3	9	2
військовослужбовець	5,48	5,38	3,5	5,28	5,53	5,20	5,4	5	1
виноградар	3,58	3,79	3,5	3,74	3,76	3,65	3,8	6	2
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,09	4,19	4,9	4,30	4,58	4,38	4,4	2	1
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,50	3,65	5,5	4,08	3,79	3,92	3,8	8	2
водій вантажівки	3,80	3,63	3,2	4,26	3,62	3,94	3,7	8	2
водій автомобіля	4,32	4,12	3,4	4,62	4,06	4,19	4,0	8	2
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,79	5,06	4,5	5,01	5,13	5,07	5,1	2	1
гірник (шахтар)	4,08	4,43	4,3	4,36	4,15	4,33	4,4	7	2
гірник підземний	4,03	4,43	4,3	4,29	3,86	4,30	4,3	7	3
головний бухгалтер	6,64	6,59	5,0	6,98	6,45	6,99	6,8	1	1
державний службовець	6,73	6,81	4,0	6,95	6,27	7,02	6,9	2	4
директор великого підприємства	–	7,92	5,7	–	7,56	8,04	8,1	1	1

Професії та заняття	Учні			Дорослі					
	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Клас	Тип
дояр	2,42	2,43	4,3	2,81	2,6	2,77	2,6	6	2
економіст	6,81	6,53	4,7	6,81	6,22	6,23	6,0	2	4
експедитор	4,51	4,9	4,5	4,72	4,34	4,19	4,1	3	3
електрогазозварник	4,01	3,98	3,7	4,66	4,41	4,24	4,1	7	3
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,14	4,18	3,8	4,68	4,12	4,24	4,2	7	3
інженер-конструктор	6,01	5,41	4,9	5,91	5,53	5,52	5,6	2	3
інженер-програміст	6,72	6,16	5,0	6,61	6,49	6,38	6,3	2	4
інженер-технолог	6,08	5,82	6,3	5,97	5,22	5,76	5,9	2	3
інспектор патрульної служби	–	5,27	4,9	–	–	4,86	5,1	5	1
касир (в банку)	–	4,96	3,2	–	4,31	4,55	4,5	4	4
касир торговельного залу	–	4,27	4,3	–	3,42	3,90	3,7	4	4
керуючий банком	–	7,60	6,2	–	7,72	7,71	8,0	1	1
комірник	3,27	3,60	4,5	3,85	4,06	3,58	3,5	9	3
кондуктор громадського транспорту	2,56	2,91	3,1	3,08	2,69	2,72	2,6	5	1
контролер енергонагляду	–	3,73	2,9	–	4,56	3,80	3,7	9	4
контролер промислових роботів	–	4,12	2,6	–	4,27	4,07	4,1	3	3
кур'єр	–	3,46	4,0	–	2,76	2,93	2,7	9	1
кухар	4,57	4,78	3,0	4,74	4,76	4,47	4,5	5	1
лаборант у науковому підрозділі	–	4,47	4,6	–	4,15	4,01	4,1	3	4
листоноша	2,88	2,85	3,3	3,23	2,92	3,01	2,8	4	4
лікар-терапевт	6,04	5,96	5,1	6,16	6,11	6,21	6,1	2	1
лікар-стоматолог	–	6,62	6,5	–	7,1	7,14	7,1	2	1
лісник	3,56	3,96	3,9	4,23	4,38	4,18	4,1	6	2
лісоруб	3,07	3,09	3,6	3,43	3,09	3,11	3,0	6	2

Професії та заняття	Учні			Дорослі					
	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Клас	Тип
майстер виробничого навчання	4,41	4,25	4,1	4,65	4,37	4,30	4,3	3	1
майстер гірничий	4,14	4,05	4,2	4,53	4,47	4,27	4,4	1	1
маляр	3,65	3,67	4,1	4,05	3,45	3,54	3,5	7	3
машиніст екскаватора	3,51	3,58	4,3	4,22	3,48	3,77	3,8	8	3
машиніст крана (кранівник)	3,59	3,72	3,3	4,38	3,71	3,88	3,9	8	3
машиніст підземних установок	3,73	3,56	3,3	4,46	3,93	3,69	3,8	8	3
менеджер (управитель) із збуту	5,89	5,15	5,1	5,81	4,86	5,35	5,2	1	1
механік	4,61	4,18	4,3	4,84	4,06	4,40	4,5	3	3
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,43	3,47	3,7	3,46	3,21	3,34	3,1	5	1
монтажник	3,64	3,68	3,3	3,99	3,02	3,73	3,7	9	3
муляр	3,45	3,47	5,0	4,14	3,60	3,76	3,6	7	3
народний депутат України	–	7,81	3,2	–	7,88	7,93	7,9	1	1
науковий співробітник	–	6,41	1,7	–	5,61	6,30	6,3	2	4
начальник відділу з реклами	–	6,50	4,8	–	5,42	6,34	6,2	1	1
нотаріус	–	6,95	6,1	–	7,05	7,18	7,2	2	1
овочівник	3,32	3,47	3,2	3,54	3,37	3,41	3,4	6	2
озеленювач	3,54	3,67	3,7	3,69	3,93	3,64	3,4	6	2
оператор комп'ютерного набору	5,56	5,21	3,5	5,39	4,27	4,52	4,3	4	4
офіціант	–	3,89	4,8	4,19	3,56	3,70	3,5	5	1
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	5,21	5,22	6,0	4,79	5,49	4,60	4,7	5	1
перукар-модельєр	5,54	5,43	5,3	5,26	5,37	5,22	5,1	5	1
підприємець	–	6,75	6,5	–	6,66	6,77	6,8	1	1
підсобний робітник	2,64	3,12	2,8	2,46	2,18	2,46	2,2	9	3

Професії та заняття	Учні			Дорослі					
	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Клас	Тип
прибиральник службових приміщень	–	2,26	2,6	–	2,21	2,14	2,0	9	3
прибиральник територій	2,04	2,09	2,5	2,13	2,16	2,03	1,9	9	3
продавець непродовольчих товарів	3,54	3,56	3,0	3,83	3,80	3,64	3,6	5	1
продавець продовольчих товарів	3,61	3,70	3,3	3,94	4,12	3,67	3,6	5	1
птахівник	–	3,18	5,5	–	3,32	3,08	3,2	6	2
регент	–	4,03	3,9	–	–	3,93	4,2	3	1
рибалка прибережного лову	3,05	3,20	4,6	3,38	3,25	3,09	3,1	6	2
рибовод (кваліфікований робітник)	3,68	3,87	3,1	3,80	3,77	3,72	3,9	6	2
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,46	2,64	3,4	2,44	2,27	2,28	2,1	9	2
садівник	3,25	3,35	2,7	3,45	3,78	3,26	3,3	6	2
секретар	4,75	4,66	4,8	4,58	4,08	4,12	4,1	4	4
сестра медична	4,74	4,47	4,0	4,76	4,36	4,43	4,4	3	1
слюсар з ремонту автомобілів	4,80	4,41	5,6	5,25	4,96	4,74	4,8	7	3
слюсар-ремонтник	4,25	4,01	3,5	4,67	3,63	4,19	4,3	7	3
слюсар-сантехнік	4,01	3,85	3,2	4,39	3,63	3,95	4,1	7	3
столяр	4,04	3,82	4,3	4,46	4,04	4,10	4,1	7	3
сторож	2,76	2,87	3,5	2,71	2,38	2,69	2,4	9	1
суддя	–	7,59	2,4	–	7,83	7,68	7,8	2	1
токар	3,69	3,91	4,0	4,08	3,75	3,99	4,1	8	3
тваринник	3,29	3,61	4,3	3,43	3,15	3,28	3,4	6	2
технік-технолог з виробництва борошняних, кондитерських виробів і харчоконцентратів	–	4,61	4,0	–	4,57	4,47	4,3	3	3
тракторист-машиніст	3,12	3,03	5,3	3,50	3,41	3,24	3,3	8	3
туризмознавець	–	5,38	3,1	–	4,73	5,13	5,0	2	4

Професії та заняття	Учні			Дорослі					
	2008 р.	2010 р.	2011 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Клас	Тип
укладальник-пакувальник	2,79	3,08	3,0	2,85	2,72	2,76	2,6	9	3
фахівець із готельної справи	–	5,75	4,4	–	5,07	5,45	5,2	2	1
фахівець із санаторно-курортної справи	–	5,81	4,2	–	5,02	5,74	5,5	2	1
фахівець з інформаційних технологій (ІТ)	–	6,22	4,9	–	5,40	6,29	6,3	3	4
фельдшер	4,28	4,68	4,4	4,62	4,87	4,80	4,8	3	1
фрезерувальник	3,76	3,81	5,0	4,13	3,75	3,88	4,0	8	3
Швачка	3,86	3,52	3,0	4,28	3,52	3,87	3,8	8	3

Таблиця 50. Чинники престижності професій за віком (у%)

Престижною є професія, яка…	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	14	15	16	17	18	18-29	30-54	≥55
потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	100,0	29,9	30,1	24,1	32,7	11,1	35,4	31,9	37,1
приносить славу, дає змогу стати відомим		20,6	26,4	23,3	22,0	11,1	32,1	27,9	27,4
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	100,0	26,2	25,2	25,9	22,0	22,2	29,7	21,2	21,0
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	100,0	38,3	31,4	30,6	35,6	33,3	32,1	33,3	26,5
дає змогу мати привілеї, пільги	100,0	13,1	27,0	25,1	22,9	44,4	37,0	42,4	41,0
дає владу над іншими людьми		11,2	18,2	16,0	14,6	11,1	27,6	23,0	24,7
дає змогу ні від кого не залежати		51,4	45,5	51,3	45,9	22,2	42,3	50,9	44,1
корисна для суспільства		37,4	37,1	36,9	41,5	66,7	32,1	31,7	35,5
додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит		55,1	45,1	42,4	46,8	22,2	45,5	51,1	41,2
дає змогу допомагати конкретним людям, розв’язувати їхні проблеми		25,2	26,6	30,4	22,4	55,6	15,4	18,8	21,0

Престижною є професія, яка…	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	14	15	16	17	18	18-29	30-54	≥55
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти		43,0	29,1	30,6	33,2	11,1	22,0	17,2	19,2
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)		7,5	7,6	5,5	7,3	11,1	7,7	6,2	5,2
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення		14,0	16,2	18,6	21,0	11,1	8,1	8,9	13,6
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати		17,8	17,2	15,7	18,0	55,6	18,3	15,6	17,2
дає змогу працювати в комфортних умовах		31,8	26,4	28,0	22,0	33,3	23,6	26,4	22,2
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити		14,0	11,7	11,8	18,0	33,3	16,7	15,9	14,0
гарно оплачується		70,1	74,0	73,3	72,2	66,7	74,0	72,8	72,6
дає змогу реалізувати творчі здібності		27,1	26,8	28,0	26,8	22,2	15,0	14,5	12,0
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання		25,2	29,7	27,2	28,8	33,3	15,4	20,7	15,6
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє		11,2	6,8	8,1	9,3	11,1	16,7	13,8	10,9
належить до успішної галузі		18,7	19,5	22,8	21,0	55,6	22,0	17,9	20,6
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки		28,0	24,2	22,5	21,5	22,2	21,1	19,7	16,3
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де		28,0	25,8	27,0	26,8		26,8	25,7	26,9
потребує високих моральних якостей		11,2	7,4	9,7	9,8	11,1	6,9	8,2	10,2
дає змогу мати великі професійні досягнення		17,8	23,0	24,3	19,0	33,3	15,4	11,2	10,0
вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті		33,6	30,7	32,2	29,8	22,2	30,9	33,2	24,0

Таблиця 51. Чинники престижності професій за статтю (у%)

Престижною є професія, яка…	Учні		Дорослі	
	чол.	жін.	чол.	жін.
потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	28,2	28,8	36,5	33,0
приносить славу, дає змогу стати відомим	25,4	22,9	29,2	28,2
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	28,1	22,1	24,0	21,9
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	34,3	30,8	33,6	28,4
дає змогу мати привілеї, пільги	26,7	22,6	41,7	40,1
дає владу над іншими людьми	19,0	13,3	26,3	23,0
дає змогу ні від кого не залежати	47,9	47,3	48,1	45,9
корисна для суспільства	39,8	36,2	33,4	32,7
додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит	42,2	47,9	43,9	48,7
дає змогу допомагати конкретним людям, розв’язувати їхні проблеми	26,2	28,7	16,9	20,5
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	30,1	32,6	16,9	20,6
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	9,7	4,0	10,0	3,1
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	18,5	16,8	12,9	8,3
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	18,0	16,3	17,8	15,9
дає змогу працювати в комфортних умовах	26,2	27,3	22,7	25,6
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	14,3	12,0	16,0	15,1
гарно оплачується	73,1	72,8	68,6	76,8
дає змогу реалізувати творчі здібності	23,5	30,5	13,8	13,7

Престижною є професія, яка…	Учні		Дорослі	
	чол.	жін.	чол.	жін.
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	26,2	30,3	16,9	18,6
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	9,4	6,8	13,4	13,2
належить до успішної галузі	23,4	18,6	17,8	21,1
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	22,9	24,1	21,1	17,1
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	24,5	28,0	24,1	28,4
потребує високих моральних якостей	10,1	7,7	8,9	8,5
дає змогу мати великі професійні досягнення	19,5	25,4	12,0	11,4
вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті	28,9	33,8	26,7	31,9

Таблиця 52. Чинники престижності професій за освітою (у%)

Престижною є професія, яка…	Учні класу			Вища		Середня	
	9-го	10-го	11-го	повна	неповна	повна	неповна
потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	30,7	25,3	28,3	38,9	40,2	30,6	31,1
приносить славу, дає змогу стати відомим	25,0	22,9	23,8	28,8	28,7	28,4	28,0
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	25,9	25,5	22,5	26,0	25,7	21,3	20,0
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	33,2	29,3	35,8	36,5	31,4	31,2	22,7
дає змогу мати привілеї, пільги	24,7	24,2	25,4	35,1	41,9	41,7	41,8
дає владу над іншими людьми	17,3	15,7	14,2	29,3	23,6	23,9	22,2
дає змогу ні від кого не залежати	47,6	48,1	46,7	44,7	49,7	48,3	40,0
корисна для суспільства	36,3	37,2	43,3	30,8	32,4	34,2	34,2
додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит	44,7	47,3	42,9	51,0	49,0	47,1	38,2
дає змогу допомагати конкретним людям, розв’язувати їхні проблеми	27,6	27,4	27,5	19,2	19,9	17,1	22,2
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	31,5	32,4	29,2	21,6	18,6	19,5	15,1
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	8,0	5,9	5,4	3,4	7,8	6,4	6,2
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	15,4	19,1	20,8	12,0	8,1	9,7	12,9
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	16,3	18,1	17,9	22,1	15,9	14,1	18,7

Престижною є професія, яка…	Учні класу			Вища		Середня	
	9-го	10-го	11-го	повна	неповна	повна	неповна
дає змогу працювати в комфортних умовах	27,4	28,5	22,5	27,4	20,6	26,4	22,7
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	12,8	11,7	16,3	14,9	16,9	14,7	15,1
гарно оплачується	74,8	72,9	68,8	74,0	69,9	73,8	74,7
дає змогу реалізувати творчі здібності	26,0	30,9	23,8	20,2	17,2	12,9	5,3
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	28,1	28,7	27,9	21,2	19,9	18,5	10,2
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	7,4	8,2	9,6	19,7	14,9	12,3	7,1
належить до успішної галузі	20,0	21,5	22,5	18,8	17,9	21,7	18,2
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	25,0	22,3	21,7	16,3	20,3	19,5	17,8
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	24,5	29,0	26,3	28,8	26,0	26,0	26,2
потребує високих моральних якостей	9,2	7,4	10,4	9,6	7,8	8,7	8,9
дає змогу мати великі професійні досягнення	22,9	25,3	17,1	10,1	10,5	14,7	8,0
вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті	30,5	32,4	31,3	32,7	32,4	29,6	23,1

Таблиця 53. Чинники престижності професій у регіональному розрізі (у%)

Престижною є професія, яка…	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
потребує неперсічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	36,0	29,6	26,2	17,8	35,1	33,4	39,0	25,4

Престижною є професія, яка…	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
приносить славу, дає змогу стати відомим	24,1	28,9	20,4	20,6	30,1	32,9	24,5	26,0
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	27,4	25,1	25,6	20,0	24,7	25,8	18,4	23,8
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	31,0	34,7	34,6	26,7	33,5	31,9	26,4	33,7
дає змогу мати привілеї, пільги	31,7	24,1	22,5	17,8	51,5	38,8	39,2	34,8
дає владу над іншими людьми	14,9	20,5	14,2	12,2	25,5	27,5	20,3	26,0
дає змогу ні від кого не залежати	38,0	45,1	52,8	60,0	48,5	49,6	41,2	50,8
корисна для суспільства	38,3	36,7	40,7	35,6	33,5	34,6	31,5	33,1
додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит	39,3	41,8	52,5	48,9	43,5	49,4	40,9	56,4
дає змогу допомагати конкретним людям, розв’язувати їхні проблеми	32,3	24,8	21,6	35,6	20,1	20,9	19,9	11,0
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	28,1	33,9	31,8	30,6	15,5	16,0	23,2	19,9
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	6,3	6,1	7,7	7,8	6,7	6,6	6,1	4,4
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	11,9	17,2	21,0	22,2	6,3	10,1	14,0	8,3
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	19,8	18,5	15,7	12,2	13,4	18,7	17,7	14,4
дає змогу працювати в комфортних умовах	27,1	27,3	25,6	27,2	20,5	23,1	25,2	30,4
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	17,5	14,7	9,9	8,3	16,3	14,7	12,8	21,5
гарно оплачується	71,0	71,4	74,7	76,7	74,9	70,8	71,4	79,0
дає змогу реалізувати творчі здібності	25,4	28,1	26,5	28,3	10,9	13,5	15,3	14,4
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	22,4	30,9	25,3	37,8	14,6	19,7	16,7	20,4

Престижною є професія, яка…	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	5,9	8,9	9,3	7,8	10,0	11,1	16,5	15,5
належить до успішної галузі	23,4	21,0	21,9	15,0	18,4	20,9	16,2	26,5
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	21,1	23,8	22,5	28,3	11,7	22,4	17,7	22,7
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	20,8	28,1	27,8	28,9	15,5	26,8	24,0	45,3
потребує високих моральних якостей	7,9	9,1	8,6	10,6	3,8	12,8	7,5	8,3
дає змогу мати великі професійні досягнення	18,5	24,1	23,5	23,9	7,1	16,5	8,7	13,3
вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті	24,8	31,6	37,0	31,7	22,6	29,7	25,9	45,9

Таблиця 54. Чинники престижності професій за місцем проживання (у%)

Престижною є професія, яка…	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	21,4	36,1	24,9		29,3	27,4	35,8	37,9	24,4	34,3
приносить славу, дає змогу стати відомим	17,9	27,9	23,9		23,1	22,6	26,0	27,3	24,4	33,6
дає можливість впливати на думки і погляди багатьох людей	37,5	26,6	22,5		25,5	19,4	26,4	21,6	17,6	23,7
пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	33,9	32,0	33,5	33,3	31,7	40,3	33,2	28,1	27,7	30,9
дає змогу мати привілеї, пільги	12,5	30,7	23,5	33,3	24,0	25,8	43,0	41,5	38,7	41,7
дає владу над іншими людьми	8,9	16,4	19,8		12,9	16,1	24,9	21,4	26,1	28,1
дає змогу ні від кого не залежати	60,7	45,9	52,4	66,7	41,4	59,7	48,7	42,5	43,7	48,6
корисна для суспільства	23,2	36,9	36,2	33,3	42,6	37,1	34,0	34,3	25,2	33,3
додає стабільності, упевненості в зав-	42,9	54,9	45,1	33,3	39,5	56,5	48,3	44,8	47,1	45,2

Престижною є професія, яка…	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
трашньому дні, тому що на неї завжди буде попит										
дає змогу допомагати конкретним людям, розв’язувати їхні проблеми	32,1	19,3	28,1	66,7	31,0	29,0	15,8	18,0	16,8	21,0
потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	32,1	27,5	33,1		31,4	16,1	21,5	22,4	10,1	16,5
є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	10,7	9,8	5,8		5,7	3,2	4,2	7,0	6,7	6,9
потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	19,6	17,2	18,1		17,1	14,5	15,1	10,6	6,7	7,7
передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	12,5	18,4	14,6		20,0	11,3	17,7	16,2	17,6	17,0
дає змогу працювати в комфортних умовах	32,1	21,3	28,9	100,0	26,9	29,0	26,4	21,1	33,6	22,7
унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	3,6	15,6	10,6		15,7	6,5	21,5	14,4	10,9	15,1
гарно оплачується	75,0	79,1	72,1	66,7	70,0	69,4	67,2	73,7	88,2	72,1
дає змогу реалізувати творчі здібності	30,4	23,0	26,2	66,7	30,0	21,0	15,8	16,0	5,0	11,6
відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	30,4	23,0	32,2	33,3	26,4	19,4	19,6	18,6	18,5	15,6
пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	5,4	4,5	6,9	33,3	11,7	19,4	14,3	14,2	9,2	12,1
належить до успішної галузі	17,9	25,0	18,1		22,4	14,5	18,5	22,7	22,7	17,5
дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	35,7	22,1	23,1		23,1	16,1	17,0	19,1	26,1	18,0
затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	25,0	23,8	29,3	66,7	24,3	33,9	30,2	24,5	29,4	23,5
потребує високих моральних якостей	7,1	7,8	7,5		11,4	14,5	9,4	8,2	7,6	7,9

Престижною є професія, яка…	Учні					Дорослі				
	Київ	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**	**Київ**	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**
дає змогу мати великі професійні досягнення	17,9	21,3	23,5	66,7	22,6	16,1	9,4	12,9	16,0	9,9
вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті	35,7	27,9	33,5	33,3	30,2	37,1	28,3	29,4	37,0	26,9

2. Складові престижності професій

Таблиця 55. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за віком, у %)

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	14	15	16	17	18	18-29	30-54	≥55
престижна професія викликає в людини почуття гордості	100,0	43,0	49,0	48,4	48,8	66,7	50,0	47,8	49,8
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими		12,1	14,5	11,3	11,2		13,0	11,8	10,6
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	100,0	55,1	53,1	55,5	50,7	33,3	46,3	54,3	50,9
престижна професія додає авторитету в сім'ї		17,8	17,4	16,5	21,0	22,2	18,7	20,5	25,6
люди вважають надбання престижної професії досягненням		49,5	45,3	47,6	50,7	66,7	32,1	27,7	26,9
люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія	100,0	29,0	32,2	29,3	27,8	11,1	28,5	29,5	32,6
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет		36,4	36,9	33,0	38,5	44,4	36,2	36,1	37,1
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги	100,0	54,2	52,0	56,3	53,7	66,7	46,3	44,9	42,8
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей		9,3	9,8	11,8	6,3		14,2	11,1	11,3
престижна професія – це квиток до кола обраних		12,1	16,4	15,4	25,9	44,4	13,8	15,4	10,9
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших		2,8	8,4	6,8	10,7		9,3	12,0	14,0
інше		11,2	7,2	9,9	6,8	11,1	4,1	2,9	2,0
важко відповісти		1,9	1,6	2,4			3,3	3,1	2,5

Таблиця 56. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за статтю, у %)

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Учні		Дорослі	
	чол.	жін.	чол.	жін.
престижна професія викликає в людини почуття гордості	49,6	46,8	48,6	49,6
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	14,5	10,7	13,2	10,2
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	52,8	54,0	49,5	53,4
престижна професія додає авторитету в сім'ї	20,3	15,3	23,6	20,6
люди вважають надбання престижної професії досягненням	44,5	50,7	28,1	28,4

люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія	34,1	26,0	31,9	29,2
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет	34,3	37,6	35,8	36,7
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги	52,8	55,2	42,3	46,2
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	11,1	8,4	13,8	10,2
престижна професія – це квиток до кола обраних	16,8	18,8	12,7	14,2
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	8,2	7,2	12,2	12,1
інше	6,7	9,9	2,4	3,2
важко відповісти	2,4	0,8	2,9	2,9

Таблиця 57. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за освітою, у %)

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	**Учні класу**			**Вища**		**Середня**	
	9-го	**10-го**	**11-го**	**повна**	**неповна**	**повна**	**неповна**
престижна професія викликає в людини почуття гордості	48,1	47,3	49,2	53,4	55,4	45,5	44,0
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	13,9	12,2	10,0	12,5	10,5	12,9	9,3
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	52,9	55,9	50,8	49,0	54,1	52,5	48,0
престижна професія додає авторитету в сім'ї	16,4	18,6	20,0	20,7	22,0	20,7	26,2
люди вважають надбання престижної професії досягненням	45,5	49,7	49,2	32,7	27,7	27,0	27,6
люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія	31,7	27,4	30,4	31,3	28,0	31,6	30,2

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Учні класу			Вища		Середня	
	9-го	10-го	11-го	повна	неповна	повна	неповна
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет	37,5	31,9	38,3	37,5	38,2	34,8	36,4
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги	52,2	57,2	52,9	46,6	43,6	46,9	38,2
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	9,8	10,4	8,8	12,0	11,1	12,3	10,7
престижна професія – це квиток до кола обраних	16,3	17,6	22,1	15,4	14,5	13,9	9,3
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	8,0	6,6	8,8	8,7	9,1	13,7	16,4
інше	9,4	7,4	7,1	4,3	2,7	3,0	1,3
важко відповісти	1,5	2,7		1,9	2,4	3,0	4,4

Таблиця 58. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (у регіональному розрізі, *у %*)

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
престижна професія викликає в людини почуття гордості	49,2	47,6	44,8	53,9	49,0	47,7	50,8	47,5
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	10,9	14,4	12,0	12,2	15,1	13,3	9,0	9,4
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	46,2	49,4	61,7	59,4	43,5	55,3	49,6	58,0
престижна професія додає ав-	25,4	15,2	17,0	12,2	30,1	22,1	18,2	19,3

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
торитету в сім'ї								
люди вважають надбання престижної професії досягненням	39,3	47,8	54,9	48,3	28,9	25,1	29,3	32,6
люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія	34,7	31,6	23,8	30,0	33,1	36,6	23,7	28,2
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет	38,9	33,7	33,3	40,6	38,1	40,0	29,5	42,0
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги	50,2	55,4	54,0	57,2	43,5	42,3	43,1	53,6
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	13,2	10,1	6,5	8,9	8,8	14,0	12,1	9,9
престижна професія – це квиток до кола обраних	21,1	19,5	15,7	12,2	10,0	15,0	14,3	12,7
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	7,6	10,6	5,9	5,0	7,9	13,0	13,1	13,8
інше	4,0	9,4	8,3	13,3	1,3	2,5	3,4	4,4
важко відповісти	2,3	0,8	1,5	2,2	3,3	2,0	4,6	0,6

Таблиця 59. Уявлення учнів та дорослих про причини намагань отримати престижні професії (за місцем проживання, *у %*)

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
престижна професія викликає в людини почуття гордості	41,1	50,4	47,8	66,7	48,1	43,5	56,2	51,5	41,2	44,7
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	10,7	11,9	13,9		11,7	4,8	9,1	12,4	13,4	13,1
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	64,3	53,7	54,7	66,7	50,2	58,1	53,2	47,7	60,5	50,6
престижна професія додає авторитету в сім'ї	12,5	18,4	17,9	33,3	18,1	21,0	24,9	18,8	20,2	23,7
люди вважають надбання престижної професії досягненням	42,9	46,7	47,4	66,7	49,3	33,9	27,9	29,9	21,8	28,1
люди, коли дізнаються, що в тебе престижна професія	25,0	32,4	30,1	33,3	29,3	25,8	28,3	28,6	31,1	34,1
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет	28,6	38,9	34,7	33,3	36,7	46,8	35,1	35,3	33,6	37,5

Чому люди намагаються отримати престижні професії?	**Учні**					**Дорослі**				
	Київ	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**	**Київ**	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	село
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги	39,3	54,9	52,4	33,3	57,1	41,9	48,7	45,1	48,7	40,2
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	5,4	7,4	10,0		11,4	3,2	10,2	13,1	10,9	12,8
престижна професія – це квиток до кола обраних	16,1	18,4	16,6		19,0	9,7	17,7	13,4	12,6	11,6
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	5,4	7,8	8,7	33,3	6,9	6,5	12,5	12,4	13,4	12,3
інше	21,4	10,7	8,3		5,0	6,5	3,4	4,1	1,7	1,0
важко відповісти		1,2	1,0		2,6	4,8	2,6	3,1	0,8	3,2

3. Особливості поінформованості громадян про професії

Таблиця 60. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за віком, у %)

Інформація про професію	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	14	15	16	17	18	18-29	30-54	≥55
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	100,0	46,7	54,3	54,7	52,7	33,3	46,7	34,8	23,1
умови, в яких працюють ці фахівці	100,0	53,3	40,2	45,8	49,3	44,4	39,0	43,7	41,4
професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти		35,5	36,7	33,0	41,0	55,6	35,8	30,6	22,6
зміст їхньої праці	100,0	40,2	48,8	45,3	49,3	66,7	39,8	44,4	42,8
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія		50,5	35,9	38,0	42,9	22,2	28,9	26,8	20,8
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	100,0	18,7	15,4	12,0	12,2	11,1	10,6	11,8	12,2
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю		40,2	34,8	33,5	38,0	11,1	26,0	24,3	20,4
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає цяпрофесія		43,0	37,3	38,0	41,0	33,3	19,9	15,6	10,6
рівень престижності фахівців такого профілю		39,3	36,3	35,1	38,5	66,7	24,0	21,0	11,8
ставлення до цієї професії близьких мені людей		29,9	31,1	28,0	28,8	44,4	25,6	25,2	22,2
гарантії працевлаштування за цією професією		32,7	30,5	31,4	34,1	22,2	29,7	34,1	33,5
рівень конкурентності на ринку праці		6,5	11,9	10,2	15,6	11,1	10,6	10,7	5,4
Інше			1,2	0,8	1,5	11,1	0,4	1,1	2,0
ніякої інформації про цю професію не мав		0,9	0,8	0,3	0,5	11,1	3,7	8,0	9,5
важко відповісти		1,9	2,3	3,1	2,4		6,5	5,1	9,0

Таблиця 61. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за статтю, у %)

Інформація про професію	Учні		Дорослі	
	чол.	жін.	чол.	жін.
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	49,4	57,5	31,4	34,1
умови, в яких працюють ці фахівці	42,7	47,1	45,0	39,5
професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти	30,3	42,0	28,7	29,1
зміст їхньої праці	46,2	47,8	43,7	41,8
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія	38,2	39,4	26,7	23,8
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	17,0	11,2	14,2	9,8
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю	33,9	36,6	23,8	22,8
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає цяпрофесія	39,3	37,9	16,7	13,2
рівень престижності фахівців такого профілю	36,5	37,2	20,7	16,5
ставлення до цієї професії близьких мені людей	26,7	32,6	23,2	25,0
гарантії працевлаштування за цією професією	29,4	33,6	34,1	31,9
рівень конкурентності на ринку праці	10,4	12,4	8,9	8,8
Інше	1,7	0,5	1,3	1,3
ніякої інформації про цю професію не мав	1,0	0,3	7,3	8,0
важко відповісти	2,9	2,1	6,2	7,3

Таблиця 62. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (у регіональному розрізі, у %)

Інформація про професію	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	56,4	49,9	56,2	51,7	31,8	34,9	28,6	40,3
умови, в яких працюють ці фахівці	47,9	42,8	46,3	42,2	49,8	41,0	39,0	40,3
професійні цілі та завдання, які вико-нують ці спеціалісти	37,3	37,0	35,0	34,4	27,6	29,5	24,7	38,1
зміст їхньої праці	48,2	47,3	46,0	46,1	51,9	46,4	35,1	40,9

Інформація про професію	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія	38,6	39,5	40,1	35,0	26,4	24,3	21,8	32,6
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	9,2	15,2	17,3	13,9	11,7	12,5	12,3	8,3
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю	29,4	33,9	40,7	38,3	19,7	22,9	21,8	32,0
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає ця професія	30,4	40,0	39,2	48,3	16,7	12,3	16,0	14,4
рівень престижності фахівців такого профілю	35,3	39,5	37,3	32,8	17,6	20,6	17,2	16,6
ставлення до цієї професії близьких мені людей	29,0	32,2	29,6	25,6	20,1	26,8	22,3	28,2
гарантії працевлаштування за цією професією	21,1	33,4	35,8	37,2	25,5	30,5	36,6	40,3
рівень конкурентності на ринку праці	8,9	12,2	14,2	8,9	7,1	8,6	9,7	9,4
інше	0,7	0,8	1,2	2,2	1,7	0,5	2,2	0,6
ніякої інформації про цю професію не мав	0,7	0,5	0,9	0,6	5,0	9,6	9,0	3,9
важко відповісти	3,6	2,3	1,9	2,2	5,4	8,4	8,0	2,2

Таблиця 63. Інформація про професію, яка була відома на момент її вибору (за місцем проживання, у %)

Інформація про професію	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
навчальний заклад, у якому готують спеціалістів цього профілю	64,3	53,3	52,2	66,7	53,8	29,0	41,5	31,4	27,7	31,2
умови, в яких працюють ці фахівці	51,8	48,4	43,5	66,7	43,8	30,6	45,7	41,5	33,6	44,2
професійні цілі та завдання, які виконують ці спеціалісти	39,3	41,8	35,3		33,3	16,1	32,1	28,6	21,0	31,1
зміст їхньої праці	37,5	53,7	43,0	33,3	48,8	35,5	44,9	39,9	33,6	48,4

Інформація про професію	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
вимоги до особистих здібностей, які висуває ця професія	42,9	41,0	36,8		39,0	11,3	30,2	27,1	12,6	25,4
ризики, що загрожують здоров'ю тих, хто працює за цим фахом	17,9	14,8	14,6		12,6	4,8	12,1	12,9	9,2	12,1
рівень відповідальності, якого вимагає робота за цією спеціальністю	37,5	36,1	35,1	33,3	34,5	24,2	26,8	22,9	17,6	22,7
можливості кар'єрного зростання і найвищих досягнень, що їх надає цяпрофесія	51,8	38,1	40,3	66,7	35,0	16,1	20,4	17,0	6,7	10,9
рівень престижності фахівців такого профілю	41,1	42,6	34,1	100,0	36,0	12,9	25,7	16,8	11,8	17,5
ставлення до цієї професії близьких мені людей	16,1	37,3	26,4	33,3	30,7	6,5	26,4	23,2	20,2	27,7
гарантії працевлаштування за цією професією	33,9	34,0	33,1	33,3	28,1	25,8	33,6	32,5	35,3	33,6
рівень конкурентності на ринку праці	10,7	12,3	13,5	33,3	8,6	11,3	15,1	8,0	5,9	5,9
інше		0,4	2,1		0,5	1,6	1,9	1,5	2,5	0,2
ніякої інформації про цю професію не мав		1,6	0,6		0,2	11,3	5,3	7,2	14,3	7,2
важко відповісти	1,8	2,9	2,5		2,4	8,1	3,8	7,7	6,7	7,7

Таблиця 64. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за віком, у %)

Джерела	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	14	15	16	17	18	18-29	30-54	≥55
пробував працювати за цією професією		17,8	17,8	16,0	15,6	11,1	23,6	29,9	34,8
накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуго-	100,0	18,7	24,4	21,2	25,4	22,2	18,3	18,1	13,6

Джерела	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**18-29**	**30-54**	**≥55**
вували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)									
спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	100,0	38,3	31,8	28,8	28,8	33,3	25,2	22,6	20,4
спеціально ходив на екскурсії на місце роботи		9,3	13,1	11,3	10,7	11,1	12,6	8,9	7,0
розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом		57,0	51,4	50,8	53,7	66,7	32,9	27,7	26,0
підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію		8,4	12,7	14,1	17,1	33,3	7,3	7,1	6,1
знаходив інформацію в інтернеті	100,0	58,9	55,9	54,2	55,6	55,6	28,0	14,7	7,5
дивився про таких фахівців телепередачі, фільми		32,7	26,6	30,4	32,7	22,2	20,3	12,5	9,3
мій улюблений герой художніх творів мав таку професію		0,9	2,5	1,3	3,9		0,8	2,7	2,3
мій живий кумир має таку професію		6,5	9,2	8,1	7,8	11,1	4,9	3,1	3,4
звернувся до профконсультанта		9,3	8,2	6,0	9,3	22,2	4,9	2,9	1,4
мені про професію розповіли батьки		42,1	34,4	35,9	31,7	22,2	22,4	18,5	17,6
скористався інформацією, що отримував на уроках у школі		18,7	19,1	21,2	20,0	33,3	19,5	12,3	11,3
випадково трапилася інформація, не пам’ятаю, де саме		5,6	7,4	7,3	8,3	22,2	6,1	11,2	12,4
я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію		0,9	1,0	0,5			5,3	7,4	7,0

Джерела	Повні роки в учнів						Повні роки в дорослих		
	13	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**18-29**	**30-54**	**≥55**
інше		2,8	1,4	2,9	2,9		3,3	3,4	4,1
важко відповісти		0,9	1,4	3,4	2,0		8,5	10,1	12,9

Таблиця 65. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за статтю, у %)

Джерела	Учні		Дорослі	
	чол.	**жін.**	**чол.**	**жін.**
пробував працювати за цією професією	18,7	15,2	35,4	26,5
накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуговували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)	20,5	25,7	15,8	17,3
спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	34,1	28,0	24,5	20,8
спеціально ходив на екскурсії на місце роботи	13,3	10,2	10,7	7,3
розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом	49,9	54,5	31,8	25,3
підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію	14,6	12,7	8,5	5,4
знаходив інформацію в інтернеті	56,0	55,5	16,7	13,3
дивився про таких фахівців телепередачі, фільми	29,6	29,0	14,0	12,1
мій улюблений герой художніх творів мав таку професію	3,2	1,2	3,4	1,0
мій живий кумир має таку професію	9,4	7,2	3,4	3,7
звернувся до профконсультанта	8,1	7,7	3,3	2,2
мені про професію розповіли батьки	33,6	35,7	18,1	19,6
скористався інформацією, що отримував на уроках у школі	19,0	20,9	12,3	14,3
випадково трапилася інформація, не пам’ятаю, де саме	9,2	5,8	10,7	10,7
я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію	1,2	0,2	7,1	6,6
інше	1,7	2,8	1,8	5,1

важко відповісти	2,0	2,1	9,3	12,1

Таблиця 66. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за освітою, у %)

Джерела	Учні класу			Вища		Середня	
	9-го	10-го	11-го	повна	неповна	повна	неповна
пробував працювати за цією професією	17,1	16,5	17,1	23,1	32,8	29,8	34,7
накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуговували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)	24,0	20,5	25,4	15,4	20,6	16,3	12,9
спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	33,6	28,7	28,3	24,0	25,3	20,7	20,9
спеціально ходив на екскурсії на місце роботи	12,2	11,2	11,7	8,2	13,9	7,2	7,6
розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом	52,1	52,7	52,1	23,1	28,0	31,0	25,8
підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію	13,2	11,4	17,9	9,1	6,4	6,6	5,3
знаходив інформацію в інтернеті	56,2	56,9	52,5	14,9	17,9	16,1	7,1
дивився про таких фахівців телепередачі, фільми	29,5	28,7	30,0	18,8	15,2	11,3	7,6
мій улюблений герой художніх творів мав таку професію	2,6	1,3	2,5	2,9	3,4	2,0	0,4
мій живий кумир має таку професію	8,0	8,8	8,3	5,3	4,1	3,0	2,2
звернувся до профконсультанта	9,9	5,3	7,1	3,4	2,7	2,4	3,1
мені про професію розповіли батьки	34,8	36,2	31,7	20,2	20,6	18,7	16,4
скористався інформацією, що отримував на уроках у школі	18,7	19,9	22,5	19,7	12,5	14,9	5,8
випадково трапилася інформація, не пам’ятаю, де саме	7,0	7,2	9,2	7,7	11,1	10,1	14,2
я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію	1,2	0,3		5,3	6,4	7,4	8,0

Джерела	Учні класу			Вища		Середня	
	9-го	10-го	11-го	повна	неповна	повна	неповна
інше	1,9	2,7	2,5	6,3	3,4	2,2	4,9
важко відповісти	1,7	3,2	1,3	5,8	6,4	13,1	16,0

Таблиця 67. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (у регіональному розрізі, у %)

Джерела	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
пробував працювати за цією професією	17,5	13,4	20,4	17,2	27,6	28,7	31,0	36,5
накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуговували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)	29,0	21,5	20,1	22,2	22,2	20,6	10,4	13,8
спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	36,0	27,1	29,6	33,9	25,5	21,6	17,7	30,4
спеціально ходив на екскурсії на місце роботи	8,9	13,2	11,7	13,3	13,4	8,6	8,5	5,0
розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом	46,2	53,7	52,8	58,3	29,7	27,3	25,9	33,1
підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію	17,8	15,7	9,9	8,9	11,3	5,7	4,4	8,8
знаходив інформацію в інтернеті	48,8	57,5	61,7	52,8	19,7	12,8	13,3	16,0
дивився про таких фахівців телепередачі, фільми	21,1	30,9	29,6	38,9	8,4	15,2	8,5	23,8
мій улюблений герой художніх творів мав таку професію	2,0	2,0	2,5	2,2	5,0	0,5	2,2	2,2
мій живий кумир має таку професію	8,6	8,6	8,3	7,2	5,9	2,5	4,1	1,7

Джерела	Учні				Дорослі			
	Захід	Центр	Схід	Південь	Захід	Центр	Схід	Південь
звернувся до профконсультанта	7,6	7,8	6,2	11,7	3,3	2,2	2,9	2,8
мені про професію розповіли батьки	28,4	36,7	35,5	39,4	20,9	18,4	18,6	18,2
скористався інформацією, що отримував на уроках у школі	23,1	15,9	19,8	23,9	13,4	15,0	11,1	14,9
випадково трапилася інформація, не пам'ятаю, де саме	5,3	9,4	9,3	3,9	8,8	11,1	9,9	13,8
я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію	0,7	0,8	0,6	0,6	5,4	5,9	9,7	4,4
інше	0,3	2,8	2,8	3,3	1,7	2,9	5,3	3,9
важко відповісти	2,6	1,3	2,2	2,8	9,2	13,3	11,9	5,0

Таблиця 68. Джерела (спосіб) отримання інформації про професію (за місцем проживання, у %)

Джерела	Учні					Дорослі				
	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село	Київ	обл. ц.	місто	СМТ	село
пробував працювати за цією професією	7,1	18,9	14,3		19,8	33,9	27,2	32,0	29,4	30,6
накопичував випадкові спостереження за роботою фахівців, які мене обслуговували (в магазині, транспорті, перукарні тощо)	16,1	23,8	20,8		26,4	4,8	20,4	16,2	10,1	18,0
спостерігав за роботою фахівців за спеціальним задумом з метою професійного самовизначення	30,4	32,8	28,9	33,3	32,4	11,3	26,8	22,2	17,6	22,7

Джерела	Учні					Дорослі				
	Київ	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**	**Київ**	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**
спеціально ходив на екскурсії на місце роботи	16,1	11,9	11,2	33,3	11,7	1,6	10,9	9,3	4,2	9,9
розпитував тих, хто працював (працює) за цим фахом	66,1	50,4	48,6	66,7	55,5	22,6	26,0	30,2	27,7	28,6
підмічав випадкові захоплення будь-яких людей, навіть тих, хто мав іншу професію	8,9	17,2	10,6		15,7	4,8	7,5	6,2	3,4	8,1
знаходив інформацію в інтернеті	75,0	60,2	60,5	66,7	45,0	17,7	20,8	15,2	10,9	11,1
дивився про таких фахівців телепередачі, фільми	25,0	31,1	30,6	66,7	27,1	8,1	17,0	11,6	14,3	11,9
мій улюблений герой художніх творів мав таку професію	7,1	4,1	1,9		0,7		3,0	2,6	0,8	2,0
мій живий кумир має таку професію	8,9	10,7	5,2		10,5		4,5	4,6		3,5
звернувся до профконсультанта	12,5	7,8	7,7		7,6		3,4	3,4	0,8	2,7
мені про професію розповіли батьки	35,7	34,8	36,6	33,3	32,4	16,1	18,1	18,6	16,8	21,0
скористався інформацією, що отримував на уроках у школі	8,9	20,5	19,8		21,2	9,7	8,7	14,7	15,1	15,3
випадково трапилася інформація, не пам’ятаю, де саме	12,5	8,6	6,7		7,1	11,3	13,2	10,6	10,1	9,1
я не мав (не маю) жодної інформації про цю професію	1,8	0,8	0,6		0,5	6,5	7,2	5,9	11,8	6,2
інше		3,3	2,3		1,9	9,7	5,7	3,1	3,4	2,0

Джерела	Учні					Дорослі				
	Київ	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**	**Київ**	**обл. ц.**	**місто**	**СМТ**	**село**
важко відповісти		2,0	2,1		2,4	11,3	9,4	11,6	11,8	10,6

4. Схильності старшокласників до певного типу професій

Таблиця 69. Схильності старшокласників до певного типу професій (за віком, у балах)

Предмет праці	Повні роки учнів											
	13		14		15		16		17		18	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – природа	21,0	.	15,8	10,5	15,1	9,7	14,4	10,0	13,6	10,1	13,3	7,9
людина – техніка	11,0	.	18,1	11,9	17,5	11,7	17,7	11,0	17,4	11,4	21,7	9,4
людина – людина	26,0	.	24,5	8,3	24,3	8,4	25,2	8,5	25,8	9,0	17,2	11,2
людина – знак	26,0	.	19,9	8,4	20,0	8,0	20,1	8,5	21,2	8,4	24,4	13,1
людина – художній образ	16,0	.	20,8	8,1	23,2	7,8	22,7	8,0	22,1	7,7	23,3	8,3

Таблиця 70. Схильності старшокласників до певного типу професій (за статтю, у балах)

Предмет праці	Чол.		Жін.	
	M	σ	M	σ
людина – природа	12,2	9,7	17,0	9,6
людина – техніка	24,1	10,5	11,3	8,3
людина – людина	22,3	8,5	27,3	7,9
людина – знак	21,6	8,1	18,9	8,3
людина – художній образ	19,8	7,6	25,3	7,2

Таблиця 71. Схильності старшокласників до певного типу професій (за освітою, у балах) (Ви учень)

Предмет праці	9-го класу		10-го класу		11-го класу	
	M	σ	M	σ	M	σ
людина – природа	14,8	9,8	15,1	10,0	13,7	10,2
людина – техніка	17,9	11,6	16,7	11,0	18,6	11,3
людина – людина	24,5	8,4	25,1	8,3	25,2	9,5
людина – знак	20,4	7,9	19,9	8,6	20,6	8,8
людина – художній образ	22,4	7,9	23,3	7,7	21,9	8,2

Таблиця 72. Схильності старшокласників до певного типу професій (у регіональному розрізі, у балах)

Предмет праці	Захід		Центр		Схід		Південь	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – природа	16,2	10,4	14,4	9,7	13,0	9,5	15,5	9,9
людина – техніка	17,9	11,9	17,2	11,1	18,0	11,5	17,5	11,2
людина – людина	25,0	8,6	25,0	8,6	24,4	8,8	24,6	8,3
людина – знак	20,2	8,3	20,2	8,5	21,0	8,0	19,2	8,5
людина – художній образ	20,8	8,3	23,0	7,7	23,5	7,6	23,2	7,9

Таблиця 73. Схильності старшокласників до певного типу професій (за місцем проживання, у балах)

Предмет праці	Київ		Обл. ц.		Місто		СМТ		Село	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
людина – природа	14,5	8,0	13,5	9,5	14,6	9,8	20,0	17,3	15,4	10,6
людина – техніка	15,2	10,9	17,0	11,1	17,9	11,4	16,7	10,4	18,0	11,6
людина – людина	26,2	8,0	25,1	8,6	24,8	8,6	23,3	10,4	24,4	8,7
людина – знак	19,6	7,7	21,2	7,8	19,9	8,3	15,0	0,0	20,2	8,7
людина – художній образ	24,7	8,2	23,3	7,9	22,5	8,1	25,0	13,2	21,9	7,6

ДОДАТОК 3. ВІДКРИТІ ТЕМАТИЧНІ РЕЙТИНГИ (2009 рік)

Таблиця 74. Найпрестижніша професія, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%)

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
правознавець; юрист	38,0	36,8	22,9	26,3	31,0	31,0
лікар; доктор; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	19,9	14,1	18,4	24,2	17,4	17,4
директор; завідувач; замісник; керівник; керівник відділу; менеджер; всі менеджери із різних галузей; начальник; управляючий; управлінець	19,4	15,6	10,8	16,4	15,1	15,1
економіст	14,9	16,4	9,3	13,0	15,3	15,3
бізнес-леді; бізнесмен; фірман; підприємець; приватний підприємець	13,1	11,6	8,8	14,0	12,3	12,3
вчитель; педагог; педагог-психолог; соціальний педагог	12,1	4,5	2,8	14,2	6,6	6,6

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
аудитор; бухгалтер	9,8	3,8	1,8	8,0	3,7	3,7
ІТ-спеціаліст; програміст	9,1	11,6	12,9	5,9	6,9	6,9
банкір	8,6	8,3	14,9	10,6	14,4	14,4
адвокат	7,3	5,8	4,8	5,9	6,9	6,9
інше (безробітний; винахідник; домогосподарка; орендатор)	5,3	5,3	7,3	2,6	2,9	2,9
дизайнер	4,8	6,6	6,3	2,0	2,9	2,9
стоматолог	3,8	2,3	1,5	4,5	2,6	2,6
міліціонер; поліцейський	3,5	2,0	1,5	3,3	2,3	2,3
депутат	2,8	10,8	1,5	4,5	11,7	11,7
медичний працівник; медик; медики	2,8	1,5	1,5	1,7	1,2	1,2
митник	2,8	0,8	0,0	1,6	1,3	1,3
моряк	2,8	0,5	1,0	1,7	0,6	0,6
перукар	2,8	0,8	0,3	2,2	0,9	0,9
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець-консультант; промоутер; торгівельники	2,8	0,8	0,8	4,8	1,7	1,7
фінансист; фінансовий директор	2,8	2,5	4,0	2,4	4,6	4,6
відеоінженер; інженер; інженер-енергетик; інженер-технолог; конструктор	2,3	2,0	2,5	2,7	2,4	2,4
журналіст; кореспондент; письменник; редактор; редактор газети і тп .; редактор видань; тележурналіст	2,3	7,1	5,8	1,4	3,5	3,5
водій; шофер; таксист	2,0	1,0	0,8	4,3	1,1	1,1
держслужбовець; клерк; службовець	2,0	1,3	1,0	4,1	3,2	3,2
кухар; повар	1,8	1,0	1,0	1,6	0,5	0,5
психолог	1,8	3,0	4,0	1,3	2,2	2,2
суддя	1,8	3,8	2,5	4,5	4,9	4,9
агроінженер; агроном	1,5	0,0	0,0	2,1	0,9	0,9
візажист; стиліст	1,5	1,3	1,3	0,5	0,5	0,5
історик; культуролог; політолог; філософ	1,5	5,3	1,5	0,4	2,0	2,0
металург; сталевар	1,5	0,3	0,0	1,6	0,6	0,6
нотаріус; юрисконсульт	1,5	0,8	0,8	2,4	1,2	1,2
перекладач	1,5	2,8	3,5	1,1	2,0	2,0

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
податкова (рос. налоговая) інспекція; податковий інспектор; податківець	1,5	0,8	0,3	3,1	2,5	2,5
політик	1,5	8,8	6,6	2,2	9,6	9,6
спортсмен; тренер; тренер спортивний; футболіст	1,5	2,8	4,8	0,5	1,4	1,4
архітектор	1,3	0,5	1,5	0,6	1,0	1,0
бармен	1,3	0,5	0,0	0,8	0,3	0,3
будівельник; будівельні професії; робітник будівельних спеціальностей; робітники-будівельники	1,3	1,3	0,5	3,7	2,6	2,6
гірник; (рос. горняки); підземний робітник; прохідник; шахтар	1,3	0,5	0,0	3,3	1,2	1,2
маркетолог	1,3	1,0	1,3	0,3	0,4	0,4
механік	1,3	0,5	0,3	0,7	0,3	0,3
прокурор; слідчий	1,3	2,3	0,5	2,9	3,5	3,5
автослюсар	1,0	0,8	0,3	0,3	0,1	0,1
адміністратор	1,0	1,0	0,3	1,0	0,7	0,7
ведучий на ТБ; телеведуча (телеведучий); радіоведучий; диктор радіо і ТБ	1,0	1,8	1,0	0,4	1,4	1,4
ветеринар	1,0	0,3	0,3	1,4	0,5	0,5
губернатор; МЕР	1,0	0,5	0,0	0,9	0,4	0,4
косметолог	1,0	0,5	0,8	0,4	0,2	0,2
кутюр'є; модельєр; модельєр-конструктор	1,0	2,3	2,8	0,4	1,0	1,0
секретар	1,0	0,0	0,0	0,9	0,1	0,1
агент з нерухомості; агент з продажу нерухомості; ріелтер	0,8	0,8	0,8	0,1	0,3	0,3
актор; артист; кіноактор	0,8	6,1	12,3	0,8	4,0	4,0
акушер	0,8	0,0	0,3	0,4	0,1	0,1
аптекар; провізор; фармацевт	0,8	0,3	0,8	0,5	0,6	0,6
газозварник; електрозварник; зварювальник; зварник	0,8	0,5	0,3	1,0	0,2	0,2
голова сільської ради	0,8	0,0	0,0	1,5	0,1	0,1
ДАІ; інспектор ДАІ; працівник ДАІ	0,8	0,8	0,0	1,3	1,2	1,2
директор школи; ректор	0,8	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5
залізничник	0,8	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1
ЗМІ; працівник телебачення; телевізійник	0,8	0,8	0,5	0,0	0,3	0,3

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
пластичний хірург; хірург	0,8	1,0	1,5	1,5	1,6	1,6
рекламіст; спеціаліст (фахівець) з реклами	0,8	0,3	0,8	0,5	0,6	0,6
швачка	0,8	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
академік; академіст; професор	0,5	0,0	0,5	0,5	0,4	0,4
бандит; кілер; сексраби	0,5	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3
бібліотекар; документознавець	0,5	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
біоенергетик; біолог; ботанік; зоолог	0,5	0,0	1,0	0,2	0,1	0,1
біржовик; брокер; маклер	0,5	0,0	0,8	0,7	0,4	0,4
бульдозерист; машиніст екскаватора; екскаваторник	0,5	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
вихователь	0,5	0,0	0,3	0,6	0,3	0,3
військовослужбовець	0,5	0,8	3,3	1,2	1,0	1,0
дипломат; посол	0,5	1,5	4,3	0,3	1,7	1,7
еколог	0,5	0,3	0,3	0,4	0,1	0,1
зв'язківець	0,5	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
інспектор; ревізор	0,5	0,5	0,0	0,7	0,5	0,5
кінолог; охоронець; рятувальник	0,5	0,0	0,5	0,6	0,3	0,3
колгоспник; працівник сільського господарства; с/г працівники (робітники); селянин; хлібороб; колгоспниця; колгоспник; працівник в полі; землероб; землепрацівники; робітник сільського господарства	0,5	0,0	0,0	0,4	0,3	0,3
комбайнер; механізатор; тракторист	0,5	0,0	0,3	1,0	0,2	0,2
комп'ютерник	0,5	0,5	0,0	0,6	0,5	0,5
кондитер; кулінар; пекар	0,5	0,3	0,0	0,5	0,0	0,0
лісоруб; розпиловщик	0,5	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0
логіст	0,5	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1
масажист; реабілітолог	0,5	0,3	0,0	0,1	0,2	0,2
модель; топ-модель	0,5	2,0	4,0	0,0	0,7	0,7
офіціант	0,5	0,3	0,5	0,4	0,3	0,3
продюсер; шоу-бізнес; шоумен;	0,5	1,3	2,3	0,5	1,4	1,4
ремонтник; телемайстер	0,5	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
робітнича спеціальність; робітничі (робочі) професії; робітник	0,5	0,5	0,3	0,5	0,4	0,4

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
слюсар; слюсар-ремонтник	0,5	0,3	0,0	1,0	0,3	0,3
танцюрист; танцівник; танцівниця; хореограф	0,5	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2
токар	0,5	0,3	0,0	0,6	0,2	0,2
фермер	0,5	0,0	0,5	1,4	0,3	0,3
web-дизайнер; комп'ютерний дизайнер	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
автодилер; власник компанії; капіталіст; нафтовий магнат; олігарх; телемагнат	0,3	0,3	0,8	0,3	0,7	0,7
агент рекламний	0,3	0,5	0,8	0,0	0,1	0,1
водопровідник; каналізаційник; сантехнік	0,3	0,3	0,0	0,5	0,3	0,3
газовик; газонокосильник; обслуговування територій; працівник ЖЕК; комунальники; Укргаз	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
голова (рос.:председатель); голова правління; комерційний директор; президент компанії; топ-менеджер	0,3	0,3	0,3	0,8	0,8	0,8
гуртові торговельники; дистриб'ютор; менеджер із збуту, продажу	0,3	0,8	0,0	0,4	0,2	0,2
двірник	0,3	0,5	0,0	0,3	0,1	0,1
ді-джей	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
електрик	0,3	0,3	0,0	0,5	0,2	0,2
електромонтер; електрослюсар	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
закрійник; (рос.: закройщик)	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
зоотехнік	0,3	0,0	0,0	0,6	0,1	0,1
каменяр; (рос.:каменщик); муляр; пічник	0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1
касир; працівник банку	0,3	0,0	0,0	1,2	0,8	0,8
контролер	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
космонавт	0,3	0,0	0,8	0,0	0,1	0,1
кранівник; (рос.:крановщик); машиніст крана	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
круп'є	0,3	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
лаборант; технік	0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1
лікар-гінеколог; гінеколог	0,3	0,5	0,5	0,8	0,7	0,7
лінгвіст; філолог	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
лісник	0,3	0,0	0,0	0,5	0,1	0,1
льотчик; пілот	0,3	0,3	1,3	0,6	0,3	0,3

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
математик	0,3	0,5	0,3	0,1	0,1	0,1
медсестра; молодша медсестра	0,3	0,0	0,3	0,4	0,1	0,1
музикант	0,3	0,3	1,0	0,2	0,4	0,4
оператор ПК	0,3	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0
пасічник	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
підсобний працівник; підсобний робітник	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
пожежник	0,3	0,3	0,5	0,2	0,1	0,1
посудомийка; прибиральник; прибиральниця; служниця; технічка; технічний працівник; тех-працівник; технічний персонал; хатня робітниця	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
працівник порту	0,3	0,3	0,0	0,5	0,0	0,0
Виконроб, (рос.:прораб)	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
рибалка; рибак	0,3	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0
спеціаліст	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
співак	0,3	1,8	2,5	0,3	1,1	1,1
технолог	0,3	0,0	0,3	0,5	0,3	0,3
фельдшер	0,3	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0
хімік	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
художник	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
чиновник	0,3	0,0	0,0	0,5	0,4	0,4
pr-менеджер	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
автомеханік; механік СТО	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
агент	0,0	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
агент страховий; агент зі страхування	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
агент торговий; мерчендайзер; супервайзер; супервізор; торговий представник	0,0	0,3	0,0	0,5	0,1	0,1
агротехнік; агротехнолог	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
аквалангіст	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
археолог; географ	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1
архіваріус	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
асенізатор	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
астролог	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
банщик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
бетоняр	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
біохімік; епідеміолог	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
бригадир; кваліфікований робітник; працівник кваліфікований; кваліфіковані робітничі кадри	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
бурильник; нафтовик	0,0	0,0	1,0	0,2	0,1	0,1
вантажник; докер	0,0	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
вахтер; наглядач; сторож	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
верстатник; станочник; станковик; фрезерувальник	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	0,0
викладач ВУЗу; доцент	0,0	0,0	0,0	1,6	1,0	1,0
виконавча служба	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
водій тролейбуса; водій фунікулера; водій громадського транспорту; водій міського тр-ту; водій ел. тр-ту	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
волочильник; коваль; пресувальник; пресовщик	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1
газовий міністр; уряд; урядовець	0,0	0,0	0,0	0,2	1,8	1,8
геодезист; геолог; геофізик	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0
головний бухгалтер	0,0	0,0	0,0	0,6	0,5	0,5
городник; овочівник; огородниця	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
гувернантка; няня; няня дитячого садка	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
дальнобійник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
декан	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4
депутат ВР; голова ВР; сенатор	0,0	0,3	0,3	0,1	0,9	0,9
державне управління; державний апарат; держвиконком; органи управління	0,0	0,3	0,0	0,3	0,2	0,2
диспетчер	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
доглядальниця; сиділки; сиділки для інвалідів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
дорожники; дорожні робочі; дорожні роботи	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
дояр; доярка; пастух; свинарка; тваринник	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
друкар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
екскурсовод	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
експедитор	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1
екстрасенс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
енергетик	0,0	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
зав. клубом	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0
зав. складу; завгосп	0,0	0,0	0,0	0,7	0,1	0,1
збірник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
землевпорядник; землемір	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5
комерсант	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
комірник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
кондуктор; провідник	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1
консультант	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
коректор	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
кравець	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
кур'єр	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
ливарник; літійник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
листоноша	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
ліфтер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
майстер по ремонту взуття; ремонт взуття	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
майстер; майстер гірничий	0,0	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1
маляр	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1
манікюрниця	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
машинобудівельник; машинобудування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
мельник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
методист; методистка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
мийник (рос.: мойщик) машин	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
молодший медичний персонал; санітар; санітарка	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
монтажник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
науковий співробітник; науковець; вчений; наукові працівники; дослідник	0,0	0,8	2,5	0,4	1,1	1,1
обліковець	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
оператор	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
оператор газового захисту на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
освітяни; працівник освіти	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
офіцер	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
пакувальник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
плиточник	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0
покоївка	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
покрівельник; крівельник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
працівник культури	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
працівник промисловості; робітники промислових підприємств; робітник (працівник) на заводі; працівник важкої (тяжкої) промисловості; промисловець; робітник на заводі; робочі на заводах	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
працівник сфери послуг; сфера послуг; сфера обслуговування; сфера побуту	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
працівник транспорту	0,0	0,3	0,0	0,2	0,0	0,0
працівник туризму; працівник у сфері туризму; туристичний бізнес	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
працівники СБУ	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
президент	0,0	3,5	5,5	0,2	2,6	2,6
прем'єр-міністр	0,0	1,0	0,5	0,0	0,8	0,8
прибиральник сміття; сміттєвик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
психіатр; психоаналітик; психотерапевт	0,0	0,0	1,0	0,1	0,0	0,0
птахівник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
радіотехнік	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
реалізатор	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
режисер	0,0	0,0	1,8	0,1	0,2	0,2
реклама; рекламний бізнес	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
ресторатор	0,0	0,3	0,0	0,4	0,2	0,2
референт	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
різбляр; різьбяр; різчик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
різноробочий; різнороб; чорнороб	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
робітник на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Відкриті рейтинги (найпрестижніша професія)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
робітник соцсфери; соціальний працівник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
садівник; тепличниця	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
священик	0,0	0,0	0,5	0,5	0,2	0,2
сезонний робітник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
соціолог	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	0,5
співтобітник (працівник) МВС	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6
стрілочник на залізниці	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
стюардеса	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
суднобудівник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
телеграфіст	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
тесля;(рос.: плотник)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
технолог по харчуванню	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
товарознавець	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
туристичний агент; турагент	0,0	0,3	0,0	0,1	0,2	0,2
фізик	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
фінансовий аналітик	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
фотограф	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
циркач	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
шліфувальник; (рос. шлифовщик)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
штукатур; (рос.: штукатурщик)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
ювелір	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
важко відповісти (не знаю)	0,0	0,0	0,5	3,2	5,0	5,0

Таблиця 75. Дефіцитні професії, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%)

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
вчитель; педагог; педагог-психолог; соціальний педагог	17,9	15,9	6,8	12,8	12,8	5,7
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець-консультант; промоутер; торгівельники	17,4	12,1	6,3	15,7	10,3	4,1

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
лікар; доктор; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	9,6	8,3	7,3	10,2	10,3	6,9
водій; шофер; таксист	9,1	4,5	5,0	10,1	8,8	5,4
інше (безробітний; винахідник; домогосподарка; орендатор)	9,1	6,8	8,6	3,5	3,3	3,8
посудомийка; прибиральник; прибиральниця; служниця; технічка; технічний працівник; техпрацівник; технічний персонал; хатня робітниця	9,1	6,6	6,1	10,8	7,8	7,9
двірник	8,6	9,3	2,5	9,6	6,7	2,5
робітнича спеціальність; робітничі (робочі) професії; робітник	8,3	7,6	8,8	8,3	9,0	6,6
слюсар; слюсар-ремонтник	8,1	7,1	3,8	11,4	9,2	2,5
будівельник; будівельні професії; робітник будівельних спеціальностей; робітники-будівельники	7,8	12,3	10,6	11,4	16,8	16,4
токар	5,5	3,5	1,3	5,7	4,6	1,5
відеоінженер; інженер; інженер-енергетик; інженер-технолог; конструктор	5,3	4,8	3,8	4,5	6,5	5,3
електрик	5,3	3,3	1,5	5,0	3,2	1,0
кухар; повар	4,5	2,5	0,8	3,4	2,2	1,6
офіціант	4,5	3,5	2,8	3,1	2,1	2,7
вантажник; докер	4,0	2,0	1,3	4,3	3,1	2,4
газозварник; електрозварник; зварювальник; зварник	4,0	3,5	1,3	3,7	2,6	1,1
колгоспник; працівник сільського господарства; с/г працівники (робітники); селянин; хлібороб; колгоспниця; колгоспник; працівник в полі; землероб; землепрацівники; робітник сільського господарства	4,0	2,0	2,5	5,5	4,7	5,0
водопровідник; каналізаційник; сантехнік	3,8	1,8	2,8	5,2	3,6	1,1
правознавець; юрист	3,8	4,3	3,5	1,4	2,1	3,1
агроінженер; агроном	3,0	2,0	1,8	2,2	1,4	0,8
дояр; доярка; пастух; свинарка; тваринник	3,0	0,8	0,0	3,9	1,5	0,6

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
механік	3,0	4,0	1,8	2,4	2,3	0,8
комбайнер; механізатор; тракторист	2,5	0,8	0,3	3,7	1,5	0,5
кондуктор; провідник	2,5	1,0	0,3	1,3	0,8	0,1
молодший медичний персонал; санітар; санітарка	2,5	2,8	3,3	3,2	2,8	3,4
ветеринар	2,3	0,8	1,3	1,2	0,9	0,4
перукар	2,3	1,5	1,0	1,8	1,2	0,6
робітник соцсфери; соціальний працівник	2,3	2,5	3,5	0,5	0,6	0,5
вихователь	2,0	1,8	1,0	2,0	1,6	1,1
економіст	2,0	2,8	2,5	0,9	2,5	2,7
кінолог; охоронець; рятувальник	2,0	2,0	1,0	1,5	2,2	1,3
маляр	2,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,8
медсестра; молодша медсестра	2,0	1,8	2,5	2,5	1,9	1,7
автослюсар	1,8	0,5	0,3	0,5	0,3	0,2
директор; завідувач; замісник; керівник; керівник відділу; менеджер; всі менеджери із різних галузей; начальник; управляючий; управлінець	1,8	4,5	3,5	2,2	3,3	3,7
медичний працівник; медик; медики	1,8	2,8	1,5	1,6	1,3	1,0
різноробочий; різнороб; чорнороб	1,8	1,3	2,3	3,5	3,1	4,8
аудитор; бухгалтер	1,5	1,3	1,0	1,5	1,8	0,7
вахтер; наглядач; сторож	1,5	0,8	0,0	1,5	1,0	0,9
швачка	1,5	1,0	0,8	2,2	1,3	0,7
важко відповісти (не знаю)	1,3	1,8	3,8	8,3	13,1	22,8
водій тролейбуса; водій фунікулера; водій громадського транспорту; водій міського тр-ту; водій ел. тр-ту	1,3	0,3	0,0	1,0	0,5	0,0

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
геодезист; геолог; геофізик	1,3	0,8	0,0	0,1	0,3	0,1
гірник; (рос. горняки); підземний робітник; прохідник; шахтар	1,3	3,0	1,8	3,8	3,8	1,5
міліціонер; поліцейський	1,3	1,8	1,5	0,4	1,0	0,9
бульдозерист; машиніст екскаватора; екскаваторник	1,0	0,5	0,3	0,5	0,4	0,3
гувернантка; няня; няня дитячого садка	1,0	0,8	4,8	1,0	0,8	6,0
іт-спеціаліст; програміст	1,0	2,8	3,8	1,1	1,7	4,6
каменяр; (рос.:каменщик); муляр; пічник	1,0	0,5	0,3	1,7	1,9	1,3
касир; працівник банку	1,0	1,5	0,0	1,1	1,2	0,4
лаборант; технік	1,0	1,3	1,5	0,5	0,8	0,5
металург; сталевар	1,0	0,8	0,0	0,6	0,9	0,5
перекладач	1,0	1,8	1,0	0,0	0,3	0,6
технолог	1,0	1,3	0,8	1,0	1,4	0,7
агент страховий; агент зі страхування	0,8	0,8	0,3	0,5	0,4	0,4
адвокат	0,8	0,5	0,8	0,3	0,9	0,8
бригадир; кваліфікований робітник; працівник кваліфікований; кваліфіковані робітничі кадри	0,8	0,3	0,3	0,3	0,7	0,3
військовослужбовець	0,8	1,3	1,8	0,5	0,9	1,1
городник; овочівник; огородниця	0,8	0,0	0,0	0,7	0,3	0,1
історик; культуролог; політолог; філософ	0,8	1,0	0,8	0,1	0,6	0,2
косметолог	0,8	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1
кранівник; (рос.:крановщик); машиніст крана	0,8	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2
кур'єр	0,8	0,5	0,5	0,5	0,8	0,6
листоноша	0,8	0,8	0,5	1,0	0,3	0,4

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
манікюрниця	0,8	0,3	0,0	0,2	0,0	0,1
монтажник	0,8	0,5	0,5	0,9	0,8	0,8
психолог	0,8	2,5	1,3	1,2	1,2	1,1
агент з нерухомості; агент з продажу нерухомості; ріелтер	0,5	0,5	0,0	0,1	0,2	0,2
аптекар; провізор; фармацевт	0,5	0,5	0,8	0,6	0,7	0,2
бармен	0,5	0,5	1,0	0,9	0,3	0,4
бібліотекар; документознавець	0,5	0,8	0,3	0,5	0,7	0,4
депутат	0,5	0,8	0,0	0,1	0,7	0,3
держслужбовець; клерк; службовець	0,5	0,5	0,8	0,2	0,3	0,3
дизайнер	0,5	1,0	1,8	0,4	0,9	1,2
експедитор	0,5	0,3	0,0	0,4	0,3	0,1
інспектор; ревізор	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
кондитер; кулінар; пекар	0,5	0,3	0,3	0,9	0,9	0,5
контролер	0,5	0,3	0,0	0,6	0,3	0,3
кравець	0,5	0,0	0,0	0,5	0,1	0,0
кутюр'є; модельєр; модельєр-конструктор	0,5	0,3	0,8	0,0	0,6	0,7
моряк	0,5	0,3	0,8	0,3	0,2	0,6
пожежник	0,5	0,3	0,8	0,4	0,6	0,3
політик	0,5	1,3	1,0	0,2	0,2	0,7
режисер	0,5	0,5	0,8	0,0	0,1	0,1
хімік	0,5	0,3	0,3	0,2	0,6	0,3
штукатур; (рос.: штукатурщик)	0,5	0,8	0,5	0,6	0,5	0,3

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
автомеханік; механік СТО	0,3	0,0	0,3	0,2	0,3	0,2
агент рекламний	0,3	0,0	0,5	0,2	0,2	0,1
адміністратор	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,6
академік; академіст; професор	0,3	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0
актор; артист; кіноактор	0,3	0,5	1,8	0,2	0,2	1,5
архітектор	0,3	1,0	1,0	0,3	0,6	0,8
асенізатор	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
бандит; кілер; сексраби	0,3	0,3	0,8	0,0	0,1	0,1
банкір	0,3	0,3	0,8	0,4	0,5	1,4
бетоняр	0,3	0,3	0,0	0,4	0,2	0,2
бізнес-леді; бізнесмен; фірман; підприємець; приватний підприємець	0,3	0,5	1,0	0,5	0,7	0,9
бурильник; нафтовик	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
верстатник; станочник; станковик; фрезерувальник	0,3	0,3	0,0	1,6	1,2	0,2
візажист; стиліст	0,3	0,8	0,0	0,0	0,1	0,0
газовик; газонокосильник; обслуговування територій; працівник жек; комунальники; укргаз	0,3	0,8	0,8	0,8	0,7	0,3
гуртові торговельники; дистриб'ютор; менеджер із збуту, продажу	0,3	0,5	0,0	0,4	0,4	0,2
дорожники; дорожні робочі; дорожні роботи	0,3	0,0	0,3	0,3	0,9	0,5
друкар	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
еколог	0,3	2,5	1,5	0,6	0,4	0,8
журналіст; кореспондент; письменник; редактор; редактор газети і тп .; редактор видань; тележурналіст	0,3	1,8	1,8	0,1	0,2	0,4
залізничник	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
зв'язківець	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
ЗМІ; працівник телебачення; телевізійник	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
зоотехнік	0,3	0,5	0,3	0,5	0,1	0,0
консультант	0,3	0,5	0,3	0,2	0,3	0,1
круп'є	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ливарник; літійник	0,3	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
науковий співробітник; науковець; вчений; наукові працівники; дослідник	0,3	1,5	3,8	0,2	0,6	1,1
оператор пк	0,3	0,3	0,5	0,1	0,1	0,0
пасічник	0,3	0,0	0,3	0,1	0,0	0,1
пластичний хірург; хірург	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,2
плиточник	0,3	0,3	0,0	0,4	0,5	0,2
працівник промисловості; робітники промислових підприємств; робітник (працівник) на заводі; працівник важкої (тяжкої) промисловості; промисловець; робітник на заводі; робочі на заводах	0,3	0,0	0,3	0,7	1,3	0,4
працівник сфери послуг; сфера послуг; сфера обслуговування; сфера побуту	0,3	1,0	1,3	0,9	1,2	2,6
президент	0,3	0,5	0,0	0,1	0,4	0,2
прокурор; слідчий	0,3	0,3	0,0	0,1	0,2	0,1
психіатр; психоаналітик; психотерапевт	0,3	0,0	0,5	0,1	0,0	0,1
ремонтник; телемайстер	0,3	0,3	0,0	0,4	0,2	0,1
ресторатор	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
соціолог	0,3	0,3	0,3	0,0	0,1	0,4
співак	0,3	0,0	0,3	0,1	0,0	0,2
тесля;(рос.: плотник)	0,3	0,5	0,0	2,4	2,2	0,5

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
фермер	0,3	1,8	1,5	1,4	1,1	1,4
pr-менеджер	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
web-дизайнер; комп'ютерний дизайнер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
автодилер; власник компанії; капіталіст; нафтовий магнат; олігарх; телемагнат	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
агент	0,0	0,0	0,3	0,2	0,4	0,3
агент торговий; мерчендайзер; супервайзер; супервізор; торговий представник	0,0	0,0	0,0	0,6	0,9	0,6
агротехнік; агротехнолог	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
аквалангіст	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
акушер	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
археолог; географ	0,0	0,8	0,5	0,1	0,2	0,2
архіваріус	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
астролог	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
банщик	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
біоенергетик; біолог; ботанік; зоолог	0,0	0,3	0,8	0,2	0,4	0,1
біохімік; епідеміолог	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
біржовик; брокер; маклер	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
ведучий на тб; телеведуча (телеведучий); радіоведучий; диктор радіо і тб	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1
викладач ВУЗу; доцент	0,0	0,0	0,3	0,3	0,5	0,5
виконавча служба	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
виконроб, (рос.:прораб)	0,0	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0
волочильник; коваль; пресувальник; пресовщик	0,0	0,0	0,0	0,4	0,5	0,2
газовий міністр; уряд; урядовець	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,0

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
голова (рос.:председатель); голова правління; комерційний директор; президент компанії; топ-менеджер	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
голова сільської ради	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
головний бухгалтер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
губернатор; мер	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
ДАІ; інспектор ДАІ;; працівник ДАІ;	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
дальнобійник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
декан	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
депутат вр; голова вр; сенатор	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
державне управління; державний апарат; держвиконком; органи управління	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
дипломат; посол	0,0	0,0	0,5	0,0	0,1	0,2
директор школи; ректор	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
диспетчер	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0
ді-джей	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
доглядальниця; сиділки; сиділки для інвалідів	0,0	0,0	1,0	0,1	0,0	1,9
екскурсовод	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,2
екстрасенс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
електромонтер; електрослюсар	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,1
енергетик	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,1
зав. клубом	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
зав. складу; завгосп	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
закрійник; (рос.: закройщик)	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
збірник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2
землевпорядник; землемір	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
комерсант	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
комірник	0,0	0,3	0,0	0,2	0,2	0,1
комп'ютерник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,5
коректор	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,0
космонавт	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,2
лікар-гінеколог; гінеколог	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
лінгвіст; філолог	0,0	0,3	0,3	0,0	0,1	0,0
лісник	0,0	0,3	0,5	0,9	0,8	0,7
лісоруб; розпиловщик	0,0	0,5	0,0	0,7	0,3	0,3
ліфтер	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
логіст	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
льотчик; пілот	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,3
майстер по ремонту взуття; ремонт взуття	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
майстер; майстер гірничий	0,0	0,3	0,5	0,2	0,2	0,3
маркетолог	0,0	0,5	0,0	0,1	0,2	0,4
масажист; реабілітолог	0,0	0,3	0,0	0,3	0,1	0,3
математик	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,2
машинобудівельник; машинобудування	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,1
мельник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
методист; методистка	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
мийник (рос.: мойщик) машин	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1
митник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
модель; топ-модель	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1
музикант	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3
нотаріус; юрисконсульт	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
обліковець	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
оператор	0,0	0,3	0,3	0,4	0,1	0,3
оператор газового захисту на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
освітяни; працівник освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
офіцер	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0
пакувальник	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
підсобний працівник; підсобний робітник	0,0	0,0	0,3	0,5	0,3	0,3
податкова (рос. налоговая) інспекція; податковий інспектор; податківець	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1
покоївка	0,0	0,3	1,0	0,2	0,1	1,6
покрівельник; крівельник	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
працівник культури	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
працівник порту	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1
працівник транспорту	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2
працівник туризму; працівник у сфері туризму; туристичний бізнес	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
працівники сбу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
прем'єр-міністр	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
прибиральник сміття; сміттєвик	0,0	0,0	0,3	0,2	0,3	0,3

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
продюсер; шоу-бізнес; шоумен;	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2
птахівник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
радіотехнік	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
реалізатор	0,0	0,0	0,0	0,7	0,5	0,1
реклама; рекламний бізнес	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1
рекламіст; спеціаліст (фахівець) з реклами	0,0	0,0	0,5	0,0	0,1	0,2
референт	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
рибалка; рибак	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
різбляр; різьбяр; різчик	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,0
робітник на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
садівник; тепличниця	0,0	0,3	0,5	0,7	0,5	0,5
священик	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
сезонний робітник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
секретар	0,0	0,5	0,0	0,8	0,7	0,4
спеціаліст	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
співтобітник (працівник) мвс	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
спортсмен; тренер; тренер спортивний; футболіст	0,0	0,8	0,5	0,1	0,2	0,3
стоматолог	0,0	0,3	0,3	0,4	0,1	0,2
стрілочник на залізниці	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
стюардеса	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1
суддя	0,0	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2
суднобудівник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0

Відкриті рейтинги (дефіцитність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
танцюрист; танцівник; танцівниця; хореограф	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1	0,3
телеграфіст	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
технолог по харчуванню	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
товарознавець	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
туристичний агент; турагент	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
фельдшер	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	0,1
фізик	0,0	0,5	0,0	0,0	0,2	0,1
фінансист; фінансовий директор	0,0	1,0	0,5	0,2	0,5	1,0
фінансовий аналітик	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
фотограф	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
художник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3
циркач	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
чиновник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
шліфувальник; (рос. шлифовщик)	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2	0,0
ювелір	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1

Таблиця 76. Конкурентні професії, на думку дорослих і учнів (по вибірці в цілому, у%)

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
правознавець; юрист	33,0	29,2	18,4	27,1	28,5	18,8
економіст	24,4	25,7	10,8	20,1	22,4	10,6
директор; завідувач; замісник; керівник; керівник відділу; менеджер; всі менеджери із різних галузей; начальник; управляючий;	15,4	11,1	8,8	15,0	14,8	12,0

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
управлінець						
вчитель; педагог; педагог-психолог; соціальний педагог	14,6	7,6	3,8	17,9	10,6	4,1
аудитор; бухгалтер	12,6	10,1	3,0	14,9	8,9	2,1
лікар; доктор; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	11,3	9,1	8,3	14,7	11,4	11,9
інше (безробітний; винахідник; домогосподарка; орендатор)	6,3	5,8	5,3	2,8	2,8	2,9
IT-спеціаліст; програміст	5,5	7,3	5,3	3,4	3,9	5,0
банкір	5,0	7,1	7,3	4,9	6,7	8,8
міліціонер; поліцейський	5,0	2,3	1,5	1,8	1,7	0,9
адвокат	4,8	4,0	4,3	3,6	3,8	3,8
водій; шофер; таксист	4,8	2,3	1,3	3,3	2,0	1,1
фінансист; фінансовий директор	4,0	2,8	3,5	2,7	3,8	4,0
дизайнер	3,3	3,0	3,8	1,5	1,9	2,4
психолог	3,0	2,8	2,3	1,8	2,0	2,3
відеоінженер; інженер; інженер-енергетик; інженер-технолог; конструктор	2,8	3,3	2,5	3,7	3,8	2,8
журналіст; кореспондент; письменник; редактор; редактор газети і тп .; редактор видань; тележурналіст	2,8	6,6	2,8	1,6	3,4	3,4
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець-консультант; промоутер; торгівельники	2,8	2,3	1,8	5,2	2,2	1,8
бізнес-леді; бізнесмен; фірман; підприємець; приватний підприємець	2,5	2,5	1,3	2,9	2,2	1,9
науковий співробітник; науковець; вчений; наукові працівники; дослідник	2,3	0,8	1,0	0,5	0,6	1,4
стоматолог	2,3	1,3	0,5	1,6	1,2	0,9
аптекар; провізор; фармацевт	2,0	1,0	0,5	0,9	0,7	0,4

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
медичний працівник; медик; медики	2,0	1,0	1,3	1,6	1,1	0,6
перукар	2,0	1,3	0,3	1,6	0,9	0,5
секретар	2,0	0,3	0,0	1,1	0,4	0,1
актор; артист; кіноактор	1,8	2,8	6,6	0,9	2,8	5,9
митник	1,8	0,5	0,5	1,0	1,1	0,7
нотаріус; юрисконсульт	1,8	1,8	0,5	1,7	0,9	0,4
політик	1,8	3,0	2,5	1,1	3,2	3,4
суддя	1,8	1,5	0,5	3,0	3,5	1,9
агроінженер; агроном	1,5	0,3	0,0	1,8	0,8	0,2
архітектор	1,5	1,8	1,3	0,3	0,7	0,6
важко відповісти (не знаю)	1,5	2,5	4,8	8,3	12,5	24,8
вихователь	1,5	0,8	0,5	1,7	1,0	0,4
держслужбовець; клерк; службовець	1,5	0,8	0,3	3,2	2,7	1,6
офіціант	1,5	0,3	0,5	0,7	0,2	0,4
бібліотекар; документознавець	1,3	0,0	0,3	1,0	1,0	0,4
депутат	1,3	3,8	1,0	2,3	4,8	0,8
інспектор; ревізор	1,3	0,3	0,3	0,5	0,3	0,1
кінолог; охоронець; рятувальник	1,3	1,0	0,5	0,9	0,6	0,4
податкова (рос. налоговая) інспекція; податковий інспектор; податківець	1,3	0,3	0,3	1,7	1,5	0,6
агент з нерухомості; агент з продажу нерухомості; ріелтер	1,0	0,8	1,5	0,4	0,7	0,8
еколог	1,0	1,3	0,3	0,7	0,6	1,0

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
будівельник; будівельні професії; робітник будівельних спеціальностей; робітники-будівельники	0,8	2,0	1,5	2,8	2,5	2,4
вантажник; докер	0,8	0,0	0,0	0,4	0,1	0,1
газовик; газонокосильник; обслуговування територій; працівник ЖЕК; комунальники; Укргаз	0,8	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
губернатор; мер	0,8	0,3	0,0	0,4	0,2	0,2
двірник	0,8	0,5	0,3	0,4	0,3	0,1
зоотехнік	0,8	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0
історик; культуролог; політолог; філософ	0,8	2,0	2,5	0,6	1,2	1,1
кутюр'є; модельєр; модельєр-конструктор	0,8	0,8	1,8	0,4	0,8	1,8
кухар; повар	0,8	0,5	0,5	1,9	1,0	0,5
медсестра; молодша медсестра	0,8	0,8	0,3	0,8	0,8	0,2
перекладач	0,8	2,5	3,3	0,5	2,0	1,0
посудомийка; прибиральник; прибиральниця; служниця; технічка; технічний працівник; техпрацівник; технічний персонал; хатня робітниця	0,8	0,0	0,8	0,5	0,4	0,6
рекламіст; спеціаліст (фахівець) з реклами	0,8	0,5	0,3	0,2	0,7	0,6
токар	0,8	0,3	0,0	0,7	1,0	0,2
швачка	0,8	0,3	0,3	1,1	0,5	0,1
автослюсар	0,5	0,0	0,5	0,2	0,2	0,2
бригадир; кваліфікований робітник; працівник кваліфікований; кваліфіковані робітничі кадри	0,5	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2
ветеринар	0,5	0,3	0,0	1,2	0,8	0,6
військовослужбовець	0,5	2,3	1,5	0,9	1,6	1,2
директор школи; ректор	0,5	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
дояр; доярка; пастух; свинарка; тваринник	0,5	0,0	0,0	1,4	0,4	0,1
зав. складу; завгосп	0,5	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0
каменяр; (рос.:каменщик); муляр; пічник	0,5	0,3	0,0	0,4	0,1	0,0
комбайнер; механізатор; тракторист	0,5	0,0	0,3	1,0	0,5	0,1
косметолог	0,5	0,5	0,0	0,2	0,1	0,2
лісник	0,5	0,3	0,0	0,8	0,7	0,4
маркетолог	0,5	0,5	0,3	0,2	0,6	0,4
механік	0,5	0,0	0,0	0,7	0,5	0,1
модель; топ-модель	0,5	0,8	2,5	0,2	0,5	0,9
моряк	0,5	0,0	1,0	0,7	0,6	0,5
музикант	0,5	0,8	1,5	0,9	0,6	0,9
працівник сфери послуг; сфера послуг; сфера обслуговування; сфера побуту	0,5	0,3	0,5	0,4	0,2	0,6
робітнича спеціальність; робітничі (робочі) професії; робітник	0,5	1,0	1,5	0,8	0,8	1,1
садівник; тепличниця	0,5	0,3	0,5	0,2	0,2	0,2
соціолог	0,5	0,3	0,5	0,3	0,7	0,6
спортсмен; тренер; тренер спортивний; футболіст	0,5	1,5	1,5	0,5	0,6	1,6
художник	0,5	0,8	0,5	0,6	0,5	0,3
агент торговий; мерчендайзер; супервайзер; супервізор; торговий представник	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
агротехнік; агротехнолог	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
акушер	0,3	0,5	0,0	0,2	0,1	0,0
археолог; географ	0,3	0,3	0,5	0,0	0,2	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
астролог	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
бармен	0,3	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0
біоенергетик; біолог; ботанік; зоолог	0,3	0,5	0,0	0,1	0,2	0,1
біржовик; брокер; маклер	0,3	0,0	0,8	0,6	0,5	0,9
бурильник; нафтовик	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
ведучий на ТБ; телеведуча (телеведучий); радіоведучий; диктор радіо і ТБ	0,3	1,3	0,8	0,3	0,7	0,8
верстатник; станочник; станковик; фрезерувальник	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3
Виконроб, (рос.:прораб)	0,3	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0
водопровідник; каналізаційник; сантехнік	0,3	0,0	0,0	0,6	0,5	0,2
газозварник; електрозварник; зварювальник; зварник	0,3	0,5	0,0	0,3	0,5	0,3
геодезист; геолог; геофізик	0,3	0,8	0,0	0,2	0,2	0,2
голова (рос.:председатель); голова правління; комерційний директор; президент компанії; топ-менеджер	0,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2
голова сільської ради	0,3	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0
гувернантка; няня; няня дитячого садка	0,3	0,0	0,0	0,2	0,0	0,4
гуртові торговельники; дистриб'ютор; менеджер із збуту, продажу	0,3	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
ДАІ; інспектор ДАІ; працівник ДАІ	0,3	0,0	0,5	0,7	0,7	0,1
декан	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
дипломат; посол	0,3	0,5	2,8	0,3	0,8	2,5
ді-джей	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
електрик	0,3	0,0	0,3	0,8	0,3	0,1
електромонтер; електрослюсар	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
енергетик	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
ЗМІ; працівник телебачення; телевізійник	0,3	1,5	0,3	0,1	0,1	0,2
касир; працівник банку	0,3	0,8	0,0	1,6	1,2	0,8
комп'ютерник	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,4
кондуктор; провідник	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1
консультант	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
листоноша	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2	0,0
лісоруб; розпиловщик	0,3	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
майстер; майстер гірничий	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2
металург; сталевар	0,3	0,0	0,3	0,7	0,3	0,1
молодший медичний персонал; санітар; санітарка	0,3	0,5	0,0	0,2	0,1	0,1
оператор ПК	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
офіцер	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
пластичний хірург; хірург	0,3	1,0	1,0	0,4	0,5	0,6
плиточник	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
пожежник	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
працівник порту	0,3	0,3	0,3	0,4	0,1	0,0
працівник туризму; працівник у сфері туризму; туристичний бізнес	0,3	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
продюсер; шоу-бізнес; шоумен;	0,3	0,0	1,0	0,2	0,5	1,4
прокурор; слідчий	0,3	0,5	0,3	1,0	1,7	0,3
режисер	0,3	0,5	1,0	0,1	0,4	1,2
ремонтник; телемайстер	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
різноробочий; різнороб; чорнороб	0,3	0,0	0,8	0,7	0,3	0,7
робітник соцсфери; соціальний працівник	0,3	0,0	0,5	0,5	0,3	0,2
слюсар; слюсар-ремонтник	0,3	0,0	0,0	1,6	1,2	0,3
співак	0,3	0,5	0,8	0,2	0,5	0,9
телеграфіст	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
туристичний агент; турагент	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,1
фотограф	0,3	0,0	0,5	0,2	0,3	0,1
хімік	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
pr-менеджер	0,0	0,0	0,8	0,1	0,0	0,2
web-дизайнер; комп'ютерний дизайнер	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
автодилер; власник компанії; капіталіст; нафтовий магнат; олігарх; телемагнат	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1	0,4
автомеханік; механік СТО	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0
агент	0,0	0,3	0,0	0,2	0,1	0,5
агент рекламний	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,6
агент страховий; агент зі страхування	0,0	0,5	0,3	0,2	0,3	0,5
адміністратор	0,0	0,8	0,8	1,3	0,7	0,3
академік; академіст; професор	0,0	0,3	0,8	0,1	0,4	0,4
аквалангіст	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1
архіваріус	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
асенізатор	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
бандит; кілер; сексраби	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
банщик	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
бетоняр	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
біохімік; епідеміолог	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
бульдозерист; машиніст екскаватора; екскаваторник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
вахтер; наглядач; сторож	0,0	0,3	0,0	0,4	0,2	0,1
викладач ВУЗу; доцент	0,0	0,3	0,0	1,3	1,2	1,2
виконавча служба	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
візажист; стиліст	0,0	0,5	0,8	0,1	0,4	0,3
водій тролейбуса; водій фунікулера; водій громадського транспорту; водій міського тр-ту; водій ел. тр-ту	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,1
волочильник; коваль; пресувальник; пресовщик	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
газовий міністр; уряд; урядовець	0,0	0,3	0,0	0,1	0,7	0,2
гірник; (рос. горняки); підземний робітник; прохідник; шахтар	0,0	0,8	0,0	0,9	1,1	0,6
головний бухгалтер	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	0,2
городник; овочівник; огородниця	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
дальнобійник	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1
депутат ВР; голова ВР; сенатор	0,0	0,5	0,3	0,1	0,3	0,1
державне управління; державний апарат; держвиконком; органи управління	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2
диспетчер	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
доглядальниця; сиділки; сиділки для інвалідів	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,1
дорожники; дорожні робочі; дорожні роботи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
друкар	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
екскурсовод	0,0	0,0	0,5	0,3	0,0	0,0
експедитор	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
екстрасенс	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
зав. клубом	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
закрійник; (рос.: закройщик)	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0
залізничник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
збірник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
зв'язківець	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,2
землевпорядник; землемір	0,0	0,0	0,0	0,8	0,4	0,1
колгоспник; працівник сільського господарства; с/г працівники (робітники); селянин; хлібороб; колгоспниця; колгоспник; працівник в полі; землероб; землепрацівники; робітник сільського господарства	0,0	0,3	0,0	1,1	0,5	0,8
комерсант	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
комірник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1
кондитер; кулінар; пекар	0,0	0,5	0,5	0,6	0,4	0,1
контролер	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0
коректор	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
космонавт	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,6
кравець	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
кранівник; (рос.:крановщик); машиніст крана	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
круп'є	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
кур'єр	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
лаборант; технік	0,0	0,0	0,5	0,6	0,1	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
ливарник; літійник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
лікар-гінеколог; гінеколог	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,1
лінгвіст; філолог	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	0,2
ліфтер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
логіст	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,5
льотчик; пілот	0,0	0,3	0,5	0,1	0,6	0,7
майстер по ремонту взуття; ремонт взуття	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
маляр	0,0	0,0	0,5	0,2	0,1	0,0
манікюрниця	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
масажист; реабілітолог	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,1
математик	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
машинобудівельник; машинобудування	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
мельник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
методист; методистка	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
мийник (рос.: мойщик) машин	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
монтажник	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0
обліковець	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
оператор	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,1
оператор газового захисту на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
освітяни; працівник освіти	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
пакувальник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
пасічник	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
підсобний працівник; підсобний робітник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
покоївка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
покрівельник; крівельник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
працівник культури	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2
працівник промисловості; робітники промислових підприємств; робітник (працівник) на заводі; працівник важкої (тяжкої) промисловості; промисловець; робітник на заводі; робочі на заводах	0,0	0,3	0,0	0,3	0,4	0,5
працівник транспорту	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
працівники СБУ	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
президент	0,0	0,3	1,5	0,2	0,5	0,9
прем'єр-міністр	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
прибиральник сміття; сміттєвик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
психіатр; психоаналітик; психотерапевт	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3
птахівник	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
радіотехнік	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
реалізатор	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1
реклама; рекламний бізнес	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
ресторатор	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
референт	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0
рибалка; рибак	0,0	0,0	0,3	0,1	0,3	0,2
різбляр; різьбяр; різчик	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0
робітник на шахті	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
священик	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	0,1

Відкриті рейтинги (Конкурентність професій)	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
сезонний робітник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
спеціаліст	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,2
співтобітник (працівник) МВС	0,0	0,3	0,0	0,7	0,5	0,1
стрілочник на залізниці	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
стюардеса	0,0	0,3	0,5	0,0	0,1	0,1
суднобудівник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
танцюрист; танцівник; танцівниця; хореограф	0,0	0,0	0,5	0,1	0,3	0,2
тесля;(рос.: плотник)	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
технолог	0,0	0,3	0,3	0,7	0,4	0,1
технолог по харчуванню	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
товарознавець	0,0	0,0	0,3	0,5	0,2	0,1
Фельдшер	0,0	0,3	0,0	0,4	0,2	0,0
Фермер	0,0	0,3	0,0	0,5	0,3	0,4
Фізик	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,1
фінансовий аналітик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Циркач	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Чиновник	0,0	0,8	0,3	0,6	0,5	0,3
шліфувальник; (рос. шлифовщик)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
штукатур; (рос.: штукатурщик)	0,0	0,0	0,3	0,2	0,0	0,0
Ювелір	0,0	0,3	0,0	0,2	0,2	0,2

КОМЕНТАРІ ДО ЕЛЕКТРОННОЇ МОНОГРАФІЇ

Електронна монографія як цілісний текст складається з двох окремих змістових частин, оприлюднених у 2013 році. Саме **цілісність тексту** з додатками, зв'язаного гіперпосиланнями **складає перевагу** електронної монографії.

Перша частина (стор. 3–160) – це електронна версія виданого друком монографії "Психологія престижності професій" (Найдьонов М. І. Психологія престижності професій : монографія / М. І. Найдьонов ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К., Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 160 с.).

Другу частину (221 с.) складають оприлюднені окремо в електронному форматі додатки.

Електронна версія монографії утворює **цілісність тексту** з додатками. Вона має гіперпосилання, що діють для всіх типів змістів (зміст тексту, зміст таблиць, зміст рисунків, зміст додатків), посилань на літературні джерела, таблиці, рисунки та посилань всередині тексту на окремі його частини. Перехід здійснюється одночасним натисканням клавіші ctrl та лівої кнопки "миші" (або тілтки миші).. При локальному розміщенні файлу на пристрої повернення забезпечується сполученням клавіш alt та ←

Спробуйте! **Демонстрація електронної монографії** (демонстрація цілісності, гіперпосилань; текст з розмитими контурами)

Замовити персональну електронну монографію (індивідуальний екземпляр)